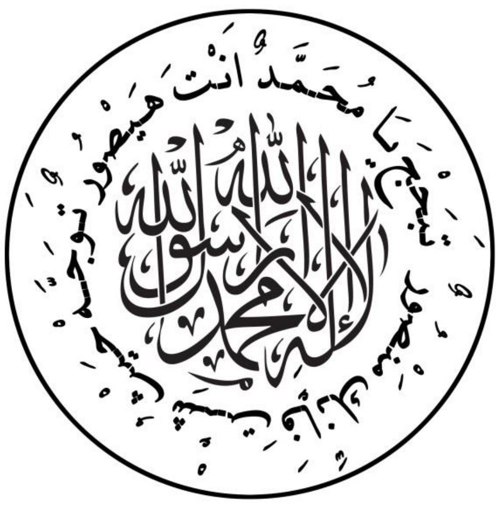
YAZILAR
40

_2015_

İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN:
ismailhakkialtuntas@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : ***H. İsmail Hakkı Altuntaş***
Kapak :
Baskı- Cilt :

2015

بِسْــمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

*İnternetteki sitemiz **http://ismailhakkialtuntas.com/** da 2015 yılarında okuyucularımızla paylaştığım yazılardan bir kısmıdır.*

Yazılarda sıra gözetilmedi. Değişik konular peş peşe yazıldı. Bu şekilde okuyan açısından fazla sıkıntı oluşturmayacağı düşünüldü.

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır.

İhramcızâde
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ
Esenler /İstanbul

Başlangıç: 16. 08. 2015

Bitiş : 30. 09. 2015

4 Yazılar

İçindekiler

10 Yazılar

12 Yazılar

AŞK U MUHABBET EZELİ

Aşk u muhabbet ezeli sıdkı bütünlerde bütün
Sırr-ı ruh-ı lemyezeli sıdkı bütünlerde bütün

İlm ile irfan arasan gevher-i pür-kân arasan
Derdliye derman arasan sıdkı bütünlerde bütün

Yârı gören dîde-i aşk varı veren sine-i aşk
Gevher-i sencide-i aşk sıdkı bütünlerde bütün

Kenz-i Huda'nın güheri mâye-i zâtın eseri
"Men aref "in hoş haberi sıdkı bütünlerde bütün

Âdemi ikmâle sebeb lâzım olan cümle edeb
Hulüsî yâ bak gör ki hep sıdkı bütünlerde bütün

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi
kaddesellâhü sırrahu'l azîz

****

Bir dolu al, destine gel,
Etme cedel, yut yut, yut,
Dilde koma, başka emel,
Cana bedel, yut yut, yut.
Görmeyesin, kör diyeler,
Aç gözünü, gör diyeler,

Şürb-i helâl, sor diyeler.
Misl-i asel, yut yut, yut.

Gam yükü yüklenmiş ahî,
Gönlüne verir ferahı.
Koyma elinden kadehi.
Gelse ecel yut, yut, yut.
Sâkî dolandırsa müdâm,
Dur ayağa, kıl ihtiram,
Hâsıl ola cümle merâm.
Gide kesel, yut, yut, yut.

Ver lebini, yâr lebine,
Sâde ol uy, meşrebine,
Zevke yatıp, küp dibine.
Verme halel, yut, yut, yut.
Sen e beleşmiş ebesin,
Mey küpüne meşrebesin,
Hâne harâb debdebesin.
Çekme zelel, yut, yut, yut.

HUL ÛSÎ'ye dert yükünü,
Çekmeye mihnet yükünü,
Koymağa firkat yükünü,
Bir dolu al, yut, yut, yut.

**

Seninle olmak bana can verir, hayât verir,
Candan sarılmak sana gönlüme necat verir.
Kalem gibi kaşların katlime ferman yazar,
Tebessümlü nigâhın afvıma berât verir.

Mahmûr elâ gözlerin duygulandırır beni,
Bilmem ne yapsam ana lûtfunu kat kat verir.
Teşrifinle sevgilim ihyâ buyurdun beni,
Demek ki vaslın hayât, firkatin memât verir.

Ayağına kapandım, kölen HULÛSÎdedim,
Ben Sivas'ı istedim, o bana Tokat verir.

**

Yârin esîr-i sevdâ-yı zülfü olup hâline aldanmışız,
Geçmez behâ ile kimseye aldanmadık, kimseyi aldatmayız.
Zan eyleme ki biz bî-vefâlık edip geçmişiz senden,

Biz dostumuzun bir teline bütün âlemi verseler de satmayız.

Âlem-i fenâya kadem basalı Hak âşinâlarıyleyiz,
Nakdîmiz gevher-i bî-bahâdır dûn bahâya satmayız.
Biz bir rind meşrebiz ki meyhâne-i âlemde,
Şarâbdan gayrîye el uzatmayız.

Biz bir hırka-pûş gedâyız ki evlâd-ı Âdem'de,
Bu bildiğin iki âlemi bir pula alıp satmayız.
Hakîr bir avuç toprağız hâk-i pâk-i yârdan ammâ,
Pâye-i pâdişâh-ı âleme el uzatmayız.

Pîr-i mugânın şarâbı la'liyiz teşne gönlümüz,
Hızr'ın âb-ı hayâtını sunsalar da el uzatmayız.
Yârin olursa şems-i cemâlinin envârı penâhımız,
Varıp behişte birinin gölgesinde de yatmayız.

Yakan cânı yârimizin firâkı olsa da,
Gayrin bisât-ı visâl ü rahâtına cân atmayız.
Yumsak gözümüzü açsan da cemâl perdesini yâr-i gârimiz,
Göz nûr olunca yüzden yüz dönderüp de kapatmayız.

Kazsalar mezârını yârin kûyinde taşa kazsalar,
Tâbûtumuz mihr-i Mesîh olsa da girip yatmayız.

**

Dil Kâ 'besini ey dost diller tavâf ederken,
Nâgâh ol gamzelerin cânı şikâr e çıkmış.
Dost kande deyû gözler her-dem nigâh ederken,
Canlar meğer seninle şol bir kenara çıkmış.

Kim hergîz bilmemişler sayd ettiğini ânlar,
Bezm-i ezelde çeşmin meğer bu kâre çıkmış.
Hulk ü huyunu gören cümle melek demişler,
Dil saydına vahdetten bunda karâra çıkmış.

Mülk-i ferâgat içre sultân iken vücûdun,
Bu âlem-i şühûdu geşt ü güzâra çıkmış.
Diyâr-ı ademde hâk-i pâyin iken HUL ÛSÎ,
Sen bezirgân-ı Hakk'a cânı pâzâra çıkmış.

**

Mübtelâ-yı âşkınam, olmam bu mihnetten halâs,
Devletim budur benim, etme bu devletten halâs.

Öldürür aşk ehlini âzâde olmak bir nefes,
Zevk-i vuslattan cüdâ âlâm-ı firkâtten halâs.

Hançer-i ebrun ile kurbân edip alsan da cân,
Sevdiğim lûtfunla olsam dâr-ı gurbetten halâs.
Her dîdeden gören O, her yüzden görünen O,
Ey göz ânı görmesen de görür seni sevdiğin.

Sanma ânsız bir dem var, her demdir o sana yâr,
Sen yâr olmasan dahî yârdır sana sevdiğin.
İsteyen seni O'dur, sen ânı istemesen,
Dileyen senden ön O, sen ânı dilemesen.

Bildiren sana O'dur, sen ânı bilemesen,
Sen yâr olmazsan dahî yârdır sana sevdiğin.
Gâfil olsan âşinâ sanma ki gâfil O 'dur,
Ger dile ger dileme emrine kâfil O'dur.

Bî-gâne sensin âna, bil sana vâsıl O 'dur,
Sen yâr olmazsan dahî yardır sana sevdiğin.
Sen mürîdim deme, kim istemiş murâd ânın,
Sen zâkirim deme, kim zikr eden O yâd ânın.

Gamı, şâdı bir dem et, gam anındır, şâd ânın,
Sen yâr olmazsan dahî yârdır sana sevdiğin.
HULÜSÎ yârdır gören baktığın ve gördüğün,
Sen erdim deme, âna ermiş sana erdiğin.

Cânını alan O'dur yoluna cân verdiğin,
Sen yâr olmazsan dahî yardır sana sevdiğin.

**

Pertev-i hüsnünle bakan dîdemizin nûru senin,
Âteş-i aşkınla yanan sinemizin nârı senin.
Nesneye mâlik mi olur sende fenâ olsa gönül,
Âşıka, aşk devletini verdin âna varı senin.

Her dem-i derdinle müdâm olmaya mı vaslına râm,
Sundun ise her kime câm-ı mestin, o her kârı senin.
Merhem urub yâresine nice devâ etmeyesin,
Hasta-i hicrin olanın dert ile bî-mârı senin.

Hançer-i ebrûne HULUSİ vere cân bula murâd,
Kahr ede de kıymaya mı gamze-i hunhârı senin.
Hançer-i ebrûn ile bir gün gele kurbân ede cân,

Bende-i bî-çâre HULÛSÎ-i gedâ zârı senin.

**

Ömrünün sermâyesin verme yele,
Geçti fırsat bir dahî girmez ele.
Ey gönül gel Hakk'ı zikret aşkile,
Dem bu demdir, dem bu demdir, dem bu dem.
Bu dem ile devreder devr-i zaman,
Bu dem ile zikr eder hep ins ü cân,
Bu dem ile diye görsün el'âmân,
Dem bu demdir, dem bu demdir, dem bu dem.

Kâinâtın mâyesidir hep bu dem,
İns ü cinnin gâyesidir hep bu dem,
Âşıkın sermâyesidir hep bu dem,
Dem bu demdir, dem bu demdir, dem bu dem.
Evveli âhir oluptur hep bu dem,
Bâtını zâhir oluptur hep bu dem,
Gâibi hâzır oluptur hep bu dem,
Dem bu demdir, dem bu demdir, dem bu dem.

Gülleri handân edendir hep bu dem,
Bülbülü nâlân edendir hep hu dem,
Âşıkı hayrân edendir hep bu dem,
Dem bu demdir, dem bu demdir, dem bu dem.
Devlet-i dünyâ ve mâ-fîhâ bu dem,
îzzet-i dünyâ ve mâ-fîhâ bu dem,
Lezzet-i dünyâ ve mâ-fîhâ bu dem,
Dem bu demdir, dem bu demdir, dem bu dem.

Bu dem ile dol HUL ÛSÎ dem olup,
Bu demi âdemde bul âdem olup,
Nefhâ-i Hakk'tır âna mahrem olup,
Dem bu demdir, dem bu demdir, dem bu dem.

**

Ben bir kuş olsam uçsam varsam yârin kûyine,
Kanatlarım üzülse düşüp o ilde kalsam.
Yüz sürerek toprağa eşiğine baş koyup,
Dost kapıdan çıkınca yüzüm ayağa salsam.

Sorsa yârim hâlimi silip eşk-i âlimi,
Kendi özüm unutup âna hayrete dalsam.
Âşıkım dese o dem, sâdıkım dese o dem,
Ayağının altına yüz urup toprak olsam.

Dese HUL ÛSÎ ki yâr sen bana, ben sana yâr,
Varım olup târ ü mâr ben dahî kurbân olsam.

**

Cemâl-i dilberin günden ayandır,
Ânı seyreyleyen bînâ olursa.
Kemâli ey dîde sanma nihândır,
Tûr-i tecellîde Mûsâ olursa.

Gezdirir Mecnûn 'a kûh ü sahrâyı,
Boynunda kâkül-i Leylâ olursa.
Darbe-i âhına dağlar dayanmaz,
Şîrin'e Ferhâd'm şeydâ olursa.

Gam değil âşıka ta 'ne-i ağyâr,
Aşk ile âleme rüsvâ olursa.
Doldur ey sâkiyâ şarâb-ı aşkı,
Bezminde tâlib-i dânâ olursa.

Mansûr olup elbet ene'l-Hakk söyler,
Nâsırı yâr-i bî-pervâ olursa.
Şol çeşm 'e gayrinin şuhûdu kalmaz,
Dosttan gayri varı ifnâ olursa.

Gam çekmeyin dostlar oynayın gülün,
Bezminizde yâr-i ma'nâ olursa.
Olur dâim ruhun mest-i tecellî,
Hep şeyin leyletü 'l-Esrâ olursa.

Çıkarır menzîlin fevk-i eflâke,
Kanâatta kişi Ankâ olursa.
Beyân eyler elbet rumûz-ı aşkı,
HULÛSÎ tevfîk-i Mevlâ olursa.

**

Cân alıcı gözlerinin aldı beni bir nazarı,
Onmayıcı derd ü gama saldı beni bir nazarı.
Gamze-i gaddâr okuna şîve-i reftâr okuna,
Hoş leb-i güftâr okuna çaldı beni bir nazarı.

Dağladı, dağlandı gönül, zülfüne bağlandı gönül,
Ansızın avlandı gönül, buldu beni bir nazarı.
Zülfünü boynuma takıp, cânımı derdine yakıp,
Kirpiğini süzdü bakıp, deldi beni bir nazarı.

Kâkül ü ebrûsu ile dîde-i âhûsu ile,
Gamze-i câdûsu ile, böldü beni bir nazarı.
Gönlümü meftûn sıfât, dîdemi ceyhûn-ı sıfât,
HU LÛSÎ Mecnûn sıfât kıldı beni bir nazarı.

**

Yol âçılsa yâr iline gitsem de görsem yârimi,
Yüzün yüzün yâr yoluna gitsem de görsem yârimi.
Dil böyle niyyet eylese, cân sa'y ü gayret eylese,
Dost vasla da'vet eylese, gitsem de görsem yârimi.

Cismim o ilde târümâr, olsa olup hâk'im gubâr,
Dost pâyine yüz hâk-i sâr, gitsem de görsem yârimi.
Kûyinde tek olsam turâb, bassa ayak şeyh ile şâbb,
Yâr etse gel deyû hitâb, gitsem de görsem yârimi.

Olsam HULÛSÎ derde yâr, derdini yâr eyler timâr,
Lûtfeyleyüp de Girdi-gâr, gitsem de görsem yârimi.

**

Bu fenada cümle âlem şâd oluben güldüler,
Bu benim baht-ı hazînim şâd oluben gülmedi.
Herbiri buldu safâyı lezzeti hâlince hep,
Vasl-ı dildâre erüp gönlüm murâda ermedi.

Bahtiyar olan erişti niçe niçe devlete,
Bu benim gibi bir baht ü devrân görmedi.
Ağlamaktan hasretile gözlerim oldu pınâr,
Rahm edüp hâlim bilip göz yaşlarımı silmedi.

Derde düşenler nihâye bir devâya erdiler,
Bî-devâ olan bu derdim daha derman bulmadı.
Cümle sâiller kapısında çok oldu müstefîd,
Ben gedâ bî-çâresine lûtf u ihsân kılmadı.

Ey HULÛSÎ ol şâha sen varını eyle feda,
Varını yok etmeyenler hiç visâle ermedi.

**

Bize mey kısmet edüp sundu nasîb-i ezelî,
Gösterüp gün yüzünü ânda Habîb-i ezelî.
    Ruhu âşüfte kılup avladığı gamze ile,
    Bunda tîmâre kılup azm-i tabîb-i ezelî.

Âyet-i hüsnünü meydân-ı muhabbette yazup,
Okudu minber-i aşk üzre hatîb-i ezelî.
    Cem ' olup şem 'a-i ruhsârına pervâneleri,
    Ol Karîbullaha derlerdi garîb-i ezelî.

Yazdılar âşık u mâşûku HULÛSİ'ye dahî,
Dediler sâye-i Hakkî'de edîb-i ezelî.

**

Ey sevgili A İlah 'ım,
Rûhum seni saracak.
Ariyetten kafesi,
Toprak olup kalacak.
    Bir paçavra gibiyim,
    Mezelletten günâhtan.
    Sen 'den başka kimim var,
    Yüz urup yalvaracak.

Senin lûtf u keremin,
Anı yıkar tertemiz.
Sen 'den geldiği gibi,
Yine Sana varacak.
    Dergâhın kapusunda,
    Bir nâtüvân hastayım.
    Bu onulmaz yâremi,
    Yârim kimler saracak.

"Lâ taknatû" sırrından,
Kesmez ümîd HUL ÛSÎ.
Âsîler güruhunu,
Rahmetin kurtaracak.

**

O Yâr mihmanımız oldu
Gelin dostlar bize gelin
    Gönlümüz şevk ile doldu
    Gelin dostlar bize gelin

Ufkumuzdan güneş doğdu
Nefsin karanlığın boğdu
Hidâyet Hâdî'den oldu
Gelin dostlar bize gelin

Seyyid Hulûsî namımız
Sabah oldu akşamımız
Bugün kutlu bayramımız
Gelin dostlar bize gelin

Kaynak: Divân-ı Hulusî-i Dârendevî

****

ES-SEYYİD OSMAN HULÛSİ ATEŞ EFENDİ

Osman Hulûsi Efendi, babası Şeyhzâdeoğlu sülalesinden Hasan Feyzî Efendi vasıtasıyla Hz. Hüseyin (aleyhisselâm)'e ve Hz. Peygamber (Sallallâhü aleyhi ve sellem)'e, yine annesi Fatıma Hanım kanalıyla da meşayihden Tâceddin-i Veli (kaddesellâhü sırrahu'l azîz)'ye, oradan da Hz. Hüseyin (aleyhisselâm) vasıtasıyla Hz. Peygamber (sallallâhü aleyhi ve sellem)'e ulaşan neslen bir "**Seyyid**"dir. 36. kuşaktan Hz. Rasûlüllâh sallallâhü aleyhi ve sellemin nesl-i pâkinden bir torun olan es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi 12. kuşaktan da "Somuncu Baba" namıyla ma'rûf Şeyh Hamîdüddin-i Veli (kaddesellâhü sırrahu'l azîz)'nin torunudur.

Küçük yaşlarda sohbet meclislerine de devam eden Osman Hulûsi Efendi, kemalâttaki fevkalade hâlleriyle etrafındaki insanları hayretler içerisinde bırakmış, zamanla toplum içinde sayılan ve sevilen bir şahsiyet olmuştur.

1945 yılına kadar Somuncu Baba Camii İmam Hatipliği'ni devam ettiren, Es-Seyyid Hatip Hasan Feyzi Efendi, Darende'deki tifo salgınına yakalanarak (h.1365/m.1945) yılında âlem-i cemale intikal eylemişlerdir. Şeyh Hamid-i Veli Camii İmam-Hatipliği görevini bu tarihten itibaren 1987 yılına kadar Osman Hulûsi Efendi deruhte etmiştir.

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi ilme ve ilim adamlarına gereken önemi ve ilgiyi gösteren bir zât idi. Kendisi de ilim sahasında fetvaya muktedir bir seviyeye erişmiş ve verilen vehbî ilimle de bütün ilimlere vâkıf olmuştur. Bu hasletlerle şeriat, tarikat, hakikat ve ma'rifet ilimlerinde derinleşmiştir.

Zamanın şartlarına göre, ilkokuldan sonra resmî bir öğrenim görme imkânı bulamamış ise de, o zekâsı, mantığı ve babasının gayretiyle kendisini sürekli yenilemesini bilmiş; Arapça, Farsça ve Edebiyat bilgisini ilerletmiş; bunları da şiirlerinde usta ve kıvrak bir üslup ile kullanma seviyesine gelmiştir. İlim öğrenmeye ve kitaba olan merakı, O'nun gözlerini çevredeki kağıt parçalarına mıhlamıştır. Bir defasında Darende'deki bir leblebicinin kıymetli bir kitabın yapraklarını satış için külah olarak kullandığını görünce, onu almak istemiş ve cebinde yeterli para olmadığını fark edince, hemen evine dönmüş, kıymetli bir eşyasını satarak kitabı satın almıştır. Yeri ve zamanı gelince evindeki hayvanını bile satarak elde ettiği

kitaplardan "Hacı Hulûsi Ateş, Şeyhzâdeoğlu Özel Kitaplığı"nı kurmuştur. Bu kütüphanede el yazması, taş baskısı, çeşitli dil ve konularda birçok eserler mevcuttur. Doğunun kültür hazinesi olarak da bilinen kütüphanesi, akademik çevreler tarafından sıkça ziyaret edilen mekânlardandır. Yazma eserleri antika değerinde olup bir başka nüshası bulunmayan ya da az bulunan eserler de mevcuttur. Muhyiddin-i Arabî gibi birçok şahsiyetin kendi el yazması olan eserleri, araştırmacı ve akademisyenlerin dikkatini çekmektedir. Ecdattan Darendeli Bakâi'nin Kerbela olayını nazmen anlattığı el yazması eser de bunlardan biridir. Bu değerli kitapları temin ederken Osman Hulûsi Efendi büyük fedakârlıklarda bulunmuştur.

Daha gençlik yıllarında beldesinin her türlü problemi ile ilgilenmiş, bizâtihi kendi gayretleriyle elektrik, su, köprü ve yol gibi hizmetlerin yapılmasında öncü olmuş ve gayret göstermiştir.

Çocukluğu ve gençliğinde çok iyi bir güreşçi ve yüzücü olduğu söylenen Osman Hulûsi Efendi, babası tarafından geçimini temin etmesi için bir marangoz yanına çırak verilmiştir. Hatta Şeyh Hamîd-i Veli Camii'nin çatısını bizzat yapacak derecede ağaç işçiliği hünerini geliştirmiştir. Ayrıca özel kitaplığındaki yazma ve basma kitapları bizzat ciltleyecek kadar mahir bir ciltçi ve iyi bir şirâze örücüsü idi. Mühür kazımak, matbaacılık, dizgi, baskı ve oymacılıkta da uzman olduğu bilinen Osman Hulûsi Efendi'nin6 sanatkâr bir kişiliğe, ince bir ruh yapısına ve iyi bir estetik anlayışına sahip olduğu anlaşılmaktadır.

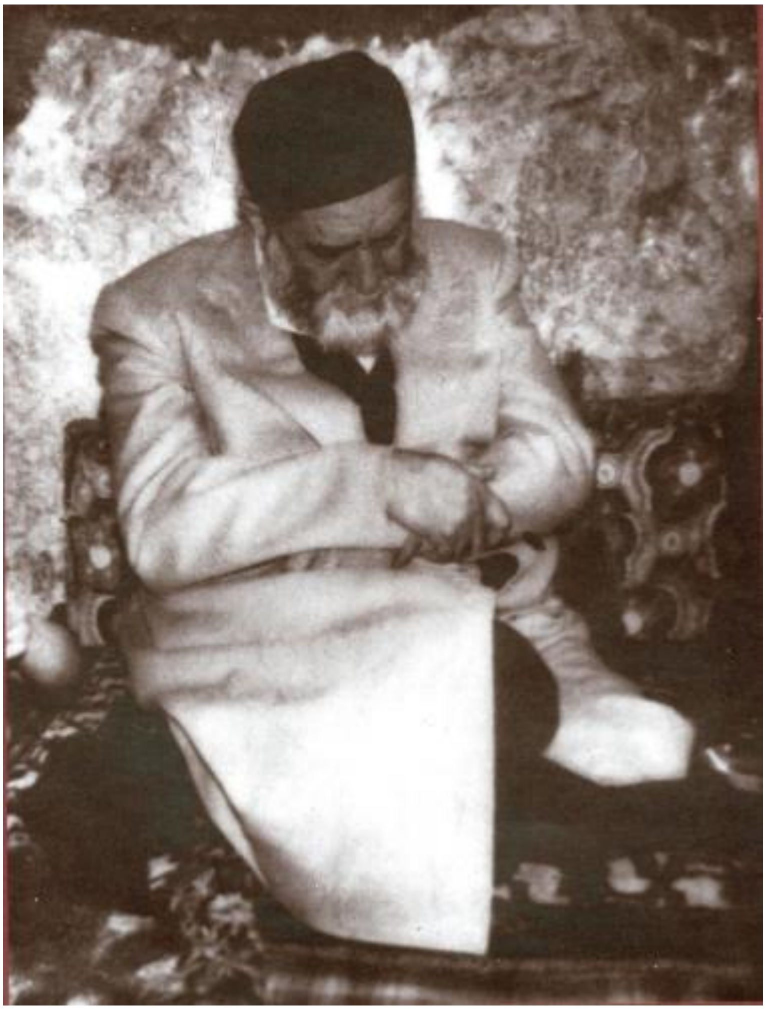
Dolu ve meşakkatli bir hayat süren Osman Hulûsi Efendi, hayatları boyunca İslâm'a kuvvetle yapışmış, ondan taviz vermemiştir. Daha çocuk denilecek yaşta iken, Tarikat-ı Nakşibendiyye meşâyihlerinden Gavs'ül-âzam İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi (kaddesellâhü sırrahu'l azîz)'ye intisab etmiş ve daha küçük yaşta itibaren hizmetinde bulunma şerefine ermiştir. Mürşidi de onu çalışkanlığı, ahlâkı, fazileti, anlayışı ile zaman zaman takdir etmekten geri durmamıştır.

2 Ağustos 1969'da Hakk'a yürüyen İsmail Hakkı Toprak Efendi'den sonra boşalan meşihâtın bir makamına/koluna ancak 1983 yılında zahiri hakikatiyle ifşâ kılabilmiştir. Her ne kadar daha önceden alındığını bahsedenler olduysa da, Hulusi Efendi dünya kelamı ile, **"bu vazife bizdedir"** diye hiçbir kelam-ı güzidesi vakî değildir. Olmayana vardır/yoktur demekle yapılan hareket ile fitne-baz kişilerin bir çok kurbanı olduğunu da bu arada söyleyelim. Bu bir hakikattir. Bu meselenin gerçekçi delili umumun gözü önündedir. Hulusi Efendinin ismini ilave ederek ilk defa 1983 yılında yazdığı silsile-i şerifte görebiliriz. Bu zaman aralığı Hulusi Efendiye bir noksanlık getirmediği gibi azizanın mesleğindeki arınmanın vukuuna işaret kabul edilmesi gerekir.

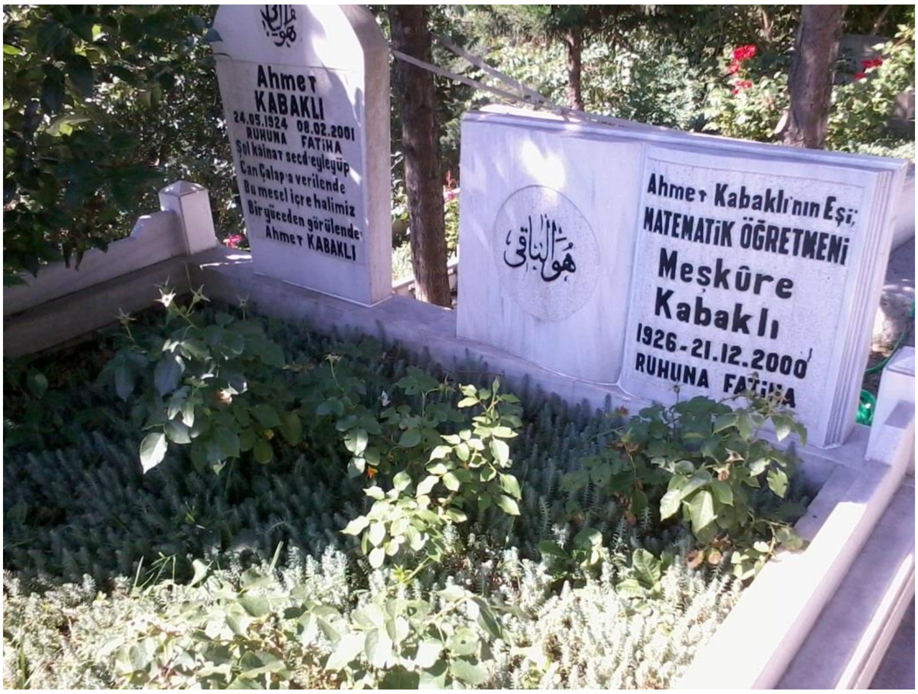
İsmail Hakkı Efendi (kaddesellâhü sırrahu'l azîz)'nin cübbe, gözlük, asa, heybe, saat, nüfus cüzdanı gibi birçok şahsi eşyaları da muhafazası mevzusu ise Hulusi Efendinin şeyhine kadirşinas olmasındandır. Eğer O'nun bu memduh hareketi olmasa idi zamanın içinde bu eşyaların kaybolmasına ve zayiine neden olurdu. Bu kıymetli ve manevî değer arz eden eşyalar H. Hulûsi Ateş Şeyhzadeoğlu Kitaplığında özel bir bölmede muhafaza edilmektedir.

1914'te başlayan dünya hayatı 1990'da sona ermiş, 76 yıllık ömründe bir insanın yapması hayli güç işleri başararak gerçek âlemine göçmüş; geride büyük eserler bırakmış, sadaka-i cariyeler ihdas etmiştir. Allah Teâlâ ondan razı olsun.

http://hulusiefendivakfi.org.tr/sayfa.asp?D=1&Syf=102

Es-Seyyid Osman Hulûsi Ateş Efendi

هو الباقى
Ahmet
KABAKLI
24.05.1924 08.02.2001
RUHUNA FATİHA
Şol kainat secd'eyleyüp
Can Çalap'a verilende
Bu mesel içre halimiz
Bir yüceden görülende
Ahmet KABAKLI
هو الباقى
Ahmet Kabaklı'nın Eşi;
MATEMATİK ÖĞRETMENİ
Meşkûre
Kabaklı
1926-21.12.2000
RUHUNA FATİHA

BODRUM'un ŞİKÂYETİ VE MİNA'nın KURBANI

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurduğu hikmetlerden

ŞİKÂYET EDİLMEDEN

Herhangi bir yerde Allah Teâlâ'ya karşı bir günah işlediğinde o yeri terk etmezden önce bir ibadet yapman gerekir!

Böyle yapınca o mekân aleyhine şahitlik edeceği kadar lehinde de şahitlik eder. İbadeti yaptıktan sonra oradan ayrılabilirsin. Aynı şey giydiğin elbise için geçerlidir. Allah Teâlâ'ya, giymiş olduğun bir elbise içindeyken asi olunca, söylediğim üzere, elbisenin içindeyken bir ibadet yapmalısın. Kestiğin tırnakların, kılların, tıraş ettiğin saçın, sakalın, bıyığın, yıkanırken üzerinden ayrılan kirlerin vs. bunlardan herhangi birisi bedeninden ayrılırken taharede ve Allah Teâlâ'ı zikretme halinde bulunmalısın. **Onlar seni nasıl terk ettiklerini sana soracaklardır. Bu durumlarda yapabileceğin en kolay ibadet emri hakkında Allah Teâlâ'nın tövbeni kabul etmesi için dua etmendir.** Bu durumda O'nun emrine bağlanırken zorunlu bir işi yerine getirmiş de olursun. O emir **'Rabbiniz size bana dua edin, size icabet edeyim'** ayetinde ifade edilir. Demek ki Allah Teâlâ sana kendisine dua etmeni emretmiştir. Ayetin devamında da şöyle der: **'Bana ibadete karşı büyüklenenleri cehenneme sokacağım.'** Burada ibadet ile kastedilen duadır ve benim karşımda zelil olup bana muhtaç olmaktan sarf-ı nazar edenler demektir. Dua ibadet diye isimlendirilmiş, ibadet de zillet, eziklik ve yoksulluk anlamına gelir. Onlar cehenneme zelil ve hor bir şekilde gireceklerken emredileni yapanları ise Allah Teâlâ izzetli bir halde cennete girmekle ödüllendirir.

Otuzaltıncı Sifr, "Tavsiye"den (c.XVIII, s.181)

…

MİNA'DA KURBAN OLMAK

Erdemli bir gençten şöyle bir olay anlatılır: Kurban bayramında Mina'da bulunuyormuş. Bu genç fakir, bekâr ve dünyalık hiçbir şeye sahip olmayan birisiymiş. İnsanların Allah Teâlâ'ya deve, inek, koyun ya da sahip oldukları hayvanları keserek yaklaşmaya çalıştıklarını görmüş. Bunun üzerine şöyle demiş: **'Allah Teâlâ'm! İnsanlar bu günde kendilerine verdiğin nimetlerden sahip olduklarıyla sana yaklaşmaya çalışıyor. Bu yoksul-çaresiz kulunun ise, sana kurban olarak canından başka verebileceği hiçbir şeyi yok, bari onu kabul et!'** Sözünü bitirir bitirmez, vefat etmiş. Allah Teâlâ da onu kendi uğruna öldürülen şehider gibi kabul etmiştir.

Bu konuda şöyle bir beytimiz vardır:

Kurban olarak ayıplı bir nefis sunuyorum

Ayıplı şeyleri kurban eden kimse görülmüş müdür?

Bir şair buna benzer şeyler söylemiştir: Mina'da bu gencin gördüğünü görmüş ve şöyle demiştir:

Kurbanlar sunuluyor. Ben ise, kanımı ve canımı sunuyorum.. .

41. Kısım. (c. IV, s. 41)

……

Kaynaklar:

Muhyiddin İbnü'l Arabî, Futuhât-ı Mekkiyye

Futuhât-ı Mekkiyye Tercümesi, hzl: Ekrem Demirli, 2011,İstanbul

SUKUTUMUZDAN ANLAMAYAN KELÂMIMIZDAN NE ANLAR Kİ

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

İnsan kendisi hakkında Rabbine insaf gösterdiğinde ya da kendine kendisi nedeniyle insaf gösterdiğinde, halini bilir. Hatta halini başkalarından çok daha iyi bilir. Bunun tek istisnası Allah Teâlâ'yı bilenlerdir. Onlar, onu kendinden daha iyi tanırlar. Çünkü ariflerin kalplerinde bir takım gözleri vardır ki mârifet onlar adına bu gözleri açmıştır. Bu gözler vasıtasıyla senin kendinden bildiğin hususları senden öğrenirler. Çünkü sen bu göze sahip değilsin. Bu nedenle Cüneyd-i Bağdadi, **'Ârif, sen susarken senin sırrını söyleyendir'** der. **Susmak sözün olmayışıdır. Bunun anlamı şudur**: **Ârif senin kendinden bilmediğini senden bilen kişidir.** Örnek olarak, mizacın bozukluğu hakkında sana gizli kalan şeyi sana baktığında doktorun bilmesini diyerebiliriz. Sen ise onu bilmezsin. **Ârifler, nefslerin doktorlarıdır.**

Doksan Sekizinci Kısım,108. Bölüm, c.VII, sh. 241

SAHABE VE BİZ

"Sahabe bizden daha üstündür." Çünkü onlar, zatı, biz ise ismi elde etmişiz, (öğrenmişiz). Biz de onların zata riayet ettiği gibi isme riayet edersek ecrimiz artar. Ayrıca onlarda bulunmayan uzaklık sıkıntısı nedeniyle ecrimiz kat be kat artar. Dolayısıyla biz, (peygamberin) kardeşleri, onlar ise arkadaşlarıdır. **Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem bize özlem duyar.** Bizden birisine kavuştuğunda ne kadar sevinecektir!

Nasıl sevinmesin ki? Özlem duyduğu kimse kendisine kavuşmuştur. Artık ona ikramı ve iyiliği hesap edilebilir mi?

Aramızdan bir amel sahibi, Peygamberin sahabesinin ameliyle amel eden kimseye göre elli kat mükâfat alır. Bu ecir, onların ecrinin aynısı değil, bilakis benzeridir. Bu nedenle Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurur: **'Hatta sizden bile (daha çok olabilir): Ciddi olunuz ve çalışınız.'** Böylelikle sahabe şunu anlamıştır: Kendilerinden sonra öyle insanlar gelecektir ki, onlar, Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve selleme yetişmiş olsaydı, sahabe onları geçemezdi. Mükâfatlandırma da buradan kaynaklanır. Allah Teâlâ yardım istenilendir.

Onuncu Kısım, c.I, Sh:307

ÂDEM VE HAVVA'NIN BEDENLERİNİN YARATILIŞ SIRLARI

Adem'in bedeni ortaya çıktığında, kendisinde cinsel arzusu yoktu. Hâlbuki Allah Teâlâ'nın ilminde, bu dünya hayatında üreme, çoğalma ve cinsel ilişkinin olacağı takdir edilmişti. Bu

dünyada cinsel ilişki, türün varlığını sürdürmesi içindir. Bu nedenle Allah Teâlâ, Âdem'in sol kaburgasından Havva'yı çıkartmıştır. Allah Teâlâ'nın **'Erkeklerin kadınlar üzerinde bir derecesi vardır'** buyurduğu gibi kadın bu nedenle erkekten bir derece eksiktir. O halde kadınlar, hiçbir zaman erkeklere katılamaz [seviyesine çıkamaz]. Havva, kaburgadaki eğiklik (ve de düşkünlük) nedeniyle kaburgadan meydana gelmiştir. Bu sayede çocuğuna ve kocasına muhabbet besler. Bu meyanda erkeğin kadına düşkünlüğü, gerçekte kendisine düşkünlüğüdür. **Çünkü kadın erkeğin bir parçasıdır**. Kadının erkeğe düşkünlüğü ise kaburgadan yaratılmış olmasından kaynaklanır. Erkekte kaburga, sevgi ve düşkünlük demektir.

Allah Teâlâ Havva'nın kendisinden çıktığı Âdem'deki yeri, Havva'ya arzu ile doldurmuştur. Çünkü varlıkta boşluk kalamaz. [Varlık boşluğu kaldırmaz] **Allah Teâlâ o boşluğu arzu ile doldurulduğunda, Âdem kendisine özlem duyar gibi Havva'ya özlem duymuştur.** Çünkü Havva kendisinden bir parçaydı. Havva da, kendisinden geldiği vatanı olduğu için, Âdem'e sevgi duydu. Şu halde **Havva'nın sevgisi vatan sevgisi, Âdem'in sevgisi kendisini sevmesidir**. Bu nedenle erkek, kendisinin aynı olduğu için, kadına sevgisini gösterebilirken, kadına ise erkekleri sevmede hayâ diye ifade edilen güç verilmiştir. Böylelikle gizleme gücü artmıştır. Çünkü Âdem'in kadınla birleştiği tarzda vatan ile birleşilemez.

Allah Teâlâ ö kaburgada Âdemin bedeninde biçimlendirdiği ve yarattığı her şeyi şekillendirmiştir. Allah Teâlâ'nın kendi suretinde Âdem'in bedenini yaratması, çömlekçinin toprak ve taşta meydana getirdiği şeye benzer. Havva'nın bedeninin yaratılışı ise marangozun ahşapta yonttuğu şekillere benzer. Allah Teâlâ onu kaburgada biçimlendirip ve ona suretini yerleştirdiğinde ve onu düzenleyip dengeye kavuşturduğunda, ona ruhundan üflemiştir. Böylelikle Havva diri, düşünen ve türemeden ibaret olan doğumun meydana gelmesi için ekin ve ziraat mahalli olarak var olmuştur. Âdem onda, o da, Âdem'de dinginlik buldu. Böylece Havva, Âdem için bir elbise olduğu gibi Âdem de onun için bir elbise olmuştur. Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Kadınlar sizin için siz de onlar için bir elbisesiniz.'** Âdem'in Havva'ya duyduğu arzu, bütün parçalarına yayılmış ve onu istemiştir.

Onbirinci Kısım, c.I, sh: 360

HOMOSEKSÜELLİĞİN [Eşcinselliğin] CİNLERLE BAĞLANTISI VARMI?

Melekler nurlara, cinler rüzgârlara, insanlar ise bedenlere üflenmiş ruhlardır. Şöyle denilmiştir: Havva'nın Âdem'den ayrışması gibi (kaburga kemiğinden var olması) ilk var olan cinden bir dişi ayrışmış (meydana gelmiş) değildir. Bazı kimseler şöyle iddia etmiştir: Allah Teâlâ cinlerden ilk yaratığı kimsede bir ferc yaratmış, onun bir parçası diğeriyle cinsel ilişkiye girmiş ve böylelikle Âdem'in zürriyeti gibi dişi ve erkek doğurmuş, sonra doğanlar birbirleriyle cinsel ilişkiye girmiştir. **Dolayısıyla cinlerin yaratılışı hünsa idi.** Bu nedenle cinler ara âlemdendir: Hünsa dişiye ve erkeğe benzediği gibi cinler de insana ve meleklere benzer.

Onikinci Kısım, c.I sh:383

MELÂMİLER NEDEN BİLİNMEZ

Melâmîler diye isimlendirilen Allah Teâlâ'nın kulları, veliliğin en ileri derecelerine yerleşmiş kimselerdir. Artık bulundukları derecenin üzerinde sadece peygamberlik derecesi kalmıştır. Bu mertebe, velilikte yakınlık makamı diye isimlendirilir. Onlara işaret eden ayet, **'çadırlarda saf ve çekingen, yumuşak huylu eşleri'** ayetidir. Allah Teâlâ, cennet kadınları ve hurilerinin özellikleriyle kendisine çekip koruduğu ve bir göz görür de kendilerini meşgul eder

korkusuyla, âlemin köşelerinde ilahi kıskançlığın koruma çadırında hapsettiği Allah Teâlâ adamları'nın (Ricâlullah) nefislerine dikkat çeker. Hayır!

Yemin olsun ki, yaratıkların onlara bakmaları onları meşgul edemez. Fakat konumlarının yüksekliği nedeniyle, **insanların melâmilerin üzerlerindeki haklarını yerine getirebilmeleri mümkün değildir.** Böylece kullar, hiçbir zaman ulaşamayacakları bir sorumlulukla yüz yüze gelir. Bunun üzerine, onların görünen tarafları alışkanlık ve ibadet çadırlarında hapsedilmiştir. Söz konusu çadır, zahiri amellere, farz ve amellere sabırla devam etmedir. **Bu nedenle Melâmîler âdeti aşmayı bilmedikleri gibi bundan dolayı hürmet de görmezler.** Kendilerinden bir bozukluk ortaya çıkmadığı gibi, genelin örfünde tanımlanmış iyilik (yapmaları nedeniyle) ile parmakla gösterilmezler. Onlar gizliler, iyiler, âlemde güvenilirler ve insanlar içinde bilinmeyenlerdir.

Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem kutsî bir hadiste Rabbinden şöyle aktarır: **'Benim katımda en gıpta edilir velim, namazdan payı olan, gizlide ve açıkta Rabbine güzelce ibadet ve itaat eden ve insanlar içinde gizli kalan bir mümindir.'** Kastedilen şudur: Söz konusu kimseler, insanlar arasında ibadetlerinin büyüklüğüyle tanınmadığı gibi açıkta ve gizlide Allah Teâlâ'nın yasakladığı şeyleri işlemeyen kimselerdir.

Arifin kim olduğu sorulduğunda adamlardan biri, onları nitelerken şöyle demiştir: **'Arif, dünya ve ahirette yüzü kara kimsedir.'** Bu ifadesiyle, sözü edilen grubun halleri hakkında zikrettiğimiz şeyi kastetmişse, o zaman **'yüz karalığı'** deyimiyle, arifin dünya ve ahirette bütün vakitlerini Hakkın tecellilerine ayırmasını kastetmiş olmalıdır. **Bize göre insan, kendisine tecelli ettiğinde Hakkın aynasında kendisinden ve makamından başkasını göremez.** İnsan, var olanlardan biridir ve oluş, Hakkın nurunda karanlıktır. Dolayısıyla insan, ancak kendi karanlığını görebilir. Çünkü bir şeyin yüzü, onun zatı ve hakikati demektir.

İlahi tecelli, özel olarak sadece bu grupta sürer. Dolayısıyla onlar, tecellinin sürekliliği hakkında ifade ettiğimiz üzere, dünya ve ahirette Allah Teâlâ ile beraberdir. Onlar Efrâd' dır (Tekler).

Yüz karalığı ile efendilik, yüz ile insanın hakikati kastedilirse, bu durumda hadisin anlamı, **'dünya ve ahirette o efendidir'** demek olur. Bu yorum mümkün olsa bile, efendilik, özel anlamda sadece Peygamberler için geçerli olabilir. Binaenaleyh efendilik, onların yetkinliği iken velilerde bir eksikliktir. Çünkü peygamberler, hüküm koyma nedeniyle görünmek ve üstün olmak zorundadır. Velilerin ise, böyle bir zorunluluğu yoktur.

Onaltıncı Kısım, c.II, sh. 69-70

EBÛ KEBŞE'NİN OĞLUN SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEM YOLUNDA OLMAK

Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem, efendisinin dövdüğü bir cariyeye şöyle demiş: **'Allah Teâlâ nerededir?'** Kadın göğü işaret etmiş. Bunun üzerine Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem, kadının işaretini kabul edip sahibine şöyle demiştir: **'Onu azad et, çünkü mümindir.'**

Neredeliği soran kişi, Allah Teâlâ'yı en iyi bilen insan ve Allah Teâlâ'nın peygamberidir. Bazı şekilci âlimler, cariyenin göğü göstermesini ve Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin bu ifadeyi onaylamasını ibadet edilen ilahların yeryüzünde bulunmasıyla (buna mukabil Allah Teâlâ'nın gökte olması şeklinde) tevil etmiştir. Böyle bir tevil, gerçeği bilmeyen kimsenin

tevilidir. Arapların **Şi'ra** adında ve rablerin rabbi olduğuna inandıkları gökteki bir yıldıza taptıklarını biliyoruz. Bu âdeti **Ebû Kebşe** çıkarmıştı. Ben de onların gökteki bu Tanrı'ya yakarışlarına vakıf oldum. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **'Şira (yıldız)mn Rabbi O'dur.,** Gökteki bir yıldıza tapılmasaydı, bu kişinin yaptığı tevil caiz olabilirdi.

Şira'ya tapma âdetini çıkaran Ebû Kebşe, Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin ana tarafından atasıydı. Bu nedenle, dedesi Şi'ra'yı tapmayı ortaya çıkardığı gibi kendisi de tek ilaha tapmayı ortaya koyduğunda Araplar onu Ebû Kebşe'ye nispet edip şöyle derlerdi:

'Ebû Kebşe'nin oğlu ne yapıyor!' sallallâhü aleyhi ve sellem

Onyedinci Kısım, c. II, sh: 77

BÜTÜN DİNLERİ ASLI

Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin şeriatı, önceki bütün şeriatları içermiş, önceki şeriatların sadece Muhammedî şeriatın onayladığı hükümleri bu dünyada sabit kalmıştır. **Biz de onları getiren peygamber kendi vaktinde o hükümleri ortaya koyduğu için değil, Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin onları onaylaması yönünden söz konusu hükümlerle ibadet ettik.** Bu nedenle Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve selleme bütün hakikatleri toplama özelliği verilmiştir.

Günümüzde sorumlu bütün insan ve cinler Muhammedi'dir ve artık âlemde Hz. Muhammed'in şeriatının dışında ilahi bir şeriat olmadığına göre, bir Muhammedâ herhangi bir amel işlediğinde, Muhammed ümmetinden olan bu amel sahibi ameli işlerken kalbinde ve yolunda kendisine açılan hususlarda, daha önceki peygamberlerden birinin yoluna tesadüf etmiş olmalıdır. Muhammedî şeriat, söz konusu yolu içermiş, onun yolunu onaylamış, böylelikle sonucu kendisine eşlik etmiştir. Amel sahibine bu ameli nedeniyle bir bilgi geldiğinde, o şeriatın sahibine nispet edilir ve İsevî veya Musevî veya İbrahimî denilir. Bunun nedeni, kendisi için belirginleşen ve ona görünen ilimlerin Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin şeriatının ihatasında olmasıdır.

Böylece Muhammedi, bu nispet veya nispetler sayesinde başkasından ayrışır. Bunun nedeni bu insanın, Hz. Musa aleyhisselâm veya başka bir peygamber yaşayıp kendisine tabi olsaydı Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemden miras alacağı şeyleri Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemden tevarüs ettiğinin öğrenmesini sağlamaktır. O peygamberlerin şeriatları, Muhammedî şeriattan önce gelince, o arifi vâris saydık. Çünkü veraset, sonra gelenin önce gelene vâris olmasıdır. Önce olan kişi, Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin onayından önce, sabit bir şeriata sahip olmasaydı, (şeriat getirmeyen) nebi ile (bir şeriat getiren) resul denk olurdu. **Çünkü hepimizi Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin şeriatının dönemi birleştirmiştir.** Nitekim bu dönemde İlyas, Hızır ve indiği vakit İsa bize denktir. Çünkü vakit, hükümrandır: **Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemden sonra şeriat getiren bir peygamberlik olamaz.**

Bu yolda, iki şahsın dışında kimseye Muhammedi denilemez: **Muhammedî denilen iki şahıstan biri, önceki herhangi bir şeriatta bulunmayan bir hükmün bilgisinin miras yoluyla tahsis edildiği kimsedir. Böylece bu kişiye Muhammedî denilir. İkincisi ise, bütün makamları birleştirip onlardan makamsızlığa çıkan kimsedir.** Buna örnek olarak, Ebû Yezid ve benzerlerini verebiliriz. Böyle birine de Muhammedî denilebilir. Bu iki şahsın dışındakiler ise, herhangi bir peygambere nispet edilir. Bu nedenle bir rivayette **'Alimler peygamberlerin vârisleridir'** buyrulmuş ve özel bir peygamberin vârisleridir denilmemiştir. **Bu ifadeyle, bu ümmetin bilginlerine hitap edilmiştir. Aynı lafızlarla aktarılan hadislerde Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem 'Bu**

ümmetin bilginleri diğer ümmetlerin peygamberidir', başka bir rivayette ise, 'İsrailoğullarının peygamberleri gibidir' demiştir.

Otuzaltıncı Bölüm, c. II,sh:186

Ek Bilgi:

'İsrailoğullarının peygamberleri gibidir' Bu hadis-i şerifin işaretiyle eğer İslâm alimleri günümüzde ihlasları ve kemâlatları ile kavi olsalardı Yahudiler bu kadar seslerini çıkartamazlardı. Veliler de durum farklıdır. Onlar Allah Teâlâ'nın işlerine fazla karışmak istemezler. Ancak alimler şeriat üzere durdukları için ve peygamber mesabesinde olduklarından dua ve beddualarıİsrailoğullarını hizaya getirirdi. Maalesef durum şimdilik bu şekilde değil. İhramcızâde İsmail Hakkı

'KALBİNİ BENİM EVİM YAPIP ONU BAŞKALARINDAN BOŞALTANA NE VERECEĞİMİ KİMSE BİLEMEZ; KALBİ BEYT-İ MAMUR'A BENZETMESİNLER, ÇÜNKÜ ORASI -BENİM DEĞİL MELEKLERİMİN EVİDİR VE BU NEDENLE DOSTUM ORADA KALMADI' MÜNAZELESİNİN BİLİNMESİ

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurduğu hikmetlerden

DÖRT YÜZ BEŞİNCİ BÖLÜM

Kalp senin evin benim değil! Mamur kıl onu

Senin zikrettiğin bir şeyi zikretmiyorum ben .

Kendimi zikretmem bir perde iken

Senin beni zikretmen başka!

Senin beni zikretmen en büyük mutluluk

Ben Seni zikredersem, zikir Senden bize ait

Sen bizim zikrettiğimiz bir şeyi zıkretmezsin

Halil'in meskeni Beyt'in zahiri

Kalbinden dolayı, sürekli tabi olursun

Ona yerleşmez ve onu imar etmez .

Hamd o Allah Teâlâ'ya ki O'nu ifade etmez

O, benim kalbimde onu tasvir eder

Allah Teâlâ bizi ve seni Ruhu'l-kuds ile desteklesin, bilmelisin ki, Allah Teâlâ'm rahmeti her şeyi kuşatmıştır. O'nun rahmetinin bir yönü, kulunun kalbini rahmetle yaratmış ve onu rahmetinden daha geniş yapmış olmasıdır. Çünkü müminin kalbi Hakkı sığdırır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle der: **'Beni yerin ve göğüm sığdıramadı, mümin kulumun kalbi sığdırdı.'** Allah Teâlâ'nın rahmeti genişliğine rağmen Allah Teâlâ'ya taalluk edememiş veya O'nu sığdıramamıştır. Çünkü rahmet Allah Teâlâ'dan olsa bile O'na dönmez. **Hâlbuki Allah Teâlâ kulunun kalbinin O'nu sığdırmasını imkânsız saymamıştır.** Çünkü (insandaki parçalar içinde) Allah Teâlâ'dan öğrenen ve (hakikati) Allah Teâlâ'dan anlayan kalptir. Allah Teâlâ kalbe kendisini bilmeyi emrederken, ona ancak yapabileceği bir işi emretmiştir. Böylece Hak kulun kalbinde bilinen ve akledilen olur. Hâlbuki Allah Teâlâ merhamet edilen diye nitelenemez. Bu

durum yaratıklarının rahmetinin O'na ulaşamayacağını gösterir. Buna mukabil kalplerdeki takva O'na ulaşır. Nitekim Allah Teâlâ **'Fakat sizden olan takva Allah Teâlâ'ya ulaşır'** buyurur. Başka bir ayette Allah Teâlâ'nın şiarları kastedilerek -ki onlar bir tür Allah Teâlâ'yı bilmedir- **'onlar kalplerin takvasındandır'** denilir. Başka bir ayette **'Onların kendileriyle aklettikleri kalpleri yok mu?'** denilir. Allah Teâlâ'nın kalpleri akledici diye yaratmış olmasının nedeni, kulun onun vasıtasıyla ilahi hitabı anlayabilmesidir. Allah Teâlâ'nın kula hitap ettiği hususlardan birisi, rahmeti her şeyi kuşatırken kulun kalbinin O'nu kuşattığıdır. Şu var ki burada işaret etmekle yetinip açıklamayacağım bir sır vardır, şöyle ki: Allah Teâlâ bilinmeyi sevdiğini söylemiştir. Sevginin gereği ise tanınan olmaktır. Bu maksatla Allah Teâlâ âlemi yaratmış, onlara tanınmış, onlar da kendisini bilmiştir. Öyleyse yaratılmışlar O'nu kendi düşünceleriyle değil, O'nun kendisini tanıtmasıyla tanımışlardır. Bu durum **'kalbi olan veya kulak veren ve şahit olan kimse için işarettir.'**

Muhabbet, zevk bilgisiyken bizde olan ise sevendir. Seven herkes sevginin gerektirdiği şeyi bilir. Buradan rahmetin genelliği öğrenilir. Başka bir hadis, **Allah Teâlâ'nın gazabının kulun O'nu gazaba getirmesinden kaynaklandığını** belirtir. Öte yandan Allah Teâlâ'nın tercümanı olan peygamberlerin yaratıklar kıyamette kendilerinden şefaat istediklerinde şöyle diyecekleri aktarılmıştır: **'Allah Teâlâ bugün daha önce hiç kızmadığı ve bir daha kızmayacağı şekilde gazaba gelmiştir.'** Bu gazap intikamla ortadan kalkar. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem **'Sadaka Rabbin gazabını söndürür'** der. Allah Teâlâ kula sadaka verme imkânı ihsan edendir. Bu durumda kuluna vermeyi nasip ettiği sadakayla gazabını söndüren bizzat Allah Teâlâ'dır. Böyle ifadeler çoktur. Fakat Allah Teâlâ'nın kulları nezdinde bu kadarı da O'ndan (olmak üzere yeterlidir). Biz bir ekleme yapmak istemiyoruz, çünkü biz O'nu kendisinin bildirmesiyle tanıdık. Bu da -yaratılmışın düşüncesinden değil-O'nun bildirmesiyle meydana gelen bilgidir.

Allah Teâlâ kulun kalbini evi edinmiştir, çünkü orayı kendisi hakkındaki marifetin mahalli yapmıştır. Kalp -nazarî bilginin değil-irfanı bilginin yeridir. **Allah Teâlâ kalbi koruyarak başkasının yerleştiği bir yer olmaktan sakınmıştır.** Kul (farklı özellikleri) kendinde toplayan varlıktır (kevn-i cami). Bu nedenle Hakk'ın o kul için farklı suretlerde, başka bir ifadeyle her bir şeyin suretinde tecelli etmesi gerekir; çünkü kul her şeyi bilebilecek (kalbe) sahiptir. Eşyayı bilmenin yeri ise kalpten başkası değildir. Allah Teâlâ, kulun kalbinin Rabbinden başkasının gireceği bir yer olmasını kıskanır ve bunun için kendisinin her şeyin sureti ve her şeyin aynı olduğunu öğretir. Böylece kulun kalbi de her şeyi kuşatır, çünkü her şey, Hakk'tır. Kalp bu durumda Hakk'ı sığdırmış demektir. Binaenaleyh herkim hakikati bakımından Hakk'ı bilirse, hiç kuşkusuz, her şeyi öğrenmiş demektir. Hâlbuki herhangi bir şeyi bilen Hakk'ı bilmiş sayılmaz. Hatta kul, bildiğini zannettiği şeyi bilmiyordur, çünkü onu bilseydi, onun Hak olduğunu bilirdi. Bir şeyin Hak olduğunu bilmeyince, kulun o şeyi bilmediğini söyledik. Allah Teâlâ (kendini sığdıran kalpten söz ederken) 'müminin kalbi' demiş, müminden başkasını zikretmemiştir. Çünkü Allah Teâlâ'yı bilmek, O'nun bildirmesiyle gerçekleşebilir. Teorik/nazarî düşünceyle Allah Teâlâ bilinemeyeceği gibi O'nun öğretişini müminden başkası da kabul edemez. Çünkü mümin olmayan kişi, genel itibarıyla, Allah Teâlâ'nın bildirmesini kabul etmez. Böyle bir insan, söz gelişi, Hakka dair verilen bilgiyi imkânsız sayabilir. Bu bağlamda 'imkânsız sayanlar' kısımlara ayrılır: Bir kısmı peygamberleri suçlayarak onların hayal gücünün otoritesi altında bulunduklarını ileri sürer. Bu kısım, Allah Teâlâ'nın kendilerini saptırıp hidayet karşısında körleştirdiği ve en çok zarara uğrayanlardır. Onlar hidayet yolunda kör olanlardır. Hakikati bilselerdi durumun böyle olduğunu da anlarlardı. Onlar, bilgisizlik ile dinden çıkmayı bir araya getirmiş, bu nedenle de mutluluktan nasipleri

yoktur. Allah Teâlâ hakkında böyle bir bilgiyi imkânsız sayan başka bir grup şöyle der: **'Peygamberler Allah Teâlâ'yı en iyi bilenlerdir. Bununla birlikte onlar sözlerinde işin kendinde olduğu durumu ifade etmek yerine insanların anlayış seviyelerine inmişlerdir. Çünkü gerçeği olduğu durumda ifade imkânsızdır.'** Bu insanlar, kendisine ve peygamberlerine nispet ettiği hususlarda Allah Teâlâ'yı ve peygamberi tekzip etmiş, bunu yaparken nazik ifadeler kullanmış kimselerdir. Bu duruma şöyle bir misal verebiliriz: insan saygı gösterdiği birinin dinleyenin onun söylediği durumda olmadığını zannedeceği konuşmalar yaptığını görür. Bu kişi ona 'yalan söyledin' demez, sadece 'efendim doğru söylüyor, gerçek öyle değildir; gerçek efendimin şu şekilde söylediğidir' der. Gerçekte bu kişi onu yalanlar ve nazik bir ifadeyle onu cahil ilan eder. İşte tevile kalkanların davranışı böyledir.

Bir kısmı, peygamberin ifade ederken insanların seviyesine indiğini söylemek yerine, şöyle der: **'Bu sözle kastedilen, sıradan insanların anladığı değil, şu ve şudur.'** Burada zikrettikleri yorum, peygamberin vahyini kendisiyle getirdiği dilde mevcuttur. Bu insanlar, hal itibarıyla önce zikredilenlere benzer. Bununla birlikte onlar bu konuda kendi görüşleriyle Allah Teâlâ'ya hüküm dayatırlar ve 'dilden anlaşılan budur' (diye) kesin hüküm verirler. Hâlbuki aynı dilin mensuplarının inandığı anlam söylediklerinden başkadır. Bu durumda gerçek anlamın her iki yorumun birden olması imkânsız sayılamaz. Söz konusu tevilciler, Allah Teâlâ'nın kendisine dair vermediği bir hükmü vermiş olmakla yanılmışlardır. Onlar, sadece akıllarını kendisine bağlayıp sınırladıkları ve daralttıkları bir ilaha ibadet etmişlerdir.

Bir kısmı şöyle der: **'Geldiği haliyle vahiydeki lafızlara iman ederiz, fakat anlamını bilmeyiz.'** (Bu insanlar gerçekte şunu demiş olur): Biz lafza iman ederken vahyi duymamış kimseler gibi oluruz ve aklın bize verdiği delile göre sözün zahirinden anlaşılan anlamı imkânsız saymaya devam ederiz. Demek ki bu insanlar da nazik bir üslupla Allah Teâlâ'ya hüküm dayatmaktadır. Başka bir ifadeyle onların davranışı, nazik bir ifadeyle, Allah Teâlâ'ya karşı çıkmak demektir. Çünkü onlar, kendilerini ilahi hitabı duymayanlar gibi kabul etmektedirler. Başka bir grup **'(vahyin) lafzına Allah Teâlâ'nın ve peygamberin lafız hakkındaki bilgisine göre iman ederiz'** derler. Bunlar, Allah Teâlâ bize abes sözle hitap etmiş diyenlerdir, çünkü (onların anlayışına göre) Allah Teâlâ bize anlamadığımız bir şekilde hitap etmiştir. Hâlbuki Allah Teâlâ şöyle buyurur **'Biz gönderdiğimiz her peygamberi kavminin diliyle gönderdik ki, onlara açıklasın.'** Vakıa da böyledir. Allah Teâlâ'nın da buyurduğu üzere, peygamber bize gelen vahyi bize açıklamıştır. Fakat söz konusu tevilciler, müslüman olmalarına rağmen, peygamberin sözlerinin bir beyan olduğunu kabule yanaşmamaktadır.

Üçüncü durum şudur: Onlar Allah Teâlâ'nın basiret gözlerinden bilgisizlik perdesini kaldırıp nefislerindeki ve ufuklardaki ayetleri gösterdiği kimselerdir. Bu sayede (görülen her şeyin gerçekte) Hak olduğunu, başkası olmadığını görürler. Onlar Hakk'a iman ederler. Daha doğru bir ifadeyle her yönden ve her surette Hakk'ı bilirler ve her şeyi ihata ettiğini öğrenirler. Dolayısıyla arif her şeyi Hak'ta görür. Bu yönüyle Hak her şeyi ihata eden bir zarftır. Nasıl böyle olmasın ki? **Allah Teâlâ ed-Dehr ismiyle buna dikkat çekmiş, O'nun dışındaki her şey bu Dehr'e dâhil olmuştur.** Her kim bir şeyi görürse, onu Hakta görmüştür. Bu nedenle Hz. Ebu Bekir radiyallâhü anh **'Gördüğüm her şeyden önce Allah Teâlâ'yı gördüm'** demiştir. Çünkü o şey Hakk'a girene kadar onu görmemiştir ve bu durumda zorunlu olarak o şeyden önce Hakk'ı görür. Çünkü o şeyin Hak'tan ortaya çıkışını görmüştür. Öyleyse Hak, bütün varlıkların evidir, çünkü O, varlık demektir. Kulun kalbiyse Hakk'ın evidir, çünkü kalp Hakk'ı sığdırmıştır. Fakat söz konusu olan müminin kalbidir, başkasının değil!

> **Kim Hakkın eviyse Hakk da onun evidir**
> **Hakkın varlığı, var olanların aynı**

Müminin böyle bir genişliğe sahip olması, âlemin ve Hakkın suretinde yaratılmış olmasından kaynaklanır. Buna mukabil âlemdeki herhangi bir parça Hakkın suretinde değildir. Bu nedenle Hak müminin kalbini kendini sığdırabilecek kadar geniş olmakla nitelemiştir. Ebu Yezid el-Bestami arifin kalbinin genişliğinden söz ederken şöyle der: 'Arş', yani Allah Teâlâ'nın mülkü ve içermiş olduğu bütün cüzîler ve onların cevherleri, **'yüz bin katıyla birlikte'** -ki burada sınırlama değil sadece sonsuzluğu ve ulaşılamazlığı bildirmemek için böyle bir ifade kullanarak varlığa girenleri kastetmektedir **'arifin kalbinde bulunsaydı, arif onları fark edemezdi.'** Çünkü kalp kadimi sığdırırken hadisi (zamanda yaratılmış) nasıl mevcut olarak hissedebilir ki? **' Ebu Yezid'in ifadesi, dinleyenlerin anlayışı ölçüsünde, kalbin genişliğini anlatan bir ifadedir. Gerçekte şöyle demek gerekir: 'Arifin kalbi Hakkı sığdırdığı için her şeyi de sığdırır.'** Çünkü Hakkın dışında hiçbir şey yoktur. Dolayısıyla var olan her şeyin sureti arifin kalbinde, yani Hakkı sığdıran kulun kalbindedir.

> **Arifin kalbi her suretin heyulası**
> **Her suret için bir heyula sanki kalp**
>
> **Sen şunun ve bunun arasında**
> **Hakk seni orada suru olarak yerleştirmiş**

Ebu Yezid'inkine benzer bir cümle Cüneyd-i Bağdadî tarafından söylenmiştir. Cüneyd **'hâdis olan kadime bitiştiğinde geride izi kalmaz'** demiştir. Bununla birlikte Cüneyd'in cümlesi, Ebu Yezid'inkinden daha yetkindir. Çünkü hadisi kadime bitiştirdiğinde, iz ve eser hadise değil, kadime ait olur. Bu karşılaşmayla kendinde gerçek ortaya çıkar ki, o da bizim söylediğimizdir (eserin kadim'e ait olması). Çünkü eserin ve izin bilinmemesi mümkün değildir. Kadim ile karşılaşmazdan önce eser hadise nispet edilirken hadis kadimle karşılaştığında kadimde görülür. Buna mukabil hâdis, eserin kendisi olarak görülmüştür. Bu nedenle Cüneyd söylediğini söylemiştir.

Bu açıklamadan sonra Hz. İbrahim'in bu mesabede olduğundan kuşku duymayız. O ve bütün peygamberler, Hakk'ı sığdırmış kimselerdir. Allah Teâlâ onun sırtını Beyt-i Mamur'a dayandırmış, fakat oraya girmemiştir. Çünkü oraya girmiş olsaydı Beyt-i Mamur, Hakk'ı sığdırmış demek olurdu. Başka bir ifadeyle Hakk'ı sığdıran birini sığdırmış olacağı için (dolaylı olarak) Hakk'ı da sığdırmış olurdu. Bu yorum, gerçek bir değil, işarî bir yorumdur. Çünkü Hz. İbrahim'in bedeni hiç kuşkusuz duvarlarla sınırlanmıştır. Burada onun ölümle birlikte intikal ettiği berzahtaki suretini kastediyoruz.

Şiirde geçen 'Onu kendimden boşaltırım' ifadesine gelirsek, kastedilen, Kuran-ı Kerim'i okuyan hakkında Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin söylediği sözdür. Hz. Peygamber kutsi bir hadiste Rabbinden şöyle aktarır: **'Beni zikretmenin kendisini benden bir şey istemekten alıkoyan kimseye istediğinden daha iyisini vereceğim.'** Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Kuşkusuz biz zikri indirdik.'** Kastedilen Kuran'dır.. Başka bir ayette ise **'Zikir ehline sorunuz'** denilir. Kastedilen yine Kuran ehlidir, çünkü Allah Teâlâ **'Kitapta hiçbir şeyi ihmal etmedik'** buyurur. Kuran, her şeyi toplayan kitap demektir. Kim başkanın varlığına inanırsa, kalbini Hak için boşaltması gerekir.

İnsanlar derece derecedir, çünkü Allah Teâlâ âlemin bir kısmını ötekilerden üstün kılmıştır. Derecelendirmenin en faziletlisi, Allah Teâlâ'yı bilmek hususundaki derecelenmedir. Bakınız! Allah Teâlâ insana kendisine ait olan el-Ahir isminin menzilini vermişken kendisine O'nu

bilmede el-Evvel ismini vermiş, meleği el-Evvel ve el-Ahir arasında ihata edilen kılmıştır. Mertebeleri bilen, meleğin ve insanın Allah Teâlâ hakkındaki bilgisinin (derecesini) de öğrenir. Bu nedenle melek -ki o Ruhu'l-emin'dir- el-Evvel isminden el-Ahir ilahi ismine yerleşmiş kâmil kul olan peygambere vahiy getirir. Bu durum **'Allah Teâlâ şahittir'** ayetinde belirtilir. Allah Teâlâ kendi birliğine şahit ederken kendisiyle başlamış, sonra melekleri, meleklerden sonra bilgi sahipleri olan insanları zikretmiştir. Öyleyse başında da sonunda da iş ve emir, Allah Teâlâ'ya aittir. Melek ise o ikisinin arasındadır. Varlığın durumu da böyledir: İlk olmak Hakk'a aittir. Sonra meleği yaratmış, ardından insanı yaratmış, ona halifeliği vermiştir. Hâlbuki meleğe halifelik vermemişti, çünkü ortadaki ihata edilmiş demektir. Meleğin insandan üstünlüğü, Allah Teâlâ katından ona getirdiği vahiyle ortaya çıkar. Bu durum, akla ve dile göre, üstünlük hakkında kesin delil sayılmaz. Nitekim göklerin ve yerin yaratılışı da insanların yaratılışından **'daha büyüktür (hâlbuki insan daha üstündür).'** Çünkü insanlar feleklerin hareketiyle ve unsurlarda gerçekleşen tekvini Kabul etmekle meydana gelirler. Öyleyse sadece özel yönler olduğu gibi hepsini kuşatan bir yön vardır. Bir varlık bir açıdan diğerlerinden üstün iken başka bir açıdan da diğerleri üstündür.

'Allah Teâlâ hakkı söyler ve doğru yola ulaştırır.'

Yirmi sekizinci sifir, c. XIV, sh. 354-361

ÇOCUK FİTNEDİR

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Çocukların fitne olmasına gelirsek, çocuk babanın sırrı, ciğerparesi, kendine en bağlı ve yapışık olan varlıktır. **Çocuğu sevmek, bir şeyin kendi kendisini sevmesi demektir.** İnsana kendinden daha sevimli bir şey yoktur. Bu nedenle Allah Teâlâ insanı onun dışında 'çocuk' diye isimlendirdiği bir surette bizzat kendisiyle sınamış, kendine bakmanın Hakkın onu mükellef tuttuğu hakları yerine getirmekten alıkoyup koyamayacağını görmeyi murat etmiştir. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem kızı Hz. Fatıma aleyhisselâmın hakkı ve onun kalbinde bilinmeyen mertebesi hakkında şöyle demişti: **'Muhammed'in kızı Fatıma bile hırsızlık yapsaydı elini keserdim.'** Hz. Ömer radiyallâhü anh oğluna zina cezası olarak dayak cezası vermiş, çocuk ölmüş, Hz. Ömer bundan rahatsızlık duymamış, had cezası uygularken -ki canın telef olmasına yol açmıştır- cana ağır gelen evladını feda edebilmişti. (Benzer bir durum zina ettiğini itiraf eden bir) kadın hakkında gerçekleşmişti. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem o ikisinin tövbesi hakkında **'bundan daha büyük tövbe olur mu?'** demişti. Nahoş bir hakkı ve cezayı evlada tatbik edebilmek, en büyük imtihan vesilesidir. Allah Teâlâ baba hakkında çocuğun ölümüne dair şöyle der: **'Çocuğunun canını kabzettiğim bir mümin kulumun ödülü ancak cennet olabilir.'** En büyük imtihan ve en çetin fitne olan bu üç esası sağlam ve muhkem bir şekilde icra eden ve Hakkın mertebesini tercih edip bütün bu hususlarda Allah Teâlâ'nın hakkına riayet eden insan, hemcinsleri arasında kendinden daha üstün kimsenin bulunmadığı biridir.

Oztuzaltıncı Sifr, c. XVIII, sh:207

BEDDUA ETME DENİR,

Kıbleye yönelen herhangi bir günahkârı tekfir etme. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem birisini tekfir etmişse, onu tekfir edebilirsin. Cemaatle namaz kılmak isteyen bir eşin olduğunda, onu cemaate gitmekten alıkoyma, fakat evinin onun adına daha hayırlı olduğunu kendisine öğret. **Öfkeyle veya sakinken, kendine, evladına, hizmetçine veya malına beddua etmekten uzak dur ve kendini koru.** Hastayı yemeye zorlama, hiç kimseye ateşle azap etme, et yediğinde onu bıçakla kesme, çiğneyerek ye!

Oztuzaltıncı Sifr, c. XVIII, sh:323

BEDDUAYI DÜZELTMEK İÇİN DUA

Hz. Peygamber yaralandığında şöyle dua etmekteydi: **'Allah Teâlâ'm! Kavmime hidayet et, onlar bilmiyor.'** Böylece Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem insanlar için Rabbine mazeret sunuyordu. O bir beşer olduğunu ve beşeriyet hükümlerin bazen kendisine baskın geldiğini bildiği için de Rabbine şöyle dua ederdi:

'Allah Teâlâ'm! Bir insan olduğumu bilirsin, bir insan gibi razı olur, bir insan gibi öfkelenirim.' [Yani kendim için kızar, razı olurum.] 'Allah Teâlâ'm! Kime beddua edersem, bedduamı onun adına rahmet ve rıza vesilesi yap.'

Yirmi Beşinci Sifir, c. XIII, sh: 91

DUÂ YA İHTİYACIM YOK DEME

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Allah Teâlâ, Hz. Musa'ya şöyle der: **'Bana kendisiyle günah işlemediğin bir dille dua et.'** Hz. Musa, **'O dil nedir?'** diye sormuş, Allah Teâlâ ise, **'Senin kardeşine, kardeşinin de sana dua etmesidir'** demiştir! Çünkü her biriniz, bir diğerinize dua ettiğiniz dilinizle bana asi olmadınız. Dolayısıyla kardeşi adına bana dua eden kişi, temiz bir dille dua etmiş demektir. Allah Teâlâ duayı ona izafe etmiştir, çünkü dua eden, edilenin vekilidir. Dua edenin diliyle ise, dua edilen insan günah işlememiştir.

Elli İkinci Kısım; c. IV, sh. 383

KALP SECDE ETTİ Mİ, EBEDİYYEN KALKMAZ

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Secde etmek, kalbe vaciptir. Kalp secde ettiğinde ise, yüz secdesinin aksine, secdeden asla kalkmaz.

Sehl b. Abdullah et-Tüsterî, tasavvuf yoluna girdiği ilk dönemde kalbinin secde etmiş olduğunu görmüş. Secdeden kalkmasını beklemiş fakat kalkmamış. Bunun üzerine hayrette kalmış. Yaşadığı hadiseyi bu yolun pirlerine sormaya başlamış, bilen kimse bulamamış.

Çünkü onlar, dürüst insanlardı, gerçekleşmiş bir zevk (tecrübe) olmaksızın konuşmazlardı. Bunun üzerine Sehl'e şöyle denilmiş:

'**Abadan şehrinde saygın bir şeyh var, oraya gidersen belki sorunun cevabını alabilirsin.'** Bunun üzerine Sehl, yaşadığı şeyi sormak için Abadan'a gitmiş, o şeyhin huzuruna girmiş, selam vermiş ve şöyle demiş:

'Ey şeyh! Kalp secde eder mi?' Şeyh şöyle cevap vermiş: **'Eder, hem de sonsuza kadar.'** Böylece, şifasını–bulmuş ve o şeyhin hizmetine girmiş.

Kalp secdesi hakkında tasavvuf yolunun esası şudur:

İnsan için göz görmesiyle bir hal meydana geldiğinde, hiç kuşkusuz, kendisi kemale erdiği gibi marifeti ve korunmuşluğu da yetkinleşmiş demektir. Artık, şeytan ona ulaşmak için bir yol bulamaz. Veli hakkında bu koruma **'muhafaza'** diye isimlendirildiği gibi nebi ve peygamber hakkında **'ismet (masumluk)'** diye isimlendirilir. Bu farklılık, peygamber ve nebiler karşısında saygının bir gereğidir. Böylece onların korunmuşluğuna **'ismet'** ismi tahsis edilerek, veli ve nebi arasındaki fark sağlanmıştır. Yine de, bu ikisinin arasındaki, farkı şöyle açıklayabiliriz: Nebiler, dışta ve içte (zahirde ve batında) şeytandan korunmuş kimselerdir. Onlar, bütün hareketlerinde Allah Teâlâ tarafından muhafaza edilir ve sakınılır. Çünkü Allah Teâlâ, onları örnek alınsınlar diye görevlendirdi. Onların işi, Hakka yakarmak ve O'nunla konuşmaktır. Gönderilmiş nebiler, kendi adlarına mübah bir işi yapmaktan korunmuştur. Çünkü onlar, söz ve fiilleriyle hüküm koyarlar. Mübah bir iş yaptıklarında ise, kendilerine uyulsun diye onu hüküm yapmak üzere işlerler ve Allah Teâlâ'nın o şey hakkındaki hükmünü takipçilerine bildirirler. Öyleyse, kendilerine indirilen şeyi insanlara açıklamak peygamberlerin zorunlu görevidir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

'Ey peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Bunu yapmazsan, risâletini ulaştırmamış olursun. Allah Teâlâ seni insanlardan korur,' Peygamberin varislerinin de bu tebliğden büyük bir pay ve nasipleri vardır.

Veli ise, Allah Teâlâ'nın dilediği bir şeyi kalbine aktarması esnasında, şeytanın yapmasını arzuladığı işten korunmuştur. Böylece Allah Teâlâ (şeytanın arzuladığı o işin) hakikatini razı olacağı tarza çevirmekle değiştirir. Bu durumda, veli Allah Teâlâ katında büyük bir mertebeye ulaşır. İblisin günahtaki ısrarı olmasaydı, bir daha bu veliye dönmezdi, çünkü veliye getirdiği işin (dürtünün) yakınlık ve mutluluğunu artırdığını görür. Nebiler ise, şeytanın bir şey aktarmasından korunmuştur. İşte (nebilere özgü) ismet ile (velilere özgü) hıfz arasındaki fark budur. Peygamber karşısındaki saygının gereği olarak, hıfz (korunma) velilere tahsis edilmiştir. Çünkü şeytanın ilahi tecellinin kalplerine verdiği bilgiden dolayı bazı velilerin kalplerine ulaşma imkânı da yoktur. Allah Teâlâ şöyle der: **'Her kovulmuş şeytandan koruyarak'** Kastedilen, şeytanların en büyüğüdür. Çünkü şeytan herkese makamına yaraşan şeyi aktarır. Şeytan, söz gelişi, bir veliye gelir ve ona ancak itaatleri yapmasını söyler, itaatleri çeşitlendirir, onun dikkatini bir itaatten daha üstün bir itaate çeker. Bu durumda veli, ibadetlerde nefsanî arzularına ait bir etki göremez ve onu yapmaya koşar. Kovulmuş şeytan ise, velinin verdiği düşünceyi almakla tatmin olur. Veli bu konuda Rabbinden bir delile sahip olsaydı, hiç kuşkusuz, daha iyi olurdu. Şeytan, ilahi tecellinin bilgisine herhangi bir şekilde zarar veremez. Bu nedenle Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem kendi şeytanı, yani onunla **'sorumlu yakını'** hakkında şöyle der: **'Allah Teâlâ bana ona karşı yardım etmiş, o da müslüman olmuştur.'** Yani, şeytanı peygambere boyun eğerek ona sadece iyiliği emretmiştir.

Allah Teâlâ hakkındaki bilgisi teorik düşünce ve tümevarımdan olan kimse ise, bu durumda değildir. Şeytan ona kuşkulu kanıtlar verir. Amacı ise, kişiyi şaşırtmak ve Rabbini bilmeyerek ya da kuşku ya da hayret ya da tereddüt içinde ölmesini sağlamak için onu düşünme alanına çekmektir. Allah Teâlâ hakkındaki bilgisi tecelliden meydana gelen veli ise, basirete sahip olarak her kuşkudan korunmuştur. Çünkü şeytanın, yani insan ve cin şeytanlarının ilahi tecelli ilminin sahibinin kalbine ulaşma imkânı yoktur. Böyle bir hal ise, veliler içinde sadece **'kalbi secde eden'** kimse için gerçekleşebilir. Çünkü şeytan insandan ancak kalbiyle ve yüzüyle (zahir ve batın) secde ettiğinde uzaklaşabilir. Kalbi secde etmeyen veli korunmuş değildir.

Kalbin secdesi, Allah Teâlâ ehlinin yolunda önemli ve büyük bir meseledir, az bulunan bazı fertlerin dışında kimse için gerçekleşmez. Onlar, rablerinden bir delile sahip kimselerdir. Delil, Hakkın tecellisi demektir. Bu delili, şeytanın ayrıldığı kuldan meydana gelen bir şahit (tanık) takip eder ki o da, **'kalbin secdesi'**dir. O halde, Rabden gelen bir delille onu takip eden şahit bir araya geldiğinde, kalp korunur ve sakınılır. Bu kalbin sahibi ise, insanları basiretle Allah Teâlâ'ya çağırır. Tasavvuf yolunda bu makam hakkında sûfilerin şaşırdığı pek çok sebep vardır. Ebu Yezid şöyle der:

'İnsanları şu kadar yıl Allah Teâlâ'ya davet ettim, sonra Allah Teâlâ'ya döndüm, bir de ne göreyim: Hepsi beni geçmiş.'

Bu makamda Ebu Yezid'e şöyle denilmiş: **'Arif günah işler mi?'** O da şöyle cevap vermiş: **'Allah Teâlâ'nın emri mutlaka gerçekleşir.'** Bu ifade, edebin zirvesidir. Çünkü Ebu Yezid 'evet' ya da 'hayır' dememiştir. Bu ise, onun hali, bilgisi ve saygısının yetkinliğindendir. Allah Teâlâ ondan ve onun gibilerden razı olsun!

Kırkyedinci Kısım; c.IV, sh:198-200

BATINÎ YORUM

Kalp temizliği, secde eden olması bakımından, Allah Teâlâ'ya secdenin geçerlilik şartıdır. Organların temizliği ise, secde esnasında manevi yoldan anlaşılır. Çünkü onlar, secde vaktinde başka bir işle ilgili olamazlar. **Kalp ise, böyle değildir. Bu nedenle, kalp secde ettiğinde ebediyen secdeden kalkmaz.** Namazın dışındaki secde halinde ibadetle ilgilenen organların fiilinde su veya toprağın kullanılması farz değildir. Secdenin abdestliyken yapılması, daha uygun ve daha üstündür. Abdullah b. Ömer abdestsizken bile tilâvet secdesi yapardı.

Kırkyedinci Kısım; c.IV, sh: 202

KALP SECDESİ EHLİNDEN

Sehl b. Abdullah el Tüsterî henüz altı yaşındayken bu makama ulaşmıştı. **Bu yoldaki ilk hali, kalp secdesiydi.** **Halbuki büyük hal sahibi uzun yaşamış nice Allah Teâlâ velîsi vardır ki, kalp secdesi yapamamış, kalbin bir secdesi olduğunu da öğrenememiştir.** Bununla birlikte o, velîlik makamına ulaştığı gibi onda derinleşmiştir de. Kalp secdesi gerçekleştiğinde, sahibi bir daha başını secdeden kaldırmaz. Kalp secdesi, başka pek çok ayağın (kadem) kendisinden çıktığı tek kadem üzerinde sabit kalmaktır. Bu secdeyi yapan kişi, o kadem üzerindedir. Velîlerin çoğu, kalbin bir halden bir hale dönüştüğünü görür. Zaten kalp de bu nedenle 'kalp' diye isimlendirilir. Bu makam sahibi ise, halleri değişse bile, tek bir yönden onun üzerinde sabittir. Bu durum **'kalp secdesi'** diye isimlendirilir. Bu nedenle Sehl b. Abdullah Abadan'da bir şeyhin huzuruna girdiğinde, kendisine şöyle sorulmuş: **'Kalp secde eder mi?'** Şöyle cevap vermiş: **'Ebediyete kadar.'** Bunun üzerine Sehl, şeyhin hizmetine girmiştir.

Yetmişyedinci Kısım, c. VI, sh: 152

VELÎLERDEN BİR GRUP, SECDE EDEN ERKEK VE KADINLARDIR.

Allah Teâlâ kendilerinden razı olsun! Allah Teâlâ onları kalp secdesiyle dost edinmiştir. Onlar, dünya veya ahirette başlarını kaldırmaz. Bu hal, yakınlık hali iken aynı zamanda Hakka yakın kimselerin bir niteliğidir. Secde ancak bir tecelliden ve müşahededen kaynaklanır. Bu nedenle Allah Teâlâ **'secde et ve yaklaş'** dedi. Başka bir ifadeyle, bu secde, bir ikram, iyilik ve hediye yakınlığıdır. Bir hükümdar huzuruna girip önünde secde ederek kendisine yaklaşana 'yaklaş, yaklaş' der ve istediği ölçüde yaklaşmasını sağlar. Bu secde esnasında Allah Teâlâ'nın 'yaklaş' demesinin anlamı budur. Bu durum, kime secde edildiğini ve kimin huzurunda olduğunu bildirmeyi amaçlar. Huzurunda olunan kimse, yakınlığını katmerleştirmek için, kula 'yaklaş' demektedir. Kutsi hadiste Allah Teâlâ: **'Bana bir karış yaklaşana bir arşın yaklaşırım'** der. Kulun Hakka yaklaşması ilahi bir emir nedeniyle olursa, bu, onun iyilik ve ikramında daha büyük ve yetkin bir davranış olur. Çünkü bu esnada kul, keşfe dayalı olarak, Efendisinin emrine uymaktadır.

İşte bu, Allah Teâlâ'nın peygamberine kendileri ve benzerleri için evini temizlemeyi emrettiği ariflerin secdesidir. Allah Teâlâ **'Evimi tavaf edenler, itikâfa girenler, rükû ve secde edenler için temizle'** buyurur. Hz. Peygambere ise **'Rabbinin övgüsünü tespih et ve secde edenlerden ol'** buyurdu. Burada, hiçbir zaman başlarını kaldırmayan kimseler kastedilir ki, böyle bir şey ancak kalbin secdesinde olabilir. Sözünün ardından ise **'secde edenlerden ol'** demiş, sözünü tamamlayarak **'sana yakîn (ölüm ve kesin inanç) gelene kadar Rabbine ibadet et'** demiştir. 'Yakîn' vasıtasıyla senden kimin secde ettiğini, kime secde ettiğini öğrendiğin gibi senin her şeye güç yetiren Hakkın elinde amade bir araç olduğunu da öğrenirsin. O, seni seçmiş, temizlemiş, nitelikleriyle süslemiştir. O'nun nitelikleri, (bu secde esnasında) secde ederek O'nu ve O'na nispet edilmeyi talep etmiştir.

Yetmişdokuzuncu Kısım, c. VI, sh:179

Sehl b. Abdullah, Abadanlı bir adama kalbin secdesini sormuş. Sehl kalbinin secde ettiğini görmüş, zamanındaki şeyhlerden bir gruba bunu arz etmiş, onlar ise aym hali tatmadıkları için ne söylediğini anlamamışlardı. Bunun üzerine Sehl konuyu bilen birini bulmak üzere yola çıkmış. Abadan'a gelince, bir şeyhin huzuruna girmiş ve 'Üstat! Kalp secde eder mi?' demiş. Bunun üzerine şeyh **'Eder, sonsuzluğa secde eder'** demiş. Yani secdeden başını kaldırmaz. Bu sorusuyla Sehl, Allah Teâlâ'nın kendisini kalbinin secdesine muttali ettiğini anlamış, onun gereğine uymuş, dünyada başını secdeden kaldırmamış, ahirette de kaldırmayacaktır. Bu nedenle Sehl, bir daha bir şeyin gerçekleşmesi veya gerçekleşmiş olanın kaldırılması için dua etmemişti. **İşte bu, ariflerin bile bilmediği meçhul bir makamdır. Bu makamda tekler (Efrad) sabit durabilir.**

Nebilere seçkin ve sıradan insanlar için hüküm koyma yetkisi verilip (ahlakta uyulan) 'örnek' haline getirilmeselerdi, onların durumu zikrettiğimiz gibi olurdu. **Fakat nebiler, şeriat getirme esnasında kalp secdesinde huzuru esas almışladır.** Bu hal, hiçbir zaman ortadan kalkmayacak şekilde, eşlik eden halin hükmünün verdiği gücün zirvesidir. Nebi olmayan bu hali bilince, zorlanır. Pek çok yerde eşyada ilk olanın Allah Teâlâ'ya nispet edilmeye daha uygun olduğunu söylemiştik. İlkler, kuşkunun girmeyeceği doğrulardır. Aynı zamanda ilk düşünme, ilk bakış, ilk duyuş, ilk hareket ve ilk sözde zafiyetin giremeyeceği bir güç vardır.

Sadece Allah Teâlâ için olabilecek bütün ilklerde şirk bulunmaz. İlkten sonra ise, ona girenler girebilir ve girenlerin bir kısmı doğru bir kısmı yanlış olabilir. Peygambere ilk gelen vahyin sahih rüya oluşuna bakınız! Böylelikle sahih rüyalar, vahiyde ilklik mertebesini kazanmıştır. **Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin gördüğü her rüya sabah aydınlığı gibi gerçekleşirdi, çünkü sabah aydınlığı, rüya gören insanın uykudan uyanması gibi, geceden ortaya çıkıştır.** Validemiz Hz. Aişe radiyallâhü anhanın yaptığı benzetmenin güzelliğine bakınız! Böylelikle Allah Teâlâ, bu ümmetin ricali için hiçbir zaman yanılmayan vahyin başlangıcı olan rüyaları geride bırakmıştır. Zikrettiğimiz ve dikkatini çektiğimiz hususu anlarsan, Allah Teâlâ'nın bu ümmete inayetini de öğrenirsin. Allah Teâlâ vahyin özeti olan şeyi onlar için geride bırakmıştır. Bu menzille ilgili bu kadar açıklama yeterlidir.

Yirmibirinci Sifr, c.XI sh:165

KALBİN SECDESİNİN, YÜZ, BÜTÜN VE PARÇANIN SECDESİNİN BİLİNMESİ. O İKİSİ İKİ SECDE VE İKİ SÜCÛD MENZİLİDİR

Sehl'in makamı kalbin secdesi

Başkalarında onun hükmü yok

Kalb secdeden sonra başını kaldırmaz

Yüz ise kalkar, başkalaşma bildirir

Çünkü kıblesini görmüyor

Kalbin kıblesi isim ve alametler

Secdesinin ebediliği hakikatini izhar eder

Yaratıkların ilimleri onu nereden bilsin?

Bu menzil, temkin menzili ve Allah Teâlâ'nın dışındaki her şeyin işinin döndüğü menzil diye isimlendirilir. Aynı zamanda **'ismet menzili'** denilir.

Bilmelisin ki, Allah Teâlâ âlemi yaratırken onu zahir ve bâtın kısımlarıyla yaratmış, bizzat âlem için bir kısmını gayb bir kısmını şehadet (görülen) yapmıştır. Âlemden âleme görünmeyen yön gayb iken görünen kısım şehadettir. Âlemin bütünü Allah Teâlâ için şehadet sayılır. Allah Teâlâ kalbi gayb, yüzü şehadet âleminden yaratmıştır. Bu bağlamda Allah Teâlâ yüz için bir yön belirlemiştir ki yüz **'Allah Teâlâ'nın evi'** ve **'kıble'** diye isimlendirilen o yöne secde eder. Başka bir ifadeyle namaz kılarken insan o yöne yönelir. Allah Teâlâ bu dönmeyi ibadet saymıştır. Namazın en faziletli işini secde, en faziletli sözünü Kuran okuyarak Allah Teâlâ'yı zikretmek saymıştır.

Allah Teâlâ kalp için de bizzat kendisini belirlemiştir.

Kalp bir başkasına yönelmez!

Allah Teâlâ kalbe sadece kendisine secdeyi emretti. Kalp keşfe bağlı olarak secde ederse, hiçbir zaman dünya veya ahirette secdesinden başını kaldırmazken keşif olmadan secde ederse, başını kaldırır.

Bu başkaldırma **'Allah Teâlâ'dan gaflet'** ve eşyada **'Allah Teâlâ'yı unutmak'** diye isimlendirilir. Kim kalp secdesinde başını kaldırmazsa, o her şeyde Allah Teâlâ'yı müşahede ederek gördüğü her şeyden önce Allah Teâlâ'yı görür. Hz. Ebu Bekir radiyallâhü anhın hali buydu. Zannetme ki âlem secde eden değildi de, sonra secde etmiştir. **Âlem her zaman secde edicidir, çünkü âlem için secde zati bir niteliktir.** Âlemin bir kısmı secdesini keşifle yapmış

onu bilmişken bir kısmına ise secdesi gösterilmemiş, dolayısıyla onu bilmemiştir. Keşfi olmayan insan başını secdeden kaldırdığını, sonra secde ettiğini ve dilediği şekilde davrandığını zanneder!

Bilmelisin ki, zahiri secde, ayakta durmak veya rükû veya oturma halinden yere kapanarak yüzü toprağa koyma haline geçmek demektir. İşte böyle yere yatma hali 'secde' diye isimlendirilir. Buradan ise, secde edende gözlerimizle gördüğümüz zahirde sahip olmadığı bir halin kendisine iliştiğini anladık ve Allah Teâlâ'dan bir halden bir hale taşınan o yerde durmayı talep ettik. İnsanların bir kısmı ve benzerleri bunu nispet saymıştır. Bu, ilahi keşfin varlıklar hakkındaki bilgi hakkındaki verisidir. Bunlar, hareket, durma, bir araya gelme ve ayrılma gibi olgulardır. Öyleyse hareket cismin varlığından veya cevherden ibarettir. Bir vakit cisim mekânda ya da tabii yerinde görülürken başka bir zamanda başka bir yerde ve mekânda görülür ve 'hareket etti ve yer değiştirdi' denilir. Durağanlık cevheri veya cismi bir yerde iki veya daha fazla anda görmek demektir. Cismin bir mekânda kalması durağanlık ve sükûn diye isimlendirilir. İçtima ise iki cevher veya cismin aralarında üçüncü bir mekânın bulunmadığı bitişik iki mekânda bir araya gelmesidir. Ayrışma bir mekândaki iki cismin aralarında mekânın bulunduğu iki farklı yerde bulunması demektir. Durum bundan ibarettir.

Kelamcıların bir kısmı bu konuda keşif sahiplerine uymuştur.

Bu konuda mesele, hareket ettiricinin kim olduğunu tespittedir?

Hareketli mi, ya da başkası mı?

İnsanların bir kısmı hareket ettirenin hareket olduğunu söylemiştir. Hareket cisimdedir ve böylece onun hareket etmesini ve yer değiştirmesini sağlar. Cismin hareketlenmesini sağlayan hareket hakkında da bu görüşü benimseyenler arasında görüş ayrılığı vardır. Hareket kulun iradesiyle mi ilgilidir? Bu durumda hangi hareket olursa olsun ihtiyari hareket diye isimlendirilir; veya hareketlinin iradesi onunla ilgili değildir. Bu durumda ise titreyenin hareketindeki gibi zorunlu hareket diye isimlendirilir. Bütün bunlar, bazılarının zannettiği gibi, bir hareket olduğunu kabul ettiğimizde böyledir.

İnsanlar bu olguların araz olduğunda görüş ayrılığına düşmemiştir; ister nispet ister kendileriyle nitelenen mahalde bulunan anlamlar olsunlar, durum birdir. Çünkü biz onlarda sahip olmadıkları bir halin kendilerine iliştiğinden kuşku duymayız ve arazlardan birisinin onlar için zati olması imkânsızdır! Çünkü zati olan, onları kabul etmektir. İnsanlar bu hareketi veya durağanlığı kimin var ettiğinde de görüş ayrılığındadır.

O sabit bir varlık ise hareket ettiren Allah Teâlâ mıdır, başkası mıdır?

Bir kısmı ilk görüşü benimserken diğer kısmı öteki görüşü benimsemiştir. Bu konuda titreyen gibi (zorunlu olup olmaması) birdir. Bir kısım olguların varlıkları olmadığını, onların sadece nispet olduklarını ileri sürmüştür.

Hareket kime nispet edilir?

Biz ihtiyarî nispet hakkında şöyle deriz: **Allah Teâlâ kul adına bir irade ve seçim yarattı.** Kul bu iradeyle o nispetin hükmünü diler. Allah Teâlâ'nın iradesinden meydana gelen bu iradeyle ilgili olarak **'Siz dileyemezsiniz, Allah Teâlâ diler'** buyrulur. Allah Teâlâ meşiyet ve iradeyi hem kendisi ve hem bizim için ispatlamış, bizimkini kendi iradesine dayandırmıştır. Bu, ihtiyari harekette böyledir. Zorunlu harekete gelirsek, bize göre onda iş tektir:

Birinci sebep Hakkın meşiyetiyken ikinci sebep Hakkın meşiyetinden meydana gelen iradedir!

Şu var ki burada keşfin verdiği ve oluş perdesinin ardından kendisini gösterdiği ince bir sır vardır. Bu durum **'Siz dileyemezsiniz, Allah Teâlâ diler'** ayetinde belirtilir. Keşfe göre meşiyet sahibi Allah Teâlâ'dır. Kulda o konuda bir irade gerçekleşse bile, Hakk onun iradesinin aynıdır. Nitekim Allah Teâlâ kulunu sevdiğinde onun görmesi, duyması, eli ve bütün güçleri olur. Öyleyse kulun kendinde bulduğu irade ve meşiyet, Hakkın iradesinden başkası değildir. Allah Teâlâ dilediğinde ise, dilediği olur. Allah Teâlâ her irade sahibinin iradesinin kendisidir. Nitekim hareketi kabul eden şöyle der: **'Zeyd hareket etti.' Ya da 'elini hareket ettirdi.'** Hareketi kabul eden insan kendi görüşüne göre bu sözü incelediğinde, elini hareket ettirenin elindeki hareket olduğunu görürsün. Onu görmezsen bile etkisini hisseder, yine de **'Zeyd elini hareket ettirdi'** dersin. İşte bunun gibi **'Zeyd elini hareket ettirdi'** dersin, fakat hareket ettiren Allah Teâlâ'dır.

Bilmelisin ki, âlemde hiçbir şekilde durağanlık yoktur. Âlem, dünya ve ahirette, zahirde ve bâtında sürekli bir halden ötekine intikal eder. Bununla birlikte gizli veya görünür hareketler vardır. Öyleyse haller gider gelir ve kendilerini kabul eden varlıklara ulaşır ve kaybolur.

Hareketler, âlemde farklı etkiler meydana getirir. Hareketler olmasaydı yardım olmayacağı gibi sayının da bir hükmü olmaz, eşya belli bir ömre kadar devam etmezdi. **Veya da bir yerden başka yere intikal de olmazdı. Bu hallerin varlığının kaynağı ise Hakkın her gece yakın semaya inmesi, yaratılmış bir Arş üzerine istiva etmesi, Arş yokken Amâ'da bulunması gibi ilahi niteliklerdir.** Bu durum, Hakkın kulunun duyması, görmesi ve iradesi olmasını gerekli kılan durumdur. **Bu sayede kul görür, duyar, hareket eder ve diler!** Öyleyse zuhurunda gizlenen, gizliliğinde zuhur eden Allah Teâlâ münezzehtir. O kendisini kendinde es-Samed diye nitelemiştir. O'ndan başka ilah yoktur. Rahimlerde dilediği gibi bize suret veren O'dur. Geceyi ve gündüzü değiştirir. Bulunduğumuz her yerde bizimle beraberdir. Bize bizden yakındır. O'nu kendimizle çoğalttık, O'nu O'nunla birledik. **'Allah Teâlâ'dan başka ilah yoktur'** diyerek kendisini birlememizi isteyince, emriyle O'nu birledik ve kendimizle O'nu çoğalttık.

Hak sana her vakit hikmetini göstermez

Herhangi bir vakti hükmünden hali kılmaz

Kalpteki sevince bak bir

Kalem'den, Levhalardan sırayla gelir'

Ruhların resulleri indirirken getirdi onları

Döşeklerimize Kelim'in mertebesinden

Her gizli bilginin öğrenilmesi çetin

Akıllara, kadimliğe ulaşmamış akıllara

Sevgiyle ve saygıyla onun menzilinin karşısında kalktım.

Baş üstünde yürürüm, ayaklarımla değil

Olgular bu dört halden ibarettir. Durağan olduğunda neyle durduğu hakkında olmak üzere, duran hakkında konuşmamız lazımdır. Hareket ederse, neye doğru hareket eder, bir araya gelince kimle birleşir ayrışırsa kimden ayrışır?

Allah Teâlâ'dan başka yok bir başkası

Sadece O var bir de iradesi

Öyleyse insan, Allah Teâlâ'da sakin olmuştur. Allah Teâlâ, bilgisinde bulunup dış varlığı olmadığında onun mekânıdır. Bu yönüyle Allah Teâlâ, onun heyulasıdır. Bu durumda Allah Teâlâ kulun suretiyle suretlenir ve yaratılmışa ait bir hükmü olur. Gece ve gündüzde durağan olan şeyler O'na aittir. Gerçeğin başka olması mümkün değildir. Bununla suretlenir ve yapısı buna dayandırılır, sabitlenir.

Başkasını görürsen, O'nun suretidir

Ayet ve suretler çok olsa bile

Menzili olandan başkası değildir

Fakat surelerdir onlar, başkaları da onları anlatır

Alemde görülür bir sükûn ve durağanlık olmadığı gibi akledilir bir hareket de yoktur.

Zıdda bak nasıl gizlenir

Ondan başka görünen yok ki?

Hareketin en garip varlığı, durağanlıktadır, çünkü boşluk dolmuştur. Öyleyse âlem, boşlukta sakindir. Hareket ise boşlukta olabilir. Bu, cisimlerin hareketidir. Boşluk ise doludur ve bir eklenmeyi kabul etmez ve eklenecek yer de yoktur. Durağanlık Allah Teâlâ'da olduğu gibi hareket de O'na doğrudur. Allah Teâlâ **'Hep birlikte Allah Teâlâ'ya dönün'** buyurur. Yani kendisinden çıktığınız varlığa dönün. Onlar Rabbliği ikrar etmek üzere çıkmış ve sonra dağılmışlardır. Onlara 'kendinden çıktığınız kimseye dönün' denmiştir ki, O da sadece Allah Teâlâ'dır. Allah Teâlâ'ya ancak Allah Teâlâ vasıtasıyla dönülebilir. Çünkü O yolculukta arkadaştır. Allah Teâlâ dönerse, biz de döneriz. Çünkü dönmek, hüküm sahibine aittir. Hüküm Allah Teâlâ'ya aittir ve Allah Teâlâ onlar da dönsün diye kullarına döner.

Dediğimizin doğruluğu bu

Doğrudan ayrılma

Her nerede olursanız

Hak sizi gözler durur

Allah Teâlâ'ya doğru hareket ettiğinde o hidayet edendir. Ya da isimlerinden birisi el-Mudil'dir. Bu isim, seni hayrete düşürür. Sonra sana hidayet eder ve hidayetiyle sana döner. Bu durumda tövbe ederek Allah Teâlâ'ya doğru hareket edersin. O halde sen el-Mudil isminden el-Hadi ismine doğru hareket edersin. **'Dönüş Rabbinedir.'**

Bir araya gelince kimle birleşir demiştik: İnsan Allah Teâlâ'yı dost edinmesi itibarıyla Allah Teâlâ ile birleşir. Bu durum Allah Teâlâ'nın kuluna söylediği, **'Benim dostumu veli edindiğinde, Allah Teâlâ dostunun nezdinde bulunur'** ifadesinde geçer. Kim Allah Teâlâ yolunda bir dost edinirse, hiç kuşkusuz, Allah Teâlâ'yı dost edinmiş demektir. Bir araya gelmek, bundan başka bir şey değildir.

Bir rivayette Allah Teâlâ'nın şöyle buyurduğu aktarılır: **'Kulum! Hastalandım, beni ziyarete gelmedin.'** Kul şöyle der: **'Seni nasıl ziyaret edebilirim ki? Sen âlemlerin rabbisin.'** Allah Teâlâ

şöyle der: **'Bilmiyor muydun falan kulum hasta! Onu ziyaret etmedin, onu ziyaret etseydin, beni orada bulurdun.'**

Çünkü hasta mecburen Allah Teâlâ'yı zikreder. Zorunluluk, mümkünün varlığının dayandığı aslî zikirdir. Hak ise O'nu zikredenle beraberdir. Allah Teâlâ yolunda birini dost edinen, O'nunla bir araya gelmiş demektir. Sen dost isen, Allah Teâlâ'nın seninle olduğunu bilmelisin. Bir dost edindiğinde, kendisini bir araya getirmiş olursun ve bu cemiyet sahibinin hak ettiği sevap senin adına gerçekleşir. Bu durumda dostunu görmekle, Allah Teâlâ'yı görmüş olursun. Bununla birlikte o dostlukta senden daha yücedir. Öyleyse Allah Teâlâ onun katında senin katındakinden daha büyük ve daha yücedir. Çünkü Allah Teâlâ velilerinde kendisini bilmeleri ölçüsünde bulunur. Allah Teâlâ hakkında kim daha cahil ve daha çok hayretteyse, O Allah Teâlâ'yı daha çok biliyordur.

Bir Allah Teâlâ dostunun dostluğu sayesinde O'nun söz konusu veliyle ilişkisi senin adma da gerçekleşip bu sayede Allah'ın seninle ve o veliyle ilişkisini ayırt edememişsen, onu dost edinmemişsin demektir. Dost edinseydin Allah Teâlâ sahip olmadığın bir bilgiyi sana vermek üzere o velinin diliyle -duyacağın şekilde-seninle konuşurdu. Sen de veli isen, ondan dinler ve dostluğunu müşahede eder, Hak ile duyarsın. Çünkü o senin kulağındır. İşte bu herkesin kendinden öğrendiği bir zevktir. Onun mahiyetini gerçeği olduğu hal üzere bilenler anlayabilir.

Ayrışma sözümüze gelirsek, acaba ayrışma kimdendir? Bu, hadisin devamında belirtilir. **'Ya da benim yolumda birisiyle düşmanlık edene…'** Benim düşmanlık ettiğim kimseden ayrılmışım demektir. Çünkü el-Hadi ismi el-Mudil, ed-Dar, en-Nafi isminden ayrılır. Kim ilahi isimlerin hikmetini anlarsa, ona Allah Teâlâ'yı bilme hakkında büyük bir kapı açılır ve bu kapı hiç bir şeye dar gelmez.

Söylediğimi bilseydin

Söylediğinden başkası olmazdım

Sen benim gibi değilsin, hatta bensin

Ne söz var ne söylenilen

İfade ettiğimde hayrete düştüm

Akılların getirdiği hususta .

Muhakkik keşif sahibinin gördüğü şeyi dikkate aldığında, ulaşmak istediği hakikate ulaşabilir. Çünkü hakikat, son derece açık ve göz sahibi için bellidir.

Hal akıllarla ve zekâlarla oynar durur İsimlerin varlıklarla oynaması gibi Âlemde düşmanlık ve düşman olma hali buradan ortaya çıkar. Müşahede sahibi alimde zıtların kendisinde bulunması nedeniyle hal değişmesi olmaz. Çünkü o bütünüyle Haktır. İşaret ettiğimiz hususu anlayınca, nasıl dost ve düşman olunduğunu, kimin düşman olduğunu, kiminle dost olunduğunu ve kimin dost olduğunu öğrenirsin. Seni kendinden var edip sana seni gösteren, sana kendinden ihsan eden Allah Teâlâ münezzehtir! Nefsini bilen rabbini bilir. Her şey O'na nispet edilir ve Allah Teâlâ âlemlerden müstağnidir.

Bilmelisin ki, Allah Teâlâ ilahlığı hevaya nispet etmiş, onu peygamberi Hz. Davud'un mukabili yaparak şöyle demiştir: **'İnsanlar arasında hak ile hüküm ver, hevaya uyma!'** Başka bir ayette **'Hevasını rab edineni gördün mü? demiştir. Heva kulun iradesidir. Bu irâde Allah Teâlâ'nın dün-**

yaya yerleştirdiği meşru teraziyle çelişince, heva adını alır. Daha önce, 'Siz dilemezsiniz, Allah Teâlâ diler' ayetini açıklamıştık. Hevayla hüküm verenin kim olduğunu öğrendin. Bu nedenle Allah Teâlâ **'Onu bilgiyle saptırdı'** yani hayrete düşürdü. Çünkü Allah Teâlâ'yı bilmek O'nun yolunda hayrete düşmeyi gerektirir. Çünkü O'ndan başka hüküm sahibi yoktur.

Yeryüzü şiddetle sarsıldı

Sahip olduğu şeyleri bir bir saydı

Gözler baksaydı idrak ederdi

Kendilerine vahyederken rablerine

Yeryüzü haberlerini söyledi

Ağırlıklarını senin için çıkartırken

Bu müşahedeye sahip olmayan insan, Allah Teâlâ'nın varlıktaki yüceliğini bilemez. Bunu bilemeyince de pek çok bilgiyi kaçırır.

Bilmelisin ki, emir dört hakikatle sınırlıdır: evvel, ahir, zahir ve bâtın.

Bu nedenle bilgi dört şeye dayanır. Allah Teâlâ yolunda temkin sahibi olan kimse, kendinde dört şeyi müşahede eden ve fiillerini de böyle görendir.

Böyle birisi, farzları yerine getirir. Birinci ikamet budur. Ardından nafile ibadetleri yerine getirir. Bu zahirinde ve bâtınındaki ikinci ikamedir. Çünkü zahirde bir hüküm olduğu gibi bâtında da bir hüküm olmalıdır. Böylece Allah Teâlâ'nın hükmü onun yapısını kuşatır.

Zevk yoluyla müşahede ettiğinde ise, bu emrin onun adına meydana getireceği şeyi de öğrenir. Bu nedenle onun zahirinde altı yönü vardır. Altı kâmil sayıdır, çünkü altı, ilk kâmil sayıdır. Onun altıda birini üçte birine ve yarışma izafe ettiğinde, bütün haline gelir. **Kalp ise altı yönlüdür.** Her yönün kalpte bir yüzü vardır ki, o bu yüzün gözüdür ve söz konusu göz ile Hak idrak edilir. Allah Teâlâ ez-Zahir isminde kula tecelli ettiğinde, tecelli her şeyi kuşatıcı olması yönüyle bütün yönleri kuşatırsa, kalbin bütün yüzlerini kuşatır. Haktan onun adına ortaya çıkan her şeyi kuşatır ve kalp bütünüyle nur olur. Burada kul şöyle der: **'Rabbim, yaptım.'** Allah Teâlâ ona hitap ederken şöyle der: **'Sen salih kulun dediği gibisin': 'Sen onların üzerinde gözetensin.'** Böylece zamir gizliyken açığa çıkar. Gerçi gizli olan zahir olandan farklıdır. Zuhuru esnasında gizli olmakla birlikte zamir ortaya çıkmıştır. Böylece Hak için tek bir yönden **'zahir iken bâtın, bâtın iken zahir'** dersin. Çünkü 'sen' muhatap zamiridir ve senden başkası değildir. Sen ise hitapta görülensin. Öyleyse sen isimden farklı olarak görünen zamirsin. Zamir isimleri Allah Teâlâ'yı bilmede isimlerden daha güçlü ve daha sağlamdır.

Ariflerden birisinden aktarılır. Ben Ebu Yezid'den aktarıldığını görmüştüm. Hakkı müşahedesindeki hallerinden birisinde şöyle der: **'Benim enaniyetim senin enaniyetin!'** Yani nasıl ki, kendi hakikatiyle isme zamir verilir, aynı şekilde sana da Zahir isminin benzeri olan şey verilir. Zahir niteliğin benzeri yoktur. İşte bu zamirlerin gücü hakkında söylediğimiz şeyin ta kendisidir. Âlemde tenzih ve suretlerde ortaklık gerçekleşir. İki şahıstan birisi gizlenir ve öteki ortaya çıkar. Görünene bakan, hazır olanın ötekinin aynı olduğunu zanneder. Allah Teâlâ Teâla âleme haber vermede işaret zamirleri yerleştirdi. Bunun amacı, bu zamirlere dayanarak, bu karışıldığı kaldırmak ve onun mahiyeti sayesinde, suretiyle gözükeni ayırt etmektir.

Allah Teâlâ Teâla insanın ilahi surete göre yaratıldığını bildirir. Hz. İsa şöyle der: **'Sen onların üzerinde gözetmen idin:** Böylece Hak ile ilahi surette yaratılmışı ayırt ederek adeta şöyle der: **Suretinin üzerinde yaratılmış olan değil, Sen kendin yönünden onların üzerinde gözetmendin.** Sen bu yerde onların varlığını almış oldun. Bizim zamirler hakkında yazdığımız Kitabü'l-Hüve adlı, zamir isimleri hakkında gerekli açıklamaları yaptığımız küçük bir risâlemiz vardır. Bu zamirler kadim hâdis bütün suretleri kabul eder. Bunun nedeni, onların imkânı ve makamlarının yüceliğidir. Binaenaleyh âlem, kendisi çok olsa bile, tek hakikate döner.

Varlıktaki her şey Hakk
Görünen her şey halk
Tecelli eden hikmete bak
Hakkın aynında, ihata eder onu Hakk
Kul Hakk'tır, Hakk Hakk'tır
Hâlbuki ne Hakk'tır ne Hakk olmayandır

Dostum! Zamanını hareketleri incelemeyle boşa harcama. Çünkü vakit, değerli! Bizim yöneldiğimiz şeye bak ve hakikatinin verisine göre ona dayan. Çünkü senin basiretin keskin olursa, neticede hareketi ve hareket ettireni de öğrenirsin. Hareket yüzün hareketidir. Hareket ettiren ise oluş perdesinin ardındadır. Netice ise, açıkça görünen, sefer eden ve varlığını ifade edendir. Öyleyse ona itimat etmelisin. İşte dostum! Sana nasihatim budur. Bu nedenle Hak kendisine bir intikal nispet ettiğinde, kendisine belirli bir durumda nispet edilen intikalin ne olduğunu öğrenmen için neticeyi de zikretti. Buna misal olarak **'Rabbimiz gecenin son üçte birinde yakın semaya iner'** hadisini verebiliriz. Sonra neticeyi zikrederek şöyle demiştir: **'Allah Teâlâ şöyle der: Tövbe eden var mı? Dua eden var mı? Bağışlanma dileyen var mı?'** Bu ve benzeri pek çok şeyi kullarını fikir yorgunluğundan ve mazeret beyan etmekten kurtarmak üzere söyler. Çünkü hareketlerdeki maksat, onların kendileri değil, neticeleridir. Her şeyde durum böyledir. (İsim cümlesinde) Haber olmasaydı, mübtedanın faydası olmaz ve onu zikretmek anlamsız kalırdı. Buradan **'Sizi abes yere yarattığımızı mı zannettiniz'** ayeti anlaşılır. Başka bir ayette **'Gökleri, yeri ve ikisinin arasındakileri batıl olarak yaratmadık'** denilir. Burada Allah Teâlâ'nın âlemi yaratmadaki sebebin ve hikmetin bilgisine dikkat çekilir. Allah Teâlâ'nın isimlerinden biri Haktır. **'Allah Teâlâ âlemlerden müstağnidir'** buyrulur. Bunun anlamı, sabitliğinde değil, dış varlığında müstağnidir demektir. Âlem sabitlik halindeyken onunla yetinme ve varlığında müstağnilik gerçekleşir. Çünkü âlem mümkün iken, ilahlığa hakkını vermişti. Mümkünlerin talebi olmasa ve yokluk halini tattıkları gibi varlık halini tatmayı istemeselerdi, sabitlik dilleri varlığı zorunlu olan'dan kendilerini var etmesini istemezdi. Bu talebin sebebi bilgilerinin zevk bilgisi olmasını istemeleridir. Varlığı zorunlu olan -kendisi için değil-onları onlar için yaratmıştır. Allah Teâlâ onların varlıklarından müstağni olduğu gibi onların kendisine ve sabitliğine delil olmasından da müstağnidir. Onların Allah Teâlâ'ya delil olmaları bakımından yoklukları varlıkları gibidir. **Yokluktan var edilen hangi şeyden Allah Teâlâ'yı bilme hakkında bilgi meydana gelir?** Bu nedenle Allah Teâlâ'nın âlemden müstağni olmasının âlemin varlığında müstağni olmasının kendisi olduğunu anladık. Bu mümkünün ezelde yoklukla nitelenmesi bakımından garip bir meseledir. Ezel tercih kabul etmez. Mümkünün yokluğu ezelliğiyle beraber nasıl onu kabul eder ki? Bu husus, kendisi olması bakımından mümkün olması yönüyle onun hakkında iki hükmü kabul etmesi demektir. **Mümkün adına yokluk var sayıldığında, varlık hali de var sayılır. Varlık halinde onun sahip olduğu hükme göre tercih edilendir.** Tercih ezelde yokluk halinde ve tercih edilenin yokluğuyla nitelenmesi itibarıyla mümküne sirayet eder. Tercih

edenin tercihi bu amaçla gerçekleşir. Amaç ve kasıt ise hükmü hakikatinin verisine göre her birisinde ortaya çıkan manevi bir harekettir. Mahsus olursa, bir mekânı doldurur ve mekânı meşgul eder; makul olursa, bir anlamı ortadan kaldırır ve bir manayı var eder, onu bir halden bir hale taşır.

Bu menzilde çeşitli ilimler vardır: Sınırlı dua ve sınırsız dua, dua edilene karşı neyin söylenmesi ve nasıl davranılması gerektiği bu menzilden öğrenilir. Hareket ilmi ile sebep ve neticeleri, bu menzilden öğrenilir. Bilmediği konuda bildiğini zannederek konuşanın durumu, bu menzilden öğrenilir.

Gerçekte konuştuğu konuda bilgisi var mıdır yoksa o bilgi değil midir?

Konuşan bilmese bile, onun bilgi olması zorunlu mudur?

Böyle bir şey âlemde ortaya çıkar mı?

Bu, mertebeleri ayrıştırmada Allah Teâlâ için bir yaratmadır. Bu sayede bilgisizin bilenin karşısında ve bilginin bilgisizlik karşısındaki derecesi ortaya çıkar. Veya sadece bilgi mi vardır? Allah Teâlâ'nın âlemde ellerinde yarattığı hayretin belirlenmesi bu menzilden öğrenilir.

Acaba hayret genel olarak mutluluğu verir mi, yoksa mutsuzluğu mu verir?

Bu konuda hayretin tafsili var mıdır? Bir kısmı mutluluk verirken bir kısmı bedbahdık mı verir?

Bu konuda hayrete düşülen şey nedir?

Onda hayrete düşmek zorunlu mudur, hayrete düşmemek mümkün müdür?

Hayret sahibinin hayret esnasında bâtınında bulduğu yanmanın sebebi bu menzilden öğrenilir. Acaba hayret sahibinin hayrete düştüğü konuyu bilmesi hayretin kendisi mi olur? Böyleyse yanma acısı kalkar. Delillerin ortaya konulması bu menzilden öğrenilir. Allah Teâlâ onları nazar ve basiret sahibi olan akıllılar için nasıl düzenledi?

Garibin bilgisi bu menzilden öğrenilir. Bu, bilgiye kabiliyetli olan kimsenin üzerinde bilgi almadığı bir vaktin geçip geçmeyişini bilmektir. İlahi mertebe bu menzilden öğrenilir. Acaba Allah Teâlâ'dan perdeler mi, yoksa Allah Teâlâ'ya delil midir? Onu perdeleyen nitelik ve yaratıcısına delil olan nitelik, bu menzilden öğrenilir. Allah Teâlâ'nın kesinlikle tek olarak yaratmadığı ve böyle bir yaratmanın geçerli olmadığı, iki veya daha fazlasını yarattığı bu menzilden öğrenilir. Hâlbuki varlıkta bir gecikme ve öncelik söz konusu değildir.

Hak adına birliğin ancak ilahlığında sabit olması bu menzilden öğrenilir. Varlığında iki veya daha fazla akli şey gerekir. Bunları nispet veya mutlak birliği bilmedikten sonra sıfat sayabilirsin. Bunlardan birisi de ilahi isimlerin var olanlara ilişmesinin bilgisidir. Ahiretin gelinceye kadar koşması, bu menzilden öğrenilir.

Acaba o nereden gelir?

Kendisine nispet edilen bu hareket nedir?

Dünya ve ahiretin makul olmasının mahiyeti nedir?

Allah Teâlâ'dan yüz çevirenin bilgisizliği bu menzilden öğrenilir. Hâlbuki Allah Teâlâ **'Her nereye dönerseniz, Allah Teâlâ'nın yüzü oradadır'** buyurur. Allah Teâlâ'nın yüzüne yönelen insan nasıl bedbaht olabilir?

O kişi Allah Teâlâ'nın yüzüne dönmeyi amaçlamasa bile, gerçekte Allah Teâlâ'nın yüzüne dönmüş ve Allah Teâlâ'nın yüzünden yüz çevirmiştir.

Acaba insan için Allah Teâlâ'ya her yönden yönelen ifadesi nasıl kullanılır?

Bu, insan bütünüyle yüz ve göz olduğunda geçerlidir. Böyle bir niteliğe sahip olanın O'ndan yüz çevirmesi mümkün değildir. Garip bir bilgi, bu menzilden öğrenilir. Bu bilgi insana ancak kendisini ayakta tutan asıl nedeniyle ondan çıkan şeylerin döneceğinin bilinmesidir. Bu durum **'Bütün iş O'na döner'** ayetinde belirtilir. İş bütünüyle O'ndan başlar ve tekrar O'na döner. Bu, Hz. Peygamber'in **'Bunlar sizin amellerinizdir, size döndürülürler'** ifadesinde belirtilir. Sadece sana döndüğünde övülecek olan davranışların senden çıkması için çalışmalısın! Son kademinde Allah Teâlâ karşısında huzur sahibi olanın durumu bu menzilden öğrenilir. Bu, teklif diyarında olabilir. Kazanç ve zararın konusu bu menzilden öğrenilir.

İnsan için dünyada veya ahirette bulunacak bir yer var mıdır yok mudur?

Ahiret derken şeriatların Allah Teâlâ'dan getirdiği ahiret hayatım kastetmekteyim.

Dünyada hâlle bölünenin ahirette yer olarak bölüneceği bu menzilden öğrenilir. Öyleyse ahirette iki menzil vardır: Cennet ve cehennem. Dünya da İlci menzil vardır: Elem ve haz veya azap ve nimet. İnsan niteliksiz olduğu söylenen bir halde nasıl olabilir?

Misal olarak Ebu Yezid'in iddiasını verebiliriz. Acaba böyle bir iddia sahibi dünya veya ahirette olmayan bir mertebenin sahibi midir? Daha mühim ve mühimi dikkate almayı terk edenin durumu bu menzilden öğrenilir. Geçici durumların âlemde bir etkisinin olmayışı bu menzilden öğrenilir. Rızıkların hâzineleri bu menzilden öğrenilir.

Salihlerden birisine bir adam ailesinin çokluğundan şikâyet edince salih insan **'Evine git! Kimin rızkı Allah Teâlâ'ya ait değilse, onu bul ve evden çıkart'** demiş. Adam **'Hepsinin rızkı Allah Teâlâ'ya aittir'** deyince, arif şöyle demiş: **'Peki onların azlık ve çokluğundan sana ne?'**

Müşahedeyle hüküm, ayrım yapmak ve keşifle hüküm vermek, bu menzilden öğrenilir. İrade, meşiyet, himmet, kasıt ve niyet arasındaki fark, bu menzilden öğrenilir. Vekilin kendisini vekil atayanın niteliklerine sahip olması, bu menzilden öğrenilir. Acaba onların hepsini yerine getirir mi, yoksa bunlar kendisinden talep edilir mi?

Sözün mertebeleri, bu menzilden öğrenilir.

Kötülük iyilik ve güzelliğe göre söze nasıl nispet edilir?

Allah Teâlâ'yı tenzih ve ispat yoluyla övgünün O'na ulaştırılma yolları bu menzilden öğrenilir. Bedbaht ve mutlular arasında dünyada gerçekleşecek eşitliği sağlayan husus bu menzilden öğrenilir. Varlıklara yönelme ve Hakkın yönüne yönelme, bu konuda övülen ve kınanan hususlar bu menzilden öğrenilir.

Hakkın kendisine nispet ettiği yapıyı ortaya koyma ile sadece kullarının elleriyle gerçekleşecek hususlar, bu menzilden öğrenilin Dürülmek ve geri dönmek, lazım ve kaim, boyun eğen ve inen bu menzilden öğrenilir. Hakkın kullarını çağırdığı ibadetlerde Hakka yönelinen durumlarda niyetin tekrarlanmasının alametleri, bu menzilden öğrenilir. Yaklaştırıcı ve uzaklaştırıcı yollar, saliklerin bu konudaki durumları bu menzilden öğrenilir. Kendilerinde ve üzerlerinde sülük meşru olunca veya olmayınca, eserlerin hesabı bu

menzilden öğrenilir. Bu yoları selim akıl ve doğru düşünce de gerektirir. Bu konuda -tevkif olmadan-ilahi yakınlık bu menzilden öğrenilir. Bu hususta sahih olan ve olmayan hususlar bu menzilden öğrenilir. İnsana uygun yakın nimetlere karşılık Allah Teâlâ'ya hamd bu menzilden öğrenilir. Âlemde her varlığa ait yararlar, bu menzilden öğrenilir. Âlemdeki engeller alda ve şeriata göre men edilenler, bu menzilden öğrenilir. Madumun mevcut suretinde ortaya çıkması, gerçek varlıktan ayrışması bu menzilden öğrenilir. Nihal ve milel, bu menzilden öğrenilir. Kendisinden ancak faydası kaybolduktan sonra fayda alınan şey bu menzilden öğrenilir.

Dilencilerin halleri bu menzilden öğrenilir. Her soruya layık cevap bu menzilden öğrenilir. Hakkın kullarını amellerinde kabul etmesi veya haram veya kınanmış olmadığı halde kabul etmeyişi bu menzilden öğrenilir. İlahi azamet ve büyüklük arasındaki fark, bu menzilden öğrenilir. İhsan ve mahiyeti bu menzilden öğrenilir. Üzüntü sebebi var iken, Hakkın kendisini üzen işte kulunun vekili olması bu menzilden öğrenilir. Misille karşılık vermek bu menzilden öğrenilir. Güzel isimlerin sonuçları, bu menzilden öğrenilir. İmaret, tahriplik ve dünya ve ahiretteki hükümleri, bu menzilden öğrenilir. Haktan dönüş dönende nasıl bir etki yapar, bu menzilden öğrenilir. Bir'in çok ile değerlendirilmesi bu menzilden öğrenilir. Şair şöyle der:

Allah Teâlâ'ya çok gelmez

Âlemi birde toplamak

Hadiste geçen 'tehalüc'ün takdiri ve bu konuda ortadan kalkan ve kalkmayan hususlar, bu menzilden öğrenilir. **Fitnelerin kalplere ilişmesi ve onlara alışan ile alışmayanın durumu bu menzilden öğrenilir.** Kuşkuya kapılanın kuşkusunu baki kılacak sebep ile onu kuşkudan çıkartabileceği halde bunu yapmayan araştırma bu menzilden öğrenilir. İman ve bilgi arasındaki fark, alim ve mümin arasındaki mertebe farkları, bu menzilden öğrenilir. Hakkın kulların razı olacağı işleri soruşturması, bu menzilden öğrenilir. Onlar Hakkı razı edecek işlerin peşinden gider. Bu, uygun karşılıktır. Beyanı geride bırakmak, bu menzilden öğrenilir. Bu esnada kendisine ihtiyaç olmakla birlikte alimin gördüğü bir durum nedeniyle izahını öne almak mümkündür. İlahi affın talep ettiği şeyin niteliği bu menzilden öğrenilir. İzhar edilen ilimler ile örtülmesi gereken ilimler, bu menzilden öğrenilir. Gayb âleminin şehadete şehadet âleminin gabya girmesi, bu menzilden öğrenilir. İstidrac ve mekir, bu menzilden öğrenilir. Gayesi amel olup da bu gayenin ortaya çıkmadığı her bilgi bu menzilden öğrenilir. Bunun nedeni nedir?

Göğün içbükey küre gibi değil çadır gibi olması bu menzilden öğrenilir. Göklerin yapısı gök bilimcilerin zikrettiğinden farklıdır.

Acaba yıldızların dönüşünün sebebi nedir?

Kendilerinden dolayı mı?

Yoksa onları çevrine bir felekten dolayı mı dönerler?

Aklî imkânın varlığı nedeniyle çatışmanın kendisinde gerekli olduğu husus bu menzilden öğrenilir. Bilginin bilenin nefsine etkisi bu menzilden öğrenilir. Âlemin yaratılışının cevherlerin varlıklarına dönmesi, bu menzilden öğrenilir. Âlemdeki her tür ve cinsten seçilmiş ve tercih edilmiş şeyler bu menzilden öğrenilir. Manalarda ve mana olmayan şeylerde, babalar ve oğullar bu menzilden öğrenilir. Sebeplere bağlanmak ve onlarla bağlanmayı terk bu menzilden öğrenilir.

'Allah Teâlâ hakkı söyler ve doğru yola ulaştırır.'

Yirmi dördüncü sifir sona erdi.

Yirmidördüncu Sifr, c.XII, Sh:380-393

GÜNAHKÂRLAR NEDEN CEZA ÇEKERLER

Bu yazıyı ateistler okumalı, Allah Teâlâ insanı kendi zulmü sebebiyle cezalandırır. Çünkü Allah Teâlâ'nın rahmeti ölçülemez mahiyettedir.

Ateistler, Allah Teâlâ kötülüklere neden izin veriyor, demeleri yerine insanın dağları taşımadığı yükü kabullenmesindeki cehalet sorgulanmalıdır.

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Allah Teâlâ bir kuluna keşif yoluyla bedbahtlar hakkında müddetin sona ereceğini bildirirse -ki ona merhamet etsin-kitabımın bu bölümüne onu eklesin. Ben de tafsili olmaksızın genel anlamıyla onu öğrenmiştim. Allah Teâlâ **'O gün dönüş Rabbinedir,** der. Rabb ıslah eden demektir. Allah Teâlâ kıyamette insanların arasını bulur ve düzeltir. Nitekim Peygamberden gelen bir hadiste böyle denilir:

'Davalı iki adamdan birisinin ötekinden alacağı vardır. Allah Teâlâ'nın huzurunda dururlar ve alacaklı şöyle der: 'Benim hakkımı şundan al.'

Allah Teâlâ ona şöyle der: ***'Başını kaldır.'*** Başını kaldırınca pek çok hayır ve iyilik görür ve şöyle der: ***'Rabbim! Bunlar kimindir?'*** Allah Teâlâ şöyle der: ***'Bedelini verenin.'*** Mazlum şöyle der: ***'Bunun bedelini ödemeye kim güç yetirebilir ki?'*** Allah Teâlâ şöyle der: ***'Sen kardeşini affedersen o bedeli ödemiş olursun.'*** Mazlum ***'onu bağışladım'*** der ve kardeşinin elinden tutarak birlikte cennete girerler. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem bunu söyledikten sonra şu ayeti okumuş: **'Allah Teâlâ'dan korkun ve birinizin arasını düzeltin.'**

Allah Teâlâ kıyamet günü kıllarının arasını düzeltir ve ıslah eder. Çünkü O'nun özelliği, mazlumun hakkının düşmesi ve kardeşini bağışlaması gibi, kulların arasında barışı temindir. **Kul böyle yapmışken, Allah Teâlâ kullarına hakkını bırakmada kulundan daha çok bu niteliğe layıktır.**

Allah Teâlâ başkasına haksızlık yaptığı için diledi kullarını cezalandırır, fakat kendi hakkı nedeniyle cezalandırmaz.

Bu bağlamda şirki de başkasına zulüm yapmanın gereği olarak cezalandırmıştır.

Allah Teâlâ kendi adına intikam almaz, başkası adına intikam alır. Allah Teâlâ dilediğinin intikamım alır, çünkü Allah Teâlâ'ya ortak koşulanlar, kendilerine uyanlardan kıyamet günü uzaklaşır.

Yirmialtıncı sifir, c.XIII, sh: 218

MELEKLER İTİRAZ ETMESEYDİ, SECDE ETMEKLE SINANMAZLARDI

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Kâmil-ilahi tahsis, mutluluk ve sureti birleştirmede ortaya çıkar. Bu nedenle müminin kemali, mekânda halife olmaya bağlıdır. Söz konusu mekânın özelliği, öfke ve gazap esnasında kudretin nüfuz etmesi şeklinde (ilahi) suretin kemalinin gözükmesidir. Cennet böyle bir niteliğin yeri değildir, dolayısıyla orası, halifelik yeri değildir. Orası, velayet yeridir. Velayet sahibine kendisini aşamayacağı veya yaratılışının başkasını kabul etmeyeceği bir durum tahsis edilir. Farz-ı muhal, cennette gazabı gerektirecek bir durum olsaydı bile, velayet sahibi gazap özelliğine sahip olmazdı. Çünkü orası dünya yaratılışından farklı özel bir mizaca sahiptir. Bu nedenle Allah Teâlâ **'Yeryüzünde halife yaratacağım'** demiş, **'âlemde'** dememiştir. **Melekler itiraz etmeseydi, secde etmekle sınanmazlardı. Onlar, bilgide derinleşenlerin farkına varacağı gizli-ince öfkeye yol açan bir davranış nedeniyle sulanmışlardı. Âlemde gerçekleşen her ilahi intikam, Allah Teâlâ'yı öfkelendirdikten sonra gerçekleşir, çünkü Allah Teâlâ âlemi rahmeti nedeniyle yaram ve rahmetin özelliği, intikam almak değildir.** Gazabın özelliği ise intikamdır. Fakat gazap, tabaka tabakadır. İntikam da onun terazisinde -bir ilave ve eksilme olmaksızın-ortaya çıkar. İntikam öfkelendiren adına bir temizlik olarak ortaya çıkar ve bu nedenle intikam sonsuza kadar sürmez. **İntikam Allah Teâlâ katındaki belli bir süreye kadardır, ardından onu rahmet takip eder. Çünkü sonsuz ebedi hüküm, rahmete aittir.** Zikrettiğimiz konuya aklını veren ve meseleyi iyi inceleyen, değerli bir bilgi öğrenir. O bilgi, adaletin ilahi hükme yayılması, ihsanın kapsayıcılığı ve rahmetin gazabı geçmesini bilmektir. Böyle biri, Hakkın hükmünü hakikatlerin gereğine göre uygulayacağını bilir. Hakikatler, kendileri nedeniyle, değişmez ve başkalaşmaz.

Yirmikinci sifir; c.II Sh.371

İNTİHAR EDENİN NAMAZI KILINIRI MI KILINMAZ MI?

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

> ***Bazı bilginler intihar edenin namazının kılınmayacağı, bazı bilginler ise kılınacağı görüşündedir. Benim görüşüm, intihar edenin cenaze namazının kılınacağıdır.***

Batınî Yorum

Allah Teâlâ namazını kılarak cenazeye şefaate izin vermiştir. Buradan Allah Teâlâ'nın (cenazesi kılınan her) ölüden razı ve yapılan duanın makbul olduğunu anladık. **'İntihar edenin ebedi olarak cehennemde kalacağı'** ve **'cennetin intihar edene haram olduğu'** bildirilmiştir. **Halbuki intihar edenin cenaze namazının yasaklandığı hakkında bir ifade gelmemiştir.** Öyleyse hadisteki ifade, intihar eden ve cenazesi kılınmayan kimseye yorumlanmalıdır. Dolayısıyla bu yorum nedeniyle, müminlerin intihar edenin namazını kılmaları vaciptir. **Bu sayede Allah Teâlâ, namaz kılanın ölü hakkındaki şefaatini kabul edebilir.** Özellikle güvenilir rivayetler ve ilkeler, onun da ateşten çıkmasına hükmeder. Bu durumda, cehennemde ebedi kalacağı hakkındaki rivayet tehdit olarak yorumlanır.

Bu meselede işaret edilen hikmet Allah Teâlâ'nın **'Kendi isteğiyle bana koşana (canına kıyana) cenneti haram kıldım'** ifadesinde yer alır. Burada bir işaret ve hakikat vardır. İşaret **'koşarlar', 'koşunuz', 'bana bir karış yaklaşana ben bir arşın yaklaşırım'** gibi ifadelerdir. Ölüm, Allah Teâlâ'ya kavuşma sebebidir. İnsan hayatında yolculuk eder ve Rabbine kavuşuncaya kadar nefesleriyle menziller aşar. Allah Teâlâ onun için özel bir sınır (ömür) belirlemiştir. O ise kavuşma vaktini öne almak istemiş, bu sınıra ulaşmazdan önce ona koşmuştur. **İşte bu,**

kavuşmada bir etkisi olmayan sebeptir. (Kulun kavuşmaya koşması) Hakk'a kavuşma özleminden kaynaklanmışsa, perdeleri ortadan kaldırarak O'na kavuşur (seyr ü sülük). Çünkü Allah Teâlâ şöyle der: **'Ona cenneti haram ederim.' Cennet örtmek, gizlemek demektir. Başka bir ifadeyle, 'benden gizlenmesini engellerim.' Çünkü o bana canıyla koşmuştur.** Bunu ayrıntılı olarak söylememiştir. Dolayısıyla hadisin mümin için en hayırlı olan anlama yorumlanması, esasların da bunu desteklemesi bakımından daha uygundur.

Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin **'kılıçla veya zehir içerek ya da dağdan atlayarak'** intihar eden kişi hakkındaki ifadesinde ise müminler ya da mümin olmayanlar denilmemiştir. Dolayısıyla ifade yoruma açıktır. İhtimal ortaya çıktığında ise, ilkelere ve asıllara döneriz. Asıllara döndüğümüzde ise, imanın otoritesinin güçlü olduğunu, sonsuza dek cehennemde kalmanın imanın gücü karşısında duramayacağını görürüz. Böylelikle Şari'nin bu ifadesiyle ebedi çekecekleri azabı belirlemede Allah Teâlâ'ya şirk koşanlardan söz ettiğini kesin olarak anladık. Şöyle der: **'Nefsini kesici' bir şey ile öldüren',** yani bir müşrik, **'elindeki kılıcıyla cehennem ateşine döner ve orada ebedi kalır.'** Yani cehennemde çekeceği azabın böyle bir azap olması onun hakkında verilmiş bir yargıdır. Aynı şekilde, zehir içip kendini öldüren kişi de cehennem ateşinde sonsuza değin kalmak üzere azap çeker. Başka bir ifadeyle o kâfire böyle azap edilir. Bir rivayette **'herhangi bir şey ile kendisini öldürene cehennemde öldürdüğü şey ile azap edilir'** denilir.

Bu bağlamda mümine gelirsek, Allah Teâlâ'nın birliğine inanmak karşısında hiçbir şey duramaz. Öyleyse ifadenin müşrik hakkında olduğu ortaya çıkmıştır. Şari, bu ifadede bizzat bir türü belirlemese bile, dinî kanıtlar farklı kaynaklardan alınabilir ve kanıtlar birbirlerini destekleyecek şekilde birbirlerine eklenir. Çünkü mümin için mümin, birbirini tutan binaya benzer. Aynı şekilde, bir şeye inanmak başka bir şeye inanmakla desteklenir, böylelikle birbirlerini güçlendirirler. Çünkü cennet ehli, cennete girdikten sonra bir nimet olarak, rablerini görür. Nitekim rivayette Rabbi **'ziyaret etmek'** hakkında böyle bildirilmiştir. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem: **'İnsanlar cennetteki mekânlarına yerleştiğinde, Hakk'ı görmeye davet edilir'** buyurmuştur.

Binaenaleyh acele edip intihar eden kişi hakkındaki **'Cenneti ona haram kıldım'** ifadesinin **'benimle kavuşmazdan önce'** (cenneti ona haram kıldım) anlamında söylenmiş olması mümkündür. Bu durumda intihar eden insanın nimeti görmesi Rabbine kavuşmayı önceler ve sonra cennete girer. Çünkü intihar eden kişi, onu bu davranışa zorlayan halden, yani içinde bulunduğu durumdan Allah Teâlâ'nın ona daha merhametli olacağını görmüştür. İçinde bulunduğu azaba karşı Allah Teâlâ'nın nezdindeki rahatı hayalinde canlandırmasaydı, kendini öldürmeye kalkışmazdı.

Allah Teâlâ şöyle der: **'Ben kulumun zannına göreyim, hakkımda iyi zanda bulunun.'** intihar eden insan mümin ise Rabbi hakkındaki zannı iyidir. **Rabbi hakkında iyi zan beslemesi onu intihara sevk etmiştir.** Bu kutsi rivayetin lafzının yorumlanabileceği en uygun anlam budur. Çünkü bu tevile aykırı açık bir nas yoktur. Bu yorum uzak görülebilir. Fakat uzak görmek, sabit ilkeleri inceleyen kişinin düşüncesindeki uzaklıktan kaynaklanır. Onları zihnine getirip tartarsa söylediğimizi anlar. Güvenilir bir rivayette şöyle denilir: **'Kalbinde zerre miktarı iman bulunan herkesi cehennemden çıkarın.'** Dolayısıyla geride ancak zikrettiğimiz yorum kalmıştır ve Allah Teâlâ bu rivayette, özel anlamda cenneti ona haram kıldığını söylemekten başka bir şey dememiştir.

İntihar eden kimsenin bir ceza çekeceğini kabul etsek bile -ki bu kaçınılmazdır-cennetin ona yasaklanması, ceza çekmezden oraya girmesinin yasaklanması anlamına gelir. Onun durumu, büyük günah işlemiş kişilere benzer. Dolayısıyla bu ifade, intihar eden ve büyük günah işleyenlerin Allah Teâlâ'nın mutlak iradesinin hükmü altında bulunduklarını ifade eder. Çünkü sicilli kimseler, büyük günah sahibi olsalar bile cehenneme girmezler. Böyle bir insanın dünya hayatı boyunca söylediği yegâne şey, **'Allah Teâlâ'dan başka ilah yoktur'** ifadesi olsa bile, bu ona yeterlidir.

O halde söylenebilecek nihaî şey, intihar eden için tehdidin cennete girmezden önce uygulanacağı ve ona mağfiret edilmeyeceğidir. Hâlbuki Allah Teâlâ, tehdidini gerçekleştirmenin kendisiyle ilişkilendirilmeyecek kadar cömertlik ve kerem sahibidir. Bunun yerine, mutlak iradeyi ve cömertliği yeğlemek Allah Teâlâ ile ilişkilendirilebilir. Bir bedevi dünyevi gayeleri olsa bile kendisine şöyle niteler:

> ***Ona bir vaatte bulunsam veya tehdit etsem***
> ***Vaadimi yerine getiririm de tehdidimden vazgeçerim***

Bu nedenle, şeriatta tehdit hakkında bir ifade geçtiği her yerde vaat de geçer. Söz gelişi Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Allah'ın vaadinden döneceğini zannetme.'** Öyleyse tehdit, özel olarak kötülük hakkında kullanılırken, vaat iyilik ve kötülük hakkında beraberce kullanılır.

Kırksekizinci Kısım; c.IV, sh:262-265

SEVGİ ŞARABI NEDİR?

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Sevgi Şarabı Nedir? Cevap:

Sevgi şarabı, iki tecelli arasındaki orta tecellidir. **Bu, kesilmeyen sürekli tecellidir ve Hakkın kendisinde ârif kullarına tecelli ettiği en üst makamdır**. Onun başı, zevk tecellisidir. Kanmayı sağlayan tecelli ise 'darlık' sahipleri içindir. Onların içmeleri, kanmayla biter. Genişler ise, içmekten kanmaz. Buna örnek olarak Ebu Yezid ve benzerlerini verebiliriz. O halde bu soruda ilk takdim edeceğimiz husus, sevginin bilinmesidir. Bu durumda, kendisine izâfe edilen içme ve kâse de öğrenilir.

Bilmelisin ki, sevgi üç mertebedir:

Birincisi doğal sevgidir ki, avamın sevgisidir. Bunun neticesi, hayvanî ruhta meydana gelen birleşmedir. Seven ve sevilenin ruhu, haz ve şehvet coşkusuyla sahibi için tek bir ruh haline gelir. Bunun sonu ise, cinsel ilişkidir. Çünkü sevgi şehveti, bütün mizaca suyun yüne yayılması gibi hatta rengin renklide yayılması gibi yayılır.

İkincisi ise ruhanî-nefsî sevgidir. Bunun gayesi ise hakkını yerini getirmede ve kadrini bilmede sevgiliye benzemektir.

Üçüncüsü ise ilahi sevgidir. Bu ise Allah Teâlâ'nın kulu, kulun da Allah Teâlâ'yı sevmesidir. Nitekim Allah Teâlâ **'O onları, onlar da O'nu sever'** buyurur. Her iki uçtan bu sevginin sonu, kulun Hakkın, Hakkın da kulun mazharı olduğunu görmesidir. Kul kendisinde zuhur eden Hakk karşısında beden için ruh gibidir. O, kendisinde hiçbir zaman görülmediği cismin bâtını ve gaybıdır. Onu sadece seven görebilir. Hale da kulun kendisiyle nitelendiği sınırlar, ölçüler ve arazlar ile nitelenir ve bu kul O'nu görür. Bu durumda ise Hakkın sevgilisi olur. İş

söylediğimiz gibi olunca, sevginin kendisiyle tanımlanacağı zâtî bir tanımı olamaz. Fakat sevgi, betimsel ve lafzî anlatımlarla tanımlanabilir. Sevgiyi tanımlayan kimse, onu bilmemiştir. Ondan bir şey tatmayan kimse, onu tanımamıştır. Ondan 'kandım' diyen kimse, sevgiyi tanımamıştır. Sevgi doyması olmayan bir içecektir. Perdelinin biri şöyle demiştir: **'Bir şarap içtim bir daha susamadım.'** Ebu Yezid ise şöyle der: **'Adam dediğin denizleri yudumlasa bile, dili susuzluktan dışarı çıkan kimsedir.'** İşte işaret ettiğimiz husus budur.

Bilmelisin ki sevgi doğal olabilir, sevilen ise doğa âleminden olmayabilir. Sevginin doğal olmasının nedeni, sevenin doğa âleminden olmasıdır ki, bu kaçınılmazdır. Doğal sevginin nedeni, bir bakış veya duyuştur. Bakış ve duyuş, sevilen gözle algılanan şeylerden olduğunda bakanın ve duyanın hayalinde bir şey meydana getirir. Bu görme ve duyma seveni sevdiğinin yaratılışına taşır, musavvire gücüyle onu hayalinde suretlendirir. Bazen sevilen hayalde tasavvur edilişine uygun doğal bir suret sahibi veya onun aşağısında veya ondan farklı veya üzerinde olabilir. Bazen ise sevilenin bir sureti olmayacağı gibi suret kabul etmeyebilir de. Seven ise, duyduğundan tasavvur edilemeyecek bir şeyi tasavvur eder. Suret kabul etmeyen bir şeyi tasvir ederken doğanın maksadı, dağılmaktan ve gücün yetmediği bir şeye bağlanmaktan korkarak, sevileni belirli ve sınırlı bir durumda toplamaktır.

Sureti olmayan birinin ya da sureti olsa bile görülmemiş birinin tasvirini yapmanın nedeni budur. Bu surette sevginin fiili, onun şahsını yüceltmektir. Öyle ki hayal onu tahayyül etmekten aciz kalır. Bu suretteki büyüklük ve azamet, sevenin bedeninde bir başkalaşmaya yol açar. Bu nedenle sevenlerin bedenleri bitkinleşir ve zayıflar. Çünkü gıda maddeleri ona (sevilenin bedenine) yönelir ve büyür, (sevenin) bedeni küçülür. Çünkü şevk onu yakar ve dolayısıyla bedende beslenilecek bir şey kalmaz. Bu yakma esnasında sevilenin sureti hayalde büyür. Bu ise (mecazî olarak) onun 'yemesidir'. Musavvire gücü, hayaldeki bu surete üstün bir güzellik ve derin bir hoşluk giydirir. Bu güzellik nedeniyle sevenin dış sureti, değişir. Bu nedenle rengi sararır, dudakları kurur, gözleri içe batar. Sonra bu güç, söz konusu surete sevenin bedeninin gücünden aldığı büyük bir kuvvet giydirir. Böylelikle sevenin güçleri zayıflar, eklemleri titrer.

Sevginin sevendeki gücü, (bir yandan) sevgilisine kavuşmayı özletirken (diğer yandan) kavuşmaktan korkutur. Çünkü kendisinde ona kavuşma gücü görmez. Bu nedenle sevgiliyle karşılaştığında, seven bayılır ve kendinden geçer. Kimde bir fazlalık var ve sevgisi eksikse, sevgilisiyle kavuştuğunda titrer ve zihni karışır. Şair şöyle der:

> ***Ayrıldığımızda ne diyeceğimi düşünüyorum***
> ***Sözün kanıtlarım -alışkanlık olarak-sağlamlaştırıyorum***
> ***Bir araya gelince onu unutuyorum***
> ***Konuştuğumda ise, imkânsızı dile getiriyorum***

Doğal sevginin gücü, seveni sevdiği önünde cesaretlendirir. Fakat bu cesaret –ona karşı değil–onun lehinedir! **Öyleyse seven korkaktır, atılgandır ve cesurdur.** Sevdiği hakkındaki bu tasavvur hayalinde bulunduğu sürece, öyle kalmayı sürdürür. Ta ki ölür, bedenin nizamı dağılır veya bu suret hayalinden çekilir ve yok olur.

Doğal sevginin bir yönü de hayalindeki o suretin belirsizleşip onu tahayyül eden nefsin suretine katılmasıdır. İlci suret hayalde aşırı bir şekilde birbirine benzeşip sevilenin sureti –tıpkı havanın göze bitişmesi gibi–ona bitiştiğinde, seven onu hayalinde arar ve artık tasavvur etmez. Onu kaybeder ve kontrol edemez. Ona karşı aşırı bir yakınlık hisseder. Bu durumda, tıpkı sevdiğini yitiren İçimse gibi, bir hayal ve hayret onu tutar. İşte 'özlem' denilen şey

budur. Bu bağlamda arzu (şevk) uzaklıktan kaynaklanırken özlem (iştiyak) aşırı yakınlıktan kaynaklanır.

Leyla'nın Kays'ı bu makamdaydı. Onunla her ne konuşulsa, 'Leyla, Leyla!' derdi. Çünkü onu kaybettiğini tahayyül ediyordu. Halbuki öyle değildi. Tahayyül edilen suret o kadar yakındı ki, artık Leyla'yı göremiyor ve yitiren biri gibi onu arıyordu. Bakınız! Bizzat Leyla dışarıdan kendisine gelip onun sureti Kays'ın hayalinde Leyla'dan aldığı surede uyuşmadığında, hayalindeki suretle çatıştığını görmüş, hayalindeki suretin kaybolacağından endişe ederek şöyle demişti: 'Benden uzak dur!
Çünkü seni sevmek, beni senden alı koydu.' Burada Kays, söz konusu hayalî suretin bizzat sevginin kendisi olduğunu söylemiş, 'Leyla, Leyla!' diyerek onu aramaya devam etmiştir.

Bu suret sevenin hayalinde güçlendiğinde, hayalin duyudaki etkisinin bir benzerini sevilende meydana getirir. Bu durum, düştüğünü hayal eden birinin düşmesine ya da korkutucu bir şeyi tahayyül edip de bundan dolayı mizacı başkalaşan ve sureti değişen kimsenin durumuna benzer. Bu suret güçlendiğinde, sevilende bir etkisi olur. Böylelikle sevileni sınırlar, onu sevenden daha çok o kendisini seveni sever hale gelir. Çünkü nefisler, önderliği sevme özelliğinde yaratılmıştır. Seven, sevdiğine dönük sevgisinin kölesi ve kuludur. Sevilen ise, ancak bu seven var olduğunda önder olabilir. Böylelikle başkanlığı, aşkı ölçüsünde, onu azat eder. Sevilen, sevenin kendisinden uzak duramayacağı ve daima kendisini isteyeceğiyle ilgili kesin kanaati nedeniyle böbürlenir. Böylelikle görünüşte bir izzete sahip olur. İçinden ise seveni talep eder. Kendi mülkü olduğu için, varlıkta onun bir benzerini görmez.

Seven, sevilenin davranışına neden aramaz. Çünkü neden aramak, aklın niteliğidir ve sevenin aklı yoktur. Birisi şöyle der:

Akılla yönetilen sevgide hiçbir hayır yoktur

Bu dizeyi de bana sevenlerden birisi olan

Ebu'l-Abbas el-Makkaranî kendisi adına okumuştu.

Nefislerin sahibi akıldan çok sevgidir

Sevilen ise sevenin davranışlarını en iyi şekilde sebeplendirir, çünkü seven onun mülküdür. Böylelikle sevilen -ki sahiptir-yükselsin diye, şeref ve üstünlüğünün ortaya çıkmasını diler. O kendisinin övülmesini sever. Bütün bunlar, sevginin eylemidir; sevilende belirttiğimiz hususları yaptığı gibi sevende de belirttiğimiz durumları meydana getirir. Bu ise şaşılacak şeylerin başında gelir: Bir mânâ, kendisinde bilfiil bulunmadığı kimsede -ki sevilendir - hükmünü meydana getirmiştir. Çünkü sevgi, sevende bir etki yaptığı gibi sevilende de etki yapar. Bu durum Mutezile'nin şu görüşüne benzer: **'Allah Teâlâ bir yerde bulunmayan bir İradeyle irade eder. Allah Teâlâ onu ya bir yerde ya da 'bir yer olmayanda' yaratmış ve onunla irade etmiştir.'** Bu ise makul olmaktan uzaktır ve anlamların hükümlerini bulunmadıkları yerde zorunlu yapmaktır. Aynı şekilde sevgi de bir yerde akılla biraraya gelmez. Öyleyse sevginin hükmünün aklın hükmüyle çelişmesi gerekir:

Akıl konuşmak, sevgi susmak içindir.

Doğal sevginin özelliklerinden biri de, sevenin hayalinde gerçekleşen suretin bulunduğu yerin ölçüşünce olmasıdır (sevilenin sureti hayali tümüyle kaplar). Hayaldeki bu suretin herhangi bir şeyi kabul edebileceği bir fazlalığı olmaz. Böyle değilse, sevginin sureti değildir. Bu özelliğiyle sevginin sureti, diğer suretlerden farklılaşır. Nitekim âlemin sureti de (âlemdeki şeylerin suretleri), Hakkın isimlerinin mertebesi kadardır. Binaenaleyh ilahi mertebedeki her

bir ismin -bir eksildik ve fazlalık olmaksızın(ilahi mertebedeki bulunuşu), âlemin yaratılışındaki etkisi ölçüsündedir. Bu nedenle âlemin yaratılışı, sevgiden meydana geldi. Bu durumu destekleyen bir rivayet hadiste geçer. Kutsi bir hadiste Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Ben bir hâzineydim, bilinmek istedim, halkı yarattım, onlara bilindim, onlar da beni bildi.'** Allah Teâlâ, sevginin âlemin yaratılış sebebi olduğunu bildirdi ve böylelikle âlem ilahi isimlere mutabık oldu. Nefsin cisme aşkı olmasaydı, kendisine zıt olsa bile, ondan ayrılırken acı duymazdı. Böylelikle, nispet ve şekillerin varlığı nedeniyle, miktarlar ve haller biraraya gelir. Öyleyse nispetler, neseplerin varlığında esastır. Bununla beraber ruhlar bedenlerden, anlamlar kelime ve harflerden farklıdır. Fakat kelime, örtüşme yoluyla anlamı gösterir. Öyle ki anlam bedenlenseydi, kelimenin niceliğine fazla gelmezdi. Böyle bir şey ise, 'sevgi' diye isimlendirilir.

Ruhanî sevgi ise, bu tanımın dışında, miktar ve şekilden uzaktır. Çünkü ruhanî güçler, nispi bir yönelme sahibidir. Seven ve sevilen arasında bakış, duyma ve bilgiden kaynaklanan iltifatlar ne zaman genelleşirse, bu, sevgi olur; eksik kalır ve nispetler yeterli gelmezse, söz konusu olan sevgi değildir. Burada 'nispetlerin' anlamı şudur: Özellikleri vermek ve ihsan etmek olan ruhlar, özelikleri tutmak ve almak olan ruhlara yönelmiştir. Birisi kabul olmadığı için acı duyarken öteki feyiz (akış) olmadığı için acı duyar. Gerçi feyiz yok olmaz. Fakat zaman ve hazırlık şartları tamamlanmamış olabilir. Böyle bir feyiz, kabul eden feyiz tarafından 'feyzin yoksunluğu' diye isimlendirilir ki, bu, doğru bir isimlendirme değildir. Ruhlardan her biri, diğerini sevmede bütün güçlerini kullanır. Böyle bir sevgi iki seven arasında yerleştiğinde, seven sevdiğinden ayrılmaktan şikâyet etmez, çünkü sevgilisi cisimler ve bedenler âleminden değildir. Bu durumda iki şahıs arasında ayrılık gerçekleşir ya da -tıpkı doğal sevgide yaptığı gibi-aşırı yakınlık etkisini gösterir. Anlamlar ise sınırlanmaz ve bir mekâna yerleşmez. Onları sadece fıtraten eksik kimseler, tahayyül eder. Böyle biri, sureti olmayan şeyi suret sahibi yaparak tahayyül edebilir. Ariflerin sevgisi budur. Onlar bu sevgiyle 'birlik sahibi' sıradan insanlardan ayrışır. Bu kişi, halde ve miktarda olmaksızın, yoksunlukta sevgilisine benzeyen bir sevendir. Bu nedenle seven, sevilen olması bakımından sevdiğinin kadrini bilir.

İlahi sevgi ise, Allah Teâlâ'nın el-Cemil ve en-Nur isminden kaynaklanır. Nur, mümkünlerin hakikatlerine geçer ve onun kendine bakış ve imkân halinin karanlığını kendinden uzaklaştırır. Böylelikle mümkün hakikatler için kendisinden ibaret bir görme yaratır. Çünkü o nur vasıtasıyla görülebilir. **Bu durumda Allah Teâlâ o hakikate el-Cemil ismiyle tecelli eder ve o da bu isme âşık olur.** Bu durumda mümkünün hakikati, söz konusu ismin mazharı haline gelir. Mümkünün varlığı Hakk'ta gizlenir ve kendinden fani olur. Böylelikle bunun Allah Teâlâ'ya bir sevgi olduğunu bilemez. Ya da kendi nefsiyle Haktan 'fani olur'**. Bununla beraber o bu haldedir ve Hakkın mazharı olduğunu bilemez ve kendisini sevdiğini bilir. Çünkü her şey, kendini sevmek üzerinde yaratılmıştır.** Zuhur eden her şey ise, bir mümkünün hakikatinde zuhur eder. Öyleyse sadece Allah Teâlâ Allah Teâlâ'yı sevmiştir. Kul sevgiyle nitelenmez, çünkü onun sevgide bir hükmü yoktur. **Kul Hakk'tan sadece kendisinde zuhur edeni sevmiştir. Hakk ise zuhur edendir.** Dolayısıyla mümkünün hakikati, bunun da Allah Teâlâ'yı sevmek olduğunu bilemez. Böylelikle onu ister ve kendi hakikatine bakıyor olması bakımından onu sevmesini ister. Onu sevmesini sevmesi, kendisini sevmesinin ta kendisidir. Bu nedenle bu nur, parıltılı olmakla nitelenir. Yani bu nur bir parıltıdır. Çünkü o, Hakkın mazharı olsun diye, Hakk'tan mümküne uzanır. Bu nitelikteki birisi niteliğinde zıtları biraraya getirirse, ilahi

sevginin sahibidir. Çünkü böyle bir sevgi, gerçekte de olduğu gibi, onu yokluğa katılmaya sevk eder.

Binaenaleyh ilahi sevginin belirtisi, mânevî, duyulur, hayali veya tahayyül edilen her mertebede var olan her şeyi sevmektir. Her bir mertebenin Hakkın en-Nur isminden bir hakikati vardır ki onunla el-Cemil ismine bakılır. Söz konusu nur ona bir varlık elbisesi giydirir.

Öyleyse seven herkes, kendini sevmiştir. Bu nedenle Hakk kendisini mazharlarını sevmekle nitelemiştir. Mazharlar ise a'yândaki yokluktur. Sevgi ise zuhur eden ile ortaya çıkar. Hakk bu a'yân'da zuhur edendir. İşte zuhur eden ile mazharlar arasındaki bu ilişki, sevgidir. Sevgi, yokluğa ilişir. Buradaki ilgisi ise devamdır ve devam gerçekleşmemiştir (dolayısıyla sevgi gerçekleşmeyen bir şeye ilişmiştir). Çünkü onun bir sonu yoktur. Sonu olmayanın gerçekleşmeyle nitelenmesi de mümkün değildir.

Sevgi Hakk'ın bir niteliğidir. Çünkü Allah Teâlâ 'onları sever' buyurdu. Aynı zamanda sevgi **'onlar da O'nu sever'** ayetine göre yaratıkların da bir niteliğidir. Bu nedenle sevgi, Hakka nispet edilmesi ve Hakkın kendisiyle nitelenmesi nedeniyle, izzet özelliği kazanmıştır. Bu izzet özelliğiyle de sevgi yaratıklara yayılır. Böylelikle bu nispet, iki tarafta da bulunduğu yerde bir zelillik ve horluk meydana getirdi. Bu nedenle sevenin -sevilenin değil-sevginin izzeti altında zelil olduğu görülür. Çünkü sevilen bazen sevenin kölesi ve onun otoritesi altında ezilmiş biri olabilir. Bununla beraber sevenin onun karşısında zelil olduğunu görürüz. Bizim bildiğimiz, izzetin sevgiye ait olmasıdır, yoksa sevilene ait değildir! Müminlerin emiri Harun er-Reşid sevgilileri hakkında şöyle demiştir:

Üç sevgili insan gem'imi ele geçirdi

Kalbimin her yerine yerleştiler

Bütün yaratıklar beni istiyorsa, bana ne!

Onlar isyan ederken, yaratıklar itaat etse ne olur?

Bu ise hevanın otoritesinden başka nedir

Onunla güçlendiler, benim otoritemden daha izzetli oldular!

Burada Harun Reşid, 'hevanın otoritesi' sözüyle otoritevi heva gücüne izafe etti.

Allah Teâlâ Kitabının dışındaki bir yerde kullarına lütuf göstererek şöyle der: **'Ey kullarım! Sizi özledim... Ben sizi daha fazla özledim.'** Allah Teâlâ gizli bir lütufla kendilerine tenezzül ederek hitap eder. Bu hitap, ancak seven olması bakımından kendisinden meydana gelebilir. Böyle bir şey, O'nu sevenlerden meydana gelebilir. **Öyleyse seven, sevilenin değil, sevginin hükmü altındadır.** Bir kimsenin niteliği onun aynı ise, onun kendisi kendisinde hüküm sahibidir. Burada ilave bir durum söz konusu değildir ve bir eksiklik yoktur. Sevgi yaratıklarda tam yerleştiğinde (onların beşeri varlığını) siler. Çünkü yaratık yok olmayı kabul edicidir. Bu nedenle âlem farklı suretlere girer. Söz gelişi (âlemdeki bir şey) bir surette olur. Sevgi o surette sahibinin bilmediği yönden aşırıya kaçınca ve tecelli, (daha önce) zuhur etmediği yönden ortaya çıkınca, suret silinir. Bu kez, suretin bulunduğu yerde başka bir suret ortaya çıkar. Bu da hükümde -tıpkı ilki gibi-kendisine döner. İş böyle kesilmeden sürer. Bu nedenle şu sözü söyleyen yanılır: **'Alemin yok olması zorunludur. Allah Teâlâ'nın âlem hakkındaki**

bdgisinin bir sonu vardır. Çünkü Allah Teâlâ, âlemdekiler hakkındaki bilgisini 'ihata' edicilikle nitelemiştir.'

Allah Teâlâ'nın bu hakikati (sevgi) varlıkla nitelenen bütün mümkünlere yayması, O'nun cömertliğinden kaynaklanır. Allah Teâlâ sevgiye kendisinden daha üstün bir hazzın olmadığı bir hazzı bitiştirdi. Böylelikle âlemdekilerin bir kısmı diğerlerini sever. Bu sevgi, mutlak sevgiden sınırlanmış bir sevgidir. Bu bağlamda 'falan falanı seviyor' ya da 'falanca şunu seviyor' denilir. **Söz konusu olan, (gerçekte) Hakkın belirli bir hakikatte zuhur etmesi ve başka herhangi bir surette zuhurunu sevmesidir. Öyleyse Allah Teâlâ'yı seven kişi, herhangi bir şeyi sevenin sevgisini inkâr etmez. Çünkü o seven olarak sadece herhangi bir mazhardaki Allah Teâlâ'yı görür. Bu ilahi sevgiye sahip olmayan kimse, seven kimseyi (ve sevgisini) inkâr eder.**

Burada 'bir insanın Allah Teâlâ'yı sevmesi imkânsızdır' diyenin sözünde bir incelik vardır: Hakka veya O'ndan olan bir şeye, bir yolduk nispetinin izâfesi mümkün değildir. Sevgi yoklukla ilgilidir. **Dolayısıyla hiçbir yaratıktaki sevgi Allah Teâlâ'ya ilişmez. Fakat Allah Teâlâ'nın sevgisi, yaratılmışlara ilişir. Çünkü yaratılmışlar yoktur. Öyleyse yaratılmış, sürekli ve daima Allah Teâlâ'nın sevgilisidir. Sevgi sürdükçe, onunla beraber yaratılmışın varlığı düşünülemez.** Öyleyse yaratılmış hiçbir zaman mevcut değildir. Bu hakikat ise yaratılmışın –zuhur eden değil– Hakkın mazharı olmasını sağlar. Öyleyse ilahi sevgiyle bir şahsı seven kimse, bu tanıma göre onu sevmiştir. Dolayısıyla onun sevgisi hayal ile ya da belirli bir güzellikle sınırlanmaz. Çünkü bunların hepsi, onun adına mevcuttur ve sevgi onlara ilişmez.

Böylelikle sevgideki üç mertebe arasındaki iki fark ortaya çıkmıştır. **Bilmelisin ki, hayal bütünüyle gerçektir. Tahayyülün ise bir yönü gerçek iken bir yönü yokluktur** (bâtıl).

YÜZ ON YEDİNCİ SORU

Sevgi Kâsesi Nedir? Cevap:

Sevgi kâsesi sevenin ne aklı ne duyusudur bilakis kalbidir, çünkü kalp halden hale girer (tekallüb). Sevilen Allah Teâlâ da **'Her gün bir iştedir.'** Bu durumda sevginin ilgileri de, sevilenin fiillerinde türden türe girmesi nedeniyle çeşitlenir. Bu durum, saf bir cam kâsenin kendisine yerleşen sıvının değişmesine göre türden türe girmesine benzer. Sevenin rengi, sevdiğinin rengidir. Böyle bir şey ancak kalp için olabilir. **Çünkü akıl sınırlanma âlemindendir ve bu nedenle 'bağ' anlamındaki 'ikal' (kelimesinden türetilerek) akıl diye isimlendirildi.** Duyunun da zorunlu olarak sınırlılık âleminden olduğu bilinir. Kalp ise böyle değildir.

Çünkü sevginin farklı ve birbirine zıt pek çok hükmü vardır. Söz konusu hükümleri ancak sevgiyle birlikte onlarda şekilden şekle girme gücüne sahip birisi kabul edebilir. Bu özellik de sadece kalpte vardır. Halden hale girmeyi Hakka izâfe etmek ise, **'Bana dua ettiğinde dua edenin duasına olumlu karşılık veririm', 'Siz bıkana kadar Allah Teâlâ bıkmaz'** ve **'Beni içinden zikredeni, içimden zikrederim'** gibi ifadelerde dile getirilen duruma benzer. Şeriatın bütünü ya da çoğu, bu bölümle ilgilidir.

Sevgi şarabı kâsede bulunan şeyin ta kendisidir. Kâsenin mazharın ta kendisi olduğunu açıklamıştık. Şarap mazharda zuhur eden iken içmek tecelli edenden tecelli edilen adına gerçekleşen şeydir. Özetle, bunu bilmelisin!

Seksen dokuzuncu kısım sona erdi, onu yüz on sekizinci soruyla doksanıncı kısım takip edecektir.

Seksen dokuzuncu Kısım; c.VI, Sh:421-429

ON ÜÇÜNCÜ SİFİR

[FÜTÛHÂT-I MEKKİYYE'NİN] DOKSANINICI KISMI
Rahman ve Rahim Olan Allah Teâlâ'nın Adıyla
YETMİŞ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM'ÜN DEVAMI

YÜZ ON SEKİZİNCİ SORU

Sevginin Kaynağı Neresidir? , Cevap:

Sevginin kaynağı, Hakk'ın el-Cemil ismindeki tecellisidir. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurur: **'Allah Teâlâ güzeldir, güzeli sever.'** Bu, sahih bir hadistir. Böylece Allah Teâlâ, kendisini güzeli sevme özelliğiyle nitelemiştir. Allah Teâlâ âlemi sever ve dolayısıyla âlemden daha güzeli yoktur. Allah Teâlâ güzeldir ve güzellik özü gereği sevilir. **Öyleyse bütün âlem, Allah Teâlâ'yı sever. Allah Teâlâ'nın yaratmasının güzelliği, yaratıklara yayılmıştır ve âlem O'nun mazharıdır. O halde âlemdekilerin birbirini sevmesi, Allah Teâlâ'nın kendisinin sevmesinin bir esintisidir.** Çünkü sevgi, herhangi bir varlığın niteliğidir. Varlıkta da sadece Allah Teâlâ vardır. Celal ve cemal, Allah Teâlâ için kendiliğinde ve yaratışındaki zâtî bir niteliktir. Cemalin neticesi olan heybet ile celalin neticesi olan ünsiyet, Yaratan'ın değil, yaratılmışın iki niteliğidir. Ya da bunlar kendisiyle nitelenene ait değildir. Öyleyse, bir mevcut heybete kapılır ve ünsiyet edebilir. Hâlbuki Allah Teâlâ'dan başka mevcut yoktur. O halde eser, niteliğin kendisiyken, nitelik de kendisiyle nitelendiği esnada nitelenenden başka değildir. Aksine o, nitelenin kendisidir.

Dolayısıyla -eğer anladıysan-, Allah Teâlâ'dan başka ne seven ne sevilen vardır! Varlıkta sadece 'ilahi mertebe' vardır. Bu ise, O'nun zâtı, sıfat ve fiilleridir. Nitekim **'Allah Teâlâ'nın kelamı ilmi, ilmi ise zâtıdır'** deriz. Çünkü Allah Teâlâ'nın zâtına ilave bir şeyin O'nda var olması ya da zâtı olmayan bir şeyin O'nda bulunup söz konusu şey olmaksızın O'nda bulunmayacak, aksine sadece onunla var olabilecek Halılığının kemali gibi bir hükmü Allah Teâlâ'ya vermesi mümkün değildir. Bunun nedeni, Allah Teâlâ'nın her şeyi bilmesidir. Zâtını övmek maksadıyla Allah Teâlâ bunu kendinden bildirmiş, aklî delil de bunu göstermiştir. Allah Teâlâ'nın zâtının zâtı olmayan bir şey ile kemale ermesi imkânsızdır. Aksi halde, Allah Teâlâ'nın zâtı şerefini başkasından kazanmış olurdu.

Allah Teâlâ'nın zâtını bilmesinden Allah Teâlâ'yı bilenler, akılların doğru fikirleri yönünden öğrenemedikleri şeyleri O'ndan öğrenir. Bu bilgi, sûfilerin hakkında **'aklın bilme yeteneğinin ardında'** dedikleri bilgidir. Allah Teâlâ kulu Hızır için şöyle der: **'Ona katımızdan bilgi öğrettik."** Başka bir ayette **'Ona beyanı öğrettik'** buyurur. Burada Allah Teâlâ, öğretim işini -düşünceye değil-kendisine tamlama yapmıştır. Buradan, fikrin üzerinde başka bir makam olduğunu öğrendik. Bu makam kula çeşidi şeylerle ilgili bilgi verir. Bir kısmı fikir gücüyle algılanabilirken bir kısmı, akıl fikir yönünden elde edemese de fikrin onaylayabileceği bilgilerdir. Bir kısmı ise fikrin -tanımlaması imkânsız olsa bile-onaylayabileceği bilgilerdir. Bir kısmı aklın 'fikir gücü' yönünden kabul edemeyeceği bilgilerdir. Bunların delillendirilmesi mümkün değildir. Akıl onları -doğru bir vakıa olarak-Hakk nezdinden öğrenir. Bunlardan imkânsız adı kaybolmadığı gibi imkânsızlık hükmü de -akla göre-ortadan kalkmaz.

Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurur: **'Bilginin bir kısmı hazine gibidir. Onu sadece Allah Teâlâ'yı bilenler bilebilir. Onu dile getirdiklerinde ancak Allah Teâlâ ile aldananlar onu inkâr eder.'**

Söze gelen bilgi böyleyse, onların sahip olduğu söze gelmeyen bilgi hakkında ne dersin?

Her bilgi ibareye dökülemez, bunlar, (kişisel tecrübeye dayanan) zevk ilimleridir. Öyleyse akıldan daha bilgilisi olmadığı gibi akıldan daha cahili de yoktur! Akıl sürekli bilgi alır. O halde akıl, bilgisi bilinmeyen âlim iken (aynı zamanda) bilgisizliğinin sonu olmayan cahildir.

Onun **'Senin İçin' Olan Sevgisinin Şarabı Nedir Ki, Seni O'nu Sevmekten Sarhoş Etti?** Cevap:

Tirmizi, burada **'senin için'** ve **'O'nun için'** kelimelerindeki edatı, sebeplilik anlamında kullanmış olabilir. Bu durumda sorunun cevabı sebeplilik bildirmediği durumdaki sorunun cevabından farklıdır. Bu durumda anlam şöyledir: Onun seni sevmesinin şarabı nedir ki, seni O'nu sevmekten sarhoş etti?

Birinci ve ikinci tarzdaki cevap (birbirinden) farklıdır.

Birinci yorumla şöyle cevap veririz: Tecellilerin başkalaşması, Hakk'ın şendeki zuhuru bakımından gerçekleşir. Hak, senden dolayı kendisini sevgiyle nitelemiştir. Bu tecelliden senin adına gerçekleşen bilgi, senin O'nu seven olman, yani O'ndan dolayı seven olmandan seni sarhoş eder. Bu durumda **sen O'ndan dolayı kimseyi sevmezken O senden dolayı sever.** Sen ortadan kalksan, O sevme özelliğiyle nitelenmezdi. Sen ise, yok olmazsın, dolayısıyla O'nun sevgiyle nitelenmesi de ezelidir. İşte bu, birinci ve İkincinin hak ettiği duruma göre aralarında ince ve kapalı bir fark olmakla birlikte, birinci ve ikinci tarzı kuşatacak cevaptır.

İkinci yönden vereceğimiz cevaba gelirsek, Hakk'ın seni sevmesinin şarabı, O'nun senin O'nu sevmeni sevmesidir. O'nu sevdiğinde ise -ki bu esnada O'nun seni sevmesinin şarabını içersin-senin O'nu sevmenin O'nun seni sevmesinin aynısı olduğunu öğrenirsin. O'nun sevgisi, O'nu sevmekten seni sarhoş eder. Bununla beraber, O'nu sevdiğinin farkındasındır, dolayısıyla ayrım yapamazsın. İşte bu, marifet tecellisidir. Öyleyse seven, hiçbir zaman ârif olamazken ârif de hiçbir zaman seven olamaz. Buradan, seven âriften ayrıldığı gibi mârifet de muhabbetten ayrışır.

Binaenaleyh Hakk'ın sana olan sevgisi, O'nu sevmekten seni sarhoş eder. Bu ise, şarap içeceğidir. İsra gecesi Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem onu içmiş olsaydı, hiç kuşkusuz ümmetinin geneli taşkın olurdu. O'nu sevmen ise, O'nun seni sevmesinden seni sarhoş etmez. Bu ise süt şarabıdır. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem İsra gecesi onu içmiştir. Böylelikle, Allah Teâlâ'nın yaratılmışları üzerinde yarattığı fıtrata göre hareket etmiş, ümmeti de, Peygamber'in zevki ve içeceğinde hidayet bulmuştur -ki bu ilahi korunma ve sakınmadır-, Böylece ümmet, ayıklık ve sarhoşluk esnasında lehinde ve aleyhinde olan şeyleri öğrenmiştir.

Öyleyse O'nun seni sevmesinin şarabı, Hakk'ı sevmenin O'nun seni sevmesinden kaynaklandığını bilmendir.

Bu durumda Hakk, O'nu sevmekten seni habersiz bırakmıştır. Öyleyse sen, sevensin, (ama) seven değilsin. **'Atmadın, attığında, fakat Allah Teâlâ attı. Müminleri güzelce denemek için.'** Bu deneme, kendisinde gözüktüğü farklı makamlardaki denemedir. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemde bu deneme, düşmanların yüzüne toprak saçmakta görünmüştü. Bu bağlamda Allah Teâlâ Hz. Peygamber'in attığını söylemiş, sonra atma fiilini ondan olumsuzlamıştır. Tirmizi bunu **'sarhoşluk'** diye ifade etmişti, çünkü **sarhoş, akletmeyen (düşünmeyen) demektir.** Çünkü Tirmizi sarhoşlukta Ebu Hanife'nin mezhebindeydi. O, şeriatı Şâri'den öğrenmezden önce, esas itibarıyla Hanefi'ydi. Bu ise sarhoşluğun tanımında doğrudur. **Fakat içmeden kaynaklanan sarhoşluktan önce bir şey sarhoşta bulunmalıdır. O da, neşe ve sevinçtir.** Bu ise, sarhoşluğunu tanımında Ebu Hanife'den başkalarının

benimsediği görüştür ki, doğru değildir. Bu konumdaki her sarhoş edici hakkında meşru hüküm düzenlenir. Neşenin öncelemediği herhangi bir şeyden sarhoş olursa, şeriatın dinî cezasına ya da hükmî herhangi bir hükmüne muhatap olmaz.

Seksen dokuzuncu Kısım; c.VII, Sh:15-18

ŞEYTAN ÜMİT KESMEDİ

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

İlk insanın yaratılırken söylediği ilk söz **'el-hamdülillah (hamd Allah Teâlâ'yadır)'** sözüdür. Bu ifade **'Onların son sözleri hamd Allah Teâlâ'yadır'** demektir' ayetinde belirtilir. Böylece âlem övgüyle ve hamd ile başlamış, yine onunla sona ermiştir. Hal böyleyken, ebedi bedbahdık nerede kalmıştır?

Hâşâ! Allah Teâlâ'yın gazabı rahmetini geçebilir mi?

Allah Teâlâ doğru sözlü olandır. Veya Allah Teâlâ genel rahmetini (belirli bir kesime tahsis ederek) daraltır mı?

Bu konuda bir hikâye vardır:

Sehl b. Abdullah et-Tüsteri, iblis ile bir araya gelmiş. İblis tartışmada ona şöyle demiş:

Allah Teâlâ 'Rahmetim her şeyi kuşatmıştır' buyurur. Ayetteki **'her' genellik ifade ederken 'şey' en belirsiz olandır. Ben de Allah Teâlâ'nın rahmetinden umut kesmiyorum.'** Sehl şöyle demiş:

'Önce şaşırdım, sonra kendi zannımca rahmetin sınırlılığını fark ederek İblis'e şöyle dedim: **'Ey İblis! Allah Teâlâ rahmetini 'Ben onu yazacağım' ayetiyle kayıtlar.'** İblis şöyle karşılık vermiş:

'Ey Sehl! Kayıtlama O'nun değil, senin sıfatındır.' Sehl şöyle demiştir:

'Buna karşılık bir cevap bulamadım.'

Yirmiyedinci Sifr, c.XIV, sh:44

SEMBOLLERİN ÇIKIŞINDAKI SIRLARDAN

Taht anlamındaki Arş'a gelince, Allah Teâlâ'nın bu Arş'ı omuzlarında taşıyan bir takım melekleri vardır. Onlar, bugün dört melektir, yarın (kıyamet günü) ise sekiz olacaktır. Bunun nedeni, taşımanın mahşere olmasıdır. Bu dört taşıyıcının suretleri hakkında İbn Meserre'nin görüşüne benzeyen bir ifade aktarılmıştır. Şöyle denilir:

Bu meleklerin ilki İNSAN, İkincisi ASLAN, üçüncüsü KARTAL, dördüncüsü BOĞA suretindedir.

Boğa, Samirî'nin görüp de Musa'nın ilâhı sandığı şeydir. Bu nedenle kavmi için bir buzağı yapmış ve şöyle demiştir: **'İşte bu sizin ve Musa'nın ilâhıdır.'** Hikâye meşhurdur.

Allah Teâlâ hakkı söyler ve doğru yola ulaştırır.

On üçüncü kısım, c. I, Sh:433

MUCİZELER İLMİ

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan

buyurdu ki:

Tikel ilim olan mucizeler ilmi nefsin bir kuvveti veya isimlerin özelliklerinden meydana gelmiş değildir. Çünkü asanın yılan haline gelmesi Hz. Musa'nın himmeti veya ona verilen isimlerin gücünden kaynaklansaydı, Hz. Musa aleyhisselâm **'geriye dönüp kaçmazdı.'** Buradan, aracılığıyla mucizelerin gerçekleştiği kimsenin bilmediği Hakk'ın ilminde bulunan bazı durumlar olduğunu anladık. Bu menzil, bir hile olmayışında peygamberlerin getirmiş olduğu şeye komşudur. Fakat onlar, peygamberlerin mucizeleri gibi değildir. **Çünkü peygamberlerin getirdikleri mucizeler hakkında bilgileri yoktur.** Bunlar, velilerin himmetleri veya nefislerinin gücü veya doğrulukları sayesinde ortaya çıkar. Bunlardan hangisini istersen söyleyebilirsin. Bu nedenle onlara keramet denilmiş, mucize veya sihir diye isimlendirilmemişlerdir.

Çünkü mucize, ya engellenerek veya -nefsin gücünün olmayışı ve isimlerin özelliklerinin dışında kalmasından dolayı-insanın gücünün yeteceği bir şey olmaması nedeniyle, yaratıkların benzerini yerine getirmekten aciz kaldığı şey demektir. Mucizeler, peygamberlerin ellerinde ortaya çıkar. Sihir ise, gerçekte doğru olmadığı halde, içinde doğruya dönük bir yön bulunan şeydir. Kelime, zamanla ilgili seher (vakti) kelimesinden türetilmiştir. Seher, ışık ve karanlığın karışımı demektir. Başka bir ifadeyle seher, kendisine sabah aydınlığı karıştığı için, ne gecedir ne de güneşin ışığı gözlere vurmadığı için gündüzdür. Sihir denilen şey de böyledir. Sihir, ne mutlaka geçersiz sayılıp yok olan bir şeydir. Çünkü göz belirli bir durumu algılamıştır ve bunda kuşku yoktur.

> **Aynı zamanda sihir, sırf gerçeklik de değildir. Böyle olsaydı, dışta varlığı olurdu. Çünkü gözün tanık olduğu ve görenin zannettiği gibi sihrin kendiliğinde varlığı yoktur.**

Velilerin kerametleri ise, sihir kabilinden şeyler değildir. Çünkü kerametlerin kendiliklerinde varlıksal bir gerçeklikleri vardır. Fakat onlar, mucize de değildir. Çünkü keramet (mucizenin peygamberin bilgisinin ve himmet gücünün dışında gerçekleştiğini hesaba katarsak), bilgi ve himmet gücüne dayanarak meydana gelir.

Yirmibirinci Kısım, c.II, sh: 221

Bazı insanların kalbine ağır gelen siyahlık ve taşlaşma sebep olan "HACER-İ ESVED"

İnanç ve iman bahsinde bazen aklın açıklayamadığı konular bulunur. Bunlar aslında imanı düzeydeki manevî halin tartılmasında imtihan olarak vazedilmiş hususlardır. Bu nedenle Kâbe'yi dönmek, Hacer-i esved-i öpmek, şeytanı taşlamak gibi hükümleri bulunan Hacc ibadeti diğer ibadetlere kıyasla aklın daraldığı ve bunaldığı ibadetlerdendir. İnsanın ömründe bir kere yapması farz olan bu ibadetin bir dönüm noktası olmasına sebep oluşu, temelinde bu tür ritüellerin yer alması neden oluyor. [Haccdan sonra bu kişi çok değişti..] Hacc en çok tevili olan ibadet olmuştur. Hacc için ne söylenilse bir o kadar az iken, yoksa o kadar da çok mu denilecek tereddütleri barındırarak, kulun son imtihanı durumuna dönüşmüştür. Genelde insanların ihtiyarlığa kadar bıraktığı bu ibadet İslâmın en son farzlarındandır. *Sapıtmanın arefesinde olan insanlar bu ibadet yüzünden ayakları kaymış, inançlarını yitirmiştir. Hacc bir ayıklama potasıdır.*

İhramcızâde İsmail Hakkı

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Hacer-i Esved'e Secde Etmek

el-Bezzar, Cafer b. Abdullah b. el-Mahzuni'nin şöyle dediğini aktarır: 'Muhammed b. Abbas b. Cafer, Hacer'i öpmüş, sonra secde etmişti. Ona **'ne yapıyorsun?'** dedim. **'Dayın İbn Abbas'ın Hacer'i öpüp sonra secde ettiğini** gördüm' diye karşılık verdi. Sonra şöyle ekledi: **'Ömer'in Hacer'i öptüğünü, sonra da ona secde ettiğini gördüm.'** Başka bir rivayette, '**Peygamberin Hacer'i öpüp ona secde ettiğini gördüm'** demiştir.

Hacer (taş, hacer-i esved) yeryüzü kaynaklıdır ve Allah Teâlâ yeryüzünü **'zelil ve hor'** yapmıştır. Zelil horlukta aşırılığı bildiren bir kalıptır, çünkü kelimenin geldiği feûl (zelûl) kalıbı Arapça'da mübalağa bildirir. Şair şöyle der:

Kılıcın ucuyla köklerinden vurulmuş halde

Yeryüzüne -mübalağa kalıbında-zillet verilmiştir, çünkü zelil kimseler ki onlar Allah Teâlâ'nın kullarıdır onun omuzlarında, yani üzerinde yürümekle memurdur. Hor bir kimsenin temas ettiği şey, kendisine temas edenden daha zelildir. **Allah Teâlâ bu horlukta yeryüzünün kırıklığını secdeyle yüzlerin ona sürülmesiyle giderdi. Yüzler insan bedenindeki en şerefli organlardır. Taş da yerdendir.** Öyleyse bu kırıldık ona da eşlik eder, çünkü o, yüzlerin ve alınların secde ettiği yerdir. Bu sayede yerin ve taşın kırıldığı onarılır. **Allah Teâlâ, topraktan ayrılmış ve kırıklık duygusu içindeyken taşa secdeyi emretti.** Bu secdeyle taşın da onarandan bir payı olur. Çünkü o, ilgi gösterilen bir taştır ve Allah Teâlâ'ya nispet edilen 'sağ el' olması nedeniyle de öpülmüştür. Öyleyse onun öpülmesi biat etmek amacı taşır. **'Sana biat edenler Allah Teâlâ'ya biat etmiştir.'** Taşa secde etmenin sebebi budur.

Hacer-i Esved'in Siyahlığı

Tirmizi, İbn Abbas'ın şöyle dediğini aktarır: Hz. Peygamber şöyle der: **'Hacer-i esved cennetten sütten daha beyaz bir halde inmişti. Âdemoğlunun günahları onu karartmıştır.'** Ebu İsa şöyle der: Hadis, hasen-sahih hadistir.

Âdem'in hatası olmasaydı, dünyada efendiliği ortaya çıkmayacaktı. Hata Âdem'i efendi yapan ve ona seçilmişliği kazandıran şeydir (İbn Arabi burada siyah anlamındaki sevd ile efendi anlamındaki seyd kelimeleri arasında anlam ilişkisi kurmaktadır.) Öyleyse Âdem'in hatası nedeniyle cennetten çıkması, onun efendiliğini ortaya çıkartmak içindi. Hacer-i esved cennetten çıkarken beyaz idi. Cennete döndüğünde de, sayesinde başkalarından farklılaştığı ve Hakka yakınlık elbisesinin üzerinde göründüğü bir izin onun üzerinde kalması gerekir. Allah Teâlâ onu 'Hakkın sağ eli' konumuna yerleştirmiştir. Söz konusu el Allah Teâlâ'nın kendisini yaratırken Âdem'in çamurunu yoğurduğu eldir. **'Âdemoğullarının hataları onu karartmıştır.'** Başka bir ifadeyle, onu öperek kendisini **'efendi'** haline getirmişlerdir.

Renkler arasında efendiliği gösteren renk, siyahtır. Allah Teâlâ Hacer-i esvede siyah rengi giydirmiştir. Bunun amacı, Âdem'i efendi yaptığı gibi, dünyaya çıkışıyla onu da efendi yaptığını öğretmektir. Âdem'in yeryüzüne inişi -uzaklaşma değil-halife olmak demekti. Hz. Peygamber, Hacer-i esved'in siyahlaşmasını Âdemoğullarının hatalarıyla ilişkilendirmiştir. Nitekim Âdem'in efendiliği ve seçilmesi de onun hatasıyla gerçekleşmiştir. Başka bir ifadeyle hataları sebebiyle Âdemoğullarına bu taşa secde edip onu öpmeleri ve kendisiyle teberrük etmeleri emredildi. Bütün bunlar, hatalarına karşı insanlar için bir kefarettir. Hacer-i esvedin efendiliği bu nedenle ortaya çıktı. **'Âdemoğullarının hatası Hacer-i esvedi kararttı'** sözünün anlamı budur. Yani onu efendi yaptılar. Siyah renk, bu anlama delil yapıldı. Öyleyse bu, Âdemoğulları hakkında bir kınama değil, övgüdür.

Adem (aleyhisselâm) ile melekler arasında geçen hâdiseye balcınız! Allah Teâlâ önce meleklere Adem'in yeryüzünde halife olduğunu söylemiş, melekler Adem hakkında bilinen sözlerini söylemişlerdir. Böylece kendilerini üstün görüp bu göreve Âdem'den daha layık olduklarını iddia etmiş, düşüncelerini Allah Teâlâ'nın bu konudaki bilgisinden üstün tutmuşlardı. Onların bu davranışı, Âdemoğullarının hatalarının yerini aldığı gibi Âdem'in meleklere efendi olmasının da sebebi olmuştur. Âdem'in efendiliği ortaya çıksın diye de meleklere kendisine secde etmek emredildi.

Mutlu, başkasından öğüt alan kimsedir. Akıllı ise, kullarında uyguladığı hükümlerinde Allah Teâlâ'ya itiraz etmeyen kişidir. Bu yönüyle akıllı insan, arzusunun hükmüne uymayacağı gibi yönettiği kimselere de arzusunun hükmüne göre davranmaz. Bu konularda Allah Teâlâ'nın bir hükmü ve idaresi vardır. Çünkü Allah Teâlâ duymayı, itaat etmeyi ve **'yöneticilere itiraz etmemeyi'** emretti. Allah Teâlâ bunu bir emir yapmıştır, çünkü hükümdarın adil olması, hem bizim hem onun lehinedir; zalim olması ise, bizim lehimize, onun aleyhinedir. Öyleyse biz, her iki durumda da kârdayız ve mutluyuz. Allah Teâlâ, bizi mutlu yaptıktan sonra kullarında yarattıklarında yaptığı işler bize bir zarar vermez.

Yönetici ve hükümdarlarımızın işledikleri haksızlıklardan söz edersek, onların zulümleri nedeniyle elde ettiğimiz sevap ortadan kalkar. Aynı zamanda, düşüncemizi bu konudaki fiiline yeğlediğimiz için Allah Teâlâ'ya karşı saygısızlık yapmış oluruz. Çünkü yöneticilerin zulümlerinde lehimize olan şey, hiç kuşkusuz, uhrevî bir paydır. Halbuki bu davranışımızla kendimizi ondan mahrum bırakırız. Nefsini ahiret ödülünden mahrum bırakan kişi ise, başarısızlığa uğrayandır. Yöneticilerin adaletinde lehimize olan pay, dünyevîdir. Dünya ise fani ve geçicidir. **Öyleyse biz, gafletin bizi kuşatması nedeniyle, farkında olmaksızın dünya payını ahiret payına tercih etmekle geçici bir sevinç elde ettik.** Öyleyse bu davranışımızla dünya malını isteyenlerden oluruz. Nitekim Hz. Peygamberin **'hükümdarların adil olmaları onların lehinedir'** sözündeki pay da, uhrevidir. Halbuki hükümdarlar yaptıkları zulümle bu paylarını değersizleştirmişlerdir. Zulmün vebali ise onlara döner.

Müslüman Allah Teâlâ'ya teslim olan, tevekkül eden ve bütün işlerin Allah Teâlâ'nın hükmünde olduğunu gören kimsedir. Bu nedenle de, sadece karşı çıkması emredilen işe karşı çıkar ve bu karşı çıkma ibadet olur. İtiraz yerinde susarsa, susması gereken yerde itiraz eden kimse gibi olur. Allah Teâlâ, bizi adalet ile hükmeden ve ona göre adil davranan saygılı kullarından etsin!

Yetmişüçüncü Kısım,c. VI, sh:62-65

Kıyamet Günü Hacer-i Esved'in Tanıklığı

Tirmizî, İbn Abbas'ın şöyle dediğini aktarır: Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem Hacer hakkında şöyle demiştir: **'Allah Teâlâ'ya yemin olsun ki, Allah Teâlâ onu kıyamet günü diriltecektir. Kendileriyle gördüğü iki gözü, kendisiyle konuştuğu bir dili olacaktır. Böylece, Hakk üzere ona temas edenler için tanıklık edecektir.'**

Kur'an-ı Kerim'deki garip ifadelerden birisi, alâ (üzerinde) edatının lam (için) anlamında kullanılmasıdır. Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Allah Teâlâ'dan başkası adına (alâ nusub) kesilen Kast edilen başkası için kesilen kurbandır. Çünkü aleyhte tanıklık, razı olmayacağın bir şeyle yapılır. Çünkü aleyhinde tanıklık yapılan kimse bu tanıklığı kabul edip inkâr etmezse, itirafı nedeniyle bir zarar umabilir. Burada 'alâ' edatını kendi anlamında almak gerekir. Her edat da böyle yorumlanmalıdır. Hal karinesi olmaksızın hiçbir edat asıl anlamından çıkartılmamalıdır.

Aynı şekilde, buradaki 'alâ' edatını kendi anlamından çıkartıp onu 'için' anlamında yorumlayan kimse de böyle yapmıştır. Bu kişi, hal karinesini şunda bulmuştur: Hz. Peygamber bu hadisiyle Hacer-i esved'e dokunmamızı yüceltmiş ve inanarak ona temas ettiğimizde bizim adımıza büyük bir hayrın gerçekleşeceğini kast etmiştir. Bu yorum **'Hakk üzere'** sözünden çıkar. Kast edilen, dince belirlenmiş haktır. Çünkü Hacer-i esved, bu imana sahip her ümmetin temas etmesi için, öpülmek ve dokunulmak üzere konulmuş Allah Teâlâ'nın sağ elidir. Bu nedenle chak' sözü belirsiz gelmiş, belirlilik takısı almamıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Herkes için bir yol ve yöntem belirledik.'** Burada da belirsiz gelmiştir. Öyleyse, bütün şeriatler haktır. Hacer-i esved'e 'Hakk üzere' dokunan kimse, Hacer-i esved'in onun hakkında yapacağı mümin olduğuyla ilgili tanıklığın kapsamına girer. Hangi dinde ve hangi şeriade olursa olsun, aynıdır.

'Alâ' edatını kendi anlamında bırakmak da mümkündür ki, bu daha doğrudur. Çünkü burada 'hale' kelimesi belirsiz gelse bile, anlamı belirlidir. Belirsiz gelmesi, her şeye yayılmasından kaynaklanır. Öyleyse var olan ve varlıkla nitelenen her şeye, Hakk eşlik eder. Allah Teâlâ **'Her nerede olursanız, O sizinle beraberdir'** buyurdu. Her nerede olursak olalım, Hakk varlık ve oluş bakımından münezzeh ve kendisine layık bir halde, bizimle beraberdir. **Biz, var olan bir şeyiz; bâtıl yokluk; Hakk ise varlıktır.**

Hacer-i esved Allah Teâlâ'nın sağ eli, dokunulma ve öpülme yeri sayıldığı için, kulluğumuz gereği olarak, onu öpmemiz gerekir. Onu öperken, Hakkın bizim görmemiz, işitmemiz ve bizdeki gerçek fail olduğunu düşünmemeliyiz. Çünkü böyle bir müşahede içinde olursak, Hakk kendi sağ elini öpmüş, kendi sağ eline temas etmiş olur. Sağ el, Hacer'dir. Bir şey kendi kendine temas etmez. **Âdem (aleyhisselâm) Rabbinin sağ elini seçmiştir. Rabbinin her iki elinin mübarek sağ el olduğunu bildiği halde, yine de sağ eli seçmiştir.** Kul kıyamet günü Hacer'e dokunma ağacının meyvesini devşirmek isterse, ona şöyle denilir: **'Sen Hacer'e dokunmadın, Hakk kendi eliyle kendisine dokundu.'** Sonra Hacer-i esved getirilir ve 'bu adamı tanıyor musun?' diye sorulur. Hacer **'evet'** der. Ona **'sana teması hakkında nasıl tanıklık edersin?'** diye sorulur. Şöyle karşılık verir: **'Bana kendi kulluğuyla değil, Senin vasıtanla temas etti.'** Bunun üzerine kula **'Bu tanıklık sayesinde Hacer'e dokunmanın senin vasıtanla değil, Hakk ile olduğunu öğrendin.'** Bu esnada tanıklık, insanın lehine değil, aleyhine gerçekleşir. Artık onun talep edeceği bir şey kalmaz. Şâri', işin kendiliğinde bulunduğu durumu bize bildirmiştir ki, kul olarak ve bu ibadede yükümlü-mecbur kimseler olarak Hacer-i esved'e temas edelim. Nitekim Ömer b. Hattab böyle yapmıştı.

Şöyle sorulabilir. Hz. Peygamber Rıdvan biatinde kendi elini diğer elinin üzerine koyarak, biat etmiş ve şöyle demişti: **'Bu, Osman adınadır.'** Osman ise o biatte yoktu. Kul da Hakk vasıtasıyla Hacer'e temas ettiğinde, Hakk sağ eliyle sağ eline temas etmiş demektir. Çünkü Hakkın her iki eli de sağ eldir ve bu temas **'Hakk üzere'** ona temas eden kul adına yapılmıştır. Kul da, bunun ürününü kıyamet günü devşirir. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem **'bu el Osman içindir'** demişti. Bu yorumda kulun mazereti, müşahede halinin otoritesinin onu etkisi altına almasıdır. Çünkü kul, dış varlıklarda Allah Teâlâ'dan başkasını müşahede etmemiştir.

Bu soruya şöyle karşılık veririz: Hz. Peygamber'in kendi eliyle diğer eline temas etmesiyle aynı şeyin Allah Teâlâ için düşünülememesi arasındaki fark şudur: İki benzer arasında ilişki geçerlidir. Peygamber ile Osman'ı birleştiren şey, kulluk ve yaratılışın hakikati demek olan insanlık hakikatidir. Bu nedenle Hz. Peygamber Osman adına vekil olabilmiş, her biri diğerinin yerini alabilmiştir, ikinci ayırıcı ise, biat ettiği elin Allah Teâlâ'nın eli olmasıdır.

Böylece sahabe, elleriyle o ele biat etmişlerdir. Dokunulan şey Allah Teâlâ'nın eli, dokunan ise, yine Allah Teâlâ'nın elidir. Allah Teâlâ ile kullar arasında bir ilişki yok iken burada bir ilişki vardır.

Şöyle sorulabilir: Burada ilişki, insanın 'ilahi sûrete' göre yaratılmış olmasıdır ve bu nedenle insanın Allah Teâlâ'nın isimleriyle ahi aklanması mümkün olabilmiştir. Bu soruya şöyle yanıt verebiliriz: Sûrete gelirsek onu inkâr etmeyiz. Ahlâklanmadan söz edersek, onu da inkâr etmeyiz. Fakat burada (hacer-i esved'e) temas kula izâfe edilmiş, teması ise Hakk vasıtasıyla yaptığı düşünülmüştür. **Gerçekte temastan başka bir şey yoktur ve o Hakk vasıtasıyla gerçekleşmiştir. Öyleyse Hakk, temas etmiştir. Sûret, hiç kuşkusuz, Hakkın aynı değildir, çünkü sûret Hakk'ın aynı olsaydı** **'Adem'i kendi sûretine göre yarattı'** **denilmezdi.** Bu noktada **'Hakk kulun işitmesi görmesi ve eli olur.'** Burada duyan bakan ya da herhangi bir fiilin faili olması yönünden o Hakkın aynıdır. Başka bir ifadeyle kul, bu esnada oluşta bir etkisi, hükmü ve hali olan niteliğin aynıdır.

Kardeşim! Hepsi güzel haller olsa bile, hacer-i esved'e dokunurken hangi halde olacağını seç! Hepsi güzel haller olsa bile aralarında açık bir fark vardır. Alâ ('e, üstüne) edatını kendi bağlamından çıkartmak sıradan insanlar adına daha uygun, anlamında bırakmak ise seçkinler için uygun yorumdur. Büyüklerimiz, her iki yorumla Hacer'e temas edenlerdir; bir (yandan) Hakk vasıtasıyla ona temas ederlerken bir de kulluk bakımından ona temas ederler. Böylece iki niteliği birleştirir, iki ödül elde eder, kıyamet günü Hacer onun lehinde ve aleyhinde tanıklık eder. Nitekim büyük insanlar, Hakk'tan Hakk'a sülük eder.

Makamın Ardında Namaz

Ebu Davud, Abdullah b. Ebi Evfa'dan şöyle bir hadis aktarır: **'Hz. Peygamber umre yapmış, Kâbeyi tavaf etmiş ve makamın ardında namaz kılmıştır.'**

Allah Teâlâ İbrahim'in makamını namazgah edinmemizi emretmiştir. Bunun bâtını yorumunu, daha önce belirtmiştik. Namaz kılarken ondan habersiz kalmayalım diye, o namazgâhı görebileceğimiz şekilde önümüze aldık. Böylece onu görmek, içinde değilsek bile o makamı elde etmeyi Allah Teâlâ'dan istemeyi hatırlatır. Onu görmek bizim halimiz ise, bu kez, Allah Teâlâ'dan o makamın sürekliliğini ve bizim o halde kalmamızı istemeyi hatırlatır. Her iki durumda da, onun ardında bulunmamız gerekir. Bunun amacı, onu ardımıza atarak -kendisini görmediğimiz için de hatırlamayanlardan olmam azı sağlamaktır.

Yetmişüçüncü Kısım, c. VI, sh:66-69

ALLAH TEÂLÂ'NIN SEÇTİĞİ ŞEYLER

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

Zeki insanın amelinin gayesi, asli bir nübüvvet olmalıdır, feri değil! Çünkü seçimlerde onun ihtiyarı olsa bile, işler gerçekte seçimi kabul etmez. Hakk bütün varlıklarda böyle yapmıştır. **Allah Teâlâ her cins içinde bir şeyi seçmiştir.**

> ***Güzel isimlerden Allah Teâlâ ismini seçmiş, insanlardan peygamberleri, kulların içinden melekleri, feleklerden Arş'ı, rükünlerden suyu, aylardan Ramazan'ı, ibadetlerden orucu, devirlerden Peygamber Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin devrini, haftanın günlerinden Cuma gününü, gecelerden Kadir gecesini, amellerden de farzı seçmiştir.***

Allah Teâlâ, sayılardan doksan dokuzu, diyarlardan cenneti, cennetteki mutluluk hallerinden görmeyi, hallerden rızayı, zikirlerden **'Allah Teâlâ'dan başka ilah yoktur'** zikrini (kelime-i tevhid), kelamdan Kuran'ı, surelerden Yasin'i, ayetlerden Ayete'l-Kürsi'yi, mufassalın kısalarından **'Allah Teâlâ birdir (ihlas)'** ayetini, zamanların dualarından Arefe günü duasını, bineklerden Burak'ı, meleklerden Ruh'u, renklerden beyazı, olgulardan bir araya gelişi, insandan kalbi, taşlardan Hacer-i evsedi, evlerden Beyt-i mamuru, ağaçlardan Sidre'yi, kadınlardan Meryem ve Asiye'yi, erkeklerden Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemi seçti. Yıldızlardan güneşi, hareketlerden doğru hareketi, yasalardan indirilmiş şeriatı, kanıtlardan varlık kanıtını (burhan), suretlerden Âdem'in suretini seçmiş ve onu ilahi surete göre izhar etmiştir.

Allah Teâlâ, nurlarda görmeye vesile olan ışığı, iki zıttan ispatı, iki çelişikten varlığı seçmiştir. Allah Teâlâ, rahmeti gazaba seçmiş, namazın hallerinden secdeyi, sözlerinden Allah Teâlâ'yı zikri seçmiştir. Allah Teâlâ irade sınıflarından niyeti seçmiştir. Bu nedenle niyet, âlemin kabul ve reddinde hükümrandır. 'Herkes için niyetlendiği vardır.' Amel edenden başkasını ise sevapta ve ziyadesinde amel edene katarsın.

Allah Teâlâ'nın namazın sözlerinden 'Allah Teâlâ' zikrini seçmesine gelirsek,

çünkü Allah Teâlâ'yı zikretmek namazdaki en büyük unsurdur. Allah Teâlâ böyle buyurdu: **'Namaz taşkınlık ve kötülükten alıkoyar. Allah Teâlâ'yı zikretmek ise daha büyüktür.'** Namaz bir münacattır. Allah Teâlâ'yı zikreden ise, Hakk ile oturandır. Kul Hakk'ı zikrederse, Hakk onun dili olur. Namazın fiillerinden secdeyi seçmesine gelirsek, bunun nedeni, secdede şeytandan korunmadır. Şeytan namazın fiillerinde özellikle secdede insandan uzaklaşır. Çünkü secdesizlik şeytanın hatasıydı. Secde esnasında şeytan ağlar, üzülür ve pişman olur. Pişmanlık, tövbedir ve bu kadarlık bir tövbenin de kabul edilmesi gerekir. Allah Teâlâ, ısrarla tövbe edenleri sever. Secdeden kalkınca şeytan tekrar saptırmaya başlar.

Allah Teâlâ gazaba karşı rahmeti seçti.

Rahmetin fiili minnetle gerçekleşir ve zorunlulukla faildir. Rahmet her şeyi kuşattı. Gazap da rahmetin kuşattıklarından biridir. Rahmet ile katışık olmayan saf gazap yoktur. Rahmete ise gazap katışmaz. **'Gazabım bir insana helal olursa o, düşer (yıkılıp gider).'** Böylece gazabı düşme özelliğiyle nitelemiştir. Gazap düşünce rahmete yuvarlanır, rahmet de kendisini kuşatır ve içerir. Dolayısıyla gazap rahmete düşebilir ve gazaptaki rahmet vasıtasıyla düşmüştür (düşmek de rahmetin bir sonucudur). Binaenaleyh gazabın düşmesini sağlayan şey, rahmettir ve saf rahmet, bu sayede gazabı kabul eder. Gazaptaki rahmet, tıpkı içimi nahoş ilaçtaki rahmete benzer. Hasta -nahoş olsa bile-onu içer. Onda gizli bir rahmet vardır ve bu nedenle insan hasta olunca nahoş ilacı içmiş, gizli rahmet de hastayı iyileştirmiştir. Bu ise saf rahmettir. Bu nedenle ahirette rahmete ve onun hükmüne ulaşılır. Cehennemlikler ateşten çıkmasa bile onların da ateşte bir nimeti olacaktır. **'Allah Teâlâ her şeye kadirdir.'** Allah Teâlâ'nın dünyada ateşte yarattığı yarar ve rahata bakınız! Allah Teâlâ'nın dünya hayatında bazı hastalıklara karşı ateşte yarattığı 'tütsüleme' yönteminden başka bir şey olmasaydı, bu bile yeterli bir kanıt olabilirdi. Çünkü tütsüleme ilaçların en keskinidir. Etkisinin gücü nedeniyle de tevekküle zarar verir. Gerçekte o, eş-Şafı ve el-Muafı isimlerinin yerini alır. Bu nedenle ilahi gayret, bu yöntemi kullananın tevekkül sahibi olmadığı hükmünü verir.

Allah Teâlâ iki zıttan varlığı tercih etti,

çünkü varlık O'nun niteliğidir. Allah Teâlâ mümkünler için de kendi niteliğini tercih etti. Ancak bu olabilirdi zaten, çünkü Allah Teâlâ iktidar sahibidir. İktidardan ise varlık meydana

gelir. **'Allah Teâlâ dilerse sizi götürür, başkasını getirir'** der. İktidar varlıkta diretmiştir. İrade ise yok etmeyle ilgilidir. Bu durumda onun adı, el-Mani'dir. Men etmek yokluktur.

Allah Teâlâ (olumsuzlamaya karşı) ispatı tercih etti.

İspat kendisine 'ol' denilen şeyin ta kendisidir. O şey yoklukta iken Allah Teâlâ onun adına ispatı olumsuzlamaya tercih etti. O şey de yokluk halinde mümkün olmayı sürdürür. Bu husus, yokluk halindeki tercihle ilgili ince bir meseledir. Mümkün kendisindeki bu zâtî yoksunluk nedeniyle -Hale kendisinden bunu istediğinde-varlığı kabul etmiş ve üzerinde bulunduğu ispat hükmü nedeniyle hızla varlığa koşmuştur.

Nurların arasından seçilen ışığa gelirsek, nurlar perdelerdir.

Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem perde nurları hakkında **'Nur idi, nasıl gerebilirim ki?'** demiştir. Sonra Allah Teâlâ, kendisi nur iken, görmeyi vaat etmiştir. Hakk'ın kendisinde kullarına gözüktüğü nurun bu perde nurlarının arasından seçilmiş olması gerekir. Perde nurlarına örnek olarak, mutlak birlik, izzet, kibir ve azamet nurlarını verebiliriz. Bütün bunlar, göz (algısından) yüksek iken hükümleri kalpte kalır. Onların kalkmasıyla Hale görülürken hükümlerinin kalpte kalmasıyla kullar görme esnasında kendilerinden geçer. Bu olmasaydı, Hakk'ı müşahede esnasında kendilerini görürlerdi.

Allah Teâlâ Adem'in suretini tercih etti,

çünkü Allah Teâlâ onu kendi suretine göre yaratmış, böylece bütün güzel isimlerini ona vermiştir. Bu isimlerin gücüyle de, kendisine teklif edilen emaneti üstlenebilmiştir. Bu hakikatin gereği ise, emaneti ehline ulaştırmaktır. Gökler, yerler, dağlar o emaneti taşımaktan çekinmiş, insan ise onu üstlenmiştir. İnsan -onu taşımasaydı- 'zalim' ve cahildir. **Çünkü Allah Teâlâ'yı bilmek, O'nu bilmemek demektir. 'İdraksizliği idrak, idraktir.' İnsan bilinmeyen birisi bulunduğunu öğrendiğinde, bilmiş sayılır. Bu ise, bilinmeyenin olduğunu bilmektir. Bilginin konusu ise O'nu bilmemektir.**

Allah Teâlâ cedel ve diğer kanıtların arasından varlık kanıtını seçti.

Bu kanıt, gerçeğin sübutunu tam olarak bilmeyi ve hasmın kanıtını geçersiz kılmayı sağlar. Cedelci kanıtların bu gücü yoktur. Onlar, bazen gerçek olmasalar bile, sadece hasmın kanıtını geçersizleştirir. Bir hayrete yol açan sofist kanıt ise, metafizik bilgide bir açıdan cedelci kanıtlardan daha çok varlık kanıtlarına yakındır.

Allah Teâlâ indirilmiş şeriatı seçti.

Bunun nedeni, onda ahiret hayatını ve dünya yararlarını genel anlamda içermesidir. Dünya hayatındaki iyiliğin sürekliliği için konulmuş akli yasalar ise Allah Teâlâ'ya yaklaşmayı sağlayıcı özelliklerden yoksundur. Onlar, amellerin kabulü, derecelerin yükseltilmesi ve cennet ve cehennemlerin ispatıyla ilgili değildir. Bütün bunları Allah Teâlâ nezdinden indirilmiş şeriatlar ifade edebilir. Allah Teâlâ'nın kendilerine yazmadığı ibadetler geliştirip onlara Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak amacıyla hakkıyla riayet edenler, Allah Teâlâ nezdinden indirilmiş bir şeriat sahipleridir. Onlar bu şeriat içinde iyi adetler ortaya koymuşlardır. Bu adetler, kendilerine indirilmiş şeriata göre Şâri'nin yasasına uygundur ve onlara bu adetleri ortaya koyma izni veren Şâri'dir. Akli yasalar ise bu insanların yaptığı bu adetler değildir. Bu nedenle onlar için bir sevap belirlenmiştir.

Allah Teâlâ'nın doğru hareketi tercihine gelirsek, Allah Teâlâ -kendi hakkında belirttiği gibi-doğru yol üzerindedir.

Allah Teâlâ'nın suretine, göre yarattığı insanı da bu yola tahsis etmiştir. Mutlu, kıyamet günü bu yolda haşredilecektir. Öyleyse dünya ve ahirette bu yol insana özgüdür, çünkü

günahkârlar gerisin geri harekete göre diriltilecektir. Allah Teâlâ günah-kârlar hakkında şöyle der: **'Görsen ki, günahkârlar Rablerinin nezdinde başlarını öne eğmiştir** **Yatay-eğik hareket ise, hayvanlara özgüdür. Bu nedenle dikey hareket, Allah Teâlâ'nın ilahi surette yarattığı insana aittir.** Söz konusu varlık, dünya ve ahirette bu niteliğin sahibi olan insan-ı kâmildir. Bu nedenle Allah Teâlâ Âdem'i bu surete tahsis etti. Çünkü insan, bu doğrusal hareketin üzerinde-baki kalan mutluluk ehlidir ve bu nedenle onu 'halife' diye isimlendirdi.

Allah Teâlâ güneşi seçmiştir, çünkü güneş bütün ulvî ve süflî aydınlık yıldızlara yardım eder.

Bu nedenle İbrahim Peygamber, 'Bu en büyüktür' demişti. İki yaklaşıma göre güneş, Kürenin kalbine tahsis edilmiştir. Burası, dördüncü göktür ve İdris (aleyhisselâm) oradadır. Allah Teâlâ İdris'i yüksek bir mekâna yükselttiğini bildirmiştir. Bu mekânın yüksek olması, feleklerin kalbi olmasından kaynaklanır. Dördüncü gök, mertebece (mekanet) yüksektir. Onun üzerinde olan ise -dördüncü gök altında olsa bile-mesafe bakımından ve başlarımıza nispetle yüksektir. Güneş doğumu ve batımıyla gece ve gündüzü oluşturur. Allah Teâlâ o ikisi için iki perde yarattı ki, bu, 'nikâh' demektir. Gecenin gündüze girmesi, türeyenlerin varlıklarının ortaya çıkmasını sağlar. Allah Teâlâ'nın gece ve gündüzde yarattığı yaratıklar, bu girme ve gizlenmeden doğar. Allah Teâlâ bu varlıklardan her biri adına güneşin hareketinden gizli bir talep yaratmıştır. Bu talep, varlıkları o talepten ortaya çıkartmayı amaçlar.

Allah Teâlâ'nın Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemi seçmesinin nedeni ise,

diğer insan mizaçlarından ayrı olarak, onun mizacının gerektirdiği kemal ve itidaldir. Bu mizaç sayesinde Hz. Peygamber, 'Âdem henüz toprak ve su arasındayken peygamberliğini görmüştür. Bu esnada Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin parçaları, unsurdan oluşan türeyenlerde dağınık bir haldeydi. Bu konu, Misak ayetinde dile getirilen hususu bilenlerin kavrayabileceği ince bir meseledir. Allah Teâlâ kendilerini kendilerine tanık tutarak **'Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?'** diye sorduğunda, Âdemoğullarını Âdem'in sırtından çıkartmış, onlar da 'Evet' demişti. Sözü edilen şey insanların üzerinde doğdukları fıtrat iken sonuçta insanlar da ona varır. Bu toplama hakkında Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle der: **'Ruhlar sıralı askerlerdir.'** Allah Teâlâ onları toplayınca, suretlenme mertebesinde toplamıştır. Onlardan yüz yüze gelmiş olanlar, burada birbirlerini tanır. Orada sırt sırta gelenler ise, burada birbirlerini tanımaz. Orada yüzü başkasının sırtına dönük olanlar ya da bir yanına dönmüş olanlar da, burada aynı şekilde davranır. Bu konuda şu dizeleri söyledim:

Kalpler sıralı askerlerdir .

Toplanma mertebesinde, gözüken ve ayrılan

Orada tanışmış olanlar birbiriyle uzlaşır

Birbirini tanımayanlar ise burada ayrı düşer

Ahirette herkes bu tanıklığı onaylayacak ve inkâr etmeyecek, kendi adına Rablik iddiasında bulunmayacaktır. Allah Teâlâ şöyle der: **'O gün uyanlar, uyduklarından uzaklaşacaktır.'** Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem, en büyük ilahi tecelligâh olmuştur ve **'Bu sayede öncekilerin ve sonrakilerin bilgisini öğrenmiştir'.** Öncekilerin bilgisinin bir yönü, Âdem'in isimleri öğrenmesiydi. Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme ise 'cevamiü'l-kelim' verilmiştir. Allah Teâlâ'nın kelimeleri tükenmez. O, kıyamet günü bütün yaratıklar üzerinde efendi olacak; melek, resul, nebi, velî ve müminler gibi şefaatçilerin şefaat etmeleri için

şefaat edecektir. Görülen günde makam-ı mahmud Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve selleme aittir.

Allah Teâlâ kadınlar içinden Meryem ve Asiye'yi seçti.

Bu durum, o ikisinin erkeklere ait kemale katılmaları demektir. Bununla beraber erkeklerin kadınlar üzerinde bir derecesi vardır ve bu derece gerçektir, kaybolmaz.

Allah Teâlâ ağaçların içinden Sidre'yi seçti.

Sidre, kulların amellerinin ulaştığı yer ve ayrım mekânıdır. Amellerin suretleri onun altında kalır. Allah Teâlâ onları nurlardan -Ki amellerin nurlarıdır-diledikleriyle örter ve dolayısıyla kimse onları niteleyemez. Daha önce de söylediğimiz gibi bu nurlar, amellerin nurlarıdır ve amellerin suretlerinden ortaya çıkar. Böylelikle amelleri gizler, kimse onları betimleyemez. Eşyayı betimlemek, sınırlamak ve temyiz etmek demektir. Ameller ise farklı farklıdır ve bir takım mertebeleri olduğu gibi nurları da mertebeleri sayısıncadır. Bir kısmı üstün, bir kısmı daha üstün; bir kısmı aydınlık, bir kısmı daha aydınlıktır. Üstünün niteliği daha üstün olandan, aydınlık olanın niteliği daha aydınlık olanınkinden farklıdır. Dolayısıyla amellerin nurları, herhangi bir nitelikle sınırlanmaz. Onları bir nitelikle sınırlarsan, zıddı bunu ortadan kaldırır ve dolayısıyla nitelemede onlara haklarını vermemiş olursun. **Amellerin nurları, tek bir derecede değildir ve bu nurlar, onları örtmüş ve perdelemiştir.** Dolayısıyla kimse, onları niteleyemez. Onlar, böyle gölgelenmiş olsalar bile, bütün ağaçlara fazla gelecek nur elbiseleri onlara giydirilmiştir. Sidre, yemektir ve yıkayıcıdır. Kirazları iricedir, şehiderin ruhları ondan beslenir.

Allah Teâlâ evlerin içinden Beyt-i mamur'u seçti,

çünkü o, her gün hayat nehrinin damlalarından yaratılmış meleklerin doldurduğu yerdir. Bu damlalar, hayat nehrine dalan Ruhu'l-Emin'in kanatlarını çırpmasından meydana gelir. Cebrail bu meleklerin, yani Beyt-i mamur'u dolduran meleklerin yaratılması için her gün bu nehre bir kez dalar. Bunların sayısı, yetmiş bindir. Bir kez çıktıklarında bir daha geri dönmezler. Meleklerin imar ettiği yerdeki sır ise orada kalır ve bir boşluk yoktur. Âlemin tümü, boşluğu doldurmuştur. Artık bunu araştır! Çünkü o pek yüce bir bilgidir. Bunu araştırmak, varlıkların varlıklar içindeki dönüşümlerinin; yaratıkların tavırdan tavra girmesinin bilgisini öğrenmeni sağlar. Böylece Allah Teâlâ'nın her şeye -şey olmayana değil-güç yetiren olduğunu öğrenirsin. Şey olmayan ise, 'şeyliği' kabul etmez; kabul etseydi; hakikati 'şey olmamak' olmazdı. Bir şey kendi hakikatinin dışına çıkmaz.

Dolayısıyla hakkında 'şey değil' hükmü verilen bir şey yoktur. Şey hakkında ise 'şey değil' hükmü verilemez.

Hakk taşlar içinden Hacer-i evsedi seçti,

çünkü onu Allah Teâlâ biatleşmede sağ elinin yerine yerleştirmek üzere indirdi. Donuklardan daha çok (Allah Teâlâ'yı) bilen ve O'na daha sürekli ibadet eden kimse yoktur. Çünkü donuklar, bitki ve canlının hakikatinin yerine getirmekten aciz oldukları marifet ve mutlak ibadet üzere yaratılmıştır. Bu nedenle donuktan herhangi bir şey insanda bulunmaz, insanda bulunan her şey, gelişme özelliğine sahiptir ki, o da bitkilere ait bir özelliktir. Canlı ise, yönlerde tasarruf imkânına sahiptir. Öyleyse herhangi bir varlık madenden ayrıştığında, kendi hakikatiyle iddiayla bezenir. Bu ise, her bilenin farkına varmadığı gizli bir çatışmadır. Sehl (Tüsteri) buna kısmen dikkat çekmiş, fakat gerçeği olduğu gibi söylememişti. Sehl bu

meseleyi biliyordu da söylediğiyle mi yetindi ya da Allah Teâlâ o esnada söylediğinden fazlasını kendisine bildirdi mi bilemiyorum. **Allah Teâlâ onu sağ el olarak seçmiştir.**

Allah Teâlâ insandan kalbi seçti.

Kalp Allah Teâlâ'yı sığdıran organdır, çünkü Allah Teâlâ her gün bir iştedir. Gün ise, an içinde teneffüs edenin nefesi miktarıdır. Sürekli başkalaşması nedeniyle 'kalp' diye isimlendirildi. Bakınız! Kalp Rahman'ın iki parmağı arasındadır ve onu Rahman halden hale çevirir. Başka bir isim Rahman ismiyle birlikte kalbe etki edemez. Dolayısıyla Rahman ismi, hakikatinde bulunan şeyi verir. Öyleyse Allah Teâlâ'nın rahmeti, her şeyi kuşatmıştır. Başkalaşma esnasında gördüğümüz her şey -ki bu, bir sıkıntı, azap ve bedbahtlığa ulaştırabilir-bir rahmet içerir. Çünkü değişme, Rahman'ın parmaklarıyla gerçekleşmiştir. Çünkü Rahman kalbi söz konusu durumla doğrulttuğu gibi aynı şekilde diğer hal ile de saptırmıştır. Öyleyse bu, göreli bir sapmadır. Kalp, doğrulukta değiştirdiği gibi eğrilikte de kendisini değiştiren ismin (Rahman) otoritesi nedeniyle rahmete varacaktır. Bu, Allah Teâlâ'dan kullarına dönük bir müjdedir: **'Ey kendilerine karşı aşırıya giden (zulmeden) kullarım!'** Burada herhangi bir aşırıya gitme türü zikredilmeyerek, müsriflerin bütüıı halleri dile getirilmiştir. **'Allah Teâlâ'nın rahmetinden ümit kesmeyiniz., Çünkü sizi saptıran, Rahman'ın parmağıdır**. **'Allah Teâlâ, bütün günahları bağışlar.'** Bu, nesh edilemeyecek bir rivayettir. Bu ifadeyle **'Allah Teâlâ kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz'** ayetini uzlaştırırız. **Hakk şirki dilediği şekilde cezalandırır, sonra Rahman'ın parmağı onun üzerinde hüküm verir.** Bu durumda müşrik rahmete varır. Şirkin dışında (kalbin değişmesiyle ilgili) başka sapma türleri ise bağışlanır. Bunların bir kısmı, cezalandırmadan sonra bağışlanır. **Söz konusu kimseler, müşrik olmadıkları halde, büyük günah işleyen ve kömüre döndükten sonra şefaat ile ateşten çıkanlardır.** Buna inanmak vaciptir. Bir kısmı ise, herhangi bir cezalandırma olmadan işin başında bağışlanır. **Öyleyse herkesin rahmete ulaşması zorunludur.**

Allah Teâlâ olguların içinden toplanmayı seçti,

çünkü toplanma, cem'de (birlik) ayrım ve temyizi sağlar. Dolayısıyla Rab ve merbub, kadir ve makdur (güç yetirilen) olmalıdır. Toplama, seçilen şeydir ve ilahi isimlerin hakikatlerinin ilgileri nedeniyle zorunludur.

Allah Teâlâ renklerden beyazı seçti.

Çünkü bütün renkliler, ona dönüşürken beyaz onlara dönüşmez. Onun beyazlığı, kendinde, gizlidir ve siyah, kırmızı sarı ve diğer renklerin perdesiyle varlıkta gözükür. Böylece herhangi bir yerde bulunan renk beyazdan var olduğu gibi görenin gözündeki renk de beyazdan meydana gelir. Renklinin kendisinde ise aynı şey yoktur. Örnek olarak beyaz dağların uzaktan kara görünmesini verebiliriz. Onların yanına geldiğinde beyaz olduklarını görürsün. Halbuki haklarında kara hükmünü vermiştin. Verdiğin yargında yanılmış, siyahlığı ise doğru görmüş sayılırsın. Bunun niteliği meçhuldür. Göğün maviliği de öyledir. Gök gözün görmesi nedeniyle mavi iken kendiliğinde başka bir renkte olabilir.

Allah Teâlâ meleklerden Ruh'u seçti,

çünkü melek, felek, unsur, madde ve doğa kaynaklı bütün suretlere bu Ruh'tan üflenir. Ruh, eşyanın hayatının bağlı olduğu ve Allah Teâlâ'ya izafe edilen ruhtur. O, hayatın kendisinden meydana geldiği Rahman'ın nefesidir. Hayat, nimet; nimet ise mizaca göre gerçekleşen hazzın kaynağıdır. Nitekim serin mizacı hakkında 'hararetlinin azap gördüğü şeyden nimetlenir' demiştik. Bunu anla! Şâri'nin -anlarsan-**'Ateş ehli olan cehennemlikler bulunduğu gibi cennet ehli olan cennetlikler de vardır'** demesi yeterlidir. Allah Teâlâ cehennemlikler

hakkında **'orada ölmeyeceklerini ve diri de kalmayacaklarını'** söylemiştir. Onlar, soğukluğun varlığı nedeniyle ateşle nimeti talep eder. İşte bu, mizacın hükmüdür.

Allah Teâlâ bineklerden Burak'ı seçti,

çünkü Burak, miraçların bineğidir. Burak dört ayaklılar ile kanatlıları kendinde toplamış ve hem yüksek hem süflidir. Nitekim bazı deniz ve kara hayvanları öyledir.

Allah Teâlâ Arefe günü duasını seçti.

Bu dua, soyutlanma, horluk ve zamanı belli bir günün bilinmesi mertebesinde huşuyla yapılan duadır. Arefe, gece ve gündüzü bir araya getirir.

Allah Teâlâ surelerden 'De ki, Allah Teâlâ birdir' (ihlas) suresini seçti.

Çünkü bu sure, O'na özgüdür ve onda herhangi bir varlık zikredilmemiştir. Herhangi bir şeyin mutlak birliği, O'nun özel birliğine benzemez. Her şeyin birliğinin bu surede ispatı, Allah Teâlâ'nın kalbini açtığı kimseye ait garip bir bilgidir. Allah Teâlâ bu sureyi kendi birliğiyle açmış ve yaratılmışların birliğiyle bitirmiştir. Bilmelisin ki, var olanlar, el-Ahir'in el-Evvel (Son ve İlk) ile irtibatı gibi -Evvel'in el-Ahir ile irtibatı gibi değil-Allah Teâlâ ile irtibatlıdır. Çünkü Ahir evveli talep ederken evvel ahiri talep etmez, çünkü O, âlemlere muhtaç değildir. Bu, özü gereği müstağniliktir. Evvel ise, mutlak birlik ile nitelenen Allah Teâlâ isminden Ahir'i talep eder.

Bu surenin sonunda gelen birlik ile içerdiği bilginin kaynağına dikkatini çektim. Bu, el-Evvel ile irtibatıyla beraber, ona benzemez. Çünkü yaratılmışların birliği Allah Teâlâ'yı talep ederken Allah Teâlâ onları talep etmez. **'Siz Allah Teâlâ'ya muhtaçsınız. Allah Teâlâ zengin ve övülendir.'**

Allah Teâlâ ayetlerden Ayete'l-Kürsi'yi seçti.

Ayetler alametlerdir. Hiçbir şey için kendinden daha ilk olanı yoktur. Ayete'l-Kürsi ise O'nun isimleri ve nitelikleridir. Bu ise başka bir ayette bulunmaz. Böylelikle Hakk, kendisine kendisiyle delil oldu. **'Allah Teâlâ O'ndan başka ilah olmayandır.'** Burada Allah Teâlâ, mevcut bir ismi gaip zamirle ispat etmiş ve olumsuzlamıştır. O'nun görünmeyen bir isimlendirileni vardır. 'Hayy'dır.' Bu ise sahip olduğu isimlerin varlık şartı olan niteliktir. 'Kayyum'dur.' O, kazanmış olduğu her şey ile kendisinin dışındaki üzerinde kaimdir, çünkü O, her şeye yaratılışını verdi. 'Onu uyku ve dalgınlık almaz.' Bu, âlemi korumasıyla çelişen şeylerden tenzih niteliğidir. Allah Teâlâ Kaim olmasaydı, âlem bir an bile var olamazdı. 'Onundur.' Zamir Allah Teâlâ'ya döner ve gaip zamirdir. 'Göklerde ve yerde olan şeyler.' Bunlar, mülk ve köle olarak O'na aittir. Allah Teâlâ ulûhiyetiyle hükmün bekası için korumayı açıklamaktadır. 'Kim şefaat eder?' Şef (çift ve şefaat) kelimesi, hükümle ikilenmesi demektir. 'O'nun nezdinde.' Burada da gaip zamir vardır. 'O'nun izni olmaksızın.' Bu, Allah Teâlâ olmaksızın, kimsenin bağımsız olamayışından kaynaklanır. Dolayısıyla her şeyin O'nun izninden olması gerekir. Çünkü burada, şefaat eden ve şefaat edilenler vardır. Onlar, göklerde ve yerde şefaatçileri ve haklarında şefaat edilenleri bilir. 'Önlerindekini bilir.' Bu, onların üzerinde bulundukları durumdur. 'Artlarındakini de bilir.' Bu ise, kendisine dönmeleridir. 'Bilgisinden bir şeyi ihata edemezler.' Kastedilen, eşyaya dair bilgisidir. 'Ancak O'nun dilediğini.' Bir kısmını ihata edebilirler, bütününü değil! 'Kürsüsü kuşattı.' Kastedilen, bilgisidir. 'Gökleri ve yeri.' Yani, ulvî ve süflî âlemi bilgisi kuşattı. 'O ikisini korumak ağır gelmez O'na.' Çünkü söz konusu olan, manevi bir koruma, gaybi yardım, ulvî ve süflide sürekli yaratmadır. 'O Yücedir.' O'nun yaratıklarından müstağni olması, zâtından kaynaklanır. 'Azim-dir.' Celaliyle Allah Teâlâ'nın heybetinin bulunduğu ariflerin kalplerinde Yücedir.

Bu sure, isim ve zamir arasında on altı yerinde Allah Teâlâ'nın zikredildiği bir ayettir. Aynı şey başka bir ayette bulunamaz. **Ayette beş isim açıkça zikredildi: Bunlar, Allah Teâlâ, Hayy, el-Kayyum, el-Alî ve el-Azim'dir.** Dokuz zamir de açıktır. Bunlar zâhirde gizlenmiştir. İkisi ise bâtında gizlenmiştir, görünüşte yoktur. Bu iki zamir, bilgi ve meşiyet zamiridir. Aynı şekilde, Allah Teâlâ'nın bilgisini ve meşiyetini kendisi bilebilir. Dolayısıyla kimse O'nun bilgisinde ya da meşiyetinde neyin bulunduğunu bilemez. Bunlar, irade edilen gerçekleşip bilinenin ortaya çıkmasından sonra öğrenilebilir. Bu nedenle zamir, bilgi ve iradede gözükmemiştir.

Allah Teâlâ Kuran'dan Yasin'i seçti,

çünkü bu sure, Kuran'ın kalbidir Onu okuyan, Kuran'ı on kez okumuş gibidir. Kalp Sad harfine mensup suretteki (beşerî suret) en şerefli parça olduğu gibi Sin'e (Ya-sin) mensup bu sure de en üstün suredir ve o bir mertebedir. Burçlardan ona ait olan, güneşin şerefli evidir. Burası, başlangıç burcu, ilkbahar mevsimi, canlanmanın geri gelmesi, başlangıcın zuhuru, doğa âleminin süslenmeye başlamasıdır. Bunun yanı sıra nefeslerin buharlarının inceldiği dönemdir. Söz konusu nefesleri kış mevsimi havanın soğukluğu nedeniyle yoğunlaştırmıştı. Soğuk hava, dışarıya çıkan nefeslere bir donukluk kazandırır. Nefes dışa çıktığında önce onları yoğunlaştırır, sonra suya çevirir. Bu, kış mevsiminde eline üflediğinde bulduğun nemliliktir. Hakkın (cc.) her nefes kendilerinde bulunduğu ilahi şe'nler, bu burca aittir.

Allah Teâlâ sözden Kuran'ı seçti.

Çünkü Kuran, toplama özelliğine sahiptir ve toplamada ayrım bulunur. Çünkü toplama, çokluğun delilidir. Çokluk ise teklerdir. Öyleyse çokluk toplamda (cem'de) ayrımın ta kendisidir. O halde Kuran, Furkan-Kuran'dır.

Allah Teâlâ 'Allah Teâlâ'dan başka ilah yoktur' zikrini seçti.

Çünkü bu, olumlama ve olumsuzlamayı içerir. Başkasında bu özellik yoktur.

Allah Teâlâ hallerden rızayı seçti, çünkü o, Hakk'tan mutlular adına gerçekleşecek son müjdedir. Bundan sonra bir müjde yoktur. Çünkü rıza, bir rivayette yer aldığı gibi, ebediyete eşlik eden ve insanların (Hakk'ı) görme yerinden dönmelerinden sonra gerçekleşecek bir müjdedir. Hayır! O, büyük ziyaret esnasında görmenin geçekleştiği Kesib'te gerçekleşir.

Allah Teâlâ mekânlardan cenneti seçti.

Orası mutluluk ve bakışın gerçekleştiği yerdir. Bu ise ehlini onun mukabili olan yerde bulunan sevimsiz şeylerden ve intikam isimlerinin otoritesinin gereğinden gizler.

Allah Teâlâ görmeyi seçti,

çünkü o gözün son noktasıdır. Hiçbir haz, görme hazzına benzemez. Çünkü o, ibadet edilen hakkındaki görme kesinliğidir (ayne'l-yakîn). ·

Allah Teâlâ sayılardan doksan dokuzu seçti,

çünkü o, isimlerin tekliğini gösterir ve tek ve bileşik sayıları bir araya getirendir. **'Allah Teâlâ'nın doksan dokuz ismi vardır. Onları sayan kimse cennete girer.'** Kastedilen sayma, bilgi, ezber ve lafız bakımından öğrenmedir. **'Allah Teâlâ tektir ve teki sever.'**

Allah Teâlâ ibadetlerden farzları seçti.

Çünkü farzların sonucu, kulun Hakk'ın duyması ve görmesi gibi nitelikleri olmasıdır. Nafilelerle gerçekleşen sevme ise, Hakk'ın kulun duyması ve görmesi olmasını sağlar. Nafile, farzlardan sonra ikinci derecededir ve bu nedenle farz önceliklidir. Hakk celalinin gereğine göre (kutsi hadiste) belirttiği gibi **'kulunun kulağı'** olmaya inmez. Öyleyse Hakkın kendi

niteliğiyle inmesi gerekir. Bu ise, üzerinde yaratıldığı suret nedeniyle, kulun Hakk'ın niteliği olmasıdır. Öyleyse kulun niteliği, 'ilahi suretten' koparılmıştır. Nitekim 'Rahim Rahman'dan bir daldır.' Farz, kesmedir, insan onu yerine getirdiğinde Hakk'ın niteliği olabilir. Nafile kıldığında ise Hakk onun niteliği olur. Böylelikle farz nafileden ayrışır ve üstün derece farza ait olur. Farz bunu sağlamasaydı, Allah Teâlâ 'Acıktım, beni yedirmedin' ve **'Ben kulumun kavuşmasını daha çok özlerim, hiçbir şeyde tereddüt etmedim…'** gibi kutsi haberlerde bildirilen sözleri söylemezdi.

Allah Teâlâ zamanlardan kadir gecesini seçti.

Çünkü eşya Hakk'ın nezdinde kendi kaderleriyle ayrışır. Hakk, gaybdır. Böylelikle kader, (gayb konumundaki) geceye tahsis edildi. Gece de tıpkı gaybın gizlenmesi gibi örtünür.

Allah Teâlâ günlerin içinden Cuma gününü seçti,

çünkü onda iki suret ortaya çıkar. Allah Teâlâ bu günü suretlere tahsis etti. Bu ise, nutfenin (rahme) düştüğü beşinci aydır. Cuma, müennes (dişi) bir gündür. Süslenme ona ait iken yaratılış da onda tamamlanmıştır. **Allah Teâlâ onda bir saati belirlemiştir ki, bu saat aynadaki nokta gibidir.** Bu yer, aynaya yansıyanın gün aynasındaki yeridir ve orada kendisini görür. Ayna ile aynaya bakan arasında gerçekleşen surete göre hitap ve teklif gerçekleştiği gibi işaret isimleri de onunla meydana gelir. Örnek olarak şu, bu, bunlar vb; o, o ikisi, onlar, sen, siz, siz ikiniz, sizler, sen, seni, ikinizi, vb. gibi zamirler (şahıs zamirleri-işaret zamirleri); -vikaye nun harfi korumadığında (nî şeklinde)birinci tekil şahıs zamirini verebiliriz. Bu zamirin zorunlu olarak enniyette (benlik) bir etkisinin olması gerekir. Bu nedenle vikaye nun'una harfler âleminden ait olan şey, fütüvvet ve işardır ve yine bu nedenle 'vikaye nun'u diye isimlendirilmiştir. O 'Sana sığınırım hadisindeki 'sana (ke)' zamiri konumundadır. Bu konuda şu dizeleri söyledim:

Vikaye nun'una benzemez

Varlıkta oruçtan ve ahlâktan başkası

Fütüvvet ve isar onun varlığıdır

Lafızda, koruyucu'dan (vikaye) başka bir şeyimiz yok

Varlığın yarısı Yaratan'ın niteliğinden ona ait

Mertebeden de; o daim ve baki olandır

Allah Teâlâ sıralı olarak üç asrı (ve nesli) seçti.

Bunların ilki, Hz. Peygamber'in kemalinin görünmeksizin ve görünerek ortaya çıktığı dönemdir. Böylece Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem kendi başına şeriatı ortaya koymuş,, vekillerinin şeriat yaptığı şeyleri varlığıyla geçersizleştirmiş, dilediklerini onaylamış, hepsine imanı ortaya koymuştur. Söz konusu şeriatlardan neshedilen ve edilmeyen her şeyi ispat etmiştir.

İşte bu birinci asırdır. Ondan sonra, hepsi de fetih ve zuhur ehli olan iki asır daha gelir. Bu üçü, her ayın üç gününe benzer. Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle der:

'Bir grup savaşa çıkar ve onlara aranızda Peygamber'i gören var mıdır? diye sorulur. Onlar 'evet' diye yanıt verir. Bu durumda onlara fetih nasip olur. İnsanlardan bir grup savaşa çıkar. **'Aranızda Peygamber'i göreni (sahabe) gören (tabiin) var mıdır?'** diye sorulur. Onlar da 'evet' der. Onlara da fetih nasip olur.' Bu ikinci nesildir, diğeri ise birinci nesildi. **'Sonra bir savaşa**

çıkar. Onlara aranızda Peygamber'i göreni göreni gören var mıdır?' diye sorulur. Onlar da 'evet' der. Onlara da fetih nasip olur.'

Peygamber buna bir eklemede bulunmadı. Çünkü ilahi mertebenin dışında bir şey yoktur. İlahi mertebe ise, zât, sıfat ve fiillerden ibarettir. İşte bu asırların en hayırlısının anlamıdır. Öyleyse ilk asrın (neslin) inayetiyle hepsine fetih nasip olmuştur ki kastedilen Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin zâtıdır. **Onun nurunun gücü ve otoritesi, kendisini görene veya onu göreni görene ya da onu göreni göreni görene fetih nasip etmiştir.** Hz. Peygamber'in, **'En hayırlı asır benim asrım, sonra onu takip eden, sonra ondan sonra gelendir'** diye dile getirdiği durum budur. Biz onları ayın üç gününe benzettik. Peygamber'in davet dönemini ise bir aya benzettik. Çünkü insanlar 'karn (asır, nesil)' ve onun zaman ölçüsü hakkında görüş ayrılığına düşmüştür. Bu bağlamda ileri sürülen görüşlerden birisi, onun otuz yıl olmasıdır. Bu nedenle asırları Peygamber'den kıyamete kadar bir 'ay' kabul ettik ve üç karnı (asır) ayın üç günü gibi saydık.

Allah Teâlâ orucu tercih etmiştir,

çünkü Hz. Peygamber kendisine soru soran birine **'Oruç tutman gerekir, oruç misilsizdir'** diyerek orucun benzersizliğini dile getirmiştir. Bu durumda oruç **'O'nun benzeri bir şey yoktur'** ifadesine benzer. Allah Teâlâ kutsi hadiste 'Oruç benim içindir' der. Halbuki bütün ibadetleri insana ait saymıştır. Oruç ise tenzih niteliğidir ve tenzih Allah Teâlâ'ya ait olabilir.

Ayların içinden Ramazan'ı seçti.

Bunun nedeni isimdeki ortaklığıdır. Ramazan ilahi isimlerden biridir ve böylelikle senenin diğer aylarına göre saygınlığı ortaya çıkmıştır. **Hz. Peygamber onu kameri aylardan saymıştır. Bunun nedeni, bereketinin senenin tüm aylarına yayılmasını sağlamaktır. Böylelikle bu bereket, senenin her ayında ortaya çıktığı gibi senenin her günü için ondan bir pay gerçekleşir.** Bize göre, ayların en üstünü Ramazan, sonra Rebiülevvel, sonra Recep, sonra Şaban, Zilhicce, Zilkade ve Muharrem'dir. Kameri ayların fazileti hakkındaki bilgim bu kadardır. Senenin diğer aylarının faziletinin sıralanışını bilmiyorum. Bunlar Safer, Rebiulahir ve Cemâziyelevvel ve Cemâziyelahir aylarıdır. Bu aylarda faziletin sıralanışı hakkında bilgim yoktur. Bunlar, fazilette denk midir? Zannı galibime göre, iş böyle olmalıdır. Çünkü bana gösterilmişti, fakat onu kesin olarak öğrenmemiştim. Bilgim olmadığı bir konuda ise konuşmam söz konusu değildir.

Unsurlardan suyu tercih etti.

Çünkü her şeye sudan hayat verildi. Allah Teâlâ'nın su üzerinde var ettiği Arş bile öyledir. Böylelikle hayat Arş'a sudan yayılmıştır. Su, Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin 'Hac Arafat'tır' hadisindeki (ifade biçimine benzetirsek), en büyük unsurdur. Bununla beraber hayatın sebebi, suyla beraber başka şeylerdir. Fakat su (Arafat Haccın en önemli unsuru olduğu gibi) bu şeylerin en büyük unsurudur.

Feleklerden Arş'ı seçti,

çünkü Arş bütün cisimleri ihata eder. Allah Teâlâ her şeyi ihata edendir. Arş, felekler içerisinde ve onun altında bulunan şeylerde öncelik sahibidir. Öyleyse Arş, ilktir ve ihata edendir. Er-Rahman istiva etmele için bu iki niteliği, yani ilklik ve ihatayı seçmiştir. Arş mülk ise, onun seçimin dışında olması yerindedir. Çünkü sadece Allah Teâlâ ve mülkü vardır. Allah Teâlâ'nın dışındaki her şey O'nun mülküdür. Arş bir ifadede de diğer şeylerden ayırt edilmiştir. Bu durumda Arş'ın ille olma ve ihata bakımından seçilmesi ortaya çıkar. Çünkü

gölder ve yer Kürsü'nün içerisinde **'ipe atılmış düğüm gibidir; Arş'ın içinde Kürsü ise ipe atılmış düğüm gibidir'.**

Allah Teâlâ kullardan melekleri seçti,

çünkü onlar nurdan yaratıldı. Onlarm cisimleri nuranidir. Melekler diğer yaratıklara göre ilahi nura daha yakın olanlardır. Bu nedenle Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem Allah Teâlâ'dan kendisini nur yapmasını istemiştir. Bunun nedeni, doğanın karanlığını bilmesidir.

Allah Teâlâ yerlerden Amâ'yı seçti.

Amâ, âlemi yaratmazdan önce O'na ait idi. Buradan Allah Teâlâ güçlü melekleri yaratmış, onları kendi celalinde hayrete düşürmüştür. Sonra, âlemi yaratmış, onları başkasını görmeleri için cemalinin celalinde hayrete düşürmüştür. Onlar, Allah Teâlâ'nın bir kimseyi yarattığını bilmeyenlerdir. Bunun ne üstün bir hal olduğuna bakınız! Allah Teâlâ Amâ'yı mekânı, Arş'ı istivagâhı, yakın semayı iniş yeri, yeryüzünü ise beraberliğinin mekânı olarak seçti. Allah Teâlâ her nerede olursak bizimle beraberdir.

Allah Teâlâ insanlardan resulleri seçti.

Bunun nedeni, onların hakikati Allah Teâlâ'dan tebliğ etmeleridir. Allah Teâlâ onları kendisini bilmek için (dünya hayatına) çıkarttı. Allah Teâlâ bilinmeyi sevmiş, peygamberler vasıtasıyla yaratıklarına tanınmıştır. Bu bilinme onlarla gönderdiği kitap ve sayfalarla gerçekleşti. Böylece zâtı bir bilgiyle onu bildikleri gibi kendilerinde yaratılmış akıllarla da Allah Teâlâ'yı tanırlar. Allah Teâlâ onlara fikri araştırma gücü verdi. Böylelikle delil ve kanıtlarla selbî-vücudî (olumsuzlayıcı) bir bilgiyle Allah Teâlâ'yı bilmişlerdir. Akıl kendi başına bundan fazlasını bilemez. Bundan sonra ise, zâtî bir bilgiyle peygamberler geldi. Böylelikle yaratıklar, şeriatıyla onlara tanınan İlah'a ibadet etti. Çünkü akıl, herhangi bir ameli ya da Allah Teâlâ'ya yaklaşmayı ya da Hakk'a ait olumlu zâtî bir niteliği ortaya koyamaz. Düşünce deliliyle hareket ettiği sürece, aldın şeriattan payı, 'O'nun benzeri bir şey yoktur (ke-mislihi), ifadesinden ibarettir. Burada 'ke' benzetme değil, zait bir harf olarak bulunur. Allah Teâlâ aldın kendi başına algılayamayacağı bilgileri tebliğ etmesi için peygamberleri seçmiştir. Söz konusu bilgiler, Allah Teâlâ'nın zâtı ve O'na yaklaştırıcı ameller, terkler ve nispetlerle ilgilidir.

Allah Teâlâ isimlerden Allah Teâlâ ismini seçti.

Onu kelimelerde kendi makamına yerleştirdi. Bu isim, nitelenen fakat başkasının nitelenmesinde kullanılmayan bir isimdir. Bütün ilahi isimler bu ismin niteliğiyken o bir nitelik olmaz. Bu nedenle onda kök aramaya kalkmak, bir zorlamadır. Binaenaleyh 'Allah Teâlâ' ismi, türetilmemiş, özel ve kelimeler ve harfler âleminde ilahi zât için konulmuş bir isimdir. Allah Teâlâ'dan başkası o isimle isimlenmemiştir. Böylelikle Allah Teâlâ, akü başka bir ilahın olamayacağını kanıtladığı gibi, onu da ortaklıktan korumuştur.

Böylece Allah Teâlâ'nın seçimlerinden uyarı yerine geçecek hususları zikretmiş olduk. Bu uyarı, davet edildikleri ibret ve basiretle bakmaktan habersiz kalan akıllara yöneliktir. Meseleyi tam olarak açıklamış değiliz. **Çünkü bizler, Allah Teâlâ'nın yarattığı varlıkların ayrıntısını tam olarak bilmiyoruz.** Allah Teâlâ'nın verdiği güçle, varlıkları belli esaslarda sınırlamayı başarırsak, bu taksime her şey girer. Bu bölümde Allah Teâlâ'nın varlıkta sınırlı yaratıkları içinden her türden seçip ayırdığı tek tek bireyleri tanıtmayı amaçladık. Onlar, kendi başına var olan veya var olmayan, mekânlı veya mekânsız ya da dolaylı olarak bir mekâna yerleşen türler, bundan bir araya gelen ve gelmeyen varlıklardır. Âlemin ve varlıkların kısımları, belirttiğimiz hususlarla sınırlıdır. Burada aklın tek başına anlayabileceği göreli bir tafsilat vardır. Bu ise,

eşyanın mertebelerinin ayrışması, birbirlerinden etkilenme, birbirlerini etkileme ve birbirlerine dayanma bakımından derece derece olmasıdır. Fakat bu üstünlük, kendilerine olan inayet yoluyla ilahi yakınlığın üstünlüğüdür. Yoksa hakikatleri onu gerektirmez. Bu üstünlük, kalplerimize bildirdiği ilham bilgileri ya da indirilmiş kitap ve nebevi haberlerde tebliğ ettiği bilgilerle öğrenilebilir. Bunun dışında başka bir yol yoktur!

Sünnetler akli delillerdir, çünkü onlar bir takım yollardır. Farzlar ise kendisine ve yaratıklarına göre Hakk'ın durumunu bildiren şer'î bilgilerdir.

Ey Allah Teâlâ'nın kulları!

Kitabında ya da Peygamber'in dilinde kendisini nitelediği şekilde Allah Teâlâ'ya kulluk ediniz! Ne bir ilave ne çıkarma ne de bir üstünlüğe yol açacak te'vil yapınız. Kendisini nitelediği şeyi O'na bırakınız. Bu nitelik (akla göre) imkânsız ya da çelişik bir şey ise, bu, bizim işin kendiliğindeki durumunu anlamadaki eksiklik ve acizliğimize yorulur. Teorik akıl gücünün O'nun varlığının bilinmesiyle ve Hakk'tan kullarına haberleri bildirenlerin doğruluğuyla ilgili yargısını ifade etmiştik. Dolayısıyla herhangi bir itiraz olmaksızın, çelişik ya da imkânsız hususları bile kabul etmemiz gerekir. **Zâtı kendisince meçhul olan birini akıl zâtıyla ilgili hususlarda zorunluluk, imkân ya da imkânsız hükmüne nasıl sokabilir ki; Akıl haddini aşmamalıdır ve kendisine ait hususlarda bize indirdiği ve bildirdiği işleri Hakk'a bırakmalıdır. Allah Teâlâ hakkı söyler ve doğru yola ulaştırır. Biz ise, Allah Teâlâ'ya ve bu konudaki bilgisinde Kitap ve Peygamber'in diliyle O'nun nezdinden gelen hususlara inanmak zorundayız.** Allah Teâlâ bizi nezdinde bulunan şeyleri öğrenmeye muvaffak etsin. Allah Teâlâ'ya ancak yok olacak kimse itiraz edebilir.

Doksanbeşinci Kısım, c. VII, sh:175-190

REHBET (Korku)

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurdu ki:

İKİ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Rehbet (Korku)

Rehbet korkudur, değişmekten ve kaderden

Ve tehditten, doğru sözlünün bildirmesi nedeniyle

Doğruluğunu gösteren delil var

Öyleyse korkan ve ürken koşan ve öne geçendir

Körlük karanlıklarında yürür durur

Korkanın yürümesi veya âşık-sevdalının yürümesi gibi

Himmetiyle korkarak yürür ve onu görürsün

Yürüyüşünde korkar, yıldızın kaymasından bile

Sûfiler rehbet'i (korku) üç anlamda kullanırlar:

Birincisi, tehdidin gerçekleşmesi,

İkincisi bilginin değişmesi,

üçüncüsü ise, takdir edilen işin gerçekleşmesinden korkmak.

Birincisi, hükmü kalkmayan ve geçerli bir haber yoluyla tehdidin gelmesidir. İkincisi ise, bilginin değişmesidir. Bu durum **'Allah Teâlâ dilediğini siler ve dilediğini sabit kılar**" ayetinde belirtilir. Üçüncüsü ise **'Benim nezdimde söz değişmez"** ayetinde belirtilir. Belirli bir şeyle sınırlanmayan genel rehbet ve korku ise, kulun belirlenmiş cezaların kendisine uygulanmasından endişe ettiği bütün korkulardır. Burada hükmün ilahi kaynaklı olmasıyla akıl kaynaklı olması birdir. Akıl kaynaklı hakkında Allah Teâlâ **'Kendilerinin ortaya koyduğu bir ruhbanlık"** demiştir. Yani onlar, bunu kendileri adına icat etmişlerdir, yoksa biz kendimizden onlara bunu yazmadık. Hakk da ruhbanlığı geçerli saymış ve kendisine riayet etmediklerinde onları cezalandırmıştır. Öyleyse Allah Teâlâ ruhbanlığı onlara yazmamıştır, (onlar ise) ancak Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak üzere bunu geliştirmişlerdir. Bu nedenle de Allah Teâlâ, bu konuda niyetlerini ve maksatlarını güzelleştirsinler diye, ruhbanlığa uyanları övmüştür. Sözde ise bir takdim ve tehir vardır. Adeta Allah Teâlâ şöyle der: <u>Onlar ruhbanlığa sadece Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak üzere hakkıyla riayet etmişlerdir. Burada ruhbanlığa uyanları kast etmektedir. Bizim şeriatımızda bu ruhbanlığın tezahürü, 'Kim iyi bir âdet çıkartırsa...' şeklinde dile getirilmiştir ki, (bidat-ı hasene) bu da, bir şey üretmek kabilindendir.</u>

Ömer b. Hattab radiyallâhü anh, insanları Ramazan'da (teravih için) cemaatte toplayınca şöyle demiştir: **'Ne güzel bidat (âdet) oldu bu' diyerek onu 'bidat' diye isimlendirdi. Günümüze kadar sünnet bu konuda böyle sürmüştür.** Meşru ameller (bir kez niyetlenildiklerinde) yapılmaları zorunlu olduğu için -söz gelişi adale gibiyükümlü korkmuş ve korku kendisini kaplamıştır (rehbet). Böylelikle korku kendisini hadleri korumaya sevk etmiştir. Bu nedenle de **'rahib (korkan)'** diye isimlendirilmişken şeriat da ruhbanlık diye isimlendirilmiştir. Allah Teâlâ Teala, kitabında ruhbanları övmüştür. Bu bağlamda bazı insanlar korkularını tehdide bağlarken tehdidin gerçekleşmesinden endişeye kapılır. Örnek olarak, tövbe etmeden ölen insan hakkında tehdidin gerçekleşeceğine inanana Mutezile mezhebindeki verebiliriz.

Bilmelisin ki, burada dikkatini çekeceğim bir sır vardır.

Şöyle ki: Allah Teâlâ'nın karşılığında cezalandıracağını söylediği bir günahı işleyip korkan bir müminin kendisinden meydana gelen davranış nedeniyle içinde pişmanlık duymaması mümkün değildir. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **'Pişmanlık tövbedir.'** O halde günahkâr müminde pişmanlık vardır ve o pişmandır. Bu durumda pişmanlığın gerçekleşmesi nedeniyle tehdidin hükmü de ortadan kalkar. Çünkü müminin günahı nahoş bulması ve ondan memnun olmaması zorunludur. Bu esnada ise (günah olan) amelini yapmaktadır. Öyleyse mümin, günahı nahoş bulması ve onun günah olduğuna inanması yönünden salih amel sahibi iken günahı işlemesi bakımından ise günah sahibidir. Öyleyse bu kişinin sonu, salih amel ile günahları katıştıranlardan olmaktır. Allah Teâlâ bu sözün ardından şöyle buyurur: **'Umulur ki Allah Teâlâ onların tövbesini kabul eder.'** Allah Teâlâ için 'umulur ki' ifadesi, zorunluluk bildirir. Allah Teâlâ'nın söz konusu kullarına dönmesi ise, onların tövbe etmesiyle gerçekleşir ve onlara mağfireti kazandıran ise pişmanlıklarıdır. Pişmanlık tövbe demektir. Günahkârlar pişman olduklarında, Allah Teâlâ'nın onlara dönmesi gerçekleşmiştir. Böyle biri, üç yönden salih amel sahibidir: davranışın günah olduğuna inanması, onu yapmayı nahoş bulması ve yaptığına pişmanlık duyması. Buna karşılık, tek bir yönden de günahkârdır. O da, söz konusu günahı işlemesidir.

Bu pişmanlıkla birlikte, ister söylediğimizi bilsin ister bilmesin, yine de korku kendisine hâkimdir. Çünkü o, bu tövbe üzerindeyken ölse bile, başka nahoş bir fiilin kendisinden çıkmasından korkar. Çünkü korku kendisinden ayrılmaz ve bu kez korkunun konusu tehdidin

gerçekleşmesinden Hakkın azarlamasına ve sorgu esnasında kendisinden meydana gelen günahı itiraf etmeye intikal eder. Öyleyse sürekli korkuyu hisseder. Bu da tehdit türlerinden birisidir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Kim zerre miktarı iyilik yaparsa onu görür: Kim zerre miktarı kötülük yaparsa onu görür.'** Öyleyse yaptığına vâkıf olması kaçınılmazdır ve kişi o çirkin amelini görmek -ki görmesi zorunludur-nedeniyle azarlanmaktan korkmaktadır. Allah Teâlâ bu ayette o amel nedeniyle cezalandırılmaya değinmemiştir. Öyleyse zorunlu olan görmektir (ceza değil). Bağışlanan kimselerden ise, yaptığı suçun büyüklüğünü ve bunun karşılığında kendisini bağışlamakla Allah Teâlâ'nın nimetinin büyüklüğünü görür. Doğru sözlünün haberinin bildirdiği budur, yalan o söze giremez, çünkü böyle bir şey ilahi mertebe hakkında imkânsızdır. Âlim insan, Hakkın kullarına dönük hitabının onların aşina olduğu dille gerçekleştiğini dikkate alabilir. Kur'an-ı Kerîm'in dili, bütün Arapların anlayış birliğine vardıkları hususlara göre inmiş bir Arapça'dır. Söz konusu hususlar, kendi örflerine göre, övündükleri veya kınadıkları konulardır. Araplara göre güzel ahlakın gereği şudur: Güzel ahlak sahibi, söz verirse sözünü tutarken birini cezalandıracağını söylerse, bağışlar ve affeder. Onların güzel ahlak anlayışı ve asil insanı övdükleri nitelik budur. (Kur'an-ı Kerîm'de de) Tehdit onların anlayışlarına göre inmiştir ve akli delillerle bu hususta bir çelişme yoktur. Bunun nedeni bazı ilahi haberlerde neshin olmayışı ve yalanın imkânsızlığıdır. Maksat, güzel ahlakı getirmektir. Bir Arap şairi şöyle der:

Ona söz verir veya tehdit edersem

Sözümü tutarım da tehdidimden cayarım

Allah Teâlâ suç işleyene yönelik tehdidinden vazgeçerek, onu bağışlamak ve affetmekle özelliğiyle kendisini nitelemiştir. Bunun yanı sıra, söz verdiği iyilikleri yerine getirmekle kendisini övmüştür. Dilde şöyle denilir: **'Ona iyilikte ve kötülük karşısında söz verdim.'** Hâlbuki **'onu tehdit ettim'** sadece kötülük hakkında denilebilir. Allah Teâlâ şöyle der: **'Her peygamberi kavminin diliyle gönderdik.'** Başka bir ifadeyle aşina oldukları dille gönderdik. Arapların anlayışlarına göre bağışlamak ve affetmek, kendisinden meydana gelen kimsenin övülmesini gerektiren davranışlardır. Öyleyse Allah Teâlâ bu davranışa daha layıktır. Kuşkusuz ki Allah Teâlâ tehdidini dilediği kimsede uygulayacağını bize bildirmiştir. **Bütün bu yorumlara rağmen, tehdidin gerçekleşebileceği hakkındaki korku kulun kalbinden silinmez.** Çünkü kul, kendisinin cezalandırılacaklardan mı, yoksa bağışlananlardan mı olacağını bilemez. Daha önce, günahkârın kendisinden meydana gelen günahın ardından hissedeceği pişmanlıktan söz etmiştik. Pişmanlık tövbenin ta kendisidir. Pişmanlığı tövbe yapan, sonra da kendisini et-Tevvab ve er-Rahim diye niteleyen Allah Teâlâ'ya hamd olsun! et-Tevvab, bütün günahlarda kullarına merhametle dönen demektir. Bu sayede günahkâr kuluna pişmanlık verir ve kulun kendisine dönmesiyle kul da Allah Teâlâ'ya döner. Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Sonra Allah Teâlâ onlara döner ki, onlar da Allah Teâlâ'ya dönsün. Allah Teâlâ merhametli ve tevvab'tır,'**

İkinci rehbet (korku) ise, (ilahi) bilginin değiştirebileceğini kesin olarak öğrenmekten kaynaklanır. İnsan, Allah Teâlâ'nın kendisine dair bilgisinin ne olduğunu bilmediği için korkar: Acaba o, hakkında değişiklik istenilenlerden midir, değil midir?

Allah Teâlâ şöyle buyurur: **"Yüz çevirirlerse, onların yerine bir topluluk getirir ve onlar gibi olmazlar."** Burada Allah Teâlâ sebebi bildirmiştir ki, yüz çevirmedir. Alameti de bildirir. O da, -Allah Teâlâ'dan değil-o'nun zikrinden yüz çevirmemektir, çünkü Allah Teâlâ'dan yüz çevrilemez. Bu nedenle Allah Teâlâ, peygamberine şöyle demiştir: **'Benim zikrimden yüz çevirenden sen de yüz çevir.'**

Gözetleme yerinde bulunandan nasıl yüz çevrilir ki?

Her şey O'nun avucunda ve göz önündedir.

İnsan, bilinenin değişmesine göre, bilginin değiştiriciliğini müşahede edebilir. Çünkü bilgi bulunduğu Hakk göre bilinene ilişir. Bu nedenle de -bilginin değişmesi nedeniyle değil-konusunun değişmesi nedeniyle ilgi ve taalluk değişir. Öyleyse bilginin değiştiriciliğinden korkmak, gerçekleşen şeyden korkmaktır. Çünkü gerçekte bilginin değiştirmede bir etkisi yoktur. Değiştirme, kalpte korku meydana getiren fiilin varlığını var edene aittir. O ise Allah Teâlâ'nın kadir olmasıdır. Bilgi, değişme ve değişmenin kendisine doğru gerçekleştiği şeyle ilgilidir. Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Öğreninceye kadar sizi deneyeceğiz.'** Yani yükümlülükle sizi deneme esnasında sizden meydana gelen günah veya itaatler ortaya çıktığında, benim bilgim de -her kim olursa olsun-ona ilişir.

Bilginin değiştiricilik mertebesi **"Allah Teâlâ dilediğini siler ve sabit kılar"** ayetidir. Burada Allah Teâlâ, yazmadan sonra silmeyi zikretti ve yazdıktan sonra da dilediklerini sabit kılar. **'Ümmü'l-kitab O'nun katindadır.'** Ümmü'l-kitab (kitabın anası), değişmeyen ve silinmeyen ezelî kitaptır. Allah Teâlâ yazdıktan sonra silinecek ve geride kalacak şeyleri bildiği için, değiştirme bilgiye izafe edilmiştir. Zikrettiğimiz konuda işin gerçeği ise, bilgide değişmenin olmayışı ve sadece (bilginin bilinene) ilişmesindeki değişmeden ibarettir. Allah Teâlâ **'Allah Teâlâ sizin kendinize ihanet ediyor olduğunuzu bildi'** buyurur. Burada Allah Teâlâ bilgisinin onların nefislerine ihanet edeceğine ilişmesini kast etmemiştir. Burada gelecek zaman, geçmiş zaman anlamındadır. Çünkü Arapça'da -kesin olduğunda-gelecek zaman mazi kipinde gelebilir. Buna örnek olarak **'Dikkat ediniz! Allah Teâlâ'nın emri gelmiştir, acele etmeyiniz'** ayetini verebiliriz. Allah Teâlâ bu bildirimden önce oruçlunun oruç gününün gecesinde eşine yaklaşmamasını emretmiş, bir kısmı Allah Teâlâ'nın bu konudaki sınırını aşmıştı. Allah Teâlâ bunu bilince, bu fiili işleyenleri bağışlamış ve mescitlerde itikaf yapanların dışındakiler için, Ramazan'da geceleyin cinsel ilişkiyi helal kılmıştır. Onlardan ise, böyle bir fiil kendilerinden meydana gelene kadar, yasağı hafifletmemiştir. Böyle bir iş yapan kimseden aynı şeyi yapması beklenir ve bu nedenle de -ona merhamet ederek-kendisine cinsel ilişki mubah yapılır. Böylece aynı şey kendisinden meydana geldiğinde, onun adına helal ve mubah olup hainlik niteliği kendinden düşer. Çünkü din, yükümlüdeki bir emanettir.

Takdir edileni öğrenmekten kaynaklanan korkunun kaynağı ise **'Benim nezdimde söz değişmez'** ayetidir. Başka bir ayette ise Allah Teâlâ **"Allah Teâlâ'nın kelimeleri değişmez"** buyurur. Bu ayette Allah Teâlâ'nın kelimeleri derken var olanların kast edilmesi mümkündür. Nitekim Allah Teâlâ Hz. İsa aleyhisselâmdan söz ederken **'Meryem'e ilka ettiği kelimesidir'** demişti. Bu durumda Allah Teâlâ, var olanların bir şeyi değiştirmesini reddetmiş olur. Değiştirme Allah Teâlâ'ya aittir. Özellikle de ayetin zahiri, bu tevile işaret eder. Bu durum **'Yüzünü hanif olarak dine çevir, Allah Teâlâ'nın insanları kendisinde yarattığı fıtratı, onda değişme yoktur'** ayetinde belirtilir. Yani Allah Teâlâ'nın kelimeleri (bunu) değiştiremez. Başka bir ifadeyle onlar, bu konuda bir değiştirme imkânına sahip değildir. Bu ifade, Allah Teâlâ'nın bizi rabliğini kabul etme özelliğinde yarattığıyla ilgili bir müjdedir. Artık bu kabul, daha sonra bazı insanlarda ortaya çıkan ortak koşma nedeniyle değişmez. Çünkü Allah Teâlâ, insanların bu konuda değiştirme (imkânlarını) ortadan kaldırmıştır. Aksine onlar, kendi fıtratlarında bulunur ve kıyamet günü müşrik de -şirk koştukları şeyler kendilerinden uzaklaştığında-bu inanca varacaktır. Öyleyse değiştirmenin insanlara izafe edilmeyişi, rahmete ulaşacakları hakkında onlar adına bir müjdedir. Ateşte kalsalar bile, bu, oranın bir yer olması nedeniyle orada

kalırlar, yoksa azap ve acı yeri olması nedeniyle orada kalmazlar. Aksine Allah Teâlâ onları ateşte nimet görmelerini sağlayacak bir mizaçta yaratır. Öyle ki, bu mizaçla birlikte cennete girselerdi, cennetin itidali nedeniyle mizaçlarına uygun olmadığı için, acı duyarlardı. Öyleyse her kimin adına Allah Teâlâ'nın kelimesi bir şekilde gerçekleşirse, çalışmaması gereken bir işte çalışan, arzu etmemesi gereken bir işi arzu eden kimsedir. **Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem cennet ehlinin amelini yaparak, insanların gözünde 'ameliyle cennete yaklaşan' biri hakkında şöyle der:**

Kaderi öne geçer ve sonunda cehennemliklerin bir amelini yaparak cehenneme girer.' **Aynı şey cehennemliklerin amelini yapan kimse hakkında geçerlidir. Sonra şöyle buyurmuştur:**

'Ameller, sonlarıyla değerlendirilir.'

Hz. Peygamber, bu hadiste önceki bilginin (kader) kime ait olduğunu ve sonucun söz konusu bilginin hükmünün ta kendisi olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle bir sûfı şöyle der: **'Siz sonuçtan korkuyorsunuz. Ben ise kaderden korkmaktayım (önceki bilgiden).'**

(Kaderin) 'Sabıka' diye isimlendirilmesinin nedeni, sonucu öncelemiş olmasıdır. İşte bu, hükmü ancak zamandan sonra ortaya çıkan mevcut bir anlamdır. Bu yönüyle kader bilgisi (sabıka), bazı kelamcıların (Mutezile) kûmun ve zuhur (gizlenme ve açığa çıkma) derken dayandıkları ilkeyle ilgilidir. Bilhassa Şâri, cehennemliklerden birinin mutluların amelini işlemesiyle ilgili olarak buna dikkat çekmiştir. Sonra **'insanların gözünde...'** der. Aynı şekilde, cennetliklerin bedbahdarın amelini işlemesi hakkında da 'insanların gözünde' demişti. Allah Teâlâ ise bunu kendilerinden bilir. İşte bu, varlığı kendilerinde olsa bile, hükmü dışta zuhur eden şeydir. Gösteriş yapanlar da bu kapsamdadır. Şu var ki, burada varılan yer hakkında bir müjde vardır. Şöyle ki:

Alimler, hükmün öne geçene ait olduğunu bilir. Sonra gelen ise ondan sonra gelir. Bu nedenle öndeki öncelik hakkını elde eder. Burada 'öncelik hakkı', Adem ve zürriyetidir. Kuşkusuz Allah Teâlâ'nın rahmeti ve gazabı, bu konuda birbiriyle yarışmış ve rahmeti gazabını geçmiş, bize mekân olmuştur. Gazap ardından gelmiştir. Böylelikle rahmet avucunda (kabza) var olduk ve rahmet öne geçerek bize mekân oldu. Artık gazabın bizde sürekli bir hükmü uygulanmaz. Aksine gazap, bazı durumları görmemiz için bize ilişir. Bunun nedeni tek bir mekânın bizi toplamasıdır. Bu nedenle gazap, kendisine olan istidadımıza göre, bize etki etmiştir. O mekânda rahmet gazaptan ayrıldığında, bize yerleşmesiyle rahmet bizi almış, biz de Allah Teâlâ'nın gazabından ayrıldık. Gazabın bizde, yani Ademoğullarındaki hükmü, sonsuz değildir. Bizim dışımızda ki yaratıklarda, söz gelişi şeytanlardaki süresini ise bilmiyorum. **En iyisini Allah Teâlâ bilir!**

Bu zevk sahibi, öne geçen bilgiden (kader) korkmaz. Çünkü yükümlülük diyarının dışındaki yerlerde, Allah Teâlâ'nın rahmetinden korkulmaz. Öyleyse öne geçen bilgiden korkmak, belirli bir şeyle ilgili olabilir, rahmet değildir o. Korkulan bu öndeki (bilgi) 'bedbahtlık' olarak takdir edilmişse, sürekli değil, geçicidir. Çünkü onu destekleyecek bir ilke yoktur, çünkü onun aslı Allah Teâlâ'nın gazabıdır. Gazap ise -öndeki değil-sonra gelendir. Mutluluğun öne geçmesi ise, sonra ortadan kalkacak şekilde arızî değildir. Çünkü onun kendisini destekleyen ve güçlendiren bir aslı ve dayanağı vardır. Bu ise, gazabını geçmiş olan Allah Teâlâ'nın rahmetidir. Bu nedenle mutlulukla ilgili bu tikel ve arızî durum sürekli iken, bedbahtlıkla ilgili tikel durum, sürekli değildir. Bunu bilmelisin! 'Allah Teâlâ doğruyu söyler ve doğru yola ulaştırır.'

Otuzsekizinci Sifr- İki Yüz Otuz Dördüncü Bölüm, c.9 sh: 340-347

NEBİLİK MAKAMI VE SIRLARININ BİLİNMESİ ve DUA

Not: Emir Sigası ile yapılan dua ifadesi Arapça gramere ve vahdeti vücud felsefesine muvafık düşse de, Türkçe ifade tarzında bu tür niyaz biraz kabih olmaktadır, diye düşünüyoruz. Fakat bu konuda **Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde şu şekilde beyanı vardır...**

YÜZ ELLİ BEŞİNCİ BÖLÜM
Nebilik Makamı ve Sırlarının Bilinmesi

Velilik ve nebilik arasında bir berzah var

Nebilik ordadır, sırrı bilinmez

İyice incelersen, iki kısımdır o

Birinci kısım yasa koyucu nebilik, herkes bilir onu

Başka bir kısım daha var ki

Bu kısım yasa getirmez,

İlkinden daha aşağıdır o bu dünyada

Bize göre ise diğeri ortaya çıkar

Varlık şeriatı ve hükmü silinir

Buradan anlaşılır ki, en üstün olan buymuş

Ve o daha geneldir, çünkü asildir ve Allah Teâlâ'ya aittir

Çünkü Allah Teâlâ, bizim için en yetkin velîdir

Nebilik (bildirmek, haber vermek), ilahi bir özelliktir. Onu ilahi mertebede tutan isim es-Semi'dir (Duyan). Hükmünü sabit kılan ise, duadaki emir kipi ve kendisinden istenilen şeye Hakk'ın olumlu karşılık vermesidir. **Çünkü (zahirde kuldan ortaya çıkan) bu talep de, Allah Teâlâ'nın kullarına söylediği 'yap' ya da 'yapma' şeklindeki bir isteğidir.** **Biz 'duyduk ve uyduk' deriz, Allah Teâlâ ise 'duydum ve karşılık verdim' der.** Çünkü Allah Teâlâ, **'Bana dua ettiğinde, dua edenin duasına karşılık veririm'** buyurdu. Kulun talepteki emir niteliği **'bize mağfiret et, bize merhamet et', 'bizi affet', 'bize yardım et, 'bize hidayet et', 'bize rızık ver'** gibi ifadelerdir. Yasaklama kipi ise, **'kalplerimizi saptırma', 'bizi zalim kavmin oyuncağı yapma', 'kıyamet günü bizi başarısız kılma', 'diriltme günü beni mahzun etme'** gibi ifadelerdir.

Nebilik, zikrettiğimiz bu hususa ilave bir anlam değildir. Ne var ki Allah Teâlâ, kendisine bundan bir isim vermemiştir. Halbuki 'velilik' kelimesinden kendisine bir isim vererek el-Velî diye isimlenmiştir. **'Bize bildirdi', 'duamızı duydu'** (gibi ifadeler geçerli olsa bile), Allah Teâlâ kendisini **'nebi'** adıyla isimlendirmedi. Öyleyse o, her iki yönden de bu konumdadır. Bu nedenle Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem **'Resullük ve nebilik kesilmiştir"** der. Bunlar, özel bir yönden kesilmiştir. Başka bir ifadeyle, nebi ve resul denilenler kesilmiştir. Bu nedenle Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem **'Benden sonra resul ve nebi gelmez'** der. Ardından, resullükten doğru rüyaları geride bıraktığı gibi, müçtehitlerin hükmünü de **'nebilikten geri kalan şey'** diye nitelemiştir. Başka bir ifadeyle müçtehitlerden (nebi ve resul) adını kaldırmış, hükmünü geride bırakmış, ilahi hüküm hakkında bilgisi olmayan kimseye de (Allah Teâlâ)

'zikir ehline sormayı' emretmiştir. Böylelikle –şeriatların farklı olması gibi–kendileri de görüş ayrılığına düşmüş olsalar bile, müçtehitler kendilerine fetva soran kimseye kanıtın götürdüğü hükme göre fetva verir. **'Her biriniz için bir şeriat ve yol belirledik.'** Aynı şekilde, her müçtehit için de bir hüküm ve yöntem belirlemiştir. Söz konusu olan şey, bir hükmü kanıtlarken yararlandığı ve yüz çevirmesinin mümkün olmadığı kanıtıdır. İlahi şeriat bütün bunları onaylamıştır. Söz gelişi Şafii, (Ebu) Hanife'nin haram saydığı bir hükmü helal sayarken Ahmed b. Hanbel, Malik'in yasakladığı bir şeyi caiz görür. Birinin caiz görmediğini diğeri caiz görmüş, bazı hususlarda görüş birliğine varmışken bazı hususlarda görüş ayrılığına düşmüşlerdir. Hepsi, bu ümmet için dinen geçerlidir ve Allah Teâlâ nezdinde bizim adımıza onaylanmıştır. **Bununla birlikte biliriz ki, müçtehitlerin mertebeleri, Allah Teâlâ nezdinden kendilerine vahyedilen resullerden daha düşüktür.**

Öyleyse resullük ve nebilik, bizatihi ve hükümleri yönünden ortadan kalkmamıştır. Kesilen şey, meleğin kulağına veya kalbine inmesiyle getirdiği resul ve nebiye özgü vahiydir. Bu nedenle de nebi ve resul isminin kullanımı kesilmiştir. Artık bir müçtehide nebi veya resul denilmez. Nitekim Allah Teâlâ'nın şeriat yaptığı hususlarda da nebilerin içtihatta bulunması yasaktır. Müçtehit, kanıt ve içtihadının kendisini yönlendirdiği görüşe göre insanları irşat eder. Bu isim, nebi ve resullere özgüdür, Allah Teâlâ'ya ve velîlere bu isim verilmez. Bu isim, saf kulluğa tahsis edilmiş bir isimdir. Söz konusu kulluk (kölelik), Efendiye yakınlığın ta kendisidir ve rütbesinde efendiyle didişmemek demektir. Velilik böyle değildir, çünkü kul, el-Velî isminde Allah Teâlâ ile didişir (bu isme ortak olur). Bu nedenle ilahi isimlerde bulunmayan ve kulluğa özgü niteliklerden olması nedeniyle ihlâslı kullara, nebi ve resul adının kesilmesi ağır geldi.

Nebilik, hükümleri bakımından ilahi bir nitelik olduğu gibi Hakk kendisine vacip kıldığı şeyleri de ondan dolayı vacip laldı. Çünkü zorunlu kılmak, şeriata ait bir yetkidir, yoksa şeriatın dışındaki şeylere ait değildir. Allah Teâlâ şöyle der: **'Rabbiniz kendisine rahmeti yazdı.'** Bu, şeriatın hükmüdür. Bunu öğren ve zikrettiğimiz hususta dirençli ol! Çünkü bilgiye ulaşmak kolay, ondan düşmemek zordur. Bu bölümü yazarken bana gösterilen bir vakıada durumu böyle gördüm. Öyleyse bu bölümde söylediklerimiz, vakıada gördüklerimizdir. Orada nebi ve resul isminin sağımda asılı olduğunu gördüm. Üzerinde insanların yürüdüğü caddeye çıkan bir merdiven vardı. Ben kapıdaydım. Hakk'ın beni durduğu bu makamın üzerinde kimseye ait bir makam yoktu. Ancak, son derece sağlam bir şekilde kapatılmış kapının içerisinde (makamı olanlar) vardır. Kapı kapalı olsa bile, içindekiler bana gizli değildi. Şu var ki, keşf olmaksızın, kimsenin oraya girmesi mümkün değildir. Bir şahıs bana doğru geldi. Kısa sürede ulaşıp onu görünce, iniş güçleşti, adam hayrete düştü ve orada durmaya güç yetiremedi. Beni bıraktı ve o yere geldiğim yola doğru yöneldi, yürüdü, geri dönerek beni bıraktı. Bu halde uyandım ve bu bölümde yazdıklarımı yazdım.

O gece rüyamda Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem'i gördüm. Cenazelerin mescide sokulmasını nahoş karşılıyordu. Bunun yanı sıra erkek ölülere kefen üzerine elbise örtülmesini de kerih görmüş, üzerinden çıkartılmasını ve kefeninde öylece bırakılmasını ve kesinlikle bir tabut içinde örtülmemesini emretmişti. Ayrıca, hava soğuk olduğunda gusül abdesti almam için suyu ısıtmamı ve cenabet sabahlamamamı emretmişti. Onun cinsel ilişkiyi övdüğünü ve yapanı adına bu davranışı beğendiğini gördüm. Bütün bunları gece gördüm. O gece Ahmed b. Hanbel'i de rüyamda gördüm. Ona Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem'in gusül abdesti almak için suyu ısıtmamı emrettiğini söyledim. O da Buhari'nin Rasûlullâh

sallallâhü aleyhi ve sellemi rüyasında gördüğünü ve bunu kendisine emrettiğini aktardı. el-Ferberi de Buhari'yi rüyasında görmüş ve Buhari bunu kendisine emretmiş. (Ahmed dedi ki) Ferberi beni rüyasında gördü -ki ben de kendisini rüyamda gördüğümde, onun beni rüyasında gördüğünü anladım-ve bana Buhari'nin kendisine böyle söylediğini aktardı. Ben de ondan bunu öğrendim. Şimdi de sana söyledim, sen de ona göre davran.' Uyandım ve aileme benim için su ısıtmalarını söyledim. Fecirle birlikte gusül abdesti aldım. Bütün bunlar, doğru rüyalardır.

Nebiliğe gelirsek -ki hemzeli (nübüvv) olmayandır-bu anlamıyla nebilik, yükseklik demektir. Allah Teâlâ'ya buradan da bir isim verilmedi. Allah Teâlâ'nın bu anlamdaki ismi, Refiü'd-derecât (Dereceleri yükselten), Zü'larş (Arş sahibi) ve 'Ruhu dilediği kullarına aktarır' gibi isimlerdir. Bunun yanı sıra el-Alî, el-A'lâ isimleri de bu anlamla ilgilidir. Bu, hemzeli nebiliktir (nebiie şeklindeki mastar). Bu nebilik, yükseklik anlamındaki nebilikten doğmuştur. Kısaltma asıl, uzatma ilavedir. Araplar, şiir gerektiriyorsa, uzun olanın kısaltılmasını caiz sayarlar. Çünkü kısaltma asla dönmektir. Kısa olanın uzatılması ise caiz değildir. Çünkü o, asıldan çıkmaktır.

(Bu anlamıyla nebilikte aracı) Ruh, Allah Teâlâ ile dilediği kullar arasında müjdeci ve korkutucu olarak bulunur. Veliler, daha önce de belirttiğimiz gibi, bu nebilikten büyük ölçüde tatmışlardır. Nitekim Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Kur'an hafızı için, "Nebilik onun iki yanının arasına girmiştir' der. Çünkü nebilik onun adına gayb iken peygamber adına görünendir.

Nebi ve velî arasındaki nebilik farkı budur. Ona nebi denilirken velîye varis denilir. Varislik, ilahi bir niteliktir. Çünkü Allah Teâlâ, kendinden söz ederken, **'O varis olanların en hayırlısıdır'** buyurdu. Öyleyse velî bir peygamberden nebiliği, Hakk kendisini tevarüs ettikten sonra alabi-lir. Bundan sonra onu, hakkında daha yetkin olsun diye velîye aktarır. Bu durumda velî, bu noktada başkasına değil, Allah Teâlâ'ya nispet edilir. Bazı velîler, nebiliği peygamberden tevarüs ederek alır. Onlar, kendisini gören sahabe ve uykusunda peygamberi görenlerdir. Şekilci bilginler ise, haleften selefe, kıyamete varıncaya kadar onu alır. Böylelikle, aradaki bağ uzaklaşır. Velîler nebiliği **'ona varis olması ve onlara ihsan etmesi'** yönünden Allah Teâlâ'dan alır. Onlar, tıpkı korunmuş bu 'yüce bağ' gibi, peygamberlerin uyanlarıdır. Bâtıl o bağa önünden ya da ardından giremez. O, Hakim ve Hamid tarafından indirildi.

Ebu Yezid şöyle der: **'Siz bilgilerinizi ölümlüden ölümlüye (aktarmayla) alıyorsunuz. Biz ise ölümsüz Diri'den alıyoruz.'** Allah Teâlâ böyle bir makamda peygamberleri zikrettikten sonra -En'am suresinde-peygamberine şöyle hitap eder: **'Onlar Allah Teâlâ'nın hidayet ettiği kimselerdir ve onların hidayetlerine uy.'** Söz konusu peygamberler ölmüş, Allah Teâlâ onlara varis olmuştur. **'Allah Teâlâ varislerin en hayırlısıdır.'** Sonra Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve selleme onları ulaştırdığı bu hidayeti getirerek onların hidayetine uydurmuştur. Ulaştıran Allah Teâlâ'tır. O ne güzel bağ, ne güzel mevla, ne güzel yardımcıdır. Bu, günümüzdeki velîlerin bilgisinin Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ve peygamberlerin hidayetine (uyması gerektiği) hakkındaki sözümüzün ta kendisidir: Onlar, bu hidayeti Allah Teâlâ'dan almıştır. Allah Teâlâ, bu bilgiyi katından bir rahmet ve Rablerinin nezdinde haklarında takdir edilmiş rehberlik olarak onların gönüllerine aktardı. Allah Teâlâ kulu Hızır hakkında şöyle der: **'Ona katımızdan bir rahmet ve bilgi verdik.'**

Bu anlamıyla nebilik canlılara yayılır. Allah Teâlâ, **'Rabb'in arıya vahyetti'** buyurur. Bütün hayvanlar bu konumdadır. Allah Teâlâ bir insana kuşların dilini, bitkilerin ve donukların tespihini, yaratılmışlardan her birinin namaz ve tespihini öğretirse, o kişi nebiliğin bütün varlıklara yayıldığını da öğrenir. Keşf ve vecd ehli bunu bilir. Fakat bundan dolayı nebi ve resul adı, resullerin seçkinleri olan meleklerin dışında kimseye verilmez. Onlar, melekler diye isimlendirilenlerdir. Resullük vermeyen her ruh, sadece ruhtur ve ona 'melek' denilmez. Örnek olarak Allah Teâlâ'yı zikreden müminlerin nefeslerinden yaratılan ruhları verebiliriz. Allah Teâlâ onların nefeslerinden zikir sahibi adına kıyamete kadar bağışlanma dileyecek ruhlar yaratır. Aynı şekilde, nefeslerinin bulunduğu bütün iyi davranışlarından da ruhlar yaratır.

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemi doğru bir rüyada gördüm. Kâbe'yi işaret ederek şöyle diyordu: **'Ey bu evin sakini! Bu evi tavaf ederek, gece gündüz dilediği vakitte namaz kılanı engellemeyiniz! Çünkü Allah Teâlâ onun davranışından kendisi için kıyamete kadar bağışlanma dileyecek bir melek yaratır.'** Bunlar, temiz ruhlardır ve bunlardan herhangi bir görevle gönderilenler, 'melek' diye adlandırılır.

Yüzbeşinci Kısım, c. VII, sh: 416-421

Bu konuda bir mesele daha eklemek istiyorum:

Allah Teâlâ zatında âlemlerden müstağni olsa bile, O'nun kerem, cömertlik ve rahmetle nitelenmiş olduğunu bilmelisin. Bu durumda rahmet edilen (merhum), ikrama mazhar olanın (mükrem) var olması gerekir. Bu nedenle Allah Teâlâ şöyle der: **'Kullarım beni sana sorarsa, de ki ben yakınım! Dua edenin duasına karşılık veririm.'**

Binaenaleyh Allah Teâlâ dua edene kendi cömertliği ve keremiyle karşılık vermiştir.

Hiç kuşkusuz, halle dua etmek, sözle dua etmekten daha kâmil bir duadır.

Allah Teâlâ haliyle dua edene daha hızla karşılık verir, çünkü o zatıyla istemiştir.

Zorda kalan muhtaca karşı cömertlik, gerçekte, zorda olmayana cömertlikten üstündür.

Mümkün yokluk halinde varlık halindekinden daha çok Allah Teâlâ'ya muhtaçtır. Yokluk halindeyken mümküne iddia eşlik etmezken varlık halinde bir iddia taşır. Yokluk halindeki mümküne varlık ihsanı, cömertlik ve ihsan bakımından daha üstündür. Binaenaleyh Allah Teâlâ âlemlerden müstağni olsa bile, bunun anlamı, fakirliğin O'nda bulunmasından münezzehliğidir. Ya da kendisinden başka O'na delil olmasından münezzehtir. Bu nedenle Allah Teâlâ âlemi kendi cömertliğinden ve ihsanından var etti. Bu, herhangi bir akıllının veya müminin kuşku duymayacağı bir hakikattir. Aynı zamanda cömertlik AUah'm zati bir niteliğidir. Çünkü Allah Teâlâ kendisi nedeniyle cömert ve ihsan edendir. O halde âlemin var olması zorunluyken bilginin imkânsızlığı hükmünü verdiği şeyin de olmaması gerekir. Öyleyse nispetler ve -sıfatları kabul edenlere göre-sıfatların var olması gerekir. Ya da başka bir mezhebe göre, isimler olmalıdır. Öyleyse tek hakikatte çokluk bulunmalıdır. Başka bir ifadeyle nispeti veya sıfatı veya ismi kabul eden herkese göre, her halükarda birçokluk birliği olmalıdır. O halde zatın nurları, var olanlardan başka bir şey değildir. Bunlar, zatın tecellilerinden ibarettir, çünkü onlar, bizim için Hakka delil olmanın ta kendisidir. Bu nedenle Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem **'Kendini bilen, rabbini bilir'** demiş, kendisini bildiğinde arifin nefsini Allah Teâlâ'yı bilmeye delil yapmıştır. Nur kendine olduğu kadar göze görünen şeye de delildir. O halde var olanların nuruyla var olanlar ortaya çıktığı gibi, kendilerini var

eden de bu nurla onlara görünür. Başka bir ifadeyle var olanlar Yaratıcılarını ancak kendilerinden tanımıştır. Binaenaleyh O, onların talep ettiğidir. Talep yaratılmışlar söz konusu olduğunda muhtaçlığı bildirir. Allah Teâlâ talep edilen iken müstağnidir. Yaratılmışların talep ettiği olması bakımından, onların kendisine muhtaç olması mümkün olabilmiştir. Bu sayede Allah Teâlâ da onlardan müstağni kalabilmiştir. Allah Teâlâ'nın onların talebini kabul etmesi, (kendilerine muhtaç olmasından kaynaklanmaz) cömertlik ve keremden kaynaklanır.

Yirmi dördüncü Sifir, c. XII, sh: 348-349

Kaynaklar:

Muhyiddin İbn Arabî, Futûhât-ı Mekkiyye

Futûhât-ı Mekkiyye Tercümesi, hzl: Ekrem Demirli, 2011,İstanbul

ŞEHVETİN VE SEVMENİN SIRLARI

Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde beyan buyurduğu hikmetlerden

YÜZ SEKİZİNCİ BÖLÜM

Fitnenin, Şehvetin Bilinmesi, Gençlerle ve Kadınlarla Arkadaşlık Etmek, Onlardan Hizmetçi Edinmek ve Müridin Ne Zaman Kadınlardan Hizmetçi Alabileceğinin Bilinmesi

Genç bile olsan gençle arkadaşlık etme.

Veya kadınla; sadece Allah Teâlâ ile ilgilen

Körleştirici fitneden sakın

Onun gafil kalp üzerinde bir hükmü vardır

Nefsin şehvetinden de sakın!

Nice kalbi 'Rabbinden anlayan' efendiyi helak etti

Kadından dost bulan görülmedi

Kemale ermiş Allah Teâlâ adamlarından başka

Bilmelisin ki -Allah Teâlâ sana yardım etsin- fitne, denemek demektir. Gümüşü saflaştırmak istediğinde, 'Fetentü el-fizza bi'n-nar' (gümüşü ateşle saflaştırdım) denilir. Allah Teâlâ şöyle buyurur: **'Mal ve evlatlarınız fitnedir.'** Yani onlar vasıtasıyla sizi sınarız: Acaba onlar sizi bizden ve sınırında durmanız için belirlediğimiz şeylerden perdeler mi, perdelemez mi? Hz. Musa **'Bu, senin fitnendir, dilediklerini onunla saptırırsın'** demişti. Hayrete düşürürsün demektir. **'Dilediğine hidayet edersin"**

Allah Teâlâ'nın insanı sınadığı en büyük fitnelerden biri, onu kendi suretine göre yarattığını insana bildirmesidir. Böylece Allah Teâlâ şunu görmek ister: İnsan kulluğuyla ve imkân haliyle kalacak mıdır, yoksa suretinin üstünlüğü nedeniyle gururlanacak mıdır? İlahi suretten insanın payı, isimlerin hükmüdür. Böylelikle insan âlemde halife atanmış ve Haldun suretiyle tam anlamıyla bilfiil var olmuş biri olarak hüküm verir. Bu sınamayı (fitne) destekleyen şeylerden biri de Hz. Peygamber'in Rabbinden aktardığı şu (kutsi) ifadedir: **'Kul nafile ibadetlerle Allah Teâlâ'ya yaklaştığında, Allah Teâlâ onu sever; sevdiğinde kendisiyle duyduğu kulağı, gördüğü gözü olur.'** Hadisin devamında el ve ayak da zikredilmiştir.

Kul bu konumda olduğunu öğrenince -artık kendisiyle değil-Hakk ile duyar, Hak ile görür, Hakk ile tutar, Hak ile koşar. Bu ilahi niteliklere sahip olmakla birlikte, sırf ve yoksul bir kul olarak kalır. Bu konumdayken Haktan müşahede ettiği şey, tövbeleriyle sevinmek, evine gelenle neşelenmek, arzusunu yenmiş gence şaşırmak, kulunun açlığı ve susuzluğuna vekil olarak acıkmak ve susamak özelliğiyle nitelenmek; kulunun hastalığının yerine hastalık ile nitelenmek gibi davranışlarda Hakkın kullarına tenezzülüdür. Bununla beraber, Allah Teâlâ'nın rabliğinin izzeti ve ulûhiyetindeki büyüklüğünün gereğini bilir. Öyleyse (Hakk'ın

kullarına dönük) bu ilahi tenezzül, O'nun azamedi ceberut'una veya nezih ve kadim büyüklüğüne etki etmez.

Allah Teâlâ kendisini Rabbe yaraşan özelliklere vekil olarak yerleştirdiğinde ise kul şöyle der: **'Allah Teâlâ'nın beni üzerinde yarattığını bildirdiği (ilahi) suretin kemali, imkân dahilindeki hiçbir makamın, kulluğumun mertebesinin ve muhtaçlık ve yoksulluğun benden ayrılmamasını gerektirir. Nitekim benim özelliklerime inerken Hak büyüklük ve azametine yine sahipti.'** Hakk ise, bu niteliğe sahip olduğunda **'Ne güzel kuldur o, tövbe edendir'** diye kulunu över. Çünkü Hakkın kendisini görevlendirmesi, onda etki etmemiş, yoksulluk ve zorunluluğundan çıkartmamıştır. Hakka yaklaşmada haddi aşan kimsede bu aşmanın zıddı ortaya çıkar. Bu ise, Allah Teâlâ'dan uzaklık ve cezalandırmadır. Artık kendini sakın! Çünkü genişlikle sınanmak, sıkıntı ve darlık ile sınanmaktan daha ağırdır.

Şehvete gelirsek, şehvet, şehvet nesnesinin yüksekliğiyle yükselirken düşüklüğü nedeniyle alçalan nefsin bir aracıdır. Şehvet, haz almaya elverişli şeylerden haz alma (iltizaz) iradesidir. Haz ise iki türlüdür: doğal ve ruhanî hazlar. Tikel nefs, doğadan doğmuştur ve doğa onun an-nesi, ilahi ruh ise onun babasıdır. Öyleyse ruhanî şehvet, doğada saf bir halde bulunamaz. Geride kiminle haz alındığını (öğrenmek) kalmıştır. Bu bağlamda, sadece uygun olanla haz alınır. Bizim ile Hak arasında ise, sadece 'suret' ilişkisi vardır.

Binaenaleyh insanın kendi kemalinden haz alması, hazzın en güçlüsü olduğu gibi kendisine benzer birisinden aldığı haz hazların en güçlüsüdür. Bunun kanıtı, (hemcinsi olan) bir cariyeye veya oğlana âşık olmanın dışında, (herhangi bir başka durumda) hazzın insanın bütününe yayılmayışı, herhangi bir şeyi görmek nedeniyle kendinden tümüyle geçmeyişi ve muhabbet veya aşkın onun ruhanîliğinin doğasına yayılmayışıdır. Cariyedeki durum değişikliğinin nedeni ise onun tam benzeri olmasıdır, çünkü o kendisiyle aynı cinstendir. Âlemdeki her bir şey, insanın bir parçasıdır ve dolayısıyla insan, her; şeye uygun parçasıyla mukabele eder. Bu nedenle de, benzerinin dışındaki hiçbir şeye, (kendini kaybedecek kadar) âşık olamaz.

İlahi tecelli Âdem'in üzerinde yaratılmış olduğu surette gerçekleştiğinde, mana manayla örtüşür, bütün ile haz alma imkânı gerçekleşir, şehvet zâhir ve bâtında insanın tüm parçalarına yayılır. Bu, varis âriflerin hedeflediği şehvettir. **Bakınız! Leyla sevgisi, Mecnun Kays'ı kendinden nasıl geçirmişti?** Bunun nedeni, belirttiğimiz (hemcins olmakla ilgili) husustur. Allah Teâlâ aşkından kendinden geçenlerin Hakkın mertebesinden aldıkları hazzın (ilahi aşk), hemcinslerinden (beşeri aşk) aldıkları hazdan daha çok ve daha güçlü olduğunu görürüz. Bunun nedeni ilahi suretin insanda hemcinsinin ona olan benzerliğinden daha yetkin bir şekilde bulunmasıdır. Binaenaleyh hemcinsinin onun duyması ve görmesi olabilmesi mümkün değildir. Hemcinsinin olabileceği nihai şey, insanın duyduğu ve gördüğü bir şey olmasıdır. İnsan Hale vasıtasıyla algıladığında ise daha yetkin bir haldedir. Öyleyse onun hazzı daha büyük, şehveti daha güçlüdür. Allah Teâlâ ehlinin şehvetinin böyle olması gerekir!

Gençlerle -ki sakalsızlar (emred) demektir- ve dinde Şâri'nin hakkımızda onayladığı iyi adet çıkartan bidatçilerle arkadaşlığa gelirsek, ârif, sakalsız gençlere, -tıpkı düz taş gibi-üzerinde hiçbir şeyin sabit olmadığı kaygan bir yer olarak bakar. Çünkü emred, üzerinde bitki olmayan yer demektir. (Aynı kökten türetilen) Arz-ı merda, bitkisiz yer demektir. Bu müşahede ârife tecrit (soyutlanma) makamını ve yaşlıya göre gencin **'Rabbiyle yeni bir ahdi'** olduğunu

hatırlatır. Şâri bu hususu yağmur hakkında dile getirmiştir (Hz. Peygamber yağmur yağarken başını açmış ve **'Rabbimin katından henüz geliyordur (hadis-i ahd)'** diyerek yağmurun başına temas etmesini istemiştir). Yaratmaya daha yakın olan bir şey, ondan daha uzak yaşlıya göre rahmet vesileleri için daha bol, saygın ve daha yakın bir kanıttır.

Ahdas (gençler, yeniler) olmalarına gelirsek, onlar Rableriyle yeni sözleşmişlerdir. Onlarla arkadaşlık yaparken, Allah Teâlâ'nın kadimliğinin ayrışması için bu yenilikleri (ve sonradanlıkları) hatırlanır. Bu ise, sahih bir yorum ve ulaştırıcı bir yöntemdir. 'Hades', tesnin (adet ortaya çıkartmak) ifadesinden gelebilir. Allah Teâlâ Teâlâ'nın şu sözleri bunu destekler: **'Onlara Rablerinden hâdis bir söz geldiğinde"** ve **'Rahman'dan onlara hâdis bir söz gelir.'** Ardından bu yeni gelen sözü kabulle karşılamayanları kınamıştır. İşte âriflerin bu meseleye bakışları böyledir. Müritlere ve sûfîlere gelirsek, onların gençlerle arkadaşlık etmesi haramdır. Bunun nedeni, Allah Teâlâ'nın aklı zıddı yaptığı hayvani şehvetin kendilerini etkisi altına almasıdır. Akıl olmasaydı, doğal şehvet övülen bir şey olurdu.

Kadınlara gelirsek, âriflerin onlara ve onlardan dost edinmeye bakışları, bütünün parçaya ilgi duymasına benzer. Bu durum (erkek ile kadının ilişkisi) bir evin hayatının kendisine bağlı olduğu sakinlerinden boş kalmasına benzer. **Kendisinden kadının çıkartıldığı erkekteki boşluğu Allah Teâlâ kadına arzuyla doldurdu.** Bu durumda erkeğin kadına arzusu, büyüğün küçüğe arzu ve ilgisine benzer. Onlardan hizmetçi edinmeye gelirsek, ârif onlardan onlar adına hizmetçi alır. Nitekim Hz. Peygamber sadaka vermelerini emrederken onlardan böyle almıştı. Çünkü Peygamber cehennemdekilerin çoğunluğunun kadınlar olduğunu gördüğünde, onları kurtarmaya gayret etmiştir. **Böylece, kendisinden var oldukları için, onlara karşı daha şefkatliydi. Bu ise, gerçekte insanın kendisine şefkati demektir.** Ayrıca onlar, kemalin ortaya çıkması için yaratma mahallidir. Bu durumda onları sevmek, Peygambere uymak ve tabi olmak demektir. Hz. Peygamber, 'Bana dünyanızdan üç şey sevdirildi: kadın, güzel koku ve göz aydınlığım yapılan namaz' demiştir. ***Burada kadınları da zikretti. Bakınız! Hz. Peygamber'e kendisini Rabbinden uzaklaştıracak bir şey sevdirildi mi? Hayır, yemin olsun ki hayır! Aksine ona kendisini Rabbine yaklaştıracak şeyler sevdirildi.***

Müminlerin annesi Hz. Aişe, kadınların Hz. Peygamber'in kalbinde tuttuğu yeri anlamıştı. Şöyle ki: Ayet-i kerimede Allah Teâlâ Peygamberin eşlerini serbest bırakıp onlar da (boşanmak yerine) Hz. Peygamber ile kalmayı tercih etmişlerdi. Bunun üzerine Allah Teâlâ onları taltif etmek, bu esnada kendilerini tercih ve gözetmek isteyerek Peygamberin arzusuna aykırı olarak şöyle buyurmuştur: **'Artık sana başka kadınlar helal olmaz ve güzellikleri hoşuna gitse bile sahip olduklarından başkası sana helal değildir.,** Böylece Allah Teâlâ, kalbinde kadınların sevgisi yer tuttuğu için, ona merhamet ederek sahip olduklarını bırakmıştır. İşte bu, Hz. Peygamber'e inen en çetin ayetlerden biridir. Hz. Aişe şöyle der: **'Allah Teâlâ Peygamberinin kalbine azap etmez. Yemin olsun ki, kadınlar kendisine helal oluncaya kadar Peygamber vefat etmemişti.'**

Kadınların değerini ve sırrını bilen kimse, onları sevmede zahit davranmaz (cimrilik yapmaz). **Aksine onları sevmek, arifin kemâlinin bir parçasıdır. Kadın sevgisi, nebevi bir miras ve ilahi bir sevgidir. Çünkü Peygamber 'Bana sevdirildi' diyerek kadınları sevmesini Allah Teâlâ'ya nispet etmiştir. Bu bölümü iyice düşün ki, şaşılacak sırları göresin!**

Şeyhlerin gözetimi altındaki müridere gelirsek, onlar, bu konuda şeyhlerin hükmüne göre hareket eder. Şeyhleri gerçek şeyh ve Allah Teâlâ nezdinden takdim edilmiş kimseler ise, onlar Allah Teâlâ'nın kullarına karşı en samimi insanlardır; böyle değillerse, onlar ve uyanları

(Allah Teâlâ'ya karşı) sorumludur. Çünkü Allah Teâlâ, kullarının fiillerinin kendisiyle ölçüleceği meşru bir ölçüyü âleme yerleştirmiştir. Şeyhler sorumludur ve belirli fiilleri emretmelerinin dışında davranışlarına uyulmaz. Allah Teâlâ şöyle der: **'Zikir ehline sorunuz"** Onlar, Kuran ehlidir. Allah Teâlâ ehli ise O'nun seçkinleridir. Kuran ehli, Kuran'a göre davranan kimselerdir. Kuran ise, söylediğimiz mizandır. Hz. Peygamber'den başka kimsenin davranışına uymak, yakışık almaz. Çünkü insanların halleri farklı farklıdır, birisi için uygun davranış kendisini yapan başka birinin bozulmasına yol açabilir.

Allah Teâlâ'dan korkan bilginler ise, Allah Teâlâ'nın dininin doktorlarıdır. Onlar, dinin hastalık ve marazlarını gideren ve tedavileri bilenlerdir.

Söz konusu olan Allah Teâlâ'nın Peygamberinin fiilleri olduğunda ise, insanlar onlar hakkında görüş ayrılığına düşmüştür: Bu fiiller zorunlu mudur, değil midir? Peygamberin fiilleri hakkında hal böyle iken, başkasının fiilleri hakkında nasıl olabilir ki? Halbuki Allah Teâlâ **'Sizin için Allah Teâlâ'nın peygamberinde güzel örnek vardır', 'Bana uyun ki, Allah Teâlâ sizi sevsin'** buyurdu. Bütün bunlar, peygamberin fiillerine uymanın vacip olduğunu göstermeyen naslardır. Çünkü Peygamber, kendisine uymamız caiz olmayan bir takım şeylere de tahsis edilmiştir. Bu konularda kendisine uysaydık, günahkâr ve hatalı olurduk.

Keşf, vecd ve ilahi hitap ehli olmayan ve **'verasının nuru mârifetinin nurunu söndürmemiş'** Allah Teâlâ yolunda (olduğuyla ilgili bir) iddia sahibi her mümin, kalbini Allah Teâlâ'dan başkasıyla ilgilenmeye yol açan her davranıştan uzak durmalıdır. Böyle bir şey, onun hakkında bir fitnedir. Ayrıca aklını şehvetine baskın kılmalıdır, hatta alışkanlıklarını ve doğasının beğendiği işlerini bırakmalıdır. **Kuşkulu yerlerden ve -Allah Teâlâ izin vermedikçe- dinde bidat çıkartanlarla arkadaşlık yapmaktan sakınmalıdır ki kastedilenler gençlerdir.** Aynı şekilde, aydınlık yüzleri olan sakalsızlarla ve kadınlarla oturup kalkmaktan ve onlardan yardımcı edinmekten uzak durmalıdır. Çünkü kalpler, kendisine güzel görünenlere akar ve doğa onları arzular. Nefsanî arzuları uzaklaştırmada ilahi güç ise, burada yoktur ve mârifet bu sınıftaki insanlarda yoksundur.

Hakkın sınamasına ancak saf altın madeni dayanabilir. O, kemal derecesine ulaşmış ve kendisinde maden toprağından hiçbir şeyin kalmadığı kişidir. Her teklif bir fitnedir (sınama). Bütün yaratıklar fitnedir. Amellerin sonuçlarını öğrenmek bir fitnedir. Bu, cennete kadar insana eşlik edecek bir makamdır. Hz. Peygamber -ki tam bir keşf sahibi ve ötede ne olduğunu bilen biriydi-kabir fitnesinden, ateş azabından, ölü ve dirilerin fitnesinden Allah Teâlâ'ya sığınırdı.

Şehvete gelirsek, şehvet, haz veren şeyleri istemektir. Öyleyse şehvet, bir hazdır ve şehvet duyulan vesilesiyle haz alınan şeyle haz almaktır. Söz konusu şeyin başka birisine göre haz vermesi veya onun mizacına uygun ya da doğasına yatkın olması zorunlu değildir. ***Şehvet iki türlüdür. Birincisi, dolaylı şehvettir.*** Bu, uyulması yasaklanan şehvettir ki, yalancıdır. Belirli bir gün yarar sağlasa bile, akıllı insanın adet haline gelmemesi için ona uymaması gerekir. Yoksa geçici şeyler, onu etkilemeye başlar. İkincisi ise, zâtî şehvettir. İnsanın bu şehvete uyması gerekir, çünkü -doğasına yatkın olduğu için- mizacın sağlığı onda bulunur. Mizacın sağlıklı olması dinin yaşamasını sağlar, dinin yaşaması ise insanın mutluluğunu sağlar. Fakat insan bu şehveti, Şâri'nin koymuş olduğu ilahi teraziye göre takip etmelidir. Terazi, o şehvet hakkında ortaya konulan şeriat hükmüdür. Şeriata uyulduğu sürece, söz konusu hükmün ruhsat ya da azimet olması durumu değiştirmez. Çünkü şeriat, Allah Teâlâ'ya götüren meşru

yol demektir. Binaenaleyh Allah Teâlâ, mutluluk sağlayacak şekilde, kendisine ulaştıran şeyi şeriat yapmıştır. Bu esnada şehvet duyulan şeye her hal ve vakitte şehvet duyulması da zorunlu değildir. Bu nedenle bu şehveti insanda meydana getiren halin ve onu gerektiren vaktin öğrenilmesi gerekir.

Dolaylı ve geçici şehvetler, bazen itaat amelleriyle ilgili olup Allah Teâlâ'dan uzaklığa yol açabilir. Örnek olarak doğasının beğendiği bir yer görüp orada namaz kılmak isteyen ya da içinde bulunduğu anda daha üstün olduğunu bildiği bir fazileti yapmak isteyenin durumunu verebiliriz. Böyle bir davranış, onun Allah Teâlâ karşısındaki halinde kötü bir sonuç meydana getirir. Bunun ölçüsü, Hakkı müşahedeyle değil, amelden haz almaktır. Bu ise, gizli aldatmanın bir yönüdür. Ebu Yezid el Bestami'nin bu hususta derin bir tecrübesi vardı. Bir vesileyle buna dikkat çekmiştir: Annesi soğuk bir gece kendisinden su getirmesini istemiş. Ebu Yezid annesine iyi davranan birisi iken kalkmak ona ağır gelmiş. O, her durumda annesine hizmet etmekten haz alan biriydi. Bunun üzerine, bu hazda nefsini suçlamıştı. Çünkü annesine hizmet etmekle Allah Teâlâ'm bu konudaki hakkını yerine getirmenin hazzını aldığını zannediyordu. Bunun üzerine, daha önceden haz alarak işlediği bütün ibadetleri terk ederek yeniden tövbe etmiştir. '

Binaenaleyh nefsin dehlizlerini sadece Allah Teâlâ ehlinin büyükleri bilebilir. Öyleyse sûfilerin bu konudaki ölçüleri olmaksızın, itaatlerden haz almakla ve meşakkatin senden kalkmasıyla sevinme ve haz alma! Bu şehvet Allah Teâlâ yolunda olduğu zannedilen hususlarda bidat ehliyle -ki onlar gençlerdir-taze parlak delikanlılarla ve kadınlarla arkadaşlığa bitiştiğinde, bu ilginin ortadan kaldırılışında gizli bir ilahi tuzak vardır. İnsanın hazzı bu sınıfın dışındakilere iliştiğinde, Allah Teâlâ'nın tuzağı (müridin kendi başına değerlendireceği) bir teraziyle öğrenilemez. Başka bir ifadeyle sâlik, Allah Teâlâ için arkadaşlık yapmak ile doğanın şehveti nedeniyle arkadaşlığı ayırt edemez. Şu var ki sâlik Allah Teâlâ'ı bilenler ile -ki onlar vera sahipleridir- ya da -zevk sahibi ise-şeyhiyle arkadaşlık yaparsa, (bu tuzağı) öğrenebilir.

Sâlikin genç ve kadınlarla Allah Teâlâ yolunda arkadaşlık yaptığı iddiasında halini değerlendirebileceği bir ölçütü olmalıdır: Onları kaybettiğinde bir üzüntü ve yalnızlık hissi buluyorsa ya da onlarla bir araya geldiğinde heyecan ve kendilerine yöneldiğinde bir sevinç buluyorsa, bu ölçütü kullanır ve o sınıfla arkadaşlığının malul olduğunu ve Allah Teâlâ için olmadığını öğrenir. Bununla beraber, arkadaşlık edilen için bundan bir yarar meydana gelebilir. Bu durumda arkadaşlık yapılan kişi mutlu olurken seven kişi iki şekilde bedbaht olur: Birincisi sevilenin kaybolması, İkincisi ise bildiğini zannettiği konuda bilgisizlik ve cehaletidir. Bu cehalet, Allah Teâlâ için ve Allah Teâlâ yolunda arkadaşlık yaptığını zannetmesidir.

İnsan sevgisinin bütün yaratıklara -ki bütün yaratıklar içinde bu sınıflar da vardır-iliştiği kimselerden olduğunda ise, bu durum, nefs kaynaklı bir aldanış olabilir. Bunun ölçütü ise, onlardan tek tek ayrılırken yalnızlık çekmeyişidir. Çünkü insan herhangi bir yaratılmışı görmekten uzak kalamaz. Öyleyse sevdiği kişi onunla beraberdir ve ondan ayrılmamıştır. Çünkü hepsi birdir. Sevilenin organlarından biri kaybolduğunda, kendisi seninle kalmayı sürdürür ve bundan dolayı üzülmezsin. Bütün yaratıklar, birbirleri için organlar gibidir.

İnsan, bu sınıfların dışında bütün yaratılmışları sevdiğiyle ilgili bir bilgiye sahip ilçen, her şeyi sevebilir. Sonra bu sınıflar ortaya çıkar ve terazisinde bir artış bulmadan -ki bunun dayanağı geçerli bir ilkedir-o ilginin bütününe onları katar. Bu sınıfa karşı davranışında doğa da

kendisine eşlik ederse, -söz gelişi-onlardan birini yitirdiğinde bir acı duysa bile, bu, (onları) davet ve nasihat ederken Allah Teâlâ yolunda kendilerini sevmesinin duruluğuna etki etmez, çünkü ilke doğrudur. (Daha önce doğal bir sevgiyle severken) İkinci bir halde sevgisi genelleştiğinde ise, bu sevgiye güvenilmez. Bu, nefsin bir şaşırtmasıdır. Ondan uzak durmak ve genel olarak onlarla arkadaşlığı bırakmak gerekir.

Sözümüz yol ehlinedir. Sâlikin onlarla arkadaşlık yaparken ikinci halde bulduğu bu genelleştirmeyi sınamadan geçirmesi zorunludur. Aynı şekilde, nağmelerle sınırlı sema' yapan insan, nağmelerle sınırlı semadan kendisini öğrendikten sonra nağmesiz sema' yapmaya başladığında, kendini kontrol etmelidir. Öyleyse sınırlı sema, malul bir ilkedir. Böyle biri, ikinci halde kazanılan mutlak sema'a itimat etmemelidir, çünkü bu, sınırlı semai bırakmasın diye nefsin bir kandırmasıdır.

İnsan kendisi hakkında Rabbine insaf gösterdiğinde ya da kendine kendisi nedeniyle insaf gösterdiğinde, halini bilir. Hatta halini başkalarından çok daha iyi bilir. Bunun tek istisnası Allah Teâlâ'yı bilenlerdir. Onlar, onu kendinden daha iyi tanırlar. Çünkü ariflerin kalplerinde bir takım gözleri vardır ki mârifet onlar adına bu gözleri açmıştır. Bu gözler vasıtasıyla senin kendinden bildiğin hususları senden öğrenirler. Çünkü sen bu göze sahip değilsin. Bu nedenle Cüneyd-i Bağdadi, **'Ârif, sen susarken senin sırrını söyleyendir'** der. Susmak sözün olmayışıdır. Bunun anlamı şudur: ***Ârif senin kendinden bilmediğini senden bilen kişidir.*** Örnek olarak, mizacın bozukluğu hakkında sana gizli kalan şeyi sana baktığında doktorun bilmesini yerebiliriz. Sen ise onu bilmezsin. ***Ârifler, nefslerin doktorlarıdır.***

Bilmelisiniz ki, şeyhler kadınlardan hizmetçi edinmekten ve gençlerle arkadaşlıktan sakındırmışlardır. Bunun nedeni (insanda bulunan) belirttiğimiz doğal meyildir. Öyleyse mürit, kendiliğinde bir kadına dönünceye kadar, kadınlardan hizmetçi edinmemelidir. Mürit dişileşir, (edilgin anlamında) siiflî âleme katılarak yüce âlemin (süflî âleme) aşkını görür, her hal, vakit ve vâridde nefsini sürekli nikâhlanmış kabul eder. Sûri keşfinde nefsini ve halini -erkek ya da herhangi bir zamanda adam olarak görmeksizin-sırf dişi görür ve söz konusu nikâhtan hamile kalıp doğurduğunda, artık kadınlardan hizmetçi edinebilir ve onları sevebilir. Ariflerin dost edinmesi ise kayıtsızdır. Onlar, sadece alış ve verişte kayıtsız olan Allah Teâlâ'nın mukaddes elini müşahede eder. Her şahıs kendi halini bilir; Hak müsamaha gösterse bile, yol tamamen doğrudur ve şaka, alay ve çocuksuluğu kabul etmez!

YÜZ DOKUZUNCU BÖLÜM

Şehvet ve İrade Arasındaki Farkın Bilinmesi. Dünya ve Cennet Şehveti, Haz ve Şehvet Arasındaki Fark, Şehvet Duyan ve Kendisine Şehvet Duyulanın Makamı, Şehvet Duymayan ve Duyulmayan Kimdir? Şehvet Duyan Kimdir, Duyulan Kimdir? Şehvet Duyulan ve Şehvet Duymayan Kimdir?

İradenin rabbi, hüküm sahibi efendidir

Varlıkların işleri onun iradesine göre yürür

Şehvetin kaynağı doğadır

Şehvet duyanın boynunu doğa ele geçirdi

Doğanın kulcağızı hiçbir zaman sevinemez

İki menzilde de kölelikten azat olmayla

Haz almanın hükümleri bölümlenir

Ufkunun çevresiyle her varlıkta

Onu görürsün, varlıklar ise haklarını talep eder

Her birine zorunlu hakkını verir

Bolca verir, başka mülk yok

el-Melik ve el-Cevad'ıı verdiğinden başka

İhsan her faziletle ona gelir

Halkıyla ve ahlâkıyla ona görünür

Karışık ihsanı ise görür ki

İhsanın cömertçe verildiği yerde doğruluğundan

Kulların rızıkları ise mabudlarıdır

Hepsi, eğer incelersen, rızkının kuludur

Allah Teâlâ sana yardım etsin, bilmelisin ki: Tam temkin sahibi kul, Allah Teâlâ ehli olan kul ve makam sahibi, şehvet duyar ve kemali nedeniyle kendisine şehvet duyulur. Böylece o, her hak sahibine hakkını verir, çünkü o kendi toplayıcılığını müşahede etmiştir. Binaenaleyh böyle birinde her şeyden bir hakikat bulunur.

Hal sahibi -ki fena sahibidir-(herhangi bir şeye) şehvet duymadığı gibi kendisine de şehvet duyulmaz. Çünkü o, Hakkın gözüyle kendisini görmekten 'fâni' iken, Haktan başkasını göremez ve bu nedenle (herhangi bir şeye) şehvet duymaz, **çünkü Hakk şehvet duyma' (özelliğiyle) nitelenmez. Ona şehvet de duyulmaz, çünkü o, Rabbinden başkasının bilmediği meçhuldür.** Varlıklar onu tanımadığı gibi kendisi de kendini tanımaz. Çünkü o, Rabbiyle (ilgilenerek) her şeyden 'fâni' olmuştur. Binaenaleyh o, gayb (halindedir). Çünkü şehvet duyulan şeyi bilmek, bu hükmün gereklerindendir.

Zahit ise, şehvet duymazken kendisine şehvet duyulur. Çünkü nimetler onun adına yaratılmıştır, o ise, nimetleri 'konulmuş perdeler' sayarak onlardan kaçar ve onlara şehvet duymaz. Buna karşın nimetler onun adına yaratılmış olduklarını bildikleri için, zahide şehvet duyarlar. Zahit makam sahibi olduğunda ise, kendilerine dönük bir 'cömerdlik' ve tercih ile onları kullanır. **Nimetleriyle Allah Teâlâ'ya karşı asi olan yalancı karıştıran kimse ise, şehvet duyar, fakat kendisine şehvet duyulmaz!** Böylelikle doğa kendisine baskın geldiği için şehvet duyar, fakat ona şehvet duyulmaz. **Çünkü nimetler, haklarını yerine getirdiğini gördükleri kimseye şehvet duyar.** Hakkı yerine getirmek ise, verdiği nimet karşılığında nimet verene şükretmektir.

Bilmelisin ki, şehvet sınırlı-doğal bir irade iken irade ilahi-ruhanî ve doğal bir niteliktir. Bu nitelik, her zaman madum (var olmayan) ile ilgilidir. Öyleyse o, şehvetten daha kapsamlıdır, çünkü ondan olan her bir hakikat, kendine uygun şeye ilişir. Uygun olan, esasta kendisine ortak olandır. Dolayısıyla şehvet, doğal bir şeye ulaşmayla ilgilidir. İnsan doğal olmayan bir duruma karşı kendinde bir meyil bulabilir. Örnek olarak manaları, yüce ruhları, kemali idrake ve Hakkı görmeyi ve O'nu bilmeye meyli verebiliriz. Bu meyil esnasında insan, ya sûri bir tahayyülden haz alarak bütünüyle ona yönelebilir. Bu ise şehvetin suret nedeniyle ilişme ve

meylidir. Çünkü hayalin cesedi olmayan bir şeyi cesetlendirmesi, doğanın bir eylemidir. Meyil, gerçekleşen tahayyülden başka bir şeye ilişebilir, hatta manaları, ruhları ve kemali, sınırlılıktan ve hayalin kendilerini zabt etmesinden soyut hallerinde bırakabilir. **Böyle bir meyil ise şehvet meyli değil, irade meylidir, çünkü şehvet soyut anlamlara giremez.**

Öyleyse irade, nefsin ve aklın irade ettiği her şeyle ilgilidir; irade edilen şey, sevilen veya sevilmeyen bir şey olabilir. Şehvet ise onu elde etmede nefsin özel hazzının bulunduğu şeye ilişebilir. Şehvetin yeri, hayvani nefs iken iradenin yeri nefs-i natıkadır (düşünen nefs). Şehvet, şehvet duyulan şeyle haz almayı varlık bakımından önceler ve tahayyül edilen bir hazzı vardır. Bu tahayyül, şehvet duyulan şeyin varlığını tasavvura ilişir. Söz konusu haz ise, varlıkta kendisine bitişiktir. Bu durumda, şehvet duyulan şey gerçekleşmezden önce nefste gerçekleşir. **Haz ise, şehvet duyulan şeyin insanın elinde gerçekleşmesine bitişiktir. Böylelikle gerçekleşme (için duyulan) şehvet kalkar, geride haz kalır. Öyleyse şehvet, hazzın kendisi değildir, çünkü şehvet, şehvet duyulanın gerçekleşmesiyle yok olurken haz geride kalır.**

Şu var ki ilahi gaybın gizliliğinden başka bir şehvet doğa adına gerçekleşebilir ve ortaya çıkabilir. Söz konusu şehvet, kesilmeksizin, sürekli olarak şehvet duyulanın bekasına ilişir. İşte bu, hazzı olmayan şehvettir. Çünkü beka, her zaman, mutlak anlamda gerçekleşmez. Dolayısıyla iş, bir noktada sona ermez ve bu nedenle beka mevcut olmaz. Özel bir zaman ve belirli bir miktarla sınırlarsa, arzulanan bu beka, varlığıyla şehvet için bir haz meydana getirir. Öyleyse haz, özel anlamda şehvet duyulan şeyin gerçekleşmesine bitişiktir. Ondan geri kalmadığı gibi ne dışta ne de hayalde onu önceler.

Dünyadaki şehvete gelirsek, onun hazzı, var olan duyulurla gerçekleşir. Cennetteki şehvetin hazzı ise, hem duyulur hem akledilirin varlığıyla gerçekleşir. Akledilir olan şeyle gerçekleşen haz, duyulur şeyle gerçekleştiği şekilde şehvet duyulan şeye ulaşma esnasında mizacın eserin-den ortaya çıkar. 'Cennet' derken, bu hükme sahip şehvetin sıradan insanların bildiği cennetten başka bir yerde olamayacağını kastetmiyorum. 'Cennet' derken bu şehvet adına bu hükmün bulunduğu her yeri kastediyorum. İşte bu, cennet şehvetidir ve onun dünya veya ahirette gerçekleşmesi durumu değiştirmez. Şehveti cennete izafe ettik, çünkü orada bu şehvet, cennetliklerden her biri adına gerçekleşir. Dünyada ise, ariflerden her biri adına gerçekleşir.

Şehvetin mülk âlemine dönük bir bağı var iken melekût âlemine dönük iki bağı ve nispeti vardır. Onun bir takım makam ve sırları vardır ki, bunlar derecelerdir. Bu dereceler, marife veya nekre (belirsiz) gelmesine göre ve bir söze bitişmesine göre, büyük cümleyle şehvet isminin harflerinin sayısı kadardır. Bu ise 'eş-Şehvet (marife)' veya 'şehvet' şeklindeki yazımdır. Bir söze bitiştiğinde ise, sekte (duraklama) he'si te'ye dönüşür. Bu harf, belirlilik ve belirsizlik halinde, te ve he'nin sayısal değerine sahiptir. Artık sayıları birbiriyle topla! Ortaya çıkan sayı, bu makam sahibinin elde ettiği şeyin derecelerinin miktarıdır. Burada Kureyş kabilesinin Arapça şivesi dikkate alınır, çünkü o cennetliklerin dilidir. İster asıl -ki mebniliktir-ister fer -irabtır-olsun durum aynıdır.

Burada Arapça olmayan veya Arapçalaşmış kelime dikkate alınmaz. Her makamın hükmünde de böyle hareket edilir. Burada, **'Her insanın isminden bir nasibi vardır'** sözü yorumlanır. Bunun anlamı, her varlığın kendi isminden bir nasibi olduğudur. Bu nedenle niteliklerin isimleri gelmiştir ve onlar ise ancak sahiplerini talep eder. Kendisine ait olmadığı halde bir insana isim vermek bir yalandır. İsim konusu, en güç meselelerden biridir, çünkü ad koymak

ilahi bir iştir. Dolayısıyla isimlendirilenin bu isimden bir payının olması gerekir. Belirli bir isimlendirilenin halinde bu pay gizlenirken başkasında gözükür. Bunu algılamak güçtür ve iradenin tanımı da buna göre yapılır.

Öyleyse irade sahibi, ilahi, rabbani ve rahmanidir. Şehvet duyan ise özel olarak rabbani ve rahmanidir. Müslüman (el-müslim), ihsan ve iman sahibi ise irade edendir. Şehvet sahibi ise müslümandır (müslim). Bu ise, mümin ve ihsan sahibinin yarısıdır, çünkü o, maddeyle karışık iman ile beraber olduğu gibi teşbih ile sınırlı ihsan ile de beraberdir.

Doksansekinci kısım, c. VII, sh. 233-245

Kaynaklar:

Muhyiddin İbnü'l Arabî, Futuhât-ı Mekkiyye

Futuhât-ı Mekkiyye Tercümesi, hzl: Ekrem Demirli, 2011,İstanbul

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garb'ın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir îmânı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın... belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehîd oğlusun, incitme, yazıktır, atanı;
Verme, dünyâları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hüdâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne nâ-mahrem eli.
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dînin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım;
Her cerîhamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır rûh-i mücerred gibi yerden na'şım;

O zaman yükselerek Arş'a değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl;
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

MEHMET AKİF ERSOY

DUÂ-İ VATÂN, VESÎLE-İ EMN Ü EMÂN

Allahümme sallâtı'l kâfirîne alel kâfirîn,

vahfeznâ vahfez minhüm cemîa Ümmet-i Muhammedîn ve

fî **Diyâr-ı Rûm Ve Ehl-el Etrâki** minel eşkıyâ-i ve şürûrihim

yâ Erhamerrâhimîn.

االهم صلط الكافرين على الكافرين و احفظنا واحفظ منهم جميع امة محمد و في ديار روم و اهلَ الاتراك من الشقياء و شرورهم يا ارحم الراحمين

Allah Teâlâ'm kâfirleri kafirlere musallat kılmanı, bizi muhafaza kıldığın gibi cemî-i ümmeti Muhammedi [sallallâhü aleyhi ve sellem] Diyâr-ı Rum'u ve Türk ehlini, eşkıyadan/teröristlerden ve şerrinden emin kılmanı niyaz ediyoruz.

Ey Merhamet edenlerin en merhametlisi

Bu duanın misillisi Bosna savaşında yapılmış ve Sırp zulmü inkıtâya uğramış, ve Müslümanlar/ Türkler huzura kavuşmuşlardır.

Not: Dua Ricâl-ı Gayb Ereni ehlullahtan ahzedilmiştir.

***

Mihrabım diyerek sana yüz vurdum
Gönlümün dalında bir yuva kurdum
Yıllardan beridir yalvarıp durdum
Sevgilim demeyi öğrenemedim

Gönlünde sevgime yer vermedin de
Yaban güllerini hep derledim de
Ellerin ismini ezberledim de
Bir senin adını öğrenemedim
Sonunda hicranı öğrettin bana
Ben seni sevmeyi öğrenemedim
[metin uyarlanmıştır.]
***

"Elifin çapı, iki üç santimden fazla olmasa gerekir, ama tüm Kainat gerçek ve eksiksiz olarak içindeydi.
Her şey oradaydı... Sonsuzdu, çünkü onu
Kainat'ın neresinden baksam açıkça görebiliyordum."

JORGE LUIS BORGES, Elif

"Ben göremiyorum, sense her şeyi biliyorsun.
Yine de hayatımı boşa yaşamış olmayacağım.
Çünkü yeniden buluşacağımızı biliyorum İlâhi bir ebediyette."

OSCAR WILDE

GÖRÜNEN GÖRÜLMEYENLER

BALIKÇI ADASI OLMA YOLUNA ÇIKAN İNGİLTERE

Ahmed Amîş Efendim kaddesellâhü sırrahu'l azîz buyurdular ki;

- Paris şehri semavî bir hâdise ile mahvolacak.
- Üçüncü Dünya Harbi çıkacak, Efendim hazretleri buyurdu ki; **"Rusya mahvolacak, küçük bir devlet haline gelecek."** Anadolu ahalisine dua ettim, bu badirede onlara ziyan gelmeyecek. Bu esnada avucunu sıkar gibi yaparak

"Rusyayı küçülttüm, küçülttüm."

"Rusya darmadağan olacak! O Kremlin sokaklarında köpekler uluyacak!.."

- İngiltere ve Yunanistan mahva mahkûmdur. İngilizler o zaman Türk donanmasına bakıp gıpta edecekler, hayıflanacaklar.
- Yine Ahmed Amîş Efendi'nin İngiltere için şu rivayeti vardır.

"O zâlim imparatorluk balıkçılıkla geçinen küçük bir ada devleti haline gelecek!."

İNGİLİZ ORDUSUNDAN 'DARBE' TEHDİDİ!

21/09/2015 12:29

İngiltere'de isimsiz bir ordu generali, Jeremy Corbyn'in başbakan olması halinde yeni İşçi Partisi liderine karşı ordunun isyan edeceği tehdidini savurdu.

RADİKAL – İngiltere 'de İşçi Partisi'ne lider seçilen Jeremy Corbyn hakkındaki tartışma sürüyor.

Sunday Times'a konuşan isimsiz bir ordu generali, Corbyn'in başbakan seçilip İngiliz nükleer programı Trident'i iptal etmesi, NATO'dan çıkması ya da ordunun küçültülmesi durumunda ordudan yeni İşçi Partisi liderine karşı "isyan" başlayacağını söyledi.

"Ordu bunun arkasında durmaz. Genelkurmay, bu ülkenin güvenliğini tehlikeye atacak bir başbakana izin vermez ve insanlar bunu engellemek için mümkün olan her yolu deneyecek" diyen isimsiz general, ordunun bütün seviyelerinde istifalar olacağını ve bunun gerçek bir isyan anlamına geleceğini kaydetti.

İç Savaş esnasında Kuzey İrlanda'da görev yaptığını söyleyen general, Corbyn'in IRA'yı kınamayı reddetmesi nedeniyle, kendisinin ve askerlerinin "midesinin bulandığını" belirtti.

Generalin sözleri hakkında The Independent'a konuşan bir İşçi Partisi yetkilisi, "Bu çok sıradışı bir açıklamaya benziyor" dedi.

Corbyn'in sözcüsü ise, isimsiz bir açıklama hakkında yorum yapmayacağını söyledi.

İşçi Partisi'nin yeni "gölge dışişleri bakanı" Hilary Benn, partisinin Trident'i ya da NATO'yu bir kenara atmaması gerektiğini söylemişti.

Corbyn'in, "Stop the War (Savaşı Durdur)" koalisyonundan "yoğunluğunu" gerekçe göstererek ayrılmasının ardından, "gölge kabine" üyelerinin Corbyn'in Suriye 'nin bombalanmasına karşı çıkması halinde "isyan başlatacakları" yönündeki haberler ortaya çıkmıştı. (Sol)

Erişim: http://www.radikal.com.tr/dunya/ingiliz_ordusundan_darbe_tehdidi-1437963

Eşref KUŞÇUBAŞININ KERAMETİ

Dünya savaşının çıkmasıyla birlikte 1914-1915 yılları arasında Teşkilat-ı Mahsusa'nın Arap Yarımadasından sorumlu başkanı olarak görev yapmış, Süleyman Askeri Bey'in ölümünü takiben Teşkilat-ı Mahsusa başkanı olmuştur (1915-1918).

Dünya Savaşı sırasında İngilizler'e karşı girişilen Süveyş Kanal Harekatı'nda (1916) öncü birliklere komutanlık etmiş, Hayber'de Faysal'ın (sonradan Irak Kralı olacaktır) 20 bin kişilik birliğine karşı 40 kişilik Teşkilat-ı Mahsusa birliği ile beş saatten fazla savaştıktan sonra yaralı olarak ele geçirilmiştir. Eşref Bey, Ocak 1917'de Emir Abdullah'ın kuvvetlerince esir alınmış ve İngilizler kendisini Malta'ya götürmüşlerdir.

Yakalandıktan sonra Lawrence'a şöyle dediği iddia edilmektedir:

- "Lawrence, kazandığını sanıyorsun. Fakat henüz hiçbir şey bitmedi. Hükümetinin başına öyle musibetler salacağım ki, 2 asır uğraşsanız bitiremeyeceksiniz."

Kuşçubaşı'nın bu sözünün arkasında Teşkilat-ı Mahsusa'nın IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu) yapılanmasını örgütlemiş ve desteklemiştir.

DEVAMINI OKUYUNUZ

**

ŞİMDİ SIRA BİZDE Mİ

وَمَن يَعْشُ عَن ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ

Ve men ya'şu an zikrir rahmâni nukayyıd lehu şeytânen fe huve lehu karîn(karînun).

Kim rahmet sahibi Rahman olan Allah'ın övünç kaynağı Kur'ân'ından uzaklaşarak kör hale gelirse biz ona bir şeytan, bir şeytanî güç musallat ederiz. Artık o şeytan onun yakın dostu olur. Zuhruf -36

"HEM PİYASA CANLANSIN, HEM VATANDAŞ SEVİNSİN" dediler

http://test.kredipazari.com/haber/hempiyasacanlansinhemvatandassevinsin.html 1/4

Hem piyasa canlansın, hem vatandaş sevinsin. İngiltere'de mortgage krizi nedeniyle devlet bir dizi tedbir alırken, aynı olay bizim ülkemizde yaşansa aceba ne olurdu? Dünyanın en gelişmiş ekonomilerinden biri olan İngiltere, ABD ile birlikte uzun süredir yaşanan mortgage krizinden en fazla etkilenen ülkelerin başında geliyor. Özellikle emlak piyasasının gelişmişliği ile bilinen ülkede kriz patlak verdiğinden beri her şey tepetaklak olmuş durumda. Krediyle ev alanlar borçlarını ödeyemiyor. Bankalar evlere el koyuyor. Fiyatlar sürekli düşüyor. Öyle ki, İngiltere'de ev fiyatları 1930'lu yılların başında yaşanan büyük ekonomik krizden bu yana en büyük yıllık düşüşü kaydetti. Geçen yıl ağustos ayından bu yana fiyatlarda yüzde 12,7 oranında değer kaybı yaşandı. Genel ekonomik göstergelerde İngiliz vatandaşlarının alım gücü de gün geçtikçe düşüyor. Bu da İngiliz vatandaşların uluslararası yatırım yapmaları nedeniyle diğer ülkeleri de etkiliyor. Henüz resmi veriler açıklanmasa da İngiliz vatandaşlarının diğer ülkelerde yaptıkları gayrimenkul yatırımlarının azaldığını söyleyebiliriz. Tüm bu olumsuz gelişmelerin peşinden İngiliz hükümeti hem emlak piyasasını canlandırmak hem de bu sayede genel ekonomik göstergeleri iyileştirmek için bir dizi tedbirler paketi hazırladı. Şimdi bu paketin içeriğine bakalım: Değeri 175 bin sterlinin altında olan evler için önümüzdeki bir yıl boyunca alım-satım vergisi alınmayacak. Bu uygulama sonucunda, ailelerin 1750 sterlin kar etmeleri öngörülüyor. Ayrıca, ilk kez ev satın alacak olan, peşinat ödemekte güçlük çeken ve yıllık geliri 60 bin sterlinin altındaki ailelere evin değerinin yüzde 30'una kadar faizsiz kredi sağlanacak. Bu şekilde konut alımı kolaylaşacak. Ekonomi de canlanacak ama bizi asıl ilgilendiren nokta vatandaşların daha kolay şartlarda konut sahibi olmaları. Diğer taraftan ise İngiliz muhalefeti bu pakete itiraz ediyor. İlginç noktada burada zaten! Muhalefet itiraz ediyor ama nasıl? Muhafazakar olarak nitelendirilen muhalefet, hükümetin aldığı bu tedbirleri aslında savunuyor, ancak bu önlemlerin yetersiz olduğu görüşünde. Mesela İngiliz muhalefeti 'Sadece değeri 175 bin sterlinin altında olan evlerden değil, 250 bin sterline kadar olan evlerden de alım-satım vergisi alınmamalı' diyor. Her ne kadar İngiltere'de tüm bu hamleler seçim yatırımı olarak nitelendirilse de hükümetin aldığı tedbirler ve muhalefetin yaklaşımı bizim hiç de alışık olmadığımız bir tabloyu ortaya koyuyor. Biz de ise durum içler acısı. Teşviksiz çıkan mortgage yasası çıktığı gibi raflarda kaldı. Vatandaşa ne bir faiz indirimi ne de vergi muafiyeti getirildi. Aksine alım-satım vergileri artırılarak vatandaşın konut almaması için her şey yapıldı. Henüz dünyada mortgage krizi sona ermedi. ABD ve İngiltere'de bankalara ve dev mortgage şirketlerine el koyulurken, krizin birkaç yıl daha sürmesi bekleniyor. Kriz, ABD ve İngiltere'de olunca haliyle tüm dünyayı etkiliyor. Biz, çok ciddi etkilerini hissetmedik ama muhtemel krizde hükümetin alacağı tedbirleri ve muhalefetin göstereceği yaklaşımı büyük bir merakla bekliyorum. Kaynak: Milliyet (http://emlak.milliyet.com.tr/Default.aspx?aType=HaberDetay&articleID=3521)

http://test.kredipazari.com/haber/hem-piyasa-canlansin-hem-vatandas-sevinsin.html

İSPANYA'DA KENTLER HAYALET ŞEHİR OLUYOR

11.06.2012 - 17:29
www.borsagundem.com

İspanya'da kriz derinleşiyor. Kredilerini ödeyemeyenlerin evlerine el konuluyor

İspanya'da işsizlik artıyor, emlak fiyatları da düşüşte. Çünkü bankalar, mortgage yani "tutsat" kredilerini ödeyemeyenlerin evlerine el koyuyor. Ülkede, bir zamanların lüks semtleri hayalet kasabalara dönüşüyor.

İspanya'nın Manhattan'ı Bomboş

Madrid'e 45 kilometre uzaklıktaki Sesenya kasabası da bu kötü gidişattan payını alıyor. Manhattan'a benzetilen bu kasaba, İspanyol sosyetesinin yakın zamana kadar gözde yerleşim yeriydi.

Ancak kriz bu lüks yerleşim yerini de vurdu. 13 bin konuttan ancak 5 bini tamamlanabildi. Havuzlar, oyun parkları, sokaklar şimdi bomboş.

Bir İspanyol, yaşanan süreçle ilgili olarak "Bankaların verdiği kredilerle bu hayalet konutlar yapıldı. Kimse bu evleri alamıyor, çünkü çok pahalılar, çünkü kriz var, çünkü durum her geçen gün kötüleşiyor" diyor.

İnşaatlar Çürüyor

Hayalet kente dönüşen Sesenya'da inşaatlar çürümeye terkedilmiş durumda.

Kasabada yaşayan az sayıda İspanyol, Avrupa Birliği'nin bankaları kurtardığını, ancak evleri ellerinden alınanlara yardım etmediğini belirtiyor.

Günde 160 Kişi Evinden Oluyor

İspanya genelinde ise, kredi borcunu ödeyemediği için günde ortalama, 160 kişi evlerinden çıkarılıyor.

http://emlakkulisi.com/ispanyada-luks-semtlerdeki-evlere-el-konuluyor/126121

BANKALAR EVLERE EL KOYUYOR-TÜRKİYE

Bankalar konut kredisini ödemeyen yurttaşların evine el koyuyor. El konan konut sayısı katlanarak artıyor. Bankalar evleri satışa çıkardı.

21 Eylül 2015 Pazartesi 13:11

Ekonomide yaşanan kriz ve hayat pahalılığının artması vatandaşı borçlarını ödeyemez hale getirdi. Krediler ödenemez oldu.
Bu durum en çok konut ve otomobil sektörünü vurdu. Konut kredisini ödemeyen yurttaşların evine el koymaya başladı.
Konut kredilerinde yaşanan sıkıntı ile ilgili Aydınlık Gazetesi'ne bilgi veren bir banka üst düzey yöneticisi, konut sektöründe ciddi bir sıkıntının olduğunu vurguladı. Son bir yılda maaşlara yapılan zam ile gerçek enflasyon arasında çok ciddi bir fark oluştuğunu belirten yetkili, **"kredisini ödeyemenlerin konutlarına el koyduklarını"** ifade etti.
Bankalar ellerinde biriken gayrimenkulleri satmak için emlakçılığa soyundu. İcra yoluyla düşük fiyatlı satış yerine, bu gayrimenkulleri bankalar "online satış" sitelerinde yayınlıyor. Sadece bir internet sitesinde binin üzerinde ilanı görmem mümkün..

ulusalkanal.com.tr

1929: THE GREAT CRASH (2009) BÜYÜK ÇÖKÜŞ/ Kara Perşembe

Son günlerde TV de artan maket binalardan daire satışı ve süper yeni otoların reklam taarruzuna uğrayan milletimize uyarı olacak belgesel.
"ŞİMDİ AL, SONRA ÖDE"
Parası olan alır. Olmayan kredi çeksin.
Bu mantık yanlış mantıktır.
Refah yaşayacağım diye düşülen hırs hastalığından kurtulmanız ve bir zamanlar bankerlerden kazıklanan milletimizin bu tür reklamlar ile çok aldatıldığını hatırlatırız.
Paul Warburg'u rahmetle anıyoruz.

DEVAMINI OKUYUNUZ..

LET'S MAKE MONEY (2008) (Hadi para yapalım)

"HANGİ ÜLKENİN SOKAKLARINDA KAN AKIYORSA, ORAYA YATIRIM YAPACAKSIN"

DEVAMINI OKUYUNUZ.

ÖZEL SİGORTA-YENİ PARA-EMEKLİLİK HAYALİ-BATIŞ HİKAYESİ

DEVAMINI OKUYUNUZ.

ÇOBANLARIN YARIŞI

Mustafa Özcan

12 Mayıs 2013 Pazar/Milli Gazete

Günümüzde derin dindarlıktan en az nasiplenmiş zümreler arasında müteahhitler gelmektedir. Zaten son dönemlerde mücahit kavramının zıddı olarak ünlenmiştir. **'Mücahitler müteahhit oldu'** denilmektedir. Dünyayı yaşanmaz hale getirdiler. Modern zamanlarda petrol zenginliğiyle birlikte Karun-Haman ikilisini ve terkibini hatırlatıyorlar. Musa ve Harun'ların sesi ise kısık.Bu zevattan birisi de Suudi Arabistan'ın en zenginlerinden birisi olan **Velid Bin Tallal**'dır. ABD'ye yakın ve dine uzak bir yapısı var. 11 Eylül olduğunda elbette hepimiz üzüldük. Lakin onun üzüntüsü bir başka idi. Biz hem Müslümanlara iftira atıldığı hem de masumlar öldüğü için üzüldük. Lakin Velid Bin Tallalimajlarının ve dostluklarının bozulduğu için üzülmüş olmalıdır. O sıralarda İkiz Kuleler'in bulunduğu New York'un Belediye Başkanı Bush ayarında Rudy Giuliani idi.Kabalıkta üstat bir adamdı. Aklımda kaldığı kadarıyla bir defasında BM çalışmaları için şehrine gelen Arafat'ı kokteyl için uğradığı belediye binasına sokmamıştı. Kovmuştu. İkinci mühim vakası ise Velid Bin Tallal'ı terslemesiydi. Velid Bin Tallal hem 11 Eylül mağdurları için taziyelerini sunmuş hem de 11 milyon dolarlık bir çek uzatmıştı. Berlusconi gibi **'Batı medeniyeti İslam medeniyetini döver'** diyen bir zihniyete sahip olan Rudy Giuliani bu çeki kaba bir şekilde, elinin tersiyle itmişti. Böylece liberal ve Amerikan yanlısı da olsa Velid Bin Tallal gibilerine bile tahammül edememiş ve onun şahsında bütün Müslümanları **'hırpani'** olarak görmüş ve reddetmiştir. Aslında Velid hak ettiğini bulmuştur. Halbuki Velid Bin Tallal'ı hayat tarzı itibarıyla Amerikalılardan ve Giuliani'den ayıran hiç bir fark ve özel durum yoktur. **Lakin Rudy Giuliani'ye göre yine o Arap'tır ve Churchill'in deyimiyle ' köpek'vasfını hak etmektedir.**

*

Velid Bin Tallal modernizme iman etmiş birisidir ve öyle kapalı kadınlardan falan hoşlanmaz. Modernizme zıt hiçbir şeyden hazzetmez. Şimdi Cidde-Dubai rekabetindeki projelerle adı geçiyor. Dubai ile Cidde arasında mühim bir rekabet meselesi var. Dünyanın en yüksek gökdelenine hangi şehir ev sahipliği yapacak?

Bu suretle cahiliye Araplarının yarışını diriltiyorlar. Son sıralarda Ayşe Arman gibi bizim modernistler bile Batı yerine Dubai'ye takılır oldular ve onu yeğliyorlar. Boynuz kulağı geçti. Hong Kong gibi katıksız küresel şehirlerden birisi. Dubai'deki Burc el Halife gökdeleninin uzunluğu 828 metreyi buluyor. Velid Bin Tallal ise Cidde'ye onu aşacak bin metrelik yeni bir gökdelen kurmayı tasarlıyor. Halbuki, **Cidde ve Mekke gibi şehirlerin altyapısı yok ve alt yapısızlık yağmur mevsimlerinde felakete dönüşüyor.** Onu yapmak yerine bina uzunluklarıyla

gösteri yapmayı tercih ediyorlar. **Yatay büyümek yerine hormonlu ve dikey büyümeyi yeğliyorlar.** Velid Bin Tallal Cidde'ye kuracağı **Burc el Memleke ile birlikte Burc el Halifeyi**gölgede bırakmayı tasarlıyor. Yapar mı yapar!

*

Aslında burç veya gökdelen yarışında İslam ülkeleri başı çekiyor. **En büyük çılgınlık Müslümanlarda. Zira Dubai İslam ülkeleri arasında gıptayla bakılan bir model.**Bütün şehirler onun gibi olmak istiyor. **Kutsal şehirlerin anası Mekke ve Medine ise Haman şehirlerinin anası Dubaihaline geldi.**

Çeçen Lider Ramzan Kadirovda Ruslardan aldığı gazla veya gaz parasıyla Grozni'yi yeni bir Dubai haline getirmek istiyor.

Kazakistan, yeni başkentini Asitane'yi yeni bir Dubai olarak kurguluyor.

Onun ötesinde petrol paralarıyla Azerbaycan yönetimi de gökdelen yarışında ben de varım diyor ve Bakü'ye bin metrelik veya onu aşan bir burç veya gökdelen dikmek istiyor. Neden olmasın onun da petrolü var onun da halkına yansımasa da parası bol. İlla Arap olmasına da gerek yok!

Dolayısıyla Cidde, Dubai ve Bakü arasında üçlü bir yarış var. Karun gibi zengin olan bu petrol üreticisi ülkeler Haman gibi göklere ulaşmak istiyor. İbrahim Ethem Allah'ın, saraylarda aranmayacağını idrak edince derviş olur. Allah'ı tevazu içinde kırlarda arar. Lakin Firavun meşrepler Allah'ı göklerde arıyorlar. Bunun için de gökdelen yapıyorlar. Ne gariptir İslam ülkeleri gökdelen kurmada yarışırken gece kondu yoğunluğunda da dünyanın geri kalanıyla yarışıyorlar.

Gece kondu ile gökdelen yarışları arasında orta bir yol yok mu?

Ne zaman yaşanabilir şehirler kuracağız?

Dubai dünyanın en modern şehirlerinden birisi. O kadar modern ki en çok egzoz salınımı ve emisyonu yine bu şehirde veya ülkede.

SAHİH HADİSLERDE AHİR ZAMANDA BALDIRI ÇIPLAK ÇOBANLARIN-İNŞAATÇILIĞIN SEKTÖR HALİNE GELDİĞİ DEVREDE- YÜKSEK BİNA YAPMAKTA BİRBİRLERİYLE YARIŞACAKLARI HABER VERİLMEKTEDİR.

Petrol zenginliğiyle birlikte bu dönem başlamış ve şimdi Velid Tallal'larla birlikte zirve dönemine veya çılgınlık noktasına gelmiştir. Biz de hep birlikte çobanların yarışını seyrediyoruz. Acaba bu çobanlar kendileri hakkındaki hadisi duyduklarında neler hissediyorlar? Yoksa hissizleşmişler mi?

http://ismailhakkialtuntas.com/2013/05/14/yeni-iremin-cokusu/

Not: Faiz ne menem bir beladır ki, Müslümanlar olarak meşru görmeye başladık. Biz Müslümanlar borç verme sistemini geliştiremedikten sonra bu sorun hiçbir zaman düzelmeyecek. Oluşan boşluğu birileri dolduracak onlarda acımasız kapitalist sistemini uygulayacaktır. Sistem kendi içinde doğrularını uygularken bizede laf kalabalığa dönen bu sözleri yazmak kalacak.

Michael Moore THE CORPORATİON–Şirket (2003) belgeselde acı bir gerçeğe işaret eder.

M. MOORE DİYOR Kİ..............................

“Yani bunun çok ironik olduğunu düşünmüşümdür” yani tüm bunları yapabiliyorum ve yine neredeyim? Görsel medyadayım. Büyük şirketlerin sahipleri olduğu stüdyolar tarafından yayınlanıyorum. Şimdi ben, temsil ettikleri her şeye karşıyken beni neden yayınlıyorlar?

Ve ben onların parasıyla onların inandıklarına karşı çıkıyorum. Tamam mı? Evet çünkü onlar hiç bir şeye inanmazlar. Beni yayınlarlar çünkü bilirler ki benim filmimi veya TV gösterimi izlemek isteyen milyonlarca insan var ve böylece para kazanacaklar. Ve ben de düşüncelerimi ortaya koyabiliyorum çünkü kamuoyunun kapitalizmdeki bu inanılmaz kusur boyunca sürüyorum açgözlülük kusuru. Anlatıldığı gibi zengin adam sana ipi satar onu asacağın ipi eğer bundan para kazanacağını düşünürse evet ben ipim.

Umarım. İpin bir kısmı. Ve yine inanırlar ki insanlar beni izlediğinde “veya belki bu filmi veya her neyse izlediğinde” sanırlar ki yani evet yani bilirsiniz bunu izlerler ve bir şey yapmazlar çünkü onların beynini uyuşturup onları aptallaştırmada öyle başarılı olmuşuzdur ki “yani hiç etkilenmeyeceklerdir...” “İnsanlar divanlarından kalkmayacaklar” ve gidip politik bir şey yapmayacaklardır. Buna inanıyorlar. Ben aksine inanıyorum. İnanıyorum ki bir kaç insan bu sinemadan çıkacak veya divanından kalkacak gidip bir şeyler yapacak bu dünyayı tekrar elimize geçirmek için herhangi bir şey.

DEVAMINI OKUYUNUZ.

NE OLACAK ŞİMDİ??

İhramcızâde İsmail Hakkı

Galata Bankerlerinin Osmanlı Devlet Maliyesi Sistemine Etkileri [Baltaci Ailesi] ALEX BALTAZZİ

Çok iyi bir iş teklifini, sevdiği kızın çağrısını ve daha birçok cazip teklifi reddedecek kadar çok seviyor İzmir'i Alex Baltazzi. İzmir'deki en ünlü Levanten ailelerinden birinin temsilcisi olan Baltazzi, "İzmir benim her şeyim" diyor.

Yaklaşık üç asırlık bir geçmişe dayanıyor onların öyküsü. Kendilerine "yabancı ya da Levanten" denmesini sevmiyorlar çünkü onlara göre sadece dinleri farklı... Fransızca'ya 1575'te giren Levanten sözcüğünün anlamı "Ortadoğulu, Yakındoğulu, Doğu Akdeniz ülkelerinden olan" anlamına geliyor. Genel tanımla ise Levanten, Osmanlı Döneminde, özellikle Tanzimat sonrasında büyük liman kentlerinde yoğunlaşan ve ticaretle uğraşan, Müslüman olmayan azınlıklara verilen isim. Bu dönemde İzmir'e yerleşen Levantenler arasında Baltazzi Ailesi önemli bir yer tutuyor.

Venedik'ten 1746 yılında İzmir'e gelen Baltazziler, ilk olarak deniz ticaretiyle ilgilenmişler. İzmir Limanı'nın Osmanlı zamanında çok işlevsel olduğunu söyleyen Alex Baltazzi, Sakız Adası'na göçen bir kısım aile üyelerinin de yıllar sonra İzmir'i tercih ettiğini söylüyor. 1840'lı yıllarda Baltazzi Ailesi rotasını deniz ticaretinden bankacılığa çeviriyor. Osmanlı'nın ilk bankası Dersaadet Bankası'nı kurarak, çöküş sürecine kadar devleti ciddi kredilerle destekliyor Baltazziler.

Sadece İzmir değil, Marsilya ve İstanbul'da da ticaretle uğraşan aile üyeleri, kalabalık olmanın getirdiği avantajla da başarılı bir grafik çiziyor. Kalabalık aile olmanın nedeni ise Sakızlı

denizcilerin "aileler arasında evlilik" prensibine dayanıyor. İzmir'in Akdeniz limanları içerisinde ilk sırada geldiğini anlatan Alex Baltazzi, Osmanlı'nın o dönemini şöyle anlatıyor:

"Deniz ticaretinde çok gelişilse de devlet nakit sıkıntısı yaşıyordu. Osmanlı parasının da değeri düşüyordu. Biz de bankerlikle uğraştığımız için Baltazzi Ailesi olarak devreye girdik. Avrupa'da çok bilinen poliçe sistemiyle 1843 yılında kambiyo sabit kur anlaşmasını yaptık Osmanlı'yla. 1854 yılına kadar süren anlaşmamıza göre şart şuydu: Bir pound, 110 kuruş olarak belirlenecekti ve bu kur değişmeyecekti. Biz sözümüzü tuttuk. Osmanlının çöküşüne kadar en yüksek kredileri Baltazzi Ailesi olarak biz verdik. Osmanlının ekonomisi içinde çok büyük bir yer tuttuk."

Ancak Osmanlı'nın çöküşü, bankerlikle uğraşan Baltazzi Ailesi'nin de mali çöküşünü hızlandırmış. Aile olarak farklı sektörlere yöneldiklerini söyleyen Alex Baltazzi, son aile üyelerinin, Osmanlı'nın kredilere karşılık verdiği Ali ağa civarındaki arazilerle geçindiğini anlatıyor ve esprili bir üslupla ekliyor: "Benim dönemime gelince bir şey kalmadı. Mecburen iş başa düştü."

Kendi ailesinin mütevazı bir yaşam sürdüğünü belirten Alex Baltazzi, "Çalışacaksın, geçmişi unutacaksın" tavsiyeleriyle başlıyor hayat mücadelesine. Ortaokulu bitirdikten sonra okumayan Levanten gençlerinin aksine Baltazzi, hırslı bir davranışla İzmir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi'ni tamamlıyor.

İzmir'i terk edemedi

Dış ticaret, tercümanlık gibi çeşitli işlerde çalışan Baltazzi, 1962 yılında Belçika'nın sonradan iflas eden ulusal havayolu şirketi Sabena Havayolları'nda müdürlük yapıyor. İyi bir konumda yer alan Baltazzi, şirketin İstanbul'a terfi teklifini reddediyor, çünkü çok sevdiği İzmir'den kopamıyor.

Müdürlük tecrübesinin ardından geleceği öngören bir yönetici arkadaşı Baltazzi'yi turizm sektörüne girmesi için heveslendiriyor. O zamanlar Türkiye'ye gelen turist sayısının azlığı ve bu işin çok iyi bilinmemesinden kaynaklı Baltazzi ilk başta sıcak bakmıyor fikre. Ancak arkadaşı, "Türkiye çok güzel bir ülke, turizm alanında hızla ilerleyebilir." sözleriyle Alex Baltazzi'yi cesaretlendiriyor ve Baltazzi, küçük bir ofisle 1969'da Karavan Turizmi kurarak turizm sektörüne adım atıyor.

Levanten ailelerinin tamamı gibi Baltazzi Ailesi'nin de İzmir'deki yerleşim yerleri Bornova, Alsancak Frenk Sokağı ve Buca olmuş. Turizmle ilgilenenlerin daha çok Buca'da yaşadığını anlatan Alex Baltazzi, daha sonra Alsancak'a taşınıyor. Bugün İzmir'de iki bin civarında Levantenin yaşadığını söyleyen Alex Baltazzi, kendilerini şöyle tanımlıyor:

"Avrupa'dan gelip, biraz doğu felsefesini benimsemiş, birkaç dil bilen, belli sektörlerle ilgilenen bir topluluğuz. Osmanlıların çok güzel bir deyimi vardı bizim için, tatlı su Frenkleri diye.

Yabancı sıfatını sevmememizin sebebi ise ilişkilerimizle ilgili… Biz Karaosmanoğullarıyla, Osmanlıyla iç içeydik, hem iş hem dostluk ilişkilerimiz vardı, kozmopolit bir aileydik. İngilizler, Fransızlar Osmanlı Bankası'nı kurduğu zaman biz de bankacılığa devam ettik. Ama Ruslar Yeşilköy'e dayandığı zaman, yabancılar Osmanlı'ya sırtlarını döndüler. Ancak Galata bankerleri olarak biz desteğimizi sürdürdük. Prof. Dr. Haydar Kazgan, Galata Bankerleri kitabında 'Osmanlı'yı kurtaranlar onlardır' der. Sadece dinimiz farklı, yaşayış şeklimiz, adetlerimiz aynı. Yani aslında birbirimizden farkımız yok."

Baltazzi İzmir'i bir başka seviyor. Mesleğinin turizm olması nedeniyle kente her açıdan bakabiliyor Baltazzi. 19.yüzyılda İzmir'in, gezginlerin İstanbul'dan sonra uğradığı ikinci adres olmasını, küçük Paris benzetmelerini bugün de duymak istiyor. Baltazzi'ye göre vahşi yapılaşma, birçok kentte olduğu gibi İzmir'de de yaşandı, eski dokular tamamen korunamadı. Turistlerin eskiye özlem duyduğunu söyleyen Baltazzi, her şeye rağmen zengin bir tarihin üstüne kurulu İzmir'in çok güzel bir kent olduğunu düşünüyor.

İzmir turizmi

Turizm duayeni Baltazzi ile sektörün detaylarına girmemek mümkün değil. 40 yılın tecrübeli bakışına göre çeşitlendirilebilir turizm, kent için henüz atılacak bir adım değil. Kadifekale'nin onarılması, Agora'nın tamamen gün yüzüne çıkarılması, tüm eserlerin sergilenebileceği büyük bir müze, Kemeraltı Çarşısı'na Kapalıçarşı vizyonunun getirilmesi Baltazzi'ye göre öncelikli adımlar. Kentin Roma, Helenistik, Ceneviz, Osmanlı dönemi miraslarına sahip olduğunu vurgulayan Baltazzi, tarih arayan turistler için büyük bir potansiyele sahip olduğumuzu düşünüyor.

Mesleki kimliğiyle değil, kişisel olarak İzmir'i sorduk Alex Baltazzi'ye. Bir levantenden İzmir tanımı: "Ben bir İtalyan gibi bakamıyorum. İzmir benim her şeyim. Hatıralarım, sevgilerim, uğraşılarım burada. İzmir beni çok mutlu ettiği için şimdi İzmir için bir şeyler yapmaya çalışarak ona karşı borcumu ödüyorum. Aynı zamanda İtalyan Kültür Derneği başkanlığı yaptığım için Türkiye ve İtalya arasındaki kültürel ilişkilerde yer almak beni mutlu ediyor. İtalya Cumhurbaşkanlığı'ndan şövalye nişanı aldım. Tüm bunları İzmir'de kazandım nasıl sevmeyeyim bu kenti?"

Tez konusu olan Baltazziler ödül getirdi

Uludağ Üniversitesi İktisat Bölümü mezunu olan Nursel Manav'ın yüksek lisans tezinin konusunu Baltazziler oluşturdu. 19. yüzyıl mali tarihindeki önemli figürlerden olan Baltazziler'in işlendiği 'Devlet-Banker İlişkileri Çerçevesinde Baltazzi Ailesi' başlıklı tezle Manav, 5. Bankacılık ve Finans Tarihi Araştırma Yarışması'nda yüksek lisans dalında ödül aldı.

Atina'da yedi yıllık mahsur kalış

Baltazzi Ailesi'nin hayatında bir de acı tecrübelerle dolu Atina dönemi var. Çocukluğunu etkileyen dönemi anlatan Baltazzi, "Babam domuz avına çıkardı arkadaşlarıyla. Bir av macerası sırasında gözüne kurşun geldi. Atina'da çok iyi bir doktor olduğunu duyduk ve tedavi için gittik. Babamın ameliyatı başarılı geçti, görme yeteneğini tamamen olmasa da geri kazandı. Ancak o sırada 2. Dünya Savaşı başlayınca İzmir'e yedi yıl dönemedik. 10 yaşına kadar Atina'da yaşadım. Kötü bir dönemdi, ekmek-su yok, kıtlık var. Savaşı yaşayınca farklı bir insan oluyorsunuz sanki. Bombalar üstünüze yağarken, din, dil, ırk gibi kavramlar önemini yitiriyor, sadece insanlık kimliği kalıyor geriye. Daha barışsever, hümanist, belki biraz da hırslı biri oluyorsunuz." diyor.

Erişim: http://www.izmirdergisi.com/site/index.php?option=com_content&view=article&id=104&Itemid=457&lang=tr

MÜLAKAT

[archiveorg GalataBankerlerininOsmanlDevletMaliyesiSistemineEtkileribaltaci width=640 height=30 frameborder=0 webkitallowfullscreen=true mozallowfullscreen=true]

[slideshare id=53007161&doc=alexbaltazziileyaplanmlakatgrmesivemlakatgrmesininbetimselanaliz-150921092507-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=53007267&doc=galatabankerlerininosmanlidevletmaliyesisistemineetkileribaltaciailesi-150921092802-lva1-app6892&type=d]
[slideshare id=53007309&doc=galatabankerlerininosmanldevletmaliyesisistemineetkileribaltazzibaltacailesirnei-150921092859-lva1-app6892]
[slideshare id=53007317&doc=osmanlirumbankeriyorgozarifi-seriyyeakan-150921092908-lva1-app6891&type=d]
[slideshare id=53007317&doc=osmanlirumbankeriyorgozarifi-seriyyeakan-150921092908-lva1-app6891&type=d]
[slideshare id=53007326&doc=osmanli-imparatorluu-nun-ic-borclanmada-kullandii-yontem-ve-araclar-150921092916-lva1-app6892&type=d]
[slideshare id=53007219&doc=arsiv-belgeleri-isiginda-hezaren-han-in-yapisal-cozumlemesi-structural-analysis-of-hezaren-han-throu-150921092635-lva1-app6892&type=d]

Hacı Hafız Bedrettin DOĞRUYOL Kaddesellâhü sırrahu'l azîz

HZL: Fatih ÇINAR

Sivas, binlerce yıllık birikiminin bir getirişi olarak nice büyük insanları bağrında barındıran bir kültür şehridir. Bu nadide şehrin kültürel alt yapısını oluşturan, son dönemin en önemli simalarından bir tanesi de Hacı Hafız Bedreddin Doğruyol'dur. Bedreddin Efendi'yi tanıtırken onun entelektüel yönüne vurgu yapmamızın sebebi, daima ön yargılardan uzak, kendinden önce başkalarını düşünebilecek olgunluğa sahip, ilmî ve ahlakî birikimini zirveye ulaştırmış bir zat olmasındandır. Aynı zamanda kendisi, ailesinden gelen bir birikim ile topluma yön vermeyi başarmış bir din adamıdır. Bedreddin Doğruyol, tutucu olmayan, herkesi kucaklayabilen, genelde insanlığın Özelde ise müslümanların dertleri ile ilgilenen, bu kültür şehrinin ileri görüşlü bir aydınıdır.

0, gerek çeşitli camilerdeki din hizmetleri gerekse güzel ahlâkı ile üzerinde durulması gereken seçkin bir şahsiyettir. Kendisi, din hizmetlerinde daima örnek olmayı prensip haline getirmiş, yapmadığını söylemekten haya eden, diğer bir ifade ile yaşamadığı bir şeyi insanlara ifade etmekten sakınan örnek bir kimsedir.

1911*de Sivas'ta dünyaya gelmiştir. Dedesi Mehmet Selim Efendi, babaannesi Saniye Hanım, annesi ise Hatice Hanım'dır. Babası, aynı zamanda Sivas Mebusu olarak ilk mecliste görev üstlenen millî mücadele ve ilk meclisin manevî mimarlarından Hacı Mustafa Takî Efendidir. Mustafa Takî Efendi bu milletin yakın tarihi açısından çok büyük hizmetlere imza atmış, medrese eğitimini başarıyla tamamlamış, adliye ve millî eğitim teşkilatlarında uzun yıllar hizmet vermiş bir gönül adamıdır. Üretken bir yazar, duygulu bir şâir ve aynı zamanda fikirleri ile toplumun geleceğine ışık tutan büyük bir mütefekkirdir.

Böyle bir babanın oğlu olarak dünyaya gözlerini açan Bedreddin Doğruyol, her şeyden önce sağlam bir altyapıya sahip olmalıydı ve nitekim öyle de oldu. Hafızlığını tamamlayarak başladığı ilim hayatına medresedeki eğitimini başarıyla tamamlayarak devam eden Bedreddin Efendi, ilmîanlamda ciddi gelişmeler kaydetmiş, manevî yönünü güçlendirmek için de, aynı zamanda eniştesi olan Cizözlü Yusuf Efendi'nin kontrolüne dâhil olmuş, nefsini ıslah için büyük gayretler göstermiştir.

Bedreddin Efendi çok az konuşan, konuştuğu zaman da doğruyu ve güzeli ifade eden biryapıya sahipti. Kendi fikri bile olsa Mustafa Takî Efendimiz şöyle buyurmuştur, Mustafa Hâkî Efendimiz şunu söylemiştir' gibi ifadelerle benliğini aradan çıkararak konuşmayı tercih eden alçak gönüllü bir kimseydi. Zengin-fakir ayrımı yapmadan davete icabet eder, hastalan ziyaret etmekten hoşlanır, tanıdığı tanımadığı herkese setam verir, iletişimde ilk önce o adım atardı. Elini öptürmekten hoşlanmazdı. Çocukları çok seven, büyük bir ilgi ile onların üzerine titreyen, şefkat ve merhamette örnek birisiydi. Dostlarını zamanının iletişim araçları ile daima

arayan soran, onların dertleri ile dertlenmeyi bir hayat düsturu haline getiren son derece vefakâr; misafirlerine hizmet etmekten zevk alan misafirperver bir beyefendiydi.

Hiç kimsenin dış görünüşünden dolayı kınanmasına razı olmazdı. Kasket kullandığı için kendisini kınayanlara, dış görünüşün önemli olmadığını, önemli olan şeyin, içimizde bulunan ve bizi daima kötülüğe yönlendiren nefsimizin ıslah edilmesi olduğunu hatırlatırdı,

"Onu tanımayan kimse dışarıdan onu görse Sivas'ın valisi zannederdi" sözü Bedreddin Doğruyol'u yakından tanıyanların üzerinde ittifak ettikleri bir sözdür. Giyim-kuşamına bu derece önem gösteren bu âbide şahsiyet, maddî temizliğin olmazsa olmazlarından olan yemekten önce ve sonra el yıkama alışkanlığını ömrünün sonuna kadar devam ettirmiştir. Maddî temizliğin yanısıra manevî temizliğin de önemine vurgu yapan Bedreddin Efendi, içi ile dışı bir, özü ne ise sözüne yansıyan kısaca olduğu gibi görünen göründüğü gibi olan bir gönül insanıdır.

Hafız olan Bedreddin Efendi, çok güzel Kur'ân-ı Kerîm okurdu. Sesi gür ve yanıktı. Kendisi "Kurra" hafızdı. Onu Kur'ân-ı Kerîm okurken dinleyenler, okuduğu Kur'ân-ı KerînYin bitmesini hiç istemezlerdi.

İnsanların maddî ve manevî ihtiyaçları için ömrünü hizmetle geçiren bu fedakâr gönül insanı, fakirlerin ve eğitim gören gençlerin umudu olmuştur. Vefatından yıllarca sonra ortaya çıkarılan postane kayıtları, onun Tokat'ta eğitim-öğretim hayatını devam ettiren fakir bir delikanlıya yıllarca yardımda bulunduğunu bizlere göstermiştir.

Güzel ahlâkî birikimi sayesinde insanların gönüllerine hitap eden bu büyük şahsiyet Sivas'ın sınırlarını aşan çeşitli insan gruplarını içerisine alan bir tesir alanına sahip olmuştur. Kümbetli Müderris İbrahim Güneş, Yıldızelili Bekir Efendi, Ünye Müftüsü Dursun Ünal Bey, Bayatlı Yusuf Hoca Efendi, Akdağmadenli Hacı Hüseyin Avni Efendi ve Kızıllılı Yahya Efendi onun etki alanına girmiş büyük şahsiyetlerden sadece birkaç tanesidir.

"Nasıl yaşarsanız öyle vefat edersiniz, nasıl vefat ederseniz öylede dirilirsiniz" Hadîs-i Serîfi Bedreddin Efendi'nin vefatına ayrı bir anlam katmaktadır. Kendisi 20 Nisan 1984'te Sivas Çatal Pınar Camii'nde bir Cuma namazı esnasında vefat etmişlerdir. 20 Nisan Peygamber Efendimizin miladî olarak doğum gününe tesadüf etmektedir. Bir Pazartesi günü doğan Hz. Peygamberin doğum haberini getiren kölesini azad ettiği için, Ebû Leheb'in. Pazartesi günleri azabının hafifletildiği hatırlanırsa onun vefatı ayrı bir anlam kazanacaktır. Babası Mustafa Takî'nin de bir Cuma ve aynı zamanda bir bayram gününde vefat ettiği bilinmektedir. Takî Efendi'nin cenazesini yıkayarak namazını kıldıran İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak: "Efendim! Gözünüz aydın! Üç bayramı birden ettiniz!" sözünü, Bedreddin Doğruyol için şöyle ifade edebiliriz: Vuslatınız mübarek olsun!

Gün geçtikçe yalnızlaşan, bencilleşen, vefasızlaşan ve başkaları için fedakârlık duygusunu tamamen yitirmeye başlayan günümüz insanına düşen, güzel ahlâk ilkeleri ile bezenmiş böyle bir insanı tekrar tekrar okuyup, unutmaya yüz tutan ve bizi biz yapan bu ahlâkî değerlere dört elle sarılmaktır.

HACI BESLEN

Hzl: İbrahim YASAK

Atatürk caddesinden aşağıya doğru inerken simdi Akgül otelinin olduğu yerde Halim Özden'in "Özden Oteli" vardı. Yan tarafında ise meşhur Ankara Garajı. Ankara ve istanbul'a otobüsler oradan kalkardı, bir nevi o dönemlerin şehirlerarası terminaliydi orası... Özden Oteli'nın altındaki pastane, o günlerin ünlü pastanesiydi. Kasada orta yaslı, kasketli, günlük tıraşlı ve bakımlı, boynundan hiç eksik etmediği kravatı, önünden hiç eksik etmediği beyaz önlüğüyle pastanenin sahibi, kim girerse içeriye, mütebessim yüzüyle yerinden kalkar, saygıyla buyurun diyerek müşterisini bir misafir gibi karşılardı. Onu bazen de masalara servis yaparken kibar ve nazik hareketleriyle görürdünüz.. Bu kişi, nüfus kayıtlarındaki ismiyle Ahmet Turan Türkmenoğlu, herkesin bildiği ismiyle ise Hacı Beslen'di, Beslen Ustaydı.. Burası da "Beslen Pastanesi"...

Besten Amca, Sivas'ın renkli sımalarından birisi... Hem kişisel, hem sosyal hayatında, yaşadığı dönem ve koşullar içerisinde yaptığı işin en iyisini ve ilerisini yapmaya gayret eden ve ilkleri gerçekleştiren çalışkan, cesaretli, bir öncü girişimci, yenilikçi birisiydi... Çırak olarak başladığı çalışma hayatına azmi, çalışkanlığı ve cesaretiyle lokanta ve pastane açarak büyütecek bir çalışma örneği sergilemiştir.. Öyle ki, yılmadan ve bıkmadan sürdürdüğü çalışmasıyla on beş yaşında ilkokulu okumuş, 40 yaşında yağlı boya tablo yapmış, 35 yaşında vals ve gitar öğrenmek için İzmir'e kadar gitmiştir. Yüreğinden hiç tükenmeyen hayırseverlik ve insani duygusuyla, lokantasında bugünün kredi kartlarına benzeyen ama limitsiz veresiye defterleriyle herkese kredi açmıştır. İnancının bir bağlılığı sonucu ihramcızade İsmail Efendı'nin dizinin dibinden ve izinden ayrılmayan bir bağılıkla öbür dünyayı önceleyen bir hayat tarzını yasamaya çalışmıştır. Yüzünden hic eksik etmediği mütebbessim çehresiyle, insanı seven, sevdiğine bağlanan ve bağlılığını bir dostluk çemberi içerisinde sürdüren bir dost insan olarak yaşamıştır hep...

Hacı Beslen, aslen Akkoyunlular'a kadar uzanan bir silsileye sahiptir. Fatih dönemlerinde Sivas'a gelen Kara Mehmet Efendiye kadar ulasan bir aileye mensuptur. Aile, bugünkü Abadan Cami ile Kızılırmak ilkokulu arasında kalan Cavuşbaşı mahallesine yerleşmiş ve hala aynı yerde yaşamaktalar.

Varlıklı, güngörmüş bir aile. Cavuşbaşı'nda ev fırını islettiklerinden dolayı Fırıncılar ya da Ekmekçi Türkmenoğulları namıyla anılıyor. Soyadı kanunuyla aldıkları babasının aldığı Çetinbaş soyadını, hem amcaoğluyla isminin karışması hem de soyuna izafeten Türkmenoğlu olarak değiştiriyor A. Turan Cetınbaş... Ama aile, savaş yıllarıyla birlikte çok ciddi sıkıntılı dönemler yaşamaya başlıyor. Seferberlik döneminde hem anne hem baba tarafının neredeyse tüm erkekleri, dede torun herkes cepheye gidiyor. Uzun yıllar süren savaştan dört kisi dönebiliyor ancak, ikisi anne tarafından, ikisi de baba tarafından.. Anne tarafından Murat ve Aziz Efendi, baba tarafından ise İsmail ile Ahmet Turan Cetinbaş'ın babası olan Osman

Efendi.. Bunlardan atelyede çalışarak emekli olan ve güz mevsimlerinde evinde yaptığı erişte ve kadayıf kıyıcılığından dolayı nam salan Kıyıcı ismail Emmi 100 yaşlarına kadar yaşıyor.

Konaktaki Yatır

ilginçtir ki, Cavuşbaşf ndaki konaklarının içerisinde bir yatır medfundur, yerini bilmezler ama çoğu zaman aileden bazı fertlere evin içinde değişik yerlerde gözükür. Ev halkının "Dede" diye bahsettiği bu yatırın Anadolu'nun fethi döneminde bu topraklara gelen ve burada şehit olan bir ulu zat olduğuna inanılır. Büyük dedeleri Osman Efendi, seferberliğe giderken, evde kalan gelin ve kızları, bu yatıra emanet eder ve gider. Aile fertleri, baba ve dedelerini kaybedip yoksulluğa düştüklerinde, bu yatır, her gece sıcak tandır çöreği ve ekmek bırakır eve... Bir gün evdeki küçük kız bu çörekten alıp sokakta yiyince, komşular, yoksul durumlarına rağmen bu sıcak çöreği nereden aldığını, sorarlar. Yeni konuşmaya başlayan küçük kız, "evimizdeki dede getiriyor her gün bize", der. Bunun üzerine küçük kızın rüyasına giren dede, ona bir tokat atar ve söylediğine kızarak, bir daha da ekmek ve çörek bırakmaz eve...

Vefatlar sonrası ve yoksulluk

Ulu cami'de bir sabah namazı sonrası ihramcızade ismail Efendi, arkadaşlarına der ki, "dağılmayın, Osman Efendi emaneti teslim etmek üzere... Oraya gitmemiz lazım" Namaz sonrası, Osman Efendi'nin evine giderler ve Osman Efendi ruhunu testim eder. Defin sonrası taziye için geldiklerinde, annesi altı aylık bir bebek olan Ahmet Turan'ı kucağına almış

ağlamaktadır. "Niye ağlıyorsun gelin hanım" der, İsmail Efendi.. Annesinin "Ne yapayım, artık, attı aylık çocukla..." deyince, İhramcızade, küçük Ahmet Turan'ı kucağın alır, "0 artık bizim emanetimizdir, merak etme" der.

Çocukluğu çok sıkıntılı, acı ve yoksulluk içerisinde geçer. Daha altı aylıkken babası ölür ve yetim kalır. Dedesi de rahmetli olunca tamamen yalnız kalırlar ve sadece Cavuşbaşı'nda miras kalan ve oturmakta oldukları konakları ve küçük misafir evlerinden başka bir şeyleri kalmaz. Çalışmak ve evi geçindirmek annelerine düşer. Annesi amcazadelerinin Kadınlar Hapishanesi'nin arkasındaki un değirmenine işe girer. Ahmet Turan da, biraz büyünce de 9 – 10 yaşında iken hem bir taraftan ismet Pasa ilkokuluna eğitime başlar hem de Ankara garajının olduğu yerdeki Kebapçı Ahmet Emmi'nın yanında çıraklığa başlar. Yoksulluk, kebapların altından çıkan yağlı ekmekten akşam eve götürüp günlük rızık olarak yedirecek kadar derindir...

30 yıl sonra yanan ışık

Daha 9 yaşında iken kebapçı yanında çırak olarak sergilediği çalışkanlığı, dürüstlüğü ve gayreti, askerlik sonrası ona mükâfat olarak döner. Kebapçı olan ustasının isteğiyle çırak olduğu işyerine ortak olur. Ve artık esnaftır ama kendisini içten içe rahatsız eden bir duygu hep yüreğini kemirmektedir. İçkili bir lokantada çalışmak ve oraya ortak olmak ona çok ağır gelmekte, yalnız kaldığında için için ağlamaktadır, dua etmektedir. Ve bu duygunun bir gün, daha baskın çıktığında kararını verir ve Çorapçı hanın altındaki bir esnaftan bir terazi satın alır. Nedendir bilinmez hanın altında onların gösterdiği küçük bir odada bir camekânın içerisinde, evde yaptığı tatlıları,aldığı terazide tartarak satmaya baslar. Şükreder, içkisiz yerde, baklava satmaktadır artık.

Tatlı camekânının geç vakte kadar yanan ışığını, Çorapçı hanındaki vekalesine her akşam geçişinde gören İhramcızade Efendi hazretleri, bir akşam, ihvanından birisini göndererek "şu

ışık yanan dükkândaki kişiyi buraya davet edin" der. Daveti alan Ahmet Turan, yerinde I duramaz bir heyecanla toparlanır ve huzura varır. **"Nerelerdesin sen, 30 yıldır ararız seni"** diye karşılanır..

Bu bir başlangıçtır. Çorapçı Hanı'nda bir camekânda yeni bir ruhla başlayan maddi ilerleyiş, Çorapçı Han'ının vekalesinde huzura kabul edilişle birlikte manevi aleme pencereler açar. Yeni bir dönem, yeni bir acılımla başlar.. Artık, ihramcızade ismail hakkı Efendi'nin dizinin dibinden ve izinden ayrılmaz..

57 yıllık bir Sivas markası: Beslen pastane ve lokantası

Herkesin ismini markalaştırdığı bir dönemde, markasını kendi ismi yapan bir adam Ahmet Turan Türkmenoğlu, marka ismiyle Hacı Beslen...

Camekânda tatlı satarak kendi adına başladığı işini bir adım öteye götürür ve bugünkü Sirer caddesinde Ömür Lokantası'nın bulunduğu yere ilk lokantasını acar. Böylece, ilk defa porselen tabakların kullanıldığı lokantayla tanışır Sivas. Ve yıllar önce lokantada"çırak olarak çalışırken, yemeğe gelen gençlere "bir gün lokanta açarsa adını 'beslen' koyacağını söylemektedir. Ve o gün gelip lokanta açıldığında ismini "Beslen Lokantası" koyarak dileğini gerçekleştirir. Lokantada yemek yiyen öğrenciler de ona hep "Beslen amca" derler.Ve zamanla bu öyle yaygınlaşıyor ki, asıl adının yerini Beslen Emmi alırve adının önüne geçer bu isim artık... Öyle ki, es, dost tüm tanıdıkların beslen usta derken çocukları bile beslen derler artık ona.

Böylece, 1950 de ilk vergi levhasını alarak Sırer caddesindeki Beslen Lokantası, resmi kayıtlara geçmiş olur. Bütün titizlik ve çalışkanlığıyla işine sarılır, iş ilerler ve gelişir, o daha büyümek ve daha değişik işler yapmak niyetindedir. Ve yaptıklarıyla yetinmez, büyümek için lokantayı Akgüller'e devreder Ve ardından hemen, Bankalar caddesi park sokaktaki, şimdiki Yıldız Sineması'nın tam arkasında Terzi Hamdi'nin Tarıkahyalılara ait olan dükkânını alarak, Sivas için bir ilki daha başlatır. 1960'ların hemen öncesinde Beslen Pastanesi'ni açar. Bal, kaymak, peynir ve sütten oluşan sabah kahvaltısı verilen ilk pastane olur Beslen Pastanesi.. Sonra sebze halinde Karpuzcu Dayı'nın yanındaki dükkâna pastanenin ikinci şubesini açar. Büyüyen, güçlenen ve nam salan pastane bu ara sokaklara sığmaz artık... Ve Atatürk caddesi üzerindeki Ö2den Oteli'nin altına Kadir Uyaroğlu'nun dükkanını devralıp "Beslen Paslanesi"ni Sivas'a göre çok yeni olan iç tasarımıyla dizayn ederek açar.. Burayı açmanın daha farklı bir anlamı var onun için.. Askerlik öncesi çırak olarak çalıştığı içkili lokantada artık, bal, kaymak ve tatlı satmanın keyfini ve şükrünü yasamaktadır..

İlkleri Sivas'a getiren adam

1950 yılında Sirer caddesine açtığı Beslen Lokantası esnaflığa başlangıcı ve kendi ayakları üzerine durmaya başladığının ilk seneleridir. 0 başladığı yerde durmayan hep ileriye, hep daha yeniye sıçramaya çalışan, sakin görünüşlü ama kabına sığmayan bir adamdır. Bu başlangıç onu Sivas'ta yeni şeyler aramaya, yeni uygulamalar yapmaya itecektir hep. Fırsat bulduğu her anda büyük şehirleri gezer, görür ve inceler. Yapılanları takip eder, dinler ve kendine pay çıkarır. İsinin ilerlemesi, insanların bakışlarında yeni ufuklar açılması için, iyiye ve güzelliğe yönelik gördüğü her yeniliği, müşterisiyle ve Sivas insanıyla tanıştırmaya çalışır. 35 yaşında vals ve gitar öğrenmek için arkadaşının yanına izmir'e gidecek kadar renkli bir kişiliğe sahiptir. Özel yaşantısı kadar işinde de aynı duyarlılığı göstererek Sivas'taki birçok

ilkin, ülkeye gelmiş ya da gelmekte olacak her yeniliğin ilk örneğini hemen kendi gayretleriyle uygulamaya geçirir.

Sivas'ta akvaryumcu yokken, istanbul'dan akvaryum getirip, muhabbet kuşu getirip pastaneye koymuştur. Yine pastanenin girişine iki tane biri erkek biri kadın manken koyarak Sivas'ın geleneksel giyimlerini sergiler. Kapısının önüne iri taşlardan yapılmış Köroğlu çizmesini koyar. Pastaneye ilk defa gazyağı ile çalışan buzdolabını alır. Türkiye'de ilk defa ipragaz kullanılmaya başladığında hemen Ankara'dan ipragaz getirerek pastanede kullanmaya baslar. Yine Sivas'ta televizyon yayınları başlamadan önce alüminyum kazandan Cayırağızlı Bakırcı Zekeriya amcaya çanak anten yaptırır. Pastanenin vitrinine kor ve caddeden geçen Sivas halkına yabancı televizyon yayınlarını aksamları izletir. Yine yurtdışından satın aldığı video kamerayı televizyona bağlayarak, gündüzleri kaldırımdan geçen Sivas halkına caddenin canlı görüntüsünü yayınlayarak dikkat çeker. Bazı aksamlar gramofon dinletileri yapar. Özel günlerde şehrin protokolünün ve seçkin eşrafının katıldığı yemekler yapar.

0 bir öncüdür...

Kahvaltılık malzemelerden sabah kahvaltısı yapma alışkanlığının olmadığı Sivas'ta haliyle lokantalarda da kahvaltı yerine sabah çorbası çıkardı. Genelde herkes sabah çorbası içerdi. Otellerde açık büfe sabah kahvaltılarının olmadığı dönemlerdi, otele gelen müşteri oteli sadece konaklamak için kullanırdı. Böylesi bir durumda, Sivas'ta ilk defa bal, kaymak, süt, peynir, zeytin ve tavuksuyu çorbadan oluşan sabah kahvaltısı verir pastanesinde...

Sivas'ta ilk defa kahvaltı veren bir pastane açmak tabı ki tanıtımı da gerektiriyordu. Şehre gelip otellerde kalan yabancılar için, kendi tasarladığı ilanları otellerin lobisine asıyor ve müşterilerin pastanesine gelmesini sağlıyordu. Almanya'dan gelen tanıdığına, dükkânın değişik renkli resimlerini çektiriyor yine Almanya'da çoğalttırıp kâğıtlar üzerine tasarımı yaparak tanıtım afişleri hazırlıyordu. Bu afişlerden bir kısmının üzerine ingilizce, Almanca, Fransızca, Farsça ve Arapça olarak tanıtım bilgileri yazıyor, bu afişleri, otellerin lobisine asarak, o dönemlerde Sivas'a gelen tur şirketlerine vererek, turistlerin pastaneye gelmesini sağlıyordu.

1960'ların kredi kartı ve Servisten imalata titizlik

Her müşteriye ayrı bir veresiye defteri... Oturduğu masanın arkasında duvarın içerisinde önü bez perde ile örtülmüş ince, uzun ve yatay bir bölme vardı. Perde kaldırıldığında orada cebe sığacak büyüklükte küçük küçük defterler durur. Her defter bir şahsa aittir. Bölüm bölümdür, her bir bölüm, memurlar, günlük ödeyemeyen esnaflar, hafızlığa çalışanlar, dışarıdan gelen pazarlamacılar, talebeler, yarın ödeyecek olanlar.., yaklaşık 150-200 defterdir.. Yemeğini yiyip o gün parasını veremeyecek olanlar, yemek sonrası kalkar perdeyi kaldırıp kendi bölmesinden üzerinde adı yazılı olan kendine ait defterini alır ve yine kendi el yazısı ile ne yediyse yazar. Hesap günü yoktur, parası ne zaman otursa o gün gelir, defteri açar ve borcunu hesaplayıp ödedikten sonra o yaprağı yırtar atardı. Bir de garip guraba, parası olmayanlar vardır, onların defteri de olmazdı, yemeklerini yer ve giderlerdi...

Lokanta, tasarımından menüsüne, imalatındakı titizliğe kadar farklılık arzderedi. Sabah kahvaltısı menüsü: kaymak, bal, beyaz peynir, zeytin, süt ve tavuksuyu çorba.. Tavuk suyu çorba özel yapılırdı. Meydandan alınan tavuk,kesilir, temizlenir, haşlanır onun suyu ile çorba yapılır. Derisi alındıktan sonra eti doğranır. Bir tavuktan bir tencere şehriyeli çorba çıkardı.

Hassasdı. Her gün sabah namazından sonra imalathaneye uğrar. Çalışanlara; "benim şu kadar senelik işletmeciliğim var, eğer birinden bir gram eksik malzeme koyarsanız Allah benden sorar, sizden de sorsun" derdi. Sütün kabını dahi çalkalatmazdı. Pastanenin kaymağı Cayırağızlı Şerif hala ve Kulaksız Hüseyin emmiden, sütler ise yine Cayırağızlı Mazhar'ın anasından gelirdi. Sivas'ta camuz besiciliği yapan kim varsa onların ürettiği bal, kaymak ve süt pastanede tüketilirdi. Oğleleyin hanımlar evlerinde pasta börek yapamadıklarında misafirlerini ikram için tuzlu pasta, sana böreği, kıymalı talaş böreği, açma börekler, serpme börekler., talep ederlerdi. Aksamları aileler ailece pastaneye getir, yemek yerlerdi.

Öğrenmenin yaşı ve sanata olan tutku Okuma aşkı.. 30 yaşındayken, lokantaya öğle yemeklerine gelen bir imanvHatıp okulu öğrencisiyle anlaşır. Öğrenci ona Kur'an ve Arapça öğretecek, o da onun üç öğün yediği yemeğinin parasını almayacaktır. Büyük bir iştiyakla başlar ve okumayı öğrenir.

O bir sanatkârdır aynı zamanda, resim yapar, şiir yazar, günlük tutar... 40 yasından sonra yağlı boya tablo yapmaya başlar. 1974 yılında karakalem çizer. Sonra, plastik boya ile duratit üzerine resimler çizer ve Selahattin Aydemir'e gösterir, onun beğenmesi üzerine yağlı tablo çalışmalarına başlar. 200 yakın tablo yapmıştır, ölümünde tamamlanmak üzere olan iki tablosu yarım kalmıştır. Yazdığı hat tablolar Abadan Cami ve diğer camilerde duvarlardadır.Pastaneyi açtıktan sonra eski ve değerli eser ile antikaya ilgi duyar, toplamaya ve sergilemeye baslar. Nerede değerli bir eser görse bedelini öder, alırdı. Evinin ve pastanenin uygun yerlerinde sergilerdi. Evi ve işyeri müze gibiydi adeta. Elinde bulunan bu antika ve değerli eserleri, ölümünden bir yıl önce Kongre müzesine bağışlayarak özel bir bölüm oluşturmuştur. Yine, biri Yıldız sarayında diğeri Rahmi Koç müzesinde sergilenmek üzere iki tane hediye kılıç göndermiştir.

Günlük tutmaya baslar 60 yaşından sonra.. Cizgisiz pembe renkli ve ciltli bir defter alır ve 15.2.1980 tarihinden itibaren yazmaya baslar. "Duyduklarım ve duygulandıklarım, çok yönlü, dini-dünyevi" ismini koyduğu bu deftere Hacı Beslen / Ahmet Turan Türkmenoğlu, imzasını atmıştır. Defterin ilk sayfasına söyle yazar "Duyduklarımı, duygulandıklarımı kaleme alabilseydim, yazabilseydim ciltler hatta kütüphaneler dolusu kitaplar oluşurdu. Ne care ki, benim ümmi, okuyamamıs, az bilen, aciz, biçare oluşumdan, nefsin elinden fırsat buldukça yazmaya çalıştım. Yine de beceremeyeceğimi bile bile başladım. Rabbim bağışlayarak yardım eylesin. Amin. Hacı Beslen" Ve yazar, ayetlerden, hadislerden metinler aktarır sayfalara, özlü sözler, beyitler ve şiirler alır. Gördüğü rüyaları aktarır.

17.3. 1983 de Amasya'dan geçerken Ferhat'ın deldiği dağlara bakar ve şu şiiri yazar Hacı Beslen:

Coşkun sular gibi taşıp akayım

İki çeşme gibi gözüm dolsun seninle

Aksın aksın cemaline bakayım

içim dışım canım dolsun seninle

Bende Ferhatleyin dağlar deleyim

Dile sevdiceğim sana geleyim

Lütfuyla cananım hüsnün göreyim

Gözüm gönlüm ruhum dolsun seninle

Bir duyarlılık örneği

195ÛTİ yıllarda Marshall yardımı olarak okullara süt tozu dağıtılınca, elin Amerikalısı benim vatandaşıma bunu veriyor da ve ben nasıl durabilirim diyerek, Kızılırmak ilkokulu öğrencilerine sebzeli köfte ve pilavdan oluşan yemekler yaparak büyük kazanlarla ve okula gönderir öğrencilere yedirir.

Hapishaneye bayramlarda tavalarla tatlı gönderirdi. Her Perşembe Ulu Cami'deki öğrencilere ve Çocuk Esirgeme Kurumu öğrencilerine özel tatlı yapar ve gönderirdi. 1969 yılında ilk hacına gider ve Beslen amcalığı Hacı Beslen'e dönüşür. Onun hac yolculuğu da enteresandır. Otobüsle o gün şartlarında yapılan yolculukta, tüm yolculara meccanen hizmette kusur etmez. Planlı ve düzenlidir. Otobüsün kaptanı ve yolcuları da buna uyacaktır. Koltuk baslıkları ütülü olacaktır. Zamanında durulacak ve yemek vaktinde yenecektir. Otobüs içinde kim ki içecek bir şey arzu etti sıcak soğuk hemen verilecektir. Erinmez ve üşenmez, otobüs giderken ayaklarının arasında isportu ocağında demlediği çayı, cay isteyene severek ikram etmektedir.

Ve 70 yıllık ömür..

Hacı Beslen yoksulluk ve sıkıntıyla başlayıp, azim ve kararlılıkla ama çalışarak renkli ve dolu dolu bir hayat sürdürür. 4 Mart 1990'da, Zincirli Minare çevresindeki Çekemoğlu Konağı'nda bir gece vakti, o çok sevdiği Rabbine kavuşur. Örnek alınacak, ders çıkarılacak bir hayattır bu... Geriye, Süreyya, Gültekin, Gülsüm, Nihal ve Ahat adlarında beş evlat ve rahmetle anılması gereken bir hayat bırakır.

Atatürk Caddesi'nde beş çocuğundan birisi olan Ahat Türkmenoğlu ve torunun işlettiği, yeni Beslen Lokantası'yla bu serüven devam etmektedir şimdi...

Bu kubbede baki kalan hoş bir seda değil mi zaten..

İMAM HATİP LİSESİ

Hzl: Mustafa KAYAPINAR

Yarım Asırlık Tablodan Çizgiler

Elli yıllık ömrü boyunca muhakkak ki çok aziz, diğergam hadimler görmüştür bu okul. Bunların bir listesini vermek ne mümkün. Ancak ilkler her zaman için daha mühimdir, malum. Bir de mevzu, adı hep sancılı anılmış, haksız tartışmalara konu olmuş bir okul olunca... Bu aile albümünden iki merhuma ait mümtaz ayrıntıların unutuluşun karanlıklarında kaybolmasına gönlüm razı olamazdı.

İlk Dernek Başkanı İhramcızade İsmail Hakkı Toprak kaddesellâhü sırrahu'l azîz

Okula dair ilk hatıraların birçok karesinde yer almaktadır ihramcızade. Bazılarının miskinlik atfettiği bir ekolün önde gelen temsilcisi ve maiyeti, şehrin imarı gibi ağırlıklı olarak dünyevi nitelik içeren işlerin gönüllüleri olarak hararetle çalışırlar.

Kaynaklara göre, Sivas halkı üzerinde derin bir manevi yönlendiriciliği bulunan İsmail Hakkı Toprak Efendi'ye başka şehirlerde açılmaya başlayan bu okullardan birisinin de Sivas'ta açılmasında öncülük etmesi yönünde talepler gelir. 0 da öncelikle Ulu Cami binasının tamir ve bakımını hallettikten sonra o önemli işle ilgileneceğini söyler. Zaten dernek kurulduktan

birkaç yıl sonra başkan olarak iştirak eder ve hummalı bir çalışmaya girerler. Anlatılanlara göre, **İsmet İnönü Rüşdiye'den sınıf arkadaşıdır, imam Hatip Okulu'nun açılması noktasında yaşanan sıkıntılar bu tanışıklık sayesinde aşılmıştır.** **Zira İnönü Sivas'ta İsmail Efendi isimli biri olduğunu ve dernek başkanlığını üstlenmesi halinde resmi işlerin hızlanacağını söylemiştir.** Böylece o, Ulu Cami'den sonra imam Hatip Derneği'nin de başkanlığını üstlenir. İmam Hatip Lisesi Derneği'nin ilk kuruluş yılları. Bina yapımına yeni başlanmış. Sivas halkının samimi yardımları ile günden güne vücut bulmakta. Her türlü malzemeye ihtiyaç var. 0 zamanlar esnaflık yapan okulun karşısında mukim **Celal ince**, inşaat çalışmasına gözü ilişince aklından "şuraya bir araba kum getirteyim hayrıma" diye geçiriyor. Fazla bir zaman geçmiyor ki, İsmail Hakkı Toprak hoca efendi çıkageliyor ve selamdan sonra hiçbir şey konuşmamışlarken **"evladım Allah Teala hayrını kabul etsin"** deyiveriyor. Celal ince muhteremin ardından bakakalıyor. (Aktaran oğlu Sefa ince) **"Gardaşlarım! Biz bu sene camilerimiz, mescitlerimiz, imam-hatip mektebi gibi hayır müesseselerimiz için çalışacağız! Hac tasarruflarımızı ve zamanımızı buralara sarf edeceğiz! Hepimiz bu hususta mes'ûlüz. Ahirete imanı olan bu ahiret evlerini yapar. Hasenât-ı câriye derler. Sen bu alemden gidersen yine defterin kapanmazi Sağlığın gibi amel-i sâlih yazılır!"** Bu cümleler İsmail Hakkı Toprak'ın tam da o günlerdeki sohbetlerinden günümüze ulaşmış biricik ses kaydından alıntılanmış ifadelerdir ve imam Hatip Okullarına verdiği önemi göstermektedir, İhramcızâde yalnızca bina, inşaat meseleleriyle ilgilenmez; aynı zamanda pansiyonun olmadığı ilk zamanlar öğrencilerin iaşe ve ibatelerini karşılamak için yorulur. Büyük kazanlarda pişen etli pilavların tadı damaklardadır hala.

İlk Müdür Numan Kurukafa Bey

Kültürlü, bilgili, giyimine son derece önem veren, şehrin önde gelen gazetesi Hizmet'te uzun süre köşe yazarlığı yapacak kadar entelektüel, disiplinli ama aynı zamanda saçı uzamış öğrencilerinin berber parasını cebinden verecek kadar sevgi dolu, hepsinden önemlisi kendisini Sivas imam Hatip'e adamış bir şahsiyet. Okulun ilk 25 mezunundan biri olan hocaların hocası Adem Ceylan'ın şu sözleri sanıyorum çok şey anlatıyor: **"Okulumuzun ilk müdürü merhametli, şefkatli, inayetli, dirayetli, vakur, merhum Numan Kurukafa beyi unutmak mümkün mü? Kırk yıl sonra okula girerken bile yerinde oturuyor mu diye hatırlıyorum, inanın korkudan değil bıraktığı iyi izlerdendir"** Okulun üçüncü dönem mezunlarından, yıllara meydan okuyan **biyoloji hocamız Şemsettin Erdoğan Bey**'in şu hatırasına bir kulak verin: "O zamanlar güreş müsabakaları şehrin önemli sosyal etkinliklerindendi ve ileri gelenler mutlaka katılırdı, imam Hatip Okulu da güreşte en iddialı okuldu. Seyirciler arasında otururken birden protokoldeki hareketlenme, dalgalanma dikkatimi çekti: Ayağa kalkanlar, Önünü ilikleyenler... Salona yeni biri gelmişti. Dikkatle bakınca bir de ne göreyim, gelen bizim okulun müdürü Numan Bey". Sosyal ilişkileri çok güçlü olan ve farklı yapıdaki insanlarla diyalog kurabilen biri imiş. Adem Bey'in [Ceylan) unutamadığı sahnelerden birisi de Cuma namazına Ulu Camiye giderken öğrencilere nezareti esnasındaki görüntüsüdür. Bu gidişlerde Numan Bey gri renkli fötr şapkası, siyah pardösüsü, boyalı ayakkabıları ve bondvari siyah güneş gözlüğü ile prezantabıl bir vaziyettedir. Hatta bu hassasiyetini idrak edemeyen halktan bazıları **"Bu nasıl imam Hatip Mektep müdürü"** diye eleştirirlermiş. Oysaki Numan Hoca, olgun eğitimci şahsiyeti, geniş ufku ve zengin sosyalitesi ile kurduğu ilişkilerini şehirde yeni doğmuş bir okulun temellerini güçlendirme uğruna kullanma derdindedir. Numan Bey Sivas'tan sonra Erzurum İslami ilimler Enstitüsü'ne idareci olarak atanmıştır. Kendisini tanıyanların yorumlarından çıkardığım ortak nokta:

imkânsızlıklar içinde yeni açılmış bir okul, hatta o zamanın yönetim anlayışına göre netameli bir okulun başında böyle yetkin bir zatın bulunması imam Hatip'in kurum olarak itibar kazanması ve kendisini kabul ettirmesinde, öğrencilerinin özgüven kazanmasında önemli bir rol oynamıştır. Yoksa okulun daha ilk senelerinde çoğu köy kökenli öğrencilerin sporda, kültür-sanatta sosyal etkinliklerde önemli başarılar elde etmelerini başka nasıl izah edebiliriz ki?

Numan Hoca şefkatli ve merhametlidir. Öğrencilerle belli bir mesafeyi de korumaktadır. Tatlı serttir. Öğrencileri kendisinden çekinmekte ama aynı zamanda üzerlerine titreyen sevgisini içten içe hissetmektedirler.

Münbit Bir Toprak

Yazar Berat Demirci, bir röportajında imam Hatip Lisesi ile edebi-ilmi üretkenlik arasındaki alaka için söz konusu okulda okuyanların oldukça avantajlı olduklarını; derslerin onlara kadim kültürü ve kültürLeri anlayabilme kapısını açtığını ve bunun başkalarının nüfuz etmekte zorlandığı konularda büyük kolaylık sağladığını söylüyor. Tam olarak izahı nedir bilinmez ama gerçekten okul "haza şair, yazar, sanatçı menbaı'dır. Aslında imam Hatip'te öteden beri iki kişiden biri sairdir de denebilir. Ekserisi öğrenciliğinde kendisini ustalıkla gizlemiş, daha çok üniversiteli yıllarında parlamış edebi şahsiyetler bu okulda tahsil gördüler: **Beşir Ayvazoğlu, Recep Toparlı, Alim Yıldız, Abdulbaki Kömür, ibrahim Yasak, Bilal Yücel, Doğan Erdinç, Hüseyin Akkaya, Bilal Kemikli, Ali Nacak, Mustafa Küçüktepe, Nevzat Karataş... Bilimde de benzer bir seyir görülmekte: Prof. Dr. Mustafa Çağrıcı, Prof. Dr. Sabri Hizmetli, Prof. Dr. ibrahim Yekeler, Doç. Dr. Abdullatıf Şener, Doç. Dr. Tahsin Görgün...** Bu arada Sivas'ın ilk ve tek başöğretmeni Dr. Halis Demir de bu okulun mezunudur.

Daha ilk yıllarda canlandırdıkları tiyatro oyunlarıyla halkı duygu seline gark eden; bilgi, kültür, münazara yarışmalarında birinciliği kaptırmayan; minderlerde ve sahalarda sırtı yere getirilemeyen bir okul ve öğrencilerinden söz ediyoruz. Başarılar bütün haksız engellemelere ve her şeye rağmen devam ediyor.

Sivas İmam Hatip Lisesi Okul Müdürü Turan Görgülü; halkın sahip çıktığı okul

Mezunu olmakla iftihar ettiğim Sivas Anadolu imam Hatip Lisesi ve imam Hatip Lisesi Müdürlüğüne 1997'de atandım. Sivas imam Hatip Lisesi Yaptırma ve Yaşatma Derneği 1953 yılında Ali Söylemezoğlu, Atıf Okutan, ihsan Karayaprak, Sabri Özden ve Mustafa Deveci tarafından kurulmuştur. Sonraki yıllarda merhum İsmail Hakkı Toprak da derneğe katılmıştır. 1957 yılında dernek faaliyete başlamıştır. Okul yapımı için tespit edilen yer Ceneviz- Ermeni azınlığının bir zamanlar okul olarak kullandığı mekândır. Zamanla hazineye kalmış, bir dönem de Sivas Ortaokulu olarak kullanılmış atıl bîr alandır. 1957'de başlanan inşaat halkın yardımlarıyla 1958'de tamamlanmıştır, 1962'de Nalbantlarbaşı'ndaki binasında 133 öğrenci ile eğitim öğretime açılmıştır. Okulun ilk kurucu müdürü rahmetli Numan Kurukafa hocamızdır. 1965'te yatılı kısmı da açılmıştır. 1 976'da okulun ismi Sivas imam Hatip Lisesi olmuş; mezunları bu tarihten itibaren tüm üniversitelerin fakülte ve yüksek okullarına girmeye hak kazanmışlardır. Bina ihtiyaca cevap İmam Hatip Lisesi 1973/Mustafa Tamer arşivi vermediğinden Ahbaba Caddesi üzerindeki ikinci bina 1979'da açılmıştır. D.P.Y binası 1990'da öğrencilerin hizmetine sunulmuştur. Yoğun öğrenci akışından dolayı iki bina yeterli olmadığından Kümbet mevkiinde hemşerimiz Abdussamed Bal tarafından üçüncü binanın yapımına 1991 yılında başlanmış, 1993 yılında ikinci şube olarak eğitim öğretime katılmıştır.

1995 tarihinde bu bina okulumuz bünyesinden ayrılarak dünyevi nitelik içeren işlerin gönüllüleri olarak hararetle çalışırlar. Kaynaklara göre, Sivas halkı üzerinde derin bir manevi yönlendiriciliği bulunan ismail Hakkı Toprak Hocaefendi'ye başka şehirlerde açılmaya başlayan bu okullardan birisinin de Sivas'ta açılmasında öncülük etmesi yönünde talepler gelir. 0 da öncelikle Ulu Cami binasının tamir ve bakımını hallettikten sonra o önemli işle ilgileneceğini söyler. Zaten dernek kurulduktan birkaç yıl sonra başkan olarak iştirak eder ve hummalı bir çalışmaya girerler. Anlatılanlara göre, ismet İnönü Rüşdiye'den sınıf arkadaşıdır, İmam Hatip Okulu'nun açılması noktasında yaşanan sıkıntılar bu tanışıklık sayesinde aşılmıştır. **Zira İnönü Sivas'ta İsmail Efendi isimli biri olduğunu ve dernek başkanlığını üstlenmesi halinde resmi işlerin hızlanacağını söylemiştir.** Böylece o, Ulu Cami'den sonra imam Hatip Derneği'nin de başkanlığını üstlenir.

İmam Hatip Lisesi Derneği'nin ilk kuruluş yılları. Bina yapımına yeni başlanmış. Sivas halkının samimi yardımları ile günden güne vücut bulmakta. Her türlü malzemeye ihtiyaç var. 0 zamanlar esnaflık yapan okulun karşısında mukim Celal ince, inşaat çalışmasına gözü ilişince aklından **"şuraya bir araba kum getirteyim hayrıma"** diye geçiriyor.

Fazla bir zaman geçmiyor ki, İsmail Hakkı Toprak hoca efendi çıkageliyor ve selamdan sonra hiçbir şey konuşmamışlarken "evladım Allah Teala hayrını kabul etsin" deyiveriyor. Celal ince muhteremin ardından bakakalıyor. (Aktaran oğlu Sefa ince) **"Gardaşlarım! Biz bu sene camilerimiz, mescitlerimiz, imam-hatip mektebi gibi hayır müesseselerimiz için çalışacağız! Hac tasarruflarımızı ve zamanımızı buralara sarf müstakil olmuş**; ilimiz Abdussamed Bal imam Hatip Lisesi isimli ikinci bir okula kavuşmuştur. 1993'te Anadolu imam Hatip Lisesi bölümü açılınca ismi Anadolu imam Hatip Lisesi ve imam Hatip Lisesi olmuştur.

Okulumuzun orta kısmından 9086, lise kısmından ise 5816 öğrenci mezun olmuştur. Okula ilk kez 77 yılında 90 kız öğrenci kaydedilmiştir.

Okulumuz mezunları arasında bugün tabip, mühendis, hukukçu, eğitimci, mülkiyeli, din görevlisi, siyasetçi, işadamı, akademisyen v.s. binlerce isim ülkemizin hizmetinde bulunmaktadırlar. Farklı kanaat ve meslek guruplarından milyonlarca vatandaşımız bu okulları en zor şartlarda inşa etmiş, geliştirmiş ve devamlılığını sağlamıştır. Bu okulların temelinde milletin paraları, alın teri ve inançları vardır. Bu insanlar bu okulları yalnızca inşa etmekle kalmamış aynı zamanda çocuklarını buraya yöneltmişlerdir. Çocuklarını, milli ve manevi değerlerine yabancılaşmalarından endişe ederek ya da fukaralıktan dolayı okutamayan büyük bir kitle bu okullar sayesinde çocuklarını okutabilmiş, meslek ve statü sahibi yapabilmiştir. Bir anlamda millet haydi çocuklar okula kampanyasını yıllar önce başarılı bir şekilde gerçekleştirmiştir. insanlar çocuklarını dindar yetişsinler hatta dinini bilen doktor, mühendis, öğretmen, avukat olsunlar diye bu okullara göndermişlerdir, imam Hatip Liseleri milletin toplumda itibarlı yer arayışı mücadelesinin anlamlı ve meşru aracı olarak görülmüştür.

Milletimiz gerçekçi, toplumsal ihtiyaçları karşılayan tamamen milli ve yerli olan imam Hatip projesini yürekten benimsemiş ve toplumu yeniden milli değerleri üzerinde inşa etmenin araçlarından birisi olarak kabul etmiştir. Orta kısımlarının kapatılması, üniversiteye girişlerinin düzenlemeler yapılarak engellenmesi gibi baskılara rağmen hala ciddi talebin olması bu okullara karşı sıcak ilginin devam ettiğini göstermektedir. Bu okulların gelecekte ülkemizi yeniden büyük bir ülke haline getirecek genç nesilleri yetiştirme misyonunun

geliştirilmesi gerektiği de ifade edilmelidir. Okullarımız 2023'lerin 2050'lerin dünyasında yıldız olabilecek gençleri yetiştirmeyi hedeflemelidir.

HATIRALARLA İMAM HATİP...

Karakter âbidesi öğrenciler gördüm Osman Kılıç / Sivas İ.H.L. Eski Müdürü, Milletvekili

Sivas imam Hatip Lisesinde çoğu idarecilik olmak üzere 1972-1993 yıllarında hizmette bulundum. Su anda kimisini tebessüm, kimisini coşku, kimisini de gözyaşlarıyla hatırladığım olaylar yaşadım

Merhum babam 1960'ta beni, orta birinci sınıfta okurken kaydımı alıp, Kayseri imam Hatip okuluna yazdırmak istiyor. Henüz Sivas'ta imam Hatip yok. Okul müdürü, babamın bir hafta ısrarına rağmen tasdikname vermiyor. Nihayet alaylı bir tavırla soruyor: Oğluna niçin haksızlık ediyorsun, imam Hatip'te sarıklı cüppeli bir hoca olacak o kadar. Babam **"Allah razı olsun oğlumun imam olup halka namaz kıldırdığını görürsem, başucumda Yasin okur, kelime-i tevhit ve şahadeti telkin ederse dünyanın en mutlu insanı benim... Bir de cenazemi yıkar, namazımı kıldırırsa, ahiret muradımı alacağım"** diyor. Elhamdülillah bunların hepsi gerçekleşti. Okula çocuğunu getiren her velinin bu ruh, heyecan ve beklentiyle geldiğine inandım.

Bir kayıt zamanı okula 1200 öğrenci müracaat etti, fiziki imkânlarımız sebebiyle 250 öğrenci alabileceğiz. Mecburen sınav yapıyoruz. Öğrenci velileri bahçede, endişeli bir şekilde bekliyorlar. Hiçbir öğrencinin kaydını yapmadan geri göndermek istemiyorum. Durum ortada çoğunun boynu bükük geri dönüşünü adeta görüyor, kahroluyorum. Bu arada Şemsettin Sirer Caddesi'nde bir dershanesinin boşalttığı 1i derslikli bir mekan var şeklinde bir haber geldi. Adeta uçarcasına oraya gittim. Evet doğruydu. Bu arada sınav bitti. Veliler kapıda bekliyorlar. Açıklama yaptım: Her birinizin öğrencisini okula kaydedeceğiz. Bir şartla dedim, sınıflarımız var, sıra yok. Öğrencilerin sıra paralarını siz karşılayacaksınız. Allah'a şükredenler, şapkalarını havaya atanlar, birbiriyle kucaklaşanlar. Müthiş bir heyecan dalgası yaşandı. Bu okullar, bütün bu teveccühlerin karşılığını verdiler. Halkın eklentilerinin üzerinde hizmet ettiler. Yine Bir kayıt dönemindeyiz. Bir velimiz Koyulhisar Serefiye'ye kadar köyünden yaya geliyor. Yolda bir resmi araca rica mihnet biniyor. Okula geliyor. Ramazan ayı. Geceden sıraya giriyor. Sabah namazı için ayrıldığında sırasını kaybediyor. Kayıt doluyor. Gözyaşları içerisinde müdür başyardımcısı olduğum için bana geldi. Baktım, bir ayakkabısı 40 diğeri 45 numara, elbiseleri dökülüyor, şapkasının pamuğu çıkmış, geldi ve görüşleri farklı olmalarına rağmen yetişmemiz için çok fedakârca özverili çalışırlardı. Ücret almadan, karşılık beklemeden hatta esleri ile gelir, disiplinli etüt yaptırır, bitince evine gider, sabah namazına yine gelirlerdi. Onların hakları ödenmez, iyilikleri anlatmakla bitmez. Bir zamanlar imam Hatip Okulu bütün ihtişamı ile Sivas'ı etkilemiş; öğrencilerinin çokluğu, her alanda başarıları dilden dile dolaşır olmuştu. Önceleri her alanda başarılı olan imam H. Okulu hem sayı, hem de başarı yönü ile önceki durumla kıyas yapılamayacak derecede değişti. Orta kısmın kapatılması sonucu temeL dinî, kültürel bilgilerin yeterince verilememesi, meslek liselerinin üniversite puan durumları, her meslek lisesini etkilediği gibi i. H. okulunu da keyfiyet ve kemiyet yönünden çok etkiledi.

Bir İmam Hatip sevdası Mustafa Tamer/ 197i Mezunu, Avukat

Yıl 1967. Şarkışla'nın Maksutlu Köyü ilkokulu'nun beşinci sınıfındayım. Okulu bitirmek üzere olduğumuz için sınıf öğretmenimiz zaman zaman bize "ilkokuldan sonra hangi okula gideceğimizi" sorardı. Arkadaşlarımın çoğu imam Hatip Okuluna gitmek istediklerini, bense ortaokula gideceğimi söylerdim. Bu tercihimde ailemin, imam Hatip'e bakış açısından doğan yönlendirmelerinin rolü büyüktü. Annem ve babam, dindar olmalarına rağmen benim oraya gitmeme şiddetle karşıydılar.

Okul bitmiş, tatile girmiştik. Köydeki Kuran Kursu'na Kur'an öğrenmek için gitmeye başladım. Kursu, köyümüzün imamının Corum imam Hatip Okulu'nda okuyan ve bizden 6-7 yaş büyük oğlu Bekir abi veriyordu.

Akşamları da imamızın evinde büyüklerin katıldığı çay sohbetlerine gidiyordum, imamızın halve sözlerinden o kadar güzel şeyler öğreniyordum ki hayata bakışım, tavır ve davranışlarım hızla değişmeye başlamıştı. Bunları asla unutmadım ve öğretmenliğim boyunca hemen her öğrencime tavsiye ettim.

Kayıt dönemi yaklaşmıştı. Artık ben de imam Hatip Okulu'na gitmek istiyordum. Bu isteğimi aile içinde dile getirmeye başlamıştım ki tepkilerle karşılaştım. Ailemin itirazı şu nedene dayanıyordu: 0 zamanlar imamlar, köylünün verdiği ücretle geçimlerini sağlıyorlardı. Köylü imamın ücretini ancak güz gelip, harmanını kaldırıp, mahsulünü elde ettiği zaman veriyordu. Bir yıl boyunca bu imam her şeyi borç ile alacak. Ücret de çoğu zaman buğday vb. mahsullerden veriliyordu, imam harmanları dolaşır ücretini isterdi. Bazı insanlar, "Hoca, ben camiye gelmiyorum ki benden ücret istiyorsun" şeklinde rencide edici sözler eder, bazıları da "bu gün git yarın gel" derlerdi. Simdi bu imamın içine düştüğü ruh halini bir düşünün, itibarının nasıl zedelendiğini, nasıl dilenci haline getirildiğini...

işte, annemin imam Hatip'e gitmeme karşı olmasının sebebi özellikle bu idi. Köylerde bu duruma düşeceğimi söylerdi. Ailemin yedinci ve son çocuğu idim. Benden önce altı kız çocuğu olmuş, yedinci olarak da ben. Bu yüzden ailemin yanında değerim çok farklı idi. imamların sosyal ve ekonomik durumu göz önüne alındığında, annemin imam olmamı istememesinde kendince haklılık payı varmış gibi görünmekteydi. Her şeye rağmen imam Hatip Okulu'na gitmek, ne pahasına olursa olsun, orada okumak istiyordum. 0 kadar ki bu konu bir sorun olmaya başlamıştı. Köy beni konuşuyordu. Özellikle siyasi görüşü farklı olan bazı akrabalarımız aileme baskı yaparak imam Hatip'e gitmeme engel olmalarını istiyorlardı. Derken bir sabah Bekir abi bizim eve geldi. Aileme beni Sivas imam Hatip Okuluna yazdıracağını, bütün masrafları kendisinin karşılayacağını söyleyerek izin vermelerini istedi. Annem ağlamaya başladı, "Göndermem. Tek oğlumun imam olup köylerde sürünmesine razı olamam" diyordu. Babam ise sessiz kalıyordu. Ben de ısrarla gideceğimi söylüyordum. Annemin ağlaması ile benim ağıtım ve öfkem birbirine karışmıştı. Bu sırada avluda, direkte asılı duran tırpan gözüme ilişti. Hemen tırpanı aldım ve "imam Hatip'e gitmeme kim engel olursa bu tırpanla biçerim" diye bağırdım. 0 zamana kadar sessiz kalan babam anneme "Madem bu kadar istiyor, bırak gitsin, bunda da bir hayır var" dedi. Annem de razı oldu ve ben imam Hatip'e kaydoldum.

Bir yaz boyu ailemi ve çevremi meşgul eden bu imam Hatip sevdası böylece mutlu sonla amacına ulaşmıştı. Ne var ki okul zamanı imam Hatip'e gideceğiz diyen arkadaşlarımın hiç biri imam Hatip'e kaydolmamışlardı. Bu da kaderin başka bir cilvesi.

Lacivert başörtülü kızlar HümeyraTopçu-Altintaş/1997 Mezunu, Bilgisayar Mühendisi

1991 sonbaharı, okulun ilk günü. Giymişim okul kıyafetlerimi siyah önlük, lacivert başörtüsü. Biraz gönüllü biraz gönülsüz, kafamda bir ton soru işaretiyle arabada bekliyorum babamı, ilk defa başımı örtmüşüm, okula gidene kadar kimseye görünmemek için elimden geleni yapıyorum. Yol boyunca arka koltukta uzandım. Babam şaşkın, "Kızım ne yapıyorsun?". Cevap çok önceden hazırlanmış bende "Çok uykum var baba, okula gelince haber ver, ben biraz kestireceğim...". O gün, ne babamın imam Hatip Lisesi'ne gitme kararımın kendisini ne kadar gururlandırdığını söylemesine bir anlam verebilmiş ne de okulumu bu kadar seveceğimi düşünebilmişim. Otobüste, çarşıda, toplantılarda, teyzelerin, ablaların "Sen imam Hatiplisin, bilirsin, şu işin aslı nasıldır?", "Sen imam Hatiplisin güzel okursun, hadi şu sureyi sen oku" gibi sözlerini duymaya başladığım zaman ya da liselerarası yarışmalarda okul olarak dereceleryapınca hiç tanımadığım insanların ne kadar da gururlandığına şahit olunca anladım ki biz lacivert başörtülü kızlar birçok insanın gözünde toplumu yönlendiren, örnek kabul edilen geleceğin hocaları, hatipleri, öğretmenleri, doktorları, iş kadınlarıydık. Taşıdığımız sorumluLuk çok büyüktü. Omuzlarımızdaki bu onurverici yük çok çalışmayı, o da başarıyı beraberinde getirdi hep.

Lise yıllarım, geleceğe dair planlarımı iyice netleştirdiğim bir dönemdi. Çok sevdiğim hocalarımın da bana yol göstermesiyle elimden gelenin en iyisini yapmaya karar vermiş, hedefimi Bilkent Üniversitesi Mühendislik Fakültesi olarak belirlemiştim. Sadece ben değil, sınıfça ideallerimiz çok yüksekti. Çok çalışıyor, birbirimizi motive ediyor, hocalarımızın peşini hiç bırakmıyorduk. Öyle ki teneffüslerde rahatça bir bardak çay bile içemezlerdi. Simdi her birimizin mühendis, doktor, mimar, öğretmen, ilahiyatçı olmamızda, daha da önemlisi amacı Allah'a kulluk, insanlığa hizmet olan bireyler olmamızda hocalarımızın katkısı çok büyük. imam Hatip'te hiç unutamayacağım yedi sene geçirdim. Öğle tatillerinde harçlıklarımızı birleştirerek döktürdüğümüz çökelekli pidelerin doyulmaz tadını, yemekten sonra bahçede yakar top, elim sende oyunlarımızı, baharın gelmesiyle aldığımız yeşil erikleri derste hocalara çaktırmadan nasıl yemeye çalıştığımızı, bayramlarda sınıfça toplanıp hocalarımızın evlerindeki bayram tatlılarını nasıl bitirdiğimizi hala sık sık hatırlar, biryandan güler, biryandan da hüzünlenirim. Beş senedir Amerika'da, kimseyle doğru düzgün samimiyet kuramayan, anne babasını bile sadece özel günlerde arayıp soran ben merkezli insanlardan oluşan bir topluma şahit olunca çok daha iyi anlıyorum ki benim ülkemdeki, imam Hatip'imdeki güven, dostluk, samimiyet, kardeşlik gerçekten çok farklıydı.

Dile kolay... Yunus Nadir ErasLan / 1988 Mezunu, Eğitimci

İmam Hatip, Anadolu insanının çocuğunu tesLim edeceği bir yed-i emindi o yıllarda. Eti senin kemiği benim kabilinden bir teslimiyet duygusuyla ben de imam Hatip Lisesi'ne teslim edildiğim günü daha dün gibi anımsıyorum. Neden sonra kestirebildim ki, beni "istendik davranışlar kazandırmak, eğmek, bükmek" amacıyla teslim almışlar.

Eğitimin doğası da budur zaten; birileri sizi kalıba sokmalıdır, gelecekte öngördükleri adam olabilmeniz için yontulmanız veya öngörülen kalıba girmeniz için uzun yıllar sınıf denen o hücrelerde bir takım telkinlerle, nasihatlerle program dâhilinde size yapacaklarını yaparlar. Bir de bakarlar ki öngörülen standartların dışında bir adam çıkmıştır orta yere. Yedi yılın sonunda Arapça konuşmaya dili dönmeyen, fıkıh, tefsir, hadis usulünden bahsedildiğinde on

dakika bile konuşamayan, kuru sıkı, tek atımlık, hamhalat bir adam olarak çıktım iste. Sözü fazla yormadan bu adamın unutmadığı anılardan biriyle yazımı tamamlamak isterim.

Belki de insanın ilk halini, yani fıtri olanı yakalamanın tek yolu onu istidadına en uygun faaliyete sevk etmektir ki bu da hem bireyi üretken kılmak, hem de onu deforme etmemek açısından çok önemlidir. Ben de böyle bir faaliyetle altıncı sınıfın son aylarında tanışma fırsatı buldum. Gayri müteazzi terbiye diye de adlandırdığımız insanın bir plan ya da programa bağlı kalmaksızın kendiliğinden, bizzat gönülden isteyerek aradığını doğal ortamlarda bulma ve öğrenme sürecine girme hadisesini geç de olsa yaşadım. "Sesimiz" dergisinden bahsediyorum. Okul içinde okuldu o dergi. Kırık dökük, bir sürü dil yanlışlarıyla dolu Türkçemle "Şehri terk edenler" nam öykümü Sesimiz'de yayınlama fırsatını veren Ali Nacak hocama sonsuz şükran borçluyum; beni böyle dolaylı bir eğitim sürecine soktuğu hem de uzun yıllar bana tahammül edebilen bir dostla tanışmama vesile olduğu için... Bu dost Halis'di. Son sınıfta derginin yayın sorumluluğu ikimizin üzerindeydi. Gelen yazılar titizlikle okunur; yer yer hırçın münakaşalar yapılır, sonra kol kola matbaanın yolu tutulurdu. Derginin ilk tashih nüshası heyecanla beklenir, nihai düzeltmeden sonra dergiler kolilerle teslim alınır, dergiyi pazarLama telaşı başlardı. Cuma günleri cami avlularında telaşla kılınan cumanın ilk altı rekâtının ardından cemaatin önü kesilir avazımız çıktığı kadar " Ey cemaat bu da bizim Sesimiz" deyu bağırırdık. Yorulurduk; zira Sesimiz için yorulmak güzeldi. Bağırırdık; zira sesimiz için bağırmak güzeldi. Zira bizim sesimiz adanmışlığın sesiydi. Topyekûn bir ses, koroyla söylenen bir sesti. Ben koca yedi yılda sadece bunları yaşadım. Gerisi mi? Gerisi kıyl-u kal imiş...

Öze dönüş Nurdane Guides/ 1985 Mezunu, Eczacı

1979'da ilkokulu yeni bitirmişim, henüz hiçbir şeyin farkında bile otamadan bir tanıdığın vesile olmasıyla babam beni elimden tutup İmam-Hatip Lisesi'ne kaydettirdi. Bu okulun ne olduğunu, ne için burada bulunduğumu bile anlatmadan kendisi de aynı gün yurtdışına çalışmaya gitti. Ben tabiî ki o okulun nasıl bir öğretim verdiğinin, babamın beni ne için buraya yazdırdığının uzun süre farkına varamadım. Ancak Lise seviyesine gelince ve bazı hocalarımızın sayesinde bu okulun kıymetini kavrayabildim. Sonradan da tabii babama ve hocalarıma minnet duydum. Bugün yine aynı zamana dönsem, yine İmam-Hatip Lisesini seçer ve bu defa gerçekten özümseyerek okurdum.

imam ve Hatip kelimelerinin anlamını bilerek, burada eğitim gören insanların topluma, her yönüyle ahlâki, dini, sosyal yönden önder olacaklarını bilerek okumalarını isterim. Okuldaki hocalarımız bize hep şunu söylerlerdi "imam Hatip öğrencileri ne kadar yozlaşırsa yozlaşsın sonunda özüne döner". Ben bunu o zaman pek anlamazdım. Simdi görüyorum ki toplumun yozlaştığı günümüzde imam Hatip Lisesi'nde eğitimini tamamlayan bir kişinin her kademede layıkıyla görevlerini en güzel şekilde yaptıkları aşikârdır.

DERNEKLEŞEN TUTKU İMAM HATİP

Sivil toplum örgütleri demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır. Ferdin sesini yükseltmesi ile cemiyetin sesini yükseltmesi arasında büyük fark vardır. Hakların ve taleplerin takibi anlamında da bu böyledir. 1968 yılında bu manada Sivas imam Hatip Mezunları ve Mensupları Derneği kurulmuştur. Dernek 1998 yılında kapatılmış. 1995'te I. Sivas imam Hatipliler Buluşması adı altında Paşa Fabrıkası'nda bin küsur kışının katıldığı bir piknik düzenlendi. Sonra mensuplarımız arasında karşılıklı yardım ve dayanışmayı sağlamak, okul ile manevi bağlarını güçlendirerek devam ettirmek gibi amaçlarla tekrar dernekleşme çalışması başlatıldı. Sivas imam Hatipliler Derneği adı altında 2006 yılı Ocak ayında derneği kurduk.

Faaliyetlerimiz

Paşa Fabrikası'nda yaklaşık iki bin küsur kişinin katıldığı II. Sivas imam Hatipliler Buluşması'nı gerçekleştirdik. Kutlu Doğum haftalarında Güle Vefa' ve Güle Hasret' isimli programlar icra ettik. Ramazan ayında dört bin ihtiyaç sahibine iftaryemeği verdik. 'Ramazan Coşkusu' adı altında bir programla eski ramazanların tekrar yaşanmasına katkıda bulunduk. Katsayı adaletsizliğine rağmen üniversiteyi kazanan kırk öğrenciye burs veriyoruz. Dernek merkezimizi üyelerimizin rahatça gelip gideceği, nezih bir ortam haline getirerek, hizmet vermeye devam ediyoruz. Okulumuzun gerçekleştirdiği programlara katılarak, destek vererek yardımcı olmaya çalışıyoruz. www.sivasihlmezunlari.org web sitemizde iletişim ve bilgilendirme çalışmaları yürütmekteyiz.

Turan Topgül 1995 Mezunu - Sivas imam Hatipliler Derneği Başkanı
Hedeflerimiz

Üyelerimizin kaynaşmasını ve dayanışmasını temin etmek en önemli gayemizdir, imam Hatiplilere uygulanan hak ve özgürlükleri sınırlayıcı uygulamalarla ilgili olarak demokratik tepkilerimizi dile getirmek ve hak arama mücadelesinde üyelerimizin yanında olmak sürekli görevimizdir. Sivas imam Hatipliler Piknik buluşmasını her yıl yapmayı arzu ediyoruz. Bayramlaşma programlarımızı yüksek katılımlı olarak gerçekleştirmek istiyoruz. Toplantılar, seminer, konferans ve önemli gün ve gecelerde organizasyonlar düzenlemek, derneğimizin yayın organı olarak düzenli periyotlarla çıkarmayı düşündüğümüz bir dergi projelerimiz arasında yer almakta.

Son Söz

Sevgili imam Hatip mezunları ve mensupları; Okuduğunuz okullar, binlerce hayırseverin kalkışı, çabası, alın teri ve duası ile bugünlere geldi. Artık hizmet sırası sizdedir. Mezunu ve mensubu olduğunuz okulunuza sahip çıkın. Okul binalarının daha kaliteli olması, eğitim imkanlarının gelişmesi, ÖSS başarısının artması, kayıt oranlarının yükselmesi, mezunların istihdam edilmesi, öğrencilerin yüzlerinin daha çok gülmesi sizlerin sorumluluğundadır. Her imam Hatipli kendi okulunun mezun derneğine üye olarak hizmet kervanında yerini almalıdır. Çünkü sivil toplum kuruluşları üyelerinin katkılarıyla hayat bulurlar...

İSMET ÖZEL NE DİYOR? "Müslüman'a Türk denir diyor."

Yazı Yorum Şükrü KAHRAMAN

sukrukahraman4545@gmail.com

"Kâfirle çatışmayı göze alan Müslüman'a Türk denir. Müslüman olmayan Türk olmaz" diyor İsmet Özel. Sizce de öyle mi?

Bana sorarsanız doğruluk payı oldukça yüksek bu sözün. Konuya biraz açıklık getirmek gerekirse, öncelikle Özel'in bu sözüne, tarihin bilimsel verileri ve de toplumların biyolojik gerçeklikleri üzerinden yaklaştığınızda, işin içinden çıkamıyorsunuz bir kere. **Kâfirle çatışmayı göze alan Müslüman'a Türk deniliyorsa eğer, Araplar da mı Türk?** diye sormaktan kendini alamıyor insan. İşte konumuzun kilit noktasıda burası zaten.

Tarih sayfalarını biraz karıştırırsak göreceğimiz gerçek şu ki; Hıristiyan Avrupa dünyası 11.yüzyılda, Papa'nın talebi ve çeşitli vaatleri üzerine, Müslümanların elinde bulunan Ortadoğu üzerinde askeri ve siyasi kontrol kurmak üzere harekete geçtiklerinde ilk karşı karşıya kaldıkları, Müslüman Türklerdi. Yani Anadolu insanıydı. Dolayısıyla Haçlılara karşı canhıraş bir şekilde karşı koyan ilk Müslümanlar Anadolu'da yaşayan Müslüman Türk insanıydı.

751 yılında Talas Savaşı sırasında İslamiyet'le şereflenen Türkler, asıl hüviyetlerini, gerçek kimliklerini İslamiyet çatısı altına girdikten sonra kazanmışlardı şüphesiz. Fakat gel gelelim İsmet Özel'in bu sözüyle asıl maksadı bu da değildi bence. Dünyadaki acımasız kapitalizme ve insanlığa sömürüden, kendi kimliğinden, kültüründen, tarihinden yabancılaşmadan başka bir şey getirmemiş olan kapitalizmin ikiz kardeşi sosyalizm denen aldatmacanın, Türk-İslam dünyasını esir almaması ve bu ithal ürünü "izm"lerden, Müslüman-Türk dünyasını olabildiğince uzak tutmak, kendi bünyesinden var ettiği güçle dünyada var olmasını sağlamaktı düşüncesi.

Sonra asırlar boyunca Hıristiyan batı dünyası, Türk düşmanlığı besleyerek, tüm İslam âleminin üzerine yürümemiş miydi her fırsatta? Ve şu an Türk-İslam memleketlerine bakılırsa, Hıristiyan batı dünyasının hegemonyası, baskısı altında yaşayan o aziz, şerefli, mübarek topraklar bizim topraklarımız değil mi?

İslam'ın sancağının düştüğü topraklar Anadolu toprakları olduğuna göre bu sancağın yine, yeniden, daha azametli bir şekilde bu topraklardan, İslam'ın göz bebeği, dünyanın merkezi Şehr-i İstanbul'dan kalkması Türk-İslam dünyasının en büyük hayali, hedefi, ideali değil mi?

> ***İşte tüm bunları bir bütün içerisinde tahlil ettiğimizde, İsmet Özel'e hak vermemek mümkün mü?***

Üstad Necip Fazıl'ın ifade ettiği gibi;

"Eğer gaye Türklükse Türk Müslüman olduktan sonra Türk tür."

Biz bu topraklara Müslüman olarak geldik yani. Bu topraklar, İslam sancağının hasretini çeken, asırlarca İslam'ın sancaktarlığını üstlenmiş bir milletin, Müslüman olarak yaşayabildiği, kendini tam anlamıyla ifade ettiği, tüm dünyaya İla'yı Kelimetullah için Nizam-ı Âlem mührünü vurduğu İslam'ın kalesidir yani…

”İSMET ÖZEL’DE TÜRKLÜK”

Ferhat Uludağ

Mütareke dönemi Türkiyesinde Batılılara karşı koyma, İslam’ın vatanı olan Anadolu topraklarını savunma fikri çok az kişide teşekkül etmişti. Herkes, **“Parçalayacaklar mı, toptan mı alacaklar? Artık mesele bundan ibaret… Ah parçalamasalar da İngiltere toptan alsa, Mısır gibi olsak”** (Atay, 1981, 22) görüşünde olduğu kadar bu minvalde faaliyetler içindeydi. Hatta Türkiye’deki İslami yapıyı iyi kavradığı için; İslamcılık hareketi içinde adı ön sıralarda anılan Babanzade Ahmet Naim Efendi tarafından övülen (Beyatlı, 2002, 49 – 50) Yahya Kemal **“bizi toptan yalnız biri alsa… İster Amerika, ister İngiltere veya Fransa”** (Atay, 1969, 204) kanaatini hep muhafaza etmiş o bu hayaliyle döneminin fikri, siyasi, bürokratik yapısının sözcüsü olmuştur.

Anadolu toprakları üzerinde İslam’ın varlığını temelli kaldırmak isteyenler 1. Dünya Savaşı sonunda öldürücü darbeyi indirmek kastıyla farklı bölgelerden Anadolu’ya asker çıkardı. O tarihe kadar devleti idare eden asker – sivil bürokrasiden, aydınlara, din adamlarından parayı elinde tutanlara dek geniş bir kesim zihni ve pratik olarak dünya sistemini idare edenlerin elinde idi. Anadolu’nun işgali son hareket olacaktı; bu toprakları yoğuran ruh buna müsaade etmedi. Millet varoluşsal güvenlik alanı saydığı İslam’ın vatanlarından silinmesini istemedi; İstiklal Harbi vermeye karar verdi.

İstiklal Harbi esnasında yaşanan olaylar, imkânsızlıklar, mücadeleler ilahi bir kararın yürürlükte olduğunu gösterir evsaftadır. Genel kanaat bilhassa Eskişehir – Kütahya savaşlarından sonra **“her şeyin”** bittiği yönündedir. (Nur, 1993, 169) Komutanların umutlarını kestiği devrelerde neferler azimlerinden bir şey kaybetmemişlerdi. Kaybetmediklerinden askeri daha da yüreklendirmek için komutanlar, **“Dinden Allah’ın kâfire karşı cenk emrinden, gayret edilmezse gâvurun geleceğinden, karı veya bacılarını alacağından”** bahsetmişler; Fevzi Paşa elinde Kur’an – ı Kerim ile ilk hatlarda cesaretlendirici konuşmalarda bulunmuştur. Sonuç? Batılı zihinle yetişmiş aydınların tuhaf buldukları ama inkâr edemedikleri bir sonuç çıkar ortaya: **“Tuhaftır bütün Anadolu Milli Hareketi’nde milletin işi daima rast gitmiştir. İnsanın diyeceği geliyor ki, Türk’ün kurtulması mukadder imiş.”** (Nur, 1993, 150 / 166 / 199)

İstiklal Harbi’nin ardından Lozan’a İsmet İnönü silindir şapkası ve frakıyla; karısı Mevhibe İnönü çıkardığı çarşafının yerine giydiği eprime elbiseler, tayyör, yüksek topuklu ayakkabı, eldiven, şapka ve ipek çoraplar ile gitmişlerdi. Lozan dönüşünde İnönü yeni kurulan devletin “bir yüzyıl” kazandığını açıklamıştı. (Özel, 2004) Cumhuriyet kadro olarak İstiklal Harbi’nde mücadele verenleri dışlarken, İstanbul’da Harbiye Nezareti’nde masa başında pasif görevde bulunan Recep Peker gibi kişileri devletin etkili yerlerine getirdi. (Gül, 1998, 45) Aynı şekilde İstiklal Harbi’ni ortaya çıkaran fikri zemin dışlanmış; mücadele edilen görüş ve yaşayış biçimi baş tacı edilmişti. İttihat Terakki’nin as kadrosunun yurtdışında ölmesi, yedek kadronun Şeyh Sait İsyanı, İzmir Suikastı ve Menemen Olayı gibi hadiselerle tasfiye edilmesiyle iş bilir kimseler yeni sisteme yük olmayacaktı. Mezkûr olaylar neticesinde Batılılaşma karşıtı fikirler de yeni devletin başına bela kesilmeyecekti. Yakup Kadri’nin **“Mebus tayin olunmasam, ilk mektep öğretmeni bile olamam”** (Ayaşlı, 2006, 86) sözleri Cumhuriyet idaresinin yönelimini kadro ve ideoloji anlamında daha net gösterir.

Batılıların idare ve yaşama şeklini kabul etmemiz için İstiklal Harbi mi vermemiz gerekiyordu?

Meclis Hacı Bayram'da dualarla açılmıştı. I. İnönü Savaşı sonrasında İstiklal Marşı yazılmış, yeni Meclis'in sultanlı ve halifeli dönemleri olmuştu. Yapılan tüm inkılâplar her şeye rağmen Türkiye'nin selametine mündemiçti: **"Medenî kanunla Türk kadınına garp kadının bütün haklarını veren Atatürk, kendi münasebetlerinde, bırakınız ecnebi erkekle evlenen Türk kadınını, ecnebi kadınla evlenen Türk erkeğine bile tahammül etmezdi. Devrimlerin büyük ve eşsiz kahramanı, kendi koyduğu kanunun sonuçları ile karşılaşmak lâzım gelince: '– Bize göre değil ha çocuklar…'** derdi. (Falih Rıfkı, Çankaya, 410) İstiklal Harbi sonrasında Türkiye Batı'nın girdiği her türlü yolda yer almak için farklı tavırlar geliştirmiştir. Bunlardan hiçbiri Türkiye'nin İstiklal Harbi anlayışını içselleştirerek büyük bir ülke olma fikrini barındırmıyordu.

Batılı olma uğruna birçok inkılap yapan Cumhuriyet idaresi II. Dünya Savaşı yıllarında "kazananın" yanında yer almak için adına "denge oyunu" dedikleri politikaları gütmüş, her iki cenahı memnun edecek yönsemeleri göstermişti. Almanya'yı führer bıyıkları ve kromuyla destekleyen Türkiye, vaziyetin mihver kuvvetlerinin aleyhine geliştiğini anlayınca Sovyetler'e şirin gözükmek için Turancıları hapse göndermiş, Varlık vergisini kaldırmıştı. (Ekinci, 1997, 230 – 235) İnönü, savaşı kazanan ABD'ye haber göndererek çok partili demokratik hayata en kısa zamanda geçebileceğini dillendirirken daha 1945 yılı bitmeden Tek Parti'nin karşısında bir başka parti kurulmuştu bile.

Bu tarihten sonra dünyada neler oluyorsa mutlaka ABD'ye temas ediyor; Türkiye'de neler oluyorsa yeni kurulan dünya sisteminin dışına taşmaz oldu.

Kapitalizmin Gelişmesi, Türklüğün Gerilemesi

Amerikan askerlerinin Alman hatlarını geçtiği sıralarda doğan İsmet Özel, Amerika'nın başında bulunduğu dünya sisteminin karşısında Türkiye'nin tarihsel rolünü oynayabileceğinin en önemli kanıtını oluşturacak fikirleri serdetmeye başladı. İsmet Özel'e göre dünya, Türklerin kurduğu, idare ettiği ve yönlendirdiği bir düzene, zaman aralığına şahitlik etti. Türkler kâfirleri Kıta Avrupasına sıkıştırmış, küfrün uzun bir müddet kabuğunda kalmasına neden olmuştur. Aynı dönemlerde çıkmasına karşın Türkler kapitalist sistemi uzun bir müddet pasif kılmış, gelişip serpilmesini engellemiştir. Kapitalizmin gelişmesi Türklerin geriletilmesi demektir. Avrupa türlü yollardan Türklerin ablukasını yarmak istemiş, Haçlı Seferleri'nden coğrafi keşiflere kadar, ölümü göze alarak bilinmedik denizlere yelken açarak içinde bulundukları yokluktan, açlıktan kurtulmanın yollarını aramışlardır. Kapitalizm yalnız askeri yollardan değil borsayı içine alan kumar oynama tutkusu, korsan savaşları, hırsızlık gibi gayri ahlaki yollar ile (Sombart, 2008, 80 – 82) Kilise, devlet ve toprak mülkiyetini içine alan komple yapı değişikliğiyle gelişmiştir.

Kapitalizm geliştikçe, Türklük gerilemeye başlamıştır. Çünkü Batılılar Türklerin kurduğu dünyanın geriletilmesiyle yaşayabileceklerini anlamışlar, tüm organizasyonlarını, felsefelerini, maddi kültürlerini buna göre dizayn etmişlerdir. İsmet Özel'e göre bugün bu geriletme işlemi hala devam etmekte. İstiklal Harbi her şeye rağmen Anadolu topraklarının Batılıların elinden kaçırılmış / kurtarılmış olduğunun en bariz örneğini oluşturmaktadır. Buna göre Türkiye eğer bir şey olacak, büyük bir ülke olarak varlığını devam ettirecekse Türklük fikriyatının izini sürmek zorunda. Çünkü Batılı dünya sisteminin Türkleri "Anadolu coğrafyasına" sıkıştırması buradan da uzaklaştırma girişimleri Cumhuriyet tarihi boyunca artan şiddette sürmüş; son yıllarda bu durum mahiyet değiştirerek etkinliğini devam ettirmiştir.

Cumhuriyet tarihi boyunca sisteme doğrudan cephe alabilecek yapılar inşa edilmemiş mi? İsmet Özel Türkiye'de dünya sisteminin çarkına zarar verebilecek dinamiklerin özellikle sosyalizmin ve İslamcılığın bu potansiyeli barındırdığını ancak zamanla sisteme mukavemet etmek, ona alternatif oluşturmak bir tarafa, sisteme karşı geliştirilecek tavırların kırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunduğunu öne sürer. Böylece Türklüğün ilerlemesine el verecek bir ortamın, yapının kurulması durdurulmuş, dejenere edilmiştir.

İsmet Özel Türklüğün geriletilmesine yönelik faaliyetlerin en yoğun ve yıkıcı olanıyla Türkiye'nin tarih sahnesine çıkışı arasında koşutluk kurar. **İstiklal Harbi yok oluşu engellemiştir, kısmen ertelemiş görünmektedir.** Zira Özel'e göre Lozan'da alınan yüz yıllık mühlet dolmak üzeredir.

Özellikle 90'ların başından itibaren Türkiye'nin gidişatı, izlenen politikalar, başta Müslümanlar olmak üzere her kesimden insanın kendi ikballerini vatanlarının önüne alarak, Avrupa'dan, onun demokrasi, insan hakları ve diğer söylemlerinden beklentiler içinde olması, RP ve AKP deneyimleri, diyalog söylemleri Özel'in Türk vurgusu yapmasına neden oldu. Müslümanların Batılı düşünce yapısını dışta bırakacak bir yolu açması bir tarafa diğer ideolojik kalıplardan daha fazla Batı yanlısı / dostu işler yapmaları, Özel'in kaygısını artırmış, sorumluluk duygusuyla yaşadığı toprakları koruma ahlakı, Türk vurgusunun şiddetle dile getirilmesine sebep teşkil etmiştir. İsmet Özel'e göre bu aşamadan sonra denilebilir ki Türkiye hayatiyetini sağlıklı kılabilmek için Türklüğe yani Batı'yı geriletmeye yönelmelidir.

İsmet Özel Türklüğün tarihsel rolünü Türk fikir hayatına getirmekle Türkiye'nin "çıkışı"na yönelik kati tek formülü de önermiş olur. Yalnız öneri değil, Türkiye'nin önündeki tek yol Türklüktür. Amerika – Avrupa Birliği ekseninde yer kapmaya yönelik etkinliklerin çıkar yol değil, aksine tamamen "yok olma"nın direkt kendisi olduğu görüşünü belirtir Özel. Türkiye "bir şey" olacaksa, İstiklal Harbi ile kazandığı topraklarda muhkem bir yapı kuracak ve tevarüs ettirdiği gibi "büyük bir ülke" halini alacaksa bu yalnız Türklükle mümkün olacaktır. Gelinen aşamada İsmet Özel sadece "kurtuluş"a mündemiç şartla Türklüğü dile getirmez; Anadolu topraklarında kökleştirdiği yapısını muhafaza etmeyi tarihsel misyonu tekrar kurarak büyük bir ülke olmayı da Türklüğe eklemler.

Bunların hiçbiri "kâfirler" eliyle, onların yanında, onların katkısı, etkisi, ilhamı ile gerçekleşmeyecek; bilakis onların karşısında hatta onlarla çatışmayla mümkün olacaktır.

TÜRKÜ İSLAM'DAN AYIRMAK

Türkü İslam'dan ayırma Türk kavramını ırka sıkıştırma çabaları batılılaşma tarihimizin sistematik hale geldiği yıllara tekabül eder. Tanzimat'tan sonra ortaya çıkan farklı ideolojik söylemler, Türkün İslam'dan ayrı bir ırk olduğu görüşlerini mutlak hale getirirken, kültür, dil, maddi birtakım temellerle bunu yerleştirmeye çalışmışlardı. Batı'nın her türlü maddi ve manevi kültürünü edinerek Osmanlı'nın kurtulacağını savunan bu ideolojiler Türklüğün gayri Müslim dünyaya muarız özelliğini elden geldiğince literatürden silmeye çalışmışlardı: **"Milliyetsiz, Tanzimatçı, mefkûresiz politikacılar Türklükte bir dinsizlik olduğunu fısıldıyorlar, gayr-i millî ulemanın garazını ve taassubunu kımıldatıyorlardı. Hâlbuki dinsiz bir millet olamazdı. Milliyet esasını kabul eden mutlaka din esasını da kabul edecekti. Din ve milliyet adetâ birbirinin birer 'lâzım-ı gayr-i müfârık'ı idi."** (Seyfettin, 1993, 40)

Türkçülük akımı içerisinde, Türklüğü "ırk" ile özdeşleştirme girişimleri, saf bir ırkın varlığını sürdürdüğü ve bu sayede yeniden kurtuluşun mümkün olacağı görüşleri, bizatihi Türklüğün

İslam ile olan bağlantısını kırmaya yönelikti. Zaten “Bir zamanlar Türkçülerin sözünü ettiği saf ırka ise asla rastlanmaz. Türk toplulukları baştan itibaren ‘birçok etnik gruptan oluşmuştu ve siyasi nitelikte’ idi.” (Findley, 2006, 273; Danişmend, 2006, 75) Bu durum Osmanlı’nın son döneminde yaygın olarak bilinen ve telaffuz edilen bir hakikat idi esasında.

Mütareke dönemi ve Cumhuriyet ile birlikte hemen her hususta izlenen “kesinti” Türklük mevzuunda da yaşanmış ve yalnız Acem, Arnavut, Arap vd. kavimler değil Musevi ve Hıristiyan hangi dinden olursa olsun kendini “Türk hisseden” herkes Türk addedilmişti: (Alp, 2001, 25) Bu yaklaşımdan, “masum” teorik tezden da anlaşılacağı gibi farklı dinleri yani İslam’ın karşısındaki söylemleri “meşrulaştırma”, Türkü İslam’dan, kâfir karşıtlığından soyutlama hedefleri yatmaktaydı. Hüseyin Cahit ve Tevfik Fikret ile Yeni Zellanda’da komünal hayat yaşamak için girişimlerde bulunan Hüseyin Kazım Kadri için bile Türklüğün tarihsel rolünü dile getirme o dönem için “normal”di: “İşte bizim de söylemek istediğimiz hakikat: Türkün ictimaî hasletlerini ırkından, yani Türklüğünden değil, belki İslâmiyetden ve mevzuât-ı İslâmiyeden almış olduğudur.” (Kadri, 1989, 102)

Ömer Seyfettin milletlerde ırk esası aramanın gülünç kaçacağını savunur. Çünkü Türk İslam ile birleşmiş bir kimliktir. Bu kimlik içinde kültürel unsurlar olduğu gibi fikri ortaklık vardır. Bu yüzden Ömer Seyfettin’in Türktanımında Müslüman olmak vazgeçilmez bir zorunluluktur. İslam olduktan sonra ırk cihetiyle uğraşmak zaten mümkün olmayacaktır. I. Murad’ın “O melun (Sırp Kralı) bunun gibi laf ü güzaf ursa, aceb mi ki İslam kılıcın görmemişdir. Kimse tabancasın yimeyen, kendü tabancasın demürden sanır. Ve kedi karanu evde kendüyü arslan tevehhüm ider. İnşallah ana Türk erliğin gösterem…” (Erdem, 2005, 19) sözleri de bir yandan İslâmla Türkü birleştirirken bir yandan küfre karşı “Türk erliğinin” gerekliliğini ifade eder.

Cumhuriyet idarecileri “Türk”ü ırk manasında kullanmaktan kaçınmıştı. Her ne kadar Afet İnan resmi kaynaklarla kafatası ölçümleri yapsa bile Cumhuriyet eliti Türkü “sentez” biçiminde ele almayı tercih etti. Yeni idare anlayışında İslam’a yer verme olmadığından, Türk kavramının tarihsel tanımı değiştirilerek “üst kimlik” haline getirildi. Kültürel ve tarihsel rollerden bir takım yaklaşımlarla mezcedilmiş gayri İslami Türk fikri, anayasal güvence ve zorunluluk ile vatandaşlık birlikteliğinin çimentosu şeklinde tasarlandı.

“Eskiden İslam dinini kabul eden, yani İslamlığa geçen her birey Türk oluverirdi.” (Alp, 2001, 37) cümlesinde olduğu gibi Cumhuriyet elitinin sıkıntısı nereden gelirdi? İşte şu kanaatten: “Osmanlıların kendilerine Türk demeyip ‘gazi’ veya ‘müslüman’ demeleri şöyle dursun, gazi ve Müslümanlara ‘Türk’ dendiğini, ‘Türk’ sözcüğünün genelde ve hele karşıda ‘kâfirler’ varsa hemen her zaman ‘gazi’ ve ‘Müslüman’ anlamında kullanıldığını rahatlıkla söyleyebiliriz.” (Erdem, 2005, 22; Lanza, 2005, 95)

Onlar bir yandan Türkün Anadolu’yu bir arada tutan potansiyelinden yararlanarak, yeni devleti bir müddet sağ salim yürütmek isterlerken, öbür taraftan Türk ve Müslümanı aynı gören, Türk dendiğinde kâfiri karşı tarafa iten anlayışında yıkılmasını hedefliyorlardı.

Müslüman Olmadan, Küfre Karşı Çıkmadan Türk Olunmaz
Kâfirle çatışmayı göze alan Müslümana Türk denir.

İsmet Özel’in Türk tarifinde birinci olarak ırk, kavim, soy gibi birliktelikler yok. İkincisi Türk olmak için mutlaka Müslüman olmak gerekir. Müslüman demek görülen, gösterilen bir şey demektir. Yani İslam olmanın gereklerini bünyede, şahsiyette ve yaşayışta göstermeli. Son olarak kâfirle çatışmaTürkün varoluşsal şartıdır. Müslüman dendiğinde nasıl yaşanan bir

şeyden bahsediyorsak, kâfir dendiğinde de diyalog, hoşgörü, bir arada yaşama giderek Avrupa Birliği gibi unsurları tamamen reddetmek gerekir.

TürkAnadolu toprakları içerisinde kimliğini bulurken, yaşam düzenini her zaman kâfirin o topraklardan uzak tutulması, küfrün dünyada geçer akçe olmamasını şart koşmuştu. Bugün Türkiye tarih sahnesinde yerini alabilecek, kimliği mucibince var olup büyük bir ülke, büyük bir millet varlığı ortaya koyabilecekse Müslümanlığını yüksek bir seviyede yaşayarak, Batılılarla iş tutmadan yapacaktır.

İsmet Özel'in Türklük vurgusu batılılaşma dönemi boyunca kendini gösteren düşünce hayatımız içinde özgünlüğü, sahihliği ve sahiciliği, bu toprakların ruhunu doğrudan yansıtması bakımından müstesna bir yere sahiptir. Tercüme, devşirme, acentelik fonksiyonlarıyla temayüz etmiş düşünce hayatımızda spesifik, etkilenmelerden uzak, tarihsel dayanakları belirgin fikirlere rastlamak mümkün olmamıştır. Tanzimat sonrası meşruti idare eksenindeki düşünceler, Cumhuriyet'le Batı'nın mutlaklaştırılması ve bu meyandaki fikri öneriler, yabancı bir zemin üzerinde bulunmamıza neden olmuştu. İsmet Özel'in vurgusu hem milletin ve devletin önüne bir yol açıp, önemli bir temel atarken, hem de düşünce dünyamızın sahici ve sahih damarlarını kurutmadığını göstermiştir.

İsmet Özel'in Türklük fikriyatını tekrar Türkiye'nin önüne getirmesi Türkiye'nin bugününden faydalanan / nemalanan birçok kesimin gücüne gitmiştir. İslamcılar, Türkçüler / milliyetçiler, sosyalistler, dindarlar, ulusalcılar, Amerikancılar, Avrupa Birliği taraftarları, kendilerini tüm ideolojilerin dışında tutanlar vs. hepsinin ortak özelliği, ittifak ettikleri konu, İsmet Özel'in dikkat çektiği Türk tanımıdır. İsmet Özel'in getirdiğiTürk mefhumuna mesafeli davrananların büyük kısmının saflığın getirdiği gaflete teslim oldukları da gözlenir. Bu Türk tanımı ile işlerin bugünkü gibi yürümeyeceğinin farkında olanlar, türlü gerekçeleri öne sürerken, "yafta"lar yapıştırmakla bu vurguyu savuşturabileceklerini düşünüp böyle davranırlar.

Türklük Irkî, Kavmî, Kültürel Özellikler Taşımaz

"Türklük ayrı Müslümanlık ayrı / Türklük başka Müslümanlık başka diyen herkesi çöpe" (Özel, 2003 57) atar İsmet Özel. Cumhuriyet idaresiyle birlikte devletin organizasyonunda kullanılan ve temel ideolojik yapı halini alan **"İslamsız Türk",** Türklüğün geriletilmesindeki en önemli aşamalardandır. Çünkü Cumhuriyet eliti gayri Müslim olduğu halde kendiniTürk kabul edenlerle, Türkiye'deki başka etnik unsurlardan Müslüman olduğu halde Müslümanlığıyla değil devlete bağlılığıyla öne çıkan unsurlardan bir Türk "üst kimliği" ortaya çıkarmıştı. Ancak İsmet Özel'in vurgu yaptığı Türklük bugünkü terminoloji de çok sık kullanıldığı gibi üst kimlik, çoğulculuk, çeşitlilik, zenginlik ya da organizasyon unsuru vd. değil doğrudan kimliğin kendisidir. Bu kimlik ertelenemez, devredilemez, pasifleştirilemez, sorun haline getirilemez, doğrudan var olma – yok olma dikotomisine endekslidir. Cumhuriyet sürecinde zuhur eden Türk ama Türkçü, Müslüman ama Şeriatçı olmama da (Özel, 2003, 17) İsmet Özel'in belirttiği Türklük fikrine mugayirdir.

İsmet Özel için Türklük biyoloji ve antropolojinin konusuna girmez. Türkolmak için Türk kanı taşımaya gerek olmadığı gibi Türkü sosyal bilimler ve antropoloji araştırmalarında aramak da yersizdir. (Özel, 2002, 115) Çünkü Türk kendini İslâmla bulmuş İslam'a karışarak tarih sahnesinde görünmüştür. Bu bakımdan Türk olmakla ırkın herhangi bir bağlantısı yoktur: **"Ben Türk dediğim zaman ırki bir birimi işaret etmiyorum, doğrudan doğruya dini bir anlam yüklüyorum. Onun için soruyorum; Türk müsün, gâvur musun. Eğer Türk'üm diyorsa Müslüman olduğunu anlıyorum."** (Özel, 2008a, 304)

İsmet Özel Türkü İslamiyet'ten önce aramanın yanlış olacağı kanaatindedir. Çünkü Türklük "millet" kavramıyla birlikte belirmiştir. Türklüğün kaynakları da bu bakımdan İslamiyet'te görülmelidir, Orta Asya kaynaklarından değil. Çünkü Türklerin en eski metinleri diye sunulan Orhun Yazıtları'nın bulunması çok yenidir. (Özel, 2008b, 296) Dolayısıyla Türk kimliğini Orta Asya'daki kaynaklardan edinmiş ya da öğrenmiş değil; İslamiyet'ten sonra Anadolu'da kurduğu yapıyla ortaya çıkarmış, bir millet varlığı husule getirerek göstermiştir. Türk bir anlamda bu topraklara özgü duruşun, Batıyı geriletenlerin adıdır. Türk boyları şeklinde izafe edilen Özbek, Tatar, Kırgız, Başkırt gibi unsurlar zaten Türk olarak vasıflandırılmamış, onlara Özbek, Tatar vs. denmiştir.

İsmet Özel'in dile getirdiği Türklük kavmî, ırkî, kültürel bir hadise değil, tarihsel bir karşı duruştur. Özel'e göre bunu Araplar da yerine getirmiştir. Zira Arapların küfrü geriletip İslam'a yer açması Türklüğün bizatihi kendisidir. (Özel, 2008b, 219) Çünkü biyolojik olarak ırk kavramına güvenmek çok da aklî değildir. Batı biliminin 19. yy. da çıkardığı husustur, ırklar.

Türklüğün kavmî değil tavır meselesi olmasına Özel Burdur üzerine yapılan bir araştırmayı örnek gösterir. Beş bin yıl öncesine ait kemiklerin çıktığı Burdur'da beş bin yıl öncesiyle şimdiki insanların DNA'sının uyuşması (Özel, 2008b, 237) tarih tezlerinin sağlıklı olmadığının en belirgin kanıtıdır. Sonuçta başka hiçbir yola, gerekçeye, bahaneye, mugalâtaya yer vermeyecek ölçüde, insanların geliştirdikleri tavırlar, onların kişiliklerini ve mensubiyetlerini gösterir. Türklük ırk olmaktan ziyade mensubiyettir: **"Bu durum Günümüz dünyasında Türklük bir şekilde belli olacaksa göz veya ten rengiyle kafatası ölçüsüyle, soy ağacıyla belli olmaz. Olur diyenler varsa onları pek acı bir hüsran bekliyor. Bir insanın Türklüğünü belli eden onun tuttuğu taraftır. Toplum değerleri itibariyle içinde yer aldığı, tarih oluşumu içinde kabullendiği, iyileşmesine yol açan tedbirler bakımından sorumluluğunu üstlendiği 'taraf'. Ne tarafta durduğunu söyle, sana Türk olup olmadığını söyleyeyim. Türklük benimsenen bir nitelik olarak söz konusu edildiğinde tutulması vacip olan tarafın 'gayri Müslim' taraf olmadığı aşikârdır."** (Özel, 2001)

DÜNYA SISTEMINE / AMERIKANLAŞMAYA KARŞI SON KOZ

İsmet Özel doğduğunda Amerikan askerleri Alman hatlarını yarmakla meşguldü. Bu yeni bir dünyanın, dünya sisteminin yeni başının doğmaya başladığı yıllara tekabül etmekteydi. İsmet Özel gençlik yıllarından itibaren Amerikan merkezli dünya sistemini geriletmek için öncelikle sosyalist oldu. O dönemde sahici olarak sosyalist olmak Amerikan dünya sisteminin dışında başka bir dünyanın var olduğunu göstermenin kanıtıydı. Sonra hidayetle Allah'ın rahmetini üzerinde gören Özel, Müslüman olmakla, yazılarında sık sık İslam, Müslümanlar diyerek, yerleşik İslam – siyaset yaklaşımlarını boşa çıkararak, bu minvalde İslami hareket ibaresiyle dünya sistemine karşı konumlanmasını sürdürmüştü. Amerikan dünya sistemi sosyalizmi "normalleştirerek", krizlerle herkesi kapitalist, tüketimci, hale getirip alternatifi ortadan kaldırmıştı. Sistem İslami hareketi, Müslümanların yeni bir hayat teklifi getirmesini şirket, kariyer, diyalog gibi unsurla aleladelileştirdi. Artık sistem kimsenin Müslüman, İslam demesinden gocunmaz oldu. Türk diyerek, Türkün tarihsel rolünü göz önüne getirerek İsmet Özel yine sistemi rahatsız etmeye, dünya sisteminin geriletilebilir olduğunu, Türkün tarihte küfrü kendi kabuğuna sıkıştırdığını gözler önüne serdi.

İsmet Özel yazılarında ve konuşmalarında Türkiye'nin bir İstiklal Harbi vererek Anadolu topraklarını Batılıların elinden kaçırmasına büyük önem atfettiği gibi bu yoldaki tarihsel kaynaklarla ilgili önemli bilgileri aktarır. Özel, Türkiye'de tarihe yaklaşımı önemli ölçüde

farklılaştıracak bir bakış açısında bulunarak tarihi verileri yorumlar. Bu, Özel'in batılılar söz konusu olduğunda geliştirdiği yaklaşımla paralel yürüyen bir durumdur aslında. Bu bağlamda Türkiye'nin İstiklal Harbi'ne muhatap olması her türlü kurtuluş fikrinden daha üstün ve hayati bir yöne sahiptir:

"Türkiye Cumhuriyeti medeniyetin yeryüzündeki son müstakil İslam odağını yok etmek isteyen iradesine karşı çıkmanın bir biçimiydi." (Özel, 2004a, 83)

Dolayısıyla İstiklal Harbi Türklüğün son dönemde yaptığı en belirgin karşı duruşlarından biridir. Batılılaşma çabaları bir tarafa vatanı kaybetme söz konusu olduğunda Türk kendini göstermiştir. Medeniyet aleyhtarlığını ortaya koymuş "tek dişli canavarı" dize getirmiş, özgürlük ve Müslümanlık adına bir ülkeyi doğurmuştur. İslamiyet Türkün kendisini bilmesinin nişanesi olduğuna göre, İstiklal Harbi Türkiye'nin darül İslamlığının en son kanıtı olarak verilmiştir. (Özel, 2004a, 72 – 73)

AVRUPA'NIN ÖTEKISI İSLAM DEĞİL TÜRK

Haçlı Seferleri Avrupalıların Türklere karşı bir isyanıdır. Türklerin Avrupa dışında bir dünya kurması karşısında Avrupalılar zaman zaman saldırılarda bulunmuşlardı. Haçlı seferlerinden sonra gerçekleşen savaşlar, yenilgiler, İnebahtı ile Türklüğün geriletilebilir yapıda olduğu "keşfedilmişti". Zaman zaman Haçova'da olduğu gibi Türklük Batı karşısında millet gerçeğine dayanan yapısını tazelemişse de Avrupalılar kapitalizm ile "köklü" bir örgütlenme biçimine girişmiştir. Türklüğün karşısına Batı, kapitalizmi dikmiştir. (Özel, 2006, 116 – 117) Bu nedenle İsmet Özel'e göre Avrupa medeniyetinin "öteki"si İslam değil, Türklüktür. (Özel, 2008a, 277) Türklüğün ötekisi ise Özel için Batı ya da Avrupa değil kâfirdir. Bu aynı zamanda realitede dünyanın genel konjonktürel yapısıyla birebir ilgili. Türklük sürdürülmesi gereken bir özelliktir. Her daim yaşanması, yaşatılması elzem. Bu bakımdan sorulması gereken soru Amerikan dünya sistemini kabul edip etmemekle ilgili. Bu sorunun cevabı Türklükte bulunabilir: "Bugün dünyada yürürlükte olan sisteme evet mi diyorsunuz, hayır mı diyorsunuz? Evet diyorsanız Amerikanlaşmayı ister istemez kabul edeceksiniz. Hayır diyorsanız Türkleşmeyi kabul edip mutlaka İslâmla tanışmak mecburiyetindesiniz." (Özel, 2008b, 395)

Avrupa kaynaklarında Türkler anlatılırken genellikle olumlu sözcükler kullanılmaz. Çünkü Türk kendisinden korkulması gereken, düşmandır. Burada şarkılara, edebi eserlere konu olan Türk imajı Türklerle tanışmayan insanların daha en baştan Türk korkusuyla yetişmesiyle ilgilidir. Çünkü Avrupalılar için Türkler "kâfirdir." Halka Türk imajı "köpek, alçak, pis, kötü, kalleş, vahşi, koca şeytan, barbar…" (Kumrular, 2005, 115) kavramlarıyla sunulur. Türkler nasıl domuzu kâfirle eş anlamlı kullanıyorsa, Batılılarda köpeği Türkler için kâfir anlamında kullanır. Türkler küfrü temsil edenleri kâfir mefhumuyla tanımlarken, Avrupalılar için de kâfir Türktür. Bu imajların oluşması tarihin akışı içinde oluşmuştur. Çünkü **"AVRUPA IÇIN TÜRKLER HEP BELA İDİ."** (Özel, 2006, 12)

"Belçika'da bir Türk köyü var. Belçika krallığı bir vergi koymuş. Bu köylüler de biz vermiyoruz bu vergiyi demişler. Krallık demiş ki nasıl vermezsiniz, siz Türk müsünüz? Onlar da evet biz Türk'üz demişler. O zamandan bu yana orası Türk köyü. Ama gördüğünüz gibi kâfire direnmek Türklüğün ön şartıdır. Hem kâfire boyun eğeceksin, hem kâfire köpeklik edeceksin, hem de Türk'üm diyeceksin." (Özel, 20058b, 238)

Benzer bir olay bu sefer 20. yy. da vuku bulmuştur**. "İtalya'da, Belçika'da olduğu gibi bir Türk köyü varmış, bunlar Naziler geldiği sırada göndere Türk bayrağı çekmişler ve Almanlar yollarına o**

köye girmeksizin devam etmiş." (Özel, 2007) Greklerin düşmanlarına "Mehmet" dediklerini göz önüne alırsak (Özel, 1997) Batıdaki Türk karşıtlığının basit bir karşı duruş olmadığı varoluşsal yanının bulunduğu daha net görülür.

TÜRK OLMAKTAN KAÇINANLAR

İsmet Özel'in Türklük vurgusuna farklı kesimlerden tepkiler geldi. Bu tepkilerin ortak niteliği "ortaklıkları olmayan kesimlerin" aynı safta buluşması idi. Neydi bu tepkiler? Hepsinin benzerliği şu anda yürüyen düzenin mutlaka ucundan tutulması gereken, ucundan tutulursa meşrep, cemaat, kişi vs. olarak kendilerini ön plana çıkaracak menfaatleri barındırıyor olmasındadır. Türklük bu menfaatlerin, "ucuz pahaların" İslâmla değiş – tokuşuna set çektiği için gündemden uzak tutulmaya çalışılıyor. İslamcıların / dini kanalların Türklük için getirdiği "ırkçılık / milliyetçilik" suçlamalarının yersizliği Türklük tarifinin içindeki Müslüman olma şartıyla izale edilir. Hâlbuki asıl sıkıntı "kâfir" karşıtlığındadır. Kendilerini milliyetçi, muhafazakâr, İslamcı, yalnız Müslüman vs. diyen kim varsa kâfiri gündemlerinden çıkardıkları için, kendilerinin Batısız hiçbir anlam ifade etmeyeceklerini bildiklerinden Türklüğün karşısında durmayı zorunlu görürler. Türklüğün kâfire karşı duruş sergilemesi, bunun belirtilmesi, alenen dillendirilmesiyle ülkenin başına kâfirler tarafından bir iş geleceğinden endişe ederler. Varoluşsal güvenlik alanlarını kâfirlerin belirlemesi sıkıntı oluşturan bir durum değil onlar için.

Türklük çıkışı karşısında hangi etnik kesimden olursa olsun gelen tepkilerin nedenini ancak Türkiye için güzellik planladıklarına yormak gerekir. Türkiye'deki etnik unsurların umumi yapısının, tavırlarının hep "odaklarla" tanımlandıklarını dikkate alırsak, Avrupa Birliği standartları ve insan hakları, demokrasi gibi alışılmış tarifleri çok sık kullananların Türklük çerçevesinde kalmasını zaten mümkün göremeyiz. Bu, Avrupa ile bir yere gelmeyi düşleyenlere de karşı da bir tutumdur aslında.

Türklük Batı ile Batı'nın yardımı / etkisi sonucunda "bir şeyler" olmak isteyenler arasında fark görmez.

İsmet Özel'in Türklük vurgusu karşısında cansiperane karşı koyanların başında Cumhuriyet idaresinin getirdiği Türk tanımıyla bu vatana ortakçı olan kesimler gelir. Kimdir onlar? Gayri Müslimler; "İbadethane" dışında her şeyleriyle Türk olduğunu iddia edenler; Osmanlı'nın son yıllarında İslam'a geçenler. Tarih boyunca kimliğini İslam ile kurmuş Türk, Cumhuriyet idaresinden sonra ayrıştırılmaya çalışılmış bu yönde etkili gayretler yine bu kesimlerden gelmiştir. Bugün için İsmet Özel'in gündeme getirdiği Türk tam da Müslüman ile eşanlamlı olarak kullanılırken (Özel, 1996; Özel, 2001a; Özel, 2000) aynı zamanda Türkiye ile doğrudan bağlantılıdır. Yani Türkiye ile Türkü ve Müslümanı ayrı düşünmek mümkün değildir. Bu bakımdan İsmet Özel'in "büyük Türkiye" eksenli düşünme sistematiği sosyalist döneminde işlerken, Müslüman olduktan sonra aynen devam etmiş, bunun İslam olmadan mümkün olamayacağı tezi tüm İsmet Özel düşüncesine yansımıştır. "Müslüman bir Türkiye istemek aynı zamanda bir Türkiye istemekle aynı anlama gelmiyorsa hangi hedeflere varmak üzere yola çıktığımız sorusu cevapsız kalacaktır." (Özel, 1995) sorusu İsmet Özel'in zihninde her daim tazeliğini korurken, sorunun cevabı karşısında insanların kayıtsız ve kaygısız kalmaları Türklük vurgusunun güçlenmesine ön ayak olmuştur.

İsmet Özel'in Türklük üzerine söyledikleri Türkiye'nin hangi aşamaya geldiğini gözler önüne sermiştir. Türklük bir teklif, çıkış için referans teşkil etme bir yana Türkiye'de zihinsel

işleyişin yönünü, pratikte, gündelik hayatta işlerin nasıl düzenlendiği, hangi kaygıların geçerli olduğunu göstermesi bakımından önemini korumaktadır. İsmet Özel yaşamının her safhasında Türkiye'deki genel manzarayı kıyaslayacak bir seviyeyi korumuş, uyarılarını buna göre yapmıştır. 90'lı yılların gösterdiği Türkiye portresinde, Müslüman yaşayışında, ülkedeki insan varlığının bu toprakların ruhuyla denkleşecek, İslam'ı varlıklarıyla örtüştürecek hassasiyetten uzak oldukları gözlenmektedir. Türklük Türkiye topraklarında yaşayanların Müslümanlıklarını kavileştirecek fikriyatı bünyesinde barındırırken, Batılılaşma tarihimiz boyunca milletin benliğini yaralayıcı her türlü ideolojik yönsemeyi boşa çıkartmıştır.

Türklük hali hazırda yaşanan dünyadan başka bir dünyanın bizim uhdemizde gelişebileceğini hatırlatır; İslam'dan başka kök, kâfirden başka hasım olmadığını da…

Kaynakça

Alp, Tekin (2001) Türkleştirme. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Atay, Falih Rıfkı (1969) Çankaya. Doğan Kardeş Basımevi.

Atay, Falih Rıfkı (1981) Mustafa Kemal'in Mütareke Defteri. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Ayaşlı, Münevver (2006) İşittiklerim, Gördüklerim, Bildiklerim. Timaş Yayınları.

Beyatlı, Yahya Kemal (2002) Siyasî ve Edebî Portreler. Yapı Kredi Yayınları.

Dânişmend, İsmâil Hâmi (2006) Türklük Meseleleri. Doğu Kütüphanesi.

Ekinci, Necdet (1997) Türkiye'de Çok Partili Düzene Geçişte Dış Etkenler. Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

Erdem, Hakan (2005) Osmanlı Kaynaklarından Yansıyan Türk İmaj(ları)ı. Dünyada Türk İmgesi. Kitap Yayınevi.

Findley, Carter V. (2006) Dünya Tarihinde Türkler. Kitap Yayınevi.

Gül, Teoman (1998) Türk Siyasal Hayatında Recep Peker. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Hüseyin Kâzım Kadri (1989) Ziya Gökalp'in Tenkidi. Dergâh Yayınları.

Kumrular, Özlem (2005) Kanuni'nin Batı Siyasetinin Bir İzdüşümü Olarak Türk İmajı. Dünyada Türk İmgesi. Kitap Yayınevi.

Lanza, Fernando Fernandez (2005) Habsburg – Osmanlı Rekabeti Bağlamında 16. Yüzyılda İspanya'da Türk İmajı. Dünyada Türk İmgesi. Kitap Yayınevi.

Nur, Rıza (1993) Moskova – Sakarya Hatıraları. Boğaziçi Yayınları.

Ömer Seyfettin (1993) Türklük Üzerine Yazılar. Bilgi Yayınevi.

Özel, İsmet (1995) "Yüksek Tabakanın Neyi Yüksek". 01.07.1995. Milli Gazete.

Özel, İsmet (1996) "Hacıların Koltukları Altındaki Haç". 20.09.1996. Yeni Şafak.

Özel, İsmet (1997) "Düşman Kazanma Sanatı". 06.01.1997. Milli Gazete.

Özel, İsmet (2000) "Türk Kimliğine Daha Çok Vurgu". 11.04.2000. Yeni Şafak.

Özel, İsmet (2001) "La İlahe'nin La'sı". 23.03.2001. Yeni Şafak.

Özel, İsmet (2001a) "İttifak mı, İtilaf mı, Vahdet mi". 30.08.2001. Milli Gazete.

Özel, İsmet (2002) Cuma Mektupları – 7. Şule Yayınları.

Özel, İsmet (2003) Cuma Mektupları – 8. Şule Yayınları.

Özel, İsmet (2004) "Allah, Türkleri Diğer Milletlerden Üstün Yarattı" Konferansı. 05.12.2004. Selçuklular Vakfı. Sürmeli Oteli.

Özel, İsmet (2004a) Henry Sen Neden Buradasın – 2. Şule Yayınları.

Özel, İsmet (2006) Çenebazlık. Şule Yayınları.

Özel, İsmet (2007) Saymayan Sayılmaz konuşmaları. İstiklal Marşı Derneği.

Özel. İsmet (2008a) Toparlanın Gitmiyoruz – I. Ebabil Yayınları.

Özel. İsmet (2008b) Toparlanın Gitmiyoruz – II. Ebabil Yayınları.

Sombart, Werner (2008) Burjuva. Doğu Batı Yayınları.

https://www.xing.com/communities/posts/ismet-oezelde-tuerkluek-1005254170

https://youtu.be/SrVGYOeQ0eg

İSMET ÖZEL'İN NURETTİN TOPÇU'YA İTİRAZLARI

Bu yazıda İsmet Özel'in Nurettin Topçu'ya itirazlarının bir kısmına işaret edeceğim. Öncelikle Nurettin Topçu'dan bu itirazın gerekçesi olan bir iki alıntı yapılmalıdır:

"Bizim milletimiz, Orta Asya'dan kaynayan Türk ırkından çıkmış ve dokuzyüz yıl önce Anadolu'da kurulmuştur. İlmi adı 'Anadolu Türkleri Tarihi' olan bu tarih ve bu millet, Türk ırkından ayrılan Oğuz boylarının müslüman olarak Anadolu'ya yerleşmeleriyle başlamış oldu. Göçebe olan Türkmen, Anadolu'da toprağa yerleşti; cenkçi iken çiftçi oldu. Şamanlıktan kurtulup İslâm'a sığındı. Eski geri ve iptidaî inançlarını bırakarak sonsuzluğun iradesini kazandı. Dokuzyüz yıldan beri Anadolu'da yaşayan millet İslâm'ın sinesinde yaşayan bu çiftçi millettir. Milli tarihimizin ortaya koyduğu en büyük ve evrensel inkılâp, İslâm dininin Türk'ün ruh ve ahlâkında yaptığı inkılâptır" (Topçu, YT, 1997: 141).

"Bizim milletimizi kurmuş ve onu asırlardır yaşatmış olan kuvvetler hangileridir? Bu kuvvetlerin, Anadolu'ya gelen Oğuzlara yeni bir ruh ve hayat vermiş olan islâm dini ile vaktiyle Etilerin bu kıtada yaşattıkları ve buraya gelenlere miras bıraktıkları ziraat tekniği olduğunu söylemiştik (...) Bilmelisiniz ki, ruhumuza Avrupa'dan, garptan yama eklenmeyecektir (...) Bin yıllık tarihi olan Anadolu milleti, İslâm dini ile talihsiz bir toprak iktisadının, her ikisi de Asyalı olan kuvvetlerin çocuğudur. Soyumuz Asya'nın olduğu gibi, ahlâkımız, iktisadımız ve Asya'nın namuskâr eseridir" (Topçu, YT, 1997: 166-167).

İsmet Özel, Nurettin Topçu'nun ismini vermese bile Nurettin Topçu'nun "Anadoluculuk" yaklaşımını eleştirir. Gerçi her iki yazar da diyar-ı Rum'un (ki bu Anadolu'dur) İslâm ile ünsiyet kuran Türkler tarafından vatan kılındığı konusunda benzer düşünmektedir. Ancak İsmet Özel "diyar-ı Rum"un vatanlaşmasını "dâr'ül İslâm" kavramına dayandırır ve "Türk milleti" kavramı üzerinden farklı yönelişleri bertaraf etmeye yönelir. İsmet Özel'in Nurettin Topçu eleştirisi "Türk ırkı" kavramı dolayısıyla da kendine farklı bir alan açar. İsmet Özel'e göre tarihsel bir **"Türk ırkı"** olmadığı gibi **"Osmanlı-Selçuklu Türkü"** de bulunmamaktadır. Dolayısıyla "Anadolu milleti" terimi de doğru değildir. İsmet Özel, Osmanlı ya da Selçuklu mirasını "İslâmî" saymamakta (ısırıcı meliklik olarak görmekte) ancak bu devlet yönetimlerinin Anadolu ve Avrupa'da varlık göstermelerinin Türklük tarafından tahkîm

edildiği fikrinden hareket etmektedir. **"Hâsıl-ı kelam, Türklüğe eğer tarihin bir lâhzasında duhul etmişsek tenimizin rengi, kafatasımız, etimiz, kemiğimizle duhul etmiş değiliz. Bizi Türk yapan ne Attila, Cengiz, Timur ordularının şanıdır, ne de Karahanlı, Gazneli, Selçuklu ve Osmanlı müesseselerindeki müesseriyettir (...) Lisanımızla Türk'üz veya Türk idik (...) Bize Kur'an ve Hadis öğreten alimlerimiz, müderrislerimiz olmasaydı Türkçe de olmayacaktı"** (Özel, 2015: 135) der. Bu yaklaşım Topçu'nun fikirleri ile önemli bir ayrışma oluşturur. Zira Topçu'ya göre "Orta Asya'dan çıkan Türk boyları yer yer büyük devletler kurdular. Lâkin onların arasından yalnız bir tanesi Anadolu Müslüman Türk Devleti, cihan tarihinde ebedî kalacak bir varlık yaşattı" (Topçu, YT, 1997: 142).

Topçu "Müslüman Devlet" vurgusunu öne çıkarmakta iken Özel "Türk Milleti" kavramında ısrar etmektedir. Ancak İsmet Özel'in bir yerde "Türkiye Türkiyeliğini milletten ziyade devlete borçludur" (Özel, 2015: 122) dediğini görmekteyiz. Bu beyanını sonraki satırlarda şöyle açar: "Türkün devlet dediğiyle Kisra'nın, Kayser'in, Çinli'nin, Hintli'nin devleti aynı değildir" (Özel, 2015: 123). Kezâ, Türk'ün millet-milliyet terimi ile Türk olmayanın millet-milliyet teriminin de farklılığını vurgular. İsmet Özel'e göre **"Din esastır, devlet onun fer'i olarak kurulmuştur"** (Özel, 2015: 124). İsmet Özel, Nurettin Topçu'ya karşı bizim başka yazılarımızda "yöneten tebâ" kavramı ile açıklamaya çabaladığımız alandan konuşur. Buna göre Türkler görünüşte tebâ iseler de Anadolu'daki gayr-ı müslim halklarla eşit olmama iradesi ortaya koyarak (Özel, BİY-1, 2012: 98) oluşturulan bir nizâmı yönetenlere kabul ettirdiler. Bunu da hane-mahalle-vakıf-medrese-kadı-şehir-tımar-ahi sistemini toplumsallaştırarak gerçekleştirdiler. Ancak Özel dinin nasıl toplumsallaştığı, hane-mahalle-vakıf-medrese-kadı-şehir-tımar-ahi sisteminin varlığı-yokluğu ve devleti nasıl inşa ettiği meselesine girmez. Bir devlet fikri de geliştirmez. Oysa Topçu bu konuda bir kitap toplamı yazı yazmıştır (Devlet ve Demokrasi). İsmet Özel'in Nurettin Topçu'dan başat ayrışması bu noktadadır.

İsmet Özel fikirlerini ayrıntılandırmamaktadır. İlkesel reddiyeler verir. Örneğin Türkiye toprağının adına Anadolucular gibi "Anadolu Cumhuriyeti" adının verilmesi söz konusu edilemez. Hatta bu toprağa "vatan" diyerek Namık Kemâl'i izler. "Anadolu Cumhuriyeti" terimi ise Türkiye'deki etnik toplumsallıkların tamamının eşitliğini imâ etmektedir. Çünkü böyle bir kullanım "Vatan" kavramını flulaştırmaktadır. İsmet Özel, "Globalizm uç verir vermez, liberal ekonomik işleyiş, insan hakları savunusu ve demokratik değerler marifetiyle 'Reconquista'sını gerçekleştirerek Türkiye'yi Anatolia'ya, Küçük Asya'ya çevirdi mi?" diye sorarak Anadoluculuk terimini yargılar (Özel, 2015: 100). Yine Topçu'dan farklı olarak İsmet Özel, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir İslâm Devleti olarak kurulduğunu işaret eder (Özel, BİY-1, 2012: 98). **İstiklal Harbi, Tanzimat'ın Osmanlı vatandaşları arasındaki "eşitlik" tesisine bir itiraz olduğu için Osmanlı Devleti'nden daha İslâmî bir devlettir** (Özel, BİY-1, 2012: 98). İsmet Özel'in bu görüşü son derece şaşırtıcıdır. Fakat Birinci Meclis'in yapısı bu perspektiften düşünüldüğünde İsmet Özel'in yaklaşımının İslâmcıların da kabul edebileceği bir yorum olduğu söylenebilir.

İsmet Özel'in Topçu'ya ilişkin itirazlarından biri de "Hallac-ı Mansur" hakkındadır: "Hallac-ı Mansur vahdet fikrini içine sığdırabilecek kabı ele geçiremeyişinden dolayı Sünnet-i Seniyye'nin gerisinde kalıyor" (Özel, 2015: 136) der. Hallac ile Sünnet-i Seniyye karşılaştırması bilinçli bir seçimdir. İsmet Özel'in kavram seçimi Nurettin Topçu'ya nazaran İslâmî ıstılahı gözetir. Vahye doğrudan referans verir. Topçu ise mistiktir. Hallac'a yönelişini kendi içsel arayışı içinde değerlendirmek gerekir.

Nurettin Topçu ile İsmet Özel arasında farklı kavramlara dayanarak da olsa benzerlikler büyüktür. Bu benzerliklerden sadece birini vermek kifayet eder düşüncesindeyiz: Topçu, İbn Rüşd'ü eleştirir ve Gazaliyi savunur (Topçu, 1998:50). İsmet Özel de benzer şekilde şunu yazar: "Sana Batı mantalitesinin İbn Rüşdcülüğe ne kadar borçlu olduğunu öğretmiyorlar (...) Bunu Müslümanlar da söylemiyor; çünkü İbn Rüşdcülüğün bir şekilde küfre ne kadar bulaşmış olduğunu Müslümanlar da zikretmiyor. Bir Tehâfütü'l-Felasife niçin yazıldı meselesini eğitimimizde merkeze oturtmuyoruz" (Özel, BİY-1, 2012: 55).

Aşağıda İsmet Özel'in Nurettin Topçu'yu eleştirdiği konulardaki yaklaşımını veren alıntılar bulunmaktadır:

"Gavurca metinlerde 'Ottoman Turcs' ibaresi ne sıklıkta geçerse geçsin, gerçekte Osmanlılık ve Türklük münenakızdır. Kaderin cilvesi şu ki, sık dokunuş suretiyle iç içe geçmişlik bariz tenakuzu hususî bir dikkat sarf edilmedikçe görülmez şekle çevirmiştir. Türklük hem vakıa ve hem de mânâ olarak Kur'an-ı Kerim'in nâzil oluşunun bir türevidir. Osmanlılık ise Kur'an nazil olmadan önceki Roma meşrebindeki hâkimiyet tarzının ihyasıdır. Bilhassa bu sebepten ötürü Osmanlı Devleti bir İslâm devleti değildi. Olsaydı, Türklükle hiçbir çelişkisi söz konusu edilmeyecekti" (Özel, 2015: 189); **"Modern zamanlarda müessesevî devlet dolabının adına Osmanlı İmparatorluğu denildiğini herkes bilir; ama bu devletin adına Tebriz'den Viyana'ya uzanan hududunu muhkem kılanların Türklerden (ünsiyetli insandan) başkası olmadığını söylemek herkesin işine gelmez"** (Özel, 2015: 58); **"Şimdi gâvurun akıllısı Türkiye'nin resmî ağızları Türk toprağında 36 çeşit 'etnicite' bulunduğunu ikrar eylesin istiyor. Diyelim ki, öyledir. Viyana kapılarına dayanan bunlardan hangisiydi acaba?"** (Özel, 2015: 139).

- Özel İsmet, Bir Akşam Gezintisi Değil Bir İstiklâl Yürüyüşü (BİY-1), c: 1, Tiyo Yayınları, 2012
- Özel İsmet, Türk Olamadıysan Oldun Amerikalı, Tiyo Yayınları, 2015
- Topçu Nurettin İİ-MT, İslâm ve İnsan-Mevlâna ve Tasavvuf, Dergâh Yayınları, 1998
- Topçu Nurettin, YT, Yarınki Türkiye, Dergâh Yayınları, 1997

https://youtu.be/uV3yLFw4nug

AKŞEMSEDDİN KADDESELLÂHÜ SIRRAHU'L AZÎZDEN HİKMETLİ SÖZLER

1 – Ey asker... Biliniz ki, bu fetih, Cenâb-ı Hakk katında size ve Sultan II. Mehmet Han'a takdir kılınmıştır. Kim ki bundan şüphe eder, imandan sapmış (İnancını yitirmiş) olur.

2 – Bazı insanlar vardır ki selâm verirler ve selâmlarından is kokusu gelir. Bazıları da vardır selâm verirler ve onların selâmından misk kokusu gelir.

3 – Bir şeyi bulunmadığı yerde aramak, hiç aramamak demektir.

4 – Şunu iyi bil ki safları yaran, her şeyi yenen aslanla savaşmak kolaydır, gerçek kahraman odur ki, önce kendi nefsini yener.

5 – Nice kişiler vardır ki dizimin dibindedirler,ama benim için sanki Yemen'dedirler. Yemen'de olan niceleri de vardır ki, sanki dizimin dibindedirler.

6 – Allah ile olduktan sonra, ölüm de ömür de hoştur.

7 – Bal yiyen *(a r ı c ı)* arısından gocunmaz.

8 – Ne mutlu o kimseye ki, kendi ayıbını görür.

9 – Balığa denizden başkası azaptır. (Ah vatan)

10 – Nice bilginler vardır ki gerçek bilgiden, hakiki irfandan nasipsizdirler. Bu ilim sahipleri, bilgi hafızıdır, bilgi sevgilisi değil.

11 – Tuzağa saçtığın taneler cömertlik sayılmaz.

12 – Bir mum, diğerini tutuşturmakla ışığından hiç bir şey kaybetmez.

13 – Kanaatten hiç kimse ölmedi, hırsla da hiç kimse padişah olmadı.

14 – Adalet nedir? Ağaçları sulamak.. Zulüm nedir? Dikene su vermek...

15 – Ne kadar bilirsen bil, söylediklerin, karşındakinin anlayabildiği kadardır.

16 – Sende iyi olan ne varsa dostuna da onu ver.

17 – İçteki kiri su değil, göz yaşları temizler.

18 – Fakire verilen, daha onun eline geçmeden Allah'a ulaşır.

19 – Kendini noksan gören kişi, olgunlaşmaya on atla koşar. Kendini olgun sanan ise, bu zannı sebebiyle Allah'a ulaşamaz.

20 – Nerede akarsu varsa orada yeşillik vardır. Akan gözyaşının olduğu yere de rahmet gelir.

21 – Her işe besmele ile başla. Nimete şükür, belâya sabret.

22 – Temiz ol, daima iyiliği âdet edin, tembel olma, namaza önem ver.

23 – Ömrüm uzun olsun dersen, kimseye kızma, eziyet etme.

24 – Dünyanın mutluluğuna mağrur olma. Kimsenin nimetine haset etme.

25 – Gece uyanık ol, seher vakti Kur'an-ı Kerim oku. Zikrin dâima Hamd-i Hüdâ (Allahü Teâlâ'ya hamd etmek) olsun.

26 – Çok uyumak kazancın azalmasına sebep olur.

27 – Senden üstün olan kimsenin önünden yürüme.

28 – Akıllı isen yalnız başına yolculuğa çıkma.

29 – Hasedi terk et, kendini başkalarına medh etme.

30 – Nâmahreme (harama) bakma, harama bakmak gaflet veriri.

31 – Her zaman cehennem azabından endişeli ol.

32 – Yalnız bir evde yatmaktan sakın. Çıplak yatmak fakirliğe sebep olur.

33 – Edepli, mütevazı (alçak gönüllü) ve cömert ol. Cünüp kimse ile yemek yemek keder verir.

34 – Kimsenin kalbini kırma. Düşen şeyi alıp (temizleyerek) yersen fakirlikten kurtulursun.

35 – Yürü, bir an için mezarlıkta sessizce otur. O söz söyleyip şimdi susmuşları gör ! Onların topraklarını bir renkte, bir halde görürsün, ama halleri bir değildir ki...

1. [slideshare id=52958586&doc=akemseddinhayataliihsanyurt-150919082059-lva1-app6891&type=d]
2. [slideshare id=52958589&doc=akemseddindebzitasavvufkavramlar-150919082130-lva1-app6891&type=d]
3. [slideshare id=52958592&doc=akemseddinindini-tasavvufiirleri-150919082136-lva1-app6892&type=d]
4. [slideshare id=52958599&doc=er-risaletl-ahmediyyefil-veladetill-muhammediyyegiri-transkripsiyonlumetin-gramatikalindeks204649-150919082153-lva1-app6892&type=d]
5. [slideshare id=52958587&doc=akemseddinmehmedbinhamzannhayatrisaletn-nuriyyevemakmtl-evliyadleserlerininieriininincelenmesi228035-150919082116-lva1-app6892&type=d]
6. [slideshare id=52958602&doc=evliyamakamlari-150919082201-lva1-app6892&type=d]
7. [slideshare id=52958606&doc=irfaninsanvetoplumsaldeerlerbalamindaakemseddin-150919082212-lva1-app6892&type=d]
8. [slideshare id=52958611&doc=sflereyneltilentenkitlerebircevapakemseddinvedefumetinis-sfiyyeisimlieseri-150919082231-lva1-app6892&type=d]
9. [slideshare id=52958590&doc=akemseddindekullukkatagorileriveincinmeme-150919082131-lva1-app6892&type=d]

TÜRK MİLLETİNE YETİŞİR MİSİN "YÂ FAKİH AHMED!"

"YÂ FAKİH AHMED!"
İstanbul'un Fethinde yardım ettiğin gibi Türk Milletine Yine Yetişir misin!
Fitnenin kabardığı zamanımızda bizi parçalamak isteyenlere karşı yardımlarını bekliyoruz.
İnanıyoruz ki yardımın gelecek ve bu darlıktan ve sıkıntıdan kurtulacağız.

İkinci Murâd Hanın vefâtı ile Osmanlı tahtına çıkan genç pâdişâh Sultan Mehmed, İstanbul'un fethi hazırlıklarını tamamladıktan sonra şehre doğru hareket ederken, Allah adamlarının da ordusunda bulunmasını istedi. Bu dâvet üzerine Akşemseddîn, Akbıyık Sultan, Molla Fenârî, Molla Gürânî, Şeyh Sinân gibi meşhûr âlim ve velîler, talebeleriyle birlikte orduya katıldılar. Yine orduya katılan Aydınoğlu, Karamanoğlu, İsfendiyaroğlu kuvvetleri gibi gönüllü birlikler, İstanbul'un fethinin, bütün Türk-İslâm âlemince mukaddes bir gâye kabûl edildiğini dile getirdiler. Bilhassa talebeleriyle birlikte orduya katılan Akşemseddîn hazretleri ve diğer âlim ve evliyâ zâtlar, askerlere ayrı bir şevk ve azim veriyorlardı. Fâtih Sultan Mehmed Han, İstanbul önlerinde ordugâhını kurduktan sonra, düşmana önce İslâmı tebliğ etti. İslâmiyetin emri olan hususları bildirdi. Fakat, Bizanslılardan red cevabı alınca, şehri kuşatmaya başladı. Kuşatmanın uzaması ve bir netice elde edilememesi bâzı devlet adamlarını ümitsizliğe düşürdü. Bunlar şehrin alınamayacağını, üstelik bir Haçlı ordusunun Bizans'ın imdâdına koşacağını sanıyorlardı. Bütün bu olumsuz propagandalara karşı orduda pâdişâhı ve askeri fethe karşı gayrete getiren bir din büyüğü vardı; Akşemseddîn. O, şeyhi Hacı Bayram-ı Velî'nin; "İstanbul'un fethini şu çocukla bizim köse görürler!" sözünü biliyor ve tahakkuk edeceğine kalpten inanıyordu.

Muhâsaranın devâm ettiği bir sırada Avrupa'dan asker ve erzak getiren gemiler, Osmanlı donanmasının müdahalesine rağmen şehre girmeye muvaffak oldu. Kâfirler görülmemiş şenlikler yaparken, Müslümanlar üzüntülü idi. Pâdişâha gelen bâzı devlet adamları;

"Bir sofunun (Akşemseddîn) sözüyle bu kadar asker kırdırdın ve bütün hazîneyi tükettin. İşte Frengistan'dan kâfire yardım geldi. Fethetmek ümidi kalmadı." dediler.

Bunun üzerine Sultan Mehmed Han, veziri Veliyüddîn Ahmed Paşayı Akşemseddîn'e göndererek;

"Şeyhe sor, kal'a feth olmak ve düşmana zafer bulmak ümidi var mıdır?" dedi. Buna Akşemseddîn hazretleri şöyle cevap verdi:

"Ümmet-i Muhammed'den bu kadar müslüman ve gâziler bir kâfir kâlesine doğru hücum ederse, inşâallahü teâlâ feth olur."

Sultan Mehmed Han, umûmî cevapla yetinmeyip, Veliyüddîn Ahmed Paşayı tekrar Akşemseddîn'e gönderip;

"Vaktini tâyin etsin." dedi. Akşemseddîn murâkabeye daldı. Başını eğip, Allahü teâlâya yalvardı. Mübârek yüzü terledi. Sonra başını kaldırarak;

"İşbu senenin Cemâziyelevvel ayının yirminci günü, seher vaktinde, inanç ve gayretle filan taraftan yürüsünler. O gün feth ola. Kostantiniyye'nin içi ezan sesiyle dola!" dedi. Ayrıca genç pâdişâha bir mektup gönderdi. Mektubunda;

"Kul tedbir alır, Allahü teâlâ takdir eder kaziyesi, delili sâbittir. Hüküm Allahü teâlânındır. Velâkin kul, elinden geldiği kadar gayret göstermekte kusur etmemelidir. Resûlullah'ın ve Eshâbının sünneti budur." diyordu.

Böylece Akşemseddîn hazretleri bir taraftan İstanbul'un fethi hakkında yeni müjdeler veriyor, diğer yandan da ne şekilde davranılması husûsunda pâdişâha tavsiyelerde bulunuyordu.

Nihâyet Akşemseddîn hazretlerinin tâyin eylediği gün ve saat doldu. Sultan Mehmed Han ordunun başına geçerken, hocası Akşemseddîn'den okumak için bir duâ istirham etti. Bunun üzerine Akşemseddîn;

"Yâ Fakih Ahmed!" diyerek himmet taleb eyle!.. Onu vesile kılarak Allahü teâlâya tazarru ve niyâz eyle." buyurdu. Sonra çadırına giren Akşemseddîn hazretleri yanına hiç kimseyi koymamalarını istedi ve kapılarını iyice kapattırdı.

Yeniçeriler, azablar, dalkılıçlar, serdengeçtiler, akıncılar, gönüllüler, erenler, evliyâlar Sultan Mehmed Hanın buyruğuyla İstanbul üzerine akıyorlardı. Mehmed Han bu sırada hocası Akşemseddîn'in yanında olmasını arzuladı ve haber gönderdi. Gelmeyince Akşemseddîn'in bulunduğu çadıra gitti. Çadırın her tarafı iyice kapatılmıştı. Fâtih Sultan Mehmed Han çadıra yaklaşıp, hançerini çıkardı. Hançerle çadırdan biraz keserek, içerisinin görülebileceği kadar bir delik açtı. İçeri bakınca, hocası Akşemseddîn hazretlerini kuru toprak üzerinde secdeye kapanmış, başından sarığı düşmüş, ak saçı ve ak sakalı nûr gibi parlıyor gördü. Ak saçını ve ak sakalını toprağa sürüp, saçını sakalını toprak içinde bırakmıştı. Bu hâli ile İstanbul'un fethinin gerçekleşmesi için Allah Teâlâ'ya yalvarıp duâ ediyor, gözyaşı döküyordu. Fâtih Sultan Mehmed Han, hocası Akşemseddîn'in Allah Teâlâ'ya yalvarıp, duâ etmekte olduğu bu yüksek hâlini görünce, doğruca yerine döndü. Kaleye bakınca surlara tırmanan İslâm askerinin yanında ve önünde ak abalı bir topluluğun da hisara girmekte olduğunu gördü. Az sonra fethin askeri de surları geçip şehre girdi. Böylece İstanbul'un fethi ve Peygamber efendimizin büyük mûcizesi gerçekleşti.

Akşemseddîn, fetih ordusu İstanbul'a girdikten sonra, İslâmiyet'in harp ile ilgili hukûkunun gözetilmesini genç pâdişâha tekrar hatırlattı. Buna uygun hareket edilmesini bildirdi.

İstanbul sabah sekiz sıralarında fethedilmişti. Fâtih Sultan Mehmed ise şehre öğle saatlerinde Topkapı'dan girdi. Beyaz bir at üzerinde idi. Muhteşem bir alayla ve alkışlar içinde ilerleyerek, Ayasofya'ya doğru yol aldı. Zulümden ve haksızlıktan bıkmış olan Bizans halkı yeni bir bekleyişin içinde idi. Fâtih geçtiği sokakları, caddeleri, evleri dikkatle gözden geçiriyordu. Yanında ileri gelen kumandanlarıyla vezirlerinden başka, Molla Gürânî, Molla Hüsrev, Akşemseddîn veAkbıyık Sultan gibi âlimler ve velîler topluluğu da bulunuyordu. Yerli halk yolları doldurmuştu. Fâtih Sultan Mehmed çok genç olduğu için, herkes Akşemseddîn'i pâdişâh sanıyordu. Ona, demet demet çiçek veriyorlardı. Akşemseddîn'in, genç pâdişâhı göstererek;

"Sultan Mehmed ben değilim, odur." sözüne karşılık;

Sultan Mehmed de;

"Gidiniz, yine ona gidiniz. Sultan Mehmed benim, ama o benim hocamdır. Şehrin mânevî fâtihidir." diyordu.

Fâtih Sultan Mehmed Han İstanbul'a girdikten sonra, hocası Akşemseddîn üç gün gözden kayboldu. Bütün aramalara rağmen bulamadılar. Üç gün sonra, Edirnekapı yakınlarında vîrâne bir yerde ibâdetle meşgûl olarak buldular. O zamandan beri bu yere, onun ismine izâfeten "Akşemseddîn" mahallesi denildi. Fâtih Sultan Mehmed Han, fethin üçüncü günü Ayasofya'ya gidip, orayı câmiye çevirdi. Ayasofya'yı câmiye çevirmesi, Bizanslılar ile yapılan bir anlaşmaya bağlanmıştı. Burada ilk hutbeyi, Akşemseddîn okudu. Okmeydanı'nda bir zafer alayı tertiplenmişti. Orada Akşemseddîn de vardı. Akşemseddîn gâzîlere bir konuşma yaptı. Bu konuşmasında;

"Ey gâzîler, bilin, âgâh olun ki; cümleniz hakkında, âhir zaman Peygamberi ol Server-i kâinât; "Onlar ne güzel askerdir." buyurmuştur. İnşâallah cümlemiz affedilmiş oluruz. Fakat gazâ malını isrâf etmeyip, İstanbul içinde hayr-ü-hasenâta sarf ve pâdişâhımıza itâat ve muhabbet ediniz." diye nasîhatte bulundu. Sonra, Fâtih Sultan Mehmed Hanın başına iki çatal ablak sorguç takıp;

"Pâdişâhım, bütün Âl-i Osman'ın âb-ı rûyu oldun. Hemen mücâhid-i fî sebîlillah ol!.." diyerek, Gülbank-i Muhammedî çekti.

Akşemseddîn hazretlerine; "İstanbul'un fethedileceği zamânı nasıl bildin?" diye sorulunca, şöyle cevap verdi;

"Kardeşim Hızır ile, ilm-i ledünniyye üzere İstanbul'un fetih vaktini çıkarmıştık. Kale fethedildiği gün, Hızır'ın, yanında evliyâdan bir cemâatle hisara girdiğini gördüm. Kale fetholunduktan sonra da, Hızır kardeşimi kalenin üzerine çıkmış oturur hâlde gördüm."

Fâtih Sultan Mehmed Han, fetihden sonra hocası Akşemseddîn'e, son taarruzun başladığı sırada; "Yâ Fakîh Ahmed" diyerek Fakîh Ahmed'den himmet taleb etmesini söylediğini hatırlatarak;

"Fakîh Ahmed kimdir ki; tazarru ve niyâz eyledim? Himmetini istedim? Allah Teâlâ'yı tazarru etmiş olsa idim evlâ değil mi idi?" diyerek, sebebini sordu. Hocası Akşemseddîn bu suâle;

"O sırada Fakîh Ahmed, kutb, sâhib-i tasarruf idi." cevâbını vererek, Allah Teâlâ'nın yardımını, onun vâsıtasıyla ve onun bereketi ile gönderdiğini ve onun da himmet ettiğini söylemiştir. Akşemseddîn hazretlerinin **"Fakîh Ahmed"** dediği kendisi idi. Fakat tevâzuunun çokluğundan şöhretten kaçıp, kendisini gizleyerek böyle konuşmuş, gâyet ârifâne bir tavır takınmış olduğu rivâyet edilmiştir.

Ek Bilgi:

· Eflâkî'nin "Menâkıbü'l- ârifîn" adlı eserinde ve Hacı Bektaş Velî Menâkıb-nâmelerinde (Fakıyh Ahmed) O'nun isminden övgüyle bahsedilmiştir.

· Ahmed Fakîh'in isminin zikredildiği diğer önemli eserler arasında:

* Seyyîd-i Hârun-ı Velî'nin Menâkıb-nâmesi

* Kirdeci Ali'nin "Kesikbaş Destânı" adlı eseri ve bir de

* Şeyh Evhâüddin Kirmânî'nin Menâkıb-nâmesi'ni saymak mümkündür.

Ali İhsan Yurt Hocamızın hazırladığı kapsamlı AKŞEMSEDDIN isimli eserinde bu konuya birçok kere değinmiştir. Mesela:

> ***Fâtih Mehmed Hana şeyhi Akşemseddîn'in bu uyanlarım han o an kabul ile itirâz etmediği hâlde kale açıldıktan sonra belki de fethin kendisine müyesser olmasında büyük himmeti olan kişinin Âkşemseddîn'den başka kim olabileceğini öğrenmek için "kal'a fetih olundukdan sonra sultân Mehemmed şeyhe suâl eyledi ki***
> ***" fakîh Ahmed kimdür ki tazarru' ve niyâz eyledim Allâhu ta'âlâya tazarru' itmiş olsam evlâ degülmiydi" didi şeyh cevâb virdi ki***
> ***"ol hînde fakîh Ahmed kutub sâhib-i tasarruf idi didi" dediğini ve şeyhin de ona görüldüğü gibi cevâp verdiğini ENÎSÎ'den öğrenmekteyiz. Bu Fâtih'in öğrenmek husursundaki çabasını göstermektedir. Akşemseddîn'in de utanca ve övünce düşmemek için takındığı pek bilgecene tavrı göstermektedir.***

> Sh: 97- Ali İhsan YURT, AKŞEMSEDDIN [1 3 9 0 - 1 4 5 9]- Hayatı – Eserleri, Düzeltme ve eklemelerle yayma sunan Dr. Mustafa S. KAÇALİN, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1994, İstanbul

İlm-i ledün ihtiva eden eserlerde, genelde içinden çıkılmaz meselelerde meczubîn kutupların tasarruflarının çok kuvvetli olması bahs olunur. Bu nedenle "Fakîh Ahmed"in, Akşemseddin kaddesellâhü sırrahu'l azîz Hazretlerinden başkası olması daha doğrudur. Yorum yapanların kaçırdığı nokta zamanın kutbunu tanımak o seviyeye yakınlığa işarettir. Mesela; Emir Sultan kaddesellâhü sırrahu'l azizin, zamanın kutbu Somuncubaba hazretlerini tanıması gibi. Halkın içinde bulunan ehl-i kemal fazla icraatte bulunması mümkün değildir. Çünkü beşeren bir yakınlığı vardır. Tasarruf ehli genellikle gizli ricâlde bulunur. Bunun yine en güzel misali Hızır ve Musa aleyhisselâm arasındaki durum gibi. Çünkü Hızır aleyhisselâmın öldürdüğü çocuğu Musa aleyhisselâm hiçbir şekilde işleyemezdi. Velevki makam olarak Hızır'dan üstün olsa da.

Fakih Ahmed'in Hızır aleyhisselâm gibi ruhâniyundan olup beşeriyete temessül eden velide olabilir. Bu velilerin tasarrufları Hakk katında beşeri sorumluluklarıda bulunmaz. Çünkü bizatihi Allah Teâlâ'dan emir alan ricallerdendir.

Aşağıda Ahmed Fakih ile benzeşen diğer bilgiler içeren pdf ler bırakacağız. Bu meyanda Fakih Ahmed'in insanların kabullenmediği/bilmediği vasıflara haiz kişi bir veli oluşuna işaret sayılabilir. Şeyh Şerafeddin Bingöl kaddesellâhü sırrahu'l azîz hazretlerinin Kurtuluş savaşında Gazi Mustafa Kemal'e yardım edişi. Yine bu meyanda Göynük ve Güneyköy gibi yerler kendine ait sırları olan yerler oluşu da bir işarettir. Misalleri artırabiliriz.

Bu yorumdan sonra yine hakikati Akşemseddin kaddesellâhü sırrahu'l azîz bilir deriz.

İhramcızâde İsmail Hakkı

İSTANBUL'UN FETHİ HAKKINDA MUZAFFER EFENDİ'DEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

İstanbul'un fethi hakkında hadîs-i şerîf

An Abdillah bin Bişr el-Ganevî
Kâle Resûlullah Salallahu Aleyhi Vesellem
Le tüftehannel kostantiniyyetü ve le ni'mel emîru emîruhâ ve le ni'mel ceyşü zâlikel ceyş
Sadaka Resûlullah

Abdullah bin Bişr el-Ganevî rivâyeti ile, Resûl-i Ekrem Efendimiz buyurmuşlardır ki :
"Kostantiniyye muhakkak fetholunacakdır, o kumandan ne güzel kumandan o asker ne güzel askerdir"
Muzaffer Efendi Hazretleri bir sohbetlerinde **"velîlerden zuhûra gelen kerâmetlerin şerefi tâbi' oldukları nebîlere âittir"** buyurmuşlardı. Başka bir sohbetlerinde de **"Müslümanların bütün muvaffakiyetleri ve futuhâtı da Resûl-i Ekrem sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin fazl u şerefi iledir"** buyurdular...
Aşağıdaki sohbet kaydında Muzaffer Efendi Hazretleri İstanbul'un fethi hakkında "nevâdir" kabilinden bazı bilgiler lutfederek, Akşemseddin Hazretlerinin fetihdeki rolünü beyân ediyorlar...Aynı sohbette Hacı Bayram Velî Hazretlerinin, Sultan 2. Murad'ın sorusuna cevaben fethin kime müyesser olacağını beyan edişini de Efendi Hazretlerinin anlatımı ile dinleyeceksiniz..

Bir Osmanlı Sikkesi ve resmin sağında kalan yüzünde "duribe fi kostantiniyye" yasızı

Efendi Hazretlerinden öğrendiğimiz diğer önemli ve şaşırtıcı bir husus da şudur...Osmanlılar uzun yıllar İstanbul için "Kostantiniyye" ismini kullanmışlardır...Sikkelerde yani madenî paralarda kullanılan **"Duribe fî kostantiniyye/Kostantiniyye'de basılmışdır"** tabiri son döneme kadar devam etmişdir... Büyük fedâkarlıklarla fethedilen bir islâm beldesi için Rumca bir ismin kullanılması ilk bakışta yadırganabilir. Ancak ecdâdımızın bilerek ve ısrarla bu ismi kullanmalarının sebeb-i hikmeti, yukarıda metnini verdiğimiz meşhûr hadîs-i şerîfde görüleceği gibi, Resûl-i Ekrem sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin fem-i muhsinlerinden bu şekilde çıkmış olmasıdır...Ne büyük irfân!...

http://defter-i-ussak.blogspot.com.tr/2015/05/istanbulun-fethi-hakknda-muzaffer.html

CİBALİ BABA(LAR) VE KAMBUR(LAR)

Faruk ÇAKIR
cakir@yeniasya.com.tr
29 Ocak 2014, Çarşamba

Hikâye edilir ki, İstanbul'un fethini, "Cibali Baba" denilen 'meczup bir veli" uzun süre engellemiş. Birbirinden farklı şekillerde anlatılan hikâyeler olsa da hadisenin özü şöyle:
(Fatih) Sultan Mehmed, Hz. Peygamber'in (asm) "Kostantıniyye (İstanbul) mutlaka fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutan; onu fetheden ordu ne güzel ordudur" müjdesine nail olmak için İstanbul'u kuşatır. Maddî ve manevî her türlü hazırlık yapılır, 'son kuşatma' bir türlü fetihle neticelenmez... Bu hadiseye bir mana veremeyen Sultan Fatih, hocası Akşemseddin Hazretlerine **"Manevî bir engel mi var?"** diye sorar. Akşemseddin Hazretleri, manevî âlemde görür ki, Bizans tarafında bulunan bir meczup veli, surların yıkılması ve fethin nasip olması için atılan koca top mermilerini **"Aman, gâvurcuklarıma dokunmayın"** diyerek tesirsiz hâle getiriyor. Hatta bazı kaynaklarda, 'meczup veli'nin top güllelerini tutup, Haliç'e attığı bile söylenir. Nihayet, Sultan Fatih ve hocası Akşemseddin**, "Yâ Rab! Ya bizim canımızı al, ya da o mecnun velinin canını al ve fethi nasip et"** diye duâ ederler. Sonunda, "mecnun veli/Cibali Baba"nın ruhu kabzedilir ve fetih müyesser olur...
Risale-i Nur'da bu hadiseden bahsedilirken şöyle denilmiş:

"Bir zaman, ben bir kısım ehl-i dalâlete mühim bir vakitte kahr ile duâ ettim. Bedduâma karşı, müthiş bir kuvvet-i mâneviye çıktı. Hem duâmı geri çeviriyordu, hem beni men etti. Sonra gördüm ki, o kısım ehl-i dalâlet, hilâf-ı hak icraatında bir kuvve-i mâneviyenin teshilâtıyla arkasına aldığı halkı sürükleyip gidiyor, muvaffak oluyor. Yalnız cebirle değil, belki velâyet kuvvetinden gelen bir arzuyla imtizaç ettiği için, ehl-i imanın bir kısmı o arzuya kapılıp hoş görüyorlar, çok fena telâkki etmiyorlar. (...)

Sultan Mehmed Fatih'in zamanında hikâye edilen meşhur ve mânidar Cibali Baba kıssası nevinden olarak, bir kısım ehl-i velâyet, zâhiren muhakemeli ve âkıl görünürken, meczupturlar. Ve bir kısmı dahi, bazen sahvede ve daire-i akılda görünür, bazen aklın ve muhakemenin haricinde bir hale girer." (Mektubat, Yirmi Altıncı Mektub, s. 328)

"Cibali Baba"lar olduğu gibi, **"Kambur"**lar da vardır. Bediüzzaman'ın talebelerinden Çaycı Emin Bey, hatıralarında bunu şöyle anlatır:

> ***"Bir gün beraber ikindi namazını kıldık. [Üstad,] Namazdan sonra tesbihatta iken:***
>
> ***'Kambur, ben mi haklıyım, yoksa sen mi haklısın?'***
> ***diye birisine hitap ediyordu. Ben yine bir çok zamanlar olduğu gibi, hayretler içindeydim. Odasında benimle kendisinden başka kimse yoktu. Benim merakımı görünce, meseleyi şu şekilde izah etti: Onuncu Söz, haşir ve âhiret hakkındadır. Ben o eseri bir vakitler Barla'da yazıyordum (1927 senesi). Baktım o günlerde bir İslâm düşmanı, ıslâhı gayr-i kabil... Arefeye bir kaç gün vardı. Ben bedduâ ettim. Benim bedduâma karşılık bütün Hicaz velileri ve Hicaz'daki Kutb-u A'zam ise, onun ıslâhı için duâ ediyorlardı. Benim bedduâm ferdî kaldığı için iade edildi. Aradan uzun seneler geçti. Baktım, bu sene (1938-1939 senesi) bana nihayet hak verdiler. Ben halbuki bunun ıslâhının gayr-i kabil olduğunu biliyordum. Onlar nihayet bu sene başladılar bedduâ etmeye. Benim konuştuğum Kutb-u A'zam'dır; Mekke-i Mükerreme'dedir. Bütün Hicaz'la birlikte bedduâ etmeye başladı. Bana hak verdi. Ben de ona hitap ettim."***

(Emin Çayırlı'nın [Çaycı Emin Bey] Hatıraları, Son Şahitler, cilt II/ s. 99)

Tabiî ki her dönemde "Cibali Baba"lar ve "Kambur"lar olabilir. Bugün de, yarın da bu hadiselerin benzerleri yaşanabilir. Gerek Cibali Baba'lar ve gerekse "Kambur"lara karşı hakta sebat etmeye ve duâya devam etmek gerekir. Er ya da geç, Cibali Baba'lar da, Kambur'lar da hakikatleri görür.

Cibali Baba'lar ve Kambur'ların olması, imtihanın çeşitlendiği ve aynı zamanda şiddetlendiğini de gösterir. Boşuna mı her namaz sonrası okunan tesbihatlarda, **"ahirzaman fitnesi"**nden Allah'a sığınılıyor?

Hâlihazırdaki Cibali Baba'ların ve Kambur'ların tez zamanda uyanmasını umut ediyor ve bunun için niyazda bulunuyoruz: Allah'ım, bizi böyle durumlara düşürme. Âmin.

http://www.yeniasya.com.tr/faruk-cakir/cibali-baba-lar-ve-kambur-lar_214654

http://www.saidnursi.de/risale-i-nur/tarihi-hakikatler/2735-cibali-cebe-ali-baba-kissasi.html

Not: Darda kalan güvenlik görevlilerimiz ve kardeşlerimiz "Yetiş Yâ Fakih Ahmed" diye istimdat edebilirler. Bu konuda şirk diye söz söyleyenler olursa cevabımız şudur ki; Siz Allah Teâlâ'nın dostlarını sevmediğiniz gibi Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemide sevmeyenlerdensiniz. Diyebilirsiniz.

"Bir seferinde imam Ca'fer es-Sâdık aleyhisselâm ve Ebû Hanîfe beraber yemek yiyorlardı. İmam Ca'fer sofradan çekilirken Allah Teâlâ'ya hamd ederek,

"Allah Teâlâ'm bu nimet Sen'den ve Senin Resûlündendir" dedi, Ebû Hanîfe,

"Allah Teâlâ'ya ortak mı koşuyorsun!?" deyince, İmam Ca'fer aleyhisselâm,

“Allah Teâlâ, Kur’ân-ı Kerîm’de **” Sırf Allah ve Resûlü kendi lütuflarından onları zenginleştirdi….”** demiyor mu?”[1] dedi.

Daha sonra Ebû Hanîfe (rahmetullah aleyh), **“Sanki ben bu ayeti hiç okumamış ancak İmam Ca’fer orada söylediği zaman işitmiş gibiydim”** derdi. [2]

[1] يَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ اِسْلَامِهِمْ وَهَمُّوا بِمَالَمْ يَنَالُوا وَمَا نَقَمُوا اِلَّٓا اَنْ اَغْنٰيهُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَاِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ وَاِنْ يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ عَذَابًا اَلِيمًا فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَمَالَهُمْ فِى الْاَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

“(Ey Muhammed! O sözleri) söylemediklerine dair Allah’a yemin ediyorlar. Halbuki o küfür sözünü elbette söylediler ve müslüman olduktan sonra kâfir oldular. Başaramadıkları bir şeye (Peygambere suikast yapmaya) de yeltendiler. Ve sırf Allah ve Resûlü kendi lütuflarından onları zenginleştirdiği için öç almaya kalkıştılar. Eğer tevbe ederlerse onlar için daha hayırlı olur. Yüz çevirirlerse Allah onları dünyada da, ahirette de elem verici bir azaba çarptıracaktır. Yeryüzünde onların ne dostu ne de yardımcısı vardır.” (Tevbe, 74)

[2]Ahmed, 52; el-Cündî, el-İmâm Ca’fer es- Sadık, 259; **Yunus Emre GÖRDÜK,** İmâm Ca’fer Es-Sâdık ve Ona İsnâd Edilen İşârî Tefsir İnsan yayınları | 552, birinci baskı, 2011, İstanbul

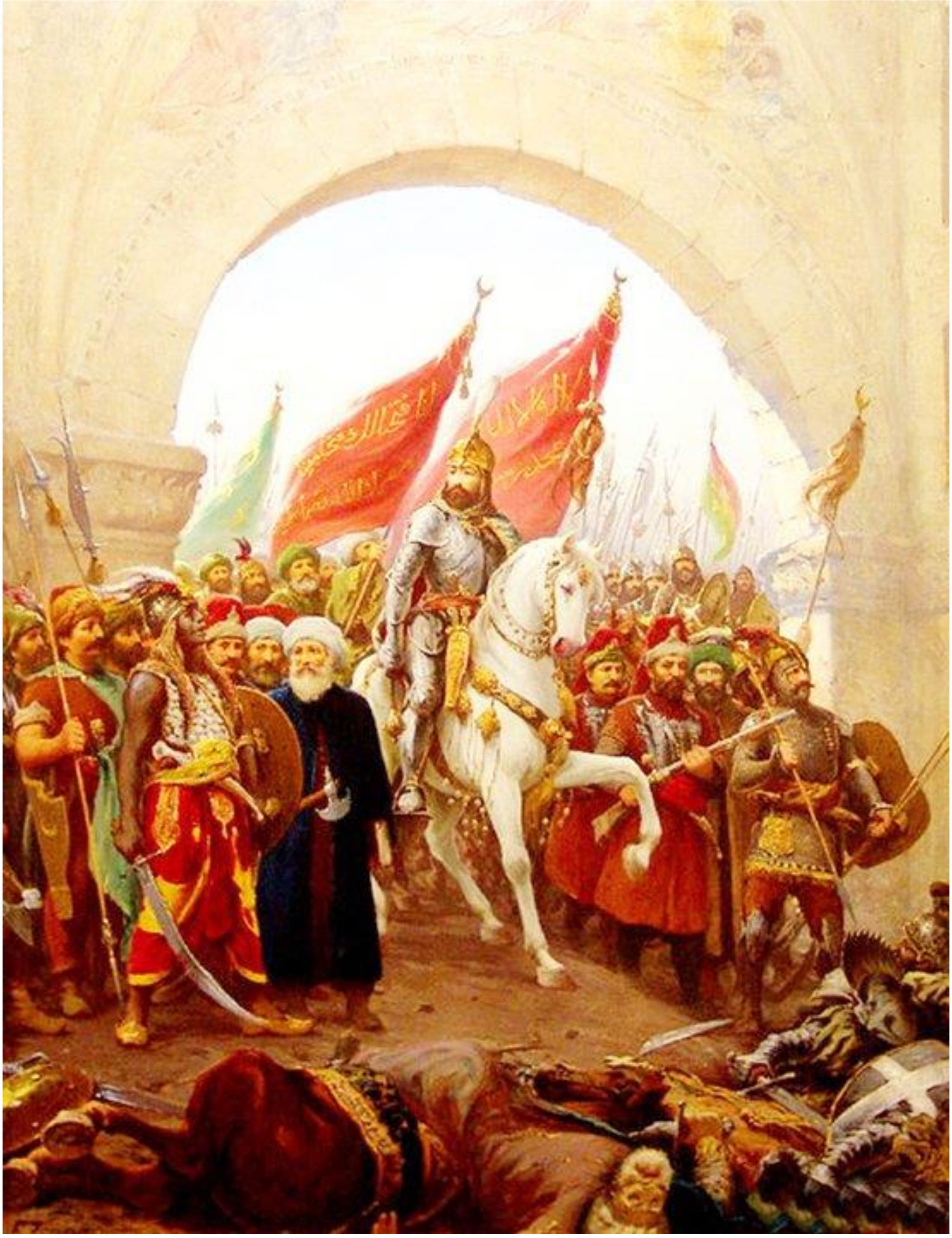
Erişim:

http://ismailhakkialtuntas.com/2011/09/19/biz-o%E2%80%99nu-oyle-severiz-ki-sadece-ilah-demeyiz/

[slideshare id=52960800&doc=akemseddinhayataliihsanyurt2-150919101607-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=52971079&doc=ahmedfakih-150919201929-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=52971189&doc=hacbektamenakp-150919202726-lva1-app6892&type=d]

TÜRK MİLLETİNE ZARAR VERMEK İSLÂM DİNİNE ZARAR VERMEK GİBİDİR

Her halde şu muhakkaktır ki, Sünnî-İslâmiyyet bugünkü varlığını ne derece Türk'e medyunsa, Türk ırkı da millî mevcûdiyyetinin bekasını ayni derecede İslâmiyet'e medyundur.

TÜRK IRKI LEHİNDEKİ HADİSLER

(Vânî Efendi) Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin Arapları Türkler aleyhine hareket etmekten men'eden:

— Türkler size ilişmedikçe siz de onlara ilişmeyiniz! hadîsini de bu ictihâdına delil olarak zikretmektedir. (İmâm Süyûtî)nin bir yazma nüshası Bâyezid umumî kütüphânesinde 1110 numarada mukayyed «El-câmi' ül-kebîr»inde Muâviye'den naklen kaydedilen bu hadîse, Hicretin Dördüncü asrı muhaddislerinden (Tabarânî)nin «Mu'cem ül-kebîr» ve «Mu'cem ül- evsat» isimlerindeki- eserlerinde yalnız bir kelime farkıyla şu şekilde de tesadâf edilmektedir:

— Türkler size ilişmedikçe âz de onlarla mütâreke hâlinde bulununuz!

(Yâkut-i Hamevî)nin «Mu'cem ül-büldân»ının 1323-1324 Mısır tab'ının birinci cildinin 378 inci sahifesinde de şu değişik şekle tesadüf edilir:

İki câmiayı kışkırtmayınız:Türklerle Habeşliler size ilişmedikçe siz de onlara ilişmeyiniz!

(İmâm Ebu-Dâvûd)un «Kitâbu Sünen» ismindeki eserinin 1280 Mısır tab'mın ikinci cildindeki «Türklerle Habeşlileri kışkırtma memnûniyyeti»ne âit fasılla (imâm Hüseyn ül-Bagavî)- nin «Mesâbîh üs-Sünne» ismindeki eserinin 1294 Mısır tab'ımn İkinci cildinin 139 uncu sahifesinde de bu son şeklin şu tahavvülüne tesadüf edilir:

Habeşliler size dokunmadıkça siz de onlara dokunmayınız ve Türkler size ilişmedikçe siz de onlara ilişmeyiniz!

(Molla Aliyy-ül-Kaarî)nin «Mevzûat» ismindeki eserinin 1308 İstanbul tab'ının 119 uncu sahifesinde bu hadîsin «sahih» olduğu tasrih edilmektedir*

Türk ırkından (Benû-Kantûrâ = Kantûrâ-oğulları) şeklinde bahseden hadîsler de vardır ve hattâ bunların bâzılarında «Türk» ve «Kantûrâ» isimleri müterâdif olarak da kullanılır. Bu (Kantûrâ) kelimesinin menşeini izâh için, Hadis şârihleri muhtelif efsânevî neseplerden bahsetmişlerdir. Bunların ekserisi îsrâîliyyât sâhasma baş vurmuş ve bilhassa «Tekvin» kitabının 25 inci bâbmda 1-6 ncı fıkralarına istinaden (Kantûrâ) kelimesini (Hazret-i İbrahim) in odalığı olduğundan bahsedilen bir Türk câriyesinin hani şeklinde göstermişlerdir. Buna mukabil, meşhur Süryânî müverrihi Malatyall (Ebu-l-Ferec = Bar-Hebraeus) da «Târîhu muhtasar id-düvel» ismindeki eserinin 1307 Beyrut tab'ının 23 üncü sahifesinde:

«İbrâhim, Türk pâdişâhının kızı (Kantûrâ) ile evlendi» demektedir; bu rivayete göre (Kantûrâ) bir câriye değil, bilakis bir prensestir ve işte bundan dolayı (Hazret-i İbrâhim) de Türk hakanının dâmâdıdır! Fakat (Molla Aliyy-ül-Kaarî)nin Bâyezid umumi kütüphânesinde 1139-1142 numarada mukay- yed «Şerh ül-Mişkât» ismindeki eserine göre, (Kantûrâ) kadın olmayıp erkektir ve hattâ Türk ırkının en büyük atasıdır! Bir de Kazanlı (Mehmet Murad Remzi) nin «Telfîk ül-ahbâr» ismindeki eserinin 1908 Orenbourg tab'ımn birinci cildinde tuhaf bir iştikak oyununa tesadüf edilir: Bu yeni yakıştırmaya göre (Kantûrâ) ismi «Hân-ı Tûrân» yâni «Turan hakanı» terkibinden muharreftir! Böyle bir takım nazariyyelerle iddialar daha vardır. Her halde muhakkak olan nokta, Hadîsde (Kantûrâ) kelimesinin (Türk) ismiyle müterâdif olarak kullanıldığıdır ve bu da (Tabarânî)nin «Mu'cem. ül-kebîr» ve «Mu'cem ül - evsat» ismindeki eserlerinde (Îbni-Mes'ûd)a atfen kaydettiği şu hadîs ile sâbittir:

— Türkler size ilişmedikçe siz de onlara ilişmeyiniz, çünki milletimin mülkünü ve Allâhın ona olan ihsanlarını onun elinden en evvel (Kantûrâ) nesli alacaktır.

Her halde bu hadîs, Kur'anda Arap kavmini tehdid eden «Azâb-ı e'lîm»i tekmil Arap memleketlerinin Türk istilâsına uğramasıyla tefsir eden (Vânî Mehmed Efendi)yi tamamiyle te'yid edecek mâhiyyettedir. Bu hadîsin birinci ve ikinci fıkraları bâzı menbâlarda ayn ayrı hadîsler şeklinde de görülmektedir: meselâ (Tabarânî), ikinci fıkrayı (Muâviye)den naklen şu müstakil şekilde de kaydetmiştir:

Milletimin mülkünü en evvel (Kantûrâ) nesli zabtedecektir.

Gene ayni rivayet dâiresine girecek şöyle bir hadîs daha vardır:

— Milletimin idaresi en nihayet (Kantûrâ) neslinin eline geçecektir.

(Yâkut-i Hamevî)nin «Mu'cem ül-büldân»ının 1323-1324 | Mısır, tab'ının «Türkistan» maddesinde ayni meâlde bir hadîsi,

(Kantûrâ) yerine (Türk) ismini muhtevi olarak görüyoruz:

— Allahın ihsanlarını milletimin elinden en evvel Türkler alacaklardır.

Birinci rivayette (Kantûrâ) hâkimiyyeti «en nihayet» vukua gelecek bir hâdise şeklinde gösterildiği halde, bu ikinci rivayette «en evvel» vukua gelecek bir vak'a şeklinde gösterilmesi her hangi bir va'de tâyini-demek değildir; bunlar birer ifâde hususiyyetidir:

Her ikisinde de Arabın yerine er-geç Türkün geçeceği kasdedilmiştir ve bu da târihen tahakkuk etmiş bir vaziyettir.

Muhtelif senedlerle muhtelif menbâlara geçmiş olan ve birbirinden yalnız ifâde hususiyyetleriyle ayrılan bu hadîslerin hepsi tek bir asla veyâhut Arapları Türklere sataşmaktan men ile Arabın yerine Türkün geçeceğini tebliğ eden iki aslî hadîse müntehi olmak lâzımgelir. **Her halde Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin Arap kavmini Türk düşmanlığından men'etmiş olduğu, o husustaki emrinin ancak bazılarım gözden geçirdiğimiz muhtelif ve müteaddid ifâde şekilleri alarak muhtelif menbâlara intikal etmiş olmasıyla sâbittir.** Hattâ bu emrin bâzı resmî muâmele- lerde bile esas ittihâz edildiği hakkında bir takım rivayetler vardır; meselâ meşhur eshâptan ve vahy-kâtiplerinden olan ilk Emevî halifesi (Muâviye)nin böyle bir muâmelesini (îbni Zi-l-Ke lâ') şöyle anlatmıştır:

«Bir gün Muâviye'nm yanındaydım: Ermîniyye vilâyeti valisinden kendisine posta geldi; Muâviye vâlinin mektubunu okudu; hiddetlendi; sonra kâtiplerinden birini çağırdı ve ona (vâlinin tahrirâtına şöyle cevap yaz) dedi:
— İdarendeki araziye Türklerin akın ve yağma ettiklerinden, bunun üzerine arkalarından takip kuvvetleri sevkettiğinden ve bu tâkipçilerin yağma edilen şeyleri onlardan istirdâd etmiş olduklarından bahsediyorsun: Anan şana matem tutsun! ' Sakın bir daha öyle-bir harekette bulunma, Türkleri kışkırtma ve onlardan hiç bir şey istirdâd etme! Çünki ben Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemden işittim, buyurdular ki:
(Türkler, Yavşan otu biten yerlere - yâni Avrupa'ya - kadar ilerleyeceklerdir)».

(Muâviye)nin bu rivayeti, bize Hazret-i Peygamberin Türkler hakkındaki hadîslerini Hicretin ilk asrından itibaren resmî, muhâberâta geçip İslâm devletinin siyasî münâsebetlerine muayyen bir istikamet vermekte en mühim esas ve düstûr olarak göstermek itibariyle, bilhassa dikkat edilecek bir mesele teşkil, etmektedir.

Türkler lehindeki hadîs meselesi eski Hıristiyan menbâlarına bile geçmiştir: Meselâ Milâdın On-ikinci asrında yaşamış olan Antakya Ya'kubî patriki (Süryânî-Mîkâîl)in râhip (Chabot) tarafından Fransızcaya terceme edilip 1905 tarihinde Süryânî metniyle beraber Paris'de neşredilen «Chronique = Vakaayi'nâme»sinin üçüncü cildinin 156-157 nci sahifelerindeki şu fıkrasında bu hadîs meselesi Türk ırkının en mühim ihtida sebeplerinden gösterilir:

144

de Türklerle Habeşlilerin «zemm»ine âit hadîs rivayetlerinin

. «Türklerle Arapların (din bakımından) birleşmelerinin üçüncü sebebi de şudur: Araplar Bizanslılara karşı giriştikleri harpte Türkleri ücretli asker olarak yanlarına aldıklarından dolayı, bu Türkler bereketli topraklara giriyorlar ve ganimetlerle geçiniyorlardı; bunlar, Muhammed'in putlara vesâir mahlûkaata tapmaktan yaz geçip kendi dinini kabul edecek olan kavme münbit ve mahsuldar bir ülke verileceği ve o kavmin oraya hâkim olacağı hakkındaki hadîsini Araplardan işidip kabul etmişlerdi. İşte bu arzuya kapılacak onların dinine girdiler...».

Bununla beraber, Türklerin aleyhine bir takım hadîsler de rivayet edilmiştir: Fakat bunlar Türk düşmanlığıyla sonradan / uydurulmuş şeylerdir; (Molla Aliyy-ül-Kaarî)nin yukarda bahsi geçen «Mevzûât» ismindeki eserinin 119 uncu sahifesin kamilen yalan ve uydurma olduğu tasrih edilmektedir. Filhakika Türk ırkının lehindeki hadîsler karşısında aleyhindeki hadîs rivayetlerine i'timâd etmek imkânı yoktur: **Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin ayni bir kavmi hem medh-ü-senâ, hem zemmetmiş olması kabil değildir.** Lehdeki hadîslerin sonradan tertib edilmiş olmasına da Arabın buraya kadar her türlü tezâhürlerinden bahsettiğimiz Türk düşmanlığı mâni'dir. Bilhassa Türklerin şeriat ye diyânete hizmet edeceklerinden bahseden hadîsler karşısında «zem» rivâyetlerine ihtimal vermek, hiçbir suretle mâkul olamaz. Hazret-i Peygamberin Türk ırkına teveccühünü gösteren bu gibi hadîslerin en mühimlerinden biri, (îmâm Ta barânî)nin «Mu'cem ül-kebîr»inde şöyle kaydedilmektedir:

— Hafızlık on kısma bölünmüştür: Dokuzu Türklerde ve yalnız biri diğer milletlerdedir.

Islâmiyyetin bidayetlerinde okuyup yazma bilenler pek nâdir olduğundan, Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem hıfza ve hâfızlara pek büyük bir ehemmiyet vermiştir: Bu kadar mühim gördüğü bir meziyyeti hemen kâmilen Türklere izâfe etmesi, her halde Türk ırkına karşı teveccühünün en bâriz delillerindendir.

Bu teveccüh o kadar büyüktür ki, Hazret-i Peygamber bir Kadir gecesi girmiş olduğu keçeden bir Türkmen çadırında i'tikâfa çekilmiş ve bu suretle Türk kavmine verdiği ehemmiyeti göstermiştir. Büyük muhaddis (İmâm Müsim)in kaydettiği bir hadîsin baş tarafında bu nokta şöyle izâh edilir:

«Ebu-Sâid il-Hudri radiyallâhü anh demiştir ki: Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Ramazanın ilk aşrınde (İlk on günü) i'tikâf buyurdu. Sonra orta aşrınde kapusunun önünde hasir bulunan bir Türk çadırında i'tikâfa girdi...».

«Sahîh-i Bükhârî muhtasarı Tecrîd-i sarih» mütercimi (Kamil Mîrâs) altmcı cildinin 1940 İstanbul tab'ının 381 inci sahi- fesinde bu hadîsin bütün metnini tam olarak iktibâs ile Türkçeye terceme ettikten sonra şu -izâhâtı vermektedir:

»Mtislimin bu rivayete göre Resûl-i-Ekrem i'tikâfa Ramazanın aşr-i evsatında değil, iptidâsında girmiştir, I'tikâf buyurdukları da bir Türk çadırı imiş. (Nevevî) bunun keçeden ma'mûl ufak ve müstedîr bir çadır olduğunu bildiriyor. (Aliyy- til-Kaarî) de Mişkât şerhinde bu çadıra (Harkan) denildiğini, Fârsîde de (Harkân) denildiğini haber veriyor (Mirkaat, C. 2, S. 560)».

(Kaşgarîı Mahmud)un «Dîvânü lugaat-it-Türk»ünün birinci cildinin 1333 İstanbul tab'ının 294 üncü sahifesinde de Türk ırkını Allâhın askeri gösteren şöyle bir «Hadîs-i kudsî» vardır:

— Ulu ve aziz Allah diyor ki:
(Benim Türk ismini verdiğim ve meşnk'da iskân ettiğim bir takım askerlerim vardır ki, her hangi bir kavme karşı gazaba gelecek olursam, o Türk askerlerimi işte o kavmin üstüne saldırırım).

Gene (Kaşgarlı Mâhmud), ayni cildinin 3 üncü sahifesinde Buhârâ ve Nışâbûr hadîs imamlarından işittiği diğer bir rivayeti de şöyle kaydetmektedir:

— Türk dilini öğreniniz çünki Türklerin çok uzun zaman sürecek bir hâkinûyyetleri vardır.

Bu vaziyet karşısında Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin Türk ırkım «zemm» ettiğinden nasıl bahsedilebilir?

Dikkat edilecek noktalardan, biri de, profesör (Brockelmann)ın «Histoire des peuples et des Etats islamiques» ismindeki eserinin 117 nci sahifesinde söylediği gibi, Arabın yerine Türkün geçeceği hakkındaki hadîs rivayetlerinin henüz öyle bir değişiklik olmadan evvel Arap menbâlarına geçmiş olmasıdır: Meselâ (Brockelmann)m me'haz gösterdiği (Îbni-Sa'd)ın «Tabakaat»ı, sekizinci Abbâsî halifesi (El-Mu'tasım) devrinde, yâni Milâdın 833-842 tarihlerinde yazılmıştır ve o sırada Türk ırkı henüz Arap kavmini istihlâf etmiş değildir; işte bundan dolayı Alman âlimi o gibi hadîsleri râvîlerinin zekâlarıyla izah etmek istemişse de, böyle bir değişikliğin yukarda gözden geçirdiğimiz mu'cizevî âyetlerle de tebliğ edilmiş olduğuna her nedense dikkat etmemiş veyahut farkında olmamıştır. İşte o beş «înzâr = Tehdid» âyetinin tebliğ ettiği tarihî inkılâp Milâdın 1058 târihinde aynen tahakkuk etmiş ve ilerde göreceğimiz gibi Arap kavmi, İslâm âlemi üzerindeki her türlü askerî, siyasî ve İdarî hâkimiyyet hukukunu Türk ırkına resmen devretmiştir.

Türklerin o tarihten evvel de Abbâsî hilâfetini hükmü altına alan askerî bir hâkimiyyet kurdukları ve hattâ halifeleri istedikleri gibi tahta çıkarıp indirdikleri tarihin en meşhur müteârifelerindendir. Arabın üstündeki bu Türk hâkimiyyeti bâzı menbâlarda bir istibdad derecesini bulmuş gösterilir; meselâ (Corci Zeydân) ın «Medeniyyet-i îslâmiyye tarihi» tercemesi' nin dördüncü cildinin 300-301 inci sahifelerinden iktibâs ettiğimiz şu fıkra o hususta vâzıh bir fikir vermeye kâfidir:

«(Muntasır) dan sonra 248 senesinde (Müstaîn-billâh), 251 de (Mu'tez-billâh) makaam-ı Hilâfete geçmişler ise de, o zamana kadar Türklerin istibdadı her dürlü hadd-i ma'rûfu geçmiş idi. Türklerin hulefâ hakkında revâ gördükleri muâmelât-ı istibdâdkârâneye dâir naklolunan hikâyelerden ' olmak üzere (Mu'tez) makaam-ı Hilâfete geldiği zaman ailesi ve maiyyeti halkı müneccimler getirerek halifenin pe kadar yaşayacağım ve makaam-ı Hilâfette ne kadar kalacağım sormuşlardı. Orada hâzır bulunan zurefâdan biri kendini tutamıyarak söze karışmış:

— Bunlardan sormayınız; benden sorunuz; ben ,daha iyi bilirim! demişti.

— Peki, o halde ne kadar yaşar, zamân-ı saltanatı ne kadar imtidâd eder? diye sormaları üzerine o zât:

— Türkler ne kadar imtidâd ettirirlerse!

cevâbını vermiş, bu cevâba karşı hâzırundan handerîz [Gülüp duran, devamlı gülen] olmayan kimse kalmamıştı».

Fakat bu askerî hâkimiyyetin hukukî bir mâhiyeti yoktu: Çiinki Bağdad'da Abbâsî Hilâfetine hâkim olan Türk ordusu, halifelerin kendi teşkil ettikleri mahallî bir kuvvetti. Böyle bir kuvvetin tahakkümü nihayet dahilî bir mesele demekti; binâenaleyh İslâmiyyetin başında Türk ırkı henüz Arap kavminin yerine geçmiş değildi. O büyük değişiklik, yukarıki fıkrada bahsi geçen (El-Mu'tez-billâh) m cülûsundan 192 sene sonra; " Büyük-Selçukî devletinin muhteşem ve şanlı müessisi ve sünnî îslâmiyyetin unutulmaz halâskârı Sultan Tuğrulbey devrindedir ve artık yaşayamayacak hâle gelen Abbâsî Hilâfeti kendisine dehalet" ederek Islâm âleminin cismânî hâkimiyyet ve saltanatını ona devretmiş ve o tarihten itibaren halife, artık mütevekkil bir ruhanî reis vaziyetinde kalmıştır.

Sh:139-147

İSLÂMIN OĞUZ-TÜRKÜNDEN VE TÜRKÜN İSLÂMİYET'TEN ALDIĞI KUVVET

İslâmiyyeti Türklük ve Şark'dan Garb'a gelen Oğuz-Türklüğünü de İslâmiyyet yaşatmıştır. Bu tarihî hakikatin delillerini teşkil eden bir çok vak'alarla vaziyetler vardır.

Bilhassa Ehl-i-salib'in İslâmî imhâ ve izâle için üstüste kabarıp gelen müstevli dalgalarından Oğüz-Türkü kurtarmış ve nihayet Osmanlı devrinde de bütün Şimalî-Afrika ile Garbî-Asya'dan başka Şarkî-Avrupa'yii da sünnî bir Islâm idaresinde birleştirmiştir. îşte bundan dolayı, hakikî İslâmiyyet demek olan Sünnîliği On-birinci asırdan- beri dokuz yüz senedir Oğuz-Türk kuvveti yaşatmış demektir. Böyle bir Türk ırkına, aziz dostum Ord. Profesör Fahrüddin Kerim Gökay'm çok yerinde bir tâbiriyle **«Türk ümmeti»** demek, her halde yanlış olmasa gerektir.

İnkârına imkân olmayan bir hakikat vardır: İslâmiyyet Oğuz-Türklüğünden ne kadar kuvvet almışsa, Türklük de İslâmiyyetten o kadar kuvvet almış ve netice itibariyle Islâmiyyeti Türklük ve Türklüğü de Îslâmiyyet yaşatmıştır.

Orta-Asya ile Hindistan ve Efganistan'ı da içine alarak Akdeniz'e dayanan bu muazzam Türk imparatorluğu İslâmiyyet sâyesinde -ve İslâmiyyetten aldığı mânevi kuvvetle kurulabilmiştir: Çünkü muhtelif ırklarla iklimlere mensûıb olan milletlerin kabul ettikleri hâkimiyyet, Türk hakanının değil, (Sultân- ül-îslâm)m hâkimiyyetidir. Osmanlı imparatorluğu da ayni vaziyettedir: Oğuz-Türkü üç kıt'a üzerindeki o muazzam imparatorluğu İslâmiyyetle kurmuş ve İslâmiyyetle yaşatmıştır.

Çok mühim bir nokta daha vardır:

Türk ırkı Garb'a geldikten sonra milliyyetini sırf İslâmiyyet sâyesinde muhafaza edebilmiştir. Bunun en büyük delili, Îslâmiyyetten evvel Garb'a gelen ve hattâ Atilâ'nın Hunları gibi Garb'ı fetheden Türk kütlelerinin nihayet Hristiyanlaşmak suretiyle Avrupa milliyetlerine temessül etmiş olmalarında gösterilebilir. Atilâ'nın Hıraları Türk ve Mongol ırklarından mürekkeptir. Bunlar Avrupa'yı istilâ ettikten sonra Asya'ya dönmüş değillerdir: Az zamanda hepsi Hristiyanlaşmış, işte bunun üzerine millî hüviyetleriyle dillerini unutarak şarkî, ve garbî Avrupa'nın yerli Hıristiyan unsurlarına karışmış ve âdeta hep birden eriyip kaybolmuşlardır.

(Marcel Brion)un 1931 de neşredilen «La vie des Huns» ismindeki eseri işte bu fâcianın izâhiyle nihâyet bulmaktadır. Atilâ'nın Hunları arasında Hıristiyanlığın bilhassa izdivaçlarla yayıldığından bahseden müellif, 247 nci sahifesinde millî şuûrun işte o yüzden nihâyet ne hâle geldiğini şöyle anlatır:

«Hunların eski rûhu, gittikçe kendisini mahvedip duran Avrupalılık şuûriyle hâlâ mücâdele ediyor, fakat bozgunluk, Hristiyanlaşma ve Avrupa'nın yeni çehresi onun za'fım mütemâdiyen artırıyordu».

Bu hâlin âkıbeti, Hunun Hunluğunu kaybedivermesinde gösterilir; ayni eserin 248 inci ve sonuncu sahifesinde bu acı netice şöyle tasvir edilmektedir:

«Hunlar artık ebediyyen ortadan kaybolmuşlardı. Komşu ırklarla karışıp Cermen ve İslâv kadınlarıyla evlendikleri için, zürriyyetlerinde mümeyyiz vasıflarını teşkil eden ırkî Ihusûsiyyetler kaybolmuş ve hattâ dilleri bile değişmişti. Aradan bir kaç asır geçince, Macarların dilinde atalarından kalan bir kaç kelimenin artık menşei bilinmiyordu; bunlar harbe, silâha, hayvan sürülerine, çobanlığa âit tâbirlerdi; deriden arabalarla Orta-Asya'dan getirilmiş olan bu tuhaf kelimelerin yanında muharebelerden, muhaceretlerden ve zaferlerden bahseden eski efsânelerle unutulmuş dinlere ve eski zaman mefahirine

âit halk türküleri de vardı. Çünki artık (Bunlardan hiç bir şey kalmamış, yalnız millî şâirlerle saz şâirlerinin hâfızasında gittikçe mâzîuin karanlıklarına dalıp uzaklaşan bir millet an'anesi kalmıştı».

Vaktiyle muhtelif vesilelerle Bizans topraklarına gelmiş Türk kütleleri de hep Hristiyanlaşmak suretiyle milliyetlerini kaybedip rumlaşmışlardır.

Eğer Oğuz–Türkleri İslâmiyyetten evvel veyahut Müslüman olmadan Garb'a gelmek imkânım bulmuş olsalardı, daha evvelki Türk kütleleri gibi Hristiyanlaşacakları muhakkaktı; çünki Şamanizmdeki imân esasları İşlâm akidelerine ayniyyet derecesinde yaklaşan Valhdâniyyetçi Oğuz–Türkünün semâvî bir kitabı ve bir peygamberi yoktu: O gibi kütlelerin beynelmilel semavî din sahalarına girdikleri zaman kolayca temessül edip din değiştirmeleri bir çok misâllerle sâbit bir hakikattir.

Millî dinlerini beynelmilel bir din câmiası içinde kaybetmiş milletlerde mânevi bünye yıkılmakta olduğu için, dinle beraber dil ve dille beraber örf ve âdet de değişerek millî şuûrdan eser kalmamaktadır. Avrupa Hanlarının akıbeti, tarihin bu değişmez kânununu te'yid eden en mühim misâllerden biridir. Oğuz–Türkünün ihtidâsından sonra da millî hüviyyetini muhafaza etmesi] Müslümanlıktan evvelki imân esaslarını en ulvî ifâdesiyle İslâmiyyette bulmuş ve işte bundan dolayı onun başına geçmiş olmasındandır.

Her halde şu muhakkaktır ki, Sünnî–İslâmiyyet bugünkü varlığım ne derece Türke medyunsa, Türk ırkı da millî mevcûdiyyetinin bekasını ayni derecede İslâmiyyete medyundur.

Sh:199–208

Kaynak: İsmail Hami Danişmend , TÜRK IRKI NİÇİN MÜSLÜMAN OLMUŞTUR?, Mart- 1959, İstanbul

WHEN PİGS HAVE WİNGS / Domuzlar Kanatlandığında (2011)

Yönetmen: Sylvain Estibal

Senaryo: Sylvain Estibal

Ülke: Fransa, Almanya, Belçika

Tür: Komedi

Rating: 7.0

Vizyon Tarihi: 21 Eylül 2011 (Fransa)

Süre: 98 dakika

Dil: İngilizce, Arapça, İbranice

Müzik: Aqualactica, Boogie Balagan

Çekim Yeri: Cologne, North Rhine - Westphalia, Germany

Oyuncular: Sasson Gabai, Baya Belal, Myriam Tekaïa, Gassan Abbas, Khalifa Natour

Özet

Fransız romancı -yönetmen Sylvain Estibal'in ilk uzun metrajlı biraz ironik, dramatik, komedi ve hafif sosyopolitik eleştirici bir hikâye. **Hikayede Ortadoğu'daki Arap-İsrail ilişkilerini siyasi taşlama yapmaktadır. Her iki tarafın saçmalıklarına ve sınıf farklılıklarına objektif bir göz ile bakmaya çalışıyor.**

Pek bilinmeyen güzel bir film. Kah güldürüyor, kah düşündürüyor.

Gazze'de balıkçılık yapan Cafer, İsrail'in açık denizde balık avlamalarını yasaklaması nedeniyle istediği miktarda balığı bir türlü avlayamadığından, ister istemez geçim sıkıntısı çekmektedir. Günün birinde ağına bir domuz takılır. Önce ne yapacağını şaşıran Cafer, yokluğun da etkisiyle, domuzu paraya çevirmenin yollarını aramaya başlar. Ancak işi hiç de kolay değildir. **Çünkü domuz, Müslümanlar arasında olduğu gibi Museviler arasında da istenmeyen bir hayvandır.**

Filmden

Vallaha vaaz çok iyiydi. Güzel konuşuyor. Çok iyi bir hatip ve keramet sahibi birisidir. İngiltere'de eğitim görmüş lakin Alimallah, Filistin'de üstüne yoktur. Domuz konusundaki vaazlarını daha çok dinlemek isterdim. Mesela, farz edelim ki bir domuza temas ettik, ne yapmamız gerekir?

Elhamdülillah öyle bir şeyin olması mümkün değil. Allah yazdıysa bozsun. Domuzların hepsi necis midir?

Tabii ki .

- Bazıları diğerlerine göre daha temiz olamaz mı?

- Hayır. Domuzun biri diyelim ki Asya'dan gelmiş olsun. O da aynı derecede necis midir?

Mesela bir Hint domuzu daha temiz olamaz mı?

Domuz domuzdur.

Hepsi aynı pislik.

Child 44 / 44. Çocuk (2015)

Cennette cinayet yoktur.
1933'te; Joseph Stalin'in zirvede olduğu ve devletçe, Ukrayna halkına karşı kıtlığın empoze edildiği yıllarda her gün, yaklaşık 25.000 kişi açlıktan öldü. Holodomor, diğer adıyla "açlıkla sistematik imha etme" sırasında milyonlarca çocuk yetim kaldı.

Yönetmen: Daniel Espinosa

Senaryo: Richard Price, Tom Rob Smith

Ülke: ABD, İngiltere, Çek Cumhuriyeti, Romanya, Rusya

Tür: Dram, Gerilim

Rating: 6.4

Vizyon Tarihi: 08 Mayıs 2015 (Türkiye)

Süre: 137 dakika

Dil: İngilizce

Müzik: Jon Ekstrand

Çekim Yeri: Prague, Czech Republic

Oyuncular: Xavier Atkins, Mark Lewis Jones, Tom Hardy, Joel Kinnaman, Fares Fares

Çeviri: Molar34

Özet

Film, bir savaş kahramanı ve Stalin'in kanunlarındaki ikiyüzlülük ve acımasızlığa rağmen komünizme olan inancını sürdüren ülke güvenlik ajanı Leo Stepanovich Demidov (Tom Hardy)'u anlatıyor. 1953'de Leo, bir dizi çocuk cinayetinin izini sürmekle görevlendirilir. Parti liderliğinin en üst düzeyiyle alakalı olan bir vaka söz konusudur. Katili bulma konusundaki artan kararlılığı, kendisini baskıcı bir rejimden insanlığa yöneltecektir.

Filmden

O kadar masumsan neden kaçtın?

Bu çok güzel bir soru. Kaçtım, çünkü beni takip ediyordunuz. **Takip edilirsen tutuklanırsın ve tutuklanırsan çoktan suçlusundur.** O halde siz söyleyin. Neden kaçtım?

**

Stalin der ki: Cinayet, kesinlikle bir kapitalist hastalığıdır.

**

O odadaki herkesi korumak için ne gerekiyorsa, karına onu söyle. Oradaki herkese, sevdiklerine ne gerekiyorsa onu söyle. Anladın mı?

Ve oğlunun peşini bırak. **Alexei, cennette cinayet olamaz.** Hatırladın mı?

**

Eminim. Gerçek bu. Sadece kanıtlamak gerek. Yapmalıyım. Zorundayım. Kanıtlamak zorundayım. Buralarda, gerçeği isteyen insanlar, karşılığında ne alır biliyor musun Leo?

Biliyor musun?

"Terör" alırlar.

**

Düşündüm, daha kaç çocuk ölmeli?

Hasır altı edilmeli?

Senin ve benim gibi parti köpeklerince örtbas edilmeli?

Kanları bizim ellerimize bulaştı. Ve bu hayvan, öldürmekten vazgeçmeyecek. Bu, durmayacak.

- Öldürmeye sürekli devam edecek.

- Yeter! - Ne istiyorsun?

- Ben mi?

Onu durdurmak istiyorum.

- Bir hayaleti.

- Hayalet mi?

Hayır, o hayalet değil.

Onu bana tarif et o halde. Edemem.

Tarif edemem. Ama bir tanık var.

**

Vlad Malevich. Pravda, ona isim taktı: "Rostov'un kurt adamı". Kurt adam mı?

Savaş sırasında 2 yılını bir Alman kampında geçirdiğini keşfettik. Artık, 2 yıl yaşadığı o durumdan hayatta kalan herkes dönüşmüş olmalı. Tabii ki, bir Nazi ajanını ülkesine iade ettik. Buna sen de katılmaz mısın?

Bu mümkün. Ama bir Rus yetimhanesinde büyümemiş miydi?

Yenilgileri yüzünden bizden öç almak için eğitildiğine inanıyoruz. Bizden bu tip bir canavarın çıkabileceğine Rus halkını inandırmak istediler. Oysa, Batı'da geçirdiği sürede yozlaşıp dönüşüm geçirdiği açık. Sen de öyle düşünmüyor musun Demidov?

- Bu çok zor.

- Zor mu?

Neden zor olsun?

Vlad Malevich'in böyle birine dönüşmesinden, hangi halkın sorumlu olduğundan tamamen emin olmak çok zor. Saçmalık. Efendim, izninizle, teklifinizi reddedip kendi talebimi sunmak istiyorum. Öyle mi?

Devam et bakalım. Moskova cinayet departmanını kurup, oranın idaresinde olmak istiyorum. Peki böyle bir departmana ne gerek var?

Dediğiniz gibi "cinayet" bizi içeriden parçalamak için önceden de kullanıldı.

Peki Vlad Malevich?

Vlad Malevich bence zehirli, yabancı bir kalple evine döndü. Şüphesiz, kesinlikle. Güzel. Sormak istediğim bir şey daha var.

TÜRK KELİMESİNDEN NİYE RAHATSIZ OLUYORLAR?

Günümüzde "Türk" mefhumu karşısında bazı insanların antipati duyuyor olmasının arkaplanı nedir?

Diye bir soru ile karşılaşırız.

Cevabı Avrupa(lı) dır.

Gençliğini görür mü bilemeyiz, yeni teşekkül ettirilen Avrupa Birliği denilen büyük organizasyona Türkiye'ninde girmek için verilen sözleri taahhütleri vardı. Bazılarını umum olarak duyduk. bazılarının ise sır şeklinde muhafaza ediliyor zannediyoruz. Bu sırlardan biri de olsa olsa "Türk" kelimesinin devlet yapısından ihraç edilmesidir.

Niçin?

Avrupa, tarihi ve düşüncesi itibarıyla kültüründe daha önce nefret duyduğu, nefretini bir türlü gidemediği, bu devlete nasıl barışık olabilir. Onu nasıl sindirebilir.

> ***Avrupa Birliği'nin, "Hristiyan Birliği" olduğunu hepimiz biliriz. İçlerine Türk gelirse eski kabus günlerini nasıl unutabilecek?***

Zor bir meseledir.

Bu nedenle Türkiye'nin Türklükten vazgeçmesini sağlamalı ve bu şekilde açık saha oyuncusu yapmalıdır. **Bazıları zannediyor ki Türk kelimesi Türkiye devleti içerisinde bulunan azınlıkların istekleridir.** Onlarda isteklerimiz kabul ediliyor vehmine kapılıyorlar. Bu duruma bu yönden bakanlar aldanıyor demek lazımdır .

Türk kelimesini kaldırmak yapılan en büyük yanlıştır. Ne yaparsak yapalım Avrupalı Türk kelimesine karşı her zaman teyakkuzda olmuş, sevmediği gibi ayrıca nefret etmiştir.

Öyleyse sorun nerede?

Sorun Türk kelimesinin karşılığının bizdeki gibi Avrupa'da da aynı şeyi mi karşılıyor olduğuna bakmak gerekir. Durum ise çok farklıdır.

"Türk" kelimesi Avrupa'da eşittir "İslâm"demektir.

"Arap" millet ve ferd olarak Avrupa'da İslâm'ı temsil edememiştir. (Endülüs Devleti dahi izini istenilen manada Avrupa'da bırakamadı.) Yani İslâm'ın temsilcisi olmak başarısı yalnızca "Türkler"e verilmiş bir luffu ilâhidir. Bugünde hala bu mevzun geçerlidir.

Prof. Dr. Hüseyin YAŞAR Beyefendi eserinde Avrupa kültüründe Kur'ân-ı Kerim yargısı için şu notu düşmesi Türk kelimesinin haiz olduğunu önemin göstergesidir.

> **Almancaya Kur'ân'ın ilk çevirisi Salomon Schweigger tarafından yapıldı. "Muhammed'in Kur'ân'ı, bu Türk Kur'ân'dır" [1] anlamına gelen tercüme Nürnberg'de 17. yüzyılın başlarında basılmıştır. Kadınlar kilisesi vaizi olan Schweigger, Avusturya'nın Habsburg hanedanı yönetiminde İstanbul'a atanan ilk büyükelçilik kafilesine görevli vaiz olarak katılmış, İstanbul'da üç yıl ikamet etmiştir. Bu esnada İtalyanca bir tercümeye muttali olan Schweiggerki bu çeviri ilk Latince Kur'ân çevirisinden İtalyancaya adapte edilmişti, sonra onu Almancaya çevirmiştir. [2] İlk Almanca çevrinin farklı versiyonu da Johann Andreas Endter - Wolfgang Endter[3] kardeşler tarafından piyasaya sürülmüştür. 17. yüzyılın önemli Kur'ân çevirilerinden biri de Fransız Andre Du Ryer'in [4] tercümesidir. [5](sh.26)**

18. asrın son çeyreğinde piyasaya çıkan Almanca çeviri M. David Friedrich-Megerlin'e aittir. "Türk Kutsal Kitabı veya Türk Kur'ân'ı"[6] adındaki bu eserin çevirmeni Stuttgart doğumlu doğu bilimci Megerlin, yirmi yıl îlâhiyat eğitimi görmüş, doğu dillerini öğrenmiş, 1152/1739'da doktorasını verdikten sonra, önce Baden-Würtemberg'te, sonra da Maul bronn'da profesör olarak çalıştıktan sonra bu görevini Frankfurt/am Main'da devam ettirmiş, 1192/1778'de aynı şehirde ölmüştür.[7] Almanca orijinal Kur'ân metninden ilk çeviri olan bu çalışmanın amacı Türkleri Avrupa'dan, Balkanlardan kovmaktır.[8] (sh:29)

Dipnotlar

1 Alcoranus Malıometicus, Das İst der Türken Alcoran, Nürnberg, 1616.

2 Hüseyin Yaşar, Avrupa ve Kur'ân, 170-173.

3 al-Koranum Mohamedanum, Nürnberg, 1659.

4 l'Alcoran de Mahomet, Paris, 1647.

5 Hüseyin Yaşar, Avrupa ve Kur'ân, 297-298.

6 Die türkische Bibel oder des Korans, Frankfurt a/M, 1772.

7 Enay, 116; Pfannmülle, 122.

8 Hüseyin Yaşar, Avrupa ve Kur'ân, 183-188.

Kaynak: Prof. Dr. HÜSEYİN YAŞAR, Hıristiyan Dünyasında Kur'ân Karşıtı Söylemin Tarihsel Kökleri, İz.Yay., 2010, İstanbul

Avrupalı her zaman Türk'ten korkmuştur ve hala korkar. Çünkü onların genlerinde yüzyılların yerleştirdiği kültürel korku çıkacak gibi değildir. Onlar Darwin'e inanırlar. Evrimin korkusunu da yenmek te çok ta kolay değildir. Onlar bu konuda hastadırlar.

Bu baskıyı hisseden bir garip düşünce yapısı Avrupalıyı memnun edebilmek için nerde bir "Türk" kelimesi varsa kaldırmak istiyor. Ancak yapılan yanlışların faturası ağır olabileceğini unutmamak gerekir.

Peki ne oluyor?

Olan bir şey yok. Aslında olan insanların aldatılması belli bir müddet oyalanmasıdır. Kısa bir zaman önce haberlerde cumhuriyet nişanından **T.C. ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kaldırılmasıdır.** Bunun devamında gelecek olan belki devletin adının değiştirilmesi olabilir. O zamanda "Anadolu" diyerek devletin adını mı değiştirecekler............

Türkiye Cumhuriyeti adından vazgeçilmesi demek ileride devlet sisteminde İslâm dininden ileride vazgeçileceğinin de işareti olabilir.

Tekrar edecek olursak Laik bir devlet olan Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa'yı niçin bu kadar rahatsız ediyor? Çünkü Avrupa'nın geninde Türk'e karşı duyduğu Bin yıllık bir dehşetin indirdiği korkuyu korkuyu yenemeyişidir.

Günümüzde milletlerin bireyselleşmesi ve bağımsızlaşması sorunları ve projeleri bitmiştir. Milletlerin asıl sorunu refah seviyesini yüksek seviye çıkarmaktır. Refah seviyesi düşük düzeyde kalan devletler bu komplo uygulamalar ile kendilerini meşgul ederek zaman kaybediyorlar. Sonuç olarak geçmişini unutanın geleceğini yoktur.

Aşağıda konuya ışık tutacak alıntıları veriyorum.

İhramcızâde İsmail Hakkı

İSMET ÖZEL- AYTUNÇ ALTINDAL: MÜLAKAT PAYDALARI

25-02-2013
-HaberTürk -Öteki Gündem

Kâfirle çatışmayı göze alana Türk denir. **"İsmet Özel"**

Mustafa Kemal'in Sakarya Harbinden sonra dini içerikli gazilik ünvanını istemesi Türklerin başına geçmek istemesidir. **"İsmet Özel"**

Avrupa'da İslamı tercih edene "Türk oldu" denmiştir.
Her Türk Müslümandır.
Her Müslüman Türk değildir.
Türklükten çıkan İslâmdan çıkar.

Batıda **"Türk değilim diyen"** Müslüman değildir, anlaşılır. **Aytunç Altındal**

[Varlığım Türk varlığına armağan olsun"u kaldırmak ile Müslümanlara armağan etmiyorum demek manasına gelebilir.]

Dünyada dini ve milliyeti aynı olan Türklerdir. **"İsmet Özel"**

Hakimiyet bilâ kaydu şart milletindir. Milleti hakime denilen İslâm Milleti temsilcisi demektir. **"İsmet Özel"**

Türküm diyene nerenden belli, diyorum. Cevabı namaz kılmayan Türk değildir. **"İsmet Özel"**

Müslüman olmak "milli olmak" ile eşdeğerdir. **Aytunç Altındal**

Üst Kimlik alt kimlik nazilerin kullandığı kavramdır. **Aytunç Altındal**

Yazının değiştirilmesi geçmizin elimizden alınmasıdır. Kat edilecek mesafeyi tekrar kat etmekle çok şey kaybettik, **"İsmet Özel"**

Başkanlık sistemini isteyenler ihanet içindedir. **"İsmet Özel"**

Mecelle İsrail'de hala geçerlidir "Aytunç Altındal"

Türkiye'nin yıkılmasında Kürt meselesi en son sırada gelir.

"İsmet Özel- Aytunç Altındal"

****

HİLAFET ORDUSUNUN MENKIBELERİ VE TÜRKLERİN FAZİLETLERİ-CÂHİZ

KADER DEĞİŞSE DE NETİCE DEĞİŞMİYOR

[slideshare id=52864566&doc=cahiztrklerinfazileti-150916201215-lva1-app6891]

[slideshare id=52864356&doc=tabertarihindekitrklerleilgilirivyetlerintespitivedegerlendirilmesi-150916200553-lva1-app6891&type=d]

LUNYÜ ''Buda Fa''

''Buda Fa'' dünya üzerindeki tüm öğretiler arasında en derin olandır -o en gizemli ve en olağanüstü bilimdir. Bu alanı keşfetmek için insanoğlu geleneksel düşünme biçimini temelden değiştirmek zorundadır. Aksi takdirde evrenin gerçekliği insanoğlu için sonsuza dek bir bilinmeyen olarak kalacak ve sıradan insanlar kendi bilgisizliklerinin sınırladığı çerçeve içerisinde sonsuza kadar emekleyecektir.

O halde "Buda Fa" tam olarak nedir? Bir din midir? Bir felsefe midir? Bu sadece, teorileri araştıran modernleşmiş Budist bilginlerinin kavrayışıdır. Onu analiz etmek amacıyla incelemek ve güya araştırmak için, felsefi bir kategori olarak ele alırlar. Aslında "Buda Fa" sadece sutralarda (Budist öğretiler) yazılmış olan o küçücük parça değildir, çünkü o sadece en başlangıç seviyesindeki "Buda Fa"dır. Buda Fa, tüm gizemleri içine alan bir kavrayıştır. O her şeyi kapsar ve dışarıda hiçbir şey bırakmaz -parçacıklardan ve moleküllerden evrene, en küçük olandan en büyüğe kadar. O, evrenin karakteristik özellikleri olan "Zhen-Shan-Ren"in farklı seviyelerde farklı anlamlarla ifade edilmiş olan açıklamasıdır. O aynı zamanda Tao okulunun "Tao", Buda okulunun "Fa" olarak isimlendirdiği şeydir.

Günümüz insan bilimi ne kadar ilerlemiş olursa olsun, o hala sadece evrenin gizemlerinin bir parçasıdır. "Buda Fa"nın içerdiği belirli olgulardan bahsettiğimizde bazıları: "Artık elektronik çağı ve bilim çok gelişti. Uzay araçları diğer gezegenlere gittiler fakat siz hala bu eski batıl inançlardan bahsediyorsunuz" der. Açıkçası bir bilgisayar ne kadar gelişmiş olursa olsun, bugüne kadar çözülememiş bir bilinmeyen olan insan beyni ile hala eşdeğer değildir. Bir uzay aracı ne kadar uzağa uçabilirse uçsun insanlığın var olduğu bu fiziksel boyutun ötesine gidemez. Modern insan bilgisiyle kavrananlar çok yüzeysel ve küçük; evrenin gerçeğini anlamaktan uzaktır. Bazı insanlar geleneksel düşünce şekillerini değiştiremeyecek kadar muhafazakâr ve inatçı oldukları için nesnel olarak var olan gerçek olgularla yüzleşmeye, onlara dokunmaya veya kabul etmeye cesaret edemez. Sadece "Buda Fa" ile evrenin gizemleri, zaman-alanları ve insan bedeni tam anlamıyla açıklanabilir. Gerçek anlamda doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayırt edebilir ve doğru olanı temin ederken bütün yanlış kanıları ortadan kaldırır. Bugünkü insan bilimine rehberlik eden ideoloji -araştırmasında ve gelişiminde bir konu kabul görene kadar incelenmeyeceği için sadece bu fiziksel dünya ile sınırlıdır- bu yolu izler. Bizim boyutumuzda elle dokunulamayan ve gözle görülemeyen fakat nesnel olarak var olan ve bizim fiziksel boyutumuzda kendini net bir şekilde yansıtan olgulara gelince, insanlar onlara yanaşmaya cesaret edemeyerek onları bilinmeyen olgular olarak kabul edip göz ardı ediyorlar. Farklı amaçları olanlar tüm bunları vicdanlarına karşı gelerek batıl inanç olarak etiketlerken, inatçı kişiler hiçbir temele dayanmadan bunları doğal olgular olarak açıklamaya çalışıyor. Umursamayanlar da, bilim henüz yeterince gelişmedi bahanesiyle konudan basitçe uzak duruyor. Eğer insanoğlu hem kendisine hem de evrene yeni bir bakış açısıyla bakabilir ve katı zihniyetini değiştirebilirse insanlık ileri doğru bir sıçrayış gerçekleştirecektir. "Buda Fa" insanoğlunun sonsuz ve sınırsız dünyaları anlamasını mümkün kılabilir. Asırlardan beri sadece "Buda Fa" insanlığı, maddi olarak var olan her boyutu, yaşamı ve tüm evreni kusursuz bir netlikte açıklamayı mümkün kılmıştır.

Li Hongzhi, 2 Haziran 1992

[slideshare id=52819332&doc=luny-150915195622-lva1-app6891&type=d]

Sahte Mesihler ile APOKALİPTİK Tarihçe Denemesi

Son günlerdeki Yahudi şaşkınlığının nedenini bu yazıda görebilirsiniz.

Yaklaşık ikibin yıldır insanlar apokaliptik tahminlerde bulunmakta ve çoğu zaman dinsel metinlerden hareketle dünyanın sonunu hesaplamaya çalışmaktadırlar. Görünen o ki bunca hesap tutmamış< Burada salt bir kronoloji ve r-menin ötesinde yer yer kısa açıklamalar verme yoluna gidildi. Bazen bir hare-ketin başlangıç tarihi, kurucusunun Mesihlik iddiasında bulunduğu tarih başlığında hareketin genel yapısı hakkında birtakım açıklayıcı bilgiler verildi.

Bu kronolojiyi hazırlama amacımız **insanların kıyamet, dünyanın sonu, milenyum, Mesih, Mesih krallığı ya da Tanrı'nın Krallığı ve Deccal** konusundaki beklentilerinin her daim canlı olduğunu göstermek ve bu beklentilerin çoğu zaman son derece olumsuz sosyolojik ya da psikolojik travmalara neden olduğunu göstermektir. İstedik ki puzzle parçaları bir araya gelsin ve resim toplu olarak görülebilsin. Listeye alınanlar daha çok ya bir dinsel hareketin içinden çıkan dini liderler ya da senkretik veya yeni bir dinsel hareket oluşturup belli bir kitleyi etkileyen isimlerdir. İddiaları bireysel bazda kalanların çoğuna yer verilmemiştir.

[slideshare id=52819945&doc=apokaliptiktarihedenemesi3-150915201314-lva1-app6891&type=d]

MÜSLÜMAN ERMENİLER MESELESİ

Bir kardeşimizin gönderdiği mail ile bazı sorularına cevap istiyordu. Umuma faydalı olur diye sizlerle paylaşıyorum.

Sorular:

Ermenilerden samimi Müslüman olanların "biz Ermeni Müslümanlarız" diyerek Ermeniliklerini gizlemelerine lüzum var mı?

Onlara "Ermeni" demek neden caiz olmasın?

Onların da bir Boşnak, bir Arnavut gibi kendini milliyetiyle tanıtmasında ne mahsur vardır?

Böylelikle İslam'ın tebliği gayri müslim Ermenilere daha kolay ulaştırılamaz mı?

İlla müslüman oldukları için onların kendi milliyetlerini gizlemesine gerek var mı?

Bu onların çocuklarının komplekse girmelerine sebep olmaz mı?

Hatta Ermenilerin içine böyle "Müslüman Ermeniler" diye bir tebliğ grubu bile kurulamaz mı?

Kısaca cevap verelim.

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerimde insanları, iyiler-kötüler, müminler-kâfirler gibi basit bir ayrıma tabi tutarak hikmetini beyan eder. [Münafıklık sınıf kavramında kâfirliğin içinde yer alır]

Konuya temsil olabilecek Türklük kavramı ile cevabı açalım.

Sitedeki diğer yazılarımızda "Türklük kavramı" kapsamının Müslümanlık olduğunu çok kere belirtmiştik. Müslümanlıkta ırk sıfatı alt plana düşerken, asıl istenen inançtaki durum üzere kurulmuştur. Bu meyanda İslâm Dini diğer dinlerden dönüşümü kabul ederken, Yahudiler kendilerine döneni kabul etmezler. Irk dini olarak kabullenirler. Hıristiyanlarda ise kabullenme o derece olmasa da tam kabul görmez. Öyleki Katolik-Protestan-Ortadoks mezhep sahipleri birbirini kâfir sınıfında görecek kadar art niyetlidir.

İslâm Toplumunda Ermeni Müslüman olarak anılır, fakat müslüman olduktan sonra Ermeni olarak anmaz/anılmaz. Geçmiş bitmiştir, o Ermeni İslâm'ın çocuğu olmuştur. Çünkü İslam dini inanç üzere temellenmiştir.

Türklük kavramının kendine has özellik taşıması (Araplık dahi bu yüksek seviyeye erişememiştir) batılının zihninde, düşüncesinde ve tarihinde İslam ile özdeşleşmesidir ki, bunun sebebi Türk milletinin İslâma çok hizmet etmesine bağlıdır.

İşte, bu nedenle günümüzde yapılan dezenformasyon asimilasyon benzeri çalışmalar neticesiyle geçmiş tarihimiz bizde değer ifade etmezken, batılı geçmişiyle ve literatürüyle övünmesi ve zamanımızın millet savaşından çıkıp din savaşlarına gebe olmasından dolayı Türklük adından rahatsız olunmaktadır.

Batının tarihinde olmayan Kürt imgesi, devletimizin başına gaile olarak başlatılan Kürtleşmenin temelinde, mazisi muğlak ve tarihi karizması içine kapanık bir milleti öne

çıkarma talebi arkasındaki gerçek budur. Yeni palazlanmış bir devlet yapısıyla küçük bir devlet kurularak, İslâm'a darbe vurulmak hedeflenmektedir.

Hülasa Müslümanlar, Ermeni'yi Müslüman olunca kabul ederler ve hayırla anarlar. Ancak Ermeniler kendileri arasında Müslüman olmuş Ermeni'ye yer vermezler. Bahse konu soruların açmazında bu mesele yatmaktadır.

Örnek olarak Yaman Dede yi mütalaa edebiliriz. Karısı ve çocukları bu değerli Efendiyi Müslüman olunca kabul etmediler.

İlahiyattaki Hocam Ahmet Lütfi KAZANCI Bey "KENDİMİ ANLATAYIM DEDİM- (Hayy'dan Geldim Hû'ya Gidiyorum)" Eserinde verdiği izahatı paylaşayım.

Yaman Dede [Mehmed Abdülkadir Keçeoğlu]

Yaman Dede lakabıyla maruf olan hocamız Farsça dersine geliyordu. Tam anlamıyla bir Peygamber âşığı, Mevlânâ âşığı bir insandı. 1887 yılında Kayserinin Talaş ilçesinde Rum milletinden Hristiyan bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen ve asıl adı Diyamandi (=Elmas) olan hocamızın ailesi Kastamonu'ya yerleşir **Burada tahsilini devam ettirirken İslam ile ilgisi başlar ve nihayet gönülden İslam'ı kabul eder.** 1942 yılına kadar eşine ve kızına bile hissettirmeden namazını kılan ve orucunu tutan hocamız bir gün ailesine Müslüman olduğunu açıkladığında kıyamet kopar. Tekrar eski dinine dönmediği takdirde kendisiyle aynı çatı altında kalamayacaklarım söylerler Aile bağının devam etmesi için yalvarmaları fayda vermeyen Hocamız bir akşamüzeri, sırtına aldığı ceketiyle ve bir daha dönmemek üzere evini terkeder. Artık resmen Müslüman olmuş, adını Mehmed Abdülkadir Keçeoğlu olarak değiştirmiştir. Gerçek bir Peygamber aşığı, Mevlana aşığı olarak hayatını devam ettirir.

Onun bu özelliğini bilen ve dersi kaynatmak isteyen bir kısım arkadaşlar vardır, onlardan biri söz ister,

- **Hocam derse başlamadan bir sual sorabilir miyim, der.**
- **Buyur evladım, sor.**
- **Rasûlüllâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz buyurmuşlar ki...**

Hocanın gözlerinden inci tanesi gibi yaşların akmasına ve hüngür hüngür ağlamasına bu kadarı yeterlidir. O bir zaman ağlar, sonra o arkadaşa döner;

- **Kusura kalma evladım, ne demiştin?**
- **Rasûlullâh Efendimiz'in bir hadis-i şerifini soracaktım...**

Aslında maksat bir şeyler öğrenmek değil, onu ağlatmak ve seyretmektir. Sorulacak hadisin şu veya bu hadis olması hiç önemli değildir. Hoca tekrar ağlar ve nihayet güç bela sorulan hadisi dinler, bildiği kadarıyla cevap verir. Böylece dersin belli bir miktarı geçirilmiş olur.

Hocanın yüzüne, onun gözlerinin içine bakan bir insanın; **'Bu adam mutlaka yanıp tutuşmuş, iliklerine varıncaya kadar her şeyi erimiş'** dememesi için hiç bir sebep yoktur. Vücudunu çevreleyen derinin yanık bir deri olduğunu söyleyen bir insana 'Nereden biliyorsun?' denilmeyecek derecede aşk ateşinin yakıp kavurduğu bir insandı. **'Cemalinle ferahnak et ki yandım ya Rasulallah'** mısraını okuyan ve bir de onun yüzüne bakan bir insan eğer; 'Bu adamın neresi yanmış ki?' diyebilirse, onun sadece bakan ama göremeyen bir kişi olduğuna başka delil aramamak lazımdır.

Ne yazık ki bu değerli insandan yeterince faydalanma imkânı olmadı. Yaşı ilerlemişti, vücudu rahatsızdı. Üç ay kadar devam ettiği sınıfımıza veda için bile gelme imkânı olmadı. Bir gün onun vefat ettiğini duyduk. (03.05.1962) Onu omuzlarımızda taşımak üzere gittik, Karaca Ahmet'teki mezarına konulurken bizden bir üst sınıfta bulunan Tayyar Altıkulaç ağabeyimiz, kabrinin başında Sevgili Yaman Dede'mizin; **'Yak sinemi âteşlere, efgânıma bakma'** diye başlayan, '**Ağlatma da yak, hâl-i perîşânıma bakma'** diye biten manzumesini okudu.

Şahsen, tepeden tırnağa Peygamber sevgisiyle dolu, en meşru sevginin ateşiyle yanıp kavrulmuş bir insanı tanımanın mutluluğunu duyuyorum. Peygamber Sevgisini hem sözüyle, hem özüyle böylesine anlatan bir başka insanla tanıştığımı hatırlamıyorum.

Sh:230-237

Bkz:

http://ismailhakkialtuntas.com/2014/10/29/kendimi-anlatayim-dedim-hayydan-geldim-huya-gidiyorum-ahmet-lutfi-kazanci/

http://www.yamandede.org/

MÜLÂKATLAR- Sâmiha AYVERDİ

TÜRKÇÜLÜĞE LÜZUM YOK MU?

KADERÎ VE TARİHÎ VAROLUŞUN TEMELLERİ

Hz. Sultan Veled kaddesellâhü sırrahu'l âlî, Rebabnâme

Kul, kaderin sırrına vakıf olursa, kendine isabet eden her şeyi Allah'tan bilir. Fakat bu kanaatin açıklamasını edebe aykırı görür de fenalığı kendi nefsine, iyilikleri Hakk'a nispet eder. Nitekim Cenâb-ı Hakk kitab-ı hâkiminde buyurur: **"Mâ esâbeke min hasenetin fe minallâh (minallâhi), ve mâ esâbeke min seyyietin fe min nefsik"** (Sana isabet eden iyilik Alah'tan, kötülük kendindendir.)

> ***Nisa suresi 4/79 Sana ne iyilik gelirse Allah'tandır. Sana ne kötülük gelirse kendindendir. (Ey Muhammed!) Seni insanlara bir peygamber olarak gönderdik. Şahit olarak Allah yeter.***

Âdem Aleyhisselâmın da bu yolda hareket etmişti: Cennetten çıkarıldıktan sonra tövbeleri kabul olunduğu zaman Cenâb-ı Hakk ona sordu ki: **Biliyordun ki hayır, şer hep bendendir. Sen günahını kendine nasıl isnat eyledin, "zalemna enfüsena" dedin?**

> ***A'raf suresi 7/23 Dediler ki: "Rabbimiz! Biz kendimize zulüm ettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz."***

Cevap olarak dedi ki: **Ya Rabbi, bu günahın sebebini sen olarak göstermekten utandım.**

Cenâb-ı Hakk şu misali buyurdu ki:

> ***Senin bu edepliliğine mükafaten senin sulbunden bir çok enbiya ve evliya getireceğim. Ta ki namın iki cihanda ebedi unutulmasın.***

İçinde bundan başka derin bir bahis vardır ki söylersem mahzun olursun. Daha iyisi onu gizli tutayım ki belki canımdan ve tenimden olurum. Gerçi o bahiste Hakk benim yardımcımdır, fakat onu lisanıma alamam.

Kendimi kırar, günahkâr olurum, bile bile günahkârlar sırasına girerim. Her fenayı ben kendimden bilirim, şüphesizdir ki iyilikleri senden tanırım. Umdum ki, Hazreti Âdem gibi bana da merhamet eder, içimdeki gamı kökünden sökersin. Hazret-i Âdem cennetten çıktıktan sonra tövbeyi bir nefes dilinden bırakmadı. **"Zalemna enfüsena"** vird-i canı oldu, bu zulmü kendime ben yaptım dedi.

Ondan sonra rahmet-i ilahiyye erişti. Evvelki halinden yüz derece fazlasına nail oldu. Sonra Cenâb-ı Hakk sordu ki:

İyi, kötü, gam, keder, her şey benden gelmiyor mu?

Benim emrim olmadan küçük bir yaprak kımıldayabilir mi?

Sen cürüm fiilini kendine nasıl isnat ediyorsun?

Bunun kendinden olmadığını anlamadın mı?

Hayır, şer hep benim emrimle vücut bulmuyor mu?

Adem Aleyhisselâmın dedi ki:

Ya Rabbi, biliyordum, fakat sana isnat etmek edebi bırakmak olurdu.

Bundan dolayı suçu kendime nispet ettim. Ta ki sana sığınabileyim. Cenâb-ı Hakk buyurdu ki

> ***Mademki sen edebe riayet ettin, ben de mükafatını vereceğim. Senin sulbünden peygamberler getireceğim, her birinin kudretini dünyada yüksek kılacağım. Ta ki ey temiz can, senin namın asırlar, devirler var oldukça yaşasın.***

Ben de eğer ikbal sahibiysem, Hazret-i Adem'in sünneti üzere gideyim, o gruba dahil olmaya gayret edeyim.

Makale, 101'den

İnsanın cevheri himmettir. Vuslatı da himmeti (gayret) nispetinde olur.

İnsanda iş gören, himmettir, himmetsiz adam noksandır.

Hazret-i Peygamber'in gayreti yüce olduğu için ona Hakk'tan başkası makbul olmadı.

Gerek yüksek, gerek düşük, hiçbir şeyi canı gönülden kabul etmedi.

Ona Hakk'ın cemalinden başkası layık değildi. Enbiya arasında ondan dolayı başı çekti. **''Mazağal basar''** [Necm suresi 53/17 Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı.] mantık-ı celilince o mübarek gözler ilahi güzellikten başkasına iltifat etmedi. Enbiyanın göklerdeki makamlarını Cenab-ı Hakk ona aracısız, perdesiz (bila-vasıta, bila-hicab) gösterdi. O paha biçilmez hazinelerden hiçbiri gözüne görünmedi (hiçbirini istemedi). Çünkü kulağına o yüce sesler girmişti. **Hepsinden geçerek bizzat Yezdan'a talip oldu ve bu yüce gayretinden dolayı bütün enbiyayı geçti.**

Cenâb-ı Hakk onun bu himmetiyle bütün enbiyaya karşı daima iftihar buyurur ki:

> **"O, benim yüzümden başka yüze bakmadı, firakımla canı gönülden ağladı.**

> **Onun canı bensiz rahat etmedi, başka kimseyle konuşmadı.**

> **O, benimle olduğu gibi, ben de onunlayım. Aramıza kimse giremez.**

> **Ben oyum, o da bendendir. Arada ikilik kalmadı, ikimiz bir nuruz.**

> **Bende onu gör, onda beni.**

> **Ayrı ayrı iki evde, bir zatız.**

> **Görüneni bırak da bizim nurumuza bak ki, bizden uzak düşmeyesin."**

Her kim burada o ışığı bulamazsa âmâ kalır, sonunda fanilere katılır. Bu deryada o inciyi bulamazsan, öyle bir güzel karşısında kör ve sağır mevkiine düşersin! Ekin yeri bu meradadır. Ek ki can cihanında işe yarasın (mahsulünü alasın).

Makale, 68'den

**

Biz, özlem ateşinin şerhini dinleyecek kulak, ayrılık ateşiyle yanmış sine isteriz. **Bu hale kendinden geçmiş olanlardan başkası dâhil olamaz. Hakk yolunda gizlenenlerden başkasında akıl yoktur.** Hudâ'nın aşkında Türk, Arap, Rum bizim yanımızdadır. **Gerek mümin, gerek kafir, gerek iyi, gerek kötü herkes kendi sırlarını bizden öğrenir.** Herkesle hemdem olduk. Yârimiz hepsini de bizim kârımıza ortak etti.

Makale 2'den

Kaynak: Rebabnâme, Yazan Hz. Sultan Veled, Mütercim: Niğdeli Hakkı Eroğlu, T.C. Konya Valiliği, İl kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları Yayın No: 214, Kasım – 2011, İstanbul

Ermeniler ve Yahudilerin Sevmediği Osmanlı Devlet Adamı ALİ FERRUH BEY

Almaḳ istersen iki 'ālemde kām
Ḳıl Resūl'e es-salātu ve's-selām
*
Almaḳ istersen iki 'ālemde kām
Mustafā'ya es-salātu ve's-selām

Misbahu's-Salah -Ali Ferruh Bey

	
Washington Sefiri Ali Ferruh Bey*	Bulgaristan Fevkalâde Komiseri Ali Ferruh Bey*

1865 yılında İstanbul'da doğdu. Kayazâde Reşad Paşa'nın oğludur. Mülkiye Mektebinin ilk üç sınıfını okuduktan sonra (1882) Paris'e gitti; iki yıl Siyasal Bilgiler Okuluna devam etti. Paris, Londra ve Petersburg elçiliklerinde değişik vazifelerde bulundu. Washington Elçiliği (1895), Bulgaristan Komiserliği (1899) yaptı. 19 Ekim 1904'te Bulgaristan'da vefat etmiş Kadıköy'deki Mahmutbaba Mezarlığında babasının yanına defnedilmiştir

Ali Ferruh Bey, Yeni Osmanlılar hareketinin kurucularındandır. İyi bir eğitim almış, Türkiye ve Fransa'da yüksek tahsilini tamamlamıştır. Hakkındaki yazılardan anlaşılan öğrencilik hayatında devrin muhalif çizgisine yakın durmuş, padişah aleyhtarı hareketlerin içinde olmuştur. Bununla birlikte birçok edebi eser meydana getirmiştir.

Meslek hayatı dâhiliye teşkilatında başlamakla beraber hariciyede devam etmiş, Paris, Londra, Bükreş, Petersburg gibi Avrupa başkentlerinde üçüncü katiplikten maslahatgüzarlığa

uzan mesleki bir kariyer yapmıştır. Bu görevleri süresinde birçok defalar ödüllendirilmiş ve taltif edilmiştir. Başarılı kariyeri neticesinde ilk kez **“orta elçi”** olarak 1898’de Amerika Birleşik Devletlerine atanmıştır.

1898’de Osmanlı tahtında II. Abdülhamit bulunmakta idi. Padişahın genel siyaseti, büyük güçlerin kendi aralarındaki rekabeti Osmanlı lehine değerlendirebilmek, İslam topluluklarını halife’nin nüfuzu ile bir arada tutabilmek, askeri ve fenni sahada Batının ulaştığı sonuçlardan istifade etmek, böylece imparatorluğun birlik ve bütünlüğünü koruyabilmektir.

Bu çerçevede imparatorluğun öncelikli önem verdiği dış güçler Avrupa Devletleriydi. Düvel-i muazzama adı verilen büyük devletler Osmanlı Devleti’nin bütünlüğünü tehdit eder durumda idi. Bu açıdan ABD ikinci derecede öneme haiz olmakla birlikte özellikle ticari ve askeri işbirliği sağlama noktasında önem kazanıyordu.

ABD bu önemi yanında Osmanlı Devleti için hayati önem taşıyan bazı hususlarda insiyatif kazanmaya başlamıştır. Bunlar, Amerikan Protestan misyoner faaliyetleri ve bunun Osmanlı devletini rahatsız etmeye devam eden Ermeni hareketleri ile bağlantısı, Arap milliyetçisi basın faaliyetleri, Yahudilerin Filistin’e göçü ve Siyonist hareketlerin başlamasıdır.

II. Abdülhamit genel dış siyaseti açısından tehlikeli gördüğü bu gelişmeler nedeniyle Amerika’daki bu faaliyetleri izlemek ve gerekli tedbirleri almak için harekete geçmiştir. Bu amaçla Ali Ferruh bir nevi özel görevle ABD’ne elçi tayin edilmiştir.

ABD bu tarihte Mc Kinley yönetiminde yayılmacı bir siyasete başlamıştır. **Ekonomik büyümesini tamamlamış olan ABD, kendi yakın bölgesi olan Küba ve Filipinlerde İspanyol egemenliğini sona erdirerek bir dünya gücü olma hedefi için ilk adımı atmıştır. Bu açıdan Ali Ferruh’un elçilik süreci iki devlet için hassas sayılacak bir döneme denk gelmiştir.**

Ali Ferruh öncelikli olarak ABD’ deki Ermeni faaliyetlerini gözlem altına almış ve bu faaliyetleri düzenli raporlar halinde hem hükümete hem de doğrudan padişaha bildirmiştir. Bu süreçte Ali Ferruh Amerika’daki Ermenilerin lobi faaliyetlerini ve basın yolu ile kamuoyu üzerindeki etkilerini tespit etmiştir. O yıllarda Amerika’da Osmanlı aleyhtarı müthiş bir basın kampanyası mevcut idi. Buna karşı Amerika gibi basın hürriyetine çok önem veren bir ülkede siyasi baskılarla bir sonuç almak mümkün değildi. Buna ancak yine basın yoluyla ve hukuki tedbirlerle karşı çıkmak gerekirdi. **Ali Ferruh büyük gazete sahipleri ve yazarları ile önemli siyasetçilerle, diğer ülke temsilcileri ile özel dostluklar kurmuş, bu sayede Ermenilerin etkisinde olan kamuoyuna Osmanlı tezlerini ulaştırabilme imkânı yakalamıştır.** Sık sık basına demeçler vermiş, kuvvetli İngilizce ve Fransızcası sayesinde hem yabancı temsilciler hem de Amerikalılar ile doğrudan diyaloglar kurmuş böylece Hıristiyan Ermeni propagandası etkisi ile Osmanlılara karşı ön yargılı kamuoyu tersine bilinçlenmeye başlamıştır. **Olayları hep tek bir**

bakış açısı ile değerlendirmiş olan Amerikalılar, Ermeni cemiyetlerinin faaliyetlerini ve gerçek yüzlerini görünce bu cemiyet faaliyetlerini eleştirmeye başlamış ve bu yönde yayınlar ortaya çıkmıştır.

Ermeni hareketleri ile birlikte Ermeniler ile bağlantılı bazı sorunlar Osmanlı devleti ile ABD arasındaki ilişkilerin gerginleşmesine neden olmuştur. Bu sorunların başında tazminat meselesi gelmiştir.**1895'te Harput'ta Ermeniler tarafından başlatılan ayaklanma ile birlikte olaylar büyümüş ve yerli Müslüman halkın da olaylara karışması ile can kayıpları ve maddi hasar meydana gelmiştir**. Maddi hasara uğrayanların başında Amerikan Misyoner vakıflarına ait okul ve diğer binalar gelmekteydi. ABD, bu olaylarda Osmanlı güvenlik güçlerinin gerekli önlemleri almadığını, hatta bizzat karıştığını iddia ederek Osmanlı Devleti'nden yirmi bin İngiliz lirası tutarında tazminat talep etmiştir. ABD, 1895'ten itibaren tazminat meselesini gündeme taşımakla beraber 1898'den itibaren baskılarını arttırmış, İspanya savaşında aldığı galibiyet ile tam anlamıyla bir emperyalist devlet refleksleri göstermeye başlamıştır.

Ali Ferruh'un bu süreçte göndermiş olduğu raporlardan hem ABD yönetiminin yaklaşımını hem de yönetimin almış olduğu karalardaki iç siyaset ve kamuoyu etkisi, ve bu kararlardaki ciddiyet derecesi anlaşılmıştır. Ali Ferruh'a göre Amerikan yönetiminin tazminat talepleri konusundaki artan baskısının nedeni, Ermeniler ve misyonerler etkisi altındaki kamuoyu yönlendirmesidir, ABD yönetimi Osmanlı Devleti ile sürmekte olan ilişkilerin ciddiyetinin farkındadır, bununla birlikte Ön Asya'da Amerikan nüfuzunun temsilcisi misyonerler ve Ermeni toplumu emperyalist hedefleri olan ABD yönetimi için önemlidir. Bu hassas dengeleri gözeten ABD Osmanlı yönetimi ile resmi düzeyde ilişkileri canlı tutmakla beraber, silahlı güç gösterisi, Osmanlı elçisinin tahliye edilmesi gibi tehditkâr seçenekleri de basın yolu ile gündemde tutmaktadır. ABD yönetiminin 1900'lerde baskısını arttırmasının nedeni ABD'de yaklaşan seçimlerdir. ABD'nin 1900 Aralık ayında Napoli üzerinden İzmir'e gönderdiği savaş gemisi bu amaca yöneliktir. Resmi düzeyde bu geminin sadece birkaç gün için gittiği bildirilmiştir, saldırı amaçlı olmadığı bildirilmiştir.

Ali Ferruh'un tazminat ödenmemesi yolundaki ısrarları belli bir ölçüde etkili olmuş ve Osmanlı Yönetimi meseleyi uzun bir süre oyalamıştır. Nihayetinde iki tarafı da uzlaştıracak bir formül ile Osmanlı Devleti'nin ABD'den bir gemi satın alması ve tazminat ödemesinin bu gemi bedeline dâhil olması üzerinde anlaşılmıştır.

Ali Ferruh Osmanlı Devleti ile ABD arasındaki 1830 antlaşmasından kaynaklanan, yargılama hukukuna ait antlaşmazlıkla ilgili bir çalışma başlatmıştır. Osmanlı dışişlerinden herhangi bir talimat almadan salt kendi gayretleri neticesinde Amerikan hükümetini Osmanlı tezlerinin haklılığı konusunda ikna etmeyi başarmıştır.

Ali Ferruh ABD'nin dış politika sahasında önem verdiği bir diğer konu olan Osmanlı ABD temsilciliğinin ortaelçilikten büyükelçiliğe çıkarılması konusunda olumsuz bir yaklaşım

sergilemiştir. Bu konuyu salt Osmanlı- Amerikan ilişkileri açısından değil uluslararası güç dengeleri açısından değerlendirmiş ve bu aşamada Böyle bir statü değişikliğinin Osmanlı menfaatleri açısından uygun olmadığı kanaatini taşımıştır.

Ali Ferruh Amerika'daki Arap milliyetçisi basın faaliyetlerini takip etmiş ve bu faaliyetlere karşı girişimlerde bulunmuştur. ABD basın özgürlüğüne önem veren bir ülke olduğu için hukuki tedbirler ve karşı propaganda yoluna gitmiştir. Amerikan mahkemelerine davalar açarak Arap gazeteleri aleyhine davalar açmış ve bu gazetelerin ekonomik olarak yıpratılmasını sağlamıştır. Almış olduğu tedbirler sayesinde kısa zamanda gazeteler üslup değiştirmiştir.

Ali Ferruh bu gazetelerin zaten önemli olmadığını, Amerika'daki Araplar üzerinde hiçbir etkilerinin bulunmadığını belirtmiştir. Bu gazetelerin daha önce Osmanlı yönetimi tarafından maaş bağlanmış gazetelere özendiklerini ve bu yanlış uygulama yüzünden bu durumun bir geçim kapısı haline getirildiğini ifade ederek bu uygulamaların yanlışlığını vurgulamıştır. Ali Ferruh'a göre eğer basın kuruluşlarını para karşılığı tarafımızda yayın yapmaya yöneltir isek zamanla bu amaçla bunu bize şantaj aracı olarak kullanacak birçok asalak ortaya çıkar. Bunun yerine Amerika'daki Osmanlı kökenli Hıristiyan, Müslüman tüm topluluklar ile yakın ilişkiler kurulmalı Osmanlı yönetiminin vatandaşları nezdinde zaten var olan itibarı güçlendirilmelidir. Böylece Osmanlı aleyhtarı kişilere fırsat sağlayacak zemin ortadan kaldırılmış olur.

Ali Ferruh'un ABD'deki Yahudi faaliyetlerini yakından takip etmiş Yahudilerin, örgütlenme ve çalışma biçimlerini, finans kaynakları, diğer ülkeler ile irtibatları belirlemiştir. Ayrıca o sıralar yeni gelişmekte olan Siyonist yapılanmayı ve bu yapılanmanın ilerde çok sakıncalı sonuçlar doğurabileceğini yirminci yüzyıla girerken büyük bir uzak görüşlülük ile tahmin edebilmiştir. O sıralar Yahudi çevrelerinin bile hayal olarak değerlendirdiği Filistin'de bir 'Yahudi devleti' fikrinin ilerisi için ciddi bir tehlike olabileceğini kavramış ve özellikle Filistin'e Yahudi göçünün engellenmesi için çaba harcamıştır. Bu konuda dışişleri ile farklı bakış açıları taşıdıklarından bazı sorunlar yaşamakla birlikte bu konudaki görüşlerini değiştirmemiştir.

Ali Ferruh Osmanlı Devleti'nin tarafsız kaldığı ABD- İspanya savaşında savaşın seyri ile ilgili düzenli raporlar göndermiştir. ABD'nin ekonomik gelişmesini tamamlaması ve iç savaş sonrası iç barışını sağlamasını müteakip emperyalist bir devlet olarak dünya siyasetine tesir etmeye başlaması bu savaş ile ortaya çıkmıştır. Ali Ferruh'un gönderdiği raporlar ile Avrupa Devletlerinin politikaları değerlendirilmiş ve ABD'nin askeri gücü hakkında bilgiler edinilmiştir. II. Abdülhamit'in bu konuyu önemle ele alması kuşkusuzdur ki ABD ile Avrupa Devletleri arasında bir denge çabası sağlamak değildir. ABD ile Osmanlı Devleti arasında antlaşmazlıkların sıcak çatışma noktasına gelmesinden duyulan endişe Amerikan askeri gücünü tanıma ihtiyacını gündeme getirmiş ve bu savaş bunun için bir fırsat olmuştur. Aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin askeri modernizasyonu için ABD silahları ile ilgili bilgi edinilmiştir.

Sonuçta Ali Ferruh, Osmanlı Devleti'nin genel siyaseti çerçevesinde başarıyla görev yapan bir diplomat olma özelliği yanında, kendi insiyatifiyle yaptığı girişimleri ve yetenekleri ile Osmanlı Devleti için sorun teşkil eden konularda başarılar kazanmış, Amerikan kamuoyunda olumlu anılarak hem kendi hem de Osmanlı Devleti için bir ölçüde sempati sağlamıştır.

> ***Kaynak: Melih YİĞİT, Ali Ferruh Bey'in Washıngton Elçilik Yılları (1898 -1901), Yüksek Lisans Tezi, T.C. Kocaeli Üniversitesi* Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı : Uluslararası İlişkiler, 2009, Kocaeli***

[slideshare id=52743306&doc=aliferruhunhayatfikirleriveeserleri087656-150914082728-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=52743239&doc=aliferruhbeyinwashingtonelilikyllar1898-1901249043-150914082521-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=52744921&doc=aliferruhbey-rumeliraporu-150914091557-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=52743867&doc=ibnrredaliferruhbeyinkerbeleserimetin-inceleme351511-150914084446-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=52743886&doc=paristeyazilanbirmevlidmisbhussalh-150914084518-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=52743832&doc=aliferruh-kerbela-150914084343-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=52743851&doc=bulgurluzaderzannmntahabat-bedyi-iedebiyeisimliantolojisinineviriyazveincelemesi239485-150914084419-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=52744795&doc=aliferruhunynadlieseri-150914091334-lva1-app6891&type=d]

BİR GAZELİ HİÇ'TEN OKUMAK

Metnin mihverini teşkil eden “âh” yolculuğu ve “dönüş” kavramları bağlamında yeniden okuma girişimidir. Metnin merkezinde yer alan bu kavramlar birbirinin bir versiyonu gibidir. ‘Döne döne âh çekilmesi’ veya ‘âh ile dönülmesi’; bu sayede maksadı belli bir eylemin gerçekleştirilmesi şeklindedir. Metinde ve ait olduğu kültür dairesinde bu eylemler, birbiriyle etkileşim içinde birer kod kavram olarak iş görmektedir. Her beyitte ‘âh’ın bir başka versiyonu açılmakta ve ‘âh’ların işlevi aynı ‘dönüş’lerle tamamlanmaktadır: Dönüşler hem ‘âh’tandır hem de ‘âh’adır.

[slideshare id=52743162&doc=birgazelihitenokumak2-150914082255-lva1-app6891&type=d]

BİLMEZLER

1. Cihân-ârâ cihan içindedür arayı bilmezler

Ol mâhîler ki derya içredür deryayı bilmezler

2. Hârâbat ehline dûzah azâbın anma ey zâhid

Ki bunlar ibn-i vakt oldı gam-ı ferdâyı bilmezler

3. Şafak-gûn kan içinde dağını seyr etse âşıklar

Güneşde zerre görmezler felekde ayı bilmezler

4. Hamîde kadlerine rişte-i eşki takup bunlar

Atarlar fir-i maksûdı nedendür yayı bilmezler

5. Hayalî fakr şalına çekenler cism-i üryânı

Anunla fahr ederler atlas u dîbâyı bilmezler

Günümüz Türkçesiyle:

1. Dünyâyı süsleyen Tanrı dünyânın içindedir, ama insanlar onu aramasını bilmezler.

Tıpkı denizin içinde olup da denizin ne olduğunu bilmeyen balıklar gibi,

(Beyitte tasavvufun esası anlatılmış: Mutasavvıflara göre Tanrı, vücud-ı mutlaktır ve ondan başka bir varlık yoktur; bütün kâinat, hayvan, nebat ve eşyâ Tanrı zâtının görüntüsüdür. Tasavvufta ana kaide "La mevcudu illallah" Tanrı'dan başka varlık yoktur- sözüyle özetlenmiştir.)

2. Ey ham sofu, meyhanede oturup burayı mesken edinenlere cehennem azabından, çekecekleri cezalardan söz etme.

Bunlar vaktin oğlu oldular, geleceğin sıkıntısını çekmezler.

(İbnü'1-vakt, zamanın oğlu, yaşadığı zamana uyup, gereklerini yerine getiren insan demektir. Tasavvuf terimi olarak da, geçmiş' ve gelecekle uğraşmayan, geleceği düşünmeden Tanrı'nın her hükmüne, her emrine itiraz etmeden uyar. gerçek sofi anlamındadır. Çıkara, dalkavuk anlamında ise ibnü'z-zamân sözü kullanılır. Beyitteki harabat, dünyâ ve ilâhî aşk şarabının içildiği tekkedir).

3. Âşıklar kıpkızıl kan içindeki yaralarına baka baka güneşi zerre kadar görmezler,

Gökyüzünde ay olduğunu bile farketmezler.

(Şafak, güneş batarken gökyüzündeki kızıl aydınlıktır. Türkçede daha çok güneş doğarken görülen kızıllık ve alaca karanlık anlamında kullanılır. Kan maddedir. Kanın akması maddeden kurtulmaktır. Gerçek aşka ulaşan âşıklar acılarıyla başbaşa kalıp yaralarını seyredince artık dünyadan soyutlanmışlardır, hiçbir şeyle ilgilenmezler. Şair kendini ilahî aşka yönelmiş bu âşıklardan sayıyor) .

4. Bu âşıklar yay gibi iki büklüm olmuş boylarına gözyaşı ipliğini takıp, istek okunu hedeflerine atarlar.

Ama yayın neden yapılmış olduğunu düşünmezler bile.

(Gözyaşı sürekli aktığından ipliğe benzetilmiş. Bugün de sicim gibi gözyaşı dökmek deyimi kullanılır. Âşıkların boyu her zaman iki büklümdür. Çeng aletine, dal harfine ya da yaya benzetilir. Beyitte âşıkların amacı Tanrı'ya kavuşmaktır. Kullandıkları yayın kendi vücutları mı, yoksa Tanrı zâtının tecellîsi mi olduğunu düşünmüyorlar. İlâhî aşkla o kadar sarhoş olmuşlardır).

5. Hayalî! Çıplak vücutlarını yoksulluk şalına saranlar, bununla övünürler.

Bunların atlas ve diba gibi değerli kumaşlarda gözlen yoktur.

(Fakr tasavvufta Tanrı'dan başka her şeyi bırakma, dünyâ ile ilgiyi kesmektir. Kulun Tanrı karşısında hiçliği ve yokluğunu duymasıdır. Fakr, gönül zenginliğidir. Beyitte "El-fakru fahri" -Fakirliğimle övünürüm" hadîsine telmîh yapılmış. Sahîh hadîslerden olmayan ve hicri üçüncü yüzyılda ortaya çıkan bu hadîs mânâsı doğrudur diye benimsenmiştir.)

THE SALT OF THE EARTH / Toprağın Tuzu (2014)

Bu belgesel yurdumuz parçalamak isteyenlere ibret olsun.

> ***Sebastião Salgado, (d. 8 Şubat 1944) Brezilyalı bir sosyal belgesel fotoğrafçısı ve foto muhabiridir***
> ***Belgesel fotoğrafcılığın efsane isimlerinden Sebastiao Salgado üzerine etkileyici bir belgesel. Açlığı, yoksulluğu, savaşları, göçleri göstermeyi tercih etmiş yıllarca.***
> ***İnsan, 25-30 yıl önceki çekilmiş fotoğraflar ile dünyada neler oluyor, neden çabucak unutuluyor, demekten kendini alamıyor.***
> ***Ayrıca belgeseli izlerken yer yer gözünüzü ekrandan kaçırıyorsunuz, ağlamamak için kendinizi zor tutuyorsunuz.***

Yönetmen: Juliano Ribeiro Salgado, Wim Wenders

Senaryo: Wim Wenders, Juliano Ribeiro Salgado, David Rosier

Ülke: Fransa, İtalya, Brezilya

Tür: Belgesel, Biyografi

Rating: 8.4

Vizyon Tarihi: 01 Mayıs 2015 (Türkiye)

Süre: 100 dakika

Müzik: Laurent Petitgand

Oyuncular: Sebastião Salgado, Wim Wenders Juliano Ribeiro Ribeiro, SalgadoJuliano, Wim Wenders, Hugo Barbier, Jacques Barthélémy

Özet

Fotoğraf sanatçısı ve kaşif Sebastião Salgado, kırk yıl boyunca insanlığın her daim değişime uğrayan karakterinin izini sürüp dünyanın yakın tarihte deneyimlediği açlık, göç ve uluslararası anlaşmazlıklar gibi önemli olaylara tanık olmuş ve bunları ölümsüzleştirmişti. Sanatçı bu kez modern uygarlık tarafından henüz zarar görmemiş toprakların keşfine çıkıp Vrangel Adası, Batı Papua ve Brezilya'nın Panatanal bölgesi gibi yerlerde sıradışı çekimler yapıyor. Belgesel, bir fotoğrafçının oğluyla çalışma ilişkisine ve Salgadoların aile yaşantısına da değinen dokunaklı bir çalışma. Salgado'nun bu doğa turunda yönetmenlik olarak ona eşlik eden isimler, kendi oğlu Juliano Ribeiro Salgado ve ünlü yönetmen Wim Wenders.

Belgesel, yakın tarihteki uluslararası uyuşmazlıklara, açlığa ve toplu göçlere tanıklık eden dünyaca ünlü fotoğrafçı Sebastião Salgado'nun, gezegenin güzelliğini, el değmemiş toprakları, vahşi hayvan ve bitkileriyle muazzam insanlık manzaralarını keşfetme öyküsünü anlatıyor.

Fotoğrafçı Sebastio Salgado, oğlu Juliano ile çıktıkları bir seyahate, dışarıdan üçüncü bir bakış açısı olarak Wim Wenders'ın da eşlik etmesini isteyince, Wenders bu seyahatleri belgesel filmi yapmaya karar verir. Belgesel, bir fotoğrafçının çalışmasını hayata geçirdiği sırada baba-oğul ilişkisine ve Salgadoların aile yaşantısına da değinen dokunaklı bir çalışma.

[slideshare id=52708305&doc=kasifsebastiaosalgado2-150912192957-lva1-app6892]

http://www.gunesintamicinde.com/sebastiao-salgado-belgesel-fotografin-dahisi/

Belgesel Metni

Belki kelimenin nerden geldiğini hatırlamak iyi bir başlangıç olur. Yunanca da, "Photo" "Işık " anlamına "Graph" ise yazmak ve çizmek. " anlamındadır

Bir fotoğrafçı aslında ışıkla resim çizendir Dünyayı ışık ve gölgeyle yazan ve yeniden yazandır. Serra-Pelada, Brazilya'nın altın madeni. Önümde. . O devasa çukurun kenarına ulaştığımda, Vücudumdaki bütün tüyler diken diken oldu. Daha önce bunun gibi birşey görmemiştim!

Burada, bir saniyede, benden önceklileri gödüm. İnsanlığın hikayesi. Piramitlerin, Babil Kulesinin, Ve Kral Solomonun Madenlerinin inşasının tarihi. Bir makinenin bile sesi duyulmazdı. Tek duyabileceğin. Büyük bir delikteki 50. 000 insanın vızıltısıydı. Konuşmalar, Sesler, İnsan sesleri. İşçilerin sesiyle karışmıştı. Zamanın şafağına dönmüştüm. Neredeyse bu insanların ruhlarında ki altın fısıltısını duyabiliyorudum. Tüm bu toprak taşınmalıydı. Hepsi altın değil. Elemanlar büyüklerine yönlenen. küçük merdivenlere tırmanmak zorundaydı, Yeryüzüne çıkmak için. Oraya düşmek istemezdin!

Eğer zirveden düşersen diğerlerini de düşürme riskini alırdın. Günde birkaç kez tırmanırdım. Fakat düşebileceğim hiç aklıma gelmezdi. Çünkü kimse düşmez. Çuvalları taşımak için ordaydık, düşmek için değil. Bu çocuklar buna bir günde 50 veya 60 sefer çıkarlardı. Böyle bir yamaçtan inmenin tek yolu. Koşmaktır. Eğer durursan, düşersin. Tüm bu insanlar beraber son derece organize bir dünya biçimlendirdiler. Ama tam bir delilik içinde. Köle gibi gözükebilirler, Fakat tek bir köle yoktu. Sadece zengin olma fikri içindeki kölelerdi. Herkes zengin olmak ister. Orada her şeyi bulabilirdin: Aydınlar, üniversite mezunları. Tarım işçileri. şehir çalışanları. Hepsi bir fırsat için gelmişlerdi. Çünkü bir altın damarını vurduğunda, Madenin o küçük bölgesinde ki çalışan herkes Bir çuval seçmek zorundadırlar. Ve seçtikleri o çuvalda, Kölelik saklanıyordu. Ve seçtikleri o çuvalda Hiçbirşey yada bir kilo altın olabilir!

O anda kişinin özgürlüğü tehlikededir. Altına bulaşan birisi Onu asla bırakamaz. Bu resmi ilk defa burada gördüm, bir galeride 20 seneden daha da önce. Onu kim aldığı hakkında hiçbir fikrim yoktu. O kimse iyi bir fotoğrafçı ve iyi bir maceracı olmalıydı, diye düşündüm. Arkasında bir damga ve bir imza vardıi Sebastiao Salgado. Bir kopya aldım. Galerici aynı fotoğrafçıdan olan daha fazla fotoğraf çıkardı. Gördüğüm beni çok derinden etkiledi, Özellikle bu resim, Kör bir Tuareg kadının portresi. Ağlatsada onu hergün görüyorum. O zamandan beri masamın üzerinde. Sebastiao Salgado hakkında çoktan bildiğim şey, O gerçekten insanları düşünüyordu. Bu benim için çok manalı. Günün sonunda, İnsanlar Dünyanın Tuzudur. Sonunda onun hayatı ve işi hakkında görüşüp konuşana kadar oldukça zaman geçti. Dünyanın Tuzu Eğer bir yere birçok fotoğrafçı koyarsanız. . Çok farklı resimler çekeceklerdir. Çünkü onlar illaki. . çok çok değişik yerleden gelirler. Her biri hikayelerine göre. görme yollarını şekillendirirler. Bence benim hikayem Görme şeklimi burda öğrendiğimdir. Burada ideal bir Dünyaya sahipim. Babamla uzun yürüyüşler yapıp Buraya

izlemeye gelirdik. Her dağın arkasında bir hikaye, görülecek birşey var. Burada çok hayal kurdum. Bu dağların ötesine gitmek isterdi, Bilmek isterdi.

**

Her insan öldürüldüğünde Dünya'nın da bir parçası ölür. Son kez veda etmek için baba, çocuğunu defin için hazırlar. Genellikle ölüme hazırlayan ailedir. Ve burda hükümet yiyeceği elinde tutup. populasyona ulaşmasını engeller. Etiyopya'nın kuzeyinde ki bu olay Zalim bir politik dürüstsüzlüktü. Etiyopya Tigray Bölgesi, **1984 Etiyopya'ya 1984'ün sonlarında döndüm. O zamandan sonra gerillalar anladı ki hükümet bölgeyi yağmalıyordu.** İnsanları Sudan'a göndermeye başladılar. Tigray bölgesi boyunca gittiler. 2 helikopter tarafından bir saldırı vardı Onlar Mi-24 savaş helikopterleriydi ve çok hızlılardı. Makineli tüfeklerle insanları vurdular. Bir resim çekip kaçtım. Birçok hamile kadın vaadedilen topraklarda yemek ve içmeyi umduğu için yürüdü. Oraya en az 2 ay daha gitmeliydim. Ve Sudan'a ulaştığımda, Bu insanların ulaşmalarıyla ilgili bir sürü işim vardı. Bu adam Etiyopya'dan geldi. Oğlu bitkindi, belki ölü, fakat adam yinede taşıyordu. O kadar yürümeden sonra doktorlara ulaştığında, çocuk ölmüştü.

**

Bu benim hayatımın öyküsü. Fotoğrafları gezegenimiz hakkında binlerce hikaye anlatan adam, Bize müthiş bir hikaye ve müthiş bir hayal bırakıyor: Doğanın yıkımı geri çevirilebilir. "Terra Enstitüsü'nü yine binlerce çeşme suluyor. Çoktan dikilmiş 2. 5 milyon ağaç var. Vahşi hayat geri döndü, jaguarlar bile. Toprak artık Salgado'nun mülkü değil, şimdi herkese ait bir ulusal park. Harap olmuş herhangi bir toprak ormana dönüşebilir.

DİRTY WARS (2013) Kirli Savaşlar

Amerika'nın Afganistan'da yaptığı zulüm

Yönetmen: Rick Rowley

Senaryo: **David Riker, Jeremy Scahill**

Ülke: ABD, Afganistan, Irak, Kenya, Somali, Yemen

Tür: Belgesel, Suç, Dram, Gizem, Savaş

Rating: 7.5

Vizyon Tarihi: 18 Ocak 2013 (ABD)

Süre: 87 dakika

Dil: İngilizce, Pushto, Somali, Dari, Arapça

Müzik: David Harrington

Web Sitesi: Official site

Çekim Yeri: Brooklyn, New York, USA

OyuncularNasser Al Aulaqi, Saleha Al Aulaqi, Muqbal Al Kazemi, Abdul Rahman Barman,Saleh Bin Fareed

Özet

Kirli Savaşlar, Blackwater adlı kitabı uluslararası arenada en çok satanlar listesine girmiş olan araştırmacı gazeteci Jeremy Scahill'in izinden, Afganistan'dan Yemen'e, Somali'ye ve ötesine uzanan Amerika'nın gizli savaşlarının kalbine iniyor. Güçlü bir sinematik tarzı olan film, belgesel türü ve kurgusal hikâyeciliğin sınırlarını bulanık hale getiriyor. Yarı aksiyon filmi, yarı dedektiflik öyküsü olan Kirli Savaşlar, günümüzün en önemli ve bir o kadar da eksik bilinen öykülerinden birine yapılan sürükleyici bir yolculuk.

Afganistan'ın ücra bir köşesinde tamamen yanlış giden bir ABD gece baskınına ilişkin bir dosyayla başlayan hikâye, hızlıca, gizli ve oldukça güçlü Ortak Özel Operasyon Komutanlığı (JSOC) hakkında küresel çapta yürütülen bir soruşturmaya dönüşüyor.

Scahill, JSOC'un eylemlerinin derinlerine daldıkça, kendisini, kamuoyunca bilinmeyen ve resmiyette hiç var olmayan ve Kongre'nin önüne hiç çıkmayacak olan adamlar tarafından tüm dünyada yürütülen gizli operasyonlar dünyasının içinde buluverir. Gizli bir süreç vasıtasıyla seçilen JSOC ekipleri hedeflerini, Askeri söylemle, "bulmakta, belirlemekte ve bitirmekte"dir. ABD vatandaşları da dâhil olmak üzere "Öldürme Listesi"ndeki hiçbir hedef yetki alanları dışında değildir.

Yolculuğu boyunca karşılaştığı insanların hikâyelerine ve yaşamlarına tanıklık eden Scahill, bir yandan kontrolden çıkan bir savaşın acı dolu sonuçlarıyla bir yandan da gazeteci olarak kendi göreviyle yüzleşmektedir. Karakterlerin birbirleriyle paralel olduğu iki ayrı dünyayla karşı karşıya kalıyoruz. Amerikan savaşlarının karanlık tarafında bulunan CIA ajanları, Özel Kuvvet görevlileri, askeri generaller ve ABD destekli mülk sahipleri kamera karşısına çıkıyor

ve kayda giriyorlar. Hatta bazıları için bu bir ilk. Kendi hükümeti tarafından avlanılarak öldürülen ilk Amerikan vatandaşının ailesi de dâhil olmak üzere gece baskınlarından ve insansız hava araçlarının saldırılarından kurtulanlar bizzat birinci ağızdan hikâyelerini anlatıyorlar.

Kirli Savaşlar, izleyiciyi, kendi adlarına yapılan ilk elden savaşları görmeleri için dünyanın uzak köşelerine götürüyor ve izleyiciye bu son derece önemli soruşturmanın perde arkasına dair bir bakış açısı sunuyor. Bize kalan ise özgürlük ve demokrasiye, savaş ve adalete ilişkin akıldan çıkmayan sorular oluyor. |

Filmden

**

"Amerikalılar bunu bir daha yaparlarsa onlarla savaşta kanımızı dökmeye hazırız. Oturup hiç bir şey yapmamaktansa ölmeyi yeğleriz."

**

Bu benim oğlum, bu da oğlum ve bu da gelinim, bu ise torunum. Hepsini bir günde öldürdüler. Öldürdükleri iki kadın hamileydi. Bir tanesi 5 aylık diğeri ise 4 aylık hamileydi. Evimizde bir çocuk dünyaya gelmişti kutlamak için bir parti organize etmiştik. Bir sürü misafir çağırdık müziğimiz de vardı. Parti esnasında insanlar, geleneksel dansımız olan Attan oynuyorlardı. Amerikan güçleri sabaha karşı 3:30, 4:00 gibi geldiler. Davut neler olduğuna bakmak için çıktı. Taliban'ın geldiğini düşündü. Amerikalılar çoktan çatılara yerleşmişti. Davut evden çıkar çıkmaz ateş açtılar. Tüm çocuklar çığlık atıyordu. Davut vuruldu! Davut vuruldu! Davut'u buraya getirdik. Kadınlar Zaher'i tuttular Ona çıkmamasını yoksa öldürüleceğini söylediler. Fakat ateş açıldı. Zaher ile birlikte 3 kadını öldürdüler. Eşimi, kız kardeşimi ve yeğenimi öldürdüler. Şu yamadığımız mermi deliklerine bakın. Bay Davut hemen öldü mü.

- Yoksa vurulduktan sonra bir süre daha yaşadı mı.

- Davut ve kız kardeşim sabah 7'ye kadar hayattaydı. Onları hastaneye götürmemize izin vermediler. Amerikalılar bıçaklarıyla kurşunları bedenlerden çıkarttılar. Kurşunları bedenlerden çıkardılar.

- Amerikan güçlerinin bedenlerden kurşunları çıkarttığını mı gördünüz.

- -Evet. Ellerimizi ve gözlerimizi bağladılar. İki kişi bizi tuttu. Birer birer helikoptere bindirdiler. Bizi başka bir şehre götürdüler. Pakita'ya. Eşinin Amerikalılarca öldürülüşünü gördü ve sonra yine onlar tarafından esir edildi Götürülürken aklından neler geçiyormuş.

- Hislerim gitmişti. Ağlayamadım. Uyuşmuştum hiç bir şey hissetmedim. Üç gün boyunca bir şey yemedim. Ellerim ve kıyafetlerim kanla kaplıydı. Ellerimizi yıkamak için bize su vermediler. Sorgudakilerin sakalları vardı ve Amerikan üniforması giymiyorlardı. Kaslı adamlardı. Bazen iyi davranıyorlardı. Bazense bizi itip kakıyorlardı. Eve döndüğümde cenazelerimiz çoktan defnedilmişti. Evde yalnız babam ve kardeşim kalmıştık. Artık yaşamak istemiyordum. İntihar yeleği giyip kendimi Amerikalıların arasında patlatmak istemiştim. Fakat babam ve kardeşim buna izin vermedi. Amerikalılara karşı Cihat etmek istedim.

**

. MUHAMMET DAVUT POLİS ŞEFİ GARDEZ

Birlikte Taliban'la uzun süre savaştılar ve Davut defalarca Amerikalıların eğitimine katılmış bir polis şefiydi. Bu benim Polis Şefi oğlum. Taliban üyesi miydi.

- Bize burada 50 Taliban üyesi olduğuna dair bilgileri olduğunu söylediler. Fakat buradaki herkes benim akrabam ve hepsi de hükümete çalışıyor. Masum evlatlarımı, kızımı ve gelinimi öldürdüler. Onların hiç bir günahı ve düşmanları yoktu. Gitmeye hazırlanırken Davut'un torunu anlamını sonradan anladığım şeyler söyledi. Davut'un ailesi gitme vaktinin geldiğini söyledi. Dağlarda güneş erken batıyor ve geceler Taliban'a ait. Yollar kapandı mı acaba.

- Galiba Taliban saldırı düzenledi. Silah sesleri gelmeye devam etti, bu seyahatin ne denli tehlikeli belki de düşüncesizce olduğu artık açıktı. NATO soruşturma açma gereği duymadı. Gardez'de öldürülen kadınların kendi katil ailesi tarafından elleri, ağzı bağlanarak töre cinayetine kurban gittiklerini iddia ettiler. Amerikalıların kurşunu bedenlerden çıkarttığını mı gördünüz.

- Aileye inanmıştım fakat bu ben ve başkaları için yeterli değildi. Davut'un evini basan bu adamlar kimlerdi.

- Yaptıklarını örtbas etmek için niye bu kadar ileri gitmişlerdi.

- Tamana Amerikalılar kimi öldürdüler.

- Dedemi öldürdüler, ve Gulalai'yi ve Agha Abdulnnor'u da öldürdüler.

- Pekala hazır mısınız.

-Evet. Bir, iki, üç. Günaydın. Alt kurul oturumu başlamıştır. Konu Ulusal Güvenlik.

TEMSİLCİLER MECLİSİ KOMİTESİ WASHİNGTON

Michigan'lı beyefendi, saygı değer dostum bu oturuma devam etmek istiyorsa benim için sorun yok. Kurulun başkanı kendisidir. Fakat gelecek yıl yönetim değişince geçen yılın veya iki yıl öncenin meselelerine bakmayacağız. Teşekkür ederim. Uzak geçmişi tartışmaktan öte, bu komiteyle Birleşik Devletlerin ölümcül gece baskınları hakkındaki araştırmamı paylaşmak istiyorum. Sensenbrenner gitti. Fakat diğerleri gelme zahmetinde bile girmedi. Yalnız Başkan Conyers ve çalışanları vardı. Bu bağlamda sayın başkan bu ailelere dosyaları Birleşik Devletler Kongresi'ne getirerek araştırılmasını isteyeceğimi ve sorumluların hesap vereceğini söyledim. Bu ailelerin adına... **Washington'un Gardez meselesi ile ilgilenmemesi beni şaşırtmadı. Araştırmacı gazeteci olarak nadiren insanların ilgisini çekebiliyorsunuz. Ekseriyetle yalnız çalışırsınız ve üzerinde emek harcadığınız hikayelere kulak tıkanır.** Fakat bazen bir hikaye büyük gürültü koparır ve kendinizi milletin önünde buluverirsiniz. Daha önce başıma gelmişti. Irak'taki görevi esnasında Blackwater düzenli olarak çatışmalara ve diğer ölümcül işlere girmiştir.

2007 yılıydı Blackwater, karanlık paralı asker şirketinin haberini yapıyordum ve birden haber ön sayfalara çıktı. The Nation Dergisi'nin düzenli yazarlarından, yeni kitabı Blackwater. Blackwaterı yazan Jeremy Scahill... Londra'dan gelen... Konuğum Jeremy Scahill. Çabucak anladım ki talk şovlar dünyası fikirlerin buluştuğu bir ortamdan çok boks ringine benziyordu.

- Bu çok saçma!

-Pakistan'da askeri karargah için 700 milyon dolar.

– Tüm bunlar bir oyun gibiydi fakat ringe her çıkışınızda hikayenizin yankı uyandırma ihtimali vardı. Gazeteciler Beyaz Saray'ı veya Bush'u olanlardan sorumlu tutmak konusunda hiç bir şey yapmadılar Chuck.

– Hikayeyi doğru anlamış mıyım.

–Neden hala hayattasın.

– Paranoyak falan mısın.

– Hayır cidden söylüyorum. Yani yazdığınız kitap bir harika. Merak ediyorum **"Maher ile programa çıkardığımız diğer elemanı hatırlıyor musun.**

– AA evet ölmüş. Ne olmuş.

– **Bir kaza geçirmiş." Demem o ki... Burada... Vatandaşlar evlerinden alınıyor, kaçırılıyor... Kongre, Gardez Baskınını inceleyecek gibi durmuyordu. Bilgi edinme dilekçelerim orduda oradan oraya dolaştı durdu. Sonunda isimsiz ve ajanstan onay bekleyen bir yazı olup çıktı. Washington'da ulaşabildiğim herkesle temasa geçtim CIA, Dışişleri,eski askeri yetkililer ...fakat kimse Gardez konusunda açık konuşmak istemedi. Ta ki General Hugh Shelton, 9/11 Müşterek Komutanlarından biri ile tanışana dek.**

Gen. Hugh SHELTON Müşterek Komuta Başkanı :

Afganistan'da üzerinde durduğum olaylardan birisi de Afgan Polis şefi ve iki hamile kadının öldürülmesi hadisesidir. Fakat size sormak istediğim böyle bir durumda velev ki doğru diyelim böylesi bir durum nasıl çözülür yada soruşturulur veya gözden geçirilir.

– Birlikler havadan intikal ederse ve herhangi bir direnişle karşılaşırsa kastım silahlı çatışmadır. Öldürülmeleri talihsizlik olmuş. fakat yanlış zamanda yanlış yerdeler bunun soruşturulması gerektiğini düşünmüyorum. Sanıyorum siz bu durumu yazınızda savaşın lanet sonuçlarından biri olarak ele aldınız. Fakat kurbanlardan biri Amerika tarafından eğitilen kıdemli polis şefiydi. Ve iki de hamile kadındı. Şimdi adam sırf polis şefi diye... Teröristte olabilir. Her iki tarafa da çalışıyor olabilir. Ne kadar nahoş gelse de bu da mümkündür. Ama iki hamile kadın.

– Hamile olmaları çok ama çok talihsizlik aynı zamanda kurbanların bayan olması ayrıca talihsizlik fakat öte yandan... kadınların bana ateş ettiği bile olmuştur yani bu pek, bana ateş edildi diyorum yani. Bu onları haklı çıkartmaz. Silah kullanırlarsa tıpkı erkekler gibi ölürler... Kongre ilgilenmiyordu. Ordu önüme engeller çıkartıyordu. Ve General Shelton bana soruşturma açılmaması gerektiğini söyledi.

**

Eve döndüm ve Gardez konusunu ardımda bırakmaya çalıştım. Ama eve dönmek hiç kolay olmamıştır. İtiraf etmek istemesem de savaş bölgesinde bulunduktan sonra evde hayat çok sıkıcıydı. Sıradan hayat böyle bir şeydi işte. Gardez'i unutmak istedim ama yapamadım. Herkes tamam mı.

– Bu noktada artık olan biteni izliyorum. Olayları anlıyorum. Şu anda... Görüntüler ürperticiydi fakat yüzlerini göremedim. Yalnızca ellerinin görüntüleri ve sesleri vardı. Pekala kan izi. Şu işte bu son oda. Çatışma buradaydı. Buraya geliyor. Burada. Kapı ağzında ağlayan bir kadın var. Bu ipuçlarının hiç biri var olmamalıydı. Bu video, amiral ve koyunun resimleri.

Katiller iz bırakmadan kaybolmayı istemişlerdi. Aile onlara "Amerikan Talibanı" demişti. Fakat kimdi onlar.

- Sakallı Amerikan askerleri. Bir gazeteci olarak her hikayenin zıt bakış açıları olduğunu öğreniyorsunuz kendi fikrinizi buna dahil etmeden hepsini anlamaya çabalarsınız fakat bu hikayede bir şeyler vardı ve ona giden yol kapalıydı. Amiral'in fotoğrafı gece baskını hakkındaki sorularımıza yanıt olmuş gibiydi. Ama resme baktıkça anlamsızlaşıyordu adını ve rütbesini okuyabiliyordum fakat koyun getiren bu adam kimin nesiydi.

- Koramiral William McRaven Kabil'deki NATO merkezinden değildi ve o savaş bölgesini kontrol eden Doğu Bölgesel Komutanlığından da değildi. Omzundaki R01 rütbesini hiç görmemiştim. Ve basında ondan pek bahsedilmiyordu basit bir fotoğraf bile yoktu. Fakat 2008'de Savunma Bakanlığının yayınladığı bir basın brifinginde McRaven'in orduda MÖHK Müşterek Özel Harekat Komutanlığı adında gizli bir birimi yöneteceği vardı. Bir gazeteci olarak on yıldan fazla deneyimden sonra işimdeki ana aktörleri bildiğimi sanıyordum ama MÖHK'nı hiç duymamıştım. Hakkında çok az resmi kayıt vardı fakat bu birim 1980 yılında İran'da başarısız bir rehine kurtarma operasyonundan sonra kurulmuştu. Ordudaki en gizli ve yalnız Beyaz Saray'a hesap verecek tek birim olarak tasarlandı. Peki bu durumda Başkan'ın elit birlikleri niye Gardez'de bir ailenin kapısını kırsın.

- Gardez hadisesinin izole bir olay olmadığını biliyordum ve dönüp NATO'nun yayınladığı öldürülen, yakalananlar listesine baktım. Listenin uzun olacağını tahmin etmiştim ama ne kadar uzun olabileceğinden haberim yoktu. Baskınların temposu her hafta arttı. **Geçen son üç ay içinde Afganistan'da 1700 gece baskını icra edilmişti.** Bu korkunç bir rakamdı ve her gece Gardez'dekine benzer olayların 20 katının meydana geldiği anlamına geliyordu. Bitmek bilmeyen baskın listeleri ama tek bir isim dahi yok. Gardez'in büyük bir hikayenin parçası olduğunu anlayabiliyordum. Çok çok büyük. Fakat düşüncesi bile yıkıcıydı. 1700 tane baskının ölüm listesini kim toparlayabilirdi ki.

- Gece baskınlarının artması açıkça Afgan savaşının seyrini değiştiriyordu. MÖHK'nın yaptıklarının ters tepmesi uzun sürmedi. Matthew HOH, Afgan Savaşı'nı protesto amaçlı istifa eden ilk Amerikan yetkilisi oldu. HOH 5 ayını Dışişleri Bakanlığı için Afganistan'da çalışarak geçirmiş herkesçe saygı duyulan eski bir denizciydi.

Yzb. MATTHEW HOH ESKİ DIŞİŞLERİ YETKİLİSİ

Çoğu zaman evet doğru kişiler hedef alınırdı ve çoğu zaman doğru kişiler ölürdü. Ve pek çok kez de yanlış kişiler öldürülürdü bazen masum aileler. Sonra da bu olanlar sizi çok geriye iterdi. Gecenin bir vakti köye gidip kapıyı kırarak; misal bir kadını veya çocuğu öldürerek... orada piyade tabur komutanlığının 9-10 ayda elde etmeye çalıştığı her şeyi heba etmekti. Listelere bakarak yanlış kişilerin sizin birliklerinizce öldürülmediğinden emin olmanızı gerektiren bir konumdaydınız.

**

- Gardez'i ilk ziyaretimde hikayenin beni nereye götüreceğini bilmiyordum. Dünyanın ne kadar değiştiğini bilmiyordum veya bu seyahatin beni ne kadar değiştireceğini. Fakat anladım ki hikayenin sonu yok. Bir şekilde gözlerimizin önünde ilan edilmemiş savaşlar başlatılmış gezegen boyunca ülkelerde bir birlerine hiç benzemeyen yabancılar ve

vatandaşlar Başkanlık talimatlarıyla suikastlara kurban gittiler Terörle mücadele kendini gerçekleştiren kehanete dönüştü. Böyle bir savaş nasıl biter.

- Ve güpegündüz olan bitenleri sonunda fark etiğimizde bizlere ne olacak.
- Hakan ATMAN Çocuklara kıymayın

[slideshare id=52703229&doc=dirty-wars-jeremy-scahill-150912144958-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=52703210&doc=ur-america-2015-150912144829-lva1-app6891]

ADAMA MESHUGA'AT-Tatlı Çamur (2006) `Kibutz Ölümdür!`

"Garip ve fedâkar insanların üzerine kurulmuş İsrail Devletinin acı yüzü: Kibutz"

"İsrail kendi halkı üzerinde uyguladığı Kibutz hareketinin arkaplınını bu filmde görebilirsiniz."

"Kibutz Ölümdür!
Kötülük Dolu Burası!"
Dvir'in annesi Miri

Yönetmen: Dror Shaul

Senaryo: Dror Shaul

Ülke: İsrail, Almanya, Fransa, Japonya

Tür:Dram

Rating:7.2

Vizyon Tarihi: 09 Eylül 2006 (Kanada)

Süre: 90 dakika

Dil: İbranice, Fransızca, İngilizce

Müzik: Tsoof Philosof, Adi Renart

Nam-ı Diğer: Crazy Mud | Sweet Mud

Çekim Yeri: Germany

Oyuncular: Tomer Steinhof, Ronit Yudkevitz, Shai Avivi,Pini Tavger

Özet

Kibutz Hareketi 1920'lerde İsrail'de kuruldu. Her bir kibutz; eşitliğe dayalı, sosyalist komünal yerleşimlerdi. Kibutz sakinlerinin ailevi sorumlulukları komünal yaşama daha fazla katkıda bulunabilmeleri için hafifletilmişti. 1980'lerin sonuna kadar kibutz çocukları yemek yedikleri, eğitim aldıkları ve uyudukları Çocuk Evleri'nde kalıyorlardı.

Dvir, annesi Miri ve annesinin İsviçreli erkek arkadaşı Stephan'la birlikte bir kibbutz'a taşınır. Önceleri her şey yolunda gider. Ancak bir süre sonra Stephan, Dvir'i korumak isterken topluluk üyelerinden birine saldırır ve Dvir annesine yardım edebilmek amacıyla geri dönüşü olmayan bir eyleme kalkışır.

Filmden

Canım Dvir, bu mutlu gününde benim için ne kadar özel olduğunu bilmeni istedim. Hep de öyle olacaksın. Canım Dvir Yazmayı denedim ama yapamadım. İçimden geldiği gibi konuşacağım. Oğlum Sana annelik yapmak istedim. Seni büyütmek ve seninle ilgilenmek istedim. Ama yapamadım. Beni affet.

- Benim suçum değildi.

- Miri

- Karışmayın!

Canım Dvir'im. Sana mutlu bir hayat diliyorum!

Sevgi dolu. Umarım buradan kurtulur ve bir daha asla dönmezsin!

Bırakın beni!
Bu kibutz ölümdür!
Kötülük dolu burası!
Gerçekleri bilmelisin!
Gerçeği öğrenmelisin!
Baban da buradan gitmek istedi!
Ama onlar babanı daha da boğdular!
Ezdiler onu!
Kırılana kadar ezdiler!
Burası günahkârların yuvası.
Seni ve abini de koparacaklar benden!
Deli olduğumu söyleyecekler!
Çocuklarımı da koparacaklar benden!
Gerçekleri bilmelisin!

Kaç buradan!

Mümkün olduğunca uzağa kaç!

Kurtar kendini bu cehennemden!

Kurtar kendini bu kötülük yuvasından!

Kaç!

Affet beni.

***

Bana bir mezar taşı yapmayın.
O taştan bir ev yapın.
Beni anlatan bir kitap yazmayın.
Rafta biraz yer kazanın.
Vaktinizi anılarımla harcamayın.
Biz yeteri kadar harcadık zaten.
Tzipora Şaul
(1936-1983)

Kibutz (İbranice: קיבוץ; "topluluk" veya "birlikte") İsrail'de ortaklaşa kullanılan yerleşim bölgelerine verilen isimdir. İsrail devletinin kuruluşunda önemli etkileri olmuştur. Sosyalizm ve siyonizmi pratik bir şekilde bir araya getiren kibbutizm İsrail'e mahsus bir deney olup tarihte gelmiş geçmiş en büyük ortaklaşa toplum hareketlerinden biridir.

Kibutz, 19. yüzyılın Saint Simon, Proudhon, Robert Owen ve Martin Buber gibi filozofların etkisi altında gelişmiştir. Kibutizm, Yahudiliğin tarihî bunalımını, baskı ve zulüme karşı bağımsızlık elde etmesi ve Filistin'de hayatını idame ettirmesi gibi iktisadî zaruretleri aksettirir.

İlk kibbutz 1909 yılında kurulmuştur. Bugün 1.000 nüfuslu 250 kadar kibbutz vardır. Bu da İsrail nüfusunun %3'ünü teşkil eder.

Kibutizm nüfusu, 100 – 2000 arası değişik iskân alanlarına sahiptir. Buna karşılık Kibutizmin çoğu 300'den 700'e kadar değişir.

Başlangıçta Kibutizm sadece tarım tabanlıydı. Bugün ise çoğunlukla fabrikalar ve sınâî üretim, tarım kadar önemli.

Filistin, esasında kibbutizmin tesisiyle düşmanca bir çevre meydana getirmekle beraber yeni sosyal yapıların ortaya çıkması için bir takım yeni imkânlar tanımıştır. Çünkü yerleşenler kurulu normlaşmış bir sosyal düzenle karşılaşmışlardır. Bu değerler, üretim araçlarının özel mülkiyetlerine karşı eşitlik ve doğrudan demokrasiyi vurguluyor, bir bütün olarak İsrail toplumuna hizmet arzusunu taşıyordu.

Kibutzun esası, tüm üyelerin genelde birleşmesiyle oluşur. **Kibutz sâkinleri, haftada bir kere toplanıp kibbutz hayatının esas konularında karar verirler.** Sekreteri, diğer resmî görevlileri ve fabrika yöneticilerini seçerler. Ayrıca ekonomik komiteyi, malî, kültürel, iskân, sağlık konularına çeşitli komite üyelerinin oylarıyla genel meclis karar verir. Komiteler, işlerinde büro memurlarını desteklemek görevine sahiptirler.

Aynı şekilde kibbutzun alt yapısı da şekillendirilir. Fabrikada bütün insanlar umumî idarecilikten tutun da başka liderlik görevlerini tamamlamak için işçiler tarafından seçilirler. Fabrikanın bütün işçileri işçi meclisini teşkil ederler. Bu meclis yoluyla veya fabrika kararlarıyla seçilen komitelere katılırlar. Ayrıca bir yönetim kadrosu vardır. Bu kadro, fabrikanın en üst yöneticileriyle işçi temsilcileriyle bir bütün olarak seçilen kibbutz temsilcilerinden oluşur.

Üretimde kibbutizm "herkes kabiliyetine göre yardım etmelidir" ilkesine göre hareket eder. Tüketimde ise bu ilke herkesin ihtiyacına göre olmaktadır. Temel ihtiyaçlar merkezîleşmiş yapılar yoluyla hazırlanan hizmetler tarzında yerine getirilir. Üyeler ev, elbise, yiyecek, ihtiyarlık ve hastalık anında gereken bakımı eşitlik esasına göre paylaşırlar. Ayrıca üyelerin özel ihtiyaçlarına yönelik imkânları da vardır. Bu ihtiyaçlar için ayrılan miktar, kibbutzun refah seviyesine ve kişisel bütçelere bağlı kibbutzdan kibutza değişmektedir.

Ailenin ekonomik sorumlulukları yoktur. Çocuklarla ilgili ebeveyn farklı sorumluluklar yüklenmezler. Kibutz, ilke olarak çocukların yetiştirilmesini ve eğitilmesini ortaklaşa yapar. Kibutz çocuklarının çoğu, eğitilmiş bakıcıların nezaretinde çocuk yuvalarında yaşarlar. Yaşları ilerledikçe gelişen gruplar içerisinde büyür ve demokratik ilkelere göre kendilerini teşkilatlandırırlar.

İlkokul eğitimi her kibbutzda sağlanır. Orta dereceli okullar için birkaç kibbutzun bir araya gelerek oluşturduğu okullar vardır. Çocuklar 18 yaşına kadar 12 yıllık kesintisiz eğitime tâbî tutulurlar.

K. Bartölke göre Kibutizmin tespit edilen bâzı özellikleri şunlardır;

1. Kibutzlar, çoğunlukla birincil (ana) ve ikincil (tâlî) sektörleri birleştirip açıkça bir sürtüşmeye girmeksizin üretimin farklı tarzlarına uyum sağlarlar.
2. Ekonomik araçlar üyelerin ihtiyaçlarına, eğitim, kültür ve sosyal konumlarına göre kolektif tarzda tespit edilir.
3. Her üye, herhangi bir iktisadî teşvik olmaksızın görev yapar.

4. Sosyal farklılaşmanın açıkça görüldüğü yerlerde bile çevreye bağlı olmalarına rağmen üyeleri arasındaki maddî eşitliği korumaya çalışırlar.
5. Topluluk içinde yüksek dayanışma, sosyal güvenliği tamamlamayı gerçekleştirir.
6. Üyelik, kişilerin kendi iradesiyle olur ve kişiler istediklerinde topluluğu terk edebilirler.
7. Üyelerin katılmasıyla sosyal ve ekonomik plânlamayı birleştiren hiyerarşik yapılar olmaksızın karar verme ve yönetme denetlenir.

Kuruluşunun üzerinden 70 yıl gibi bir zaman geçtikten sonra, değişen bir toplumda kalite ve nicelik de değişimini sürdürmektedir. Bu yüzden aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi bâzı temel ilkeleri de zamanla terk değişmiştir:

Kibutz İlkeleri	Geçmiş	Şimdi
Sosyalist inanç	+	+
Siyonizme bağlılık	+	+
Siyasî birlik	+	–
Üyelerin serbestliği	+	+
Üyelerin aynîleşmesi ve işgücü	+	?
Kiralanan işin tahsis edilememesi	+	istenir
İş için mükâfatlandırmanın bulunmaması	+	~
Eşitlik (herkesin ihtiyaçlarına göre, başarısına göre kazanması!)	+	+
Özel olmayan, eşit olmayan tüketim	+	?
İbâdet hayatı	+	–
Beraber yemek yeme	+	kısmen
Ortak duş alma	+	–

Birlik ve partilerarası hoşgörü, kibbutz hayatında halihazır siyasî ortamın sürdürülmesinde etkin olmuştur.

Kısacası kibbutz, küçük ayrımlar bir yana bütün değerlerin toplu mülkiyet altında bulunduğu, çalışmanın toplu olarak örgütlendiği ve çocuklardan başlayarak hayatın büyük bir kısmının toplu olarak düzenendiği zirai bir köydür.

Kibutizm, İsrail toplumunda gelecek için iyiye yönelik geniş çapta bir devamlılık ve esneklik gösterebilir. Ancak, İsrail toplumu veya halkı için bir model olarak hizmet edip etmediği tartışmalıdır.

Bergmann'a göre;

Eğer model kavramı tekrar ve aynen taklidi ifade ediyorsa, cevap 'hayır'dır. Fakat model yararlanılan, tutarlı dersleri gösteriyorsa cevap 'evet'tir.

Bilindiği üzere, İsrail toplumunun gelişim süreci ve şartları oldukça özeldir. Kibutz üyeleri yüksek ölçüde siyasî ve sosyâl motivasyona sahiptir. Kibutzun İsrail Toplumu kurumlarına hâkim olacağı beklenemez. Bir toplum, tümüyle radikal ve ihtilalci değişime dayalı kooperatif örgütler yoluyla maddîleştirilemez. Kibutz gibi Dünya'nın başka bir yerinde benzer kitlevî bir yerleşme bilinmemektedir.

Kibutz tecrübeleri kararlı mıdır?

Süreli ve taklit edilebilir mi?

Eğer taklit edilemezse bu kısmî başarısızlığın gerçek sebepleri nelerdir?

Kibutz, kapitalist makro yapısı ve sosyalist mikro yapısı olan bir kuruluştur.

Kibutz, ne kapitalizme yenilmiştir, ne de onu kapitalist çevresi değiştirmiştir. Fakat dostları ve düşmanları onun esasında yeni bir toplumun embriyosu olduğunu söylemektedirler.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kibutz

The Reality of the Virtual (2004) SANALIN GERÇEKLİĞİ: Slavoj ZİZEK

Yönetmen: Ben Wright

Senaryo: Slavoj Zizek

Ülke: İngiltere

Tür: Belgesel

Rating: 7.5

Vizyon Tarihi: 23 Mart 2004 (İngiltere)

Süre: 71 dakika

Dil: İngilizce

Çekim Yeri: London, England, UK

Oyuncular: Slavoj Zizek

Çeviri: Çiçek Üşümezgezer

Belgesel Metni

11 Aralık 2003 Londra

Bugünlerde herkes sanal gerçeklik hakkında konuşuyor ama açık konuşmak gerekirse bence sanal gerçeklik oldukça acınası bir fikir. Bu yalnızca suni dijital bir ortamda, gerçeklik deneyimimizin yeniden üretilmesine imkan tanınması demek oluyor. Bence bugün olup biteni anlamak için can alıcı şey, çok daha ilginç olan aksi bir düşüncedir: Sanal gerçeklik değil, sanalın gerçekliği. Yani gerçeklik; bununla etkililiği, etkinliği, gerçek etkileri kastediyorum, henüz tam anlamıyla varolmayan, fiili olmayan bir şey tarafından üretilmiş, meydana getirilmiştir.

Hangi anlamda bunun üzerine konuşabiliriz?

Birkaç hatta belki birçok anlamda. En azından üç anlamda. Eğer başlangıç noktası olarak Lacan'ın imgesel, simgesel ve gerçek üçlemesini alırsak basitçe söylemek gerekirse, elimizde imgesel sanal, simgesel sanal, gerçek sanal vardır. Evvela bir parça, daha az önemli olan ilk ikisi üzerine ama sonrasında elbette mühim mevzu, gerçek üzerine konuşalım. İmgesel sanal da nedir?

Kendimizin ve başkalarının sıradan gündelik deneyimlerini göz önünde bulundurduğumuzda, bir başkası ile fenomenolojik olarak yani onları şipşak deneyimlediğimiz şekilde muhattap olurken, sürekli akılda tutmanın fazlasıyla utanç verici olduğu belirli özellikleri ötekinin, partnerimizin imgesinden nasıl soyutladığımız, sildiğimiz açık değil midir?

Şunun gibi; ben sizinle konuşuyorum ve dışkıladığınızı terlediğinizi rasyonel olarak elbette biliyorum. Diğer şeylerden hiç bahsetmeyeyim. Ama bu sizinle etkileşime girdiğimde, sahip olduğum imgenizin bir parçası değil. Yani sizinle muhatap olduğumda aslında gerçek siz ile muhatap olmuyorum. Sizin sanal imgenizle muhatap oluyorum. Ve bu imge sizinle muhatap olma şeklimi biçimlendirmesi anlamında yine de gerçekliğe sahiptir. Öyleyse bu idealleştirme çok önemlidir. Buna olumsuz bir kanıt hem de harika bir tanesi, **James Joyce ve karısı Nora'nın mektuplaşmaları olabilir. Bildiğim kadarıyla, bu mektuplaşmalarda bedenlerinin**

bayağı gerçekliğinde birbirlerini kabullenme hususunda bir hayli ileri gitmişlerdir. Neredeyse sonuna kadar. Bütün sesler, kötü kokular vesaire gibi. Hatta bu onların cinsel ilişkilerinin bir parçasıydı. İnanılmaz. Joyce'a bu konuda hayranım. Öyleyse Pekala. İlk başlangıç düzeyi bu olacak: Öteki insanlarla etkileşime nasıl gireceğimizi belirleyen sanal imge anlamında imgesel sanal. Gerçek insanlarla etkileşime girmemize rağmen bir başka insanın tüm katmanları sanki orada değilmiş gibi davranmamız, bu katmanları silmemiz anlamında sanal imge.

Daha karmaşık olan ikinci düzey: Simgesel sanal. Başlangıçta hepimizin iyi bildiği bir deneyim üzerine düşünelim. Otoriteyi deneyimleme. Pederane bir otorite diyelim. Bu otoritenin geçerli olması, deneyimlenmesi, gerçek, etkili bir otorite olarak deneyimlenmesi için, tam da burada hoş bir paradoks var, sanal kalması gerektiği açık değil mi?

Bir tehdit anlamında sanal. Eğer otorite çok doğrudan sahnelenirse paradoksal olarak bir güçsüzlük işareti olarak deneyimlenir. Gerçek anlamda otorite olan bir babanın sizi dövmesine, size bağırmasına vesaire gerek olmadığı açıktır. Sadece şu bakıştır. Tehdit eden bir bakış. Ve itaat edersiniz. Babanızın sinirleri bozulduğunda ve sizi tokatladığında, size bağırmaya başladığında vesaire, bu fiziksel olarak acı verici olabilir. Ama kabul edelim ki, her zaman gülünç bir şekilde güçsüz olan bir şeylerin görünüşü vardır bunda. Bir kuklanın, bir palyaço imgesinin öfke patlamasından bir şeyler vardır. Bu yine simgesel otoritenin etkin olması için ki vurgulamak istediğim paradoks da bu, nasıl sanal olarak kalması gerektiğinin açık bir örneğidir. Yani bu sadece **"sanal olarak zaten gerçektir. "** demek değildir. Hayır. Sadece sanal olarak gerçektir. Eğer tümüyle gerçekleştirilmiş bir tehdit ise, baba sizi dövüyor, size bağırıyorsa kendi kendine zarar verir. Otorite olarak kendi kuyusunu kazar. Sanal boyutun, simgesel düzeyde nasıl etkin olduğunun bir diğer örneği, inançlar olabilir. Bugün inançlarımızın ne ölçüde sanal olduğunun farkında mıyız?

Burada sanal ile, ötekilere atfedileni, önceden varsayılanı kastediyorum. Bunlar gerçekten mevcut değildirler, sanaldırlar. Çünkü kimsenin inanması gerekli olmadığından, yalnızca bir başkasının inandığını varsaymamız gerekir. Bahsetmekten neredeyse utanç duyduğum basit bir örnek: Noel. Eğer küçük bir çocuğun annesi ya da babasıysanız. Elbette biri size "Noel Baba'ya gerçekten inanıyor musun?" diye sorduğunda "Hayır, çocuklar yüzünden. Onları hayal kırıklığına uğratmamak için -mış gibi yapıyorum sadece" diyebilirsiniz. Ama sonrasında oyunun nasıl sürüp gittiğini biliriz. Eğer çocuklara soracak olursanız, "Hayır, biz ebeveynlerimizi hayal kırıklığına uğratmamak ve hediyeleri garantilemek için saf ayağına yatıyoruz sadece." vesaire vesaire derler. Ama yalnızca çocuklar da değil. Bunun siyasi hayatımızda da bizimle olduğunu iddia etmeden yapamıyorum. Şimdi bizim sözümona kinik çağımızda, sözümona diyorum çünkü aslında hiç olmadığı kadar inanıyoruz, kimsenin demokrasiye inandığını düşünmüyorum mesela. Ama yine de görünüşleri sürdürmek istiyoruz. Hayal kırıklığına uğratmak istemediğimiz, masum, cahil kalması gerektiğinden, onlara karşı mış gibi yapmaya mecbur olduğumuz, tamamen sanal birtakım mevcudiyet vardır. Yani paradoks, kimse etkin bir şekilde inanmasa da herkesin birilerinin inandığını varsaymasının yeterli oluşudur. Ve bu inanç gerçektir. Gerçekliği biçimlendirir. İş görür. Buradaki paradoks da otoritedeki ile benzerdir. Bu yalnızca sanal bir inanç olan inanç değildir, gerçek bir kişinin inancı değildir. Daima Lacan'dan hareketle, **"inandığı varsayılan özne"** denilebilecek ötekine atfedilen inançtır. Bu yalnızca halihazırda sanal olan, aşağı yukarı varsayılan, gerçek gibi bir inanç değildir. Zaten gerçektir. Günümüz inançlarının birçoğunun,

birer inanç olarak, toplumsal bir şekilde iş görebilmeleri için, bu anlamda sanal olarak kalmaları gerektiğini iddia etmeden yapamıyorum. Çünkü hemen inanırsak bu ideoloji için yine bir özyıkım olacaktır. Bu noktadan sonra normal özneler gibi görünmeyiz, geri zekalı görünürüz. Kendi dini ya da politik inançlarını fazla doğrudan sahiplenen birileriyle karşılaşmak nasıldır hepimiz biliriz. Doğrudan özdeşlik kuran kişide canavarca bir şeyler vardır. Sanki artık o kişi gerçek bir insan değildir. Sanki bir tür kuklaya dönmüştür. Öyleyse bu iki düzeyin görece anlaşılır olduğunu umuyorum.

Sanallığın ilk iki düzeyi; imgesel sanallık, simgesel sanallık.

Şimdi, elbette bizi gerçek hazine bekliyor. Gerçek sanallık. Yani gerçek sanal. Buradaki sorun, bityeniği, elbette gerçek kavramı. Yani bu sıkıcı görünebilir ama yine **"imgesel-simgesel-gerçek"** üçlemesinden gitmeliyiz. Çünkü Lacan bu üçlemeyi düğüm üçlüsü olarak tarif etmiştir. Yani bu üçlü, kelimenin tam manasıyla içiçe geçmiştir. Doğrudan söylemek gerekirse tüm üçlemenin her üç terime yansıtılmış olması anlamında, yine elimizde olan, imgesel gerçek, simgesel gerçek ve gerçek gerçektir. İmgesel gerçek ne olabilir?

İmgeler ama çok güçlü, çok travmatik imgeler gerçektir. Algılanmak için çok güçlüdürler ama hala imgedirler. Basitçe inanılır gibi olmayan, nefes kesici felaketleri düşünün. Canavarları düşünün. Tam da "The Thing" adlı bilimkurgu ya da korku türündeki şeyi düşünün. "Alien" gibi filmleri düşünün. Bu korkunç yaratıklar dolaysızca karşı karşıya gelmek için fazla güçlüdürler. Ama yine de imgeseldirler. Çünkü karşı karşıya gelmenin çok güç olduğu birer imgedirler. Karşı karşıya gelemeseniz bile hala imgesel düzeyde hareket ediyoruzdur. İmgesel gerçek bu olabilir. Sonrasında, simgesel gerçek. Basitçe. Mesela bilimsel söylemler, kuantum fiziği gibi bilimsel formüller. Bunlar neden gerçektir?

Basit bir sebepten. Lacan için gerçeğin tanımı, gerçeğin anlam dünyamızın içine dâhil olmaya, simgeleştirmeye direnmesidir. Kuantum fiziği örneğinde olan tam da bu değil mi?

Kuantum fiziği nedir?

Deneysel olarak teyit edilmiş, işleyen formüller vesaire vesaire. Ama bunu gündelik deneyimimizin sıradan gerçekliğine tercüme edemeyiz. Hepimizin bildiği gibi, kuantum fiziğine dair böylesi travmatik olan şey, onu tam olarak anlayamamamızdır. Biz, sıradan insanlar, geri zekalılar anlayamayız sadece bir çift bilim insanı anlayabilir anlamında değil, onlar bile anlayamaz. Ne anlamda?

İş görüyor olması ama ondan tutarlı bir ontoloji inşa etmeye kalktığınızda, yine anlamsız sonuçlar elde etmeniz anlamında. Elinizdeki geriye doğru akan zaman, paralel evrenler vesairedir. Başka bir deyişle elinizdekiler, sıradan gerçeklik mefhumu açısından basitçe anlamsızdırlar. Öyleyse simgesel gerçek bu olacaktır. Simgesel - açıkça simgesel; formüller, birkaç gösteren - işlev görür, işler bir makinedir ama manası yoktur. Ondan bir anlam çıkaramayız. Kendi deneyimimizle ilişkilendiremeyiz. Bu yüzden bu kadar umutsuzca ilişkilendirmeye çalışırız. Bu yüzden kuantum evreni hayal etmek için metaforlar icat etmeye çalışırız. Ama beceremeyiz. Sonrasında kesinlikle sıklıkla gerçek olarak tanımlanmayan şeye, gerçek gerçeğe geliyoruz nihayet. Bu ilk gerçek, imgesel gerçek, fazla travmatik imge olacak. Öyleyse gerçeğin tam da merkezinde olan bu meşhur gerçek gerçek nedir?

Bunu iki düzeyde ele almama izin verin. Birinci düzey simgesel düzene hala görece yakındır. Bu, simgesel düzeye kendi müstehcen gölgesinde eşlik eden her şey olabilir. Ordu birliklerini düşünün. Nasıl işlev görürler?

Disiplin, simgesel makine, simgesel düzen, talim vesaire vardır. Ama hepimizin bildiği gibi bunlar, öteki şeylerin yanısıra asker marşının bir nevi müstehcen, müphem gerçekliği tarafından sürdürülür. Denizciler hakkındaki her filmde bir hayli ilginç şarkılar duyarsınız. Talimleri, yürüyüşleri sırasında askerlerce söylenen şarkılar. Bunlar anlamsız kafiyelere eşlik eden sadistçe ya da cinsel olarak sapkın, müstehcenlikle karakterizedirler. Sanırım "An Officer and A Gentlemen" filminden hatırladığım bir örnekte, denizciler şöyle bir şarkı söylerler: "Bilmezdim ama söylenen o ki, Eskimo amları buz gibi. " İşin gizemi yine, askeri söylemin buna neden ihtiyaç duyduğundadır. Öyleyse bu ilk düzey, resmi söyleme eşlik etmesi gereken bir duygulanımın müphem sanal gerçekliği olabilir. Ama hadi biraz daha derine inelim. Batı medeniyetinin en büyük kazanımlarından biri olan "The Sound of Music" gibi bir film üzerine düşünelim. Hepimizin bildiği gibi bu resmen, küçük, anti-faşist, demokratik Avusturyalılar hakkında bir hikayedir. Yani siyasi düzeyde, şarkılı kısmı bir tarafa bırakıyorum. Küçük, dürüst, demokratik Avusturyalılar Avusturya'daki 1938 Nazi işgaline karşı savaşırlar, direnirler. Ama!

Filme oldukça yakından bakın. Filmin dokusuna bakın. Oldukça farklı bir gerçeklik keşfedeceksiniz. Resmi olarak tasvir edilen anlatısal gerçekliğin bir tür sanal gerçekliğini. Avusturyalıların filmde nasıl tasvir edildiğine baktığınızda, kısa keseyim; onların tam olarak, küçük olan iyidir türünden birer taşralı faşist olarak betimlendiklerini farkedeceksiniz. Ahmaklıklarının altı çizilir, yerel folklorik kostümler vesaire. Doğrudan entelektüel karşıtı, dar dünyalara kök salmış kimseler olarak vesaire temsil edilirler. Şimdi de istilacı, işgalci Nazilerin nasıl sunulduğuna bir bakın. Çoğunlukla yalnızca asker değil aynı zamanda yönetici, bürokrattırlar. Kısa bıyıklı, zarif kostümlü, pahalı sigaralar içen vesaire. Başka bir deyişle neredeyse kozmopolitan, dekadan, yozlaşmış Yahudi'nin bir karikatürü. Bu yüzden benim iddiam şu: Basit anlatısal gerçeklik düzeyinde, Nazizme karşı demokratik direniş mesajını alırız. Ama sanal doku diyebileceğim düzeyde, tüm bu mikro işaretlerden, hatta belki bunlara yazım da diyebiliriz, pratikte, tam aksi bir mesajı alırız. **"Dürüst faşistler, dekadan, kozmopolitan Yahudilerin kontrolü ele geçirmelerine direniyor."** Bu arada filmin böyle aşırı popüler olmasınının sebeplerinden biri de belki budur. Resmi olarak bizim demokratik ideolojimizle aynı görüşü paylaşırken, aynı zamanda gizli faşist rüyalarımıza da seslenir. Ama daha ciddi bir örneği ele alalım. Robert Altman'ın başyapıtı, "Shortcuts". Anlatı düzeyinde elimizde yine basit bir hikaye vardır. Daha doğrusu 9-10 hikaye; LA orta sınıfının umutsuz gündelik hayatını anlatan paralel hikayeler.

Günümüzdeki yabancılaşmanın, yalnızlığın vesaire bir portresi. Ama yine filmin dokusunun ta kendisinin çok daha iyimser olduğunu iddia edeceğim. Film tesadüfi karşılaşmaların büyüsünün, yarattıkları beklenmedik anlam efektinin bir tür kutlamasıdır. Bu yüzden **"Shortcuts", "The Sound of Music"**in okunması gerektiği gibi okunduğunda filmi, basitçe toplumsal eleştirel türden bir eser olarak yorumlamak hatalı olur diye düşünüyorum. Çok daha iyimserdir, hatta hayatı olumlar. Öyleyse bu gerçek sanal formülünün temini için, bizzat Donald Rumsfeld'in paradoksal ifadesine atıfta bulunmama müsaade edin. Bence bu ifade Amerika'nın çağdaş felsefi tartışmasına önemli bir katkıydı.

2003'ün Mart'ında, Irak savaşından önce, Rumsfeld'in "bilinen" ve "bilinmeyen" arasındaki ilişkiyi ortaya koymasıyla vücut buldu. Evvela "bilinen bilinen"lerin olduğunu söyledi. Bildiğimizi bildiğimiz şeyler vardır. Mesela o zamanlar Saddam'ın Irak'ın devlet başkanı olduğunu biliyorduk. Pekala, her şey açık. Sonrasında "bilinen bilinmeyen"lerle devam etti. Bilmediğimizi bildiğimiz şeyler vardır. Söylemeye çalıştığı örneğin Saddam'ın kaç tane kitle imha silahına sahip olduğunu bilmediğimizi bildiğimizdi. Peki. Artık birine bile sahip olmadığını biliyoruz. Önemi yok. O noktada bunun gibi görünüyordu. Sonrasında "bilinmeyen bilinmeyen" vardır. Bilmediğimizi bilmediğimiz şeyler. Çok yabancı, çok akıl almaz şeyler öyle ki bilmediğimizi bile bilmiyoruz. Mesela belki Saddam bazı akla hayale sığmayan, hiç beklenmedik silahlara sahipti. Ve Rumsfeld ne yazık ki burada duruyor. Bana kalırsa devam etmeliydi. Dördüncü kategoriye, eksik olan dördüncü varyasyona bir adım atmalıydı. Bu da "bilinen bilinmeyenler" değil, "bilinmeyen bilinenler"dir. Bildiğimizi bilmediğimiz şeyler. Onları biliriz, kimliğimizin parçasıdırlar faaliyetimizi belirlerler ama onları bildiğimizi bilmeyiz. Bu elbette psikanalizde bilinçdışı adı verilen şeydir. Bilinçdışı fantaziler, bilinçdışı önyargılar vesaire vesaire. Bence bu hayati bir düzey.

Filmlerden önceki şu iki örneğe atıfta bulunursak: **"The Sound of Music"**te dolaysızca bildiğimiz şey, filmin mütevazı ve dürüst Avusturyalıların antifaşist direnişi hakkında olduğudur. Bildiğimizi bilmediğimiz şey ise aynı zamanda bunun zıttı olduğudur. Film Yahudilerin kontrolü ele almalarına direnen faşistler hakkındadır. Bana kalırsa bugün Amerikan siyasetinin trajedisi, tam olarak bu "bilinmeyen bilinenler"in farkında olmamalarıdır. Talihsiz Irak haber alma bakanının açıklamalarından birindeki derin hakikat bu sebeple oradadır. Hepimiz son Irak Savaşı sırasında ona, saçma açıklamaları, aşikar olanı inkar etmesi sebebi ile güldük. Ama bir noktada söylediklerinin tamamen doğru olduğunu iddia edeceğim. Savaşın sonuna doğru kendisine: **"Amerikalıların, Amerikan kuvvetlerinin Bağdat havaalanının bir bölümünü halihazırda kontrol ettikleri doğru mu?"** diye sorduklarında, "Bu doğru değil" dedi. **"Amerikalılar kendilerini dahi kontrol edemezler. "** Mükemmel hakikat. Neden?

Çünkü neyi bildiklerini bilmiyorlar. Ve bu bildiğinizi bilmediğiniz şey sizi kontrol eder ama siz onu kontrol edemezsiniz. Pekala. Öyleyse artık gerçekten gerçeğe gelelim. Gerçeğin gerçek çekirdeğine. Simgesel gerçekten çok daha asli olan ama aynı zamanda paradoksal olarak en sanal gerçek olana. Nedir bu?

Matematik ya da fizikteki çekicileri düşünelim. Mesela küçük demir parçalarınız vardır ve bunu manyetik bir alanın etrafına atarsınız. Dağılırlar. Belirli bir şekli takip ederler ama bu şeklin kendisi elbette mevcut değildir. Yalnızca küçük demir parçalarının, dağılımından yalıtarak soyutlayabilirsiniz. Sanal gerçek fikri budur. Bir şekildir, bu alanın gerçeği. Ama kendinde var değildir. Yalnızca soyut bir biçimdir. Kendi etrafında gerçekten varolan öğelerin düzenlemesini yapılandırır. Bunun psikanalitik sorunsal ile hatta dahası siyasi sorunsal ile ne alakası var?

Bence çok alakası var. Travmanın psikanalizdeki hassas statüsünü düşünelim. Bu varolmayan çekiciye benzerdir. Yani, daha yakından bakacak olursak: Garip ama hepimizin bildiği gibi Freud travmaya dair konumlanışını, Einstein'in görelilik kuramına, özelden genele giden görelilik kuramına paralel bir şekilde değiştirmiştir. Görelilik kuramındaki bu dönüş, bükülmüş uzay, uzayın bükülmesine atıf ile ilişkilidir. Birçoğumuzun –öyle umuyorum– bildiği gibi, Einstein için ilk yaklaşımda uzayı büken, cismin, maddenin

özkütlesinin varolmasıydı. Uzay ilk başta boş bir mekan, soyut biçimde simetrik, bükülmemiş olarak alımlanıyordu. Sonrasında ise maddenin varlığı uzayı büküyordu. Ama ikinci adımda Einstein şahane bir tersine çevirme gerçekleştirdi. Koşulları tersine çevirdi. Uzayı büken cismin, maddenin varlığı değildir. Aksine başlangıçtan beri uzay bükülüdür. Cisim olarak algıladığımız ise, uzayın saf biçimsel bükülülüğünün bir nevi şeyleştirilmiş, fetişleştirilmiş yanlış anlaşılmasıdır. Psikanalitik travma mefhumunda da durumun aynı olduğunu iddia ediyorum. İlk yaklaşımında Freud travmayı bir tür yoğun, ham varlık olarak tahayyül etmiştir. İnsafsızca simgesel uzamıma zorla giren ve onu büken birtakım gerçeğin mevcudiyeti olarak. Hiç abartmıyorum. Haydi son derece dengeli bir simgesel uzama sahip olduğumu düşünelim. Sonrasında başıma travmatik bir şey gelsin. Tecavüze uğradım, korkunç bir olaya tanıklık ettim, işkenceye uğradım, her neyse. Bu olayın travmatik etkisinden ötürü, simgesel uzamım bükülür. Artık bazı şeyler simgeleştirilemez. Bu simgelerin işlevlerinin, başka simgelerce devralınmaları gerekir. Bir tür dengesizlik vardır. Simgesel uzamımda bir boşluk vardır. İlk yaklaşım bu olabilir. Ama sonrasında Freud garip bazı şeyler farketti. Nedir bu şeyler?

Kendisinin en bilinen Kurtadam analizini hatırlayalım. Elbette buradaki travmatik sahne, küçük çocuğun, Kurtadamın ebeveynlerinin seks edimine şahit olmasıdır. Ama buna çok daha titiz bir şekilde bakalım. Orada etkin bir şekilde olan nedir?

Bunun basitçe bir travma oluşu değildir. Küçük, bir buçuk yaşında bir çocuk olarak Kurtadam, bu sahnede travmatik herhangi bir şey görmez. Sadece algılar ve depolar. 3-4 yıl sonra Kurtadam kendi teorilerini, cinselliğe dair çocuksu teorilerini geliştirmeye başladığında ve cinselliğe bir açıklama getiremediğinde çünkü bir başka deyişle cinsel teorilerinin simgesel uzamı bükülüdür, travmatik sahne ancak bu noktada yeniden canlanır. Yani bence, açıkça Einstein'e paralel bir şekilde, burada olanın, tam aksi bir şekilde gerçekleştiğini görebiliyoruz. Başlangıçta olan gerçeğin, travmatik bir gerçeğin vahşice içeri girmesi değildir. Başlangıçta olan durum, ayrıca başlangıçta olan gerçek, saf biçimsel bir dengesizliktir. Simgesel uzamım bükülüdür. Antagonizma, dengesizlik vesaire ile yarılmıştır. Ve bunun açıklamasını yapabilmek için birtakım gerçeğe atıfta bulunmanız gerekir. Bu elbette gerçektir. Travmatik tezahür anlamında gerçek. Burada bir tuzak var. Bir kapan. Öyleyse travma olarak bu sanal gerçek mefhumu, sanal olarak travma nedir?

Bu mefhum siyaset için ne anlama gelir?

Bize hizmet edebilir mi?

Biz siyasi, ideolojik fenomeni analiz etmek istiyoruz. Tabii ki. Antisemitizmin nasıl iş gördüğünü bir hatırlayalım. Faşist versiyonunda antisemitizm, daha doğrusu Yahudi figürü, Yahudi komplo tam da toplumsal dengeyi bozan, vahşice, zorla dahil olan dışsal bir travmadır. Bir bakıma toplumsal mekanın bükülmesi. Toplumun ahenkli, dengeli olması umulur, sonra Yahudiler burunlarını sokarlar. Toplumu tahrif ederler. Güya doğal düzendir bu. Ama elbette hiç değilse burada Marksist olmalı ve şeyleri tersine çevirmeliyiz. Düzensizlik, antagonizma, çözülme, sınıf mücadelesi Yahudiler yüzünden yoktur. Sınıf mücadelesi ya da daha genel olarak toplumsal antagonizma başta gelir. Yani toplumsal mekanın kendisi zaten bükülüdür, dengesizdir. Ve düşsel olarak, imgesel bir biçimde buna bir açıklama getirebilmek için Yahudi figürünü yaratırız. Yani bunun sebebini Yahudi figürüne yansıtırız. Günümüzün ekonomik kümelenişinin, en temel düzeyinde bile böyledir.

Bence bu sanal olarak gerçek mefhumu, politik doğrucu, postkolonyal yazarların giderek daha popüler ettiği bir kategoriyi, sözümona alternatif modernite denen mefhumu eleştirel bir biçimde reddedebilmemize yardımcı olur. Basitçe anlatmak gerekirse ana fikir şudur. Elbette modernite mefhumunda dengesizlikler, antagonizmalar, baskıcı potansiyeller bulunur. En nihayetinde elbette modernitenin gücü kapitalizmdir demektir bu. Ama hikâye burada bitmez. Bu antagonist, baskıcı unsurlar bizzat modernite kavramının parçası değildirler. Bunlar yalnızca Anglosakson, Batı Avrupa modeli modernleşmeye özgüdür. Öyleyse neden başka alternatif moderniteler olmasındır ki?

Batı Avrupalı modernizasyon süreci ile karakterize yabancılaştırıcı etkiler olmadan da modernleşebilirsiniz. Toplumsal olarak yıkıcı süreçler, yabancılaşma, sömürü, ekolojik facialar vesaire olmadan. Elbette herkese açıktır bu. Herkes kendi modernliğine sahip olabilir. Alternatif modernite olarak Latin Amerikan modernizmine sahibiz diyebilirsiniz. Afrikaya özgü bir modernliğimiz olabilir, Asya'ya özgü bir modernliğimiz her neyse. Temelde tarihselci nominalist olan bu yaklaşımdaki sıkıntı nedir?

Çünkü bunun altında yatan mantık, şu meşhur sözde yorumlayıcı mantıktır: **"Kendinde bir modernite yoktur. " "Yalnızca belirli moderniteler vardır. " "Batı Avrupa'ya, Latin Amerika'ya, Afrika'ya özgü vesaire gibi. "** Elbette bu doğrudur. Sıkıntı başka yerde. Sıkıntı bu nominalist indirgeme aracılığıyla etkin bir şekilde varolanın yalnızca belirli moderniteler olduğunu iddia ederek, yine antagonizma görünüşünü, yalnızca tek, belli bir moderniteye indirgemektir. Artık moderniteye içkin antagonizma ve dengesizlik bulunmaz. Dengesizlik yalnızca belirli modernite türleriyle ilişkililendirilerek dışarıda bırakılır. Buradaki sorunsal nedir?

Pekala Oldukça basit bir şekilde ortaya koyayım. Zaten 20.yy'ın başlangıcında, 20.yy'ın ilk kısmında büyük, pek meşhur bir alternatif modernite projemiz yok muydu?

Adına faşizm deniyordu. Faşizm kesinlikle alternatif bir modernite inşa etme yönündeki ilk büyük çabaydı. Başka bir ifadeyle yabancılaşmanın, toplumsal çözülmenin vesaire bedelini ödemeden endüstriyel gelişme vesaire gibi modernizasyon süreçlerini geçirmek. Bu modele neden karşı çıkmalıyız?

Buna şundan dolayı karşı çıkmalıyız; Ana fikir kimi antagonizmanın, - buna farklı isimler de verebiliriz, geleneksel Marksistler **"sınıf mücadelesi",** Frankfurt Okulu **"aydınlanmanın diyalektiği"** olarak adlandırır - kapitalist modernite projesine içkin kimi antagonistik potansiyelin varolduğudur. Yani konuşlandırdığımız savaş, şiddet, toplama kampları, yeni köktencilik, adını siz koyun, tüm bu fenomenler basitçe bir gerileme değildirler. Ya da Habermas'ın söyleyebileceği gibi modernitenin tamamlanmamış bir proje olmasının bir işareti değildirler. Aksine bizzat modernite projesinin bir parçasıdırlar. Kayıp halka budur. Bunun tarihselci, eleştirel olmak istese de modernitenin antagonistik yönlerini belirli bir moderniteye indirgeme fikri yüzünden son derece ideolojik olduğunu düşünüyorum. Çünkü genel modernleşme mefhumunu kusursuz kılıyor. Söylediğim gibi antagonizmanin tam aksine, bizzat evrensel modernite mefhumuna içkin olduğunda ısrarcı olmalıyız. Şimdi esas noktaya geliyorum. Belirli modernite türleri yalnızca kendi evrensel türünün, evrensel mefhumun örnekleri ya da timsalleri değildir. Aynı zamanda bir şekilde onlara dönük bir reaksiyondurlar. Onlarla kavga ederler. Evrensel bir mefhum olarak modernlik, belirli bir açmazı, bir antagonizmayı isimlendirir ve gerçekten varolan belirli modernite biçimleri, bu açmazı, sorunu çözme çabalarıdır. Bir modernlik biçimi olarak liberal kapitalizm,

modernliğin açmazını belirli bir şekilde çözmek ister. Serbest piyasa vesaire aracılığıyla. Faşist modernlik başka bir şekilde. Latin Amerika modernleşmesi farklı bir şekilde. Peki burada bir güzel diyalektik olan nedir?

Yine olağan kümelenişin tersine çevrilmesidir. Mücadele, evrensel olarak bir bakıma nötr, boş bir konteynır iken, belirli bir içerik düzeyinde var olan şey değildir. Bu yüzden evrensel, kapsayıcı birtakım küresel mefhum anlamına geliyor ve sonrasında bu mefhum dahilinde liberal modernleşmeye karşı faşist modernleşme vesaire gibi belirli mücadele biçimleri var oluyor değildir. Hayır!

Mücadele görüşünün kendisi evrensel antagonizmadır ve mevcut olan tüm tikel modernizmler sorunu çözmek için bunun üzerini örtme girişimleridir. Yani yine hatırlamamız gereken, antagonizma görüşünün evrensellik olduğudur. Bunun sanal olarak gerçek ile ne ilgisi var?

Bu antagonizma görüşü olarak evrensellik görüşü tam olarak sanaldır. Ne anlamda?

Şu anlamda: Evrensel modernizasyon yoktur. Yalnızca belirli bir antagonizmanın sanal bir kümelenişidir. Varolan her şey Bu noktada nominalistler haklıdır. Etkin bir şekilde varolan her şey yalnızca belirli modernleşme biçimleridir. Kendi başına bir modernite yoktur. Yalnızca Anglosakson, Latin Amerikan, Afrikalı vesaire, faşist modernite vardır. Ama belirli biçimlerin mutlak dinamiklerini kavramak için, onların olmayan nedenlerine, büyük antagonizmaya, tepki verdikleri şeye atıfta bulunmak gerekir. Yani bu yine sanal olarak gerçek mefhumun nasıl etkili, özellikle günümüzün küresel kapitalizmini, somut toplumsal dinamikleri idrak etmemiz için nasıl gerekli olduğunun bir başka örneği olabilir. Yani tüm bunlardan çıkarılacak sonuç, gerçek kategorisinin eninde sonunda katıksız biçimsel bir kategori olduğudur. Düzeni rahatsız eden kimi biçimsiz içerik kategorisi değildir. Katıksız, yapısal bir boşluktur. Bu tam manasıyla elle tutulamayan bir kategoridir. Bu Eğer şu kavramlarla ifade edersek; bir farktır ama saf bir fark. Paradoksal olarak, aradaki farktan önceki bir fark olması anlamında saf bir fark. Yani elimizde basitçe iki kavram ve bu iki kavram arasındaki fark yoktur. Paradoksal olarak, olumlu iki kavram farkın gerilimini hasır altı etme, gerilime egemen olma çabası olarak sonradan görünür. Tekrardan, bu nasıl olabilir?

Bu mantığı örneklemek adına başka bir misal, siyasi ayrımdır. Sağ ve sol arasındaki ayrımın, bugün yarı yarıya unutulduğunu, kimsenin bunun hakkında bir şey duymak istemediğini biliyorum. Eğer ciddiyetle yaklaşırsak, bu ayrımda göze çarpan ilk şey, bunun yalnızca belirli bir toplumsal kod içerisindeki, belirli bir toplumdaki ayrım olmadığıdır. Eğer tüm siyasi güçleri hesaba katarsak, şöyle diyebiliriz: **"Bunlar sağ kanat güçleri, bunlar sol kanat güçleri," "Ve arada kalan tüm fenomenler, ortayolcular, merkez, merkez sol, merkez sağ artık ne isterseniz. "** Bu farklıdır. Sağ kanattan birine tüm toplumsal uzamın nasıl yapılandırıldığını sorduğunuzda, sol kanattan ya da ortayolcu birine sorduğunuzda alacağınız cevaptan tamamen farklı bir yanıt alırsınız. Basitleştirerek: sağ kanattan biri - en azından geleneksel muhafazakarlar - size toplumun organik, ahenkli bir birlik olduğunu söyleyecektir. Ve solcu radilkallerin harici mütecavizler olduğunu. Radikal muhafazakarlar için anafikir, bir antagonizmanın, bir dengesizliğin toplumsal mabedin tam kalbine kazınmış olmasıdır. Sol kanattan biri için mücadele merkezi olarak kabul edilir. Yani yine Sağ ve Sol arasındaki farkı tarif etmenin nötr bir yolu yoktur. Kendinde bir boşluktur. Yalnızca sağcı ya da solcu bakış

açısından kendisine yaklaşabilirsiniz. **Ve tesadüfen Lacan için cinsel fark da tam olarak aynı şekildedir. Cinsel farklılık genel anlamda insanlığın iki türü arasındaki bir fark değildir.** Ama erkeğin perspektifinden cinsel farkın kendisi, feminen perspektiften farklı bir şekilde görünür. Yani yine fark paradoksal bir şekilde daha önce gelmektedir. Felsefi olarak mühimdir olan budur. Adına saf biçimcilik dediğimiz şey. Burada bir tür idealizm ile beraber üstesinden geldiğimiz şu siteme karşıdır: **"Madde kendi olumlu, durağan mevcudiyetinde, başlangıçtan beri var değil midir?"** Bence bu sitemi reddetmeli ve nasıl söyleyeyim, saf biçimsel materyalizm mefhumunda özellikle ısrarcı olmalıyız. Farkın materyalizmi olarak materyalizm. Materyalizmin minimum özelliği, saf bir farkın varlığıdır. Bir'in düzeninde bir antagonizma, bir çatlak vardır. Başlangıçta varolan unsur saftır, kendinde farktır. Bu noktada oldukça netim. Kendinde fark. Bu bir tür mitolojik zıt kutuplar, feminen-maskülen, aydınlık-karanlık, ying-yang vesaire değildir. Bence radikal materyalizm, nihai ontolojik olgu olarak bir tür ilksel çokluğu öne süren Gilles Deleuze'e karşı bile eleştirel olmalıdır. Benim savunduğum radikal görüşe göre, çokluk zaten Bir'in kendindeki bir tutarsızlık etkisidir, Bir'in kendi ile çakışmaması olgusudur. Ya da bir parça farklı bir şekilde ortaya koyalım. Feminen-maskülen, aydınlık-karanlık gibi birtakım ilksel kutuplaşma yoktur. Ve tüm bu New Age oyunları, kendi çağımızı nasıl kazanacağımıza dair agnostik oyunları oynayabiliriz. Bir kutbun üzerinde fazlasıyla duruyorsak, dengeyi yeniden tesis etmeliyizdir. Mesela çok mantıklı ve maskülenizdir. Öyleyse haydi feminenliğe, duygusal tarafa vurgu yapalım falan. Hayır, daha da radikal!

Sanki Lacan'ın ifade ettiği gibi, ikili gösterenler ilksel olarak bastırılmıştır. Bu da ikinci öğenin daima kayıp olduğu anlamına gelir. Ve karşı sürümün yokluğu - birine sahibizdir ama ona eşlik edecek olan öbürüne sahip değilizdir. - ile bu asli dengesizlik çokluğun üretimini harekete geçirir. Woody Allen'ın erken dönem filmlerinden birinden son derece basit bir örnek. **"Love and War"** gibi bir şeydi, bir tür Tolstoy parodisi. Filmin tüm konusu yine Tolstoy meselesine odaklanır. Yani elbette buradaki ilk muammamız Dostoyevski'nin nerede olduğudur. Öteki Tolstoy'un olağan tamamlayıcısı. Dostoyevski yoktur öyleyse filmde olan bir nevi bastırılmış olanın geri dönüşüdür. Kısa, harika bir sahnede, iki baş karakter birbiri ile konuşurken, Dostoyevski romanlarının tüm büyük başlıkları su yüzüne çıkar. Şunun gibi: **"O Budala'ya ne oldu biliyor musun?" "Karamazov Kardeşler'in birinden mi bahsediyorsun?"** "Evet. " -**"Suçunu işledi, cezasını aldı." "Sonra Yeraltı'na indi." "Bir Kumarbaz'a dönüştü."** vesaire vesaire. Bu ontolojik dersten çıkarılacak olan: Biri kendi ile çakışamaz. Saf farklılık. Çokluk ikincil bir etki olarak saf farklılık yüzünden infilak eder. Yani yine bu idealizm değil midir diyen siteme karşı bugün materyalist olanın daha ziyade idealizm olduğunu söyleyebilirim. Materyalizm ve idealizm arasındaki bugünkü karşıtlığın, günümüz idealizminin ya da daha ziyade ruhaniliğinin şu meşhur yoğunluğa, deneyimin, maddenin ya da yeryüzünün vesairenin ataletine sıkıca tutunması olduğunu iddia etmeden duramıyorum. Hiç şüphe yok ki en iyi, tartışmaya açık bir şekilde ruhani Rus yönetmen Tarkovski de pratik olarak maddenin ataletine, yoğunluğuna, çöküşüne kafayı takmıştı. Tarkovski filmlerinde kahramanlar yukarı bakarak dua etmezler. Bazı zamanlar kelimenin tam manasıyla başlarını çamura gömüp, yeryüzü ile yakın bir bağlantı kurarak dua ederler. Bu yüzden bence bugün yapılacak şey bu tür ruhani materyalizmin zıttıdır. Gerçek radikal materyalizmin saf biçimciliği. Sonuç olarak benim için kuantum fiziği bu yüzden son derece materyalist bir teoridir. Kuantum fiziğinde maddenin olumluluğuna ihtiyacınız yoktur. Her şeyi saf biçimsel

dalgalanımlar vesaire ile yapmak mümkündür. Öyleyse yine evvela farkın geldiği bu merkezi kavrayışa dönelim. Fark. Farkı olduğu öğelerden önce gelen bir fark nasıl düşünülür?

Immanuel Kant erken dönemdeki yazılarında bu noktada hayati bir ayrım öne sürer. Bir hayli ilginç ama açık bir ayrım. Olumsuz yargı ve belirsiz yargı arasında bir ayrım. Yani Kant'ın ifade ettiği gibi, **"İnsan değilsin"** demek ile **"İnsan dışısın. "** demek aynı şey değildir. Eğer insan olmadığınızı söylersem bu basitçe insanlığa dışsal olduğunuz, hayvan olduğunuz, yüce olduğunuz vesaire anlamına gelir. Dışarısıdır. Ama Kant'ın söylediği gibi eğer bir yüklemi basitçe olumsuzlamayıp, bir yüklem-olmayanı olumluyorsam; Yani yine basitçe insan olmadığınızı değil de insandışı olduğunuzu söylüyorsam, bu insanlık olmayan, bir insanlık fazlasıdır. Meseleyi anlaşılır kılacak başka bir örnek vereyim. Bu şey Stephen King'in korku romanlarında bulunuyor, şu iyi bilinen namevt kategorisi. Farkı hissedebiliyoruz. "Sen mevta değilsin" demek ile **"Sen namevtsin"** demek aynı şey değildir. Mevta olmadığınızı söylersem, bu yaşadığınız anlamına gelir. Daha fazlasına değil. Gizemli hiçbir şey yoktur. Ama her korku romanı okurunun bildiği gibi, namevt olduğunuzu söylediğimde, bu yaşayan bir ölü olduğunuz anlamına gelir. Tam da bir ölü olarak yaşıyorsunuzdur. Immanuel Kant'ın işaret ettiği, insan özgürlüğünün tam da böyle bir statüye sahip olduğuydu. Ne doğa - hayvanlar özgür değildir, içgüdülerinin esiridirler - ne de kültür - kültür zaten simgesel yasadır, simgesel düzenlemedir - olan bir şey. Ama Kant'ın, dolayısıyla Freud'un ve Lacan'ın vardığı sonuç, kültürel simgesel yasakların düzenlemeye, yönetmeye, egemen olmaya, evcilleştirmeye artık ne isterseniz, çalıştığının, doğrudan doğa, doğal içgüdüler değil, bu sıfır düzeyindeki insandışı fazlalık olduğudur. **Lacan'ın kelime oyununu kullanacak olursak: insanlığın içli/dışlı çekirdeği.** Tam da namevtteki insana dışsal olmayan canavarca bir fazlalık ya da vahşi, radikal bir özgürlük gibi bir insanlıkdışı boyut, insanlığın kendisine içkindir. Yani yine doğa ve kültür arasındaki farkın, kendi düzeyi olduğu paradoksu var elimizde. Ne doğadır, ne kültür, bir tür çılgın fazlalıktır. Öyleyse saf farkın siyaseti ne olabilir?

Evvela olumsuzlayarak: Ne olamaz?

Günümüzde gitgide siyasalın nihai ufku olarak ortaya çıkan "kimlik siyaseti" ya da daha ayrıntılı olarak, farklılıkları tanıma, farklılıkları hoş görme siyaseti kesinlikle olamaz. Bu çokkültürlü, hiç değilse hoşgörülü vesaire siyasette benim için sorunlu olan, yalnızca şu bayağı olgu değildir: İnkar etseler de, ekonomik mücadeleyi etkin bir şekilde ihmal ederler. Ki bu mücadele mantığının ta kendisidir. Çok kültürlü mücadelenin, ırkçılığa, cinsiyetçiliğe karşı mücadelenin mantığı yine farkları tanımanın mantığıdır.

Örneğin cinsiyetçiliğe karşı mücadelede radikal feministler için bile hedef, ne bileyim erkekleri öldürmek, yok etmek değildir elbette. İki cinsiyetin, tüm farklı cinsel konumların, cinsel kimliklerin kültürel kimlikler dahil, özgürce gelişmesine izin veren açık bir alan oluşturmaktır. Böylece kimse başkalarının pahasına düşüncelerini dile getiremeyecektir. Irkçılık karşıtı mücadelede nihai ufuk, yine uzamı farklılıklara açmaktır. Her etnik, dini, kültürel grup, yaşam tarzı özgürce konuşlanma, kendi potansiyelini, konumunu ifade etme hakkına sahip olmalıdır. Ama nihai etik ufuk olarak bu kavramsal alanın, ötekine açıklığın, hoşgörünün, farklılıklara imkan tanımanın alanının, bizim nihai ufkumuz olmaması gerektiğini, olamayacağını iddia ediyorum. Çünkü şu basitleştirilmiş örneği kullanarak hemen görebileceğiz. Sınıf mücadelesi. Tanrım, sınıf mücadelesinin nihai hedefi proletarya için burjuvaziye imkan vermek ve burjuvazinin özgürce kendi potansiyellerini harekete geçirmeleri için proletaryaya müsaade etmesi değildir. Antagonistik mücadeledir. Hedef

çokluğa imkan tanımak değildir. Hedef düşmanı yok etmektir. Tamamen farklı bir mantık. Garez mantığı. Antagonistik mücadelenin mantığı. Bu da tamamen farklı bir evrensellik mefhumunu gerektirir. Burada evrensellik mefhumu, artık kapsayıcı bir ortam, bir konumlar -cinsel, kültürel, her neyse- çokluğu konteynırı değildir. Hayır!

Buradaki evrensellik, mücadelenin kendisinin evrenselliğidir. Bu mücadele içinde olma konumunda ayrıca merkezi bir paradoks da bulunur. Mücadele pozisyonu belirli bir kimlik pozisyonunun ve evrensel hakikat mefhumunun terkedilmesi anlamına gelmez. Hakikatin evrensel nosyonunun terkedilmesi, çok kültürlü politikalara bir güzel eşlik eder. Şunu söyleriz **"Herkes kendi hakikat yorumunu aktarma hakkına sahiptir." "Küresel bir hakikat yoktur."** Hayır!

Evrensel hakikat vardır. Bizim konumumuz bu olmalı. Belirli bir durumda daima evrensel bir hakikat vardır. Ama bu gerçeğe ancak belirli, taraflı, bağlantılı, mücadele ile bağlantılı bir bakış açısından erişilebilir. Yani evrensel hakikate, kendimizi belirli bağlantılarımızdan, çıkarlarımızdan soyutlayarak varamayız. Ana fikir her birimizin kendi çıkarları, konumları olduğudur. Ama hakikat hali gün yüzüne çıktığında, deyim yerindeyse kendi dışımıza çıkabilir ve duruma nesnel olarak bakarak olan biteni olduğu gibi görebiliriz. Hayır, tam aksine!

Evrensel hakikatin yalnızca taraflı, bağlantılı bir konum aracılığıyla erişilebilir olduğu paradoksunu tam manasıyla üstlenmeliyiz. Bence bugün bunun sürdürülmesi her şeyden daha kıymetli. Benim toplumsal düzeyde şimdiye dek üç biçimde pratik edilmiş kolektif mefhumuna tutunmamız gerektiğini düşünme sebebim de bu. Mesihçi dinsel kolektifler, devrimci partiler ve psikanalitik topluluklar. İkisi de, pardon üçü de tam olarak aynı, yalnızca bağlantılı, mücadeleci, öznel konum vasıtasıyla erişilebilir olan evrensellik mefhumunu paylaşırlar. Bu saf farkın siyasetine bugün bir başka, benim gerçeğin ama süper egonun gerçeğinin politikası dediğim şey muhalefet ediyor. Tam da daha önce bahsettiğim manada. Yani süperego emri, keyif almak için müstehcen sanal süperego emri. Öyleyse süperegonun emri bugün, toplumsal özdeşleşimin hegemonik kipinde nasıl iş görür?

Son derece basitleştirilmiş şekilde ifade edilecek olursa: Etiğin eski işleyişi ölçülülüktü. Etiğin nihai görevi ölçülü kılmaktı. Şunun gibi: Yap, ama aşırıya kaçma. Ye, iç - çok fazla olmadan. Seks yap - pek fazla değil. Bu münasip ölçünün etiğiydi. Bugün başka tür bir etiğin su yüzüne çıktığını iddia ediyorum. Bir taraftan sizin sınırsız tüketiminize, ılımlı davranmamanıza, sonuna dek gitmenize izin veren bir etik. Ama niçin?

Çünkü zaten nesne kendi tehlikeli özünden adeta mahrum bırakılmıştır. Bugün markette bulduğumuz tüm ürünler, kafeinsiz kahve, alkolsüz bira, şekersiz şeker vesaire potansiyel olarak tehlikeli özünden mahrum bırakılmış, yalnızca izlenimlerini edindiğiniz ürünlerdir. Bu yüzden bugünün uyarısı artık.. **"kahve iç, ama kararında olsun"** değildir. Şudur: **"İstediğin kadar kahve iç çünkü zaten kahvenin kendisi kafeinsiz kahvedir."** Belki de bu ürün için en iyi -bir parça tatsız ama ne çıkar, neden olmasın ki?- metaforu 2-3 yıl önce Los Angeles'ta gördüm. Laksatif çikolatanın paradoksu. Elbette çikolata sizi kabız eder. Reklamdan hatırladığım: **"Hala kabız mısınız? Dert değil, çikolatamızdan daha fazla yiyin. "** Yani paradoks çikolatanın neredeyse Hegelci bir şekilde doğrudan zıttıyla çakışarak, halihazırda kendi kendisinin dermanı olmasıdır. Bu neden ilginç?

Çünkü iddia ediyorum ki, bu sadece meta fenomeni ile sınırlı değil. Benim ilgimi çeken kendisinin zıt etkisine de sahip bir ürünün paradoksal mantığının bir benzerini, halihazırda nasıl da toplumsal alana yerleştirebildiğimiz. Mesela şu büyük hoşgörü meselesini ele alalım. Ne anlama gelir?

Bunun kesinlikle laksatif çikolatanın yapısına sahip olduğunu iddia ediyorum. Yani hoşgörü kendi zıttının, hoşgörüsüzlüğün görünüm kipidir. Hoşgörü bugün ne anlama gelir ki?

Farklı olanı hoşgörme anlamına. Bu da "beni taciz etme" demektir. Hoşgörü "Beni hoşgör" demektir. O da "Beni taciz etme" anlamına gelir. "Beni taciz etme" ne demektir?

Tam da **"Yanıma çok yaklaşma"** demektir. Eğer aşırı keyfinizle yanıma fazla yaklaşırsanız, beni rahatsız edersiniz, taciz edersiniz. Öyleyse pratik olarak her şeyin taciz olarak göründüğü gibi bir fikre sahibizdir. Size bakıyorum, bunun cinsel taciz olması ihtimal dahilindedir. Sizinle yüksek sesle konuşuyorum, bu sözlü bir tacizdir, her neyse. Her şeyin, bir başka insanın herhangi bir aşırı yakınlığının bir taciz biçimi olabilmesi imkan dâhilindedir. Ve bugün tacize dönük bu korku, tam da hoşgörüsüzlüğün asli bir biçimidir. Ve yine bugün tamamen tacizden kaçınmak olarak hoşgörüden bahsettiğimizde, bunun hoşgörüsüzlük anlamına geldiğini iddia ediyorum. Bu haydi birbirimizi hoşgörelim demek oluyor. Ki bu da aramızda makul bir mesafe bırakalım demek. Laksatif çikolata fenomeninine bir diğer örnek de, bugün varlık ile nasıl başa çıktığımız değil midir?

Bu noktada günümüzün ibretlik figürü benim için George Soros gibi biridir. Kendisi günün yarısında en insafsız finansal sömürüler ile meşguldür, yüzlerce, binlerce hatta milyonlarca hayatı mahveder. Günün kalan kısmında ise aldıklarının bir kısmını geri verir.

Yani gündüzleri çikolata, akşamları laksatif.[müshil]

Dahil olduğu tüm insani yardım programları vesaire. Siyasal programlar, demokratikleştirme, vesaire vesaire. Yani yalnızca insafsız spekülasyonlarla meşgul olmaz, tam aksi bir eylemi de dâhil eder. Hatta daha radikal bir şekilde bugün savaşta olan da tam bu değil midir?

Bence Alman sosyolog Ulrich Beck, "militarist pasifizm" ya da "insani militarizm" terimini icat etmekte haklıydı. Tüm savaşların barış için savaş olarak ilan edildiği günümüzde olan budur. Bu yalnızca nihai hedefin Irak'a barış getirilmesi, savaş tehdidinin ortadan kaldırılması vesaire olarak tarif ediliyor olması değildir. Daha da radikaldir. Savaş harekâtının bizzat kendisinin gitgide daha fazla, oradaki insanlara yardım etmek için bir nevi insani müdahaleyi anımsatmasıdır. Irak saldırısı hakkındaki yakın tarihli meşrulaştırmaları okuyacak olursanız, bunlar sıklıkla Irak'a saldırılmasının, Batıya dönük Saddam tehdidinin ortadan kaldırması için yapıldığı hakkında değildir. Daha ziyade Irak halkına yardım içindir vesaire.

Şuna hiç şüphe yok ki, hiç şüphe yok en nihai laksatif çikolata: Toplama kamplarıdır. Giorgio Agamben'in iddia ettiği gibi, 2**0.yy kolektifinin bu tipik ibretlik vakası tam olarak laksatif çikolata yapısının bu iki yönüne birden sahiptir. Guantanamo ya da her neyse gibi, düşmanı tecrit etme yönü ve insanları, onlara insani yardım sağlamak için bir yerde toplama yönü.** Yani bu iki şey demek oluyor. İlk olarak, bugün tüketimden bahsetmenin savunulduğunu zannetmiyorum. Tüketim toplumunda yaşıyoruz, vesaire. Tam aksini iddia edeceğim. **Tüketmek, risk almak, gerçekten kendini açmak anlamına geldiğinde hiç olmadığı kadar az tüketiyoruz.** <u>Sigaradan bu kadar çok korkmamızın sebebi budur bu arada. Yalnızca tıbbi neticeleri yüzünden değil. Sigara içilmesinde bu kadar korktucu olan, sigarayı gerçekten tüketen birisinin, sigarayı içerdiği tüm bu tehlikeler ile beraber tüketiyor olmasıdır. Bence</u>

günümüzün gerçek tüketicileri uyuşturucu bağımlıları, sigara tiryakileri vesairedir. Ve tersine onlar günümüzün korku figürleridir. Laksatif çikolata yapısı yüzünden bu düzeyde bile zaten bir bakıma kafeinsiz kahve olan ürünleri ararız. Bence esrarın bu kadar popüler olmasının sebebi bu. Çünkü esrar fiilen kafeinsiz afyondur. Afyonsuz afyon. Ona ancak tehlikeli özünden yoksun bırakıldığında sahip olabilirsiniz. Bu kısa ve öz düşünceyi bir sonuca bağlamak için, bugün asli deyim yerindeyse etik emrin, toplumun bizi onunla bombaladığı emrin, artık kendinizi kontrol edin, uğraşılarınızı bastırın vesaire olmadığını söyleyebilirim. Tam aksine emir, keyif almanız, sonuna gitmenizdir. Bugün kendimizi suçlu hissettiğimiz şey budur. Bence psikanalizin rolünü asli bir şekilde değiştiren de budur. Bu onu tarihi geçmiş kılmaz, her zamankinden daha günceldir. Yalnızca işlevi asli bir şekilde değişmiştir. Bu işlevin artık eski güzel ya da öyle görünen günlerdeki, şu takip eden fikir olmadığı açıktır. Diyelim ki cinsel olarak hayal kırıklığına uğradınız, çünkü kimi pederane ya da başka yasakları içselleştirmişsinizdir. Seksten keyif alamazsınız ve psikanalizin işlevi sizi rahatlatmaktır. Bu içselleştirilmiş yasakların baskısını azaltmak. Böylece kendinizi bırakabilir, keyif alabilirsiniz. Diğer bir deyişle keyif almak için toplumsal yasakları ihlal ettiğinizde suçlu hissedersiniz. Bugün neredeyse tam aksi. Beceremediğinizde, keyif alamadığınızda suçlu hissedersiniz. Ve burada bu keyfi yalnızca anlık seks duyusu ya da içmenin vesairenin mutlak hazzı olarak almayalım. Bu iktidardan alınan keyif de olabilir, toplumsal, profesyonel başarıdan da. Hatta New Ageci anlamda ruhani bir keyif bile olabilir. Egonuzun bilinirci anlamda farkına varın vesaire. Bugün ise bu anlamda keyif alamadığınızda suçlu hissedersiniz. Bu da bizi psikanalizin günümüzdeki çifte işlevine getiriyor.

A- Mesaj rahatlayın, yasaklamalardan kurtulun değildir. Mesaj, Alain Badiou'nun harika bir tabirle ifade ettiği gibi şudur: **"Kendinizin acımasız bir sansürcüsü olmasını öğrenmelisiniz."** Psikanalizin bugünkü rolü, sizi keyif alır kılmak değildir. Keyif almamanıza müsaade eden bir alan açmaktır. Bugün psikanalizin asli mesajı budur. Keyif almaya yükümlü değilsiniz. Keyif almamaya izniniz var. Bu elbette keyif almanız yasaklandı demek ile aynı şey değil. Sadece: Keyif almamanıza müsaade var. Dahası bu bizi günümüz süperegosunun, bir yandan müsamahakarlığı zıttıyla sonuçlandıran paradoksları ile karşı karşıya getiriyor. Şunun gibi: Bugün keyif almak bir emir, sonucu ise daha çok yasak, hiç olmadığı kadar düzenleme. Keyif alabilirsiniz ama münasip bir şekilde olursa. Size çok yememeniz emredilmiştir, yürüyüş yapmanız, formunuza dikkat etmeniz, sigara içmemeniz vesaire vesaire.

Şöyle bir etrafa bakınca genç çiftlerin ya da insanların hayatlarını keyif almak üzerine organize ediyor olmalarından daha acınası bir şey göremiyorum. Topyekun düzenleme. Bir diğer taraftan zıttı bir paradoksa sahibizdir. Yeni yükselen köktendincilik denen şey, yeni bir istikrar ortaya çıkarmak, istikrarlı, sabit hiçbir değerin bulunmadığı günümüz dünyasında size sabit etik bir temel sunmak namına burada değildir. Bence tam aksine bir tür hatalı özgürlük uzamı açmak için buradadır. Burada elbette üstü kapalı bir biçimde, Lacan'ın Dostoyeski'nin özlü sözünü tersyüz edişine atıfta bulunuyorum. Tanrı yoksa her şey mubah değildir, Tanrı yoksa her şey yasaklanmıştır. Hedonistik yuppilerin verdiği derstir bu. Tam aksi ama daha az mühim olmayan ders ise: Tanrı varsa her şey mubahtır. Şu anlama gelir: eğer yüce iradenin bir enstrümanı olarak kendi rolünüzü meşrulaştırabiliyorsanız, diğer bir deyişle George Bush ya da Usama bin Ladin gibi sesler duyuyor, yukarıdaki ile iletişim kuruyorsanız, - birçok insanın farkettiği gibi onların ortak noktaları budur, ikisi de dolaysız bir şekilde yukarıdakini işitirler - dilediğiniz her şeyi yapabilirsiniz. Terörist eylemler

gerçekleştirebilir, ülkeleri bombalayabilirsiniz. Vesaire. Öyleyse istemin kendine içkin, yanlış özgürlük dürtüsünün varolduğu günümüz kümelenişinde kendimizi doğrultmanın ne zor olduğunu görüyoruz. Bu nedenle günümüzün esas görevi, ütopyayı, bir ütopya uzamını yeniden yaratmaktır. Bununla ne demek istiyorum?

Elbette eski moda ütopya, hiçbir zaman gerçekleştirilmeyeceğini peşinen bildiğimiz ideal dünyayı düşleme ütopyası değil. Buradaki büyük modeller elbette Platon'un Devlet'i, Thomas Moore'un Ütopya'sı ve unutmamamız gereken Marquis de Sade'ın Yatak Odasında Felsefe'sidir. Klasik ütopya budur. Sonrasında benim kapitalist ütopya adını verdiğim bir şeye sahibiz. Bir hayli ileri gidebilen, yeninin ve yeni arzuların azgın talebi. Tıpkı Amerika'daki bazı topluklarda olduğu gibi. Bugün Amerika'da bazı toplulukların cesetlerle, ölü bedenlerle cinsel oyunlar oynamak isteyen nekrofillerin, cidden haklarından mahrum bırakıldıklarını düşündüklerini öğrendim. Yani onlara ceset sağlamak toplumumuzun vazifesi değil midir?

Nasıl siz öldüğünüzde kalbiniz, organlarınız kullanılabilsin diye imza atıyorsanız, insanlar gönüllü olarak aynı şekilde bedenlerinin kullanılmak üzere nekrofillere vesaire teslim edilmeleri için imza atarak bunu gerçekleştiremezler mi?

Buradaki sorun radikal görünüyor olsa da kapitalist ütopyaya dair saçma bir şekilde mülayim bir şeylerin olmasıdır. Sonuna kadar gidebilirsiniz ama esasında hiçbir şey olmaz. Ama **üçüncü bir ütopyamız var ki,** bu ne gerçekten gerçekleşeceğini tahayyül dahi etmeksizin alternatif bir evren düşleyen klasik ütopyadır, ne de durmadan yeni arzuların, arzularınızı tatmin etmenin aşırı biçimlerinin kapitalist ütopyasıdır. Üçüncü bir yol var, buna tam olarak gerçek ütopyanın gerçek çekirdeği diyeceğim. Bence gerçekten radikal olan ütopya, bir özgür imgelem pratiği değildir. Sanki oturup mümkün ideal dünyaları düşünmekten başka yapılacak daha akıllıca bir şey yokmuş gibi. Kelimenin tam manasıyla içsel dürtünün dışında yaptığınız bir şeyler olmalıdır. Başka türlü yapamadığınızda, yeni bir şeyler icat etmeniz gerekir. Benim için asıl ütopya gelecek meselesi değildir. Başka yol kalmadığında acilen sahnelenecek bir şeydir. Bu anlamda ütopya basitçe şu demektir: Verili sembolik koordinatlar içinde imkansız gibi görüneni yapın. Risk alın, tam da koordinatları değiştirin. Burada çılgınca bir şeyden bahsetmiyorum. Büyük klasik, çok bilinen hatta kimi zaman muhafazakar olan eylemler bu ütopik boyuta sahiptir. Mesela şu saçma örneği alalım; Richard Nixon'ın 30 yıl önceki Çin seyahatini hatırlayın. Burada neredeyse ütopik bir boyut vardı. Neden?

Çünkü imkansız gibi göründeni yaptı. Çin en büyük kötücül süper güç olarak tasvir ediliyordu. Sovyetler Birliği ile ilişkiler yumuşamıştı ama Çin ile değil. Bu eylem tüm koordinatları değiştirdi. İmkansızı başardı. Bugün her şeyden çok buna ihtiyacımız var. Çünkü en nihayetinde bugün gerçek ütopyanın farklı bir düzen olmadığını iddia ediyorum. Mevcut düzenin süresiz olarak işlev görebilmesidir. Gerçek ütopyanın 89'da çözülen komünizm olmadığını, onun 90'ların ütopyası olduğunu iddia ediyorum. Başkalarının yanısıra Francis Fukuyama'nın üzerinde durduğu bu fikir, nihai toplumsal formu, liberal kapitalist demokrasiyi keşfetmiş olduğumuzdur. Bundan ileri gidemeyiz. Formül elimizdedir. Mesele yalnızca onu bir parça daha hoşgörülü kılmak, tüm dünyaya yaymaktır. **Bence 11 Eylül'ün simgesel bir anlamı varsa, bu da o ütopyanın zamanının sona ermesidir.** Tarihin gerçeği geri geliyor. Bu yüzden bugünün dürtüsü bize **"İdeolojik zamanlar sona erdi, tek yapabileceğiniz trendleri kabul etmenin gerçekçi oyununu oynamak. "** diyen, sözümona post-politik politikalarca yıldırılamaz. İmkânsız olanı sahneye koymaya cesaret göstermeliyiz. Ütopyayı düşlemenin değil, ütopyayı sahnelemenin yolunu yeniden

keşfetmeliyiz. Mesele yine **ütopyaları planlamak değil, onları uygulamaktır. Ve bence bu yine yapmalı mı yoksa varolan düzeni öylece sürdürmeli mi sorusu değildir. Çok daha radikaldir. Ölüm kalım meselesidir. Gelecek ya ütopyacı olacaktır ya da bir gelecek olmayacaktır.**

HET VONNİS (2013)

"Adalet yoktur, sadece sınırlar vardır." Albert Camus

Suçsuz yere bir insanları öldürenler kanun boşluğundan faydalanıp kurtulurken, mağdur olandan itirazı görünce, hak arama davasına düşerler. Haksız olanların, hak davası olmaz.

Yönetmen: Jan Verheyen

Senaryo: Jan Verheyen

Ülke: Belçika

Tür: Dram

Rating: 7.1

Vizyon Tarihi: 23 Ağustos 2013

Dil: Hollandaca

Müzik: Steve Willaert

Oyuncular: Koen De Bouw, Johan Leysen, Veerle Baetens, Jappe Claes, Jo De Meyere

Özet

Luc Segers, güzel eşi ve sevimli kızıyla birlikte yaşayan hırslı bir yöneticidir. Uğursuz bir gecede karısı öldürülür; paniğe kapılan kızı da bir kazada ölür. Luc katili teşhis edip hızla yakalatır; katilin bürokratik bir usul hatasi sebebiyle hemen salıverilmesi üzerine ise, kararı durdurmak için elinden geleni yapar.

Şok ve öfke, televizyon aracılığıyla tüm halka yayılır. Luc acı, öfke ve intikam duygularının da ötesinde adaleti kendi elleriyle sağlayacak, daha sonra da onu hayal kırıklığına uğratan anayasal devlete karşı savaşacaktır.

Filmden

Karar alınmadan önce Luc Segers in avukatı Jan De Cock şu açıklamalarda bulunuyor

Jürinin sayın üyeleri, kararınız ne olursa olsun bu acıklı davada asla kazanan bir taraf olmayacak.

Kenny De Groot hayatını kaybetti. Luc Segers tarafından öldürüldü. Ella De Graeve ile Anna Segers Luc Segers'in eşi ve yedi yaşındaki kızı da hayatını kaybetti. Kenny De Groot'un zalimce, anlamsızca şiddetine maruz kalarak.

Bayan Teugels Kenny De Groot'un dokunaklı hikâyesini anlattı. Bu acıklı hikâye beni de etkiledi. Kenny De Groot'un daha iyi bir hayatı hak ettiği konusuna ben de katılıyorum. Anne ve babasının ona yaptıklarıysa rezillik. Umarım ahlaki sorumluluklarının farkına varmışlardır. Ancak bir birey olarak verdiğimiz tüm kararlar bizim bireysel kararlarımızdır.

"Hayır de!" uyuşturucu karşıtı kampanyalar için uygun bir slogan olabilir. Uyuşturucu bir polen gibi kendiliğinden gelip burnunuza girmez. Bir otomobil kendi kendine 180 km hıza çıkmaz. Sürücüsü çıkarır. Yuvalarda büyüyen tek çocuk Kenny De Groot değil. Yıllar boyu yüzlerce, binlerce çocuk şartların el verdiği kadarıyla yuvalarda yetiştirildi. Çoğu kendi isteğiyle oralarda kalmadı. Çoğu çocukluğunu doğru dürüst yaşayamadı. Peki sonuçta hepsi hırsız mı oldu?

Veya katil?

Hiç sanmıyorum. **Bu adamın elinde avucunda bir şey kalmadı. Oysa yakın zamana kadar her şeye sahipti. Güzel bir eşe, harika bir kız çocuğuna. Kariyere, geleceğe. İşte ve arkadaş çevresinde saygı gören biriydi. Hani derler ya, toplumumuzun çimentosuydu.**

Şu ansa geleceği elinden avucundan alınmış durumda. Bir doğal afet, kaza, hastalık veya arkasına saklanılan kader yüzünden değil. Öylesine büyük bir insafsızlık yaşanmasına rağmen hiç kimsenin elinden bir şey gelmemektedir. Size düşen parçaları toplayıp tekrar yapıştırarak yolunuza devam etmektir. Hayat budur çünkü. İnsanlar iyi niyetle ölenle ölünmez derler. Bazen ölünmüyor, bazense ölünüyor. Ancak şunları bir düşünmenizi istiyorum. Kaderin bir bedeni, bir adı olduğunu düşünelim. Eşinizin ve çocuğunuzun ölümünden sorumlu birisi var. Sevdiğiniz ne var ne yoksa yok etmiş birisi var. Bütün planlarınız, hayalleriniz, beklentileriniz yok olmuş geriye bir tek acı ve gözyaşı kalmış. Elinizde kalan, sarılabildiğiniz tek şeyse bir hukuk devletinde yaşadığımız gerçeği olsun. **Düzenli bir toplumda haksızlıklarla mücadele edilir ve cezası verilir. Bunlar da öleni geri getirmez, açılan yarayı kapatmaz elbette. Ancak halkın olayı kabullenebilmesi için olmazsa olmazdır.**

İşte bu gerçekleşmezse Teknik ayrıntı veya sözüm ona usul hatasıyla haksızlıklarla mücadele edilmeyip cezası verilmese hukuk sistemi ne işe yarar?

Hukuk sistemi Luc Segers'i yüzüstü bırakmıştır. Devletle arasındaki yazılı olmayan akit, ki hepimiz için geçerlidir tek taraflı olarak sona erdirilmiştir.

Toplumun düzenlenmesi görevini devlete emanet etmişizdir. Karşılığında vergilerimizi öderiz.

Bu ülkede vergiler de aşırı yüksektir. Ve devletten vatandaşını korumasını bekleriz. Her şeye rağmen bir şeyler ters giderse devletten nüfuzunu kullanarak sorunu çözmesini bekleriz. Mümkünse düzeltir. Gerekirse cezalandırır. Bunlar da vatandaşın devletle olan yazılı olmayan akti içindedir. Yasal katiyet toplumumuzun temel taşlarından biridir. Temel haklarımızdandır. Tartışılmaz bir şekilde hem de. O temel taşı kaldırıp attığınızda hukuk devleti sendeler. Meslektaşımın iddia ettiğinin aksine hukuk devleti usullerin himayesinde olamaz. **Teorik hukuk her şeyden önce gelmemektedir. Ayrıca bu teoriye uyulsun veya çarpıtılsın suçluyu hapishaneden çıkarmamalıdır.** Bu durum hukukun altını boşaltır. Demokrasi adına davranırken gerçekte tam tersi olmaktadır. Hukuk, adaletle eş anlamlı olan konumunu kaybeder. Sonuçta vatandaşlar hukuk devletine olan güvenini kaybeder ve jürinin sayın üyeleri, bu da sistemin altına yerleştirilen bombadır. **Şayet hukuk devleti bir parodiye dönüşmemiş olsaydı Luc Segers'in hayatını mahveden suçlu hapse atılır ve şu anki dava görülmezdi.** Luc Segers eşi cinayete kurban giden ilk kişi midir?

Hayır. Luc Segers çocuğunu kaybeden ilk kişi midir?

Hayır. Ancak bildiğim kadarıyla kanunlara göre kendisine bu yaşananların hiç gerçekleşmediği söylenen ilk kişidir. İnanabiliyor musunuz?

Düşünmeye bir çalışır mısınız?

İşte o an Luc Segers'in aklı başından gitmiştir. Görgü tanıklarını dinlediniz. Artık kendinde değildir. Sanki gözlerinin önüne bir sis perdesi inmiştir. Profesör De Weers insanın üzüntü ve bunalım sonucunda şoka girerek aşırı şiddet gösterebileceğini anlatmıştı. Luc Segers'in yaptıkları, 71. maddede bahsedilen karşı konulamaz suç işleme güdüsüne uymaktadır. Bu nedenle mutlaka suçsuz bulunmalıdır. Jürinin sayın üyeleri. Sizden, topluma karşı bir tehlike oluşturmayan aksine toplum tarafından bir haksızlığa uğramış bu kişiye yardım ederek, geleceğini köreltmemenizi talep ediyorum. Kendisinden vahşice alınan geleceğini farklı bir şekilde yapılandırsın. Bu mağdur kişiye toplumun ve toplum temsilcisi olarak sizlerin hiç olmazsa bu iyiliği yapmasını umuyorum.

Bu görevinizde sizlere cesaret ve bilgelik diliyorum.

BETHLEHEM / Beytüllahim (2013)

Yönetmen: Yuval Adler

Senaryo: Yuval Adler, Ali Wakad

Ülke: İsrail, Almanya, Belçika

Tür: Dram, Gerilim

Rating: 7.2

Vizyon Tarihi: 28 Ağustos 2013

Süre: 99 dakika

Dil: İbranice, Arapça

Müzik: Ishai Adar

Oyuncular: Tsahi Halevi, Shadi Mar'i, Hitham Omari, Michal Shtamler, Tarik Kopty

Özet

İsrail gizli servisinde çalışan Razi ile 17 yaşındaki Filistinli muhbiri Sanfur son iki yıldır baba oğul gibidir. Sanfur üst düzey bir El Aksa militanı İbrahim'in kardeşidir. Gelgelelim, İsrail gizli servisi, Sanfur'un gizli saklı başka ilişkileri de olduğunu ortaya çıkarınca, Razi içinden çıkılmaz bir ikilemde kalır.

Bu film işbirlikçilerin ve Filistindeki Araplar arasındaki anlaşmazlığı (El Aksa-Hamas rekabeti) ni gösteriyor.

Film hayalden gerçeğe doğru bakınca, Filistin ve İsrail Meselesinin gebe olacağı birçok hadisenin varlığına işaret ediliyor.

Senaryosunu İsrailli yönetmen Yuval Adler ile Filistinli Arap gazeteci Ali Waked'in birlikte yazdığı Bethlehem, haberlerde duyduklarınızın ardındaki çetrefilli hakikati son derece gerçekçi, benzersiz bir üslupla gözler önüne seren sert bir film.

Filmden

Geri dön, Sanfur!

Buraya gel!

Beni Badawi'nin yanına geri mi göndereceksin?

Hayır. O beni sana gönderiyor, sen beni ona gönderiyorsun!

Beni Badawi'nin yanına geri mi göndermek istiyorsun?

Hayır, Sanfur!

Hayır!

MÜSLÜMAN ERMENİLER

Mehmed Şevket Eygi

30 Ağustos 2015 Pazar
Milli Gazete

ÜLKEMİZDE çeşit çeşit Ermeni vardır. Kimlik bakımından ikiye ayrılırlar: **Tek kimlikli Ermeniler... İki kimlikli Kripto Ermeniler.**

Tek kimlikliler: Gregoryen, Katolik, Protestan Ermeniler...

Kriptoların dış eğreti kimliği Alevîlik veya Kürtlük olabilir, sıradan Müslüman bir Türk gibi de görünebilir.

Sırrın sırrı, gizlinin gizlisi Pakraduniler veya Bagraduniler vardır ki, onlar hakkında sağlam bilgi edinmeniz imkansız denecek derecede zordur.

Bir de vaktiyle ataları Hıristiyan iken **İslam'a dönmüş yüzde yüz Müslüman Ermeniler** vardır. Onlara artık Ermeni demek caiz değildir. Müslümanlık ırklar üstü bir dindir, onlar bizim has iman kardeşlerimizdir.

Anadolu'da hâlen bozuk bir Ermenice ile konuşan Müslüman topluluklar vardır.

Ermenistan, Ermeni diasporası, Hıristiyan dünyası; kökenleri Ermeni, dinleri İslam olan bu kardeşlerimizi irtidat ve tanassur ettirmek (İslamdan çıkartmak, Hıristiyan etmek) için faaliyet göstermektedir.

Devletin, Diyanet'in, Müslüman cemaat ve tarikatların, Müslüman ziyalıların bu konuyu bilmesi ve üzerinde durması, gerekeni yapması gerekmektedir.

> ***1984'ten beri devam edene PKK hareketi, dıştan Kürt görünüyor ama aslında bir Kripto Ermeni ve Kripto Yahudi hareketidir.***

Trabzon bölgesini ele alan bir Pontus Rum hareketi de vardır. Bendeniz zaman zaman onların internet sitelerini okumaktayım.

Gerçekten, samimî şekilde Müslüman olmuş Ermeni kökenli iman kardeşlerimizi korumak için harekete geçmeliyiz, bu konuda çareler ve çözümler bulmalıyız.

Önce konuyu bilmeliyiz. Çok ciddî araştırmalar yapmalıyız.

Onlar Ermeni kökenli Müslümanları İslam'dan uzaklaştırmak için ne kadar çalışıyorsa, biz bu kardeşlerimizi İslam kardeşliği dairesinde tutmak için yüz misli çalışmalıyız.

Her şey devletten, MİT'ten beklenilmez. Bu konuda bütün sorumlu Müslümanların vazifeleri vardır. Bunları doğru dürüst yapmazlarsa vebal altında kalırlar.

> ***1984'te, Ermeni ASALA terör hareketi işi PKK' Kripto Ermeni terör hareketine devr etti ve aradan 30 sene geçti, biz hâlâ bu terörün içyüzünü, mahiyetini halkımızı iyice anlatamadık.***

Bu terör birilerine belki de bir trilyon dolar civarında haram menfaat ve kazanç getirmiştir.

Terörün toz dumanı içinde muazzam miktarda uyuşturucu ticareti ve kaçakçılığı yapılmıştır.

Silah ve cephane, savaş araç ve gereçleri...

Ordumuza mermi üreten MKE üretimi cephane PKK'ya satılmış veya verilmiştir.

Hainler içimizdedir.

PKK konusunda ikili oynayanlar vardır.

Bir aralar devletin örtülü ödeneği terör bahanesiyle kapanın elinde kalmıştır.

Birileri, Kürt halkını terörist yapmak için gavurun bile yapmadığı eziyetleri namussuzlukları yapmıştır.

Terör yine şiddetlendi.

Müslüman Sünnî çoğunluk olup bitenlerin iç yüzünü bilmiyor.

Dış düşmanlarımız ve onların içimizdeki yardakçıları şimdi de kökenleri ve bazısının lisanları Ermeni diye bir kısım din kardeşlerimizi Ermeni yapmaya çalışıyor.

Güçlü Müslümanlar, ziyalı Müslümanlar, sorumlu Müslümanlar bu konuda ne yapıyor?

Ümmetin, böyle konuları işleyecek, bilgi biriktirecek bir Bilgi Bankası var mıdır?

Müslüman basında bu konuda ne gibi yayınlar yapılmaktadır.

Diyanet ne yapıyor?

Tek kimlikli Hıristiyan, Gregoryen, Katolik, Protestan Ermeni vatandaşlarımı tenzih ederim.

Ateist Türkleri sevmediğim gibi ateist Ermenileri de sevmem.

Ermeni yapsın, Türk yapsın, Kürt yapsın teröre karşıyım.

Bugünkü terörün en fazla Müslüman Kürtlere zarar verdiğini bilirim ve söylerim.

***

Lütfen internetten
/Müslüman Ermeniler/,
/Muslim Armenians/, /Hidden Armenians/
ve başka kelimelerle arayınız, bazılarını okuyunuz, gözleriniz fal taşı gibi açılacaktır.

(Baronu çok büyük olan ve yaban kazı gibi semalarda kanat çırpan birine: Siz böyle konularla meşgul olmazsınız. Size iyi uykular...)

(İkinci Yazı)

Gençler Hizmete Yönlendirilmelidir

MÜSLÜMAN gençlerin İslam’a hizmet edecek şekilde yetiştirilmeleri gerekir. Kendine hizmet ediyor, İslam’a etmiyor, bu yol bâtıldır.

Müslüman gençler ileride İmana, İslama, Kur’ana, Sünnete, Şeriata, İslam ahlakına, vatana, millete hizmet etmelidir, edebilmelidir.

Hizmet edebilmek için neler gereklidir?

Öncelikle hizmet niyeti ve şuuru (bilinci) lazımdır.

Bu niyetinde ihlaslı olması icab eder. Hizmet hizmet diyor ama aklı fikri kendi benliğinde, menfaatinde, parada, zenginlikte, lüks ve konforda. Böyle hizmet olmaz.

Hizmet için yeterli miktarda ilim, kültür, irfan olması gerekir. Cahillikle hizmet olmaz.

Hizmet edebilmesi için kişide ahlak, fazilet, birtakım meziyetler bulunmalıdır.

İhlassız, sahih ve temiz niyetsiz, ilimsiz, irfansız, ahlaksız, faziletsiz hizmet, hizmet olmaz, istismar ve istihdam olur. Yani hizmet perdesi ardında dini ve mukaddesatı kendi emellerine, menfaatlerine, nefsine alet eder, vasıta kılar.

Hizmete en büyük engel kişinin nefs-i emmâresidir, benliğidir. Nefs-i emmâre muhakkak ki, kötülükle çok emr eder.

Herkes kendi başına hizmet plan ve programını bilemez, bulamaz.

Hizmetin şubeleri vardır:

1. İlimle hizmet. Allah için ilim öğrenir, icazet alır, üstad veya müderris olur ve ilim tâlim ederek (öğreterek, talebe yetiştirerek), halkı irşad ederek, uyararak, aydınlatarak, bilgilendirerek, idarecilere nasihat ederek, Allah rızası için faydalı kitaplar telif ve tasnif ederek, ilim yoluyla emr-i mâruf ve nehy-i münker yaparak hizmet eder.

2. Para ve mal ile hizmet. Ticaret yapar, sanayi ve hizmet işleri ile meşgul olur, zengin olur. Zekat vererek, hayırlı işlere yardım ederek, ihlaslı gerçek ulemayı destekleyerek, insanları Allah yoluna sokan tarikatlara yardım ederek mâlî hizmet eder.

3. Dindar subay olarak.

4. Öğretmen olarak.

5. İdareci olarak.

6. Gazeteci ve yazar olarak.

7. Fikir adamı olarak.

8. Politikacı olarak. En zor hizmet budur. Politika işlerine şeytan çok karıştığı için politika ile hizmet çok ama çok zordur.

9. Müslüman anneler babalar oğullarını ve kızlarını İslam'a, vatana, millete hizmet için yetiştirmelidir. Kendilerine hizmet için değil!

10. Doktor olarak da hizmet edilir... **Merhum Profesör Ahmet Yüksel Özemre'nin, "Hasretini çektiğim Üsküdar" kitabında anlattığı Sultantepeli merhum Dr. Sibgatullah bey gibi doktor olur hizmet eder. Dr. Albert Schweitzer gibi olur, hizmet eder... Haftada bir gün hastalara bedava bakar, hizmet eder.**

11. Bu devirde üç büyük hizmet branşı subaylık, öğretmenlik, din görevlisi olmaktır. Bu meslek ve sektörlerde hizmet edebilmek için gerçek dindarlık bulunması şarttır.

12. İmam-Hatip mekteplerinde hizmete yönelik dindar, ahlaklı faziletli, bilgili, idealist, vatansever gençler yetiştirilmelidir.

13. Çocuğunun ileride hep kendi menfaatini düşünen sıradan bir doktor veya mühendis olması ana babaya sadaka-i cariye kapısını açmaz ama oğlu veya kızı hizmet ederse, bu kapı açılır ve anne baba öldükten sonra evladın yaptığı hayırlı işler ve hizmetler dolayısıyla onlara sevap yazılır.

14. Şu husus da hiç unutulmamalıdır: Bir gerçek hizmetler vardır, onların yanında bir de boş ve kof hizmet yaygaraları. Biz çok hizmet ediyoruz, biz biz biz, hizmet hizmet hizmet… Bize para verin… Bizi övün… Gerçek hizmetler Kur'ana, Sünnete, İslam ahlakına, İslam bilgeliğine, Şeriata uygun olan işlerdir.

15. Gerçek hizmetkar ücretini ve mükafatını (ödülünü) Yaratandan ister, yaratıklardan istemez. Bir yandan hizmet hizmet diye bağırıp reklam yapıyor, öte taraftan halktan kendine ücret istiyor ve topluyor. Bendeniz böylesine hizmetkar demem hezimetkâr derim.

Her hâl ü kârda bütün hizmetlerde ihlas ana şarttır. Müslim'deki ihlas hadisinde, ihlassız âlimin, ihlassız şehidin, ihlassız hayırsever zenginin, yüzü üstü sürüklenerek Cehenneme atılacağı beyan buyurulmuştur.

30.08.2015

BİLMİYORSAN CÂHİLSİN

Mehmed Şevket Eygi
06 Eylül 2015 Pazar=Milli Gazete

1.1984'te Ermeni ASALA terörünün sahneden âniden kayb olup (edilip) yerine sözde Kürt PKK'nın getirilmesinin içyüzünü bilmiyorsan,

2.PKK'nın dıştan Kürt görünen, aslında bir **Kripto Ermeni ve Kripto Yahudi** kalkışması olduğundan haberin yoksa

3.Otuz senedir terörün gölgesinde, tozu dumanı içinde yüz milyarlarca dolarlık uyuşturucu, silah ve cephane kaçakçılığı ve trafiği, örtülü ödenek dolapları döndüğü konusunda cahilsen,

4.En az üç bin Kürt köyünün boşaltılıp düzlenip milyonlarca mâsum vatandaşımızı perişan edilmesinin sebebini anlayamıyorsan,

5.Diyarbakır cezaevinde, başka yerlerde suçsuz Kürtlere korkunç zulümler ve işkenceler yapıldığının cahili isen,

6.JİTEM isimli esrarengiz örgütün, astığı astık kestiği kestik hareket ettiğini, bir grup JİTEM'linin araçlarını geçen bir otomobili durdurup içindekileri kurşuna dizdiği haberini duymamışsın,

7.T.C. ordusuna silah ve cephane üreten MKE kurumunun silah ve cephanesinin PKK'ya satıldığı hikâyelerini duymamışsan,

8.Abdullah Öcalan'ın, kendisiyle Bekaa vadisinde görüşen gazeteci Avni Özgürel'e **"Avni bey bu savaş bitmez, bitireni bitirirler"** sözünden haberin yoksa,

9.İsrail'in, güneydoğu Anadolu'yu da içine alan fantoş (kukla, uydu) bir Kürt devleti kurdurarak kendisini emniyete alma planlarının kör cahili isen,

10. Eretz İsrail'in [*İsrail ülkesi]* ne demek olduğunu bilmiyorsan,

11.Bundan yıllarca önce güney şehirlerimizden birinde yapılan uluslararası gizli bir toplantıda birtakım Dönmelerin Anadolu'nun bir kısmından vaz geçtiklerini, kalan kısmında Kemalist ve laik bir Cumhuriyet kalması konusunu müzakere ettiklerini duymadıysan,

12 Yükseklerdeki birtakım Pakradunilerin PKK terörü konusunda tavşana kaç, tazıya tut siyaseti takip ettiğinden bîhaber isen,

13.Merhum Eşref Bitlis Paşa'nın havada uçağıyla birlikte berhava edilmesinin sırlarından haberin yoksa…

Son terör olaylarından hiçbir şey anlamazsın.

Uçaklar muçaklar… Kandil mandil… Bombalar bum bum… Hainler mainler… Kalleşler Malleşler… Gözyaşları…

Terörün yüzde bir kısmı suyun üzerindedir, görünüyor; yüzde doksan dokuzu suyun altındadır, görünmüyor, gizlidir.

Kaç gazete, kaç TV buzdağının görünmeyen kısmı hakkında ciddî raporlar, analizler yayınlıyor?

Olup bitenlerin içyüzünü şehid cenazelerinin, ağlayan annelerin, boynu bükük yetimlerin, mayın üzerinden geçip şarampole yuvarlanmış zırhlı araçların fotoğraflarıyla anlayamazsın.

Otuz senedir devam eden terör hareketi öyle girifttir (karmaşık) ki, bunu anlayabilmek için, ehliyetli ve liyakatli uzmanların vereceği dersleri takip etmek gerekir. Türkiye'de böyle kaç uzman vardır? Uzman iseler medyada ciddî, aydınlatıcı, bilgilendirici, ipe sapa gelir yazılar yazıp halkı uyarsalar ya.

(İkinci yazı)

İndirilmiş İslam'ı Kaldırıp

Uydurulmuş bir İslam Türetmek İstiyorlar

SLOGAN çok güzel… **"Kur'an İslam'ına dönelim…"** Niyet ise müphem, karanlık ve şüpheli… Kur'ana, Sünnete, Şeriata dayalı gerçek münzel (indirilmiş) İslam'ı kaldırıp yerine uydurulmuş beşerî light ılımlı ısmarlama bir İslam getirmek istiyorlar.

Önce Sünneti kaldırmak istiyorlar.

Sünnete ne lüzum var diyorlar, her Müslüman alsın eline bir Kur'an tercümesi, meali veya tefsiri, yapsın doğrudan doğruya kendi içtihadını…

Sünnetin tamamını silip kaldıramıyorlarsa, mütevâtir ve sahih hadîsler konusunda zihinlerde şüphe uydurmak için yıkıcı propaganda yapıyorlar.

Avrupa Birliği kriterlerine uymayan sahih hadîsleri ayıklamadılar mı?

Kur'an Müslümanlığı diyorlar ama bunların bazısı, Fazlurrahman dinine uyarak, Kur'anda 300'den fazla hükümleri bugün geçerli olmayan tarihsel âyet olduğu tezini benimsiyor.

Kur'an Müslümanlığı derken alabildiğine taqiyye ve kitman [*Sır saklama. Kimseye sır açmama hâli]* yaparak saf Müslümanları aldatıp kandırıyorlar.

Osmanlının Ehl-i Sünnet İslamlığını yıkıp laik ve seküler Kemalist bir İslam getirmek istiyorlar.

Ümmet birliği konusunda hiç sesleri çıkmıyor. Ümmeti yıktılar, yerine bin parçalı bir İslam Protestanlığı getirmeye çalışıyorlar.

İslam'ı büsbütün kaldıramayacaklarını bildiklerinden, Şeriatlı fıkıhlı gerçek İslamın yerine içi boşaltılmış seküler bir İslam ikame etmek için açıkça veya sinsice çalışıyorlar.

Türkiye'de taqiyye yaparak dikkatli hareket ediyorlar ama başta Almanya olmak üzere vazifeli adamları ve elemanları, münzel İslamın yerine İslamî bir ideoloji ve hümanizma getirmek için pervasızca konuşuyorlar.

Bunların bir kısmı batınîdir, bukalemun gibi her renge bürünürler.

Halkın anlayacağı ilmihaller hazırlayıp yayınlamıyorlar.

Sünnî geçinen, lâkin suya sabuna dokunmayan bazı hocaları kalkan yapıyorlar.

Namaz kılanların, oruç tutanların sayısı azalmış, umurlarında bile değil.

Kemalist rejimle işbirliği yapıyorlar. Kemalist rejimin temeli laiklik, bunlar da laik ve seküler bir İslam istiyor.

Vazifeleri misyonları var. İslam yine kalsın ama ABD'nin, AB'nin, İsrail'in, Siyonizmin, Kemalizmin istediği bir İslam olsun.

Şeriatsız İslam... Fıkıhsız İslam... Sünnetsiz İslam... Hilafetsiz İslam... Cihatsız İslam... Seküler İslam...

Eimme-i müctehidinin İslamı gitsin, Fazlurrahmanın İslamı gelsin.

Ümmet birliği olmasın, bin parçalı, bin başlı İslam Protestanlığı olsun.

Musalli Müslümanların sayısının azalması onları tedirgin etmiyor. Musalla Müslümanları var ya, onlar yeter.

Onların bir kere bile, Cuma ezanı okununca alış veriş ticaret durdurulsun, halk işyerini dükkanlarını kapatıp camilere ibadete gelsin dediklerini duydunuz mu?

Okullardaki Paşa resimli uyduruk din kitaplarını tenkit ettiklerini duydunuz mu?

Ümmet birliği, Şeriat, Hilafet istediklerini duydunuz mu?

Evet onlar indirilmiş İslamın yerine uydurulmuş bir din getirmek istiyor ve bunu da Kur'an Müslümanlığı diyerek yapıyor.

Allah bizi onların şerlerinden ve hilelerinden korusun.

Allah Müslümanlara uyanıklık nasip etsin.

06.09.2015

http://www.milligazete.com.tr/koseyazisi/Bilmiyorsan_Chilsin/26193

TRANSEKSÜALİZM İLE HERMAFRODİZMDE YASAL, TIPSAL VE ADLİ TIP PROBLEMLERİ

Hastalık mı Değil mi Üzerine Bir Makale

Transseksüel: sıfat Fransızca transsexuel: Hormon tedavisi görüp ameliyat olarak cinsiyet değiştiren.

Hermafrodizm: çift cinsiyetlilik, hem erkek hem de kadın cinsel organlarının birlikte bulunması (tek organizma veya çiçekte)

İnterseksüellik: hem erkeksi hem de kadınsı cinsiyet özelliklere sahip olan insanların durumunu belirtir.

Makale Özeti: Hekimlerin görevleri, hastaların iyileştirilmesidir. Fakat bazı hallerde, iyileşme şarta bağlı ise, ideal ve objektif şekilde daima ulaşılamayan bir sonuç durumunu alır. Tedavi sağlanabilirse, doğal olarak memnuniyet duyulmaktadır. Şifa hali, somatik etken veya psikiyatrik olarak, hasta kişiliğinde, bir değişme sonucu şeklinde değer taşımaktadır. Ancak hekimler için önemli olan, meşguliyet konusu bakımından, bu değişme patolojik veya yeni bir hastalığın doğurucusu değildir. Bir uzuv veya organın kesilmesi, hastanın kişiliğini gösterir. Bu müdahale üstelik alelade bir eylem değildir. Teknik bakımdan sakatlığa sebep olabilen ruhsal bakımdan etkili olan bir yöntemdir. Bu şekil müdahaleler kişiler ve toplum tarafından kabul olunmuştur. Hekim hatasına bu müdahalelerle yardım sağlayabilir. Fakat yasalar izin vermiyorlarsa, hekimin başı derde girebilir. Tedavi için belirli koşullar vardır. Bunları önceden saptamak gereklidir. Cinsel durum dikkatle tetkik olunmaktadır.

Kadın ve erkek olan iki normal kişide, bunları saptayan faktörler arasında belirli bir uymazlık vardır. Kişiler genellikle ruhsal ve düşünsel bakımdan, cinsiyetlerine uygunluk gösterirler. Organik psikolojik anomaliler, interseksüel haller, fazla adetle olarak transseksüalizm vakaları arasında bulunurlar. Bu hermafrodizm ve iyi niyet, iki cinsli kişilerin interseksüellerin tedavi koşullarını teşkil ederler. **Evvelce de söylediğimiz gibi, bir şirürjiyen [cerrahi-operatör hekim], böbrek üstü bezi, sürrenal'in Konjenital hiper plazisinin bir kadında meydana getirdiği, erkekleşme halini ameliyatla tedavi yoluna gidebilir.** Bazı memleketlerde, aynı şekil hareket transseksüalizm içinde kabul edilmiştir. Bütün dünyadaki eğilim, teknik bir güçlük yoksa trrausseksüellerin ameliyat edilmesi merkezindedir. Ancak, bu durum doğal bakımdan, bir problem ortaya çıkarır. Bazıları bu problemi ahlâki bir nitelikte kabul ile, deontolojik sınırlar içinde doğru bulmazlar. Jean Hamburger'in ikinci internasyonal Tıp Ahlâkı Kongresinde, dediği gibi, durum bilimin görevleri arasında olmalıdır. Bununla beraber, ahlâk kuralları arasında her zaman deontolojiye uyulmaz, ekseriya, eğilimlerde hissi zayıflık, bilgisizlik gibi etkiler bulunmaktadır. Titiz bir bilirkişilik, gerçeği ortaya çıkarabilir. Eylem şeklinde, yanılmakda mümkündür. Oksidental ahlâk gelişiminde medeniyetler ilerleyişinde, yavaş yavaş ilerleme husule gelmiş ise, Kantin bir zamanlar belirttiği gibi bu ağırlığın bazı kriterlerle saptanması mümkündür. Deontoloji ise karşıt olarak, bu durumda diğer hususları da derinlemesine araştırmaktadır. Hermafrodizm'le, transseksüllik arasında bir bakıma uygunluk vardır. Bu araştırmada, her iki durum birbirinden ayrılmaya çalışıldı. Bu halde testikül feminizasyonu ile husule gelen gynandroide (jinandroid) erkek transseksüllik araştırılan hususa örnek olabilir. Her ikisinde de senetik, gonadik, gonoforik ve psikolojik cinsel nitelikler benzer durumdadırlar. Ameliyattan sonra, yani kastrasyondan, testise bağlı dişileştirme eylemi ve cinsel organ, vulvo vaginal plastik ameliyatından sonra, J. Aggord'un

iki transseksüel vak'asında, ostrajenik tedavi ile, kişiye morfolojik bakımdan bir dereceye kadar, urogenital, cinsel niteliği eklemiştir. Bunlarda bir dereceye kadar morfolojik görünümde tespit edilir. Yani kadına benzer organı oluşturulmuştur. Temel bakımdan ayrıcalık kalmıştır. Bunlardan birinin edinsel (elde ettiği) dişileştirilmesi, diğerininki, tabiatın edinsel dişileştirilmesi, diğerininki, tabiatın doğal bakımdan eksiklik ile dış cinsel organın esasen kadına benzemesi ile problem hal edilmiştir. Bu şekil bir durum hekimlerin birçoklarının fikirlerinde tüm bir değişme husule getirmiştir. Bu duruma göre tıpsal bir ilerleme için cinsel ayırım anomalileri olması ve bizzat tedavi edilmiş vak'alar bulunmaları gerekmektedir. **Bu hastalara yardım edilmesi gereken tedavilerin yapılması hekimin görevi olarak kabul edilmektedir.** Cinsi belli olmayan kişi, genellikle, aile içinde ekseriya interseksüel haliyle rol oynamaktadır. Transseksüalizmin önemli bir şekilde saptanması ve sekelinin çok erkenden ruhsal, psikiyatrik müdahale yapılması ve seksüalizasyon cinsinin tayini ve beynin görevini yapmasının sağlanması halinde, bu konudaki problemlerin çok büyük bir kısmı hal edilmiş olacaktır.

HAİNLER HAYVAN DEĞİLSE, NE'LER?

MECNUNA ŞİKÂYETE GELEN HAYVANLAR

Mecnun kendi halinde otururken, **çakallar** yanına geldi. Serzenişte bulundular. **"Bazıları vatana ihanet edenler için çakallar yazıyor"**. **"Biz çakallar vatan ihanet eden insanların etlerini yemeyiz, onları bize benzetmeyin"** dediler.

Sonra **itler** geldi, aynı şeyleri söylediler. En sonunda domuzlar geldi, **"biz de en sevilmeyen hayvanlarız, pislik yeriz fakat vatan haininin değdiği erzakı yemeyiz"**

Bütün hayvanlar: **"Adımızı kullanarak onları bize benzetmeyin, onları toprak bile kabul etmez"** dediler.

Mecnun düşündü, bir türlü karar veremedi **peki bunlara hayvan adı dahi veremiyorsak ne diyeceğiz.**

Gizliden bir ses Allah Teâlâ'nın ayetini okuyarak bütün sahrayı kapladı:

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا

"Em tahsebu enne ekserahum yesmeûne ev ya'kılûn(ya'kılûne), in hum illâ kel en'âmi bel hum edallu sebîlâ(sebîlen)."

"Yoksa onların çoğunu hakikaten (söz) dinlerler yahut akıllanırlar mı sanıyorsun? Onlar, başka değil, dört ayaklı hayvanlar gibidir. Belki yolca daha sapıktırlar/aşağıdırlar." Furkan, 44

O zaman vatan hainleri hayvan da değilse, neler?

****

TOPRAĞIN KABUL ETMEDİĞİ CESET

Mekke'nin fethinden sonraki **Huneyn** günleriydi. Bir sahâbe müfrezesi civarda geziyor, düşmanın ânî baskınlarına mâni olmaya çalışıyordu. İşte bu sırada müfreze çölde bir atlı ile karşılaştı. Atlı, hemen **selâm** verdi; onlar da selâmını aldılar. Bu demekti ki; selâm veren Müslüman, alanlar da selâmına mukabele etmekle, aramızda bir düşmanlık yok, **"Sen bizden emin ol, korkma"** demekti.

Ama buna rağmen müfrezede bulunan **Muhallim bin Cessâme** okunu çekmiş ve adamı atından düşürerek orada öldürmüştü.

Öldürülen **Âmir bin Azbat**'ın yakınları da toplanıp, savaş meydanında bir ağacın altında istirahat etmekte olan **Resûlüllah Efendimiz'**e geldiler. Kısas talebinde bulundular, dediler ki; **"Bu Muhallim bin Cessâme nasıl bizim kadınlarımızın ciğerini yakıp, gözlerinden yaşlar akıttıysa, biz de onu öldürmek suretiyle çoluk-çocuğunun gözlerinden yaşlar akıtacağız. Bu bizim hakkımızdır. Muhallim'i bize teslim et"** diye ısrar ettiler.

Ancak Muhallim'in lehinde şâhitlik yapanlar da vardı. Mes'ele pek net değildi. Selâm verenin aslında Müslüman olmayan bir düşman savaşçısı olabileceği de söyleniyordu. "Korkudan selâm verdi." Deniliyordu. Bundan dolayı sevgili Peygamberimiz: **"Size diyetini vereyim, kısastan vaz geçin"** diyerek ölenin yakınlarını razı etmeye çalışmış, bunda da muvaffak olarak 100 deveye sulhu temin etmişti.

Ama Muhallim için mesele bitmemişti. Çünkü selâm veren bir adamı öldürmüştü. Bu öyle geçiştirilebilecek bir hadise değildi. Dostları telkinde bulundular: **"Git Resûlüllah'tan özür dile; senin için Allah'tan af talep etsin, belki kurtulursun."** Dediler. O da huzur-u Peygamber'e gelip yaptığından özür dileyerek, affını istedi. Ama bu suç basit bir şey değildi. Cinayetti. Nitekim Resûlüllah Efendimiz, af isteyen Muhallim'e karşı hiç görülmedik tarzda bir tavır ortaya koyarak şöyle buyurdu:

"Selâm veren adamı nasıl olur da öldürürsün? Sana bu salâhiyeti kim verdi!"

-Muhallim, **"Özür dilerim yâ Resûlellah, benim için Allah'tan af dile"** diye üç defa yalvardıysa da, Efendimiz (sallallâhü aleyhi ve sellem) onu reddederek:

-"Selâm vereni öldüreni Allah affetmesin, çık git buradan!" diye huzurundan kovdu.

Böylece huzurdan uzaklaşan **Muhallim** bir haftadan fazla yaşamamış, üzüntüsünden ölmüş, yakınları da onu bir mezarlığa defnetmişlerdi. Ne var ki haksız yere adam öldüren Muhallim'i mezar da kabul etmemiş, sabahleyin bakanlar, toprağın onu dışarıya attığını görerek, gelip Resûlüllah'a haber vermişlerdi.

Sevgili Peygamberimiz: **"Siz onu gömün"** buyurdu. Öyle yaptılar. Gel gör ki, toprak bir türlü kabul etmiyor, gece yine dışarıya atıyordu. Çaresiz kalan yakınları gelip durumu Resûlüllah'a bildirdiklerinde;

> **"Siz yine onu mezarına gömün; toprak ondan daha kötülerini kabul emiştir, onu da kabul edecektir.**
>
> **Ancak Allah size ders vermek istiyor, mâsum bir adamı öldürmenin Allah indindeki kötülüğünü göstermek için size ibret örneği veriyor.**
>
> **"Sakın haksız yere cana kıymayın, selâm vereni öldürmeyin"**

buyurdu.

**

Milletini korumak için nöbet tutan askere, polise, devlet görevlisine haince tuzak kuranlar, vatanın imkânlarından sosyal yardımlarından faydalanıp, elektrik suyunu harcayıp, parasını ödemeyip kaçak kullananlar, milletin eşyasını kırıp dökenler, toprak bizi neden kabul etmez derler ki.

Hayvanlar haini kabul etmezken bizler haine nasıl güveneceğiz.

Hainler için yaşasın cehennem.

UMÛM-I MEŞÂYIHIN TERBİYESİNE ME'MÛR KUTBU'Z ZAMAN ŞEYH -UŞ ŞUYÛH AHMED ŞEMSEDDÎN (Yiğitbaşı) kaddesellâhü sırrahu'l azîz HAYÂTI, ESERLERİ VE TASAVVUFİ GÖRÜŞLERİ

YİĞİTBAŞI VELÎ'NİN HAYÂTI

DOĞUMU ve ÇOCUKLUĞU

Vaktiyle Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yer alan *Saruhan* sancağının *Akhisar* kazâsına bağlı *Marmara* nâhiyesinde dünyâya gelen [1] müellifimizin adı Ahmed, lakabı Şemseddîn'dir. "*Gölmarmara*" ve "*Marmaracık*" adıyla da bilinen *Marmara* [2] nahiyesi, [3] daha sonraları kazâ olmuş, 1923'te bucak ve 1987'de de *Manisa* iline bağlı *"'Gölmarmara'* adıyla ilçe olmuştur.[4]

Değişik kaynaklarda doğduğu nâhiyeye atfen "Marmaravî", [5] sancağına atfen "Saruhânî", [6] kazasına atfen "Akhisârî", [7] ve *Anadolu* topraklannda yaşamış olmasından dolayı da "Rûmî" [8] gibi nisbelerle anılan Ahmed Şemseddin, daha çok "Yiğitbaşı Velî" unvanıyla meşhur olmuştur ki bu ünvânı alış sebepleri ileride tezimizin "İrşad Faaliyetleri" başlığı altında (Bk.: s. 49 vd.) ayrıca işlenecektir.

Müellifimizin ismini, bizzat te'lif ettiği *Câmiu'l-Esrâr* adlı manzumesinin 152. beytinde kendi dilinden şöyle öğreniyoruz:

"Saruhânî İbn-i îsâ derviş Ahmed ismimiz,

Marmara 'da vâki olmuş mevlidimiz cismimiz *"*[9]

Yiğitbaşı Velı'nin ismine, değişik şekillerde müellifimizin başka eserlerinde de rastlamaktayız:

Silsile-i Ehl-i Tarikat isimli eserinde kendi tarikat silsilesini verirken kendinden "Ahmed Şemseddin" [10] diye söz etmektedir. *Risâle-i Tevhîd'* de de Yahyâ Şirvânî'den kendine kadarki tarikat silsilesini verirken "Şemseddîn-i Marmaravî"[11] ifâdesi yer almaktadır. Bir yerde ise "Yiğitbaşı demekle mâruf olan bu fakır Ahmed"[î4S] kaydını görüyoruz. Bâzı eserlerinde de ismiyle ilgili olarak [il]Bu fakîr ki Îsâ Halîfe oğlu Ahmed'dir ve Marmaravî'dir ve Yiğitbaşı demekle meşhurdur"[12] klişesine rastlıyoruz.

Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî ile ilgili bilgi veren kaynakların çoğu onun vefat târihini vermesine rağmen pek azı doğum târihini belirtmiştir. Biz Marmaravî'nin 839 hicri yılında doğduğunu, Mehmed Sami'nin *Esmâr-ı Esrâr* ile bu eserin bir şerhi niteliğindeki Hüseyin Vassâf'ın *Sefine-i Evliyâ-yı Ebrâr Şerh-i Esmâr-ı Esrâr* adlı kitabından [13] öğreniyoruz. 839 hicri senesi, mîlâdî olarak 1435-36 yılına tekabül etmektedir.[14]

Ne Ahmed Şemseddîn'in kendi eserlerinden ve ne de onun hayâtını anlatan kitaplardan, âilesiyle ilgili fazla bir bilgi edinemiyoruz. Sâdece -yukarıda zikredilen beyitten de anlaşılacağı üzere- muhtemelen bir tarikat halîfesi olan babasının adının "İsâ" olduğunu öğrenebiliyoruz.

Yiğitbaşı Velî'nin çocukluk ve gençlik yıllan, doğduğu nâhiye olan *Gölmarmara'da* geçmiştir. Bu yıllarda muhtemelen önce babasından, sonra da

yöredeki medreselerden, Bursalı Mehmed Tâhir Bey'in "resmî ilimler" dediği zâhirî ilimleri, medrese usûlüne göre [15] tahsil etmiştir. [16] Bâzı kaynaklarda *Hanefi* mezhebine mensup olduğu kayıtlıdır.[17]

Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin okuduğu medrese veya medreseler ile kendisinden ders aldığı hocalar hakkında -ne kendi risâlelerinde ve ne de başka kaynaklarda- maalesef hiçbir bilgi bulunmamaktadır.

Ancak Marmaravî'nin o yıllarda *Hanefi* fıkhı ve *ehl-i sünnet* akaidi alanlarında iyi bir eğitim almış olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Zîra müellifimizin bâzı eserlerinde bizzat isim vererek *ehl-i sünnetin* görüşlerini açıkça ve tam bir ehliyetle savunduğunu [18] ve İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe'den nakiller yaptığım [19] görüyoruz. Ayrıca *Tibyân*'da onun *Hanefi* mezhebinden olduğuna dâir bir kayıt da vardır.[20]

Yine kendisi, İmâm-ı Gazzâlî ve onun kardeşi Ahmed Gazzâlî'nin eserlerini okuduğuna ve tevhide ilişkin görüşlerinden bir kısmım şerhettiğine dâir mâlûmat vermektedir. •

Ayrıca o, *Risâîe-i Tevhîd* adlı eserinin bir bölümünü, o devirde *Manisa* Müftüsü olan Molla Sâlih ismindeki zâtın kendisine sorduğu suallere verdiği cevaplara ayırmıştır. [21] Tüm bunlardan da müellifimizin zahiri ilimler alanında iyi bir alt yapısının bulunduğu ve döneminin zâhir ulemâsıyla hiçbir probleminin olmadığı ve onlarla iyi anlaştığı sonucuna ulaşıyoruz.

TARÎKATE İNTİSABI ve SEYR U SÜLÛKÜ

Kendi de muhtemelen bir *Halveti* şeyhi olan babası Îsâ Halîfe, aldığı medrese eğitiminden sonra manevî terbiyesini de ikmal etmesi maksadıyla Ahmed Şemseddîn'i *Uşak'ın Kabaklı* köyünde bulunan *Halveü* şeyhi Alâeddin Uşşâkî'ye [22] (V. 1485) göndermiştir.[23]

Bizi, müellifimizin babasının da bir *Halveti* şeyhi olduğu kanaatine götüren başlıca sebep, Yiğitbaşı Velî'nin bâzı risâlelerinde ondan "Îsâ Halîfe" [24] diye bahsetmiş olmasıdır. Bunun yanı sıra babasının Ahmed Şemseddîn'i daha küçük yaşlarda -arada oldukça uzak bir mesâfe olmasına rağmen- *Uşak''ın Kabaklı* köyünde bulunan ve bir *Halvetî* şeyhi olan Alâeddin Uşşâkî'ye götürüp teslim etmiş olması da, onun ya *Halvetiyye*''den hilâfet aldığını veyâhut da en azından bu tarîkate müntesib bir mürid olduğunu gösterir.[25]

Yiğitbaşı Velî, Alâeddin Uşşâkî'den (V. 1485) *inâbe* [26] alıp ona intisap etmiştir. [27] O, bu intisabım ve mürşidinin rahle-i tedrisinden geçerken yaşadığı bâzı halleri şu şekilde manzûmeleştirmiştir:

"Gafil iken çün işittim vâr imiş irşâd-ı cân

Deşd-i dil ol dem anın sevdâsına oldu revân

Tâlib olup şeyhe erdim, çün ki- bu sevda ile

İvdiğinden düştü baş ayağına bî-pây ile

Zillet ile anca çektim bu tarikat zahmetin

Hem dahi âyin İle âdâb u âdet zahmetin

Cân ilinden gâlib oldu çün ki bu sevdâ bana

Bâşım ile oldu aklım bî-ser ü bî-pâ ana

Rûh önünde kıldı sevdâ beşer şâhını mât

Nat '-ı dilden geldi, şâh oldu bana akl-ı maâd

Aktı, deryâlar olup ummâna cân ırmakları

Düştüler girdâba bu akl-ı beşer zevrakları

Şevk içinde kalmadı aşka vücûdun tâkati

Za'fa ermiş gelmek anlandı helakin sâatı

Sabr ederken gitti hâlimden benim akl-ı beşer

Geldi hâl oldu bana akl-ı maâd-ı mu 'teber

Ya 'ni sabr ettikçe cem ' oldu maârif kalbime

Rahmet ile ilm için doldu maârif kalbime

Menzilinden yedi derya doldu taştı cümlesi

Vahdet ile varlığın gark oldu geçti cümlesi "[28]

Risâle-i Tevhîd adlı eserinde ise müellifimiz, şeyhinin yanında bulunduğu süre zarfında ondan aldığı dersleri ve bu sırada katettiği merhaleleri şöyle anlatır:

> "Meselâ bizim ahvâlimizin beyânı şudur ki: Şeyhimiz azizimizdir ki telkini zülfikâr-ı bâtınîdir ve âb-ı hayâttır ve kimyâ-yı saâdettir ve rûh-i mukaddestir. Bu tarikatı, muhabbetle ondan tevbe ve telkin ile aldık, tevhide meşgul olduk; tâ bu muhabbet ile kalbimize inip devama erince. Zira muhabbet ile bağlanan zikir dinmez ve zikirle bağlanan muhabbet zâıl olmaz.
> Ondan sonra ikinci ismi telkin eyledi. Ona dahi meşgül olduk; tâ bu muhabbet ile o da kalbimize inip devama erince.
> Ondan sonra üçüncü ismi telkin eyledi. Ona dahi meşgül olduk; tâ bu muhabbet ile o da kalbimize inip devama erince.
> Ondan sonra dördüncü ismi telkin eyledi. Ona dahi meşgül olduk; tâ bu muhabbet ile o da kalbimize inip devama erince.
> Ondan sonra beşinci ismi telkin eyledi. Ona dahi meşgül olduk; tâ bu muhabbet ile o da kalbimize inip devâma erince.
> Ondan sonra altıncı ismi telkin eyledi. Ona dahi meşgül olduk; tâ bu muhabbet ile o da kalbimize inip devâma erince.
> Ondan sonra yedinci ismi telkin eyledi. Ona dahi meşgül olduk; tâ bu muhabbet ile o da kalbimize inip devâma erince.
> Ondan sonra kalbimizde cümle esmanın devâma erdiği hâlen bilindi. Ve istimâ'-ı zikrullâhm devamı da hâlen bilindi."[29]

Yiğitbaşı Velî'nin buradaki ifadelerinden de anlaşılacağı üzere o, Alâeddin Uşşâkî'den mânevi terbiye aldığı bu süreç içerisinde -sonradan kendisinin de hakkında müstakil bir risâle yazacağı- *"atvâr-ı seb'a"* denilen nefsin yedi

mertebesini[30] -her bir mertebeye âit ezkân başarı ile ikmal etmek ve her bir tavrın âdâbma riâyet etmek süreriyle- aşmış ve âdeta mürşidinin manevî okulundan mezun olmuştur. Buradan, Ahmed Şemseddîn'in ne çetin bir imtihandan geçtiği ve bu sınav sırasında mürşidine nasıl tam bir bağlılıkla teslim olduğu ortaya çıkıyor.

Buraya kadar anlatılanlardan, Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin çocukluk ve gençlik yıllarının -gerek âile ortamı ve gerekse *Uşak'ın Kabaklı* köyündeki muhit açısından- tasavvufî bir atmosferde geçtiği, bununla birlikte okuduğu medrese çevresi dikkate alınınca da zâhirî ilimleri ihmal etmeksizin yetiştiği ortaya çıkmaktadır.

İRŞAD FAALİYETLERİ

Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, zâhirî ilimleri tedris edip bâtınî ilimlerde de ehil bir zat olan Alâeddin Uşşâkî'den seyr u sülûkünü tamamladıktan sonra

şeyhinin emriyle onun halîfesi olarak *Manisa'ya* gider.[31]

Önceleri çeşitli câmilerde va'z u nasihatlerle halkı aydınlatan ve daha sonra şeyhinin âhirete irtihâliyle (1485) onun yerine seccâde-nişîn olan[32] Yiğitbaşı Velî, Cumhuriyet'ten sonra *"Adakale Mahallesi"*[33] adım alan, o zamanlar *"Seyyid Hoca*[34] *Mahallesi"* ismiyle anılan yerdeki mescid ve tekkesinde mürşid olarak faaliyetlerini sürdürmüştür.[35]

Burada irşâda başlamasından kısa bir süre sonra etrâfı kendini seven ve intisap edenlerle dolup taşmış[36] ve zamânımn *"şeyhler şeyhi" [şeyhu'ş-şuyûh]* ünvânına hak kazanmıştır.

Manisa'da 3 sene irşadda bulunduktan sonra, bir ara *İstanbul* meşâyihi arasında tarikat işleriyle ilgili bâzı bâtınî meseleler yüzünden çıkan ihtilâfın çözümüne memur edilerek *İstanbul'a* çağrılmıştır.

O da şeyhler arasındaki ihtilâfları halledip[37] şer'a muhâlif faâliyet yürüten tekkeleri kapattırarak tarikat eşyasına el koydurmuştur. İnsaf sâhibi bâzı tarikat mensupları ise Marmaravî'nin ikazları sâyesinde yollarını düzeltmişlerdir.[38]

Bu olayın hangi pâdişâh devrinde gerçekleştiği, müellifimizi *İstanbul*'a kimin dâvet ettiği, dönemin pâdişahıyla görüşüp görüşmediği hususlarında -maalesef- kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlamak mümkün olmamıştır.

Giriş bölümünde de anlatıldığı üzere II. Murad (V. 1451) *Manisa'ya* birkaç kez bizzat gelmiştir. Ancak o târihlerde Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî henüz çocuk yaştadır ve *İstanbul* henüz fethedilmemiştir. Dolayısıyla müellifimizin II. Murad zamânında bu vazifeyi îfa etmesi mümkün değildir.

Fâtih (V. 1481) *Manisa'*ya daha çocukken gelmişti. Ayrıca ikinci kez tahta geçmeden hemen önce de iki yıl kadar (1449-1451) burada bulunmuştur. Bu süre zarfında Marmaravî ile görüşmüş olmaları mümkün gözükmemektedir. Zîra müellifimiz henüz çocukluk döneminin sonunda, ilk gençlik yıllarına adım atmak üzeredir.

Ancak, Yiğitbaşı Velî'nin *İstanbul'a* çağrılışının bu pâdişâh zamânmda gerçekleşmiş olması ihtimâli -zayıf da olsa- vardır. Çünkü Fâtih'in 1481 'de vefat ettiğini ve Alâeddin Uşşâkî'nin (V. 1485) de Marmaravî'yi kendi vefatından çok

daha önce irşadda bulunmak üzere *Manisa'ya,* göndermiş olduğunu göz önünde bulundurursak, Yiğitbaşı Velî'nin bu vazîfe için *İstanbul'a* Fâtih devrinde dâvet edilmiş olabileceği ihtimâli ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu dönem, müellifimizin zâhirî ve bâtınî ilimlerdeki eğitimini tamamladığı, dolayısıyla ilim ve irfan bakımından olgunlaştığı yıllardır. Bizi, bu hâdisenin –zayıf da olsa– Fâtih devrinde olabileceği kanaatine götüren en önemli sebep, müellifimizin ilk eseri olan *"Câmiu'l-Esrâr*"da bu vazifesine ilişkin önemli ipuçları vermiş olmasıdır. [39] Yiğitbaşı Velî'nin 1505'te vefat ettiğini ve te'lîfâtının sayısının 14'e ulaştığım dikkate alırsak, bu ilk eserinin, vefâtından bir hayli önce yazılmış olması lâzım gelmektedir.

2.Bâyezid (V. 1512) şehzâdelik yıllarını *Manisa'da,* değil, *Amasya'da* [40] geçirmiştir. *Manisa* ve dolaylarında bâzı hayır eserleri yaptırdığı [41] bilinmekteyse de elimizde kendinin buraya geldiğine dâir herhangi bir mâlûmat bulunmamaktadır.

Ne var ki II. Bâyezid'in saltanat dönemi, Anadolu'da *Şiî-Bâtınî* karakterli akımların iyice arttığı ve devletin Sünnî mutasavvıflara açıktan destek vermeye başladığı yıllardır. Muhtemelen daha önceleri *İstanbul'a* göç eden *Manisa*lı âileler [42] veya *Manisa'* da bulunan şehzadeler vâsıtasıyla müellifimizin ünü payitahta kadar ulaşmış olmalıdır. O sıralarda aralarında anlaşmazlık çıkan bu *Şiî-Bâtınî* karakterli tarîkatlerle sünnî tarikat erbâbı *İstanbul'da* bulunduğundan bu meseleyi içlerinden birinin halletmesinin –en azından tarafsızlık açısından– uygun olmayacağı düşünülerek Anadolu'da bulunan kâmil bir tasavvuf büyüğüne bu vazifenin verilmiş olması gerekmiş olabilir. Dolayısıyla böyle bir ortamda Yiğitbaşı Velî'nin yukarıda bahsi geçen görevi hakkıyla yerine getirmiş olması akla daha yatkın gelmektedir. Ayrıca II. Bâyezid devrinde müellifimiz ömrünün son yıllarındadır ve ilmen, irfânen ve fikren kemâle ermiş bulunmaktadır. Tüm bunların yanı sıra müellifimizle ilgili yazan belli olmayan bir *Menâkıbnâme'* de [43] Yiğitbaşı Velî'nin yukarıda anlatılan vazîfeyi ömrünün son yıllarına doğru yerine getirdiğine dâir karineler bulunmaktadır. Şu durumda bu hâdisenin II. Bâyezîd devrinde gerçekleşmiş olması ihtimâli, en güçlü ihtimal olarak karşımıza çıkmaktadır.

Buraya kadar anlatılanlardan çıkan sonuç şudur: Yiğitbaşı Velî'nin yukarıda zikredilen vazifeyi hangi pâdişâh devrinde îfâ ettiği kesin olarak bilinememekle birlikte bunun, zayıf bir ihtimalle Fâtih'in (V. 1481) pâdişahlık yıllarının sonlarında veya büyük bir ihtimalle II. Bâyezid (V. 1512) devrinde gerçekleştiği söylenebilir.

Bu hâdise hangi pâdişâh döneminde gerçekleşmiş olursa olsun, burada asıl dikkat edilmesi gereken nokta; o çağda İstanbul meşâyihi arasında vukü bulan meseleleri halletmek üzere Anadolu'dan bir mutasavvıfın, müellifimiz Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin pâyitahta çağrılmış olmasıdır. Bu durum, müellifimizin İlmî, irfânî, fikrî ve hattâ siyâsî gücü ile ilgili fikir vermesi bakımından oldukça önemlidir.

Yukarıda zikredilen olay hakkında kaynaklarda tafsilâtlı bilgi yok ise de müellifimizin kendisi, *Câmiu'l-Esrâr'* ın – *"Hakk'ın, tasavvuf yolunun ve çeşitli ilhâd davranışlarından sakınmanın açıklanmasına dâir"* mânâsına gelen– *"Fi Beyâni'l-Hak ve Beyâni Tarîki 't-Tasavvuf ve 'l-İhtirâz ani 'l-İlhâdi 'l-Muhtelife "* isimli

kısmında bu konuya atıflarda bulunmak sûretiyle önemli ipuçları vermektedir.

Burada Yiğitbaşı Velî, meşâyihin tasavvuf ve tarîkatlere ilişkin pek çok nasihatlerde bulunduğunu, ancak bâzı kimselerin onların sözlerini kendilerine göre yorumlayarak yanlış yola saptıklarım ve bu yanlışlıklarıın da kendilerine âdetâ bir mezhep edindiklerini[385] bildiriyor. Müellifimize göre bu kimseler, dinden çıkmaya kadar varan bu indî anlayışlarını meşâyihe mâl etmeye kalkışmışlardır. Oysa onların mezhepleri mezmumdur. Çünkü bu kişiler tevhid ehli olduklanm söylerler; ama ne sözleri ve ne de davranışlan, buna uygunluk arzetmez.[44]

Bâzı kimseler de Cenâb-ı Hak dışında birtakım insanları kendilerine mâbud edinerek sûretlere tapınmaya başlamışlar ve "ehl-i ilhâdın galîzı" konumuna düşmüşlerdir.[45]

Ayrıca Yiğitbaşı Velî meşâyihin mezarlarını ziyâret edip onlardan istimdad dileme konusunda da aşırılıklara kaçıldığını, oysa bu ziyâretlerin kalp/gönül hastalıklarına devâ olamayacağını söyler.[46]

Yiğitbaşı Velî'nin ifâdelerinden anladığımıza göre *İstanbul'daki* bu ihtilâfın sebebi, *Bâtınî* ve *Hurûfi-meşrep* tarîk erbâbının İslâm'a mugayir hal ve davranışlarıdır. Müellifimiz bu kimselerin özelliklerini şöyle târif eder:

"Ehl içinde bunların mezhebleri mezmûmdur
Mezhebin terketmeye, bu yolda ol mahrûmdur

Ehl-i tevhîddir dediler, gerçi bunlar akl ile
Ne tarîka uydu kavli, ne cevâbı nakl ile

Ba 'zı da bildim sanıp oldu Hurûfî mezhebi
Ya 'ni bir ma 'nâya misi etmiş zurûfi mezhebi

Âdem için dediler, terkîb-i harf-i ma 'nadir
Nutkuna der, ol kelâmullâh-ı nâtık iş budur

Arifiz der, şöyle zam eyler ki bunlar bildiler

Lîk ammâ bilmeyip indî galatta kaldılar

Bil, fenasız mâyesiz irfana ermez bir sıfat
Kim ki bî-hâl olan ilhâd ile ol indî galat

Ba 'zı da bildim sanıp insâna kılmış tâatin
Ya 'ni misl etmiş Hakk 'a, ma 'bûd edinmiş suretin

Zâhir ü bâtın kamu ma 'nâyı besler her suver
Bilmeyip bunlar velî, sûret-perestler oldular

Hikmet ile işbu hâlin bilmediler ehlini
Kim anın hüsnü maârif tuttu, bunlar cehlini

Ba 'zı da oldu Vücûdî mezhebi, der bir vücûd
Ya 'ni cümle Hak vücûdudur dediler her vücûd

Ehl içinde ehl-i ilhâdın galizidir bular
Özlerinde arı yollarını murdâr ettiler

Sandılar bunlarda buldukları tevhîd ola
Sandılar özleri emmâreden ifrît(?) ola

Bil, mürîd ile meşâyih kısmının yetmiş bini
Nâra dâhil ola denmiştir anın yetmiş bini

Siz dahi bu zümreden olman sakın, eylen hazer

Şer ' ile telkin ile kalbî veleddir mu 'teber"[47]

Halbuki müellifimize göre tasavvuf zümresi içerisinde müsbet sûfîler de vardır ve asıl bunlara tâbi olunmalıdır:

"Ba 'zılar da sûfî şeklinde olana baktı hor

Her birin mülhid sanıp bu cümleye buldu kusür

Bu kişiler ehl-i sünnetten cemâat yârıdır

Bî-garaz tâat kılarlarsa Hakk'ın ebrârıdır

Bilgil ebrârın tarîki şânına lâyık budur

*Mezhebi, dîni temizine dahi **bâyık**(?) budur (Eski Türkçe: Baba)*

Ehl-i ilmin cümlesini şeyh ü mürşid bileler

Olmaya kim başka birin şeyh edinip katalar

Lîk derse hem mukarreb hem dahi ebrâr ola

Ehl-i hâlin başka birin şeyh edinip yâr ola "[48]

Câmiu 'l-Esrâr 'ın -burada bâzı mısrâlarının kaydedildiği- yukarıda adı geçen bölümüne bakılınca; Ahmed Şemseddîn'in bu işle görevlendirilmesinin tesâdüfî olmadığı, aksine çok isabetli bir tercih olduğu, onun bu meselelerde yeterli ilmi birikime sâhip yetkin bir velî ve **"hem âlim, hem de sûfî"**[49] olduğu anlaşılıyor.

Yiğitçe söz ve davranışları ile tanındığından dolayı [50] bu hâdiseden önce de Marmaravî'ye "Yiğitbaşı" deniliyor olmakla berâber müellifimiz, yukarıda anlatılan vazifesi esnâsmda meşâyih arasındaki meselelere yiğitçe işâretlerde bulunması sebebiyle bu ünvâna bir defa daha hak kazanmış [51] ve *"Yiğitbaşı* "lığı bir kez daha tescil olunmuştur. Zira yabancı unsurlarla münâsebeti durumunda mensuplarının farklı hâlet-i rûhiyelerine göre şekil almaya müsâit sübjektif yapısı sebebiyle içerisine şer'a muhâlif unsurların karışması kuvvetle muhtemel olan tasavvuf ve tarîkatler sâhasında söz söyleyebilecek seviyede kemâle ermiş olmak her kişinin başarabileceği bir iş değildir. Bu, hem zahirî, hem de bâtınî bakımdan derin bir İlmî vukufun yanı sıra gerek devlet, gerekse tasavvuf kurumu açısından birtakım sosyal dengeleri göz Önünde bulundurma sorumluluğu ile biraz da cesaret ve babayiğitliği gerektiren bir vazifedir.

Her ne kadar "*Yiğitbaşı"* Arapça *Ebu'l-Fityân"* veya *"Fetâ'l-Fityân"* mânâlarına geliyor [52] ve *Fütüvvet* ve *Ahilik* kurumunu hatırlatıyor ise de biz, müellifimizin "Ahî şeyhliği" demek olan *"Yiğitbaşı"*lık ile herhangi bir ilgisinin bulunup bulunmadığına dâir kendi eserlerinde ya da öbür kaynaklarda herhangi bir

bilgiye rastlayamadık.

Bilindiği gibi *Yiğitbaşı,* zamanla esnaf teşekkülleri hüviyetine bürünen *Ahilik* kurumunda vazife sâhiplerinden birinin adıdır. *Kethüdâ'* lardan [53] sonra gelen ve her esnaf tarafından ayrı ayrı olarak kendi aralarından seçilen *Yiğitbaşı'lar, Kethüda'|w|z.* esnaf arasında emir ve haber verip alma göreviyle yükümlü oldukları gibi esnafa âit teşkilât ve düzenlemeleri de tâkjp ederler ve *ehl-i hibrelik* [54] (bilir kişilik) de yaparlardı. Sefer münâsebetiyle *Kapıkulu Ocakları* [55] için istenilen *"Orducu* "lar [56] da *Kethüda*, *Yiğitbaşı* ve o esnafın yaşlıları tarafından sağlanırdı. *Yiğitbaşılık* Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine kadar devam etmiştir.[57]

Yiğitbaşı Velî, *İstanbul'daki* bu vazifesini icrâ ettikten sonra tekrar *Manisa'ya* geri dönerek tarikat faâliyetlerine devam etmiştir.[58]

TARİKATI ve SİLSİLESİ

Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, (V. 1505) *Halvetiyye* tarîkatinde, en çok şûbesi bulunan ve "orta kol" [59] ' olarak bilinen "*Ahmediyye*" [60] şûbesinin kurucusudur. Ebû Abdillâh Sirâceddin Ömer b. Ekmeleddin ei-Lahcî el-Halvetî [61] (V. 1397-98) tarafından *Azerbaycan'da,* kurulan *Halvetiyye*, [62] onun değişik bölgelere dağılan halîfeleri aracılığıyla çok geniş bir coğrafyaya yayılmış ve zamanla İslâm dünyâsının en fazla şûbe ve kola sâhip tarîkati hüviyetini kazanmıştır.

Esâsını *kelime-i îevhîd* ve *esmâ-i seb*'a [63] zikri ile *sülük* ve *rüyaların* tâbir ve yorumlarının oluşturduğu[64] *Halvetîlik*. pîr-i sânî[65] Yahyâ Şirvânî'den (V. 1464)

sonra şu 4 ana şubeye ayrılmıştır:

1- *Rûşeniyye* [Kurucusu: Dede Ömer Rûşenî (V. 1486), *Tebriz]-*

2- *Cemâliyye* [Kumcusu: Cemâl Halvetî [Çelebi Halîfe] (V. 1494), *Tebükf*

3- *Ahmediyye* [Kurucusu: Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî

(V. 1505), *Manisa]*[66]

4- *Şemsiyye* [Kurucusu: Şemseddin Ahmed Sivâsî (V. 1597), Sivas][67]

Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin silsilesi; Alâeddin Uşşâkî (V. 1485), İbrahim Tâceddin Kayseri [68] (V. 1478), Pîr Muhammed Bahâeddin Erzincânî (V. 1474) yoluyla Yahya Şirvânî'ye (V. 1464) ulaşır.[69]

Bâzı kaynaklarda İbrahim Tâceddin Kayserî'nin halîfesi olan Alâeddin Uşşâkî'nin ayrıca Çelebi Halîfe [Cemâl Halvetî]'den (V. 1494) de el aldığı kaydedilmektedir. [70] Ancak biz burada Alâeddin Uşşâkî'nin (V. 1485), Yahyâ Şirvânî'den hilâfet alan[71] ve Cemâl Halvetî'ye de intisap ettiği bilinen[72] Alâeddin er-Rûmî[73] (V. 1463) ile muhtemelen karıştırıldığı kanaatindeyiz.

Harîrîzâde, *Tibyârf da Ahmediyye* silsilesini verirken Pîr Muhammed Erzincânî île Tâceddin Kayseri arasında Çelebi Halîfe'nin ismini de zikretmektedir. Bu durumda Atâî'nin verdiği bilginin aksine İbrahim Tâceddin Kayserî'nin, Çelebi Halîfe'den halifelik almış olması lâzımdır. Ne var ki Marmaravî'nin kendi silsilesiyle ilgili bizzat verdiği bilgiler, Harîrîzâde'nin değil,

Atâî'nin kaydettiği silsilenin doğru olduğunu göstermektedir.

Yiğitbaşı Velî, *Câmiu'l-Esrâr*'ında kendi silsilesini manzum olarak şöyle verir:

"Kimdir anlar, biz anı tertîb ile fıkr edelim
Evvelâ biz kendimizi özr ile zikr edelim

Saruhânî ibn-i Isâ Derviş Ahmed ismimiz
Marmara 'da vâki ' olmuş mevlidimiz cismimiz

Germiyânî'dir anın pîri Şeyh kâmil-i Ali
Hem şehi irfân ile meşhur Uşşâk-ı Velî

Kim anın pîri de İbrahim kâmil-i Kayseri
Tâlib-i Hakk'a olubdur bu tarîkin rehberi

Kim anın pîri de Erzingânî'dir irfân ile
Şeyh-i piridir kemâl-i iştihâr-i şân ile

Kim anın pîri de meşhûr-i Tarîk-ı Halveti
İsmidir Seyyid-i Yahya kutb-i a 'lâ rif ati

Ehl içinde budur ol irfân ile fahr-i acem
Levh-i ma 'nâda, ledünnîden komuştur bu rakam

Tâ ki bu tertîb ile ser-çeşme olmuştur Ali
Evliyânın serveridir cümleye kutb ü velî

Bundan evvel de Ebû Bekr, Ömer ü Osmân ile
Her birisi kıldılar irşâdı böyle cân ile

Sırr-ı Ahmed 'den gelir bi'l-cümle irşâdı bilin
Zâhir ü bâtın kamunun oldur üstâdı bilin

Zikr olunan cümlenin ruhun mukaddes bilelim
Himmet ilen, biz dahi bu fi 'li böyle kılalım"[319]

Müellifimiz, *Risâle-i Tevhîd* adlı eserinde ise silsilesini şöyle vermektedir.

"Telkîn-i silsileyle bu mâye Seyyid Yahyâ hazretine geldi (kaddesellâhü rûhahu'l-azîz). Seyyid Yahyâ hazretinden Molla Pîr-i Erzincânî'ye geldi. Şeyh Pîr hazretinden Şeyh Tâceddîn-i Kayserî'ye geldi. Ve Şeyh Tâ ceddin hazretinden Şeyh Alâeddîn-i Uşşâkî'ye geldi. Ve Şeyh Alâeddin hazretinden şimdi bu fakire geldi. Ya'nî Şemseddîn-i Marmaravî'ye geldi."[74]

Yine Ahmed Şemseddîn-i Marmara vî, *Silsile-i Ehl-i Tarîk at* adlı eserinde Yahyâ Şirvânî'den kendine kadar olan silsilesini şu şekilde kaydetmektedir: "...Seyyid Yahyâ, Pîr Erzincânî, Şeyh İbrahim Kayseri, Alâeddin Uşşâkî, Ahmed Yiğitbaşı."[75]

Ayrıca, *Ahmediyye*'nin *Sinâniyye* kolunun kurucusu İbrahim Ürnmî Sinân'ın (V. 1568) baş halîfelerinden olan Seyyid Seyfullah Kasım Efendi, [76] (V. 1601) Yiğitbaşı Velinin tarikat silsilesini manzum ifâdelerle şu şekilde zikreder:

"Hakk'a hamd ve Resulü'ne tahiyyât

Tarikat silsilesin ettim isbât

Benim pirim, azizim, Şeyh Sinan 'dır

Anın şeyhi de Hacı Karaman 'dır

Anın piri Yiğitbaşı'dır Ahmed

Hudâ rahmet kıla, bi- hadd ü bî-add

Alâeddin Uşşâkî'den alıp el

Olubdur mürşid-i kâmil-i mükemmel

Anın şeyhidir îbrâhim-i Sânî

Anın piri Muhammed Erzincânî"[77]

Ahmediyye şûbesinin *Halvetiyye*[1] den ayrıldığı en önemli nokta, sülük için *esmâ-i seb'ayı* tamamladıktan sonra 5 ismin daha eklenerek Allah'ın toplam 12 isminin zikredilmesinin gerekli görülmüş olmasıdır. *"Hamse-i zâide"* denilen ve ***Vehhâb, Fettâh, Vâhid, Ahad*** **ve** ***Samed'den*** müteşekkil bu 5 isim' *furû*", *esmâ-i seb 'a* ise *"usûl"* mesâbesindedir.[78]

Ahmediyye'' den doğan ilk kol, Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin halîfesi Hacı İzzeddin Karamânî'nin (V. 1527) silsilesinden İbrahim Ümmî Sinan'a (V. 1568) nisbet edilen *Sinâniyye'dir.* Daha sonra XVI. asrın sonlarından itibaren ise, silsileleri Yiğitbaşı Velî'ye ulaşan *Ramâzâniyye, Uşşâkıyye* ve *Mısriyye* ile bunların kollan kurulmaya başlamıştır.

Ahmediyye''nin kollaı ve kurucuları, vefat yerleri ile birlikte [79] ana başlıklar hâlinde şu şekilde verilebilir:

I- SİNÂNİYYE: İbrahim Ümmî Sinân (V. 1568), İstanbu

A) Muslihiyye: Muslihuddin Mustafa (V. 1688), Tekirdaği

B) Zühriyye: Ahmed Zührî (V. 1744), Selânik

II- UŞŞÂKIYYE: Hasan Hüsâmeddin Uşşâkî(V. 1593), İstanbul

A) Câhidiyye: Ahmed Câhidî (V. 1659), Çanakkale

B) Cemâliyye-i Saniye. Mehmed Cemâleddin (V. 1751), İstanbul

C) Salâhiyye: Abdullah Salâhaddin Uşşâkî (V. 1783), İstanbul

III- RAMAZÂNIYYE: Mahfî Ramazan Efendi (V. 1616), İstanbul

A) Buhûriyye: Mehmed Buhûrî (V. 1630), Edirne

B) Cihangîriyye: Hasan Burhâneddin Cihangiri (V. 1663), İstanbul

C) Cerrâhiyye: Nûreddin Cerrâhî (V. 1721), İstanbul

D) Raûfiyye: Ahmed Raûfî (V. 1757), İstanbul

E) Hayâtiyye: Mehmed Hayâtı (V. 1767), Ohri [Bugün Makedonya-Arnavutluk sınırında yer alan bir kent]

IV- MISRİYYE: Muhammed Niyâzî-i Mısrî (V. 1694), Ltmni [Ege'de bugün Yunanistan'a âit bir ada]

Burada kaydedilen meşâyihin hayat hikâyelerinden ve vefat ettikleri yerlerden de anlaşılacağı üzere *Ahmediyye* şûbesi, Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'den sonra *Manisa'nın* yanı sıra, onun halîfeleri eliyle daha çok *İstanbul*, *Trakya* yöresi ve *Balkanlar'da.* Yaygınlık kazanmıştır,

HOCA ve TALEBELERİ

Yiğitbaşı Velî'nin zahirî ilimlerdeki hocaları ve varsa talebeleri hakkında kendi eserlerinde veya müellifimiz hakkında bilgi veren diğer kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlayamadık. Burada bahsedeceğimiz hoca ve talebeleri, Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin tasavvuf! ve manevî eğitim bakımından hoca ve talebeleri; yâni şeyh ve halîfeleridir.

Daha önce de söz edildiği gibi Marmaravî'nin kendisine intisap ettiği şeyhi Alâcddin Uşşâkî'dir (V. 1485). Maalesef kaynaklar onun hakkında fazla bir mâlûmat vermemektedir. Sâdece Hocazâde Ahmed Hilmi'nin *Ziyâret-i Evliyâ*'sı bizi kısaca aydınlatmaktadır. Bir de Nev'îzâde Atâî'nin *Hadîkatü l-Hakaikin'de Halvetiyye* silsilesi verilirken Alâeddin Uşşâkî'ye âit bir-iki satırlık bilgiye rastlıyoruz.

Atâî'nin kaydettiğine göre [80] Alâeddin Uşşâkî hal ehli bir aziz idi. "Kabaklılı Alâeddin" demekle meşhurdur. İki halîfesi vardır: Biri *Manisa*'da *Yiğitbaşı Tekkesinde* Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, öbürü ise *İstanbul'da Ekmel Tekkesi* ismindeki tekkede irşad faâliyetlerinde bulunan Şeyh Süleyman adındaki bir zattır.

Hocazâde Ahmed Hilmi ise onu "**kemâl-i akl u irfâniyle meşâhir-i asrının en ma'rûfu olan şeyhu'ş-şuyûh Alâeddin Uşşâkî hazretleri...**" [81] şeklinde tanıtır. Onun verdiği bilgilerden öğrendiğimize göre Şeyh Alâeddin, zahirî ilimleri tahsil ettikten sonra Tâceddin İbrahim Karamânî [Kayseri olacak [82]]'nin (V. 1478) gözetiminde uzunca bir süre sohbet, riyazet ve raücâhedede bulunmuş ve tarikat âdâbını onun eliyle tamamlayarak müridlerin terbiye ve sülükleriyle meşgul olmaya başlamıştır. Pek çok kerameti zahir olan Alâeddin Uşşâkî 890 hicri [14S5 mîlâdî] yılında âhirete irtihal eylemiştir.[83]

Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin talebelerine gelince:

Bunlardan en önemlisi, Hacı İzzeddin Karamânî'dir (V. 1527). [84] Zîra *Ahmedlyye'nin Mısriyye* [85] dışındaki üç ana kolunun silsilesinde Marmaravî'den sonra Hacı İzzeddin Karamânî yer alır. Dolayısıyla *Ahmediyye'nin* daha çok bu zat vâsıtasıyla geniş bir coğrafyaya yayıldığı söylenebilir.

Meselâ, *Ramazâniyye* kolunun silsilesi, [86] tarîkatin sahibi Ramazan Mahfî Efendi'ye kadar onun da vâsıtasıyla şu şekilde ulaşır: Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, Hacı İzzeddin Karamânî (V. 1527), Şeyh Kasım Çelebi (V. 1534), [87] Muhammed Muhyiddin Karahisârî (V. 1586) [88] ve Ramazan Mahfî Efendi.[89]

Sinâniyye kolunda da silsile, Hacı İzzeddin Karamânî ve Şeyh Kasım

Çelebi vâsıtasıyla İbrahim Sinân Ümmî'ye ulaşır.[90]

Uşşâkıyye kolunun silsilesi ise Hacı İzzeddin Karamânî ve Seyyid Ahmed Semerkandî vâsıtasıyla Hasan Hüsâmeddin Uşşâkî'ye ulaşır.

Mısriyye **silsilesi ise genellikle her biri diğerinden daha cezbeli ve şâir-meşreb zevattan müteşekkildir: Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, Şeyh Tâlib Ümmî, Elmalılı Şeyh Abdülvahhâb Efendi, Emirzâde Şeyh Ahmed Efendi, Elmalılı Şeyh Yûsuf Sinân Ümmî, tarikat sâhibi Muhammed Niyâzî-i Mısrî.**[91] Bâzı kaynaklarda *Mısriyye* silsilesinde Elmalılı Yûsuf Sinân Ümmî'nin (V. 1657) Elmalılı Eroğlu Nûri'den[92] de hilâfet aldığı[93] bildirilmektedir.

Oğlanlar Şeyhi İbrahim Efendi (V. 1654) [94] ve onun talebesi Sun'ullâh-ı Gaybî (A[7]. 1676'dan sonra) [95] de fikirlerinde Yiğitbaşı Velı'nin tesiri görülen mutasavvıf şâirlerdendir. *Bayramî/Melâmî* koldan da icâzetli bulunan Gaybî'nin *Halveti* silsilesi de Şeyh Muslihuddîn-i Kiitahyevî (V. 1661), Elmalılı Sinân-ı Ümmî (V. 1657), Eroğlu Nuri (V. 1603) ve Abdülvehhâb-ı Nekevî (Elmalılı) (V. 1596) yoluyla Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'ye ulaşmaktadır. Gaybî, *Bayramî/Melâmî* tarikten şeyhi olan İbrahim Efendi ile bir arada bulundukları 1649-1655 yıllan arasındaki zaman zarfında yaptıkları sohbetlerinden teşekkül ettirdiği *Sohbet-nâme* 'sinde, Yiğitbaşı Velî'nin ismini ve *Câmiu'l-Esrâr* adlı risâlesini zikretmek sûretiyle söz konusu eserden nakiller yapmakta ve Marmaravî'den övgüyle bahsetmektedir.

VEFATI

Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, hicri 910 yılının sonlarına doğru 71 yaşında vefat etmiştir. Kaynaklarda, müellifimizin hangi ayın hangi gününde âhirete irtihal ettiğine ilişkin ayrıntılı bir îzah bulunmamaktadır.

910 hicri senesinde, mîlâdî 1504'den 7 ay, 1505'den de 5 ay bulunmaktadır.[360] Bursalı Mehmed Tâhir Bey'in *Osmanlı Müelliflerini,* 910 yılının karşılığının 1504 olarak kabul edilmesinden olsa gerek, muahhar yazarlar, Yiğitbaşı Velî'nin vefat yılı olarak hep bu târihi esas almışlardır.[361] Ancak, Harîrîzâde'nin *Tibyân* 'ında müellifimizin âhirete irtihâliyle ilgili olarak "910 senesinin sonlanna doğru"[362] kavdı bulunmaktadır. Bu durumda Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin vefat târihini, mîlâdî olarak 1505 senesi kabul etmemiz gerekmektedir.

Kaynakların çoğu, 910 senesini kesin bir şekilde müellifimizin vefat târihi olarak vermektedir. Bununla birlikte Mehmed Sâırıi, Hüseyin Vassâf ve Bandırmalızâde Ahmed Münîb, eserlerinde 910 senesinin yanı sıra 900 yılını [96] da kaydetmektedirler. Ne var ki kaynakların kahir ekseriyetinin 910 senesini hiçbir şüpheye mahal bırakmaksızın ittifak hâlinde aktarması ve adı geçen bu iki müellifin bu rakama da yer vermeleri, Yiğitbaşı Velî'nin vefat târihi olarak 910 hicrî yılının kabul edilmesi gerektiği sonucunu doğurmaktadır.

Yeri gelmişken Yiğitbaşı Velî'nin yaşadığı dönemle ve dolayısıyla da vefat târihiyle ilgili olarak ilk kez Necdet Okumuş'un ortaya attığı görüşleri burada kaydetmekte yarar görüyoruz:

Okumuş'a göre, ortaya çıkan bâzı yeni kaynakların ve târihî olayların ışığında konuya bakıldığında Yiğitbaşı Velî'nin mîlâdî XVI. asnn ikinci yansında hayatta olması lâzımdır. [97] Zîra müellifimiz *Câmiu 'l-Esrâr* adlı eserinde *Manisa* şehrine dâir vazdığı 2 bevitte bizzat kendisi sunlan söyler:

"Bil bu şehri, şâh ü Sultân Mustafâ 'nın tahtıdur

Cami' olan taht-ı a 'zam atasının bahtıdır

Şâh ü Sultân Mustafâ, Sultân Süleymân oğludur

İbn-i ibn-i hân ile bu nesl-i Osmân oğludur. "[98]

Kânûnî Sultan Süleyman'ın büyük oğlu olan ve *Manisa'da* doğup, 1533-1541 yıllan arasında burada şehzadelik yapan Şehzade Mustafa'nın doğumu 921/1515'dir ve 960/1553 yılında öldürülmüştür. [99] Şu durumda müellifimiz, kendi eserinde Kânûnî'nin oğlu Sultan Mustafa'dan söz ettiğine göre, o târihlerde hayattaydı.

Yine Yiğitbaşı Velî'nin *Câmiu'l-Esrâr* isimli eserindeki şu beyitlerde Kânûnî Sultan Süleyman (V. 1566) ve onun döneminden bahsedilmektedir:

*"**Hem selâm olsun, dahi şol âlemin sultânıdır***

Adl-i Hak etmek anın kalbinde dâim câmdır

Devlet ile Âl-i Osmân 'ın zamânıdır dilim

Şöhret ile ismidir Sultan Süleyman bin Selim. "[100]

Kânûnî'nin 1520-1566 yıllan arasında padişahlık yaptığı [101] göz önünde bulundurulursa, Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî yine bu târihlerde yaşıyordu.

Ayrıca *Ankara Millî Kütüphâne'de* bulunan *Manisa Şer'iyye Sicilleri'nin* 2 no'lu defterinin 161. sayfasındaki Yiğitbaşı ve tekkesiyle ilgili bir belgede *Şeydi Hoca mahallesindeki Yiğitbaşı Tekkesi*'nin sokağında bulunan çeşmenin suyunun kullanılmasıyla ilgili ortaya çıkan ihtilâfın çözümüne âit 955/1548 tarihli mahkeme karârında, [102] şâhitler arasında Yiğitbaşı Velî'nin adı da geçmektedir; öyleyse bu târihte de müellifimiz hayattaydı.

Necdet Okumuş'un bu görüşünü destekler mâhivette görünen *İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Büyiikşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, 194/2'de* kayıtlı, müellifi belli olmayan ve Yiğitbaşı Velî'nin hayâtından ve menkıbelerinden değişik kesitler sunan *Menâkıb-ı Yiğitbaşı Şeyh Ahmed Efendi (k.s.)* adlı el yazması eserin 8^b varağında onun (hicri) 991 târihinde *Marmara* kasabasından işâret-i şeyh ile *Manisa'ya* gelerek burada azîm bir âsitâne ve imâret inşâ ettirdiği, 995'te *Anadolu* tarafına imam olup atvâr-ı sülûk-ı meşâyihi tashih edip nicelerin başından taçlarını alıp tekkelerini kapattığı kaydedilmektedir. Yine aynı eserde vefat târihi 1002 senesi olarak kaydedilmektedir.

Bütün bunlardan ilk bakışta şu sonuç çıkarılabilir: Yiğitbaşı Velî'den bahseden tüm kaynaklarda onun 839-910/1435-1505 seneleri arasında yaşadığı kayıtlı ise de bir menâkıbnâme ile müellifimizin bizzat kendi eserleri dikkate alındığında Yiğitbaşı Velî, zikredilen târihlerden yaklaşık 50-60 yıl sonra hayattaydı.

Ancak biz bu görüşe katılmıyoruz. Çünkü;

1-) Hocaları ve talebeleri dikkate alınmak süreliyle Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin tarikat silsilesi içindeki yerine baktığımızda, yukarıda zikrettiğimiz Okumuş'un iddiâ ettiği görüşün doğru olmadığı târîhen ortaya çıkmaktadır.

Meselâ, daha önce de zikrettiğimiz *Ramazâniyye*'nin silsilesine bakalım:

Yahyâ Şirvânî (V. 1464)

⇓

Pîr Muhammed Bahâeddin Erzincânî (V. 1474)

⇓

İbrahim Tâceddin Kayseri (V. 1478)

⇓

Âlâeddin Uşşâkî (V. 1485)

⇓

Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî (V. 1505)

⇓

Hacı İzzeddin Karamânî (V. 1527)

⇓

Şeyh Kasım Çelebi (V. 1534)

⇓

Muhammed Muhyiddin Karahisârî (V. 1586)

⇓

Ramazan Mahfî Efendi (V. 1616)

Eğer Okumuş'un görüşünü (Yiğitbaşı Velî'nin 910/1505'ten 50-60 yıl sonra hayatta olduğunu) kabul edecek olursak kaydedilen bu silsilede Yiğitbaşı Velî'nin, vefat târihi îtibâriyle Muhammed Muhyiddin Karahisârî (V. 1586) ile aynı zaman diliminde hayatta bulunması lâzım gelir ki bu durumda *Ramazâniyye* silsilesi alt-üst olacaktır. Hiçbir kaynak, bu görüşü bu açıdan -en küçük bir karineyle dahi olsa-desteklememektedir. Aksine *Halvetiyye* ile ilgili bilgi veren tüm eserlerde *Ramazâniyye*'nin silsilesi yukarıda bizim kaydettiğimiz gibi verilmektedir. Aynı durum, *Ahmeddiyye*'nin diğer kollan için de söz konusudur.

2-) Kanunî Sultan Süleyman'ın (V. 1566) *Halvetiyye* ricâliyle çok yakın ilişkiler içerisinde bulunduğu bilinmektedir. Özellikle *Manisa'da,* vâlî iken (1513 ve sonrası) [103] dostluk kurduğu Sünbül Sinan'ın [104] (V. 1529) halîfesi Merkez Muslihuddin Efendi [105] (V. 1552) ile ömrünün sonuna kadar bağlantısını koparmamıştır. Ayrıca Sünbül Sinan'ın yanı sıra, *Rûşeniyye-i Gülşeniyye*'hin pîri İbrahim Gülşenî'ye [106] (V. 1534) de yakm alâka duyan Kânûnî'nin, *Sinâniyye-i Ahmediyye'nin* kurucusu olan ve önceleri *Manisa* ve *Uşak* yöresinde, daha sonra da

İstanbul'da Ümmî Sinân Tekkesi'nde faaliyetlerini yürüten İbrahim Ümmî Sinân (V. 1568) ile de tanışmış ve ona büyük hürmet göstermiştir.[107] *Manisa'*'da vâlîlik yapmış olması hasebiyle yörenin şeyhlerini yakından tanıyan ve sohbetlerine iştirak eden Kânûnî'nin münâsebette bulunduğu pek çok *Halveti* ricâli arasında Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin adının hiçbir kaynakta zikredilmemesinin yanı sıra asıl önemli olan husus; Kânûnî'nin hayâtında, Yiğitbaşı Velî'nin halîfelerinden İbrahim Sinân Ümmî'nin önemli bir yer işgal etmiş olmasıdır. Eğer Marmaravî'nin yaşadığı dönem için Okumuş'un verdiği târihi kabul edecek olursak,

o zaman o dönemde *Sinâniyye'* den değil, belki ancak yeni yeni *Ahmediyy e'den* söz edebilmemiz gerekirdi. Öyleyse bu görüş, târihî gerçeklere ters düştüğünden dolayı bu açıdan da kabul edilemez.[108]

3-) Şu halde geriye tek bir ihtimal kalıyor: *Câmiu i-Esrar'ın* Kânûnî'den ve oğlu Şehzade Mustafa'dan bahseden *"Fi Beyâni Hâtimeti l-Kitâb fi Şehr-i Manisa "* adını taşıyan son bölümü, daha sonraki târihlerde müstensihler tarafından eklenmiş olabilir.

4-) Necdet Okumuş tarafından yayınlanan ve yukarıda zikredilen Yiğitbaşı Velî ve tekkesi ile ilgili belgeye gelince: *Manisa Şer'iyye Sicilleri, Defter No: 2, s. 161* 'de kayıtlı bulunan *22 Şevval 955 /1548* târihli bu belgede "Şeyh Yiğitbaşı", "Kudvetü'l-Meşâyih Yiğitbaşı" ve "Mevlânâ Şeyh eş-Şehîr Yiğitbaşı" isimleriyle anılan zâtın "Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî" olup olmadığı husûsu açık değildir. Kaldı ki "*Yiğitbaşı"* lakabının *Ahî* teşkilâtında bir ünvan olduğu bilindiğinden, bu şahıs müellifimizden başka biri de olabilir. Ayrıca *"Mevlânâ"* lakabının da Marmaravî için kullanıldığına başka hiçbir yerde şâhit olamadık. Şu durumda burada işâret edilen şahsın, bu ünvâna sâhip başka bir şeyh olabileceği ihtimâli de ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca burada, anılan arşiv belgesinde yer alan "955" rakamıyla ilgili olarak da farklı bâzı değerlendirmelerimiz olacaktır: Bilindiği gibi, Arapça'da "beş" rakamı "o" ile ve "sıfır" rakamı da "• " şeklinde yazılmaktadır. Bu durumda "955" târihi (٩٥٥) ve "900" târihi de) biçiminde yazılmaktadır. Ancak, hicri X., milâdî XVI. asrın ortalarına kadar bâzı târihî eserlerin kitabelerinde ve paralarda (sikke) "sıfır (.)" rakamının "beş (٥)"; "beş (.)" rakamının ise, "dört" (∈) rakamı üzerine "bir" (\) rakamının çizilmesiyle (∉) şeklinde yazıldığı görülmektedir.[109] Şu halde Okumuş'un yayınladığı belgedeki "٩٥٥" rakamının "955" değil, "900" olarak okunabileceği[110] ihtimâli ortaya çıkmaktadır. Bu ihtimâli kabul edecek olursak, 910 H./1505 M. yılında vefat eden Yiğitbaşı Velî'nin isminin 900 H./1495 M. târihli bir arşiv belgesinde yer alması, müellifimizden bahseden kaynaklardaki bilgilere de uygunluk arzetmiş olmaktadır.[111]

5-) Okumuş'un görüşünü destekler mâhiyette görünen bizim yukarıda zikrettiğimiz menâkıbnâme hakkında da şunu söyleyebiliriz: Bilindiği gibi menâkıbnâmeler, olağanüstü halleri konu edindiğinden[112] -en azından tabakat kitapları kadar- târihî birer belge olarak kabul edilemez.[113] Dolayısıyla tüm tabakat kitaplarının âdetâ ittifak ettiği bir hususta, menâkıbnâmeler daha az kıymeti hâizdirler. Kaldı ki zikrettiğimiz menâkıbnâmede verilen târihler, Okumuş'un verdiği

târihlerden de 40-50 yıl sonraki bir zaman dilimini içine almaktadır.

Burada dile getirdiğimiz bütün bu hususlara şunlan da ilâve etmek istiyoruz: Bâzı muahhar kaynaklar, Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin hayâtı ile ilgili bilgileri, Nev'îzâde Atâî'nin Ahmed Şemseddin et-Tavîl[38!] (V.1567) için verdiği bilgilerle karıştırarak takdim etmişlerdir. **"Uzun Şems"** lakabıyla meşhur olan bu zat, *Tir e" li* olup *Halvetiyye'* nin *Sünbüîiyye* kolundan bir şeyhtir.

Tire[114] de *Paşa mahallesi*ndeki *Molla Çelebi zaviyesinde,* uzun yıllar şeyhlik yapmış ve 975 H./1567 M. senesinde vefat etmiştir.[115] *Tire'de Molla Çelebi zaviyesi* güneyindeki kabristanda medfundur.[116]

İşte bu zat ile müellifimiz, Hüseyin Vassâf Bey tarafından birbirine karıştırılarak Ahmed Şemseddin et-Tavîl'in hayâtıyla ilgili bâzı bilgiler, Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin hayâtıymış gibi aktarılmıştır.

Meselâ bu iki kaynakta, Marmaravî'nin *cehri zikri* benimsemiş olmasından dolayı genellikle müridleriyle berâber açıktan, *raks* ve *deveran* ile zikir yaptığı, bu esnâda çoğu kez vecd hâli galip gelerek kendilerinden geçtikleri, galeyâna gelip bîtap düşünceye kadar sayha attıkları ve bu nedenle bâzı zâhir ehli ulemânın müdâhalelerine mâruz kaldığı nakledilir.[117] Oysa müellifimizin eserleri bir bütün olarak incelendiğinde, burada aktarılan bilgileri destekleyecek en küçük bir karineye rastlamak mümkün olmamaktadır. Ayrıca onun hayâtının önceki ve sonraki bölümlerine baktığımızda bu bilgiler, Yiğitbaşı Velî'nin hayâtına hiç uymamakta ve onun yapısıyla taban tabana zıt düşmektedir. Ancak, yaptığımız tetkiklerde de gördük ki yukarıda aktarılan olay, Ahmed Şemseddin et-Tavîl'in hayâtında aynen vâki olmuştur.[118]

Ayrıca Hüseyin Vassâf, "Sultan Selîm Hân-ı Evvel hazretleri *Manisa'da.* vâlî iken çok kerreler ziyâret-i aliyyelerinde bulunup duâların almışlar ve şeref-kudûmlan için *İzmir'de* bir zaviye binâ etmişlerdir" demektedir. Bu bilginin de târihî gerçeklere uymayışı[119] bir yana, et-Tavîl'in hayâtından aynen alıntı olduğu anlaşılmaktadır.[120]

Hüseyin Vassâf Bey, hem "...ism-i âlîleri Şems Ahmed et-Tavîl' olarak meşhurdur... *Aydın* taraflarında yetişmiş... Hz. Sünbül Sinan'ın hizmet-i aliyyelerinde... Hz. Merkez'in âsitânesinde... tekmîl-i tarîk eyledi"[121] gibi bilgileri aktarmış ve hem de bâzı çekincelerini şöyle dile getirmiştir:

"İstitrâd-ı âcizâne: Mezkûr müşarünileyh hazretleri, vâkıâ Hz. Sünbül'ün zamân-ı aliyyelerini idrâk eylemişler ise de Hz. Sünbül'den yirmi altı (26), dahi rivâyeten otuz altı (36) sene mukaddem intikallerine bakılırsa ve asıl şeyhleri kibâr-ı meşâyih-i *Halvetiyye'*den Alâeddin Uşşâkî olduğu nazar-ı dikkate alınırsa, Hz. Sünbül ile sohbetlerinden kinâye olarak o yolda yazıldığı zâhir olur."[122]

Burada sanki birbiriyle çelişkili ifâdeler sunan iki ayrı müellif varmış gibi bir izlenim doğmaktadır. Hem **"Şemseddin Ahmed et-Tavîl"** kaydını düşmek ve hem de Marmaravî ile karıştırmak pek anlaşılır gibi gözükmemektedir.

Halbuki meselenin doğrusu şudur: Kânûnî Sultan Süleyman'ın şehzâdelerinden ve ondan sonra tahta geçecek olan II. Selim (Sarı Selim) (V. 1574)

Manisa sancağında vâlî iken, *Aydın-Tire*'de faâliyette bulunan ve Merkez Efendi'nin (V. 1552) halîfesi olan Şemseddin Ahmed et-Tavîl'i (V. 1567) sık sık ziyâret ederek hayır duâlannı almış ve bu şeyh adına *İzmir'de* bir zâviye kurdurarak orada tarikat faaliyetlerini yürütmesini sağlamıştır. Ayrıca et-Tavîl, dervişlerine *raks* ve *deveran* yaptırdığı için, *Tire Kadısı* Defterzâde Mehmed Çelebi, *Birgi Kadısı* Nûrullah Efendi, diğer kadılardan Bilâlzâde ve *Dâru'l-Kurrâ şeyhi* Mehmed Çelebi şeyhin bu hareketine ittifakla karşı çıkmışlardır. [123] Diğer kaynakların hiçbirinde, yukarıda kaydettiğimiz ihtilaflı ifâdelere rastlanmam aktadır.[124]

Reşat Öneören'in. bu konuda farklı bir değerlendirmesi vardır: "Hüsevin Vassâf Bey *Sefine*'de, şeyhin *Manisa'daki* tekkesine pek çok kimsenin yanı sıra, o târihlerde *Manisa* vâlîsi olan Yavuz Sultan Selim'in de devam ettiğini ve şeyhe muhabbetinden dolayı *İzmir'de* onun adına bir de zâviye yaptırdığım kaydediyorsa da [125] Yavuz Selim'in *Manisa*'da vâlîlik yapmadığı bilindiği için bu bilginin yanlış olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bahsedilen bu zâtın, adı geçen yerde 19 sene (1483-1502) sancak beyliği yapıp bu müddet içinde *Sığla (İzmir)* sancağında da fiilî bir nüfuz kuran, diğer sahalarda olduğu gibi tasavvuf sâhasında da eser verdiği bilinen[126] sûfî-meşrep Şelızâde Korkud[127] olması kuvvetle muhtemeldir."[128]

Ancak meseleye yukarıda bizim îzah etmeye çalıştığımız gibi bakılırsa böyle bir yoruma gerek kalmadığı ve bu çelişkili ifâdelerin, Şemseddin Ahmed et-Tavîl ile Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin Hüseyin Vassâf Bey tarafından birbirine karıştırılmasından mütevellid olduğu ortaya çıkacaktır.

Netîce îtibâriyle, Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin yaşadığı dönem, mîlâdî XV. asrın ortalarına doğru başlayarak XVI. yy.'ın hemen başlarına kadarki zaman dilimini (839 H./1435 M. ile 910 H./1505 M. yıllan arasını) kapsamaktadır.

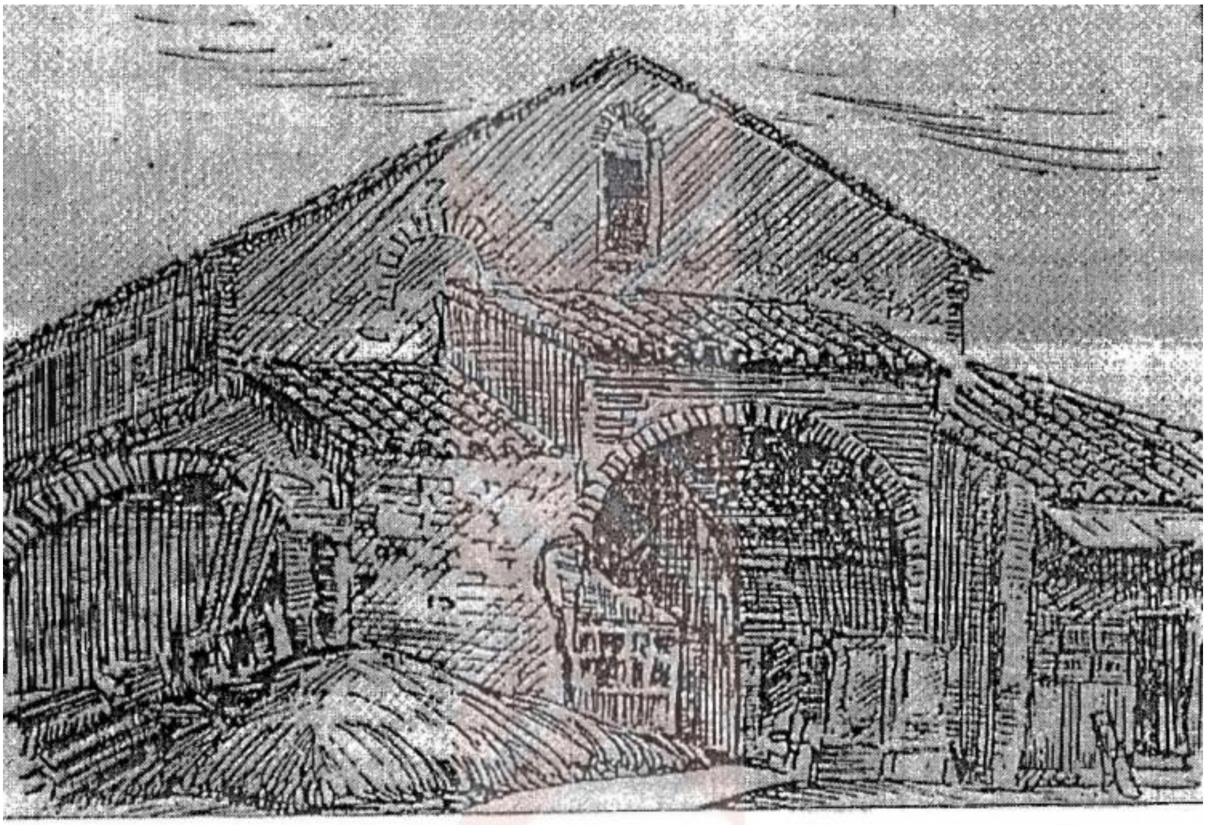
TEKKE ve TÜRBESİ

Bir ara *İstanbul'a* gidip gelmesi dışında tüm tasavvufî irşad faâliyetlerini 1950'li yıllarda yıkıldığı anlaşılan ve günümüze sâdece mescidinin mihrâbı ulaşabilen tekkesinde yürüten Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, vefâtından sonra *Manisa'nın* o zamanlar *Seyyid Hoca mahallesi,* bugünkü adıyla ise *Adakale mahallesi* olarak anılan yerdeki tekkesinin bahçesine defnolunmuştur. *Sultan câmii*in kıblesinde bulunan *Saruhan Bey türbesinin* güneyinden *Kırk Ayak yokuşunu* çıkınca Yiğitbaşı Velî'nin tekke ve türbesine ulaşılır.[129]

Marmaravî'nin âhirete irtihâlinden sonra tarîkatini yaymaya devam eden onun halîfeleri, birçok vergilerden muaftılar. Ancak *Halvetî-Sünbülî* şeyhi Hasan Kenzî'nin[130] (V. 1714) kurduğu *Kenzî tekkesi*[131] açıldıktan sonra *Yiğitbaşı tekkesi* eski önemini kaybetmiştir.[132]

İbrahim Gökçen, 1946 yılında yayınlanan *Sicillere Göre XVI. ve XVII. Asırlarda Saruhan Zâviye ve Yatırları* adlı kitabında, *Yiğitbaşı dergâhının* kısmen ayakta durabilmeyi başarmış, kubbeli ve kârgir bir yapı olduğunu kaydetmektedir. [133] Yine aym yazar, 1950 senesinde yayınlanan *Mania Târihinde Vakıflar ve Hayırlar* isimli kitabında, Yiğitbaşı Velî'nin türbesi ile içinde bulunduğu tekke arsasının orijinal resmini çizmek suretiyle bu eserinde göstermiştir. [134] Şu halde *Yiğitbaşı*

tekkesinin 1946'dan sonra, 1950'den önce tamâmen yıkıldığı anlaşılıyor.

EK-1 : Yiğitbaşı Velî dergâhının yıkılmadan önceki hâlinin çizilmiş şekli. (Necdet Okumuş'un "Ahmed Şemseddîn Marmaravi (Yiğitbaşı) İle İlgili Kaynakların Değerlendirilmesi", *MANİSA*, Sayı: 1, 15 Eylül 1992 adlı makâlesinden alınmıştır).

Yiğitbaşı Velî adına kurulan ve hâlen faal olan *Yiğitbaşı Vakfı* tarafından 1982 yılında tekke arsasına orijinal mihrap korunmak suretiyle sekizgen planlı küçük bir mescid inşâ edilmiştir. Vasiyetinde belirtildiği üzere mezarın üstü açık bırakılmıştır. [135] Türbenin etrâfı duvarla çevrilerek içten yeşil fayansla süslenmiştir. [136] Her türlü bakım, onarım, koruma ve yaşatma hizmetleri *Yiğitbaşı Vakfı* tarafından yerine getirilmekte olan câmi ve kabr-i şerif, günümüzde pek çok kimse tarafından ziyaret edilmektedir.

Bugünkü türbenin dış ve iç yüzündeki kitabelerde, kendisi de gönül ehli bir zât olan emekli öğretmen Lütfî Özerkan [137] (V. 1983) ["Cemâli" mahlasıyla] ve kimyâ mühendisi Fuat Hamdi'nin yazdığı şiirler bulunmaktadır. Türbenin dış yüzünde şu dörtlük vardır:

Keşf olur esrâr-ı ledün hubb-i Alî'den
Dergâha yüz sür, âşıka himmet velîden
Saçılır envâr-ı Ahmed ârife billâh
Gavsü l-vâsılîn Yiğitbaşı Mermer evi 'den

Türbenin iç yüzündeki dörtlük ise şudur:

Halvetî ankâsıyım, olmuşam hem Hakk 'a râvî
Erlerin Yiğitbaşı, Ahmed-i Gölmarmaravî
Mâsivâ ne, bilmezem; bakâ-billâha ermişem
Mir 'ât-ı mücellâyım pîrân içinde bir nevi

Yiğitbaşı Vakfı yetkililerinden edindiğimiz bilgilere göre tekkeye sının bulunan bâzı eski evlerin vakıf tarafından satın alınarak tekke arsasının orijinalinde olduğu gibi genişletilmesi planlanmaktadır. Bu amaçla civardaki birkaç ev satın alınmış bulunmaktadır.

1996 yılında yaptığımız tesbit çalışmasında dergâh haznesinde 11 adet mezar bulunduğunu gördük. Vakıf yetkililerinin verdiği bilgiye göre orada bulunan bu mezar taşlarının çoğu, iyice harap hâle gelmiş tekke arsasının yeniden îmân sırasında, yeri belli olan mezarların başma rastgele dikilmiştir. Bir kısmı sâhipsizlik ve ilgisizlik nedeniyle kırılmış veya toprak içinde kalmış olan bu mezar taşlarından okuduğumuz kadarıyla bunların en eski târihi i olanı 1136 H., günümüze en yakın olanı ise 1328 H. yılına âittir. Mezar taşlarının üzerindeki kitabelerden anlaşıldığına göre burada yatanların çoğu, ya *Yiğitbaşı dergâhından* veyâhut da civar dergâhlardan olan dervişler veya onların eş ve çocuklarıdır.

Tesbîti mümkün olduğu kadarıyla, bu mezar taşlarındaki ifâdelerden anlaşıldığına göre burada şu zatlar medfundur:

1-) Şeyh Ali, sene-1227

2-) Seyyid Feyzullâh Efendi

3-) Kâdızâde îsmâil Dede, 1243

4-) Minâreci-zâde Şeyh Mehmed Efendi, 1269; Yiğitbaşı hazretlerinin dergâhında post-nişîn-i irşâd.

5-) Kolancı-oğlu Hacı Hüseyin kerîmesi Hacı Fâtıma, 1307

6-) es-Seyyid Yahya Ağa kerîmesi merhûme Emine Tûtî, 1229

7-) ManisaMevlevîhânesitabbâhı Hüseyin ...,1319

8-) es-Seyyid el-Hâcc Bekir Ağa, 1136

9-) Nazîf Efendi'nin halîfesi1262

10-) Kâtib-i ...,1328

1 l -)İsim ve târihin yazılı olduğu kısım toprak içinde kaldığından okunamamıştır.

MENKIBE ve KERAMETLERİ

Giriş bölümünde de belirttiğimiz gibi, araştırmalarımız esnâsında Yiğitbaşı Velî'nin menkıbe ve kerâmetlerini anlatan müstakil bir esere rastlayamadık. *Halveti* menkıbelerini anlatan Şeyh Nazmî Efendi'nin *Hediyyetü'l-İhvânh* ve Hulvî Mehmed Efendi'nin *Lemezât*'ında da bu konuda herhangi bir bilgi bulamadık. Ancak bir mecmûa hâlinde toplu olarak bulunan Marmaravî'nin bâzı risâlelerinin en son kısmında onun menkıbe ve kerâmetlerinden bahseden birer ikişer sayfalık bilgiler gördük.[138]

Bu risâleciklerden *İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı*'nda bulunanı, yer yer târihler düşmek suretiyle Marmaravî'nin hayâtıyla ilgili bâzı bilgiler vermektedir. Diğerleri ise aşağı yukan birbiriyle aym olup Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin sekiz kerâmetini anlatır.

Yazma eserlerin orijinal diliyle bu menkıbe ve kerametler şunlardır:

"Bir kimesne Yiğitbaşı Efendi hazretlerine gelip inâbet ricâ etti. Ol dahi inâbet verip ol gün halvete kodu. Ol gün ikindiden sonra içeriden bir sadâ gelip:

"-Müslüman oldum, vaz geç!" demiş. Azîz eyitmiş:

"-Yalan söyler. Var, yine meşgul ol!" İkinci gün ikindiden sonra yine cevâb gelmiş ki:

"-Vallâhi ben müslümân oldum, vaz geç!" demiş. Azîz de:

"-Buna yine inanma! Tâ öldüm, deyip ses kesilince; vaz geçme!" demişler. Üçüncü gün:

"-Ben öldüm" deyu cevâb gelmiş;

“–Şimden sonra kurtuldun” deyu cevâb eylemişler. Ol kimesne azîzin mâyesi kuvvetiyle hannâsın şerrinden kurtuldu.

Bir kerâmet-i alenîsi dahi:

Bir âşık geldi, dedi ki:

“–Bana bir mektûb getirin! Siz tutun! İçinde ne var ise ben eyidivereyim“ deyicek bir mektûb getirdiler. Dâvud Halîfe elinde tuttu. Âşık içinde ne var ise eyidi verdi:

“–Neden tahsîl eyledin?” deyu suâl ettiler. Âşık cevâb verip:

“–Kırk gün erbaîn çıkardım, Tanrı ismine meşgül oldum” dedi. Pîr bunu işitip geldi, eyitti:

“– Gel, sana bir nesne öğreteyim. Bunu dahi iyi bilsen olmaz mı?” dedi.

Âşık:

“–N’ola?” deyicek abdest aldırdı. Kulağına tevhid telkîn eyledi. Ol mektûbu yine tuttular. Okuyamadı.

“–Siz beni mağbûn eylediniz” dedi.

Kendi bunun gibi kerâmâtı bî-nihâyedir. Asıl kerâmât-ı hakîkîleri budur ki:

Hazret-i Sultân-ı Enbiyâ (sallallâhü Teâlâ aleyhi ve sellem) Hak’la mi’râcda doksan bin kelimât-ı ma’rifet mükâleme olundu. Ba’zı ulemâdan ârifler otuz binine ârif olmuşlar. Meşâyihden ba’zılar altmış binine ârif olmuşlar. Ondan öte geçmiş yoktur, derler idi. Ammâ Yiğitbaşı Efendi seksen binine ârif oldu ki:

“–Ve kalanı hazret-i enbiyâya mahsûsdur” deyu buyururlar idi.

Ve bir kerâmeti budur ki:

Meczûblar ve sıfat-ı cinnîleri gâlib olan kimseler gelip tevhidine mukârin olsalar, ifâkat bulup giderler idi.

Ve biri dahi:

Bir kâfir uyur iken kulağına telkîn eylese müslümân olur idi. Nice bunun gibi imtihân olunmuştur. Mevte karîb olan gönülleri ihyâ edip veled-i kalb hâsıl olur idi. Zikr-i kalbiyi yanında olanlar işitirler idi. Nice fukarâda vâki’ olmuştur. Mâyenin kuvvetiyle bir kişi kalbceğizini tasfiye buldursa vücûdu âleminin tasarrufuna mâlik ola.

Ve ba’zı meşrebler:

“–Zahirde ve bâtında kerametler zuhûr ettirmek câizdir; ammâ hâtûnlann hayzı gibidir” demişler. Ammâ makbûl olmamağın dervişleri oradan geçirirler.

Ve intikâl ettiği gün bir alâmet olmuştur ki dil ile takriri kabil değildir: Saray Önündeki kavak yıkılıp ve nice ağaçlar gök ile dürülüp ve nice kişiler attan yıkıldı. Ve şehir halkı dehşete vardılar. Kıyâmetten bir alâmet idi. İntihâsında şöyle vâki’ oldu, ve’s-selâm. [Bu istihracı araştırmak gereklidir.]

Ammâ Pabuççu Hüsâm demekle meşhur bir derviş var idi. Rûhu kabz olunduktan sonra gasl olunur iken gassâl ve su koyanlar zikr-i kalbisin işittiler.

Bu kerâmât hakîkîdir. Ve azîz hazretlerinin, zamân-ı şeriflerinde misli yok idi."[139]

YİĞİTBAŞI VELÎ'NİN ESERLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Ülkemizin çeşitli kütüphanelerinde yaptığımız inceleme ve araştırmalarda Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin risâlelerinin tamâmım ihtivâ eden müstakil bir *"Mecmûatü 'r-Resâil"*e rastlamamız mümkün olmadı.

Müellifimizden bahseden kaynaklardan *TibyârC*da müellifimizin 6 eserinin ismi kaydedilir. Bunlar: *Risâle-i Tevhîd, Câmiu 'l-Esrâr, Ravzatü l-Vâsılîn, Mukaddimetü 's-Sâliha, Keşfü'l-Esrâr* ve *A'mâlü't-Tâlibm [Atvûr-nûme-i Seb 'a]'dir.* Sâdık Vicdanî, Mehmed Sâmi, Hüseyin Vassâf ve Bağdatlı İsmail Paşa ise bunlara *Bahreynı 'l-Aşk* ile *Ahvâlü 'l-Ebrâr ve "l-Mukarrebîn'i* de ilâve ederler.

Bursalı Mehmed Tâhir Bey de bu 8 eserin ismini aynen verir.'[109] Ayrıca Mehmed Tâhir Bey, adı geçen eserlerden 6'sim bir araya toplamış bulunan bir mecmûanm kendisi tarafından *İstanbul'* da *Ümmî Sinan* hazretlerinin dergâhındaki kütüphâneye hediye edildiğini de bildirmektedir.[140]

Mehmet Akkuş ve Süleyman Uludağ, *Ahvâlü'l-Ebrâr ve'l-Mukarrebîn'i* zikretmeksizin bunlara *Risâletü'l-Hüdâ, Hurde-ı Tarikat, Kenzü 'l-Hakmk, Tabakâtü'l-Evliyâ, İrfânü'l-Maârif, Silsile-i Ehl-i Tarîkat* ve *Fütüvvet-nâme* adlı risâleleri de ekleyerek sayıyı 14'e çıkarmışlardır.[141] Necdet Okumuş ise Akkuş ve Uludağ'ın listesindeki eserlerden *Silsile-i Ehl-i Tarikat* ve *Fütüvvelnâme'yi* zikretmeksizin Yiğitbaşı Velî'nin 12 adet risâlesinin olduğunu söylemektedir.[142]

Biz ise yaptığımız araştırmalar sonucunda Türkiye'nin 6 ayrı ilindeki 14 kütüphanede Yiğitbaşı Velî'nin toplam 14 adet eserinin ve bunların 200'ü aşkın el yazması nüshasının bulunduğunu tesbit ettik. Bu durum, müellifimizin eserlerinin geniş bir coğrafyaya yayılarak çokça okunduğunu ve fikirlerinden istifâde edildiğini göstermektedir.

Kütüphanelerin kayıtlarına bakılınca müellifimizin 20 kadar eseri varmış gibi görünmesine rağmen, bunlardan bir kısmı kütüphâne katalog fişlerine 2-3 farklı isimle kaydedilmiştir. Mükerrer isimler çıkarılınca 14 eserinin olduğu anlaşılmaktadır.

Gerekli araştırma ve incelemelerimiz neticesinde ortaya çıkan, Ahmed Şemseddîn-i Marmaravrnin eserlerini gösteren listemiz şu şekildedir:

1. Câmiu'l-Esrâr
2. Risâle-i Tevhîd
3. Mukaddimetü's-Sâliha
4. Keşfü'l-Esrâr
5. Ravzatü'l-Vâsılîn
6. İrfânü'l-Maârif
7. Hurde-i Tarikat
8. Risâletü'l-Hüdâ li-Ülr l-İhtidâ

9. Atvâr-nâme-i Seb'a
10. Tabakâtü'l-Evliyâ
11. Risâle-i Makâlât-ı Şeyh Muhyiddîn-i Arabi
12. Ahvâlü'l-Ebrâr ve'l-Mukarrebîn
13. Bahreyni'l-Aşk
14. Silsile-i Ehl-i Tarikat

Bu eserlerin bulunduğu kütüphaneler de şunlardır:

A) İstanbul kütüphaneleri:

1. Süleymâniye Kütüphanesi
2. Millet Kütüphânesi
3. Beyazıt Devlet Kütüphânesi
4. Nûru Osmâniye Kütüphânesi
5. İstanbul Üniversitesi Kütüphânesi
6. Topkapı Sarayı Kütüphânesi
7. İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı

B) Diğer illerdeki kütüphâneler:

1. Ankara Millî Kütüphâne Yazma Eserler Bölümü
2. Bursa Eski ve Yazma Eserler Kütüphânesi
3. Konya Yusuf Ağa Kütüphânesi
4. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphânesi
5. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphânesi
6. Kütahya Vâhid Paşa İl Halk Kütüphânesi
7. Manisa İl Halk Kütüphânesi

Müellifimizin *Mukaddimetü s-Sâliha* ve *Hurde-i Tarikat* dışındaki eserleri yayınlanmamıştır.

ESERLERİN DİL ve ANLATIM ÖZELLİKLERİ

Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin eserlerinin tümü *Türkçe'dir.* Giriş bölümünde de belirttiğimiz gibi dönemin ilim dili genellikle irapça ve *Farsça* idi. Ancak sâde ve yalın ifâdelerle bezenmiş *Türkçe* eserler yeni yeni verilmeye başlanmıştı. Müellifimizin vefatını izleyen yıllarda ise artık *Türkî-i basit* akımı ortaya çıkacaktır. Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin sâde, basit ve yalın üslûbunu dikkate alarak onun bu akımın ilk mübeşşirleri arasında yer aldığım rahatlıkla söyleyebiliriz.

Yiğitbaşı Velî'nin eserlerini halkın kullandığı dille yazmasının sebebi, o

zamanlarda *Arapça* anlayacak kimselerin azalmış olması olarak gösterilir.[143] Demek ki müellifimiz, fikirlerinden daha çok insanın istifâde etmesini hedefleyerek *Türkçe* yazma yoluna gitmiştir. Burada Marmaravî'nin, doğrudan halka hitap etme ve geniş kitleler tarafından daha iyi anlaşılma amacım taşıdığı düşünülebilir. Nitekim Harîrîzâde'nin, "Yaşadığı beldelerin halkının dili *Türkçe* olduğundan, onlara faydalı olabilmek amacıyla *Türkçe* lisânıyla çok sayıda eserler te'lif etmiştir"[144] şeklindeki ifâdeleri de bunu teyid eder. Bir başka kaynakta da "*Türkî* lisânında sûfiye üslûbunda nice kitâb te'lif edip atvâr-ı sülûkü onda dere etmişlerdir"[145] kaydı vardır.

Müellifimiz, risâlelerinde terkiplerden mümkün olduğunca uzak ve sâde bir dil kullanmıştır. Risâlelerinde kullandığı kelimeler arasında, günümüz insanının bile anlayamayacağı sözcük yok denecek kadar azdır. Özellikle *Farsça* kelimelere çok az yer vermiştir. *Arapça* kelimeler ise halk arasında iyice yaygınlaşmış, anlaşılabilir türdendir. Burada da müellifimizin herkes tarafından anlaşılabilir olma kaygısının ön plana çıktığı kanaatindeyiz. Çünkü bâzı kaynaklarda, o devirde inanmayanların pek çoğunun, mezkûr kitapların yazılmasından sonra îman ettikleri kaydedilmektedir.[146]

Marmaravî, *İrfânü'l-Maârif (îrşâd ve Terbiye/Esrâr-ı İlâhî)* adlı risâlesinin baş tarafı (11 beyit) İle *Câmiu'l-Esrâr'ı* manzum, diğer eserlerini ise nesir hâlinde yazmıştır. Bunlardan *Câmiu'l-Esrâr,* "Giriş" bölümünde de temas ettiğimiz gibi, ünlü mutasavvıf-şâir Yûnus Emre'nin (V. 1321) tesiriyle ortaya çıkan *"tekke şiiri"* türüne örnek gösterilebilecek tarzda yazılmış *manzum* ve *Türkçe* bir eserdir. Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, XIII. asır sonlarından başlayarak, XIV.-XV. asırlarda nazım lisânının *Arap* ve *Acem* kelimeleri ve terkipleri ile dolmaya başlamasına[147] rağmen, anlaşılan o ki düşünce ve fikirlerini muhataplarına sâde bir tarzda ve samîmi ifâdelerle aktarma çabasında olan müellifimiz, şiiri halkın dînî, içtimâi ve rûhî eğitimine bir vâsıta olarak kullanmıştır. Dolayısıyla onun didaktik mâhiyette olan şiirlerini ilk bakışta kolayca anlamak mümkündür.

Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin şiirlerinde kullandığı dil ve üslûbun yalınlığı hakkında fikir vermesi açısından, *Câmiu'l-Esrâr'ın* baş kısmından bir bölümü buraya alıyoruz:

"İbtidâ kıldık kitâba fazl-ı bismillâh ile

Zikr olunsun hem dahi tevhîd-i zâtullâh ile

Evvelâ her mü 'minin tevhididir vâcib haber
Âhirinde hem budur hatm-i kelâm-ı mu 'teber

Ger olursa darb-ı tevhîdât ile kalbı veled
Zâta lâyık edemez zâkir olursa tâ ebed

Gerçi zikr eder anı mahlûk kiillî hâss u âm
Lîk zâtından olur zâtına lâyık zikr-i tâm

Kendi zâtı kendine zâtı muvahhıd hem ahad
Hem dahi hay 'dır ezel mevt ermeye hergiz ebed

Lîk oldur cümleyi emvât edip ihyâ eden
Zâhir ü bâtın halk eyleyip inşâ eden

Zahir ü bâtın kamu eşyâ anın hükmündedir
Kudreti ebvâbına pây ü gedâlar bendedir

Bî-nişân ü lâ-mekân ü kenz-i mahfı Hak 'tır ol
Bî-misil ü hem lâ-taayyün vâcib-i mutlaktır ol

Kenz-i hikmettir vücûdu zâtı anın vardır
Pertevinden her tecelliyyât anın âsârdır"[148]

Manzûmelerinde *aruz veznim* kullanan Yiğitbaşı Velî, genellikle *"Fâilâtün/ Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün"* veznini kullanmakla birlikte bâzen *"Mefâîlün / Mefâîlün / Feûlün "* ve *"Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün "* ölçüsüne de tesâdüf edilmektedir.

Bu vezinler, Fuad Köprülü'nün *"Türk arûzu"*[149] adını verdiği iki heceli *Türk* veznine çok benzemekte ve aynı cüzlerin tekrarlanmasından meydana gelmektedir. *Türk arûzu*'hun en belirgin vasfı, vezin kalıbına uydurmak için kelimelerin, bilhassa *Türkçe* kelimelerin okunuşunun değiştirilmesi ve aynı kelimenin muhtelif mısralar içinde birbirinden çok farklı şekillerde okunmasıdır.[150] Ancak XV. asırdan îtibâren *aruz* kalıplan tamâmıyla *Türkçe'ye,* uydurulmuş, *Arap* ve *Acem* kelime ve terkipleri *Türkçe* sözcüklerin yerini doldurmuş, eski asırlarda yazılan eserlerde sürekli göze çarpan nazım tekniğine âit kusurlar çok azalmıştır.[151] Nitekim Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin *Câmiu 'l-Esrâr* adlı manzumesinde de klasik nazım tekniği bakımından kusurlu olan bu tür zorlamalara yer yer rastlanmakta ise de bunlar fazla bir yekûn teşkil etmemektedir.

Marmaravî'nin şiirlerinde *redifin* yanı sıra yaran, tam ve zengin *kâfiye* çeşitlerinin hepsini kullandığı görülmektedir.

Müellifimizin nesrine ise şu kısa metin örnek gösterilebilir:

> "İmdi, bil sen, ey mü'min! Zât-ı Bârî vardır ve birdir. Ve ezelîdir ve ebedîdir. Ve hakîkîdir ve kenz-i mahfîdir. Ve cemî'-i sıfatta kadîmdir ve zuhûrları da kadîmdir. Ve zâtın cemî'-i sıfâtıyla muamelesi de kadîmdir.
> Ammâ varlığı sâirler varlığı gibi değildir. Ya'nî var olmasında gayri sebeb olmaktan münezzehdir. Ve birliği de a'dâda mebnâ olan "bir" gibi değildir. Ya'nî mebnâ olan, bir misliyle iki olur. Zât-ı Bârî, misilden münezzehdir.
> Ve ezelîlikte ve ebedîlikte ve hakikilikte şâirler gibi değildir. Ya'nî ezelîliği, nisbetle ezelî olmaktan ve ebedîliği, ebedînin dilemesiyle ebedî olmaktan ve hakikiliği de mecâzîye nisbet hakîkî olmaktan münezzehdir.
> Ve kenzliği de zabtı mümkin olan ve ziyâdeye ve noksâna kabil olan kenz gibi değildir. Belki cümle lâ-yefnâ olan künûz, ya'nî cümle kadîm olan sıfat, külliyen bu kenzliktir.
> Ve mahfîliği, gayriyle gizli olmaktan ve bâtında nursuz göze görünmekten münezzehdir. Ve gören gözler de bâtında gene kendi nuruyla zuhûru kadîmden nice zahir ise geri kemâ-kândır.
> Ve zâtın cümle sıfatıyla muamelesi de şâirler gibi hâdis değildir, kadîmdir. Zîra hiçbir sıfatı battâl olmamıştır. Ve el-ân kemâ-kândır."[152]

Yiğitbaşı Velî, eserlerinde yer yer *akâid* ve *Kelâm*'a dâir mevzûları da işlemiştir. Ancak bunlar, yine *vahdet-i vücûd* fikri çerçevesinde îzah edilmiştir. *Vahdet-i vücûd* görüşü, sembolik ifâdelerle anlatımın çok sık kullanıldığı nâzik bir konu olmasına rağmen, bu izahlar yapılırken mümkün olduğunca değişik misaller

verilerek meselenin kolayca anlaşılması sağlanmıştır. Birtakım edebî sanatları kullanma kaygısı güdülmeksizin ifâdeleri dolambaçsız, kısa yoldan sonuca götüren, oldukça açık bir üslûp seçilmiştir.

Bâzı risâlelerde *soru-cevap* yöntemiyle anlatım yoluna da gidilmiştir. Buna örnek:

> "**Suâl:** Nûr-i câmi' nedir ki bu insân sûretine ol merkez olur?
> **Cevâb:** Hakk'ın cümle esmâsıyla kendüyi zikr ettiği kelâmı envârına Hakk'ın tevhidi nûru hikmeten cem' edip nûru vâhid kılmıştır. Bu nûra nûr-i câmi' ve nûr-i lâhût denir. Ve nice esmâ ile tesmiye olunur."[153]

Herhangi bir konu anlatılırken âyet ve hadislere sıkça başvurulması da dikkat çekici bir başka husustur. Hattâ çoğu risâle, devâmında anlatılacak konulara ilişkin âyet ve hadislerin ortaya konulmasından sonra başlamaktadır. Yiğitbaşı Velî'nin bu tavrı, onun. Kur'an ve Sünnet, yâni şer'-i şerif çizgisinden sapmamayı

kendine şiar edinmiş, şerîatin zâhirine mutâbık, *ehl-i sünnet* görüşüne sahip çıkan, müteşerri' bir sûfî/mutasavvıf olduğunu göstermektedir.

Genel olarak risâlelerin yazılış amaçlarına gelince: Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, bunları, kendinin büyük bir mürşid-i kâmil olduğunu isbat etmek için değil de şeriat, tarikat ve hakikat kavramlarının neler olduğunu ortaya koymak gâyesiyle yazdığını bildiriyor. 154 Ayrıca müellifimiz, tasavvuf yoluna dâir kalbine gelenleri kaleme aldığını, bunların bâzılarının derin mevzûlar içerdiğini, onları okuyanların hayrete düşmelerinden çekindiği için bunların anlaşılıp hâfızaya kaydedilmesi daha kolay olacak şekilde muhtasar risâleler de yazdığını ifade etmektedir.[155]

Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, tasavvuf! eğitimde rüyâ tâbirlerini ustalıkla uygulamış ve müridi erinin mânevî terbiyelerinde bunu çokça kullanmıştır. O, rüyâda müridlerinin gördüğü şeylerin ne anlamlara geldiğini mertebesine göre yorumlar ve ona göre bir terbiye metodu uygular. *Mukaddimetü's-Sâliha* adlı eseri, tamâmen bir rüyâ tâbimâmesi niteliğindedir. Bunun yanı sıra diğer birkaç risâlesinin bâzı bölümleri de böyledir.

Rüyâlan değil yazılı halde neşretmek, bir başkasına anlatmak bile tasavvuf muhitlerinde hoş karşılanmazken, -üstelik bu duruma bizzat kendi de işaret etmesine rağmen- müellifimizin birtakım rüyâları ve tâbirlerini kitaplarına kaydederek umûma açması oldukça ilginçtir.

**

SEÇİLMİŞ KONULAR VE DÜŞÜNCELERİ

İRŞÂD, MÜRŞİD-İ KÂMİL / ŞEYH

Kişinin sapkınlığa düşmeden dosdoğru yolda (tarîk-ı müstakim) kalması için önderlik yapan kimse[156] anlamındaki *mürşid* kavramıyla çoğu kez aynı mânâyı ifâde etmek için kullanılan *şeyh* kelimesi de şeriat, tarikat ve hakikat ilimlerinde mükemmellik sınırına ulaşmış olması hasebiyle nefsin âfetleri, istekleri, hastalıkları ve tedâvi yöntemlerini bilen, nefsi hastalıklardan kurtarabilme gücüne sâhip, istidadı olan kimseyi doğru yola götürebilen ve hidâyete ermesine vesile olabilen kâmil insan[157] demektir.

Şeyh ve *mürşidin* yaptıkları bu işe ise *irşad* adı verilir. *Mürşid* ve

velî olmak arasında fark vardır. **Öyle *velîler*[158] vardır ki Allâhü Teâlâ, herhangi bir seyr u sülük ve mücâhede dönemi geçirmeden onları kendine cezbederek yakîn derecesine eriştirir. İşte böyle kimselerin, sülûksüz ve mücâhedesiz Hakk'a vâsıl oldukları için bu yolun inceliklerini, tuzaklarım ve makamlarım bilemediklerinden dolayı halkı irşâd etme yetkileri yoktur.** Halkı irşâd etme ehliyetine sâhip olan kişi ise tarîkate sülük eden şeyhtir. Bu zat, yoldaki zararları, faydalan, menzilleri, makamları, kerâmetlerin durumlarını bilir ve mücâhedeler vâsıtasıyla, müşahedelerden nasibini alır.[159]

İbn Arabî, en aşağı derecedeki *mürşidi,* müridinden tevbe alıp telkinde bulunarak onun nefsini emmârelikten levvâme mertebesine yükseltebilen kimse; en üst makamdaki *mürşidi* ise sâliki mertebe mertebe yükseltip nefs-i sâfiye/ kâmile seviyesine ulaştırabilen kişi[160] olarak açıklar.

Yiğitbaşı Velî de *mürşidi*; mürîdi *irşad* ederek ona menzil ve merâtib katettiren Cenâb-ı Hakk'ın mübarek bir kulu" olarak tanımlar. Bu mürşid, tasavvuf yoluna giren sâliki zahiren irşad ettiği gibi bâtınen de onun vücûdunu her türlü kötü davranışlardan uzak tutmasına yardımcı olur. Aslında bu mürşidin kendisi de kâmil bir üstâdm elinde yetişmiştir.[161] Bu irşad halkası, birbirini peş peşe tâkip eden bir silsile ile evliyanın serveri Hz. Ali kerremallâhü veche ve Hz. Ebû Bekir radiyallâhü anhe, ondan da Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme ulaşmaktadır.[162]

Cebrail (aleyhisselâm) Yüce Allah'ın emriyle yedi isimden oluşan *usûl-i esmâ*yi[163] Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme, o da *Medine* 'de ashâba telkin eylemiştir. Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ali de Resûlullâh'tan (sallallâhü aleyhi ve sellem) sonra aynı usûl üzere irşadda bulunmuşlardır. Meşâyihe tâbi olanlar da bu üslûp üzere irşadda bulunurlar. Zira Resûlullâh'ın (sallallâhü aleyhi ve sellem) mübârek cesedi halk ile, rûhu ise Hak ile münâsebet halindeydi. Dolayısıyla o, cesediyle halka telkînat ve irşadda bulunup onlarla münâsebette kurarken; halkın iç dünyâları bakımından rûhânî olanları ise onun bâtını vâsıtasıyla Hak ile münâsebet kurar olmuşlardır. Resûlullâh (sallallâhü aleyhi ve sellem) bu usûlü bozmamış; yâni "**Benim mübârek ravzam ile münâsebet edin ve telkin alın!"** dememiş; yerine *halîfe*[164] dilemiştir. Buna göre, artık zamanımızda mezârdan telkin olunmaz; ama ziyâret, duâ ve istiânet edilebilir.[165]

Müellifimize göre mürşidsiz tarîkatte kolay kolay mesâfe alınamaz.[166] *Mürid,'*[167] tarikat nûruna lâyık olabilmek için tek başına yüz yıl *riyâzet* ve *mücâhede* çekse yine de *mürşid-i kâmilin* bir saatlik sohbetinde elde edeceği feyzi alamaz.[168] **Bu yüzden meşâyih, dervişin şeyhsiz maksûda eremeyeceğini bildirmişlerdir. Ancak nâdiren Allâhü Teâlâ, fazl u keremiyle bir kula irşad kılabilir ve onu şeyhsiz mârifete eriştirebilir.**[169] **Yiğitbaşı Velî, tarîkatte sâliklerin içinde bulunduğu mertebeleri gerçekten anlayabilecek kâmil kimseleri işaret ederek**: **"Pes imdi tâliblere lâzımdır ki onun gibi kimesneye tâbi olalar. Her şahsa iktidâ etmeyeler; husûsan fî-zamâninâ"**[170] tavsiyesinde bulunmaktadır. Mânevî irşadda mürşidin rolü, müridin zekâ ve idrak kabiliyetinin derecesini tahmin ve tesbit etmektir. Şâyet şeyh mürîdi kendi hâline bırakınca kendi idrâki ve görüş kabiliyetiyle kendiliğinden hakikati bulabilecek durumdaysa, kalbine bu hakikati açıklayacak bir nur akıtılıncaya kadar onu tefekküre devam etmeye yönlendirir. Böyle bir kabiliyete sahip olmadığını anlarsa, onu her türlü vesveseden uzaklaştırıp sağlam inanca çekmek için gönlünün tahammül edebileceği ve kendisinin anlayabileceği deliller ortaya koyup nasihatte bulunur. Eğer

mürid aklı başında, zekî, anlayışı güçlü biri değil ve şer'î îtikad kalbinde yerleşip kökleşmemiş İse, onu zikir ve fikirle meşgul etmeli; belki zahirî ameller yaptırıp bilinen bâzı evrâd ile onu eğitmeli ve hattâ bu mürîdi sâdece tefekkürle meşgul olan kimselerin hizmetine vermelidir ki onların bereketinden istifade etsin.[171]

Burada hemen şu sorular akla geliyor:
Mürşidliğini îlân eden herkes irşadda bulunabilir mi?
Dervişi irşad edecek şeyh hangi vasıfları hâiz olacaktır?

Necmüddîn el-Kübrâ'ya (V. 1221) göre mânevi terbiye verecek *şeyh,* başlıca iki özelliği hâiz olmalıdır: *Birincisi,* şeyh, kendisi Halde'a vâsıl ve kâmil, mürîdin terbiyesine muktedir bir kimse olmalıdır. Aksi halde müridin sülûkü eksik kalır ve bu durumda da mürid tarîkatte yol almaktan mahrum kalır. *İkincisi,* şeyh, mürîdin bizzat mürşidi olmalıdır. Mürîdin uzlet hayâtı boyunca karşılaşacağı güçlükleri aşmak için şeyhle münâsebet hâlinde bulunmak zâten kaçınılmazdır. Büyük sûfîler sülükte iki yön görürler: Biri, mürîdin mal ve bedenle hizmet etmesi, öbürü de şeyhin kabiliyeti ölçüsünde mürîde ruh ve feyz vermesidir.[172]

Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin kesin ifâdesine göre hal ehli olmayan bir şeyh ne mürîdi irşad edebilir, ne onun rüyâsının tâbirini bilebilir ve ne de mürîde bildirebilir. Hâli olmadan şeyhlik taslamaktansa *ehl-i sünnet ve 'l-cemâatten* sâde bir müslüman olmak evlâdır. Hal ehli olmayan bir şeyhe mürid olmakta, gizli *ilhâd* ve meşâyihi inkâr vardır. Zîra tıpkı zahirî konular gibi bâtınî meseleler de türlü türlüdür. Dolayısıyla eğer şeyh dervişi hal ehli yapamazsa, hâli olmayan tâlib, neticede *inkâra* veya *ilhâda* düşebilir.[173]

Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî, irşâdı, *zâhir irşadı* [174] ve *bâtın irşadı* olmak üzere başlıca iki kısma ayırır. Bu, onun ifâdeleriyle *İrfânü'l-Maârif* adlı risâlesinde şöyle yer alır:

"İrşâd dedikleri iki kısımdır: Bir kısım, *irşâd-ı zahirîdir.* Ol şeriattır; ulemâ-i zâhıre mahsûsdur; avâmm-ı nâs içindir. İkinci kısım, *irşâd-ı bâtındır. Ol tarikat* içindir ve *ma'rifet* için ve *hakikat* içindir. Eşyanın hâricinde misâl-i zahiri ve bâtınî vardır."[175]

İrşâdı bu şekilde başlıca iki kısma ayıran Marmaravî, hemen akabinde irşâd-ı zâhirîyi şöyle tanıtır:

"Ancılayın şerîatin dahi *zâhiri* ve *bâtını* vardır. Ol tarikat dedikleri, gene şerîattir. *Şeriat* iki kısımdır: Birincisi, zâhir-i şerîattir. İkincisi, bâtın-ı şeriattir. Avâmm-ı nâsın fiili dahi iki kısımdır: Birinci, şerîate muhâlif, mezmûm fiillerdir. İkinci, şer'-i şerîf ile ulemâ-i zahirin amel edip ve hem avâmm-ı nâs amel ettikleridir, ya'nî fiilleridir. Ve dahi ulemâ-i zâhirin ve avâmm-ı nâsın şeriate muhâlif ettikleri fiiller, zahir yüzünden olan eşyânın mezmum sıfatlarında râîye, bâtın âleminde, zâhirde gördükleri gibi gösterirler. Ol şer'a muhâlif olan fiiller -ki vardır- onlara mekr-i şeytânî ve mekr-i nefsânî denilir."[176]

Müellifimiz *bâtın irşâdı* hakkında da şu bilgileri verir:

"Ve *irşâd-ı bâtın* dedikleri üç nev'i üzeredir: Bir nev'i *ebrâr irşâdıdır.* Ol

gene zâhirdir ve hem bâtındır. İkinci, *mukarreb irşâdıdır.* Ol bâtındır. Üçüncü, *ehlullâh irşâdıdır.* Ol serdâr-ı ebrâr olmayınca mukarreb olmaz ve mukarreb olmayınca ehlullâh olmaz. Ehlullâh olan bu irşâdın üçüne bile câmi'dir."[177]

Marmaravî bu üç sınıf *bâtın irşadım* kısaca şöyle îzah eder:

1) **Ebrârın İrşâdı:** Ebrâr; tevbe, telkîn, tevhid ve temiz şeriat ile tâliblerinin avâmiyet hâlindeyken işlemiş oldukları kötülükleri iyiliklere dönüştürürler. Zâten Cenâb-ı Hak: *''Allah onların kötülüklerini (iyiliklere) dönüştürür..."* buyurmaktadır. Yine ebrârdan olan bir şeyh, müridlerine farz ve sünnet namazları kıldırır; Ramazan orucunu tutturur; mallan varsa zekâtlarım verdirip haccettirir; nâfile namaz kıldırır; nafile oruç tutturur: onları halktan uzlet ettirir ve mücâhedeler çektirip *halvetlerde"* zikrullâha müdâvemet ettirir. Böylece dervişleri tevhîd-i ef âle mazhar kıldırır ve ilme'l-yakîn sıfatlanna ârif olurlar. Bu makama makâm-ı mutmainne denir ki burası ehl-i ebrânn son makamıdır. Onlar bir mürşid-i kâmile muhtaçtırlar. **Öndersiz buradan ileriye yol alıp *mukarreb* olamazlar.**

2) **Mukarreblerin İrşâdı:** Mukarreblerden olan bir mürşid; tâliblerine sinen tevbe ve telkîn eder. Bunun yanı sıra içlerinden temiz olanlara gelip tevbe verip tevhid mayasım telkîn eder. Farz ve sünnet namazlan kıldmr; Teheccüd, İşrâk ve Duhâ namazlarım kıldırır ve bundan fazla nâfile namaz şart koşmaz. Zâten Cenâb-ı Hak: *"Onlar kî Allâh'ı ayakta, oturarak ve yanları üzere yatmış vaziyette zikrederler ve tefekkür ederler... "*[178] buyurmaktadır.

Mukarrebûndan olan mürşid-i kâmiller tâliblerine kıyamda, kuudda, yolda giderken, yatarken, el hizmette iken dilleri zikirde ve halktan uzlet edip halvetlerde, sahralarda, seherlerde gece ve gündüz zikrullâhla meşgul ettirirler. Eğer tâlib-i Hak olanlar mürşid-i kâmilin buyruğunu yerine getirmezlerse, tâliblere rüyâsında melekler işâret ederler. Ol işârete ârif olup gereğini yerine getirirler. Tâliblerin tenezzüllerini ve terakkilerini rüyâsında bilip ona göre irşad ederler. *Ebrâr* için küçük günah sayılan şeyler *mukarrebler* için büyük günah sayılır. *"Ebrârın hasenatı, mukarrebûnun seyyiâtıdır "* sözü buna işâret etmektedir.

3) **Ehlullâhın İrşadı:** Bu gruptan olan mürşid-i kâmiller hem ebrârın, hem mukarrebûnun ve hem de ehlullâhın irşadlarının üçünü birden bünyesinde barındırırlar. **Bunların irşâdı aslında ibârete gelmez.** Ancak ibarete gelen bölümü kısaca söyledir:

İlk mertebede tâliblerin zâhir vücudlan gelmeksizin tevbe ve telkin ederler. Buna telkın-i rûhânî ve nefsânî denir. Bundan sonra zahirlerine tevbe verip tevhid telkîn ederler. Bu mürşid-i kâmillerde cezbe-i İlâhî vardır. Hakk'ın hidâyete erdirdiği kullarım kendi ihtiyarlan olmaksızın cezbederler. Kendisine Hakk'ın tasarrufu, **Resûlullâh'ın (sallallâhü aleyhi ve sellem) tasarrufu ve hâssu'l-hâs eviiyâullâhın tasarrufu verilmiş olan Allâh'ın kulları vardır.** **Onlara Allâhü Teâlâ'nın izni, Resûlullâh'ın icâzeti ve mürşid-i kâmillerin muhabbetiyle irşad verilip insanlık âlemine götürülüp irşad tahtına oturmuşlardır.**

Bu mürşid-i kâmiller, avamdan olan insanlardan gelip tevbekâr olanları imtihân edip irâde ve teslimiyetine göre irşad ederler, ilk önce sûfîlerin avam

olanlarının avamlığı fiillerine meyledenleri, tevhid telkiniyle fenâ verip ebrâr ederler. Sonra ebrâr-ı sûfıyenin ahlâk-ı hamide sıfatlanna tevhîd-i ef âlle fenâ verip ebrâr-ı hâs ederler. Sonra ebrâr-ı hâs olanlara tevhîd-i evsâf ile ilme'l-yakîn sıfatlanna fenâ verip mukarreb ederler. Sonra da mukarreb-i sûfıyenin tevhîd-i zât ile ayne'l-yakîn sıfatlarına fenâ verip ehlullâh ederler.[179]

Marmaravî burada *şeriat, tarikat, marifet* ve *hakikat* sıralamasıyla nitelenen mânevî yükselişin [180] eğitimini veren bâtın ulemâsının irşad metodlarından söz etmektedir. Şu durumda müellifimize göre *zahir ulemâsı* insanlara *şeriat* bilgisi vermekte; *bâtın ulemâsından* olan *ebrâr, tarikat* terbiyesi; *mukarrebûn, hakikat* irşâdı ve *ehlullâh* da bu ikisinin yanında *mârifet* eğitimi sunmaktadır.[181]

EVRÂD ve EZKÂR

Sürekli abdestli bulunan ve abdestini ezandan önce yenileyip ezan okunurken mescidde bulunmaya [182] özen gösteren mürid, namazlarım mümkün mertebe cemâatle kılar.[183]

Her gün 6 rek'at *işrâk* namazı kılan mürid, *duhâ* namazını da en az 2. ortalama 8 veya en fazla 12 rek'at olarak kılar ve akşam namazından sonra *evvâbîn* namazını ihmal etmediği gibi, öğle ve yatsının son sünnetlerini dörder rek'at kılar, pazartesi ve cuma geceleri usûl-i esmâ ve evrâdı terketmeyen mürid, cuma namazını şeyhiyle birlikte kılar. Cuma namazım kılmadan önce yemek yemez; **cumadan sonra yer. Ayrıca cuma günü ikindiden sonra salavâtla meşgul olur.**

Bunların yanı sıra her gün sabah, akşam ve ikindiden sonra evrâdını kesinlikle terketmeyen mürid, virdini okurken gözünü yumup kulağını ve kalbini zikre yoğunlaştırarak başka düşüncelerden arınır; kendini virdden alıkoyacak nefs ve şeytan vesveselerine aldırmaz.

"Teheccüd, işrâk ve duhâ namazlarını terkedip evvâbîn ve sünnetleri dörder kılmayan sirfî bî-namâzdır" sözünün bilinciyle teheccüd namazım ihmal etmeyen ve ayrıca pazartesi ve perşembe günleri oruçlu olması gereken mürid, eğer bu anlatılan usûle aykırı davranır ve ihmal gösterirse **tekkeye bir miktar para öder ki nefsi bir daha bu tür tavırlara cesaret edemesin.**

Dervişler zikir için toplandıklarında diz çöküp zikir halkasını oluştururken kendinden önce tarîkate girmiş olanların önüne geçilmez ve onlara hürmet gösterilir. Halka oluştuktan soma gelenler, uygun bir yer bulup otururlar; halkada yer yoksa başkasına eziyet vermekten sakınarak arkaya otururlar. Ancak halkadaki dervişler görüp de yer açarlarsa o zaman halkaya dâhil olurlar.

Bir derviş, ancak kendi tarîkatinin usûlüne göre zikir yapabilir. Zikir esnasında kimse birbirinin yüzüne bakmaksızın gözler yumulup hiç açılmaz. Yanında kimin oturduğunun bile farkına varmayacak biçimde başlar öne eğilir; etrafa bakılmaz. Zikir icrâsı sırasında dünyâ kelâmı edilmez, baştan takke veya sarık çıkarılmaz. Kaşınmaktan, şakalaşmaktan, tükürmekten ve benzeri hareketlerden kaçınılır.

Zâkirbaşı komut vermeden zikir icrasına geçilmediği gibi, zikrederken zâkirbaşıdan daha yüksek ses çıkarılmaz, onun önüne geçilmez, geri de kalınmaz;

herkes sesini birbirine uydurarak âhenk içerisinde zikir icrâ edilir. Zikrederken uyunmaz; uyuyan olursa zâkirbaşı uygun bir şekilde tenbîh eder. Yine uyumaya devam ederse tarikat asâsını vurup uyandırır. Zikir sırasında elbise çıkarmak gerekirse, zâkirbaşı çıkarmadıkça veya işâret vermedikçe çıkarılmaz. O kalkmadıkça ayağa kalkılmadığı gibi, zikir çeşidini o değiştirmedikçe de yeni bir zikre geçilmez.

Zikir ânında cezbeye gelip birtakım garip hal ve davranışlarda bulunmak hiç hoş karşılanmadığından, eğer zikrin şevki üstün gelip ayağa kalkıp semâ' etmek, zikre ayakta devam etmek gerekirse, halka-başının önderliğinde kalkılıp kollar birbirine bağlanarak semâ' yapılır ve bu sırada taşlan hareketlerde bulunmaktan sakınılır. **Zikrullâhın tadı kaybolmasın diye, zikir esnâsında ve sonrasında su içilmez.** Mutlaka su içmek gerekirse, en azından sıcak olarak ve az miktarda içilir.'73

Zikir yaparken müridin zihnine bâzı değişik fikirler gelirse, bunun riyâ olabileceğini düşünmeksizin gücü yettiğince açıktan ve seslice zikretmeye ve böylece bu tür efkârı dağıtmaya çalışır. Çünkü bu tür fikirleri gidermek için bu davranış câiz görülmüştür. Cemâat hâlinde zikredilirken öksürür gibi birtakım sesler çıkarmadan *"Hû"* zikrini tâ yürekten, şevkle söylemek lâzımdır. Zikirden hâsıl olan o tatlılığı gidermemek için zikirden sonra da makbul olmayan bâzı şeytânî ve nefsânî şeyleri hatırına getirmez.

Müellifimize göre tasavvuf ehli olmayanlar birer "ölü " hükmünde olduklarından onların yanında zikir icrâ edilmez.

EFRÂD

Hz. Peygamber'e (sallallâhü aleyhi ve sellem) mükemmel bir şekilde tâbi olma neticesinde *ferdiyet*[184] tecellîsine mazhar olan[185] bu kimseler, *kutub* dâiresinden hâriç olup[186] din dilinde (lisân-ı şer') mukarreb olanlardır. Bunların gökteki meleklere nazarları ve kendilerinden başka kimselere keşifleri vardır ki Hızır (aleyhisselâm) bu gruptandır. Bunların sayılan hiç belli olmayıp, Muhammed b. Kâid el-Evânî ve Abdülkâdir el-Cîlî bu tâifedendir. Bunlara *mukarrebü'l-hazret* de derler.[187] Hz. İbrahim (aleyhisselâm) kalbi üzere olan *efradın* makamı, selâmet makamıdır ki Allâhü Teâlâ her türlü şek ve şüpheyi bunların kalbinden gidermiştir. **Dünya halkına karşı kötü zanda bulunmayıp, her şeyin şerli yönünü değil, hayır tarafını görürler.** Hakk Teâlâ onlarla şerli kimseler ve işler arasına bir perde koymuştur ki her birinden hayrı görürler. Bunlar, bilge (hakîm) ve doğru (sâdık) kimseler olup, hasenât-ı mâneviyye-i rûhâniyye onlara üstün geldiğinden, kendi vücudlanm Halde'ın irâdesinde mahv etmişlerdir.[188] ' *Aktâb* ve *efrâdân* olanlar, ölen bir kimsenin kabirdeki durumuna muttali olabilirler.[189]

Kaynak: Ahmet ÖGKE, Yiğitbaşı Veli Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî Hayâtı, Eserleri Ve Tasavvufi Görüşleri Doktora Tezi T. C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı Tasavvuf Bilim Dalı, 2000 İstanbul

****

ŞEYH AHMED ŞEMSEDDÎN (Yiğitbaşı) kaddesellâhü sırrahu'l azîz

Sefine-i Evliya-Hüseyin Vassâf

Marmaralıdır ki, Aydın vilâyetinde Manisa sancağında Akhisâr kazasına mülhak Gölmarmarası nâm karyedendir. “Marmaracık” ve sâde “Marmara” da denilir. “Marmaravî Ahmed Şemseddîn Efendi” diye yâd olunması bundan kinâyettir.

İsm-i âlîleri, “Şems Ahmed et-Tavîl” olarak meşhûrdur. Şakâyık’ta hakk-ı âlîlerinde şöyle denilir:

“Müşârünileyh hazretleri Aydın taraflarında yetişmiş, ol diyârın ulemâsından istiâze-i lemeân, ilm ü irfân ve gurre-i isti’dâdını mihr-i dırahşân-ı fezâilden bedr-i dırahşân eyledi. Sonra fenâ-yı dehr-i nâ-pâyidârı iz’ân ve (كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ)[190] mazmûn-ı şerîfine nazar-gâh-ı çeşm-i cân edip, Hz. Sünbül Sinan’ın hademât-ı aliyyelerinde istinşâk-ı nesemât-ı tahkîk ve Hz. Merkez’in âsitâne-i feyz-âşiyânesinde tekmîl-i tarîk eyledi.”

İstidrâd

Tedkîkât-ı âcizâneme göre müşârünileyh hazretleri vâkıa Hz. Sünbül’ün zamân-ı âlîlerini idrâk etmişler ise de, Hz. Sünbül’den yirmialtı ve alâ rivâyetin otuzaltı sene mukaddem intikâllerine bakılırsa ve asıl şeyhleri kibâr-ı meşâyıh-ı Halvetiyye'den Alâeddîn-i Uşşâkî olduğu nazar-ı dikkate alınırsa Hz. Sünbül ile sohbetlerinden kinâye olarak o yolda yazıldığı zâhir olur.

Ahmed Şemseddîn Efendi hazretleri Şeyh Alâeddîn’den müstahlef olunca Manisa'da irşâd-ı nâsa me’mûr oldular. Manisa’da seccâde-nişîn ve feyz-bahş-ı sâlikîn olup va’z u nasîhatla halkı irşâda hasr-ı himmet buyurdular. Zikr-i cehri ihtiyâr eylediler. Ba'zan esnâ-yı va’z u zikirde galebe-i vecd ü hâl ile galeyân eden aşka tahammül edemeyip sayha eder ve nice zaman bî-tâb olurlardı. Huzzâra haşyet gelirdi.

Sultân Selîm-i evvel Manisa’da vâlî iken çok kerre ziyâret-i aliyyelerine şitâb edip dualarına mazhar olmuşlardı. Şeref-i kudûmları için İzmir’de bir zâviye yaptırmışlardır. Halaka-i zikirde cehr ve devrân ve tasfîk ile ızhâr-ı vecd mu’tâdları olduğundan ba'zı ehl-i zâhirin dahline uğradılar. Fakat o kimselere bed-duâ etmekle ba'zıları füc’eten vefât etti. Ba'zısı attan düşüp helâk oldu. Izhâr-ı nedâmet ile istimdâd edenler güç-hâl kendini kurtardı.

“Yiğitbaşı” denilmesinin sebebi:

Zamânının kutbu olup, min tarafi’llâh umûm-ı meşâyıhın terbiyesine me’mûr buyurulmasından kinâyedir. Tomâr-ı Turuk-ı Aliyye’nin nakline göre, bir aralık İstanbul meşâyıhı arasında tekevvüne başlayan bir mes'elenin halline me’mûr ve hüsn-i faslına muvaffak olduğundan o lakab kendilerine verilmiş ve bununla iştihâr etmiştir. Bu lakab Arabça’ya nakl olunurken “Fete’l-fityân, Ebu’l-fityân” olmuştur. İstanbul’da bir müddet bulunarak Manisa’ya avdet ve yine irşâd-ı nâs ile iştiğâl buyurdular.

Velâdetleri 839/(1435-36), müddet-i ömürleri 61, irtihâlleri 900/(1495)’dür. Bir eserde ise 911/(1505-06) gösterilmiştir[191]. Manisa’da nâm-ı âlîlerine mensûb dergâhta medfûndur. (*Kaddesa’llâhu esrârahum*)

Ulemâ-yı sûfiyyeden idi. Pek mühim eserleri vardır:

Manzûme-i Câmiu’l-Esrâr, Risâletü’t-Tevhîd, Ravzatü’l-Vâsılîn, Mukaddimetü’s-Sâliha, Keşfü'l-Esrâr, A'mâlü't-Tâlibîn, Bahreynü'l-Aşk, Ahvâlü'l-Ebrâr ve'l-Mukarrabîn nâmında eserleri vardır. Gayr-i matbû'dur.

Câmiu'l-Esrâr mukaddimesinden:

İbtidâ kıldık kitâba fazl-ı Bi'smi'llâh ile
Zikr olunsun hem dahi tevhîd-i zâtu'llâh ile

Tomâr-ı Turuk-ı Aliyye'de müşârünileyhten inşiâb eden tarîkatlar ne güzel cem' olmuştur:

Şuabât-ı Ahmediyye: Ramazâniyye, Sinâniyye, Uşşâkıyye, Mısrıyye.
Şuabât-ı Ramazâniyye: Cihângîriyye, Buhûriyye, Raûfiyye, Cerrâhiyye, Hayâtiyye.
Şuabât-ı Sinâniyye: Muslihiyye, Zühriyye.
Şuabât-ı Uşşâkıyye: Cemâliyye, Salâhiyye, Câhidiyye, İrşâdiyye, Muslihiyye.

Müstakîm-zâde'nin Şerh-i Dîvân-ı Ali'den:

Tarîk-ı Halvetî'nin kahramânı
Yiğitbaşı Efendi'dir bil anı

Dahi Hacı Karamânî Efendi
Gönül ka'besinin rind-i yamanı

Cihâd-ı ekber itdi müctehid bil
Reîs-i âşıkân-ı Ümmi Sinân'ı

Tarîk-ı Halvetî'de bir yol açdı
O râhın âşıkândır rehrevânı

Sinâniyye dinür ol râh-ı Hakk'a
Yürü âşık isen bul râh-ı cânı

Nizâmî-zâde Seyyid Seyfü'l-hak
Nizâma koydu saff-ı âşıkânı

Hayâ vü hilm ile Osmân Efendi
Gelüp irşâd için pîr ü civânı

Mürîdi Şeyh Muhammed çok zamândır
Kibâr-ı evliyânın kâmrânı

Hem andan Şeyh Hasan müstahlef oldu
Kemâlât ile oldu Pîr-i sânî

Hüseyn-ism ü Alî-sîretdir oğlu
Hilâfet tahtının sâhib-kırânı

Azîzim mürşidim Şeyh Mustafâ'dır
İdüp rıhlet cinân oldu mekânı

Azîz-zâdem benim şeyhim Hasan'dır
Dil ü cânım hayât-ı câvidânım

Kaynak: Sefine-i Evliya, 4.Cilt

[slideshare id=52510103&doc=yigitbasimarmaravihayat22-150907201209-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=52509736&doc=yiitbaahmedemseddinmarmaraviusul-vusul-ilahiyye204644-150907195824-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=52508868&doc=marmaravi-ve-4-kapi-40-makam-pdf-150907192728-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=52508866&doc=marmaravi-kesful-esrar-150907192724-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=52508839&doc=yiitbaahmedemseddinmarmaravitercme-irisale-ivasiyyet285933-150907192627-lva1-app6892&type=d]

HÜSRANA UĞRAYACAKLAR!..

M.Necati Özfatura

necati.ozfatura@tg.com.tr

Rusya, Çin ve Brezilya'dan kaçan yabancı sermaye Hindistan ve Türkiye'ye gelmektedir. Ülkemize 13 ayda 34 milyar dolar girmiştir. PYD ekonomik kriz çekmektedir. PKK terörüne en büyük destek HDP belediyelerinden gelmektedir. Demokratik Bölgeler Partisine göre: HDP'li belediyeler PKK'nın karargâhı gibidir...

Kürt olmayan PKK, Doğu ve Güneydoğu'da 2 bin elektrik direğini yıkmıştır. Elektrik, su aynı ekmek gibi temel ihtiyaç malzemesidir. Zarar 30 milyon TL'dir. Kamu gibi bölgede yaşayan halk da zarar görmektedir. Sahte aydınlar ve baronlar da PKK'nın destekçisidir. CHP'de ön seçim sancısı vardır. PKK, Kandil ve HDP ülkeyi bölmek istemektedir. Ancak hüsrana uğrayacaklardır.PKK Kürtlerin değil başta İran, İsrail ve Ermenistan olmak üzere kendisine para, silah ve destek verenlerin taşeronudur. Büyük İsrail, büyük Ermenistan ve İran emperyalizmi için bölge halkını batıya göçe zorlamak asıl hedefleridir.Güneydoğu'da polis lojmanlarında HDP'ye yüzde 70 oy verenlerin elleri şehit kanları ile kirlenmiştir. Şehitler haklarını helal etmedikçe kimse onları azaptan kurtaramayacak. Ancak Allahü tealanın rahmeti sonsuzdur. Ama kul hakkını affetmez. Kul, hakkı olanı affetmedikçe!..Bu şehrin emniyet müdürüne göre bazı polisler PKK ile işbirliği yapmaktadır. Şehitlerin katilleri ile beraber zamandan ve mekandan münezzeh Rabbimizin huzurunda olacaklar. Acaba hangi yüzle!.. Ahirette kişi sevdiği ile beraberdir. PKK'ya yardım edenler bu katillerle beraber olacaktır. Tabii onları oraya sevk edenler de…Askerî tecrübelerime güvenerek söyleyebilirim ki; PKK terörü MOSSAD, İngiliz, İran ve Suriye gizli servislerinin idaresi ile yapılmaktadır. Nereye saldırılacağını, hangi yolun kapanacağını ve nelerin imha edileceğini bu katiller yapamaz. Bu eylemler gayet stratejik hesaplamalar sonucu yapılabilir. Bu stratejik planları Kandil'dekiler hesaplayamaz. Bunun için mutlaka bu terör örgütünün arkasında bu gizli servisler bulunmaktadır.Osmanlıyı yıkanlardan biri olan mason ve Bektaşi paşanın torunu bir yazar Türkiye'yi yıkmakla görevli gibi davranmaktadır.

Acaba kimin adına?

Batı Türkiye'ye postmodern savaş açmıştır. Batı basını da iç savaş ve darbe algısı yapmaktadır. Türkiye'deki taşeronları hatta köleleri bu algıyı yaymaktadır. Ancak hüsrana uğrayacaklardır. Ne yaparlarsa yapsınlar Türkiye'de ne iç savaş ne de darbe olmayacaktır...

28.8.2015

http://www.turkiyegazetesi.com.tr/m-necati-ozfatura/587710.aspx

http://arsiv.medyagundem.com/gundem/3745-UMARINGZEML-KONUU-BEKTA-EYH-TORUNU-IKTI-DAMALI-ALES-ZEL.html

BİZ TÜRKLER KOYUNLUĞUMUZU GERİ İSTİYORUZ

İHSAN Fazlıoğlu

Anlayış Dergisi (Sayı 8)

Ocak 2004

Alaaddin Çelebî diye tanınan Amasyalı Hüseyinoğlu Ali [Ali b. Hüseyin el-Amasî] Tariku'l-edeb [Edeb Yolu] adlı, İstanbul'un fethinden hemen sonra, 857/1453 tarihinde kaleme aldığı, doğumdan ölüme değin adab-i muaşeret yani hayat bilgisi konulu mensur eserinin son bölümünü ilginç bir konuya tahsis eder: "Her bir taifenin [milletin] doğasını teşhis". Alaaddin Çelebî, bu bölümde Türkmen ve Tatarları ayrı birer taife olarak kabul ederek Türklerden ayırır. Türklerin yani Anadolu ve Balkan sakinlerinin yani bizim doğamızı [tab'ımızı] ise şöyle teşhis eder: **"Ve Türk taifesi sadık ve müşfik ve yavaş taife olur koyun gibi ve birbirine muvafakatı ve ülfeti ve şefkatı ve itaati vardur. Görmez misin ki koyunun mecmuısı birbirine ittiba olur ve hem cemi hayvanatda koyundan menfaatlüsi yoktur. Ve koyundan yavaş dahi olmaz ve hem ganem ganimetdür".**

Sorulması gereken tarihî soru şudur: Kabus-nâme türü eserler başta olmak üzere pek çok siyaset-nâmede Türkler sözkonusu olduğunda yaygın bir biçimde kullanılan koyun benzetmesinin yaşı kaçtır? İlginç bir şekilde **Ebu Osman Câhız**, (ö. 255/869) **Menakıb cundi'l-hilafe ve fedai'l-Etrâk** [**Hilafet ordusunun menkibeleri ve Türklerin faziletleri**] adlı eserinde, **"Bir Türk başlı başına bir milletir"** ve **"Türkler'in bünyeleri hareket üzere kurulmuştur; durmaktan nasipleri yoktur"** diyor; benzer şekilde **İbn Hassul** dahi, Büyük Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey'e sunduğu **Kitab tafdilu'l-Etrak ala sairi'l-ecnad [Türklerin diğer ordulara üstünlüğü]** isimli küçük çalışmasında aynı bakış açısını tekrarlıyordu. Cahız ve İbn Hassul'un düşünceleri ile Alaaddin Çelebî'ninkiler karşılaştırıldığında sanki iki ayrı milletden bahsediliyor gibi hissedilir. Öyle ki Alaaddin Çelebî'nin Türkler için öngördüğü doğanın nitelikleri, yani sadık, müşfik, yavaş; birbirine muvafakatı, ülfeti, şefkatı ve itaatı var; mecmuu biribirine ittiba eder ve menfaat verir ile Cahız ve İbn Hassul'un Türkler için öngördüğü nitelikler neredeyse birbirinden tamamen faklıdır. Sorunu açıklamak için kısa bir yanıt vermek gerekirse, Cahız ve İbn Hassul, Türkleri Abbasî hilafeti için harbedecek savaşçı bir topluluk olarak görürken Alaaddin Çelebî, artık Anadolu'da siyasî bir iradenin etrafında millet haline gelmiş Oğuzlardan bahsetmektedir. Bir millet ki koyun gibidir, mensubiyetine sadıktır, bu mensubiyeti paylaşan diğer mensubdaşlarına müşfiktir; medenî olmanın gerektirdiği yavaşlığı yani sukuneti vardır çünkü bir şehirde iskan edilmiştir, meskeni vardır, sakindir. Millet olmanın gereği olarak biribirini kollar, aralarında dostluk vardır, birbirlerinin sözünü dinlerler, ama en önemlisi bir koyun sürüsü gibi omuzlarını birbirlerinin omuzlarına sürterek yürüyecek, yol alacak kadar birliklidirler; başka bir deyişle birbirlerine temasları yoğundur. Bu niteliklere sahip olduklarından yani koyun gibi olduklarından biribirlerine menfaatlidirler; boş yaşamazlar, iş görürler dolayısıyla

bayındırdırlar. Birliklik ile dirlikleri vardır. Çünkü koyun mensup olduğu sürü içerisinde birlik ve dirlik kazanır.

Tanzimattan bu yana İngilizler başta olmak üzere sömürgeci kapitalist güçler ile içerideki uzantılarının rahatsız oldukları niteliklerdir bunlar. Başka bir deyişle bu niteliklere sahip Türkler birilerini hep rahatsız etmiştir. Niçin? Çünkü koyun sürü demektir ve birbirlerinin omuzlarına sürterek, birbirlerine temas ederek tarihte yol alan bir milleti yenmek, dağıtmak kolay değildir.

Birlikli, birbirine sürtünerek yürüyen sürüye kurt giremez. Böyle bir milletin içerisinde işler kolay yürütülemez. Üstelik Kabus-name'de dendiği gibi **"Çobanı iyi olursa bu milletle büyük işler yapılır".** Nitekim, tarih şahittir, yapılmıştır da.

Türk milletinin koyunluğunu eleştirenler, koyun kelimesinin halk arasında çağrıştırdığı, ama hiç de menfi olmayan, itaat etme, boyun eğme cihetini öne çıkartırlar. Ancak unutulan nokta, bu eleştiri ancak ve ancak başka bir cihet adını yapılırsa anlamlıdır. Başka bir deyişle, rahatsızlık veren itaat etme ve boyun eğme eylemleri değil, kime itaat edildiği ve nereye boyun eğildiğidir. Çünkü sömürgeci kapitalist güç kendisine itaati ve boyun eğmeyi zorlaştırdığı, direnmeyi sürdürdüğü için Türk'ün koyunluğunu yani mensubiyetini tahkir eder. Öyleyse sorun "hangi sürüye mensup bir koyun olmak"tır. Çünkü sömürgeci kapitalist gücün daveti kendi sürüsüne katılmaktır; aralarında sadakatin, şefkatin, biribirine muvafakatın, ülfetin ve itaatın olmadığı, birbirine sürtünmekten, temas etmekten kaçınan, birbirine menfaati değil faydası dokunan, millet anlamında değil yığın anlamında bir sürü. Ancak böyle bir sürü üretim-tüketim denklemi içerisinde yaşayabilir, sağılabilir, yönlendirilebilir. Böyle bir sürü bilgi ve adalet yani nizam-i alem için savaşmaz, yakıp yıkar-yer-içer-sevişir.

Türkler hiçbir zaman ırk ve kan birliğini önemsemiş bir millet değildir. Türk tarihinde kan ve ırk birliğine dayanan bir Türk tasavvuru yoktur. Tersine, bir töre birliği, siyasal ilkelere mensubiyetin oluşturduğu bir birlik, sürü söz konusudur; bu birliğin her bir üyesi de, yukarıda zikredilen nitelikleri paylaşan, töreye katılan bir koyundur. Başka bir deyişle "kan birliğine değil, can birliğine" dayalı bir sürü yani millettir Türk milleti.

Türk milletinin koyunluğundan şikayet edenler bu milletin misyonundan rahatsız olanlardır hiç şüphesiz. **Ancak ilginç olan, Türk milletinin koyun niteliğini tahkir edenler, çoban ve çoban köpeği sorununa pek dokunmazlar.** Yakın tarihimiz Türk milletinin sürü olma yani sadakatin, şefkatin, birbirine muvafakatın, ülfetin ve itaatın olduğu, birbirine sürtünmekten, temas etmekten hoşlanan, birbirine menfaati dokunan, birbiri için yaşayan, kısaca birlikli ve dirlikli olmaya çalışan biçiminde özetlenebilecek sıfatlarını törpüleme tarihidir. Tüm bu törpüleme sürecinde çoban ne yaptı, çoban köpeği nerelerdeydi? Konuşulması gereken sorular bunlar.

Türk milleti çobanını bulduğunda sürü olmaya hazır ve büyük işler yapmaya namzeddir. Önemli olan çobanın milletini bulması; çoban köpeğinin milletini korumasıdır. İşte bu

nedenlerle biz Türkler koyunluğumuzu geri istiyoruz.

***

<< Derviş bağrı baş gerek, gözü dolu yaş gerek

Koyundan yavaş gerek, sen derviş olamazsın.

Doğruya varmayınca, mürşide ermeyince

Hakk nasip etmeyince, sen derviş olamazsın.

Ele geleni yersin, dile geleni dersin

Böyle dervişlik dursun, sen derviş olamazsın.>>

TÜRK DEĞERLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Prof.Dr.İbrahim Arslanoğlu

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi

Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Asıl konumuza geçmeden önce kongremizin başlığı olan **küreselleşme** üzerinde çok kısa durmak istiyorum.Küreselcilere göre küreselleşme; sermayenin, mal ve hizmetlerin bütün dünya ülkelerinde serbestçe dolaşmasıdır. Oysa uygulama böyle olmamıştır. Örneğin ABD Türk tekstil ürünlerine kotalar koymuş, AB ise gümrük birliğini tek taraflı uygulamıştır. Onun için bana göre **Küreselleşme;**çok uluslu şirketlerin dünyayı daha iyi sömürebilmeleri için kendi çıkarlarına engel olarak gördükleri ulusal devletleri ortadan kaldırmalarına denir.

Çok uluslu şirketler bu amaca ulaşmak için başlıca şu araçları kullanmaktadırlar:

1. Küresel dil; ulusal dillerin eğitim-öğretim ve kültür hayatından çıkarılarak yerine İngilizce'nin konulması

2 Serbest piyasa ekonomisi; gümrük duvarlarının kaldırılarak ulusal şirketlerin çok uluslu şirketlerle rekabet edememeleri sonucu iflasa sürüklenmeleri. Ayrıca ulus devletleri ayakta tutan kamu iktisadi teşebbüslerinin, özelleştirme ve serbest rekabet gerekçesiyle, yabancılara satılması. Bir de **baba, oğul, kutsal ruh** üçlemesine paralel olarak ekonomide **faiz, borsa** ve **döviz** gibi üretimden uzak üç kağıda dayalı bir ekonomik modelin dayatılması. Bütün bunların sonucu olarak ulusal devletlerin ekonomik olarak çökertilmeleri.

3. Evrensel hukuk; çok uluslu şirketlerin mensup olduğu devletlerin, kendi çıkarlarına göre uyguladığı uluslaraüstü hukukun, ulus devletlerin yasalarının üzerine çıkartılarak, vatandaşa devletini uluslar arası hukuk kurumlarına şikayet etme hakkının tanınması ve böylece ulus devletin otorite ve egemenliğinin yok edilmesi.

4. **Demokrasi ve İnsan Hakları;** çok uluslu şirketlerin, parçalamak istedikleri ulusal devlette etnik, kültürel ve dinsel azınlıklar yaratarak ulus devlete karşı kışkırtarak ulusal devletin siyasal olarak çözülmesini sağlamaları. Bununla ilgili olarak ABD Dışişleri Bakanı Condalize Rice, Fas'tan Çin'e kadar 22 devletin sınırlarının değişeceğini bütün dünyaya ilan etmiştir, bunların çoğu Müslüman ülkelerdir. Batı Dünyasında ABD, imparatorluk yapısını korurken ve Avrupa devletleri AB adı altında para, bayrak ve sınır birliğini oluşturup bütünleşmeye giderlerken kendi dışındaki dünyayı parçalamayı planlamaktadırlar.

Esas konumuz olan değerler konusuna gelirsek, **değerler;** felsefe, sosyoloji, sosyal psikoloji, ekonomi ve sosyal antropoloji gibi bilimler ile ahlak ve dinin konusudur. Hepimizin bildiği gibi felsefenin **varlık, bilgi** ve **değer** gibi **üç temel** ve **klasik konusu** vardır. Felsefede değerler, ahlak ve estetik gibi iki alanı içine alır. Ahlak, eylemde bulunan insan davranışlarını iyi-kötü olarak nitelerken estetik, kendisine güzeli konu olarak seçmiştir.

Bazıları, değerlerin keyfi, sübjektif nitelikler taşıdığı ve bunların objektif temellerinin olmadığı, bu sebeple değerlerin bilimsel bir araştırmasının yapılamayacağını söylemişlerdir. Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra değerler, gerek felsefenin ve gerekse sosyolojinin ilgi çekici bir konusu haline gelmiştir. Öyle ki, bir çok sosyal değere başvurmadan açıklama yapma olanaksız hale gelmiştir(Topçuoğlu, 1971).

Felsefe tarihinde değerler, ilk defa filozof Sokrates tarafından ele alınmıştır. Sokrates'in yaşadığı dönemde Eski Atina'da filozoflar ve sofistler olmak üzere iki tip aydın vardı. Başlangıçta Sokrates de sofistler arasında bulunuyordu, fakat zamanla onlardan ayrılmıştır. Sofistler dinsel esasta temellendirilmiş ahlaksal değerlere karşı çıkmışlardır. Sofistlerden Protagoras, "insan her şeyin ölçüsüdür" diyerek değerlerin insandan insana değişerek göreceli olduğunu söylemişti. Buna karşılık Sokrates bütün insanlık için geçerli olabilecek ortak evrensel değerlerin olması gerektiğini savundu. Örneğin iyi nedir, kötü nedir? gerçek nedir, gerçek olmayan nedir?...(Aytaç, 1980). Çünkü Peloponnes savaşları sonunda toplumda değerler anlamında bir çöküntü söz konusu idi.

Günümüzde hırsızlık, adam öldürme, birisinin namusuna tecavüz, bir insanın hakkını gasbetme, birisine zulüm etme vb. şeyler hemen bütün kültürlerce yasaklanmıştır. Bunlar evrensel değerlerden kabul edilmektedir. Bunlara karşılık her ulusun kendine özgü değerleri bulunmaktadır. Bu konuşmada daha çok Türk ulusal değerleri konu edilecektir.

Türkler Değerlerine Sahip Çıkan ve Onu Koruyup Geliştiren Bir Ulus Mudur?

Ne yazık ki bu soruya olumlu cevap veremiyoruz. Çünkü tarih boyunca Türkler, kendi değerlerine yeterince sahip çıkıp, koruyamamışlardır.Örneğin Göktürkler, Çin kültür emperyalizminin etkisinde kalmışlardır. Göktürk Yazıtları, Türklerin Çinlilerin ipekli kumaşlarına kandıklarını, Çinli kadınlarla evlendiklerini ve çocuklarına Çince isimler vererek Çinlileştiklerini anlatmaktadır. Ayrıca Türkler İran'da Farslılaşmış, Arabistan'da Araplaşmış ve Avrupa'da ise zamanla birlikte yaşadıkları toplumların kimliklerini benimseyerek asimile olmuşlardır. Batı Hun Devleti, Attila döneminde(400-453) Hazar Denizinden Baltık Denizine ve Fransa'ya kadar olan Avrupa topraklarını içine alacak şekilde genişlemiştir. Attila, Doğu Roma'yı vergiye bağlamış, Batı Roma'nın bazı şehirlerini işgal etmiş ve başkent Roma'yı kuşatma altında tutarak Batı toplumlarını korkutup dehşete düşürmüştür. Bugün bile Batılılar çocuklarını "Türkler geliyor" diye korkutmaktadırlar. Fakat Attila'nın torunları başta dilleri olmak üzere kültürlerini kaybetmişler ve Batılı toplumlar içinde eriyerek yok olup gitmişlerdir.Türkler sadece Anadolu'da kimliklerini koruyabilmişlerdir.

İnsanın yarattığı ilk değer ise onun konuştuğu dilidir. Türk ulusunun dili olan Türkçe bir taraftan kültür emperyalizminin etkisiyle yabancı kelimelerin istilasına uğramış, öte yandan 1950'lerden sonra Türkiye'de eğitimde Türkçe yerine yabancı dil kullanılmaya başlanmıştır.

İşin daha da vahimi,Türkiye'de "Türkçe'nin bilim dili olmadığını ve gelecekte de olamayacağını" söyleyen YÖK başkanları ve "Bizim miladımız Cumhuriyettir", diyen Milli Eğitim Bakanları görev yapabilmiştir.Söz konusu kişilerin, Atatürk'ün ve dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin dil ve tarih politikasına aykırı olan bu düşüncelerini, Atatürkçülük adına savunabilmiş olmaları da Türkiye'nin bir talihsizliği olsa gerektir.

Son yıllarda kültür emperyalizmi, müzik alanında da kendisini gösterdi. Bugüne kadar lüks lokantalardan çeşitli resmi ve özel kuruluşlara, üniversite kafeteryalarına ve hatta askeri gazinolara kadar çeşitli mekanlarda İngilizce müzikle beyinler sürekli olarak yıkanmış ve buna hala devam edilmektedir. 9 Ocak 2004 tarihinde TRT INT kanalında bir

müzik programına katılan Türk halk müziği sanatçısı **Sabahat Akkiraz,** Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yapılan müzik yarışmalarında ödüller aldığını ve dilini bilmeyen insanların kendisini ayakta alkışladıklarını fakat Türk Devleti'ni kurumu olan T.H.Y. yetkililerinin yolculara Türk müziği yerine yabancı müzik dinlettirdiklerini, oysa diğer ulusların hava yollarının hepsinin kendi müziklerine yer verdiklerini söyledi. Bütün bunlar, Türklerde tarih boyunca, yabancı hayranlığının neredeyse tedavisi mümkün olmayan bir sosyal patoloji halini aldığını göstermektedir.

Ayrıca 2003 Eurovision Şarkı Yarışmasında Türkiye, İngilizce bir parça ile birinci yapılmıştır. Neden şimdiye kadar Türkçe müzikle birinci olunamamıştır? Bu sevinilecek ve gurur duyulacak bir durum değil, aksine Türk kültürü açısından üzücü bir olay olarak değerlendirilmelidir.Türkiye'nin yabancı müzikle birinci olmaktansa kendi müziği ile sonuncu olması çok daha iyidir. Bununla Batılılar Türkiye'ye "Eğer aramızda yer almak istiyorsan kendi dilini ve kültürünü inkar etmeli ve kendi kimliğinden utanmalısın" demek istemişlerdir.

Değerler Nedir?

Bilim yargısı doğru-yanlış iken değer yargıları iyi-kötü, güzel-çirken gibi kavramlardır. Bilim yargısı olabildiğince objektif iken değer yargısı nesneldir. Çünkü her toplumun iyisi-kötüsü, güzeli çirkini öteki toplumlardan farklıdır. Zaten bir ulus bu nitelikleri ile ötekilerden ayrılır.

Değere konu olan şey bir nesne, bir davranış, bir kurum, bir rol olabilir(Topçuoğlu, 1971).Örneğin Hıristiyanlarda haç kutsaldır. Türklerde kayınvalideye anne denilir ve ona diğer insanlardan farklı bir saygı gösterilir. Askerlik, Türk toplumunda kutsaldır. Hıristiyan toplumlarında papaz toplumda önemli bir role sahiptir.

Sosyolojik açıdan değerler, grubun veya toplumun "kişilerin, modellerin, amaçların ve diğer sosyo-kültürel şeylerin önemlerini ölçmeye yarayan ölçütler demektir(Topçuoğlu,1971).

Değerler, bir inanç olması bakımından dünyanın belli bir kısmıyla ilgili algı, duygu ve bilgilerimizin bir bileşimidir(Güngör, 1998).

Değerler, gideceğiniz yönü belirleyen pusulalardır. Ne giydiğiniz, nerede yaşadığınız, kiminle evleneceğiniz, yaşamak için ne yaptığınıza kadar her şey değerlerin etkisindedir. Ayrıca neleri yapıp, neleri yapmamanız gerektiğini söyleyen de değerlerdir(Robbins,1993).

Değerler, kendi hayatımızda neyin doğru, neyin yanlış olduğu konusundaki inançlarımızdır. Hayatı daha saygın kılmak için bizim yarattığımız yargılardır(Robbins, 1993).

Değerler her kararın rehberidir. Kendi değerlerini iyi bilen ve onlara göre yaşayan insanlar, toplumun lideri durumuna geçerler(Robbins,1995). Atatürk, çeşitli konuşmalarında Türk değerlerine büyük vurgu yapmış ve onların korunması için bazı kurumlar oluşturmuştur.

İnsanlarla yakınlaşmanın yolu onların temel değerlerini önem sırasına göre bilmektir. Bu yüzden ülkelerini savunan askerler, paralı askerleri her zaman yenerler(Robbins,1993). Nitekim ABD, bütün teknik üstünlüğe rağmen işgal ettiği bütün ülkelerde yenilmiştir.

Temel değerlerin oluşmasında baba-anne büyük rol oynarlar. Neleri söyleyip söylemeyeceğimiz, nelere inanıp inanmayacağımızı, söyleyerek bize değerleri aşılarlar.

Değerleri benimserseniz iyi çocuk olur, ödüllendirilirsiniz. Tersi olursa kötü çocuksunuzdur(Robbins, 1993).

Ayrıca örgün eğitimle birlikte her türlü eğitim-öğretim faaliyetinde değerlere yer verilir. Çünkü eğitimde bireylere bilgi, beceri ve tutumların kazandırılmasının yanında toplumun kültürünün yeni nesillere aktarılması da söz konusudur.

Ulusal ve kültürel değerler, ülkeyi biçimlendirir(Robbins,1995). Çünkü değerler, niçin yaşanacağını ve niçin ölüneceğini de ortaya koyarlar.

Ülkenin yaşam kalitesini değiştirmek istiyorsanız, çok sayıda insanın değer sistemlerini etkilemekten başka çare yoktur(Robbins, 1995). İstiklal Savaşı, çok sayıda insanın değer sisteminin etkilenmesi sonucu kazanılmıştır. Ayrıca ülkelerin kalkınması ile o toplumun değerleri arasında çok yakın ilişki vardır. Gerek Japonya'nın ve gerekse Almanya'nın dünyanın kalkınmış ülkeleri arasında yer almalarında bu toplumların kültürel değerlerinin rolü bulunmaktadır. Çünkü bu ulusların halkları, toplumlarının dünyanın en güçlü ulusları olmaları konusunda güçlü bir inanca sahiptirler.

Değerlerin araştırılması adlı geniş bir çalışma yapan Allprort, Vernon ve Lindzey'den sonra değerleri; **estetik, teorik(bilimsel), ekonomik, siyasal, sosyal ve dinsel** değerler olarak 6 grup halinde toplamak adet olmuştur(Güngör,1993). Spranger de aynı şekilde değerleri **teorik, ekonomik, estetik, sosyal, politik ve dinsel** olmak üzere olmak üzere 6 kısma ayırır(Ünal,1981).

Sosyoloji ve sosyal psikolojide değerler ise bir toplumun kültürüdür. Bir toplumu var eden ve onu sonsuza kadar yaşatan o toplumun kültürdür. Kültürünü koruyup geliştiremeyen toplumlar başka toplumların kültürü içinde eriyip, yok olurlar. O halde kültür nedir? Kısaca kültür, insanın yaptığı ve yarattığı şeylerdir. Sosyologlar kültürü **somut ve soyut** olarak ikiye ayırırlar. Somut kültür; bir toplumun kullandığı kap-kacak, giyim eşyaları, her türlü alet ve teknik araçlardır. Soyut kültür ise bir toplumun başta dili, tarihi, edebiyatı, ahlakı, hukuku, sanatı, bilimi, felsefesi, dinsel anlayışı, örf ve adetleri, düğün şekilleri, yemek yeme şekilleri vb. şeylerdir. Sanat alanına ait olan müzik, resim, mimarlık, halk oyunları da soyut kültür öğelerindendir.

Değerler, insanların hayat görüşü ve hayat felsefelerini tamamlayıcı parçasıdır. Kişinin hayat felsefesi, onun yaşadığı bir değerler sistemidir. Bu sistem, bireylerin amaçlarına, ideallerine, düşünce biçimine ve davranışlarına rehberlik ederler. Bazı insanlar hayat felsefelerinde dinsel kavramları, bazıları insani, edebi, materyalist, oportünist veya pragmatist yaklaşımları benimserler(Ünal, 1981).

Değerler insanla ilgilidir. Doğada insan dışında diğer canlılar değerlere sahip değildir.Ancak hayvanlar ve bitkiler bunun farkında olmasalar da insanla birlikte bütün canlılar bir çevrede yaşarlar. Ekolojik koşullar elverişli olmazsa canlıların yaşamı devam edemez. İnsan bunun bilincinde olduğu için üzerinde yaşadığı topraklara yurt adını vererek kutsallaştırmıştır. Çünkü vatansız bir ulusun yaşaması ve güçlü olması mümkün değildir.Bir ülkenin toprakları **erozyon ve düşman işgali** gibi iki büyük tehlike ile karşı karşıyadır. Bunun için hemen hemen her ulus, ülkesini düşman işgaline karşı korumak zorundadır ve yetiştirdiği nesilleri bu uğurda ölmeye hazır olarak yetiştirir. Aksi halde bağımsız bir vatana sahip olamaz. Erozyon ise düşman işgalinin daha tehlikelidir. Çünkü savaşarak düşman ülkeden çıkarılabilir fakat erozyonla yok olan verimli toprakları geri getirmek neredeyse mümkün değildir. Bu tehlike, gelişmekte olan uluslarca ne yazık ki fazlaca önemsenmemektedir.

Doğayı hem bilinçli olarak korumak hem de bilinçsizce fakat isteyerek yok etme gücü canlılar içinde sadece insanda vardır.

Bir toplumun değerlerini öğrenmek, o toplumdaki insan ilişkilerinin anlamlarını da çözümlemeye yardımcı olurlar. Örneğin bundan yaklaşık 10 yıl önce ülkemize gelen bir ABD'li gazeteci Türkiye'yi gezip ülkesine döndükten sonra izlenimlerini bir gazetede yazarak şunları söylemiştir: " Ankara, İstanbul ve İzmir'de gezerken çok sayıda el ele kol kola bir sürü erkek gördüm, demek ki Türkiye'de oğlancılık son derece normal bir olgudur." ABD'li gazeteci, Türkiye'deki erkeklerin birbirlerine olan fiziksel yakınlıklarını Batı değerleri ile değerlendirdiği için yanılmıştır. Oysa buradaki insanlara, bu insanlar arasında ne gibi bir ilişkinin olabileceğini, sormuş olsaydı, işin aslını öğrenip böyle korkunç hatalara düşmezdi.

Türk Değerleri

Her ulusun olduğu gibi Türklerin de iyisi-kötüsü, güzeli-çirkini ve niçin yaşanacağı ve niçin ölüneceğini gösteren değerleri vardır. Prof. Mahmut Tezcan(1974), Türk değerlerini **aile, eğitsel, ekonomik, dinsel, siyasal ve boş zamanlar değerleri** olmak üzere 6 kısma ayırır.

Ayrıca Tezcan(a.g.e), Türk değerlerini olumlu ve olumsuz olmak üzere de ikiye ayırır. Ona göre Türklerin olumlu değerleri şunlardır: "Kahramanlık, yurtseverlik, mertlik, dindarlık, kanaatkarlık, tutumluluk, toprağa bağlılık, konukseverlik, saygı-hürmet, hayırseverlik, hoşgörülülük, namus-şereflilik, ciddilik ve ağırbaşlılık, alçakgönüllülük ve iç temizlik."

Olumsuz değerler: "Cahillik, hilekarlık, kurnazlık, saldırganlık, şehvete düşkünlük, pislik(çevre bakımından), hurafecilik, bencillik, ihmalcilik, tevekkül sahipliği, dindarlık(tutucu ve bağnazlık), gururluluk(uluslar arası ilişkilerde) tembellik, hainlik, intikamcılık, zalimliktir." Burada daha çok ahlaki ve dinsel değerlerin konu edildiğini görüyoruz.

Prof. Tezcan'a göre Almanya'ya giden işçilerin çalışkanlılıklarını görerek Türklerin tembel değil dünyanın en çalışkan insanları olduğunu Batıllar gördüler. Yine Tezcan Türklerin **hainlik, intikamcılık ve zalimliğinin** araştırma sonuçlarının ortaya çıkarmadığını ve ayrıca gözlemlerine de ters düştüğünü yazar. **Hainlik ve zalimliğin özellikle Ermeni ve Yunan propagandası sonucu ortaya çıkan bir kalıp yargı olduğunu bunda politikacı ve papazların rolü bulunduğunu ve Türklerin haçlı seferlerine karşı koymasından dolayı uydurulduğunu yazar.**

Hainlik konusunda Prof. Tezcanla aynı görüşte değilim. Çünkü Ziya Gökalp(2003), İngiliz milletinin medeni ahlakının çok düşük olduğunu fakat milli ahlakının yüksek olduğunu çünkü İngilizlerden vatanına ihanet eden tek kişinin bulunmamasına karşılık Türklerden ihanet eden çok sayıda kişi bulunduğunu yazar. **Ayrıca Eski Bakanlardan Kamuran İnan, Türkiye aleyhine ve yabancı ülkeler lehine casusluk yapan 200 bin kişinin MİT tarafından saptandığını açıklamıştır.**

Bana göre Türk değerlerinin en başında, kutsal sayılan vatan toprağı gelir, onun için ölmek bir şereftir. Türkler, vatan için ölmeye şehitlik gibi yüksek bir makam vermişlerdir. Şehitlik dinsel anlamda peygamberlikten sonra gelen en yüksek bir makamdır. Türk kültürü ile kültürlenmiş olan her Türk, bu yüksek makama ulaşmak ister. İşte bu inançtır ki Türkleri tarihin hiçbir döneminde vatansız bırakmamış ve Türkler hep bağımsız bir vatanda yaşamışlardır. Ancak bugün vatan toprakları yabancılara para ile satılmaya başlanmıştır.

Halbuki Ortaçağ'da Endülüs ve yirminci yüzyılda Filistin toprakları satılmak suretiyle elden çıkmışlardır.

Belli başlı Türk kültür değerlerini şöyle sıralayabiliriz: dil, tarih, ahlak, hukuk, dinsel anlayış, sanat, bilim, felsefe, örf, adet, gelenek, yemek yeme şekilleri, düğün şekilleri, cenaze gömme, vs.dir. Sanatla ilgili olarak resim, müzik, heykel, mimari ve halk oyunları, tiyatro vb. şeylerdir. Görüldüğü gibi Türk kültürünün unsurları çok geniştir. Bunların hepsini bir bildirinin hacmi içinde ele alıp incelemek mümkün değildir. Onun için bu bildiride Türk kültürünün temelini teşkil ettiğini düşündüğümüz **dil, tarih, ahlak** ve **din** değerleri üzerinde durulacaktır.

1. **Dil**

Soyut kültür unsurları içinde en başta geleni dil olup diğer kültür unsurlarını da içine almaktadır. Çünkü değerlerin hepsi dille ifade edilir ve eğitim yoluyla gelecek nesillere ve bütün insanlığa aktarılır. Dil, insan bilgi ve deneyimlerini ölümsüzleştirir. Örneğin Göktürk Yazıtları, Kutadgu Bilig, Dede Korkut Hikayeleri, Yunus Emre ve Hacı Bektaş Veli'nin eserleri, Atatürk'ün Nutku ve Demeçleri v.b. eserler, dil ile bugünlere gelmiş ve yine onunla bizden sonraki kuşaklara ulaşacaktır. Türk kültürünün temel taşları sayılan bu yapıtlar, Türk ulusunun sonsuza kadar yaşamasını sağlayacaklardır.

Anthony Robbins(1993)'e göre, aynı değere sahip gibi görünen insanlar bazen hiçbir ortak değere sahip değillerdir bunların ortak noktası, sadece konuşmada kullandıkları kelimelerdir. Bu düşünce pek doğru olmasa gerektir. Çünkü dil, boş sözlerden ibaret değildir, onda çeşitli semboller, duygu ve düşünceler, inançlar ve insan deneyimi demek olan kültür vardır.

Türkler, tarih boyunca Türkçe konuştular fakat ne konuştukları dile ne de kendilerine Türk adı verdiler. Bilindiği gibi, Göktürk Devleti ile T.C. Devleti hariç tarihte kurulan bütün Türk devletleri, onları kuran hanedanların adıyla anılmıştır. İkisi de birer Türk devleti olan Osmanlılar da Selçuklular gibi Batılıların kendilerine verdiği "Turhia" adını hep duydu ama onu benimsemedi(Güvenç,1994). Fakat Cumhuriyetle birlikte hem ulusun hem de konuşulan dilin adı bilinçli bir şekilde konuldu ve çok sık vurgulanmaya başlandı.

Türklerin tarihini yazan Fransız Paule Roux'a göre Türklerle ilgili tek tanımlama ölçüsü, Türk dilidir. Türk, Türk dilini konuşandır, başka tanımlar geçersizdir, yetersizdir(Güvenç, 1994).Bununla ilgili olarak Atatürk de "Türk demek Türkçe demektir, ne mutlu Türküm, diyene" demiştir.

Bugünkü dilimiz, bin yıllık geçmişimizin belki de en güvenilir belleği, bilgeliğidir. Türkler çağdaş kimliklerini, kültürel varlıklarını taşıyan dillerinde bulacaklardır(Güvenç, 1994). Bir ulusun dili varsa o ulus yaşıyor demektir. Dilini kaybeden veya dilini bilim ve kültür yaşamından çıkaran toplumlar, eninde sonunda asimilasyona uğrayıp yok olmaya mahkumdurlar.

Ne acıdır ki, Türkler nerede ise tarih boyunca bilim ve kültür dili olarak Türkçe'nin dışındaki dilleri kullanmışlardır. Örneğin Büyük Selçuklu Devletinde yazışma dili Farsça, medresede eğitim dili ise Arapça idi. Anadolu Selçuklularında ise devlet kurumlarında resmi yazışma dili olarak yüz yıl Arapça, yüz yıla yakında Farsça kullanılmıştır. Anadolu Selçuklu hükümdarlarının ruhuna Fars kültür emperyalizmi o kadar işlemiştir ki, çocuklarına İslam öncesi Fars diline ait olan Keykubat, Keykavus gibi adlar vermişlerdir. 1980'lerde TRT kanalında gösterimde olan Dallas dizisinin etkisi ile bazı Türk ailelerinin çocuklarına **Suelın, Pamela** gibi adlar verdiklerini biliyoruz.

Osmanlıların kuruluşundan Fatih dönemine kadar medresede bilim dili Osmanlıca iken, daha sonra bunun yerini Arapça almış, bu Batılılaşma dönemine kadar sürmüştür. Bu dönemde yine bilim dilinde Osmanlıca'ya bir dönüş gözlenmekte ise de, medrese dışında Batı tipinde açılan ilk lise olan Galatasaray Sultanisinde eğitim dili Fransızca idi(Akyüz, 1997). Daha sonra adı Galatasaray Lisesi olan bu okulda, eğitim dili hala Fransızca'dır. Oysa Türk eğitim tarihinde, eğitimle ilgili ilk yazılı belge olarak kabul edilen **1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde,** "Bir ulusun bilimde ve eğitimde ilerlemesi ancak kendi dili ile mümkündür.Yabancı dilde, bilimde ve kültürde ilerleme zordur." denilmesine rağmen uygulama hep bunun tersi olmuştur.

Yine Tanzimat döneminde Fransızların açtığı Katolik, Amerika ve İngilizlerin açtığı Protestan okullarında yabancı dilde eğitim yapılmıştır(Akyüz, 1997). Atatürk, bunları Lozan Barış Antlaşması görüşmeleri sırasında kapatmış hatta bu yüzden görüşmeler belli bir süre çıkmaza girmiştir.

Türkiye, 2000 ve 2001 yıllarında iki büyük ekonomik kriz yaşamıştır. Kriz sırasında ve ondan önce Türkiye'de başbakanlık yapan üç kişinin üçü de yabancı okul mezunudur. Ekonomik kriz, sosyal bir olay olduğu için çok sayıda sebebi bulunabilir. Fakat bu üç başbakanın aldığı yabancı eğitim ve kültürün de bu sebeplerden birisi olabileceğini düşünüyorum.

Atatürk, ulus olmanın dile ve tarih bilincine dayandığını bildiği için Türk Dil ve Tarih Kurumlarını kurmuş ve Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni açmıştır. İlk defa Cumhuriyetle birlikte resmi yazışma ve bilim dilimiz Türkçe olmuştur. Atatürk öldükten sonra onun kültür ve eğitim politikası sürdürülememiş, eğitim ve kültür hayatımız tamamen Batının güdümüne girmiştir. Şöyle ki; Oktay Sinanoğlu(2002), 1945'li yıllarda Milli Eğitim Bakanlığında eğitimle ilgili dördü Türk, dördü ABD'li olmak üzere sekiz kişilik bir komisyon kurulduğunu, bu komisyonda görevli ABD elçisinin oyunun her oylamada iki oy sayıldığını yazmaktadır. Böylece Türk eğitim sistemi ile ilgili kararlar ABD'li üyeler tarafından alınmış oluyordu.

1955 yılında Maarif Koleji adında İngilizce eğitim yapan liseler açılmış(Cicioğlu, 1982) ve bu okullar, adları sonradan Anadolu Liselerine çevrilerek bütün illere ve büyük ilçelere kadar yayılmıştır.Yine 1957 yılında ODTÜ açılmış(Kısakürek, 1976), Oktay Sinanoğlu'nun eğitim dilinin Türkçe olması için gösterdiği tüm çabalara rağmen, eğitim dili İngilizce olmuştur. Daha sonra 1971 yılında İngilizce eğitim yapan Boğaziçi Üniversitesi açılmıştır(Kısakürek, 1976). Son yıllarda Türk Üniversitelerinde İngilizce tıp, İngilizce iktisat gibi fakülte ve bölümler açılmıştır. Bu durum, Türkçe'nin yerini tamamen İngilizce'nin alabileceği endişesini gittikçe arttırmaktadır.

Son Ecevit hükümeti döneminde Milli Eğitim Bakanlığı İngilizce derslerini ilköğretim 4. ve 5. sınıflara kadar indirmiştir. Şu anda anaokullarına İngilizce dersleri konularak Türkiye'de anadili İngilizce olan insanlar yetiştirmek üzere hazırlıkların sürdürüldüğü ifade edilmektedir.Öte yandan Almanya'da Türklere uygulanan asimilasyon politikası, Anadolu'ya paralel olarak yürütülmektedir. Son yıllara kadar Almanya'da Türk çocuklarına Türkçe öğretilirken Türklerin Almanya'da yerleşmelerinin kesinleşmesi üzerine okullardaki Türkçe dersleri kaldırılmıştır. Bugün Türk çocukları, velilerinin karşı çıkmasına rağmen kiliselere bağlı anaokullarında(kindergarten) Hıristiyanlık dersleri verilerek Hıristiyanlaştırılmaya çalışılmaktadır. Liselerde ise, Almanca Müslümanlık dersi verilmekte, Türkiye'deki Diyanet İşleri Başkanlığı'nın da buna destek olduğu söylenmektedir. Buradaki amaç Müslüman Alman yetiştirmektir.İleride bunlara denilecektir ki:"Siz Türkçe bilmiyorsunuz, Türk

değilsiniz, Müslüman Almansınız." Tıpkı Yunanistan'da Yunan hükümetinin Batı Trakya'daki Türklere "Siz Türk değil, Müslüman Helensiniz" dediği gibi.

Amerikalılar, Türk dilinin bilimde ve eğitimde kullanılmasını engelleyerek kendi dillerini ve kültürlerini yaymak isteyebilirler. Fakat buna karşı gerekli önlemleri alarak Türk dilini ve kültürünü koruma ve yayma görevi, T.C. Hükümeti yetkililerinindir. Oysa Türkiye'nin Washington Büyükelçisi ve New York Konsolosu ABD'deki Türk derneklerine "İngiliz dilini kullanın", diye resmi bir yazı gönderebilmektedir. Halbuki bu yazılar gelmeden önce adı geçen dernekler gerek kendi aralarındaki yazışmalarda ve gerekse bilimsel toplantılarında Türkçe'yi kullanıyorlardı(Sinanoğlu, 2002). Ne yazık ki, Türk Devletinden maaş alan, Türk dilini ve kültürünü desteklemekle görevli olan diplomatlar, İngiliz diline ve kültürüne arka çıkabilmektedir.Acaba dünyada bunun bir başka örneği var mıdır?

Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde toplanan Ulusal Eğitim Kurultayında yaptığı konuşmada yabancı dilde eğitim yapan ülkelerin **Nijerya, Kenya, Etiyopya, Uganda, Tanzanya, Filipinler, Macaristan, Bulgaristan ve Türkiye** olduğunu söylemişti.Türkiye'nin bu ülkeler safında yer alması kabul edilebilir bir durum değildir. Türkiye'nin ulusal kişiliğini ve onurunu koruyabilmesi ve kendi düzeyindeki uluslar yanında yerini alabilmesi için yabancı dilde eğitimi en kısa sürede bırakarak, kendi ulusal diline dönmelidir.

2. Tarih Bilinci

Tarih, toplumların hafızasıdır.Geçmişini bilmeyen ve onun üzerinde bilinçli bir şekilde kafa yormayan uluslar, geleceklerini de tayin edemezler. Gelişmek ve güçlü olmak isteyen her ulus, geçmişinden ilham almak zorundadır. Nitekim Goethe, "Üç bin yıllık tarihi ile hesaplaşmayan günübirlik yaşıyor demektir" diyerek tarihin önemini veciz bir şekilde ifade etmiştir.

Bir ülkedeki sanatsal faaliyetler için bile bir tarihsel geçmiş ve kültürel birikime ihtiyaç vardır. Bununla ilgili olarak bir Amerikan yazarı Kemal Tahir'e şunları söylemiştir: "Sizin için tiyatro yazmak ne kadar kolay çünkü sizin engin bir tarihiniz var, oysa biz olmayan bir tarihi yaratmaya çalışıyoruz." Çünkü tarihsiz bir toplumun Irak'ta neler yaptığını bütün dünya bilmekte ve hayretler içinde kalmaktadır.

Kimlik sorunu, tarih veya tarih bilinci sorunudur. Kimlik sorununu çözecek tarih, ideolojik veya resmi tarih değil sosyal-kültürel tarihtir(Güvenç,1994).

Türk milleti olarak biz kimiz, nereden geldik? diye sorduğumuzda bunun cevabını verebilmek için geçmişe gitmemiz gerekmektedir. İşte burada tarih devreye girmektedir. Gerçi 21. yüzyılda Türkiye'de "Bizim miladımız cumhuriyettir" diyen Milli Eğitim Bakanları çıkabilmektedir. Tarih bilincinin olmadığını gösteren bu düşünce doğru olsaydı, Türk ordusunun tarihi, Mete Han'a dayandırılmaz ve Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran büyük Atatürk, bu Cumhuriyette ilk iş olarak Türk'ün dilini ve tarihini araştıracak **Türk Dil ve Tarih Kurumlarını** kurmaz ve ilk açtığı fakülteye de **Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi** adını vermez, tarihimizin cumhuriyetle başladığını ilan ederdi.

Batı, Osmanlı sonrası Türklere İslam öncesi tarihleri olduğu bilgisini iletti(Güvenç, 1994). İlk defa bilinçli bir tarihçilik anlayışı Cumhuriyetle birlikte başlamıştır. Çünkü Osmanlılar döneminde Türklerin tarihi, Selçuklulardan bile bahsedilmeden Hz. Muhammed'e ulaştırılırdı(Feyzioğlu, 1986).

Türklerin tarihi yaklaşık üç bin yıl öncesine dayanmaktadır. Başlangıçtan bugüne kadar Türkler; tarihte **Hunlar, Göktürkler, Uygurlar, Karahanlı'lar, Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti** devletlerini kurmuşlardır.

Türkler, Orta Asya'da yaşarken hedef Çin'di fakat Müslüman olduktan sonra Batıya yönelerek bugünkü İran topraklarında Büyük Selçuklu Devleti'ni kurdular ve Bizans'la ilişki içine girdiler.Hz. Muhammed'in 4 halifesi(632-660) ile Emevi Devleti döneminde Müslümanlarla Bizans arasındaki mücadele, iki din arasındaki bir kavga değil, siyasal bir mücadele idi(Braudel,1996). Fakat 1071'de Bizans'la yapılan Malazgirt Savaşını Büyük Selçuklu Hükümdarı Alparslan'ın kazanmasıyla Anadolu'nun kapılarını Türklere açılmasını ve daha sonra Türkler'in İznik başkent olmak üzere Anadolu Selçuklu Devleti'ni kurmalarını, Batılılar hazmedememiş ve (1096-1270) tarihleri arasında 8 defa haçlı seferi düzenlemişlerdir.Artık Doğu Batı ilişkilerinde Hıristiyanlık, Batı'nın kendisini savunma ideolojisi haline gelmiştir.

Osmanlılar döneminde Avrupa tarafından Osmanlılara karşı düzenlenen ve bozgunla sonuçlanan I. Kosova(1389), Niğbolu(1396), Varna((1444), II.Kosova(1448) seferleri de haçlı seferleri niteliğindeydi(Timur,1994).

Ayrıca 1453 yılında İstanbul'un fethedilmesi ve Bizans'ın yıkılması Batı'da büyük yankılar uyandırmış ve Türk düşmanlığı bütün Avrupa'ya yayılmıştır(Timur, 1994).Batı bu kinini hiçbir zaman yok etmemiştir.

Ayrıca 1571 yılında Kıbrıs'ın Osmanlılar tarafından ele geçirilmesine bir karşılık olan İnebahtı Deniz Savaşı(1571) ve II. Viyana Kuşatması(1683) sırasında Batılılar tarafından başka haçlı seferleri düzenlenmiştir(Timur,1994)).

Osmanlıların Viyana içlerine kadar uzandıkları yükselme döneminde Avrupalılarda derin bir aşağılık duygusu oluşmuşken II.Viyana Kuşatması bozgunundan sonra Türkler, Batılılar için korkulu rüya olmaktan çıkıyor. Egzotik(ilginç ve hatta gülünç bir varlık olarak görülmeye Başlıyor(Güvenç, 1994). Artık korkulan Türk yerine aşağılan ve alay edilen Türk imajı Batılıların kafasına yerleşmeye başlamıştır.

Batı bizimle en son Çanakkale ile İstiklal Savaşında silahlı çatışmaya girmiş ve en kötü koşullarda bile bizden gerekli dersleri almıştır. Cumhuriyet gerçekten bir mucizedir.Birinci Dünya Savaşı sonunda Anadolu'nun tamamı işgal edilmiş ve Osmanlı ordusu terhis edilmişti. Sivas kongresine katılanlar Amerikan mandacılığından başka bir kurtuluş yolu göremiyorlardı. Sadece Atatürk kurtuluşa inanıyordu, sonuçta ülke kurtuldu ve bağımsızlığını kazandı. Ayrıca toplu iğne bile yapamayan bu ulus, çok geçmeden uçak fabrikasını bile kurdu ve çalıştırdı. Yine o dönemde Cumhuriyet tarihinde ilk ve son defa olmak üzere kalkınma hızı %9'lara kadar çıktı

1973 yılında Nikos Sampson, Kıbrıs'ta darbe yaparak Makarios'u devirip, Kıbrıs adasına Yunan bayrağını çekerek enosisi gerçekleştirmiştir. Bunun üzerine Türk ordusu adaya müdahale yapmak zorunda kaldı ve adanın kuzeyinde Türklerden, güneyinde Rumlardan oluşan iki devlet ortaya çıktı. Kıbrıs Barış Harekatıyla Türkler, II. Viyana bozgunundan sonra ilk defa Hıristiyanlardan toprak kazanmışlardı. Fakat Batı, bunu hiçbir zaman hazmedememiştir. Nitekim ABD, Yunanistan'a ve Rumlara bir yaptırımda bulunacağı yerde Türkiye'ye silah ambargosu uygulamıştır. Avrupa Birliği ise son olarak Kıbrıs Rum kesimini kendi içine alarak korumak istemiş buna karşılık adanın kuzeyinde yaşayan Türklere hak, hukuk, adalet ve insanlığa sığmayacak şekilde ambargo uygulamış ve hala da bunu

sürdürmektedirler. Oysa Türklere, referanduma evet derlerse ambargonun kaldırılacağı söylenmiş fakat Batı her zaman olduğu gibi bu sözünü de tutmamıştır.

Batı,Türk Milletini silahla yenemeyeceğini anlayınca ekonomik ve psikolojik savaş taktiklerini uygulamaya başlamıştır. Örneğin 2000 ve 2001 yıllarındaki ekonomik krizler kendiliğinden oluşmamıştır. Bana göre bu bir çeşit ABD ve AB'nin birlikte uyguladıkları bir operasyondur. Batı, Türkiye'ye karşı sadece ekonomik savaş değil aynı zamanda psikolojik savaş da yapmaktadır. Bu savaş dışarıda **Kıbrıs, Ermeni sorunu, AB ile ilişkiler** şeklinde içeride ise **etnik ve dinsel ayrımcılık** şeklinde yürütülmektedir.

Batı, ABD eyaletleri ile bazı AB ülkeleri meclislerinde Ermeni tasarısını kabul ederek Türkiye'yi köşeye sıkıştırmak istemektedir. Türkiye'de ise bazı sözde bilim adamları, Ermeni soy kırımı olduğunu iddia edebilmektedirler. Fransa ve İsviçre gibi sözde uygar ülkelerde Ermeni soykırımı yapılmadı, demek suçtur. Nitekim bunu Fransa'da söyleyen ünlü ABD'li tarihçi Bernad Lewis para cezasına çarptırılmış, aynı şeyi İsviçre'de söyleyen Türk Tarih Kurumu Başkanı Yusuf Halaçoğlu hakkında dava açılmış ve tutuklama emri çıkarılmıştır. Bütün bunlar, Avrupa devletlerinin kendilerini hala Ortaçağ engizisyon zihniyetinden kurtaramadıklarının bir kanıtı olmalıdır.

Son günlerde Boğaziçi, Bilgi ve Sabancı Üniversitelerinin işbirliği ile Boğaziçi üniversitesinde bazı bilim adamı ve aydınlar tarafından Ermeni tezlerini desteklemek amacıyla bir toplantı yapılacağı kitle iletişim araçlarında yer aldı. Melih Aşık, 27 Mayıs 2005 tarihli Milliyetteki köşesinde toplantının kamuoyuna ve Türk tezlerine kapalı olduğunu yazıyordu. Toplantıya katılacakların siyasal görüşlerine baktığımızda bunların eski solcu, dinci ve liberallerden oluştuğunu görüyoruz. Ermenistan'ın herhangi bir üniversitesinde Türk tezlerini savunan ve Ermeni tezlerine yer vermeyen bir toplantı yapılması şöyle dursun, bunun hayal dahi edilmesi mümkün değildir. Çünkü bırakın Ermenistan'ı Batı'nın sözde en uygar sayılan Fransa ve İsviçre gibi ülkelerinde bile Türk tezlerini savunmak para veya hapis cezasını gerektirmektedir.

Batı ve onun Türkiye'deki sözcüleri sık sık Türkiye'de düşünce özgürlüğünün olmadığını dile getiriyorlar. Oysa bugün Türkiye'de, bırakın düşünce özgürlüğünü, dünyanın hiçbir ülkesinde bulunmayan ülkeye ihanet etme özgürlüğü bile yok mu?

Ermeni soykırımı iddiasıyla yapılmak istenen bizi atalarımızdan, geçmişimizden ve dolayısıyla kendimizden utandırmak ve kısacası teslim almaktır. Oysa Batılıların kendileri dışındaki toplumlara uyguladıkları soykırımın haddi hesabı yoktur, konu ile ilgili ciltlerce kitap yazılabilir. Tasavvufta "insan insanın aynasıdır" diye bir söz vardır. Batılılar bize bakarak kendi çirkin yüzlerini görmekte ve kendi caniliklerini ve vicdanlarındaki azabı bize yansıtarak rahatlamak istemektedirler. Bize karşı bitmez tükenmez bir kin ve hırs içindedirler. Oysa kutsal kitapları olan İncil'de sadece komşuları değil düşmanlarını bile sevmeleri emredilmektedir. Birazcık kitaplarının emrine uysalar, hem kendileri hem de bütün dünya için daha iyi olmaz mı?

Türklerin tarihinde utanılacak bir durum yoktur. Atalarımız sadece doğası gereği savaşta çatışma sırasında asker öldürmüşler fakat savaşın dışında insan öldürmemişlerdir. Batının ise bu konudaki sicili bozuktur. ABD, Kızılderililere soykırım uygulayarak milyonlarca kızılderiliyi katletmiştir. İspanya'da Endülüs Emevi Devleti yıkıldıktan sonra burada Müslüman ve Yahudiler soykırıma tabi tutulmuştur. Haçlı ordusu, haçlı seferleri sırasında Kudüs'te Müslüman ve Yahudileri öldürmüştür. Fransa Cezayir'de Müslümanları soykırıma tabi tutmuştur. İngiltere, Birinci Dünya savaşından sonra işgal ettiği Irakta soykırım yapmıştır. Yine şu anda Irakta ABD ve İngiltere'nin neler yaptığını bütün dünya bilmektedir.

Türk toplumu olarak gelişmiş ülkelerinden birisi olmak istiyorsak tarihimizi çarpıtmadan doğru öğretmek ve gençlere Türk tarihinden modeller sunmak zorundayız. Çünkü tarihini ve geçmişini inkar ederek büyük olan bir ulus gösterilemez. Bana göre Türk tarihinin model kişileri, Metehan, Bilgekağan, Attila, Alpaslan, Osman Bey, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman ve Mustafa Kemal Atatürk vs.dir. Yine yaşayan Türk büyüğü modelleri ise Atila İlhan ve Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu olabilir. Hem tarihsel hem de yaşayan Türk büyüğü modellerinin sayılarını çoğaltmamız olanaklıdır.

3. Türk Ahlakı

Ahlak; felsefe ile birlikte sosyoloji, sosyal psikoloji, sosyal antropoloji, ahlak ve din bilimlerinin konusuna girer.

Bildiğimiz gibi, İlkçağ doğa filozofları evrenin arkesini araştırmışlardır. Buna karşılık Sokrates, "evrenin arkesini bilemeyiz, hem bilsek bile bunun bize bir faydası yoktur. Fakat biz, kendimizi bilebiliriz, demiştir. Delphi tapınağının kapısında yazılı olan "kendini bil", sözü hem felsefenin hem de psikoloji biliminin başlangıcıdır. Kendini bilmek bir ahlak felsefesidir. Bu düşünceleri ile Sokrates, ilk defa insan konusunu felsefeye getirerek felsefenin kurucusu kabul edilmiştir. Bu sebeple Sokrates'e felsefeyi gökten yere indiren adam denilmiştir. İslam Dünyasında ise Ahlak felsefesinin öncüsü Yunus Emre, kendini bilmekle ilgili şunları söylemiştir:

İlim, ilim bilmektir İlim, kendini bilmektir Sen kendini bilmezsen Bu nice okumaktır

Aristo'ya göre insan, zeka ve düşünce gibi iki silaha sahiptir. Eğer insan ahlaki bir eğitim almazsa hayvanlar dünyası içinde en tehlikeli bir varlık haline gelebilir(Aytaç,1980). Çünkü hayvanlar aç ve yaşamsal tehlike içinde değillerse diğer canlılara zarar vermezler. Oysa insan düşünen bir varlık olduğu için bu durumların dışında da hem kendisine hem de diğer insanlara zarar verebilir.

İbn Haldun(2004), iklimin, insan hayatı ve ahlakı üzerinde etkili olduğunu söyler. Ona göre ahlak ile iklim arasındaki ilişkiyi sağlayan gıdadır. Herhangi bir ülkedeki gıdanın azlığı ve çokluğu, adi veya kaliteli olması ülke ve milletlerin ahlakını etkiler. Bunun içindir ki ABD dünyadaki aç insanlara yardım ederek onları kazanmayı amaçlamaktadır.

Yine İbn Haldun(2004)'e göre İnsanlar, göçebe(bedevi) ve medeni(hadari) olmak üzere iki şekilde yaşarlar. Bir devlet yıkılma sürecine girdiğinde, halk şehirde yaşarken, artan ihtiyaçların yasal yollardan karşılanmaması sonucunda halk, yasal olmayan yollara sapar. Bunlar: hırsızlık, rüşvet, dolandırıcılık, yalan yere yemin etme, vurgun, karaborsa vb.dir. Ahlak ve namusa aykırı davranışlar, herkesin gözü önünde ve hatta yakınlarının yanında yapılmaya başlanır. Kötü işleri yapanlar, cezaya çarptırılmaktan kurtulmak ve korunmak üzere çeşitli hile ve aldatma çarelerini bulma hususunda gayet usta olurlar. Şehir çirkin ve kötü ahlaklı adamlarla çalkalanır.

Pozitif Felsefenin ve Batı'da sosyoloji biliminin kurucusu olan Auguste Comte(1798-1857), başlangıçta bilimleri; **matematik, astronomi, fizik, kimya, biyoloji, sosyoloji**

şeklinde sınıflandırmış ve bu sınıflamada ahlaka yer vermemişti. Fakat o daha sonra bütün bilimlerde ahlakı gördüğü ve onu en mükemmel disiplin saydığı için bilim sınıflamasında en

başa koydu. Auguste Comte, ahlak anlayışında **devlet, din ve soy farklılıklarını** tanımaz. Onun en ileri ahlak düşüncesi, hayvanlara karşı da ahlaksal görevlerimizin bulunduğunu kabul eder(Güngör,1993). Aynı düşünceleri Ali İzzet Begovic(?)'te de görüyoruz. Ona göre samimi dindar fakat ahlaksız birini, tersine samimi bir ahlak sahibi fakat dinsiz birini düşünmek mümkündür.

Durkheim ise her kurumun olduğu gibi ahlakın da toplum tarafından belirlendiğini söyler. Ona göre diğer kurumlar gibi ahlak da dinden doğmuştur.

Weber'e göre Protestanlıktaki rasyonel olma, tutumlu olma ve dünyevi işe dinsel ahlaksal bir değer verme gibi prensipler modern kapitalizmi doğurmuştur. Kısacası Protestanlık, insan hayatını rasyonalize etmekte, insanın işini düzenli, namuslu ve gayretli bir yapmasını onun kutsal görevi olarak kabul etmektedir.

20. Yüzyılın başlarında etnolog ve sosyal antropologlar tarafından yapılan araştırmalar, ahlak anlayışının kültürden kültüre değiştiğini göstermiştir. Buna göre ahlak anlayışı mutlak değil görelidir.

Hollandalı ahlakçı Arnold Geulinex, ahlak için **niyetin** önemini açıklar. İnsan iyidir, kendi anladığı şekilde bile iyiyi isterse, insan kötüdür, kendi anladığı şekilde kötüyü isterse(İzzetbegoviç, ?). Bununla ilgili olarak Hz. Muhammed, "ameller niyetlere göredir" demiştir. Kant da ahlak felsefesinde "iyi niyet"ten söz etmiştir.

Emerson der ki:"İnsan doğası her yerde aynıdır, ne kadar vahşi o kadar faziletlidir(İzzetbegovic,?). Bunu tersinden okursak, ne kadar uygar o kadar ahlaksız. Bu söz Batı için ne kadar doğru, çünkü Batı'nın çifte standartlarını saymakla bitiremeyiz. Hemen her konuda kendi içindeki davranışı ile Batı kültürü dışındaki davranışı birbirinden farklıdır. Örneğin polis Roma'da ve Paris'te kadınları coplarsa bunun fazla bir önemi yoktur fakat polis aynı hatayı İstanbul ve Ankara'da yaparsa Türkiye'de insan hakları ihlalleri vardır.

Bu düşüncelerimizi Batılı bir bilim adamı şöyle desteklemektedir. Levi Strauss'a göre Batı insanı, bireyci ve ben merkezici bir tutum içindedir. Batı insanının başka olan, yabancı olan her şeye kendiliğinden bir düşmanlığı vardır. Batı insanı için "cehennem başkalarıdır". Oysa Batılıların ilkellerin mitoslarından alacağı önemli bir ders vardır. O da cehennemin kendileri olduğudur(Kızılçelik II, 1994).

Osmanlı Sadrazamlarından Sait Halim Paşa(1983)'ya göre insan davranışlarını belirleyen **akıl ve bilgiden** çok **ahlaktır.** Onun için ahlak, toplumların huzurlu ve mutlu olmasında son derece önemlidir.

Cahiz, Hilafet Ordusunun Menkıbeleri ve Türklerin Faziletleri adlı kitabında Türklerin erdemlerine ilişkin şunlar sayılmaktadır:

"Türk vatanını sever, harp sanatında usta, şerefli, faziletli, dindar, yabancıya saygılıdır. Devlet kurucudur, savaş dışında hile ve hud'a bilmez, sözüne sadık, vefalı, insaflı, anlayışlı, vakur, edepli, cesaretli, savaşta usta, savaştan kaçmaz kovalar, namuslu adam kandırmaz, karıncaya benzer, harpte kalbi titrer, kahraman, binici,cömert, kuvvetli, azimkar, anlayışlı, bilgili, ihtiyatlı, yaltaklanmaz, yaldızlı söz söylemez, münafıklık etmez, kovucu değildir. Yapmacık bilmez, yermez ve riya bilmez, büyüklenmez, arkadaşını aldatmaz, övülmeyi beklemez, alçak gönüllü, misafirperver, ikram eder, iltifat eder, hazıra konmayı sevmez, çalışkandır, korkusuzdur,kovuculuk, insanlara saygısızlık, yalancılık ve ciddiyetsizlikten hoşlanmaz, hırsızlık, gasp, zina, zina isnadı ve

cinayetten nefret eder, doğa sevgisiyle doludur. Bilgili, uyanık, kültürlü, azimli, sabırlı, sırdaştır. Gerçeğe düşkündür, hareketsizlikten hoşlanmaz. Bir kusuru varsa vatan sevgisi, çapul ve ganimettir.

Cahiz, vatan sevgisini bir kusur olarak değerlendirmektedir. Şimdi yaşayıp da bir sürü vatan haini Türkü görseydi, herhalde bundan memnun olurdu. Çünkü MİT tespit ettiği başka ülkeler lehine casusluk yapan 200 bin vatan haini bulunmaktadır.

Çapul ve ganimet dediği o çağların yaygın bir adeti olup sadece Türkler'e özgü bir şey değildir. Bunu geçmişte sadece Türkler değil güçlü ve galip olan bütün devletler yapmışlardır. Sanki bugün durum değişti mi? ABD'nin enerji kaynaklarına el koymak için Irak'ı işgal etmesi ganimet sağlamak ve çapulculuk değil de nedir?

Ahiliğin yazılı kaynaklarından olan Fütüvvetnamelerde Türk ahlaki değerleri şöyle sıralanmıştır: Doğruluk, cömertlik, dostluk, sadakat, kanaat, takva, tefekkür, vefa, ilim, amel, sabır, ihlas, sır saklamak, yalan söylememek, zina yapmamak, hırsızlık etmemek, hoca ve büyüklere saygı, insaf etmek, ayıbı örtmek, çiğ söz söylememek, kötü söze cevap vermemek, herkese iyilik yapmak, misafir sevmek, din farkı gözetmeden bütün insanları sevmek, herkesi bir görüp, kendini herkesten aşağı görmek(Arslanoğlu, 1997).

Türkün düşmanları onu savaşta yenemeyeceğini anlayınca hile, entrika, ahlaki çöküntü yaratma ve halkı birbirine düşürme gibi taktiklere başvurmaya başlamıştır. Bununla ilgili olarak dönemin Fener Rum Patriği, Rus Çarı Alexandre'a gönderdiği bir mektupta "Türkleri maddeten yıkmak mümkün değildir, onun için önce onlardaki itaat duygusunu ve manevi bağlarını kesmek gerekir. Bunun en kısa yolu, Türklerin milli geleneklerine ve maneviyatlarına yabancı düşünceleri sokmaktır. Yapılacak şey Türklere hissettirmeden bu yıkımı tamamlamaktır." demiştir. Rus elçisi İgnetyef, "Ben Osmanlı Devletinde görevli iken bu teşhis tecelli etti" demiştir(Dikeçligil, 1975).

Batı kültür emperyalizmi, Türkiye'deki faaliyetlerine kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla daha da hız vermiş ve yıllarca ahlakı, gericilik olarak telkin ederek bu konuda hayli mesafe de kat etmiştir. Çünkü Türkiye'deki Ahlaki yozlaşmada içsel dinamiklerin olduğu kadar dışsal dinamiklerin de etkisi olmuştur.

Bugün ahlaksal çöküntü, Türk toplumundaki en büyük sosyal sorunlardan birisi haline gelmiştir. Çünkü gün geçmiyor ki kitle iletişim araçlarında yolsuzluk, rüşvet, iltimas ve banka hortumlama gibi olaylar yer almasın. Bunun bürokrat, siyasetçi ve medya gibi üç ayağı bulunmaktadır. Bununla ilgili olarak geçen dönemin bakanlarından çok sayıda kişi, yüce divanda yargılanmaktadır. Bugün mecliste bulunan siyasetçiler dokunulmazlık zırhına bürünerek kendilerini korumaktadırlar. Ne zaman seçim yapılıp da meclis dışında kalırlarsa onlar da yolsuzluktan yargılanabileceklerdir.

İşin diğer acı tarafı ise, Türkiye'yi dolandıran bazı kişiler batı ülkeleri ile ABD'ye kaçıp orada rahat bir hayat sürmeleridir. Eski Bakanlardan Yaşar Okuyan, bir TV programında yolsuzluk dolayısıyla tutuklanan bir kişinin serbest bırakılması için ABD Büyükelçisinin kendisine telefon ettiğini söylemişti. Eğer devleti dolandıran hainler, içeriden ve dışarıdan böyle destek almasalar bu cüreti nasıl gösterebilirler?

Yolsuzluk konusunda zaman aşımı ile ilgili kanunu çıkarmak acaba akla, mantığa, ahlaka ve hukuka ne kadar uygundur? Bununla "biz yolsuzluk yapmak istiyoruz, bu süre

içinde de kendimizi kurtarmak istiyoruz" denilmek istenmiyor mu? Ayrıca geçmişteki üç partili koalisyon zamanında yolsuzlukla ilgili bir af kanunu çıkarılması Türkiye'nin bir başka garabeti değil mi? Nerede ise işbaşına gelen bütün iktidarlar bunu yapmak istiyorlar. Partilerin bu konuda birbirine benzemesi de gerçekten düşündürücü değil mi? Bir batılı yolsuzluğun, fahişelikten daha kötü olduğunu söylüyordu.

Öte yandan TV programlarına baktığımızda çoğunlukla insanları doğruluğa, dürüstlüğe, çalışmaya, ülkenin ekonomik, sosyal, siyasal ve eğitim sorunları yerine insanları çalışmadan para kazanmaya teşvik ettiklerini görüyoruz. Örneğin M. Ali Bey bana bir araba ver ya da kim kimin karısını baştan çıkardı, hangi artist kiminle ilişki içinde, kimden gayri meşru çocuk edindi, hangi artist kendisini aldatan kocasını kaçıncı defa affetti gibi tamamen toplum ahlakına zarar verici kötü örnekler gösterilmektedir. Halbuki toplumların ayakta kalabilmesi ve gelişme yolunda atılımlar yapabilmesi tamamen iyi modeller alınarak mümkün olabilir.

Bir toplumu yıkmak istiyorsanız, o ülkede önce ahlaksal yapıyı çökertmeniz gerekir. Ne yazık ki, kitle iletişim araçları bu iş için çok etkili bir şekilde kullanılmaktadır.Bu konuda devletin ve onun adına görev yapan RTÜK'ün, belki yasal engeller sebebiyle, görevlerini hakkıyla yapamadıkları kanısındayım. Eğer bu konuda yanılıyorsam, devlet ve RTÜK yetkilileri görevlerini nasıl iyi yaptıklarını açıklamalıdırlar.

4. **Din**

Din, toplumu ayakta tutan aile, ahlak, hukuk, ekonomi, eğitim gibi sosyal kurumlardan birisidir. En ilkelinden en gelişmişine kadar bütün toplumlarda din kurumu bulunmaktadır. Dinin toplumda başlıca iki fonksiyonu vardır. Birisi toplumda birlik ve bütünlüğü sağlamak, ikincisi ise toplumsal kontrol görevi yapmaktır.

Batı'da sosyolojinin iki imtiyazlı konusu vardır. Bunlardan birincisi endüstri ikincisi ise dindir. Türkiye'de sosyolojinin kurucusu Ziya Gökalp'in de üzerinde durduğu en önemli konulardan birisi dindir. İstanbul Darülfünun Edebiyat Fakültesi sosyoloji kürsüsünde verdiği derslerden birisini din sosyolojisine aittir(Sezer, 1981).

Batı'da sosyolojinin kurucusu Auguste Comte, sosyolojiyi kurarken "İnsanlık Dini" adı verilen yeni bir din de kurmak istemiştir. Hatta Osmanlı Devleti, Rusya ve İran'a birer mektup göndererek onları bu dine davet etmiştir(Meriç,1984). Çünkü ona göre din, bir concensus yaratarak toplumda birliği ve bütünlüğü sağlar.Yine sosyolojinin kurucularından Durkheim ve Malinowski bireysel hayatlarında agnostik olmalarına rağmen toplumların dinsiz yaşayamayacağını söylemişlerdir(Kızılçelik I, 1994).

Amerikan sosyologu Parson'a göre din, amprik olmayan ve değer koyucu karakteri ile nitelenen bir inanç sistemidir. Böylece din, bilimden, felsefeden ve ideolojiden ayrılır. Çünkü bilim, amprik olup değer koyucu değildir. Felsefe hem amprik ve hem de değer koyucu değildir. İdeoloji ise hem amprik ve hem de değer koyucudur(Aydın,2000).

Bilim insan yaşamının ne şekilde olması gerektiğini öğretmez ve herhangi bir değer ölçüsü göstermez. Din olmasaydı, biyolojik hayatı insan hayatı seviyesine çıkaran değerler, bilinemez ve anlamsız kalırdı. Çünkü din, daha ulvi bir başka dünyanın ne olduğu hakkında "bilgi", ahlak ise anlamı hakkında "bilgi"dir(İzzet Begoviç, ?)

Dinin getirdikleri dışında, hiçbir değişmez gerçek yoktur. İnsanlığın bütün değerleri yer ve zamana göre değişmektedir. Bilimde esas olan değişmedir. İnsanoğlu, her şeyin değiştiği şu dünyada değişmez değerlere sahip olmak ister(Güngör,1981).Dinin yerini hiçbir kurum alamaz, onun fert ve topluma verdiği huzur, güven ve mutluluğu hiçbir şey sağlamaz(Doğan, 1971).

Fransız sosyologu Le Play'e göre de topluma huzur getiren en önemli unsur dindir. Rusya'daki köylülerden İngiltere'deki burjuvalara kadar her yerde toplumların devamlılığını ve huzurunu sağlayan dindir. Din olmadan toplumlar yaşayamaz, ölürler(Meriç, 1984).

Prof. Baykan Sezer(1981)'e göre din, toplumların kendilerini tanıma ve tanıtma aracı, kişinin ve toplumun kendi üzerinde bilinçlenmesi ve yeryüzünde kendisine bir yer tayin etmesidir.

Prof. Sadri Maksudi Arsal(1979)'a göre milletlerin oluşmasında dinlerin önemli bir rolü vardır.

Örneğin Alman milletinin oluşmasında Protestanlık, Fransız milletinin oluşmasında Katoliklik, Türk milletinin oluşmasında İslamiyet önemli bir rol oynamıştır. Bunun kanıtı olarak Anadolu'da yaşayan ve Türkçe konuşan fakat Hıristiyan olan Rum kabul edilerek Yunanistan'a gönderirken hiç Türkçe bilmedikleri halde Müslüman oldukları için Türk kabul edilerek Anadolu'ya yerleştirildiler(Lewis,1984).

Eski Sovyetlerde daha önce yasaklanan din, II. Dünya Savaşından sonra canlandırılmış, Stalin tarafından Hıristiyanlığa izin verilerek Rus vatan severliği ile bir araya getirilmiş ve Komünist Parti'nin sıkı denetimine tabi tutulmuştur(Dönmezer, 1978).

Ziya Gökalp(1976)'e göre Rusya'da yaşayan yakutlar, ya İslamiyet'i kabul ederek Türk kalacaklar ya da Hıristiyanlığa girerek Ruslaşacaklardır.Ayrıca din, toplumların kimliklerini de korur. Avrupa'yı titreten Attila'nın torunları dinleri ve dillerini değiştirdikten sonra kimliklerini değiştirip kültürel olarak yok olmuşlardır. Örneğin şu anda Macaristan'da çok sayıda Attila ismi bulunmasına rağmen toplumun çoğunluğu bu ismin bilincinde değildir.

Prof. Bozkurt Güvenç'e göre Batı'da Müslüman ile Türk, Türk ile İslam eşanlamlı kabul edilir ve Hz. Muhammed'i "Türk" olarak bilinir. Bernad Lewis, Modern Türkiye'nin Doğuşu adlı kitabında Batı'da Türk ile Müslüman'ın özdeş kabul edildiğini yazar.

Türkler Müslüman olmadan önce çeşitli dinlere girerek birbirine düşman olmuşlardır. İlk defa Müslümanlık, bütün Türkleri içine alarak onların güçlü bir birlik olmalarını sağlamıştır(Güngör, 1974).

Batı kültür emperyalizminin, neden İslam dinini kendilerine hedef seçtiklerini ve misyonerlik faaliyeti yaptıklarını gayet iyi anlıyoruz. Çünkü Türkiye'de din birliğini bozdukları zaman amaçlarına kolay ulaşacaklarını çok iyi bilmektedirler.

Batılılar, Osmanlı Devletinde açtıkları yabancı okullarda yetiştirdikleri aydınları, kendi inanç ve kültürlerinden uzaklaştırmaya veya en azından şüpheye düşürmeye çalışmış ve bunda da başarı sağlamışlardır.

1806 yılında Osmanlı Devleti'ne gelen İngiliz elçisi Stranford Cannig II. Mahmud'a ve Tanzimat ileri gelenlerine Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışını önleyecek telkinlerde bulunarak düşüncelerini 4 madde halinde toplamıştır(Atay, 1971):

1. **Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupalılaşması için İslamiyet'ten ayrılması gerekir.**
2. **Türkler yenilik yapacak kabiliyette olmadığı için Orta Asya'ya dönmeye mahkumdurlar.**
3. **Türkiye'nin tek çıkar yolu, Hıristiyanlık anlamında medenileşmesidir.**
4. **Osmanlı İmparatorluğu için baş muzır İslam dinidir. Bu, Türklerin boşa giden enerjisi üzerinde yatan gerçek bir canavardır.**

Prof. Hüseyin Atay'a göre bu 4 madde geçmişte Türkiye'yi parçaladı, gelecekte de parçalamaya devam edecektir. Avrupa Birliğine Uyum adı altında çıkarılan yasalar sonucu Türkiye'de 21 bin kilisenin açıldığı kitle iletişim araçlarında yer almaktadır. Bu durumda ister istemez Prof. Dr. Hüseyin Atay'ın düşüncelerine hak vermek zorunda kalıyoruz. 70 bin camiye karşılık 21 bin kilisenin açılmış olması, Türkiye'de misyonerliğin ulaştığı boyutların korkunçluğunu göstermez mi?

Batı kültür emperyalizmi, Anadolu insanının, dinin siyasete alet edilmesi dışındaki inancına bağlılığını Türkiye için bir tehlike olarak göstermiştir.Oysa Antony Robbins(1993)'e göre dine bağlılık, her zaman uyumsuzluk doğurmaz. Çünkü hem çok başarılı hem de dini değerlere çok bağlı insanlar bulunabilir. Yine Robbins(1993)'e göre tarihte en önemli modelleme güçleri, değerler üzerinde duran kutsal kitaplardır. Bunlar değerlere önem veren insanların hayatlarını zenginleştirecek modellerdir.

Prof. Baykan Sezer(1981)'e göre Batı kendi içindeki gelişmenin aksine Doğuda dinsizliği yaymaya çalışıyor. Çünkü Batı'nın dünya egemenliğinin temeli, Doğu'nun kontrolüne dayanmaktadır. Öte yandan Batı, Türkiye'deki dini gruplardan bazılarını T.C.'ne karşı ihanet etmeye teşvik etmektedir. Özellikle Batı'da örgütlenmiş olanları maddi ve manevi olarak desteklediği hemen herkesçe bilinmektedir.

ABD ise bu konuda daha farklı bir strateji izlemiştir. Önce soğuk savaş döneminde uyguladığı yeşil kuşak projesi gereğince İmam-Hatip liselerinin kasabalara kadar yayılmasını sağlamıştır. 1990'lardan sonra Sovyet blokunun çökmesinden sonra artık bu okullara ihtiyaç kalmadığı için ve hatta Batı kendisine yeni bir düşman arayıp da bunu İslam olarak tayin ettikten sonra İmam-Hatip Liselerini sayıları bıçakla keser gibi azaltılmıştır. Çünkü 1994 yılında yapılan NATO toplantısında dönemin İngiliz Başbakanı Teacher, "Sovyetler çöktü, bize bir düşman lazım, bundan sonraki düşmanımız İslam'dır", demiştir. Türk delegesinin itirazı üzerine de "Bizim düşmanımız kökten dinci Müslümanlardır" diye tevil etmek istemiş fakat inandırıcı olamamıştır. Ayrıca ABD Başkanı Bush, ABD'nin Irak'ı işgal edeceği günlerde yaptığı bir konuşma sırasında "Haçlı seferleri başlamıştır" demiştir. ABD'de yaşayan İslam topluluklarının tepkisini çekmemek için bundan sonra katıldığı bazı toplantılara Müslüman imamları götürmeye başlamıştır.

Bugün Türkiye'de din konusunda iki sorunla karşı karşıya olduğumuzu düşünüyorum. Bunlardan birincisi dinin istismar edilip kişisel çıkarlara alet edilmesi, diğeri ise hala Türk halkının kimliğinin bir parçası olması sebebiyle Müslümanlığın, Batı kültür emperyalizminin hedefi haline gelmiş olmasıdır.Bir insan bireysel olarak dinsiz olabilir bu saygıyla karşılanmalıdır. Ancak bilerek veya bilmeyerek Türk halkının inancına saldıranlar, farkında olmasalar da misyonerliğe hizmet etmektedirler. Çünkü Türk insanında meydana gelebilecek bir inanç boşluğunu doldurulmasını Hıristiyan misyonerleri sabırsızlıkla beklemektedirler. Çünkü din inancı, toplum için doğal bir gereksinimdir. Bu sebeple Eski Sovyetlerde din yasaklandığı için Rus köylülerinden bazıları putlara tapmaya başlamıştır.

Batı emperyalizminin işbirlikçileri, Türkiye'de İslam dini denince, kasıtlı olarak devletin dinle idare edilmesi şeklinde anlamak istemektedirler. Oysa asıl olan Türk halkına kimliğini veren sosyolojik anlamdaki dindir.

Genel Kurmay Başkanı Sayın Hilmi Özkök, bir konuşmasında önce "Türkiye bir İslam Devleti ve İslam ülkesi değildir" demişti. Daha sonra bunu "Türkiye ılıman bir İslam ülkesi değildir" şeklinde düzeltti. Çünkü ABD yetkilileri özellikle Ilıman İslam adı altında Türkiye'de İslamiyet'i Protestanlaştırmak istemektedir. Nitekim ABD Büyükelçisi Adelman "21. yüzyılda ABD'nin en büyük girişimi, İslam'da reform stratejisidir" demiştir. Bunun Cuma namazını pazara almak, kadınlara imamlık yaptırmak gibi örneklerini ABD'deki Müslümanlar arasında sergilemeye başladılar(Bulut, 2005).

Dinle ilgili diğer bir sorun da Batı kültür emperyalizminin dinlerarası diyalog adı altında dayattığı misyonerlik faaliyetidir. Türkiye'de buna alet olan dinsel grupların ve bazı bilim adamı ve aydınların bulunduğu bilinmektedir. Müslüman toplumlar, inançları gereği Hz. İsa'yı kabul ederler. Oysa Batılılar, Müslümanlığı bir din olarak bile kabul etmemektedirler. Sizin varlığınızı kabul etmeyenler ile nasıl diyalog kuracaksınız? Hıristiyanlar, aslında diyalog adı altında monolog istemekte, kısacası "Ben konuşayım sen dinle, sen dininden vazgeç, benim dinimi benimse" demek istemektedirler. Üstelik **misyonerlik,** masum dinsel bir faaliyet değil, **ekonomik, siyasal ve kültürel** boyutu olan **bir emperyalizm faaliyetidir.**

Prof. Bozkurt Güvenç(1994)'e göre Batı'daTürk ile İslam eşanlamlıdır. Hz. Muhammed Türk olarak bilinir. Demek ki, Batı'nın Türk düşmanlığı bir anlamda İslam düşmanlığıdır. Bu patolojik duygudan, sadece sıradan vatandaş değil, çoğu aydın ve filozof da kendisini kurtaramamaktadır. Örneğin meşhur filozof Hegel bile İslamiyet'i yeni bir din değil de doğrudan doğruya Yahudiliğin bir devamı olarak görür. Onun bu görüşlerinde Hıristiyanlığın etkisi vardır(İzzetbegoviç,?). Yine meşhur sosyolog Weber, İslam dinini bir çöl dini olarak değerl endirmektedir(F rey er, 1968). Oysa Ona göre sosyolog kendisini değer yargılarından arındırmalıdır. Burada kendi koyduğu prensibi bizzat kendisi çiğnemektedir.

Gerçi Batılılardan da az da olsa İslam Dini hakkında olumlu görüş bildiren aydın ve devlet adamları bulunmaktadır. Örneğin Bernad Show, "İslamiyet'in gelecekte Avrupa'nın dini olacağı"nı söylemiştir. Yine Prens Bismark, "Muhammed mümtaz bir kuvvettir. Ey Muhammed, seninle aynı asırda yaşamadığım için üzgünüm. Öğreticisi ve yayıcısı olduğun bu kitap senin değildir O, Tanrısaldır. İnsanlık senin kadar seçkin bir kudreti bir defa görmüş bundan sonra göremeyecektir. Huzurunda saygıyla eğilirim." demiştir(Danişmend, 1959).

Prof. Dr. Mehmet Kaplan(1960)'a göre Avrupa'da İslamiyet ve Türkoloji alanındaki çalışmaların sayısı, Türkiye'deki ve İslam dünyasındakinden fazladır. Oysa Batı ülkelerinde yüksek lisans ve doktora yapan Türk ve İslam Dünyası öğrencilerinin Hıristiyanlık üzerine tez yapmalarına izin verilmemektedir(Yıldız, 1974). Yine aynı konu ile ilgili olarak **Katolik Kilisesi, Türkiye ve Avrupa'da İslamiyet'i araştırmak için 1978 yılında SRI diye bilinen "İslami İlişkiler Dairesi"ni kurmuştur**(Altındal, 1994).Onlar Türklük ve İslamiyet üzerine araştırma yapan anabilim dalları kuracak ve bu konularda bizden fazla araştırma yapacaklar fakat biz onların dinlerini araştıramayacağız. Bu bir çifte standart ve ikiyüzlülük değil de nedir?

Sovyetler döneminde Azerbaycan'da cami, mescit ve minareler yıktırılmış ve resmi dairelerde Rusça resmi dil olarak kullanılmıştır(Kişioğlu,1977).1990'larda Bulgaristan'da

Türklerin adları değiştirilip Türkçe konuşmaları yasaklanmış, Ramazan ve Kurban bayramlarının kutlanması, Türk çocuklarının sünnet ettirilmesi yasaklanmıştır. Geçmişte sosyalist dünyada bunlar olurken kapitalist Batı, başlangıçtan itibaren Türk adıyla İslamiyet'le uğraşmış ve hala da buna devam etmektedir. Çünkü zaman zaman Türkiye'nin Avrupa Birliğine girişinin önündeki engellerden birisinin de İslam dini olduğunu çekinmeden ve gizlemeden söyleyebilmektedirler. Görüldüğü gibi Batı'nın her rejimindeki ülkelerinde Türklüğün dil ve din gibi iki temel değeri hedef alınmıştır.

SONUÇ

Bir ulusu var eden ve onu sonsuza kadar yaşatacak olan onun değerleridir. Değerlerin kaybeden ulusların ulusal kimliklerini de kaybettiklerini tarih bize göstermektedir. Dünyada bunun en acı örneklerini veren yine Türklerdir. Örneğin; Türk akınlarıyla başa çıkamayan Çinliler, Türklere karşı kendini savunmak için Çin Seddini yapmışlar fakat bu, sorunlarını çözmeyince Türklerle baş etmenin yolunu kültür emperyalizminde bulmuşlardır. Çin kültür emperyalizminin etkisiyle Türkler Çince adlar almış ve Çin kültürünü benimseyerek Türklüklerini kaybetmişlerdir.

Köklü bir tarihe ve çok güçlü kültür değerlerine sahip olan Türk ulusunun en zayıf taraflarından birisi, içinde yaşadığı toplumların kültürleri içinde asimile olmasıdır. Nitekim Türkler, Orta Asya'da Çinlilerin, İran'da Farsların, Arabistan'da Arapların Avrupa'da çeşitli kavimlerin kültürlerini benimseyerek yok olup gitmişlerdir. Avrupa'da Peçenekler ve Atilla'nın torunları artık bugün yoktur. Sadece Anadolu'da yaşayan Türkler bin yıldır Anadolu'da varlıklarını sürdürmektedirler.

Batı kültür emperyalizmi ve onun yerli işbirlikçileri Türklere o kadar düşmandırlar ki, Türklerin adını bile kullanmalarına tahammülleri yoktur. Çünkü son günlerde bunlar, "Türk" değil de "Türkiyeli" diyelim demektedirler. Araba Arap, Fransız'a Fransız, Alman'a Alman, İngiliz'e İngiliz denecek sadece Türk'e Türk denmeyecektir. Dünya insanlık ailesi içinde üvey evlat kabul edilen Türkler, kendi adlarını kullanma hakkına bile sahip olamayacaklardır. Bunlar Türkiye'den başka dünyanın hangi ülkesinde söz konu edilmektedir.

Türk düşmanları ve onun yerli işbirlikçileri en çok Türk'ün dilini hedef seçmişlerdir. Dil giderse diğer bütün kültür öğeleri de yok olur. Bundaki amaç, Türklüğü yok etmektir. Onun için yabancı dilde eğitimi teşvik edilmektedir. Oysa Atatürk'ün dediği gibi Türk demek Türkçe demektir. Türkçe'den vazgeçmek Türklükten vazgeçmek emektir. Onun için yabancı dilde eğitime, kendisini Türk hisseden, herkesin şiddetle karşı çıkması gerekir. Çünkü yabancı dil öğrenme, yurtdışındaki bilimsel gelişmelere ulaşmak için bir araçtır, amaç değildir. Oysa kültür emperyalizmi yabancı dilde eğitim yapılmasını sağlayarak yabancı dil öğrenmeyi bir araç olmaktan çıkarıp bir amaç haline getirmiştir.

Milletlerin büyüklüğü tarihlerinin eskiliği ile anlaşılır. Bir milletin kökleri ne kadar derinlere iniyorsa o millet o kadar büyük millettir. Türk düşmanları bizi tarihimizden de utandırmak istemektedirler. Uyum yasaları çerçevesinde batılı emperyalistler tarih yazımına da el atmışlardır. Amaç bizi geçmişimizden utandırarak bir aşağılık duygusu yaratmak ve ülkeyi çökerterek el koymaktır. Bundan yaklaşık 2-3 yıl önce TC. Devletinde M.E.B. yapmış bir zatı muhterem "Bizim miladımız Cumhuriyettir" diyebilmiştir. Bu ya çok derin bir cehaletten ya da bilinçli bir ihanetten kaynaklanmaktadır. Bunun bir de Atatürkçülük adına yapılması ise daha vahim bir durumdur. Çünkü Atatürk, Dil, Tarih kurumlarını ve DTCF'ni iş olsun diye açmamış, Türk dilini araştırıp geliştirmek ve Türklerde tarih bilinci uyandırmak

amacıyla yapmıştır. Tarih toplumların hafızası olduğu için yeni nesillere Türk tarihini doğru öğretmek ve gençlere Türk tarihinden modeller sunmak zorundayız.

Hepimizin bildiği gibi Türkiye'de bir ahlak buhranı yaşanmaktadır. Ülkedeki yolsuzluk, hırsızlık, hayali ihracat gibi olaylar sıradanlaştığı için adeta kanıksanmaktadır. Herhangi bir ülkede bir kurumda meydana gelen bir bozulma, öteki kurumlarda da kendisini gösterir. Örneğin ahlaki yozlaşma beraberinde ekonomik çöküntüyü getirmektedir. Gerekli önlemler alınmazsa ekonomik çöküntü, ülkenin çökmesini de hazırlayabilir.

Laik bir ülkeyiz, onun için TC Devleti bir din devleti değildir. Fakat Türk halkı sosyolojik anlamda Müslüman'dır. Müslümanlık, Türk dili ile birlikte bu ulusunun kimliğini korumaktadır. Bireysel olarak herkes istediği dini seçmekte serbesttir ve hatta dinsiz olma hakkına da sahiptir. Fakat her birey, inançsız dahi olsa, Türk kimliğini koruduğu için Türk halkının inançlarına saygılı olmak zorundadır. İslam dinine saldırarak Türkiye'de din alanında bir boşluk yaratmak Hıristiyan misyonerliğine hizmettir. Çünkü doğa boşluk kabul etmez, nitekim Sovyetler Birliğinde rejimin dini yasaklaması sonucu Rus köylüsü putlara tapmaya başlamıştır. Türkiye'de de din konusunda yaratılabilecek bu boşluğu doldurmak için Hıristiyan misyonerleri sabırsızlıkla beklemektedirler.

Toplum değerlerinin olumsuz anlamda değişmesi onun kimliğinin de değişmesi demektir. Türk toplumunda doğruluk, dürüstlük, fedakarlık, cömertlik vb değerler, Batı kültür emperyalizminin etkisiyle yok olmaya yüz tutmuş onun yerine köşeyi dönme, yorulmadan para kazanma, açık gözlülük, yükselen değerler haline gelmiştir. Ne acıdır ki, yolsuzluk yaparak kendi şehrine giden bazı insanlar, toplum tarafından alkışlarla karşılanabilmektedir. Bu durum ülkenin ahlaki açıdan ne kadar gerilediğinin bir göstergesi olsa gerektir.

Toplumun değerlerini bilirsek onu olumlu anlamda değiştirip güçlü, kalkınmış bir ülke yapabiliriz. Aksi halde toplum olumsuz yönde değişir ve ahlak, hukuk ve ekonomik olarak çökerek başka toplumların kulu kölesi olabilir. Bunda eğitimin rolü büyüktür. Atatürk der ki: " Eğitimdir ki bir ulusu ya özgür, bağımsız, şanlı ve yüce bir toplum halinde yaşatır ya da onu köleliğe ve yoksulluğa sürükler." Türkiye'deki sorunlarımızın çoğunu eğitimle çözülebiliriz. Onun için eğitimimizi Batı emperyalizminin etkisinden kurtararak Atatürkçü ulusal eğitime dönülmelidir.

KAYNAKLAR

Akyüz, Yahya. Türk Eğitim Tarihi, İstanbul, Kültür Üniversitesi Yayını, 1997. Altundal, Aytunç. Laiklik: Enigmaya Dönüşen Paradigma, İstanbul, Anahtar Kitaplar, 1994. Arsal, Maksudi. Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları, İstanbul, Ötüken Yayını, 1979. Arslanoğlu, İbrahim. Yazarı Belli Olmayan Bir Fütüvvetname, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997. Atay, Hüseyin. Memleketimizde İlim ve Din Anlayışı Üzerine, A.Ü. İ. F. Dergisi, XVII, 1971,91

Aydın, Mustafa. Kurumlar Sosyolojisi, Ankara, Vadi Yayınları, 2000. Aytaç, Kemal. Avrupa Eğitim Tarihi, Ankara, A.Ü.D.T.C.F Yayını, 1980. Bulut, Arslan. Dinlerarası Diyalog, Ilımlı İslam ve BOP, Yeniçağ Gazetesi, 27.04.2005. Braudel, Fernand. Uygarlıkların Grameri, I. Cilt, Çev: M. Ali Kılıçbay, Ankara, İmge Kitapevi, 1996.

Cicioğlu, Hasan, Türkiye'de İlk ve Ortaöğretim, Ankara, DTCF Yay. 1982. Danişmend, İ.Hami. İslam'ın Üstünlüğü, İstanbul, Sebilürreşat Yayını, 1959.

Dikeçligil, Hüsnü. Milli Eğitim Davamız, İstanbul, 1975.

Doğan, Lütfi. "Din, İçtimai Hayat ve Huzur İçin Zaruridir", Diyanet Dergisi, 10(104-105), 1-2.71,4 Dönmezer, Sulhi. Sosyoloji, İstanbul, İ.T.İ.A. Nihat Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayını,

1978. El-Cahiz. Hilafet Ordusunun Menkıbeleri ve Türklerin Faziletleri, Çev: Ramazan Şesen,

Ankara, Nehir Yayınları, 2003. Feyzioğlu, Turhan. "Atatürk ve Fikir Hayatı", Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II, Ankara, YÖK Yayını, 1986. Freyer, Hans. İçtimai Nazariyeler Tarihi, Çev: Tahir Çağatay, Ankara, A.Ü.D.T.C.F Yayını, 1968. Güngör, Erol. "Türk Milli Karakterinin Kaynakları", Töre Dergisi, 6(42), 11.74,16

------------------ İslam'ın Bugünkü Meseleleri, İstanbul, Ötüken Yayını, 1981.

------------------ Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar, İstanbul, Ötüken Yayını, 1998.

Güvenç, Bozkurt. Türk Kimliği, Ankara, Kültür Bakanlığı, 1994.

İbn Haldun, Mukaddime, Çev: Halil Kendir, Ankara, Yenişafak Gazetesi Yayınları,2004.

İzzetbegoviç, Aliya. Doğu-Batı Arasında İslam, Nehir Yayınları, İstanbul, 2003.

Kaplan, Mehmet. "Şark-Garp Medeniyeti Karşısında Türkiye" Türk Yurdu, 11(281),2.60,12.

Kısakürek, M. Ali. Üniversitelerimizde Yenileşmeler, Ankara, A. Ü. Eğitim Fakültesi, 1976.

Kızılçelik, Sezgin. Sosyoloji Teorileri I-II, Konya, Yunus Emre Yayıncılık, 1994.

Kişioğlu, M. Hamza. "Milli Kültürün Tanıtılmasında Posta Pulunun Yeri" Milli Kültür

Dergisi, 1(5),5.77.53. Lewis, Bernard. Modern Türkiye'nin Doğuşu, Cev: Metin Kıratlı, Ankara, T.T.K. Yayını, 1984.

Meriç, Ümit. "Sosyoloji Tarihine Giriş" Dağarcık Dergisi, 2.84,1-16

Robbins, Anthony. Sınırsız Güç, Çev: Mehmet Değirmenci, İstanbul, İnkılap Kitapevi Yayını, 1993.

---------------------İçindeki Devi Uyandır, Çev: Belkıs Ç orakçı (Dişbudak), İstanbul, İnkılap

Kitapevi Yayını, 1995. Sait Halim Paşa, Toplumsal Çözülme ve Buhranlarımız, Haz: Ahmet Özalp, İstanbul, Burhan Yayınları, 1983.

Sezer, Baykan. Toplum Farklılaşması ve Din Olayı, İstanbul, İ.Ü. Edeb. Fak. Yayını, 1981. Sinanoğlu, Oktay. Hedef Türkiye, İstanbul, Otopsi Yayınları, 2002. Tezcan, Mahmut. Türklerle İlgili Stereotipler ve Türk Değerleri Üzerine Bir Deneme, Ankara, A.Ü.Eğitim Fakültesi Yayını, 1974.

Timur, Taner. Osmanlı Toplum Düzeni, Ankara, İmge Yayınları, 1994. Topçuoğlu, Hamide. Genel Sosyoloji Ders Notları (Çoğaltma), 1971. Ünal, Cavit. Genel Tutumların veya Değerlerin Psikolojisi Üzerine Bir Araştırma, Ankara,

A.Ü.D.T.C.F. 1981. Yıldız, Sakıp. "Giriş", Tevrat, İncil ve Kur'an, Yazan: Jacques Jomiers, İstanbul, Hareket Yayınları, 1974.

Ziya Gökalp. Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak, Kültür Bakanlığı, 1976. ___________ Türkçülüğün Esasları, İstanbul, Bordo-Siyah Yayınları, 2003.

ENDÜLÜS MERSİYESİ - NİZAMÎ TERCÜMESİ Ve Endülüs Târihine Kısa Bir Bakış

NOT: Bu yazıyı askerimizi ve polisimizin arkadan
kalleşce vurulduğu haberini duyupta
yüreği titremeyenler okusun
da;
vatansız kalmak nedir,
anlasın/ ağlasın dursun.
Fakat bu kişilerin yüreği hainlikle dolmuş,
düşmanla birleşmişlerdir.
Ağlamak şöyle dursun üstüne zılgıt çekerler.
Bilmiyorlar ki düşman hiç dost olur mu?
Allah Teâlâ hainleri ve entrikalarını
kahr u perişan eylesin
Amin

**Zarar vermeyeceklerinden emin oldukları
için dostlarını uzaklaştırdılar.**

**Zararından korunmak ve kendilerine bağlamak için
düşmanlarını yakınlaştırdılar.**

**Yakınlarına aldıkları düşmanları dost olmadı
ama uzakta tuttukları dostları düşman oldu.**

**Böylece herkes düşman safında birleşince,
yıkılmaları mukadder oldu.**

Ebû Müslim Horasânî

NAZMEN TERCÜME EDEN: Mehmed Nizâmeddin

Hazırlayan M. Zekâî Konrapa

Hengam-ı temâmında gelir her şeye noksân;
Ömründeki hoşluklara aldanmasın insan.

Her şey mütehavvil, bu fena sence de meşhud,
Bir lâhza meserret göreni kahreder ezmân.

Dünyâ denilen yer olamaz kimseye müşfik;
Bir hâl-i muayyende devam eyleyemez ekvân.

Tefsirini göstermez ise seyf ile mızrak,
Her zırhı yed-i dehr eder elbette perişan.

Seyfin kını Gımdan'da eğer olsa da mahfuz;
Her seyfi eder seyf-i zemân hâk ile yeksan.

Fikret: Yemen'in nerde ekâlil-i zerrini?
Fikret ki: bugün nerde o şâhân-ı cihânbân?

Şeddâd'ın İrem Bâgı, İrem Cenneti nerde?

Nerde bugün İran'daki Sâsân-ı hükümrân?

Karun'un o bitmez görünen serveti nerde?
Bak, nerde bugün Âd ile, Adnân ile Kahtân?

Nâçâr, kabul eyliyerek emr-i cazimi
Onlar ki, bugün oldu bir efsâne-i devran.

Rüyâda temaşa edilen şey gibi hattâ,
Her mülk-i melik şimdi hayâlât ile siyyân.

Dârâ'ya zaman çattı, zaman oldu mukâtil;
Kisrâ'ya vefa etmedi iyvâ için eyvan.

Her vakıa bir gün bile sehl olmadı Sa'b'a,
Fikret ki beka bulmadı âlemde Süleyman.

Bin türlü musibetleri vardehr-i deninin;
İmlâ eder ezmânı, meserret ile ahzan.

Geçmekte teselli ile her hadise, lâkin
İslâm'a hulul eyliyemez gaflet ü sülvân.

Sehlân u Uhud üstümüze münhedim oldu;
Düştü Ada bir derde ki, yok sabrına derman.

İslâm'a nazar değdi, musibetler erişti,
Hâli bugün İslâm'dan o aktâr, o büldân.

ENDÜLÜS MERSİYESİ
Sor... Mürsiye'nin hâlini sen şimdi, Valans'dan.
Sor... Nerde, ne hal oldu bugün Şâtıba, Ceyyân?

Sor..Dâr-ı culüm olmuş olan Kurtuba nerde?..
Sor... Nerde yetiştirdiği her âlim-i zişân?

Sor Hıms'ı... Bugün nerde, o nüzhetleri nerde?..
Sor... Nerde o Azb nehri, o feyyaza vü reyyân?

Bunlardı birer asımesi cümle bilâdın,
Beyhude beka lâfzı, fenâyâb ise erkân.

Maşüku için ağlayan câşık gibi gamla,
Ma'sum olan Islâm'ı, bütün eyledi giryân.

İslâm'ı tükenmekle o yerler çöle döndü.
Onlar ki, bugün bulmadadır küfr ile umrân.

Mescidlerinin yerleri hep oldu kenise,
Her bukada nâküs u sanem oldu nümâyân.

Câmidse de hattâ buna mihrâblar ağlar;
Hattâ buna, minberler olur mersiye hânân.

Ey ğâfil ! Uyan, mevızıa-i dehre nazar kıl...
Sen uykuda olsan bile dehr olmada yakzân.

Ey mâşi-i mesrur-i vatan! Hımş'ı hayâl et!..
İnsanı nasıl bade ezin aldatır evtân?

Mensi bu musibet ile her fâcia lâkin,
Vermez buna dehrin ebediyyetleri nisyân.

Ey atların alâlarına râkib olanlar!
Onlar ki, bu gün sâhıb-i zisebkat-i meydân.

Ey en kesici seyfleri hâmil olanlar!
Onlar ki, olur tozların umkunda dirahşân.

Ey karşıdaki kıt'ada râhat yaşayanlar!
Onlar ki, o evtân ile pür-saltanat ü şan.

Siz, Endelüs'ün hâlini hiç duymadınız mı?
Her kafile etmişken onu âleme destan.

Âcizleri sizden ne kadar istedi imdâd,
Hep öldü, esir oldu, kımıldanmadı inşân.

Yâ Rab! Bu tekâtu nedir İslâm arasında?..
Ey kulları Hakk'ın, bütün ihvânsınız ihvân!..

Sizlerde bulunmaz mı sebât ehline himmet?
Hiç kalmadı mı hayr için ensâr ile a'vân?

Vâveyl bugün zill'e düşen kavm-i azize,
Birkavm ki mahvetti mezâyâsını tuğyan.

Dün her yere sultan iken onlar, bugün eyvah...
Küfr ellerinin hükmüne kulluk ile nâlan.

Görseydin eğer onları bikes, mütehayyir,
Eylerdi sana zilletin envaını i'lân.

Görseydin o ağlaşmayı onlar satılırken,
Eyler idi hayran seni, ehvâl ile ahzân.

Yâ Rabbi! Cüda eylediler mâderü tıflı;
Eylerse teferruk naşıl, ervah ile ebdan.

Bakirleri ki, neyyir-i nev-tâli'a benzer,
Pür-şa'şa'a parlar gibi yakut ile mercan.

Rametmek için cebr ile hep aldılar elden,
Gözler dolu yaşlarla, yürekler ise hayran.

Eyler bu mesel hüzn' ile her kalbi izabe,
Kalbinde eğer var ise İslâm ile İmân.

15,Kûnûn-i evvel 1529 (2S. Aralık- 1913),

Endülüs mersiyesini Türkçeye çevirmiş olan rahmetli Mehmed Nizâmeddin, Şam Birinci Türk Sultânîsi Müdîr-i Sânîsi idi. O zaman Şam (Dimeşk) Osmanlı pâdişahlığının bir vilâyeti bulunuyordu. Burada, iki ders yılı (1912-14) târîh muallimi sıfatıyle: vazife görmüştüm.

Önce Şam (Anber) Mektebi, yedi senelik bir idâdî idi. Sene: sonunda, umûmî imtihanlar sırasında mektebde büyük bir talebe ısyânı başgösterdi (9-22. Haziran. 1329/1913). Arabhk-Türklük eereyânına dayanan bu ayaklanma, görünüşte, talebeye karşı sert davranışlarda bulunan okul idâresine karşı idi.

Isyân büyümüş, vâlî işe elkoymuştu. Maârif Nezâreti de tahkîk için müfettiş bile göndermişti. Acı kararlar tatbik edildi. Yeni yılbaşında yedi senelik idâdî, sultânîye (lise) çevrildi. Kadrosu yenilendi. Mehmed Nizâmı (Bey) de sultânı kadrosuna Müdîr-i Sânî (Başmuâvin) olarak girdi. Fakat arkadaşımız, Şam'da pek az kalabildildi. Önce, Çanakkale Sultânîsi'ne Müdîr olarak gönderildi. Sonra da Diyarbekir (Diyarbakır) vilâyetine Maârif Müdîri oldu. Ne yazık ki; değerli meslekdaşımız genç yaşında orada vefât eyledi. İstanbul Dârulfünûn'u (Üniversitesi) Edebiyyat Şubesi mezûnlarındandı. Meşhûr Ahmed Râsim'in damadı idi.

Filibelizâde Mehmed Nizâmî, kültürlü bir şâirimizdi. Endülüs mersiyesini manzum olarak Türkçeye tercüme ederken, Şam Sultânîsi'nin arabça dersi büyük üstâzı merhûm Abdülkadiri'l-Mubârek'den çok faydalanmıştı.

Bilindiği gibi Endülüs, İspanyanın güney eyâletinin adı idi (Vandalozya, Andalousie). İslâm orduları, İberik yarımadasını (Îspanya-Portekiz) fethe başladıkları zaman aldıkları topraklara. "Endelüs,, adını vermişlerdi.

Endülüs, Şam Emevî halîfelerinden Birinci Velîd zamanında, Jslâm mücâhitlerinden "Târik,, ile "Mûsa,,nın zaferleriyle üç sene de, İslâm sınırları içine girmişti (92 711-95 714).

O zaman İspanya, doğu Çemenlerinden "Vizigot,, ların ellerinde bulunuyordu. Hükümet merkezleri de Toledo (Tuleytule) idi. İşte, İslâm orduları Endülüs'ü Vizigot'lardan almışlardı.

Bu tarihten başlayarak Endülüs, Şam Emevî halîfelerinin gönderdiği vâlîlerle idare edildi (711-750).

Emevî halifeliği yıkılınca, Endülüs'te anarşi başladı (132/750) ve altı yıl sürdü. Endülüs'te anarşiye son veren de "Abdurrâhman,, oldu (138 756).

Abdurrahmân, Şam Emevîlerinden Hişam'ın torunu idi. Horasan'lı Ebû Müslim ihtilâli ile Emevî saltanatı yıkılmış, yerine Irak Abbâsî Halifeliği kurulmuştu (750).

Abbâsîlerin ölüm saçan takîblerinden bir "mûcize,, olarak kurtulan Abdurrahmân, Sûriye'den kaçtı. Adını ve kıyafetini değiştirerek bin türlü meşakkatle Afrika'ya geçti. Berberîlere sığındı. Bir roman kahramanı oldu. İspanya'ya geçmek istiyordu. O sırada, Endülüs anarşi içinde idi. Abdurrahmân, bu anarşiden faydalandı. Berberîlerin yardımını sağladı. Endülüs'e çıktı. Taraftarlarını artırdı. Kurtuba ahâlîsi, şehrin kapısını açmış, kendisine bîat eylemişti. İslâm medeniyyetinin canlı âbidelerini târîhe armağan eden **"Endülüs Emevî Devleti,, bu şekilde kuruldu. Müslüman Ispanya'nın ilk hükümdârı da "Abdurrahmân,,** oldu.

Birinci Abdurrahmân, Bağdad Abbâsî Halifeliği ile Endülüs'ün alâkasını kesti. Doğuda Şam

Empvî Devleti batarken (750), altı yıl sonra, batıda Endülüs Emevî Devleti doğuyordu (756). Kurtuba, bu yeni devlete merkez oldu. Kurtuba sarayı âlimlerle, şâirlerle, feylesoflarla doldu. Dünyâ kurulalı beri İspanya böyle bir terakkî görmemiş, böyle bir imâra kavuşmamıştı. Bir İngiliz yazarı (Stanley Lenpol), Kurtuba'dan bahsederken şöyle diyordu :

«Saraylarıyla, bahçeleriyle pek güzel olan Kurtuba'nın ilim müesseseleri, insanı hayrette bırakırdı. Kurtuba Müderrisleri (prefesörleri) ve muallimleri, memleketlerini batının bilgi hâzinesi hâline getirmişlerdi. Kurtuba'ya Avrupa'nın her tarafından talebe akını olurdu. Hekimlik, Endülüs bilginlerinin buluşlariyle "Calinos,, •devrindenberi ulaşamadığı yüksekliğe çıkmıştı. "Astronomi, coğrafya, kimya ve biyoloji,, gibi bilgiler Kurtuba'da bütün ihtişâmiyle gösterilirdi. "Edebiyat,, ise, Avrupa'da hiç bir vakit bu kadar ileri gidememişti.»

Müslümanlar, İspanya topraklarına ayak basar basmaz, ırk, soy, dîn ve mezheb farkı gözetmediler. Got, Vandal, Romalı ve Yahûdî demediler; bütün halka müslümanlar gibi haklar tanıdılar. Endülüs (Üçüncü Abdurrahmân, İkinci Hakem gibi) büyük hükümdarlar gördü. Parlak devirler yaşadı. Endülüs'te (Kurtuba Câmii gibi) âbideler, (Medînetü-z-Zehrâ gibi) saraylar yapıldı. Doğuda Bağdad, batıda Kurtuba, dünyâ yüzünde İslâm medeniyetinin gözler kamaştırıcı merkezleri hâlini aldı. Kurtuba'da kadınlardan bile âlimler, şâirler, muallimler yetişti. Bu parlaklık sekizinci yüzyıldan onbirinci yüzyıla kadar sürdü (420 T031).

Fakat; Endülüs Emevî Devleti de çeşitli sebeblerle çöktü. Şam Emevîleri gibi, Bağdad Abbâsîleri gibi, Endülüs Emevî Devleti'nde de iç isyânlar başgösterdi. Son zamanlarda onbir vilâyet birden ayaklandı. İstiklâlini iiân etti. Endülüs Emevî saltanatı parçalandı. "Tavâif-i Mülûk,, adıyla onbir hükümete ayrıldı. Başlıcaları şunlardı : Kurtuba (Kordu), Tuleytule (Toledo), Serkusta (Saragos), İşbiliyye (Sevil), Belensiye (Valansiya), Garnata (Grenade), Batleyos (Badayos), Mürsiye.

Büyük şehirlerin vâlîleri devletin merkezini tanımadılar. Bulundukları vilâyetlerde müstakil hükümetler hâlinde harekete geçtiler. İşin fenâsı, bu hükümetler biribirlerine düşman oldular. Aralarında kin ve garaz hüküm sürüyordu. Hıristiyanlar ise Müslümanların bu hallerinden faydalanıyorlardı.

Yalnız Endülüs Emevî Devleti'nin onbeşinci hükümdârı üçüncü Hişâm hakîkati gördü. Acı acı, valilerine bildirdi. İslâm memleketlerini bekleyen korkunç âkıbeti anlatmaya çalıştı. Endülüs topraklarının hıristiyanlar eline geçeceğini açıkça belirtmeye çabaladı. Bütün vâlileri birleşmeye çağırdı. Fakat; sözünü dinletemedi. Vâlîler, durumun nezâketini kavramak istemediler. Hattâ, son Emevî hükümdârının bu bildirisini alaya bile aldılar.

Bu acı hakikat karşısında Hişâm teessüre kapıldı, dayanamadı; hükümeti bıraktı. Ailesini alarak Kurtuba'dan çıktı, gitti. Endülüs'de "Tavâif-i Mülûk,, denilen ilk "Emevi Feodalitesi,, bu sûretle yerleşti.

İspanya fethedildiği zaman, İslâm idaresine girmek istemeyen., hıristiyanlar, Ispanya'nın kuzeyinde "Astorya,, dağlarına sığınmışlardı. Bunlar "Eşkıya çetesi,, şeklinde faaliyete geçtiler. Önce "Astorya Krallığı,, adıyla ufak bir hükümet kurdular. Sonra kuvvetlerini arttırdılar. İspanyanın ilk çekirdeği bu küçücük kırallıkdı. Sonunda Müslüman Arabları Ispanya'dan çıkaran hıristiyan- kuvvetinin temeli de bu çeteler oldu

Frank (Fransa) kralları ilk gününden beri Emevilere karşı devamlı olarak savaşa girmişlerdi. İspanya'nın bu hıristiyan çetelerine de sürekli olarak yardımdan geri kalmadılar.

Astorya Kırallığı, sonra “Leon Kırallığı,, adını aldığı gibi* daha sonra İspanya'da Müslümanlara karşı Kastil (Kaştâle), Ara— gon, Navar Kıralıkları da kuruldu. En sonunda Portekiz Krallığı da., doğmuş, müslüman memleketleri her taraftan çevrilmiş oldu.

Ancak; “Tavâif-i Mülûk,, adını alan ufak Endülüs Emirlikleri: birleşerek Hristiyanlara karşı cebhe birliği yapacakları yerde, herbiri diğerini ortadan kaldırarak bütün Endülüs'e hâkim olmak: sevdâsına kapıldılar. Hattâ Hristiyan hükümetlerden bile yardım, dilenecek kadar aşağılaştılar. Hıristiyanlar da bunu fırsat bildiler. Zaman zaman Müslüman hükümetlerin kâh biriyle, kâh diğeriyle birleşerek kendi sınırlarını Müslümanların zararına olarak genişletmeğe giriştiler.

Önce Kastil Kıralı (VI. Alfons) harekete geçti. Tuleytula’yı aldı. (478 1085). İslâm memleketlerini baştan başa çiğnedi. İşbiliy- ye’yi de kuşatmıştı. O zaman tehlikeyi gören memleket ulemâsı ve hamiyyetli kumandanlar, yalnız başına düşmanın hakkında gelinemiyeceğini anladılar, Kurtuba’da bir meşveret meclisi toplandı. Fas’ta yeni kurulmuş olan “Mürâbıtlar,, hükümetinden yardım istenmesine karar verildi. **Bu sebebden Mürâbıtlar üç defa Endülüs’e geçtiler. İspanyol’ları bozdular. Aynı zamanda Tavâif-i' Mülûk’i de birer birer ortadan kaldırdılar. Halkı da tazyıka başladılar. O zaman Endülüs’de umûmî efkâr Mürâbıtların aleyhine- dönüverdi. Esasen Endülüs’de ahlâksızlık o dereceye gelmişdi ki; bazı komutanlar iktidar hırsına kapılarak Mürâbıtlara karşı krallarla birleşecek kadar alçalmışlardı. Hıristiyanlara Fransadan da yardım gelmişdi. Bunu fırsat sayan Aragon Kıralı, Serkusta şehrini istilâ etti (512/1118). Aynı zamanda doğuda da Haçlı seferleri İslâm dünyasına karşı devam ediyordu.**

Bu sırada Afrikada Mürâbıtlar devleti yıkılmış, Endülüs kumandanları da yine birbirlerine düşmüştü. İspanyollar Meydanı geniş bularak İslâm memleketlerine saldırdılar. Yakıyorlar, yıkıyorlar, müslümanları kılıçdan geçiriyorlardı. Bu hal karşısında halkın ileri gelenleri Afrika’da Mürâbıtlarm yerine kurulan “Muvahhidler,, hükümetinin yardımına başvurdular. Endülüs bu defa da Muvahhid’lerin idaresine geçti. (543/1148). Negaribdir, Muvahhidler de kendilerini Endülüs müslümanlarına sevdiremediler. Çok geçmeden Muvahhidler de yıkılınca müslümanlar bir daha bellerini doğrultamadılar. Endülüs’de ikinci bir (Tavâif–i Mülûk) daha başgösterdi (630/1232). En kuvvetlileri Belensiye, Cehen (Jan), Mürsiye, Kurtuba, Gamâta, Işbiliyye, Marda (Merida) Emirlikleri idi.

Endülüs’ün tekrar parçalanması düşmanın ekmeğine yağ sürmüş oluyordu. Vâkıa hıristiyan hükümetler arasında da karışıklık vardı. Fakat bunlar, müslümanlâra karşı birleşmeyi biliyorlar, aynı zamanda Avrupa’dan da yardım görüyorlardı. Ne acı hakıkatdir ki; müslümanlar felâket karşısında bile, İslâm dininin emrettiği birliğe yanaşamıyorlardı.

Ispanya’da hıristiyanların en kuvvetlisi Kastil Kırallığı idi. Kıral (III. Ferdinand) Kurtuba’yı aldı (633/1235).

400 yıldan beri Endülüs’de İslâm hükümetine merkezlik yapmış bulunan Kurtuba, yüksek medeniyetiyle de büyük şöhret kazanmıştı. Ne yazık ki; saraylarıyla, kütüphâneleriyle, Medinetü’z–Zehrâsı ile, büyük camileriyle Hristiyan taasubuna kurban gitti. Nefis el yazmaları, kıymetli eserleri mahvedildi. Şehir baştanbaşa tütsülendi. Yani camileri, medreseleri, kütüphâneleri, sarayları yakıldı. Büyük câmi (Kurtuba Câmii) önce kirletildi, sonra kiliseye çevrildi.

Kurtuba’nın bir milyon nüfûsu vardı. Onbini geçmeyen İspanyol ordusuna karşı en ufak bir müdafaada bile bulunamadı. Şehri boşaltırken yalnız üzerlerinde bulunan elbiselerini alabilmişlerdi.

Kanlı gözyajlarıyla sefil bir halde vatanlarına veda eden Kurtubalıların başka şehirlere göç ederken fervâd ve figanları göklere yükseliyordu.

Kastil Kıralı Endülüs'ün ikinci şehri olan İşbiliyye'yi de zapdetti (645/1247). İşbiliyye'nin de nüfûsu üçyüzbin idi. Kurtuba'nın başına gelen felâket aynıyla İşbiliyye'nin de başına çökmüştü. Şehir tütsülendi. Üçyüzbin müsiüman ağlıyarak Afrika'ya göçetti.

Kastil Kıralı III. Ferdinand, iki sene içinde "Cehen"i ve diğer bütün şehirleri aldı. Atlas Okyanusu kıyılarına kadar vardı.

Kastil Kıralı, yakarak, yıkarak orta Endülüs'e yayılırken, Aragon Kıralı da doğu Endülüs'de aynı hareketi yapıyordu. Belensiye'yi de, Mürsiye yi' de almış, bütün Akdeniz kıyılarını eline geçirmişti.

II. Tavâif-i Mülûk'den varlığını koruyabilen üç İslâm Hükümeti vardı: İşbiliyye, Belensiye, Cehen Emirlikleri. Bunlardan İşbiliyye'yi Kastilyalılar, Belensiye'yi Aragonya'lılar alınca, tek olarak "Benî Ahmer,,in elinde yalnız Cehen Emirliği kalmıştı.

Muhammed ibni Ahmer, hükümet merkezi "Cehen,, i Kastil Kıratlığına bırakarak Kıral Ferdinand'ın tâbiliğini kabul etmek zorunda kaldı. Hristiyanlarla hoş geçinmek politikasını güdüyordu. İstilâya uğramıyan diğer İslâm memleketlerini birleştirerek Garnata'da kuvvetlice bir hükümet kurmuş oldu (635 1237). Garnâta eşrâfı, kendisine bîat etti. Benî Ahmer devletine dört elle sarılıyorlardı.

İspanya'da Endülüs'ün doğu güneyinde kurulan "Benî Ahmer,, Devleti 250 sene daha yaşayabildi (897 1492).

Garnata Devleti bütün Endülüs müslümanlarının sığınağı idi. İspanyolların ellerine düşen memleketlerde korkunç fâcialara uğrayan müslümanlar, hayatlarını koruyabilmek için Benî Ahmer Devletine iltica ediyorlardı.

Muhammed ibni Ahmer, gâyet zeki ve akıllı, adâleti sever ve tedbirli bir zât idi. Hıristiyanlara karşı müslümanların birleşmesi lüzûmunu halka anlattı. Hükümetine sığınan diğer müslümanlara karşı şefekat kucağım açtı. Halbuki, gelen muhacirler münevver ve kültürlü insanlardı. Bu sebebden Benî Ahmer Devleti az zaman içinde birdenbire yükseliverdi. Son derece imâr edildi. Hele ilim, san'at ve ziraat bakımından pek ilerledi. Garnata şehri, Kürtuba gibi en büyük ve en medenî şehirlerden biri halini aldı. Yollar, köprüler ve medreseler memleketi baştan başa süslüyordu. Elhâmrâ sarayı, Kurtuba'nın Medinetü'z-Zehrası gibi, Kurtuba Câmii gibi İslâm mimârîsininin şâheseri oldu.

Hangi milletden ve dinden olursa olsun Garna'taya gelen misafirler, tâcirler ve seyyâhlar burada saygı gördükleri - için Garnata, İtalyalı, Fransah, Afrikalı ve Mısırlı pekçok şövalyelerle, tâcirierle ve asılzâdelerle doldu. Artık burası bütün milletler için âdeta müşterek bir vatan omuştu.

Ancak Benî . Ahmer Devletinin de istikbâli emin değildi. İspanyollara karşı yalnız başına hareket edebilmesi şüpheli idi. Kendisine hâriçden yardımcı da bulamayacaktı. Çünkü; Ispanyollar Afrika ile Endülüs'ün arasını ayırdılar. Afrika'dan yardım gelmesini önlediler. Dört tarafı hıristiyan memleketleriyle çevrili Garnata'nın durumu pek fena hâle sokulmuştu.

Garnata'da şimdiye kadar birçok hükümdar gelmişti. **Fakat burada da saltanat kavgaları bitmez tükenmez bir belâ halini almış oldu. Koca Endülüs Emevî saltanatının yıkılmasına**

sebeb olan "iktidâra geçme,, dâvâları ve "hamiyyetsizlikler,, Garnata'da da birtakım fenalıklara yol açtı. Şahsî menfaatlar yüzünden hamiyetsiz kumandanlar, Muhammed ibni Ahmer'in kurduğu devleti kökünden sarsıyorlardı. Devletin sınırları küçüle küçüle küçülmüş, hıristiyanların ellerine geçmeyen tek şehir Garnata kalmıştı. Sonunda o da Kıral Ferdinand ile zevcesi İzabella'ya teslim oldu. Çünkü Aragon Kırallığı Ferdinand Katolik'e, Kastil Kıratlığı da Ferdinand'ın zevcesi Kıraliçe İzabella'ya geçmiş, koca İspanya kıt'ası bir karı ile kocanın, elinde birleşmişti. Bu yüzden durum müs lümanlar için büsbütün değişmişti.

Garnata'da, içde saltanat kavgaları devam ederken Kıral Ferdinand ile Kıraliçe İzabella da yavaş yavaş bütün yerleri alarak Garnata önlerine kadar gelmiş bulunuyorlardı. Artık Garnata şehri son günlerini yaşıyordu.

Bu esnada hem Afrika hükümdarlarından, hem de İstanbul' dan imdat istendi. Fakat hiçbir taraftan beklenen muavenet sağlanamadı.

> ***O zaman İstanbul'da Fatih'in büyük oğlu II. Bayazıd padişah idi. Garnata'nın son hükümdarı «Ebû Abdullah-Al-Sagîr» İstanbul'a bir elçi göndermiş, Osmanlı Padişahından yardım diliyordu (891/1486). Elçinin elinde parlak bir kaside de vardı. Yukarıda manzûm tercemesiyle birlikte sünduğumuz bu kaside, «Ebu'I-Bakâ Salihü'bnü Şerîfi'r-Rundî»ye ait «Endelüs Mersiyesi» idi.***

Osmanlı Devleti o sırada Mısır'ın Çerkez Kölemen-İslâm Devletiyle Adana'da savaşıyordu (1485-1491). Aynı zamanda küçük kardeşi Cem Sultan meselesi de pâdişâhı meşgul ediyordu (14811495). Bununla beraber II. Bayazıd, Papa'ya iki elçi gönderdi. «Kastil Kıralı Garnata muhasarasında ısrar ederek müslümanları zarara sokarsa, İstanbul'da bulunan Hristiyanlar hakkında da ayni muamelenin yapılacağını» bildirmişti (Ziya Paşa, Endülüs Tarihi, C: III, S: 245). ...

Ancak bu müracaatdan hiçbir fayda görülemedi. Yalnız Garnata'nın müracaatından bir sene sonra idi: Kemâl Reis kumandasında Ispanya sularına bir Türk donanması gönderildi (892/1487). Fakat bu donanma İspanya sahillerini yakıp yıkmaktan başka bir işe yaramadı. Esasen Osmanlı Devletinin deniz kuvveti, İspanya gibi uzak mesâfelerde henüz varlığını tanıtacak dereceye gelmemişti. **Fazla olarak Adana bölgesinde Mısırlılarla yapılan savaşlarda Osmanlı-Türk orduları arka arkaya yeniliyor, padişahı da, devlet adamlarını da telâşa düşürüyordu. Bu yüzden Garnata hükümeti, Osmanlılardan da ciddî bir şekilde yardım alamadı. Başka taraflardan ise hiçbir muavenet göremedi.**

Garnata ahâlisi ise ikiye ayrılmıştı: Harpten usanan müslümanların bir kısmı Ferdinad'ın ilân ettiği muahede şartlarına aldanarak teslim olmuşlardı. Fakat diğer kısmı ihanetten bahsederek silâha sarıldılar. Bunlar Garnata'nın enkazı altında ölmeyi, namussuzca teslim olmaya tercih ediyordu. Tam bu sırada 80000 kişilik bir hıristiyan ordusuyla Ferdinand Garnata önlerine geldi (896/1491).

Benî Ahmer Devletinin son hükümdarı Ebû Abdillahi's-Sagîr, Garnata şehrinin müdafasına hazırlanmış, ahâli de bu korkunç müdafaaya katılmıştı. Fakat Ferdinand, şehrin tarafında olan bütün bağlarını koparmış olduğu için, Garnata her taraftan kuşatılmıştı. Muhasara dokuz ay sürdü.

Abdullahi's-Sagîr, Aragon Kıralı Ferdinand Katolik ile uyuşmadı düşünüyordu. Vatanları uğrunda ölmeyi kabul etmiş bulunan birçok memleket büyüklerinin sözlerine ehemmiyet vermedi. Fer- dinandise müahedenin imzasından sonra, iki ay içinde Garnata'nın teslimini

teklif ediyordu.

Nihâyet Garnata mükemmel şartlarla imzalanan bir muahede ile teslim oldu. Ferdinand bu andlaşmaya tamamiyle saygı göstereceğine yemin ederek imzalamış, kumandanlar ve papazlar da 'tasdik etmişlerdi.

Muahede müslümanların bütün haklarım temin ediyordu. Mallarına, canlarına, ırzlarına taarruz edilmeyecek, kaçanlar mallarını satabilecekler, oturanlar üç sene vergi vermiyeceklerdi. Câmi- Uere, medreselere, vakıflara dokunulmayacak, mezheb hürriyeti, cemâat işlerinde serbesti sağlanacak, şer'î mahkemeler devam edecekti.

Ebû Abdillahi's-Sagîr, halkın ayaklanmasından korktuğu için müddeti bitmeden şehri teslime mecbur oldu. Annesi Aişe ile memlekete veda ederek dağ yolunu tuttu. Garnata yanındaki tepeye -çıktı. Şehre hâkim bu tepeden Garnata'ya döndü. Son defa melûl melûl baktı. Vaktiyle zengin ve mağrur Garnata'nın şimdi perişan bir halde düşman ellerinde kaldığını görünce «Allahu Ekber!» diyerek bir âh çekti. Gözlerinden nedâmet yaşları döküldü. Teessüründen ağlamağa başladı. İşte o zaman yanında bulunan anası Aişe ona:

> —Ağla hâin, ağla !..
> Erkek gibi vatanım korumaya muktedir olmayan hamiyyetsizlere, kadın gibi ağlamak yaraşır.
> Ağla, namussuz alçak! deyince, Abû Abdullah anasına döndü:
> «Ey vâlide, bu felâketlerin benim başıma ve halkın başına gelmesine birinci sebep sen iken,
> şimdi beni tahkîr eden de yine sen oluyorsun!
> Eğer senin bu sözü söyleyeceğini önce bilseydim, vücûdumu Garnata toprağına gömünceye
> kadar uğraşırdım!...» diye karşılık verdi

(Ziya Paşa, Endülüs Tarihi, C: III, S: 292).

Ebû Abdillahi'-sSagîr, Garnata'dan çekildikten sonra katolik hıristiyanlar kimsesiz şehre saldırdılar. Müslümanların son ümidi »bulunan Garnata tamamiyle mahvedildi (897 1492).

Ferdinand ile İzabella maksatlarına kavuşabilmek için hiçbir şeyi irtikâptan çekinmemişlerdi. Kıral Ferdinand resmen yalan söyler, yalanı yüzüne vurulunca memnun olur, iftihar ederdi. Hatta Fransa Kıralı XII. Lui'nin :

«Beni iki defa aldatan adamın sözüne nasıl güvenebilirim» dediğini duyunca,

«Yalan söylemiş; ben onu iki defa değil, on defa hile ile aldattım!» diye cevap vermişti.

Benî Ahmer Devletinin yıkılması üzerine Ispanya'da son İslâm hükümeti de ortadan kalkmış, sekiz asırdan beri devam eden İslâm hâkimiyeti sona ermiş oldu. 800 sene İspanya'da hâkim yaşayan bir medeniyetten Elhamrâ sarayı ile kiliseye çevrilen Kurtuba Camii harabelerinden başka bir iz kalmamıştı. , .

Müslümanlar, İspanya'da fethettikleri memleketlerde, hıristiyanlara dinlerinde tam bir serbestî vermişlerdi. Halbuki İspanya kralları, Müslümanlardan aldıkları memleketleri kan deryasına çevirdiler. İspanyolların Müslümanlara yaptıkları vahşet pek büyük oldu. Şehirler yıkıldı, âileler söndürüldü, Müslümanların bir kısmı hristiyan olmaya zorlandı. Bir kısmı memleketten çıkarıldı, bir kısmı da dinî merasimle şehir meydanlarında yakıldı. Irza, namusa tecâvüz etmek sevap sayıldı. İsteyenler esirlerini öldürebilirlerdi. Mal ve can emniyeti kalmadı. Müslümanların dâvâlarına: bakılmaz oldu. Medeniyyet eserleri yakıldı. Kıymetli yazma kitaplar, nefis eserler ateşe verildi. Kütübhâneler dolusu kitaplar kür oldu. İslâm medeniyeti yok edildi. O ma'mur memleketler çöle döndü. Arapça ve açıkça ibâdet yasak

edildi. Gizli ibâdet edilmesin diye husûsi memurlar tayin olundu. Papanın müsaadesiyle «Engizisyon mahkemesi» kuruldu. Hıristiyanlığı kabul etmeyenler yakıldı. Malları yağma edildi. Az zamanda İspanya'da tek bir müslüman bırakılmadı. Engizisyon mahkemesi 18 sene içinde 24,000 den fazla müslümana idâm kararı vermişti.

Osmanlı Pâdişâhı Kanûnî Sultan Süleyman tarafından gönderilen Kaptan-ı Derya Hayreddin Paşa, Endülüs'den kovulanlardan. 70000 müslümanı, İspanya iskelelerinden kurtararak Afrika sahillerine taşımıştı (940- 1533).

Kaynak: Hazırlayan : M. Zekâi Konrapa, YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜSÜ DERGİSİ, Sayı 2 ,İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1964, İstanbul

ÇERKEZLERİN KADERİ KÜRDLERE DE Mİ YAZILACAK?

Aşağıdaki alıntı "ayrımcılığın ve insan haklarının talep edilişinde" hataların ve sevapların neler olduğuna değil, gerçek doğruyu bulamanın zorluğunu göstermektedir. Bu kaderi vechenin gerçek yüzünü gösterir ki, burada sözler değil, diller lâl olur.

Doğru/yanlış nedir?

Açıktır/Açık değil midir?

Vardır

ama kabul eden var mıdır?

İhramcızâde İsmail Hakkı

Etnik kimliğin tanınması konusundaki taleplere karşı iktidarların yaklaşımının, kısmen ayrımcılığa uğrayan grupların ayrımcılığa karşı mücadelelerine de bağlı olarak, hiç kabul edilmemekten bazı gruplar için etnik kökenin varlığının kabul edilmesi düzeyinde tanınmaya kadar giden bir yelpazede değiştiği görülmektedir.

Kürt, Çerkes, Laz vb. olmanın, bir etnik köken olarak ifade edilmesinin yasal ya da normatif olarak meşru sayılması bile uzun yıllar süren mücadeleler sonucunda gerçekleşebilmiştir. Etnik kökenin ifade edilmesi, dilin günlük özel yaşamda kullanılması ve kısmi bireysel kültürel kimlik gelişimini sağlayabilecek olan etkinlikler dışında, etnik kökene, anadile, kültüre ve kimliğe dair her türlü grupsal aidiyete ilişkin, tarihsel ve güncel birikime ilişkin farkındalık yaratma, geliştirme, yayma, kuşaklar arasında geçişliliğin sağlanmasına yönelik faaliyetler önünde bulunan yasal ve normatif sınırlamalar, etnik kimliklerin görünürlüğü önündeki ciddi engellerdir. Dini inançları nedeniyle ayrımcılığa uğrayan gruplar açısından da benzer bir süreç yaşanmaktadır. **Sünni-müslüman inanca sahip insanlar dışındaki dini inancı ya da mezhebi farklı olan tüm gruplar açısından görünürlük düzeyi ancak iktidarların ihtiyaçları doğrultusunda belirlenen ölçüler içinde yaşanmaktadır.** İbadethaneler, gerek fiziksel özellikleri gerekse faaliyetlerinin düzenlenmesindeki ilkeler bakımından olabildiğince görünmez kılınarak, sınırlanarak kontrol edilmektedir. **"Kişilerin dini inançlarını din sayıp saymama yetkisinin devlete ya da onun herhangi bir organına tanınmamış"** olduğu konusunda yasal kararlar bulunmasına ve anayasal olarak devletin bütün dini gruplara eşit mesafede olması bir kurucu temel ilke olmasına karşın, neyin din olup olmadığına ve dini ibadetin nasıl ve hangi biçimlerde yapılabileceğine müdahale edilerek inançların hayata geçirilmesi neredeyse imkansız hale getirilmektedir. **Dini ya da etnik kimlik taleplerinin**

"önemsizleştirilmesi" de bir başka ayrımcılığı meşrulaştırma yöntemi olarak ortaya çıkmaktadır.

Örneğin, Çerkeslerin, Bahailerin vb. grupların talepleri görünür kılındığında bile önemleri konusunda kuşku yaratılarak gözden uzak tutulabilmektedir. Bahailik, uzun dönem İslamiyet'in bir tarikatı olarak sunulurken, daha sona Hıristiyanlık, dolayısıyla misyonerlikle özdeşleştirilerek ayrımcılığa uğramıştır.

> ***Çerkesler kurtuluş savasına büyük katkıları nedeniyle pozitif ayrımcılık görmüşler, Çerkes Ethem'in hain ilan edilmesiyle birlikte bu süreç tam tersine dönmüştür.***

Resmi ideoloji, uzun süre Çerkesliği, hainlikle özdeşleştirerek Çerkes toplumu üzerinde bir baskı aracı olarak kullanmıştır. Bunun sonucunda 1924 yılında Çerkes Ethem'in yaşadığı köyün civarındaki köyler boşaltılarak nereye olduğunu bilmedikleri yerlere, geçmişte yaşadıklarına benzer bir başka sürgüne daha tabii tutulmuşlardır. Çerkesler milyonlarla ifade edilen sayılarına karşın, içine kapanan bir toplum haline dönüşmüş ve Çerkes olduklarını gizlemek zorunda kalmışlardır. Bu durum günümüze kadar devam etmiş ve Çerkeslerin etnik kökenlerini, dillerini, kültürlerini koruma ve geliştirmeleri önünde engel olmaya devam etmiştir.

Tehcir, göçe zorlanma, köy boşaltma vb. insanların yerinden edilmeleriyle sonuçlanan ayrımcılığın en ağır biçimleri bu coğrafyada kitlesel olarak Ermenilere, Kürtlere, Çerkeslere uygulanmakla kalmamış, kamusal resmi otoritenin belirlediği yerlerde yaşamaya zorlanma ya da belirlediği yerlere girememe biçiminde genel olarak yoksullara, travesti ve transseksüellere, başörtülü kadınlara karşı uygulanagelmiştir.

- Cinsiyet ve cinsel yönelimden kaynaklanan ayrımcılık ise, bütünüyle görünmez kılmaktan, farklı biçimlerde nesneleştirme yoluyla görünürlüğün istismar edilmesi arasında gidip gelen bir çerçevede kontrol edilmektedir. Kadın, erkek egemen heteroseksist ideolojinin ihtiyaçları doğrultusunda, üretim sürecinden, kamusal alandan, sokaktan vb. kadının toplumsal hayata erkekle eşit katılımının mümkün olabileceği fiziksel ve sosyal bağlamdan ayrılarak, toplumsal cinsiyet rollerinin kadına biçtiği görünmezliğin sınırları içinde tutulmuştur. Aile, ahlak, din vb. kurumların kadına atfettiği roller de kadının görünmezliğini ya da "uygun ve doğru" biçimde görünürlüğünü meşrulaştırmayı güçlendiren bir işlev görmüştür. Heteroseksüel cinsel yönelimin dışındaki cinsel yönelimler ise sadece görünmez kılınmakla kalmayıp, görünürlükleri "normaldışı" kavramının sınırları içinde tutulmuştur. Bu nedenle GLBTT bireyler, "hasta", "sapık", "risk grubu" vb. etiketleme ve damgalamalarla görünür kılınarak, ayrımcılık çok boyutlu biçimde inşa edilmekte ve sadece cinsel yönelimleri nedeniyle değil, başka nedenlere bağlı ayrımcılık deneyimleri de yaşamaktadırlar. Kadının ve LGBTT bireylerin, nesneleştirilerek, heteroseksizmin ihtiyaçları doğrultusunda medya ve kamusal alanda kullanılması ise sadece görünürlük konusunda dezenformasyon yaratma sonucunu doğurmaz aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin oluşması ve pekiştirilmesine de hizmet ederek ayrımcılığı yaygınlaştırır.

-Görünmez kılınmaktan yok sayılmaya giden bir çerçevede ayrımcılık pratikleri sakatlar açısından da farklı biçimlerde yaşanmaktadır. Sakatlığın türüne bağlı olarak yoğunluğu değişen biçimlerde

sakatlar eve kapatılmakta ya da sokağa çıktıklarında uygun koşullar sağlanmadığı için ağır bedeller ödeyerek yurttaşlık haklarından yararlandırılmamaktadırlar.

– Herkesin, etnik, dini, mezhepsel, cinsel yönelim vb. kişisel özellikleri ve bilgilerini açıklamak kadar açıklamamak da evrensel insan haklarından biri olsa da, ayrımcılık, insanlara kendileri ile ilgili bilgileri iradeleri dışında açıklamaya zorlama biçiminde ortaya çıkmakta hatta bu zorlama, "kamu yararı ya da genel kamusal çıkarlar" çerçevesinde meşrulaştırılmaktadır.

Son yıllarda özellikle Hıristiyanlara yönelik "deşifre etme" ve giderek "işaret ederek hedef gösterme" biçiminde ortaya çıkan ayrımcılık yaşantıları, yerinden edilmek, sürgün, linç, özel ya da kamusal alanda taciz edilmekten Malatya örneğinde olduğu gibi en ağır şiddet davranışlarına kadar varan sonuçlara yol açmaktadır. LGBTT bireylerin günlük yaşamda, kamusal alanda ve medyada itirafa zorlanmaları, Kürtlerin, temel yurttaşlık haklarından olan siyasal görüşlerini bildirme ve temsil haklarının, belirli konulardaki görüş ve değerlendirmelerini, istenen biçimde ifade edip etmemelerine bağlı olarak kullandırılmakla tehdit edilmeleri de bu konudaki önemli örneklerdendir.

Benzer biçimde başörtülü kadınlar, uğradıkları ayrımcılığın kamu yararı açısından meşru olduğunun kanıtlanması amacına yönelik olarak, dini inançlarının sorgulanması, dini ve siyasal inanç ve düşüncelerinin didiklenmesi, iradeleri dışında ne isteyip ne istemedikleri konusunda itirafa hatta iktidarların çıkarları doğrultusunda düşünüp inanacakları konusunda söz vermeye zorlanmaktadırlar.

Hazırlayan: Prof. Dr. Melek GÖREGENLİ, Ayrımcılık Ve İnsan Hakları- Aralık 2007 Çalışma Toplantısı Raporu-İnsan Hakları Ortak Platformu, Mayıs 2008

ÇERKES MESELESİ-M. FETGEREY ŞOENU (Mutlaka okuyun)

27 Haziran 2011 · ihramcizade

Millî Mücadele'den sonra Türkiye'de bir Çerkes kıyımı ve tehciri yapıldığını kaç kişi bilir?

Yakın tarihimizin nice hadiseleri karanlıkta kalmış, unutulmuş veya unutturulmuştur. Bizde iki tarih vardır:

Türkiye'mizin, yakın tarihi sırlar ve meçhullerle doludur. Zaten bizde iki tarih vardır: Biri mitolojik ve ideolojik resmî tarih, Necip Fazıl'ın tabiriyle balığın kavağa tırmanmasından bahs eden hikâyeler; diğeri ise karanlığa itilmek istenen gerçek tarih. Birinci tarih ne kadar dallandırılıp budaklandırılmış, süslenip püslenmişse, ikinci tarih de o derece ihmale uğramış, unutulmuş ve unutturulmuştur.

Tanzimat'tan bu yana, bir anti-tarih edebiyatı ile karşı karşıyayız. Akların kara, karaların ak, zirvelerin çukur, hendeklerin tepe olarak sunulduğu, evrensel ve millî değerlerin tepetaklak edildiği bir anti-tarih…

Elinizdeki bu kitap, Millî Mücadeleden sonraki Çerkes tehciri ve kıyımı ile ilgili bir belgedir. Bazılarına göre teferruata ait marjinal bir konudur bu. Ancak unutulmamalıdır ki, tarih büyük ve küçük konuları ile bir bütündür. Çok önemli olmadığı, teferruata tealluk ettiği için hiçbir tarihî dosya terk edilemez, kapatılamaz.

Bilindiği gibi, Birinci Cihan Harbi mağlubiyetinden sonra Millî Mücadele'nin öncüleri içinde Çerkesler de vardır. Aslında Kurtuluş Savaşı'nın ilk önderi Çerkes Edhem'dir. Ancak kendisi, çeşitli entrikalar sonucu saf harici bırakılmış ve nâ-hak yere vatan hâini ilân edilmiştir. Millî Mücadele esnasında Halife ve Padişah'ı destekleyen, İstanbul hükümeti saflarında yer alan Çerkesler de olmuştur. Hattâ 1921'de İzmir'de **«Şark-ı Karib Çerkesleri Te'mini Hukuk Cemiyeti»** (Yakın Doğu Çerkeslerinin Haklarını Güvence Altına Alma Derneği) adıyla bir cemiyet kurarak, Yunanistan'ın koruması altında bir Çerkes devleti kurulması için çalışan Çerkesler de görülmüştür. O tarihlerde Türkler arasında da, Ankaracılar, İstanbulcular, mandacılar yok muydu?

Kaldı ki, Şark-ı Karib'çi Çerkeslere karşı ilk tepkiler bizzat Çerkeslerden gelmiştir.

(Bakınız: Tarık Zafer Tunaya, «Türkiye'de Siyasî Partiler» c. 2, s. 606-23, İst. 1986)

Elinizdeki bu eser, 1923'te, Osmanlı Çerkes aydınlarından **MEHMED FETGEREY ŞEONU**'nun yayınladığı iki küçük kitabın Osmanlı-İslam yazısından latin harflerine çevrilmiş metnini ihtiva etmektedir. İlâve, çıkarma ve değişiklik yapılmamıştır. Bu yayınımızla gerçek tarihe küçük bir hizmet etmiş olduysak kendimizi bahtiyar sayarız.

«Bir hakikat kalmasın Allah'ım âlemde nihan!»

Bu eseri oluşturan iki kitabın, Osmanlı harfleriyle basılmış orijinal ilk baskılarının bibliyografik künyeleri:

1. Çerkes Meselesi hakkında Türk Vicdan-ı umumîsine ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Arıza. İst. Karabet Matbaası, 1338-1923. 39+ 4 s.

2. Çerkes Meselesi hakkında Türk Vicdan-ı umumîsine ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne İkinci Arîza. 1339-1923. 48 s.

YAZARA DAİR

Bu kitabın 1923'te yapılan ilk baskısında, yazar kendi ismini, o tarihte henüz resmen kabul edilmemiş bulunan Latin harfleriyle M. Fethgerey Schaenu şeklinde yazmıştır. Özeğe kataloguna Mehmed Fetgerey Şoenu imlasıyla kaydedilmiş bulunan bu ismi biz de aynı şekilde yazdık. Tarih ve Toplum dergisinin 22'nci sayısında (Ekim 1985, s. 4-5) Ayşen Janset Ku banlı, yazarın biyografisi ve eserleri hakkındaki yazısında aynı imlayı kullanmaktadır. Aynı derginin 3'cü cildinin 211'inci sayfasındaki (Mart 1985) **«Çerkes Kadınları»** başlıklı tenkidinde Hüseyin Kılıç «Mehmet Fitgeri Şûenû» imlasını kullanmaktadır ki, yanlıştır.

Mehmed Fetgerey Şoenu, 1890'de Sapanca'nın Yanık köyünde doğmuştur. Babası Kuzey Kafkasya'nın Gdowta-Vendripş bölgesi halkından Atkug Musa Şoenu olup 93 harbinden (1877-78 Osmanlı-Rus savaşı) sonra zor şartlar altında anavatını terk ederek Osmanlı topraklarına iltica etmiş ve Sapanca'da yerleştirilmiş Çerkeslerdendir. Mensup olduğu kabilenin ismi Vubuh'tur. =Ibıh

Mehmed Fetgerey 5-6 yaşında iken babasının vefatı üzerine annesi ve iki kardeşi ile birlikte İstanbul'a, dayısı Habib Beyin yanma gelmiştir.

Hırslı, inatçı bir karaktere sahip olan Fetgerey intizamlı bir mektep hayatı yaşayamadı, klasik tahsili terk ederek kendi kendini yetiştirmeye çalıştı. Ona bir otodidakt diyebiliriz. Fransızca öğrendi, tercümeler yaptı. Hayatı İstimâiye adlı ilk eserini kaleme alıp bastırttı. Devrinin ünlü gazetecilerinden Celâl Nuri (İleri) Beyin Çerkes kadınları hakkındaki eserine karşı infialini belirtmek üzere 1914'te **«Osmanlı İçtimaî Aleminde Çerkes Kadınları»** adlı kitabı neşr etti.

A. Jansat Kubanlı, Fetgerey'in Galatasaray Lisesinde tahsil yaptığını kayd etmektedir.

Beşiktaş Jimnastik Kulübünün iki numaralı kurucu üyesidir. Kardeşi Ahrned Fetgerey Şoenu ise Fenerbahçe kulübünün kurucuları, içinde yer almıştır. O zaman Osmanlı devletinin hudutları içinde yer alan Üsküb şehrinde beden terbiyesi öğretmenliği memuriyetinde bulunmuş, Balkan Harbi'nin mağlubiyet ile sonuçlanması üzerine İstanbul'a dönmüş, Bursa'ya tâyini çıkmış, bir müddet de orada beden terbiyesi öğretmenliği yapmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'nda **İzmit mebusu ve dayı zadesi İsmail Ziya Bersis** ile birlikte Irak cephesinde Ordu hizmetinde bulunmuştur. İttihad ve Terakki ida resi rejiminin ülkeyi ve savaşı kötü idare etmesi, fırsatların kaçırılması, orduya politikanın girmesi Fetgerey'i yürekten sarsmış, acı acı düşündürmüştür. Mütârekeden sonra tekrar İstanbul'a dönmüş, ilmi, tarihî araştırmalar yapmış, eserler telif etmiştir. 1922′-de«Çerkesler» ve «Çerkeslerin Aslı» adlı kitaplarını yayınlamıştır.

Millî Mücadele'nin kazanılmasından sonra Ankara rejimi Batı Anadolu'daki Çerkeslerin tehcirine (sürülmesine) karar vermiştir. Birkaç kişinin günahından dolayı bir etnik grup cezalandırılmış; çoluk, çocuk, kadın, ihtiyar, hasta demeden binlerce Çerkes köylerinden alınarak Doğu Anadolu'ya feci şartlar altında sürgün edilmişti. Bu facia karşısında Fetgerey Şeonu **«Çerkes Meselesi Hakkında Türk Vicdan-ı Umumîsine ve Büyük Millet Meclisine Arîza»** adıyla bir kitap yayınlamış. Aynı yıl, bu birinci «Ariza»yı takiben ikinci bir Arîza daha çıkartarak hükümet erkânına, bütün mebuslara, gazetecilere, büyük bürokratlara ve aydınlara göndererek yapılan haksızlığın ve zulmün durdurulmasını istemişti. Bunun üzerine Mehmed Fetgerey rejim tarafından yayından men cezasına çarptırılmıştır.

Bu durum karşısında tedkiklerine ve yazılarına devam eden Şeonu eserlerini bastıramamanın üzüntüsü ile kahr olmuştur. Dayızadesinin sahibi bulunduğu Adapazarı Madenleri İşletmesi Türk Anonim Şirketinde çalışan Şeonu, şirket idaresinin bulunduğu Agopyan Hanında çıkan yangında zehirli dumanlardan boğularak genç yaşında 19.1.1931'de terk-i hayat eylemiştir. Cenazesi Maçka mezarlığına defn edilmiştir. M. Fetgerey Şoenu böylece genç bir yaşta, daha çok eserler kaleme alabileceği iken kaybedilmiştir.

Basılmış eserleri:

1. Hayat-ı İctimâiyye ve Yaşamanın Felsefesi.
2. Kadınlara Beden Terbiyesi.
3. Osmanlı İçtimâi Âleminde Çerkes Kadınları.
4. Çerkesler. (İstanbul, 1922, 48. s.)
5. Çerkeslerin Aslı. (İstanbul, 1922, 47 s.)
6. Çerkes Meselesi Hakkıada Türk Vicdan-ı Umumîsine ve Büyük Millet Meclisine Arîza. (İstanbul 1923)
7. Çerkes Meselesi Hakkında Türk Vicdan-ı Umumîsine ve Büyük Millet Meclisi'ne İkinci Arîza. (İstanbul, 48 s.)
8. Kafkasya ve Servet Menbalan.

Basılmamış eserleri:

—Onsekizinci Asırda Şimalî Kafkasya.

— Lezgiler ve Lezgi Unvanı Hakkında.

—Kafkas Vahdeti, Çarlık ve Sovyet Rejimleri.

—Irak ve Iraklılar. Makaleleri:

Mehmed Fetgerey Şoenu'nun Ölümünden sonra. 40 kadar araştırma ve makalesi İstanbul'da ve Ankara'da neşr edilmiş Kafkasya dergilerinin çeşitli sayılarında yayınlanmış bulunmaktadır.[1]

ÇERKESLERE DAİR

Çerkesler (Türk Ansiklopedisi **Çerkez** imlâsını kullanmaktadır) anavatanları Kuzey Kafkasya olan çok eski, köklü ve soylu bir kavimdir. Milattan önce 6'ncı asırda burada bulundukları bilinmektedir. Çerkesler kendi aralarında birçok kabile ve boylara ayrılır: **Abaza, Bjeduh, Şapsuğ, Matuhay, Temirgoy, Besleney, Flakuçi, Kabarday... Tarih boyunca Ruslardan büyük zarar ve zulüm görmüş kavimlerden biri de Çerkeslerdir.** Başlangıçta Rus-Çerkes münasebetleri dostça görünüyordu. Korkunç İvan (1547-1584) devrinde Moskoflar Kazan ve Ejderhan hanlıklarını ortadan kaldırdıktan sonra Çerkes sınırlarına dayanmışlardı. İvan, Çerkeslerin gafletinden faydalanarak Terek suyu üzerinde Terek kalesini yaptırmak fırsatına kavuşmuştu. İvan'dan sonra Ruslar Çerkezistan üzerine bir ordu göndererek oraya feth etmek istediler. Bu ordu Çerkesler tarafından imha edildi. Bu tarihten itibaren bir daha Çerkes Rus dostluğundan bahsedilmedi. Çerkeslerin gözü açıldı, Osmanlı İmparatorluğuna yaklaştılar ve İslam'a sarıldılar,

Çerkeslerin son dört yüz küsur senelik tarihi onların Moskoflarla boğuşmasının ve feci kırımlara, muhaceretlere, jenosidlere uğramalarının tarihinden ibarettir. **Lord Ponsonby, İngiltere'nin İstanbul sefiri iken Londra'ya gönderdiği 1834 tarihli resmî raporunda Çerkeslerin nüfusunu 4 ilâ 6 milyon arasında tahmin etmektedir.** Bu rakama Rusya ile harp halinde bulunan Kafkasyalı diğer kavimler dahil edilmiş de olsa, diğer kaynaklardaki bilgilerle dengelendiği takdirde büyük muhaceretten evvel **Çerkezistan'da en az 3 milyon Çerkes** yaşadığı anlaşılır. (Nuh el-Martukî, Nûrü'l-makabis fi tevârih el-Çerâkis, Kazan 1912, s. 10). İşte bu nüfus kınla kınla zamanımızda anavatanlarında ancak birkaç yüz bin Çerkes kalmıştır.

1840'ta Şeyh Şâmil, Mehmed Emin adlı mücâhidi Çerkezistan'a naîb olarak gönderdi. Çerkes kabileleri 1848'te toplanan Adagum kurultayında onu başkan olarak kabul ettiler. Mehmed Emin Ruslara karşı İslami-askerî bir teşkilât kurdu ve topyekûn bir cihad hareketine girişti. Ne var ki, düşman çok güçlüydü, Osmanlı İmparatorluğu ise güçsüz düşmüştü. 1859'da Şeyh Şamil Ruslara esir düştü, Mehmed Emin de teslim olmak zorunda kaldı. Mevziî direnmeler 1864'e kadar sürdü ve bundan sonra Çerkeslerin direnecek hali kalmadı. **Asıl facia da bundan sonra başladı. İnançlarından ve kimliğinden vaz geçmeyen soylu bir millet anavatanlarından sürülüyordu.** (Ruslar 2 milyon kadar Çerkes'i sürmüşlerdir. Bunların 1.5 milyonu yollarda feci şartlar altında can vermiştir. İkinci bir göç dalgası da 1877/78 savaşından sonra olmuştur ki, bu esnada da çok Çerkes kırılmıştır.) Ruslar görülmemiş bir vahşetle bütün Çerkes ileri gelenlerini idam etmişler, Çerkes köylerini yağmalamışlar, sağ kalan halkı Sibirya'ya sürmüşlerdir. 19'uncu asırdaki büyük Çerkes muhacereti sonunda Türkiye, Suriye, Irak, Ürdün, İsrail, Mısır ve Amerika'da Çerkes nüfusu ve koloniler oluşmuştur.

Türkiye Çerkesleri, dominant kültür olarak Osmanlı-İslâm kültürünü ve Türk lisanını benimsemekle birlikte kendi Çerkes kimliklerini de muhafaza etmişlerdir. Devlet adamı, kumandan, din âlimi, şeyh, fikir adamı, yazar, sanatkâr, aydın, gazeteci olarak birçok Çerkes asıllı değerli şahsiyet yetişmiş ve Türkiye'ye hizmet etmiştir.

Çerkes asıllı bazı ünlü kişiler:

Mizancı Murad Bey,
Ömer Seyfeddin,
Ahmed Midhat Efendi,
Kadircan Kaflı,
Çerkes Edhem,
Deli Fuad Paşa,
Bekir Sami Bey,
Prens Sabahattin,
Rauf Orbay,
Şevket Dağ,
Hüseyin Avni Lifij,
Muhlis Sabahaddin Ezgi,
Neveser Kökdeş,
Lemi Atlı,
Haydar Bammat,
Said Şamil…
Çerkeslerden hayli ulema ve meşayih yetişmiştir.

Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendinin arkadaşı ve ders vekili **Düzceli Muhammed Zâhid Kevserî** Çerkes asıllıdır. Millî Mücadeleden sonra, Mustafa Kemal'e ters düştüğü için Mısır'a gitmiş, orada Arapça değerli eserler yayınlamıştır.

Yakın tarihimizdeki darbe teşebbüsleriyle ün salan ve başarılı olamadığı için ikinci darbesinden sonra idam edilen **Harp Okulu kumandanı Talât Aydemir** de Çerkesti.

1 MAYIS 1920'DE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDE ETNİK BİR MÜNAKAŞA- M. ŞEVKET EYGİ

Yıl 1920, Ankara'da Büyük Millet Meclisi'ndeyiz. Takvim Mayısın 1'ni göstermektedir, yâni Meclis açılalı daha on gün bile geçmemiştir. Bu Meclis Kur'anı Kerim hatimlerinden, Buhârî-i Şerif kıraatlerinden sonra, uğurlu olsun diye bir cuma günü, mebuslar (milletvekilleri) Hacıbayram camiinde topluca cuma namazı kıldıktan sonra dualar, tekbirler, kurbanlar ile açılmış, Mustafa Kemal'in ilk sözü,, biz bu Meclis'i önce Halife ve Padişah Efendimizi ve sonra vatanımızı kurtarmak için açtık cümlesi olmuştu, işte şimdi 1 Mayıs 1920 tarihinde Meclis'te sağlık konusu hakkında Yusuf Kemal bey konuşurken gayet meraklı ve ibretli bir gelişme olur. Yusuf bey kürsü de memleketin sağlık işlerinden bahs ederken Türk kelimesinden çokça bahs eder. Konuşması içinde:

«...zannediyorum ki, her Türkün söyleyeceği, memleketimizde görülecek ilk iş sıhhiye işidir. Çünkü sıhhat olmazsa, çünkü Türklük bulunmazsa, o Türkler üzerine bina edeceğimiz hiç bir iş kalmaz... Türkleri muhafaza etmek için evvelâ sıhhati muhafaza etmeli (alkış)... Türklüğü bitiren hastalıkları bir an evvel kaldırmazsak, eğer Türk ailesinin, Türk ferdinin refahım temin etmekse...» cümlerini sarf eder.

Yusuf Kemal beyin bu konuşmasından sonra **Sivas mebusu Emir Paşa** kürsüye çıkar ve şu konuşmayı yapar:

Emir Paşa. (Sivas)

— Yusuf Kemal beyefendi hazretlerinin, konuştuğu sırada sıhhatlerinin muhafazası lüzumunu yalnız Türklere hasr etmiş olmasına itiraz ediyorum (-İslâm demekti sadaları... Kelime ile oynamayın sesleri). Müsaade buyurun, zannederim ki, Müslümanlık namına teessüs etmiş bir Hilâfet vardır. Değil buradaki Müslümanların, aktan cihanda bulunan umum Müslîmînin bu Hilâfete merbutiyetlerini unutmamak iktiza eder. Rica ederim ki, yalnız Türklük namını istimal etmeyelim. Çünkü Türklük namına biz buraya cem olmadık (Gürültüler). Rica ederim, yalnız Türkler değil, Müslümanlar demek, hattâ Osmanlı demek kâfidir efendim (İslâm deniliyor sadaları). **Bu vatanda Çerkes, Çeçen, Kürd, Lâz ve daha bîr takım kabail-i islâmiye vardır.** Bunları hariçte bırakacak, tefrikaya bais olacak söz söylemeyelim (Gürültüler).)

Reis

— Müsaade buyurunuz, devam etsin.

Emir Paşa. (Sivas)- (Devamla)

— Bendeniz bu mesele hakkında uzun söz söyleyecek değilim. Bu gibi sözlerin şimdiye kadar bir fâidesini görmedik. Hepimiz Hilâfete merbutuz (bağlıyız). Bu Hilafet-i muazzamayı bir çok uzun asırlardan beri muhafaza eden Türk kavm-i necibi olduğunu da kimse inkâr edemez. Yalnız tefrikayı icab edecek hiç bir söz söylenilmemesini tekrar temenni ediyorum.

Çerkes asıllı olan Emir Paşa kürsüden inince sözü bu sefer Mustafa Kemal Paşa alır ve aşağıdaki konuşmayı yapar

Mustafa Kemal Paşa

> **— Efendiler, meselenin bir daha tekerrür etmemesi ricası ile bir iki nokta arz etmek isterim:**

> **Buradaki maksud olan ve Meclis-i âlinizi teşkil eden zevat yalnız Türk değildir, yalnız Çerkes değildir, yalnız Kürd değildir, yalnız Lâz değildir. Fakat hepsinden, mürekkeb anasır-ı islâmiyedir, samimi bir mecmuadır.**
>
> **Binaenaleyh bu heyet-i âliyenin temsil ettiği, hukukunu, hayatım, şeref ve şanını kurtarmak için azm ettiğimiz emeller, yahut bir unsur-i İslâm'a münhasır değildir. Anasırı islamiyeden mürekkep bir kitleye aittir.**
>
> **Bunun böyle olduğunu hepimiz biliriz. Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birincisi olan hudut meselesi tâyin ve tesbit edilirken, hudud-ı millîmiz İskenderun'un cenubundan: geçer, şarka doğru uzanarak Musul'u, Süleymaniye'yi, Kerkük'ü ihtiva eder. İşte hudud-i millîmiz budur dedik! Halbuki Kerkük şimalinde Türk olduğu gibi Kürd de vardır. Biz onları tefrik etmedik. Binaenaleyh, muhafaza ye müdafaasıyle iştigal ettiğimiz millet bittabi' bir unsurdan ibaret değildir. Muhtelif anasır-ı islamiyeden mürekkebtir. Bu mecmuayı teşkil eden her bir unsur-i İslam bizim kardeşimiz ve menâfii tamamiyle müşterek olan vatandaşımızdır. Ve yine kabul ettiğimiz esasatın ilk satırlarında bu muhtelif anasır-ı islâmiye ki, vatandaştır, yekdiğerine karşı hürmet-i mütekabile ile riayetkardırlar ve yekdiğerinin her türlü hukukuna, ırkî, içtimâi, coğrafî hukukuna daima riayetkar olduğunu tekrar ve te'yid ettik ve cümlemiz bu gün samimiyetle kabul ettik. Binaenaleyh menâfiimiz müşterektir. Tahsiline azm ettiğimiz vahdet yalnız Türk, yalnız Çerkes değil, hepsinden memzuc bir unsur-i İslamdır. Bunun böyle telakkisini ve sui tefehhümata meydan verilmemesini rica ediyorum** (Alkışlar).

İşte 1920'de Büyük Millet Meclisinde Mustafa Kemal böyle konuşuyordu. O, bu tarihte Halifeci, Padişahçı, Osmanlı devleti taraftan, Şeriatça, İslamcı idi. Millî Mücadelenin bu ilk Meclisi islamî bir cihad hareketinin merkeziydi. Bütün İslâm dünyasının gözleri Ankara'ya çevrilmişti. Bu Meclisin 1924'te Halifeliği kaldırıp. Halife'yi ve Osmanlı hanedan ailesini yurt dışı edeceğini bilmiş olsalardı, Hint Müslümanları 30 bin çil çil altın toplayıp da Ankara'ya yardım olarak gönderirler miydi? Meclis ve Mustafa Kemal şeriatçilikte o kadar ileriydiler ki, İçki Yasağı Kanunu çıkartarak alkollü içkileri yasak etmişlerdi. Bu Meclis'e Bediüzzaman Said Nursî geldiği ve samiin locasında oturduğu zaman Meclis ayağa kalkmış, alkışlarla beyan-ı hoş âmedi eylemişti. Meclis'te yüze yakın sarıklı, tarikat taçlı ulema, şeyh vardı.

İşte bu hava içinde, bir Türk mebusu ile bir Çerkes mebusu arasında münakaşa çıkınca, Mustafa Kemal Kürsüye çıkıp, yukarıda metnini verdiğimiz yatıştırıcı konuşmayı yapmıştı. Bu memlekette sadece Türk yoktur, Kürd, Laz, Çerkes ve diğer İslami unsurlar vardır ve bunlar hep kardeştir demişti.

Paşanın misak-ı millî hudutlarıyla ilgili cümlelerine de dikkat etmişsinizdir. İskenderun'un cenubundan başlayan bu sınır Kerkük, Süleymaniye ve Musul'u içine almaktadır. Sonra bu güney bölgelerimiz Fransızlara ve İngilizlere peşkeş çekilmiştir. Batum'un da Ruslara verilmesi gibi…

İşte böyle bir hava içinde başlayan millî mücadele zaferle sonuçlanınca, eski sözler unutulmuş, Türk, Kürt, Lâz, Çerkes ve diğer Müslüman unsurlar arasındaki din ve iman kardeşliği rafa kaldırılmış, onun yerine başka ideolojiler, yabancı …izmler getirilmiştir,

O hengâme içinde de, elinizdeki bu kitabın konusunu teşkil eden Çerkes tehciri yapılmıştır.

EMİR PAŞA:

İlk Büyük Millet Meclisi'nde Sivas mebusluğu yapmıştır. Sivil Paşalık unvanına sahiptir. Hukukçudur, fakat çiftçilikle meşgul olmuştur. Bekir Sami ile birlikte Millî Mücadele hareketini desteklemiş, Sivas ve Uzunyayla Çerkeslerinin Kurtuluş Savaşma katılmalarını sağlamıştır. Geleneksel İslâm-Osmanlı kültürüne bağlı dürüst ve açık sözlü bir aydın ve politikacıydı. Millî Mücadeleden sonra İstiklâl Mahkemesine verilmiş ve üç yıl süreyle

İsparta'ya sürgün edilmiştir. Abhaz Kökenlidir, Adigeceyi de iyi bilirdi. Soyadı kanunundan sonra **Marşan** soyadını almıştır. Doğumu 1840, ölümü 1940'tır.

ÇERKES MES'ELESİ HAKKINDA TÜRK VİCDAN-I UMUMÎSİNE VE TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NE ARÎZÂ

Mehmed Fetgerey ŞOENU
(M. Fethgerey Schaenu)
Transkripsiyon:
Muhammed Safi

Halide Edip Hanıımefendi'ye:

Bu arizacık, ihtilâl günlerinden birinde, ihtiyat Zabiti Peyâmi' nin kalbini «İyilik ve Muhabbetle» dolduran «Yeşil Balkondaki Beyaz Efsâne Kadın»la «Kırmızı topraklı yolda giden zarif ve ürkek hayalsin mesâibine ağlayan bir kaç sahifeden ibarettir. Ruhunuzun öz evlâdı, o sabık Hariciye Kâtibinin «Güzel kardeşlerimiz» demekten haz duyduğu Çerkezlerin şimdi virane olan «evleri masal evlerine benzeyen» hülyâlı köylerin sahiplerinin «Şimalî Kafkas'ın kartal tepeleri üstünde» kuracakları vatanları için akıtmasını kendine va'dettiği temiz ve asil Türk kanına ithaf etmek istiyorum. Bu hıçkırıkları bilmem o şerefle taçlanmaya lâyık bulacak mısınız?..

Mehmet Fetgerey ŞOENU
22 Ağustos 1923

Çerkes Meselesi Hakkında Türk Vicdân-I Umûmisine Ve Türkiye Büyük Millet Meclîsine Ariza

İşitiyoruz ki, Çerkesler tehcir ve taktil (öldürülüyor) ediliyormuş. Hânümânları söndürülüyor. Köyleri, mal ve menâlleri «emvâl-ı metruke» ye devrolunuyormuş. Bu şom nakaratın medlulleri pek feci şeylerdir. İnsanın ruhunda şimşekler çakan boralar koparmak için kâfi gelecek baştan çıkarıcı muharriklerdir.

Lâkin yalnız bu kadar değil, daha var: Denizden çıkarılan balıklar gibi, meskensiz, mevâsız, hayat vesâitinden mahrum kalan bu zavallıların erkekleri derelere, kaya diplerine gömülüyor, kız ve kadınları ise Türk köylerine, Türk köylülerine taksim ve tevzi' olunuyormuş. Bunlar namütenahi bir vüs'atle genişleyebilen bir sürü (miş)lerdir ki her biri keyfiyet itibariyle yüce bir dağın başından kopan bir kaya parçasının aşağıya ininceye kadar aldığı müthiş bir çığ manzarasını pek andıran bir mâhiyet arz ediyor. Ve tıpkı o çığlar gibi yollarına düşen en mukavim bünyeleri bile sürükleyip götürecek kabiliyetler gösteriyorlar...

Haddizatında bunların hepsi belki birer hiçtir. Fakat görünen bir şey var ki; o da bu (miş)lerden herbirinin ehemmiyetli veya ehemmiyetsiz bir vâkı'a-ya istinâd etmiş bulunmasıdır. Bu vâkı'aların, bu hâdiselerin yalanını hakikisinden, eğrisini doğrusundan tefrik edebilmek, şimdi içinde yaşadığımız gayya kuyusunda ancak (Hüddâm)'a mürâca'ata vabeste kalıyor.

Ve esasen kütleler, cemâatler hiç bir zaman böyle tedkîkî ve tahlilî düşünmek kabiliyetini gösteremezler. Onlar, tahlil yerine terkip ederler. Tefekkür yerine sâdece hissederler. Bütün kuvvetlerini bu hislerden aldıkları için onlara vüsat verirler ve çarçabuk mağlub olarak sevk edecekleri yollara gitmekten başka bir şeye muktedir olamazlar.

Zaten, ortada güneş gibi parlayan bir hakikat var. Bu hâdiseler, hatta şâyi'alar ister sahih, ister de ercûfe olsun, devrin yaşattığı buhranlar dolayısıyla te'sirleri bir ve bî-âmân oluyor. Her (miş) memleketin ummân-ı ruhuna düştüğü zaman tıpkı bir gölün sathına düşen bir taş parçasının gölün sathında çizdiği namütenahi büyüyen dâirelere benziyor ki sükût noktasında ancak küçük bir yuvarlak olan ihtizaz yüzlerle metre uzakta, yüzlerle metrelik katrelere mâlik olacak kadar cesamet kesbediyor ve böylece en ufak hâdiseler en büyültücü adeselerle yüz defa bin defa büyüdükten sonra nâs beynine şayi' oluyor…

Bu sayfaların halk üzerindeki tesirlerinin ehven ve ehemmiyetsiz olduğuna inanmak pek fazla safdillik olur. Öyle görünüyor ki aks-i tesirler pek kat'î, pek müdhiş oluyor. **Türk Çerkes'e, Çerkes Türk'e karşı emniyet edemez bir hâle giriyor.** Ve bu, günden güne kat'iyyet kesbediyor..

Görüneni olduğu gibi gören hiç bir kimse inkâr edemez ki, bu iyilik alâmeti değildir. Bir vatanda, bir bayrak altında ve bir nâm ile aynı gaye ve maksad için yaşayacak insanlara bir sa'âdet va'd edemez. Bilâkis, buna ma'rûz kalan millete her ma'nâsıyla tali'siz denir. O milletin sesi kirişleri gevşek ve kopuk bir çalgının çıkaracağı ahenksiz ve baş döndürücü curcunadan farklı olamaz…

İşte, arz ettiğimiz (miş)'ler şimdi Türkiye'yi bu hâle doğru sürüklüyorlar. Bunların en fazla ma'nâ ve kıymetleri: Bulanık suda balık avlamak isteyen ihtirâsâtın oltalarını ağırlaştırıp zenginleştirmekten, bi'n-netice avcıların yüzünü güldürmekten başka bir şey değildir. Bu ihtirasların cidaline sahne olan bedbahtlar ise, Türk veya Çerkes, dünkü güzel vatanın bugünkü harabelerinde birer kara diken gibi batıcı ve yırtıcı oluyorlar… Halbuki bu memleket bundan böyle sükun ve huzura, âsâyiş ve âmizişe pek, pek muhtaçtır…

***

Evet, biliyorum, gözümle görüyor, kulağımla işitiyor gibi hissediyorum ki, şimdi beni de töhmetlendirmek için (nâkes Çerkes!) demeye istical eden birçok dudaklar titreşiyorlar… Zararı yok, onlar bana istediklerini desinler, fakat ben hak diyebildiklerimi söylemekten çekinmeyeceğim ve (hâin sıfatının) Çerkeslere terdif edilmesindeki saikı anladığım gibi anlatmaya çalışacağım:

Diyorlar ki; Türkiye Türklerindir. Türk ta'birinin delâleti ise bir ırk ifâdesinden çok ziyâde medid bir musâlebe mahsûlünün alemidir. Bu musâlebe bilhassa Orta-asya ve Kafkas ırklarının ihtilâtât-ı kadime ve medidesi neticesidir. Şu halde ise Türk demek, istep-lerin çekik gözlü, çıkık yanaklı, seyrek sakallı, yerden yapılı çobanı demek değildir. Belki onlardan fersahlarla ayrılmış, daha ziyâde Avrupalılaşmış bir mevcudiyettir. Anadolu bu musâlebenin canlı bir numûnesidir.

Şimdi artık bu Türklerin bir Mîsâk-ı Millîleri vardır: O ahdin çizdiği hudûdlar dâhilinde yaşayan unsurların hepsinin yalnız Türk ünvân-ı umumîsi altında kaynamaları sûret-i mutlakada elzemdir… Avrupa denilen meşher-i akvam ve milelde Türklerden başka böyle bukalemun! bir manzara-i milliye arz eden, daha doğrusu henüz bir câmi'a-i milliye te'sis edememiş, hâlen mu'âsır düsturlardan pek geride ve uzakta kalan bir cami'a-i diniyye bünyesinde meze olup gitmek revhiyetinde kalmış başka bir millet daha yoktur… ilâ âhirihi…

Biz, bütün imanımızla, bütün mevcudiyetimizle bunlara (Amenna) diyoruz. Lâkin bunu itmam eden; **«Çerkesler hâindir. Çünkü Türkiye'nin Türklere âid olduğunu kabulde ta'allül ediyor ve**

Türklüğü yıkan Osmanlı istibdâdıyla beraber bulunuyorlar...» işâ'atını hiç bir suretle nefsü'l-emre muvafık bulmuyoruz. Bu bize bir kaç sene evvel Ziya Gökalp Bey'in neşrettiği; **«...Bir mefkurenin kuvvetlenmesi için iki hissin yardımına ihtiyaç vardır. Bunlardan birisi (Millî muhabbet) 'dir ki millî mefharetlerle halk an'anelerinden doğar. İkincisi (Millî kin)'dir ki herhangi bir istibdada karşı gayz ve adavet uyandırmakla hâsıl olur.»** fıkrasının ikinci kısmındaki hakikati ihtar ediyor.

Fakat çok teessüf olunur ki Türk millî mefkuresinin kuvvetlenmesi, teessüs ve te'yidi için ona rehber olacak (millî kin) yanlış bir istikametle Çerkesleri ihata etmiş bulunuyor ve zannolunuyor ki, Çerkesler saltanat-ı şahsiyyenin müeyyididirler. Bu zihniyetle Osmanlı Saltanatının istibdadına teveccüh eden kinden Çerkeslerin de hissedar olmaları tabii görülüyor. Bu yanlıştır ve günâhtır. Çerkesler ne saltanatçıdırlar, ne de millî Türk mefkûreciliğinin düşmanıdırlar.

Çerkeslerin böyle tanınmalarının sebeb ve sâiki acaba nedir?..

Geçen badirede bunların bir avuçluk bir kısmının kendilerinden on defa, yüz defa daha fazla Türk ve gayr-i Çerkesle beraber padişahlık, daha doğrusu İstanbul Hükümeti hesabına hareket etmiş olmaları mıdır? Bu ise o hareketin sebeb ve sâikleri düşünülen bu şeyler değildir. Ve bizim kanaatimizce o sâikler, sebebler Çerkeslerin Türkiye'yi Türklerin olarak tanımayıp pâdişâhların diye i'tikad ettiklerine ve Türk mefkûreciliğinin düşmanları olduklarına delâlet edemez..

Vâkı'a o kıyamın sebeplerini sûret-i zahirede herkes biliyor, lâkin hakikat-i halde esbâb-ı mütekaddime ve evveliyye bir çok gözlerden nihândı ve hâlâ nihân bulunuyor. Başına geçirdiği şeytan külahı ile göze görünmeden çalışan bu saik Çerkeslerin tahvif edilmiş olmasıyla bu tahvif neticesinde onlarda uyanan tu'me-i ihtiras olmak, imha edilmek gibi endişelerden bunları ilkâ eden mevki-i iktidar ihtiraslarının ettiği istifâdedir ki, icmal etmek icâb ederse ber-vech-i âtî noktalar tebarüz eder:

A — Meşrûtiyeti müte'âkib, millî mefkûreciliğin revacını te'mine vakf-ı fikr edenlerin bazıları Türkiye'deki gayr-i Türk fakat müslüman anâsırın da hudud-ı millî dahilinde bel' edilmesi fikrini ileri sürmüşler ve şiddetle müdâfa'a etmişlerdi. Alâ-rivâyetin Şeref sokağında bu bel' ve temsil siyâseti oldukça taraftarlar da bulmuştu. İlk tecrübenin Çerkesler üzerinde yapılması terviç ediliyordu. Çünkü Çerkesler Anadolu'nun eski yerlisi olmadıkları gibi toplu ve kesif de değildiler. Kafkasya'dan altmış sene kadar evvel hicret ettirilen 1 /2 ilâ 2 (birbuçuk-iki) milyon raddesindeki nüfûs Anadolu ,el-Cezire ve Suriye dahilinde fazlaca dağılmıştı. Bunların bel'i Türkçülük nokta-ı nazarından pek ziyâde muhassenatı dâ'î görülüyordu.

Bunun için Çerkeslerin bel'ine lüzum-i kafi gösteriliyordu...

Bi'n-nazariyye ve bi'l-kuvve pek a'lâ görülen ve düşünülen bu temsil siyâseti fi'liyâta çıkabilmek için namütenahi acemilikler içinde bocalıyordu. Evdeki pazarı çarşıya uydurmanın yolunu bir türlü bulamayan, bu siyâsetin o zamanki erbabı felâkete bir mebde' vermişlerdi. Çünkü memleketteki gayr-i memnunlar ve muhalefet fırkası bu acemilikten bi'l-istifâ de Çerkesler arasında tahrikâta koyulmuşlardı. Hele harb-i umumî esnasında bu tahrikat hadd-i a'zamisi-ni bulmuştu. **«Hey, diyorlardı: Yakında görüşürüz. Vilâyât-ı Şarkiyyeden sonra sıra sizindir. O zaman aklınız başınıza gelir...»**

Tedâbir-i dâfi'asma hiç bir zaman tevessül edilmeyen bu hâl Çerkesleri büyük bir sür'atle vâdi-i şekk ve şüpheye sürükleyip götürmüştü. O derecelerdeki her hangi bir kulağı delik Çerkes'i (Hükümet) kelimesini duyduğu zaman kendi kendine; «İştş bir gün benim de ölümüme fetva verecek merkez!» diyecek kadar vesveseye düşürmüştü...

B —Çerkeslerce, kendilerine el altından yapılan propagandaların bir hakikat olduğu zehabını hâsıl ederek onları büsbütün şüpheye ve emniyetsizliğe düşüren en mühim bir nokta da Balkan Harbini müte'âkıb Bandırma ve Adapazarı havâlisinde kesif kitleler hâlinde Çerkes köylerine tecâvüzât-ı dâimede bulunmakla mükellef gibi faaliyete başlayan Arnavud Çetelerinin hükümet-i merkeziyye tarafından himaye edildiği ve imhaya me'mûr edildikleri hakkında kuvvetli sayfaların çıkarılması idi...

C — Bu hâl ve vaz'iyyetten istifâde ile mevki'-i iktidarı elde etmek endişesine kapılan muhalefetin propaganda ve tahrikâta germi vererek Çerkesler'de uyanan şek ve şüphe tohumlarını kökleştirmesi...

D — Millî mefkûrecilik zimâmdârânının bu hallere karşı pek kat'i bir lâkaydî iltizam etmeleri... Bu lâkaydinin de muharrikleri elinde yeni bir tahrik ve tecrid müessiri gibi kullanılması ve hükümet-i merke-ziyyenin sükûtunun ve amâ bir i'tirâf olduğunun neşr ve işâ'ası... ilâ âhirihidir.

Görülüyor ki: Bugün Çerkesleri hâin mevkiinde bulunduran sebepler şimdiye kadar bilindiği zu'me-dilen şeylerden bambaşkadır. Onların ruhunu kemiren endişe sadece hayatlarını korumak, mahv ve nâ-bûd edilmeye razı olmamak idi. Hâlâ da öyledir...

Bütün hayat sahiplerinin mütehallik, oldukları, hatta en âdi bir hayvanın bile kendisini tehlikede gördüğü zaman silah-ı müdâfa'ası olan boynuzlarını, dişlerini, pençelerini... hasmına tevcih etmek için duyduğu sevk-i tabii kabilinden olan bu Çerkes hareketi de onlarda, velev yanlış olsun, bir hakcığm bulunduğuna ve bugünkü mahşerin sûrunu çalan İsrafil'in Çerkeslikten başka bir ihtiras olduğuna delâlet için kâfi değil midir ve bu hâlde Çerkesler hâin midirler?..

***

Eğer böyle ise, biz yanan hânümânların yangın dumanları, dökülen masum ve bigünah müslüman kanlarının morarmış rengi henüz gözönünde duran (Düzce) kıyamını tafsile lüzum görmeyiz... Çünkü o hareket şimdiki halde Çerkesleri en düşnâm ithamlara ma'rûz bulunduran bir hıyanet lekesi olarak ilân ediliyor. Hâin millet tâbirini, bir zamanlar Kafkas dağlarının sertâc ve serfirâzı iken şimdi küçük Asya'nın, el-Cezire ve Suriye beyabanlarının hâk-i pâyi olan bu bedbaht unsura âlem olarak ithâfda tereddüt etmiyor...

Hâlbuki biz bunu, pek ma'nâsız olan Çerkes-Türk da'vasına sebeb olduğu kadar Çerkeslerin Türklere karşı düşman olmasına kâfi bir sebeb ve saik gibi görmüyoruz. Bu bir netice idi. Sekiz on sene evvel (Mev-ki'-i iktidar) hırslarının ektiği ve mütemadiyen ihtimamla timar ederek büyüttüğü meş'um tohumların yeşerip mahsûl vermesi idi. (Kuvâ-yı milliye)'ye karşı olmazsa, herhangi bir kuvvete karşı patlamak isti'dâdında bulunan ve gayr-i muayyen bir dakika için a-yâr edilen müdhiş bir bombaya benziyordu. Bu i'tibâr-la biz bunda padişah taraftarlığının, hatta taraftarlık kokusundan bir zerrenin bile bulunmadığını iddia' ediyoruz. Tasdi' edeceğimizden olduğu kadar ilzam edileceğimizden de korkmaksızm i'lân ediyoruz ki: Çerkesler, arasında yaşayacakları bir milletin hüsn-i âmizişi ile üzerlerine hayâli bir anka

kanadı açacak bir pâdişâh bendesi olmak arasındaki farkı idrâk edemeyecek kadar budala değildirler. Onlar pek a'lâ bilirlerdi ki pâdişâhla kucak kucağa, koyun koyuna yaşayacak değil, bilâkis milletle, Türklükle âğûş-be-âğûş kaynaşacak, geçineceklerdir...

Fakat ne çâre ki Kudret-i bâliğa cemiyetlere, kitlelere de, ferdlere bezi ettiği, harekâtına hâkim olmak iktidarını bahş etmemiştir. Onlar hareketlerinin sahibi değil, lâkin tamimiyle esiridirler. Maşerî hayatın en büyük hâkimi işte bu sırrîyettir, gayr-i şuûriliktir. Çerkeslerin kendileri için zarardan başka hiç bir şey intâc etmeyeceği gün gibi aşikâr bulunan son kıyamları da bu gayr-i şuûrîliğin son bir numunesinden başka ne olabilir ki... Onun sebebleri ise arz ettiğimiz şeylerdir. Sekiz on senenin yağmur gibi yağdırdığı imha edilmek, bel' olunmak şayi'aları, taktil ve tehcir propagandalarıdır .

İşte şuuru mahveden bu endişe idi ki Çerkesleri pek ziyâde sarsmış, mütemadiyen şeamet terennüm eden ihtiras baykuşlarının sesleri, onlarda Türk zi-mamdârânma karşı (Türklere ve Türklüğe değil, lalettayin hükümet erkânına) bir iştibâh, bir a-dem-i emniyet, bir itimadsızhk ve bir şek uyandırmış, (Acaba) kurdu o saf ve temiz kalpleri, ruhları kemi-re kemire on senede emniyet ve itimâdın bir hayli aksamını yiyip bitirmişti...

Bilhassa Mondros mütarekesini müteakib vaziyyet son ve had devresine girmişti. Muzır şayialarla hal-i işbâa gelen sarsılmış ruhlar ve imanlar artık cûş u hurûş için vesileler bekliyorlardı. Her hangi bir vesile, tıpkı dolmuş bir bardağa dökülecek yeni bir kaç damla gibi tesir yapacaktı.

O zaman, İstanbul'da batan istiklâl güneşinin bıraktığı karanlıklarda uçuşarak etrafa yayılan baykuşlar doğruca mütereddit, şek ve şüphe içinde, emniyeti münselib bir heyecanla ân-ı mev'ûdunu bekleyen Çerkesleri hedef ittihaz ederek dolmuş bardağa, tahammül edemeyeceği son ve namütenahi damlaları boşalttılar. O damlalar birer zehir idi ki, ruhları büsbütün körletiyordu...

Böylece Anadolu mücâhedesini ihzar ederken bu baykuşlar da oralarda yeşil yuvaların fevkında attıkları kahkahalarla saf ruhları bulandırıyor, zehirliyor, tüten ocakların dumanını evin içine doldurup sükkânını dışarıya uğratmak için bacaların hava deliklerini, yuva yaparak, tıkıyorlardı. Bir yed-i kudret çıkmadı ki daha o zamandan o yuvaların oralara kurulmamasını te'min etmekle temiz ocakların ak dumanını doğru tüttürmeye himmet etsin!..

Bilâkis, ilk yükselen kudret: **«Buralarda uğursuz baykuşlar yuva yapmış!»** dedi. Ve akabinde **«Bunların def-i şeametine çâre yuvaların kurulduğu ocakları yıkmaktır!»** hükmünü vermekte tereddüt etmedi... O kudret hiç düşünmedi ki, baykuşun yuvasına dokunmak da onun kahkahasına ma'rûz kalmak kadar meş'ûmdur!..

Elhâsıl, böyle serbest serbest tenmiye ve takviye edilen emniyetsizlik, i'timâdsızlık pâdişâhın mâhûd fetvalarıyla biraz daha kırıldılar, sarsıldılar. Bedbaht Kafkas muhacirleri bu defa: «Kuvâ-yı Milliye ismini taşıyan tâife-i bâğıyye, Çerkesleri mahv için türemiş bir sâhib-zuhur mahiyetindedir. Ey Çerkesler gözlerinizi açınız. Yoksa hakkınızda verilen imha kararına, kendi ayağıyla kasabın önüne giden koyunlar gibi, boynunuzu uzatmış olacaksınız...

Misâl mi istiyorsunuz?

İşte size Bandırma'da yakılan, yıkılan Çerkes köyleri... Ne duruyorsunuz?.. Silahlanınız. Pâdişâhın sancağı altında toplanınız... Bütün müslümanlara dünyevî ve uhrevî büyük sevaplar va'd eden fetvâ-yı âlî de sizi mahva karar veren bağilerin tenkilini her müslümana farz kılıyor.. Hâlâ

tereddüt mü ediyorsunuz?.. Yoksa kalbinizdeki imanınız kararmış mıdır?... ilâ ahirihi nakaratıyla ve altolarla tahrik edilirlerken Yıldız Sarayı da eşraf ve müteneffizânı şeref-müsûle nail ediyor. Bir kadın gibi ağlayan sultan onlara **«Benim kahraman Çerkeslerim, diyordu. Haydi göreyim sizi.. Bugün bana edeceğiniz iyiliğin şükranını bütün âlem-i İslâm ödeyeyecektir. Hayatımca ben, benden sonra evlâd ve ahfadım, hanedanım ise ile'l-ebed size minnettar kalacağız... Cenâb-ı Hak kılıcınıza kuvvet versin... Rûh-ı Peygamberi yardımcınız olsun!..»** diyordu.

> ***Bu propagandalar, bu fa'aliyet o yıllanmış baykuş seslerinin uyandırdığı şeamete yeni bir ahenk hazırlamıştı. Ve yalnız Çerkesler değil, lâkin onlardan daha fazla bir 'atş-i isyan ile Türkler de kalktı. İzmit'in biraz ilerisinden Eskişehir hudutlarına kadar Düzce ve Bolu havalisi hemen kamilen tuğyan etti. Kıtal başladı. Yağmalar vely etti, hânümânlar söndü, köyler harâb ü türâb oldu...***

Buna karşı, o zamanki ismiyle, Kuvâ-yı Milliye ne yaptı, o sarsılmış imanları takviye için nasıl ve ne derecede fa'aliyet sarfetti?.. İ'tirâf edelim ki bunları henüz bilmiyoruz. Bildiğimiz şey tarafeynin tedhiş ve ve tedmir tarzındaki fa'âliyâtından ibarettir. Bunun için Çerkesleri bu hareketlerinden dolayı affedilmez hâinler olarak kabul edemiyoruz. Çünkü onlar Türk milletinin te'sis edeceği milliyetini, koruyacağı varlığını, müdâfaa edeceği vatanın birliğini tanımak istemediklerinden, onu mahvetmek hayâline düştüklerinden değil, belki arzettiğimiz gibi, senelerin kendilerine telkin ettiği müdhiş fitne ve fesadın taht-ı tesirinde ve sâdece şuursuz bir müdâfa'a-i nefs endişesiyle kıyam etmişlerdi. Ve yine çünkü neşriyat ve işâ'âta nazaran **Kuvâ-yı Milliye'nin hedefi Çerkesleri imha idi...**

Şimdi, acaba bu vaz'iyet ve bu hâl karşısında kıyam edenlerden, Kur'an ile sarık önünde eğilenlerden yalnız Çerkesler mi mücrimdirler, bu bedbahtların hıyanetleri umûmi ve mutlak mıdır ve hâlen bütün Çerkesler hâin midirler?..

Hayır, hayır. Bu zehâb yanlıştır. Bu işa'at hatâdır, günâhtır. Çerkes ve Türk şimdiye kadar müteradif kelimeler gibi aynı âhenge delâlet ediyorlardı. Günâhtır, bunları böyle kinlere, düşmanlıklara sevk etmek, boğazlattırmak günâhtır. Hem de günâhların en büyüğüdür...

Biz, bugün kuvvetlendiğini, köklenmeye doğru ilerlediğini, bin esefle, gördüğümüz **Türk-Çerkes münâferet ve adaveti kadar ma'nâsız ve lüzumsuz bir şey daha tasavvur edemiyoruz. Buna ne lüzum vardı?..** Eğer anlayan varsa Allah rızası için bize de anlatsın. Hatta, bu gün bunca hâdisât-ı müessif eden sonra bile Türklerle Çerkesler arasında silahsız fasıl olunmaz, Çerkes köyleri dağıtılmadan sonu gelmez bir da'vânın vücûduna kani' değiliz...

Eğer bu davanın mebnî-i aleyhi bel' etmek, millîleştirmek gibi bir lüzum-i içtimâi ise o böyle olmaz. Milliyetler kılıçla teessüs etmezler. Kavmiyetler şiddetle temsil edilemezler. Bu iş için top ve tüfenk, cebr ve şiddetten çok evvel çok ziyâde nevâziş lâzımdır. Hüsn-i âmiziş lâzımdır, ilim ve irfanın ta'mimi lâzımdır, temsili arzu edilen kavmin ıtmâ'l lâzımdır, hülâsa: Hayatı namütenahi cefâlar şeklinde değil, huzur ve refah ile sa'âdet renginde göstermek lâzımdır.

Şimdiye kadar hiç bir millî mefkûre terviç edilmediği halde bir çok Çerkeslerin, bahusus münevverlerin, şehirlililerin kendi kendilerine Türk vicdân-ı umûmîsi 'dâhilinde hallolup gittiklerini görmüyor mu idik? **Birçok gençler tanıyoruz ki benim babam, yahud büyük babam Çerkes'di diyorlar. Çerkeslik onlar: da ancak böyle bir hâtıra-ı tarihiyyeden başka bir şey bırakmamış bulunuyor...**

Hem Çerkesler gibi müteferrik bir unsurun bel'i, Türkleştirilmesi için cebr ve şiddete, taktil ve tehcire hiç lüzum yoktur. Hiç bir halde de lüzum hissedilmez.

Temsil ve temessül kundura boyası gibi iki dakikalık bir renk değiştirme ameliyyesi değildir. Bu zaman işidir. Bi'l-farz bugün bütün köylerde açılacak mektepler ve yapılacak içtimâ'î teşkilât, her şeyden ziyâde Türk'ü, Türklüğü yükseltmek, diğer anâsırın pek fevkine çıkarmak bu işi harikulade teshil edebilirler. **Hem de bu işin tatlılıkla, güzellikle, nefretsiz, kinsiz, düşmanlıksız, başarılmasını te'min ederler. Kırk elli sene zarfında bütün Anadolu Çerkesleri Türk olup çıkar...**

> ***Vâkı'a 50 sene bir şeydir. Fakat bir milletin hayatında ancak bir haftadır. Gayr-ı Türk akvamın Türk olması için fazlasıyla kifayet edecek olan bu seneler üç batın demektir. Üç batnın nesilleri yek-âhenk ve millî bir terbiye düstûruyla yetiştirilirse üçüncü, hatta ikinci nesil artık bu günkü en imanlı Türkten daha Türk olur. Bu muhakkaktır. Avrupa'nın bugünkü milletlerinde buna bir çok misâl de vardır. Bilhassa Prusya ve Çarlık Rusyası ile Balkan milletleri en canlı numunelerdir. Lâkin bunların hepsi de az çok Şarklı ruhuyla hareket etmişlerdir.***

Hemen her millî mefkûre rehberinin ileri sürdüğü Amerika en hakiki, en ma'kûl ve en insanî bir numunedir. Oradaki usûl köyleri boşaltmak usûlünden bambaşka ve taban tabana zıd bir şeydir: Amerikalı-lık vicdân-ı umûmisi dâhilinde bel' edilmesi arzu edilen aileleri mal ve mülk sahibi ederek o memlekete menfâ'atle rabt etmek, bağlamaktır. Onlar pekiyi biliyorlar ki mal ve mülk gibi alâikten, menfâ'atten âri kimseler memleketin asayişi için dâimi birer tehlikedirler. Bunların bu halleri ile millileştirilmesindeh melhuz fâide sıfırdır. Bu sebeple ale'l-acelel reng-i millî alacak bir çıplak yerine biraz uzun zamanda temellül edecek (se nationaliser) sâhib-i servet ve sa'yi tercih ediyor, temsil vazifesini cebr ve şiddet yerine zaman ve menfâ'ate havale ediyorlar. Bu hâlde kendilerine düşen vazife: Müteyakkız bir intizâr oluyor... Halbuki bu usûlün yanında cebr ve şiddetin, i'tisâfın temessül müddetini hadd-i a'zamisine kadar çıkaracak, uzatacak vâsıtalardan başka bir şey olmadığı, son bir tecrübesine daha lüzum hâsıl olmayacak kadar tahakkuk etmiş bir şeydir. Öyle değil mi ya... Bir defa tarafeyn kine boğuldu mu artık bir nesil, beş nesil daha bâd-ı hevâ [bedava! geçecek demek değil midir?..

Evet... Çünkü bu günün milliyet meselesi diye gös-terilen şey bir terbiye mes'elesidir. Binâenaleyh **hâlen yaşayan başka terbiye görmüş, başka ruhlarla yetiştirilmiş mevcudların: gençleri ve kâhilleri de Türk yapmak iddi'âsına kalkışılırsa mantıksız bir harekette bulunulmuş olur. Onlar hakiki Türk olamazlar. Hangi unsura mensup olursa olsun, yaşlanmış bir kimseye milliyetini unutturmak, ya'ni taht-ı te'sîrinde bulunduğu an'anatı, bu yaşa kadar kendisini besleyen ma'-neviyata kuvvet ve gıda veren maziyi, tarz-ı terbiyeyi, te'âmülleri birden bire tebdile kalkışmak demektir.** Ki bu abesle iştigâlden başka bir şey olamaz. Eğer Türk mefkureciliği mantıkî bir hareket yapmak istiyorsa bugünkü yetişmişlerden vazgeçmeli, nesl-i cedid ile, nesl-i âti ile meşgul olmalı, onların da bugünküler gibi başka perdelerden öten sadâlarla yetişmemesini te'min etmelidir...

Yıkmak kolaydır. Fakat yıkılanın yerine daha iyisini kurmak çok zordur. Bugün tehcir edilen veya edilecek olan herhangi bir aile, herhangi bir köy, hatta herhangi bir fert memleketin istikbâl-i iktisâdisi için, saadeti için bir zararı mahzdan başka bir şey olamaz.

Düşünmelidir ki yıkılan ve yıkılacak bir ocağın refahı vasati olarak 25 senede ancak tekrar temin edilebilir. Tehcir ve taksim gibi içtimai ameliyelerle millileştirmek usûlü, memleketin bütün ahvâli müsâid olduğu halde, en aşağı 25 sene gerilemek, servet ve sa'âdet-i milliyeyi gayr-i

muayyen bir zaman için mahvetmek, refah ve huzuru ve asayişi mün'adim kılmakla muadildirler. Bu siyâsetin en meş'ûm bir semeresi de ruhları serserilikle, sa'yden kaçmakla, macerâ-perestlikle tahlik etmesidir...

Eski Osmanlılar bu hususta ne güzel düşünüyorlarmış. Acaba millîleştirmek siyâsetini hâl-ı hâzır onlar kadar suhulet ve vüs'atle tatbik edebilecek ve muvaffakiyet istihsâl edecek midir?..

Bu nokta hakikaten düşünülmeye değer bir mâhiyettedir. Şimdi ilk icraatı Çerkesler hakkında görülen bu mes'eledeki zihniyet, mazinin feyizdâr zihniyetiyle kâbil-i kıyâs değildir. Eski zamanlarda bir En-derûn-ı Hümâyûn, bir Yeniçeri Ocağı, bilhassa bir Devşirme ve İçoğlanları teşkilatı hiç hissettirmeksizin Türkleştirmeye yarayan büyük müesseselerdi. Bir Türk mütefekkirinin dediği gibi, Osmanlılığa namütenahi rical yetiştiren bu ocaklardan başka bir yer değildir. Bunlar doğrudan doğruya temlil Nationaliser edici merkezler idiler.

Bittabi bugün yeniden öyle ocaklar te'sisine imkân yoktur. Vâkı'a dârü'l-eytâmlar, sanayi' mektepleri, çırak mektepleri... ilâ âhirihi gibi leylî mektepler de bu işi görebilirlerse de bunların lüzumu kadar teksiri mümteni'dir. Ve böyle, aile köşesinden uzakta yetişecek insanlar da ya râhib ruhlu veya asker tabiatlı olmaktan kurtulamazlar. En salim temsil vâsıtası ise umumiyetle mektep ve irfandır. Bunlar iki cenah-ı temellüldürler ki insanları az bir zamanda aynı düşünür, aynı görür bir hâle getirebilirler. Spor cemiyetleri ve müsabakaları, millî tiyatro ve sinemalar a'zâmî teshilâtı yaratıyorlar. Hele bunlara emniyet ve i'timâdla huzur, refah ve servet de inzimam ederse iş kendiliğinden meydana çıkar. Çünkü birçok insanların milliyetleri onların biraz fazlaca şahsî olan menfâatlerinin hududunu aşamaz. Yok eğer mutlaka pek seri bir usûl-i temlil ve temsil aranıyorsa buna yıkmaksızın, yakmaksızın, tahrip etmeksizin yalnız bir çâre vardır: Türk olmayanlara ye olamayacaklara kapıları açıp buyurunuz efendiler demek... Bu basit bir şeydir ki ne tehcirlere, ne taktillere meydan bırakır. Kalanlar öz ruhlarından duydukları mecburiyetlerle veya samimiyetlerle Türk olmaya namzettirler. Gidenler, gidecekler ise memleketin selâmet-i âtiyesi nâmına çıkarılan dara gibi telâkki edilirler.

Yoksa, bugün her vicdanı ürpertecek birer fecaat şeklinde meydan alan işâ at ve o sayfaların uyandırdığı fikirler insanî hareketler addedilemezler. İnsanlığın tıyneti bu kadar âdi bir çamurla hamur edilmiş değildir.

Evet... Biliyor ve teslim ediyoruz ki kuvvet haktır. Hakkın düsturları dâima kavi bir pençededir. Fakat düşünmeli değil midir ki zulmü vasıta edinecek hak, kuvvete bühtan eden, bir şeydir. Çünkü kavi olan hakkından emin olandır. Binâenaleyh onun zulüm gibi za'iflerin kârı olan şeylere tenezzülü müstahildir. Ve yine çünkü kuvvet fazilettir. Hak da kuvvetle aynı şey olduğuna göre fazilet demektir.

Biz, böyle düşündüğümüz için, teşkilâtı yapmakta haklı olan Türk milletinin bugün pek kuvvetli olduğunu da kabul ediyoruz. Kendi kendisinin sahibi olan bir mevcudiyet başkaları tarafından idare edildiği zamanlardan daha za'if olamaz. **İşte bunun içindir ki biz bugünkü Türklükten dünkü Türk'ten fazla fazilet bekliyor, hak-şinâslık istiyoruz.**

Halbuki idarî veya askerî herhangi sebeble olursa olsun, mukaddemâtı görülen icrâât, bu icrâât etrâfında germi-i tâm ile yapılan muzır işâ'ât ve neşriyat saf ve necip Türklüğü yine dünkü gibi bir sarayın siyâsetine âlet ve bâziçe olmaya sürüklüyor. Bu saray bir sultanın

kâşanesi, bir paşanın devlethanesi değildir. Fakat sadece bir endişe, bir hayâldir. Milliyet-perverliğin hasta ve mariz bir hülyâsıdır.

Bu hülya memleketi bir şûrezâra döndürmekten başka neye yarayacaktır?..

Milleti teşettüte, fetrete düşürmekten başka ne mahsûl verecektir?..

Bunları anlamıyoruz. Küçücük beşerî idrâkimiz bu siyah hülyaları ihataya kifayet edemiyor.

Lâkin hayat hayâl değildir. Milletlerin hayattan onların tarihleriyle yükselen mevcudiyetleridir. Öyleyse biz dünkü Osmanlı câmi'asının, bu günkü Türk milletinin tarihinde şöyle bir cevelân yapıverelim. **Orada göreceğimiz şey, Türkle Çerkes'in bu memlekette hemen dâima aynı maksat için omuz omuza beraber yürümüş bir ocak ve mezar arkadaşı olduğudur. Türk tarihi açıldığı zaman orada rast gelinecek ricalin bir çoğu hep Çerkes değil midir?** Maalesef onların icrââtından tercüme-i hallerinden bahsetmeye bu arizamız müsâ'id değil. Bu sebeble yalnız bir icmâl-i tarihi ile bir aded ricâl-i nispeti arzetmekle iktifa edeceğiz.

Çerkeslerle Türklerin münâsebât-ı tarihiyyesi pek eskidir. Hatta Selçuk Türklerinden daha evveldir. Fakat Kafkasya'daki Çerkezistan'ın Türkiye ile müsbit olan münâsebât ve revâbıtı 900 tarih-i hicrîsinden sonradır. Bu münâsebet Kırım Hanlığı vesâtetiyle teessüs etmiştir. Çerkezistan'la Kırım'ın revâbıtı ise 940'ta han olan Sahib-giray zamanına tesadüf eder.

Tarihin bütün edvarında Çerkezistan, siyâset-i dahiliyesinde dâima serbest ve müstakil kalmıştı. James Bell ve De Montpereux gibi birçok âlimler, müverrihler, dünyada en eski zamanlardan beri istiklâlini, serbestisini korumuş yalnız bir kıt'a bulunduğunu, o kıt'anın da Kafkas dağlarının harîmlerindeki Çerkezistan olduğunu söylüyorlar. Kırım ile teessüs eden rabıta da böyle idi. Memleketi yalnız mukadderât-ı hari-ciyyede birbirine rabt ve bend ediyordu.

Kafkasya'nın pek meşhur olan bu istiklâl ve serbestisi 1760'tan 1864 tarih-i milâdisine kadar yüz senelik medîd muharebe neticesinde Rus çarları tarafından selb edilmişti. Tarihinde ilk defa Kafkas fâtihi unvanını, prenslik ile payesi i'lâ edilen General Baratinski kazanmıştı...

Fakat galiba maksadı aşıyoruz. Arzetmek istediğimiz bu değildi... 940 hicrîde artık Kafkasya dağları Kırım hanlığı ile birbirine rabt-ı kader etmişlerdi. Kırım ise 880 hicrîden beri Türkiye ile beraberdi. Binâenaleyh 940'tan sonra artık Çerkezistan da dolayısıyla Türkiye ile beraber olmuştu. Bu hâl Çerkeslere hiç ağır gelmiyor, bilâkis pek ziyâde hoş geliyordu. Çünkü İstanbul onlara «Sâlyâneler» bağlamıştı, Iîk Türk bütçesinin mürettibi olan Tarhuncu Ahmed Paşa'ya göre Kırım Hanı ve Çerkes Beyleri ile Akdeniz Beyinin Sâlyâneleri 169 yük, 56.710 akça idi. Ahmed Râsim Bey'in «Eyyûbî Kanunnâmesi» nâmındaki küçük bir risaleden iktibas ettiğini söylediği 1071 H. bütçesinde «Umerâ-yı derya, Kırım Hanı Kalgay Sultan ve Nureddin Sultan'm ve ba'zı Çerâkise'nin Sâlyânelerine 17.352.000 akça» tahsis edilmiş olduğu görülüyor.

Bu Sâlyâneler Kafkas fütuhatında Lala Mustafa Paşa'ya vâsilen bir Çerkes olan Özdemir Osman Paşa'ya vüs'-i beşerin yetebileceği derecede yardım te'min etmişti. Aynı zamanda Kırım hanlarının iştirak ettikleri bütün muhârebatta da Çerkeslerin pek mühim hizmetleri sebk ediyordu. Hatta Viyana muhasaralarına pek fevkalâde bir surette iştirak etmişlerdi..

İkinci Katerin'in desâis-i harbiye ve siyâsiyesiyle 1774 milâdî'de Kırım Türkiye'den ayrıldı. 1783'te Rusya'ya ilhak olundu. Bu hâdise ile beraber Çerkezistan'ın Kırımla olan rabıtası da koptu. Çarlığın yaygaraları, gürültüleri boşa gitti. **Çerkesler doğrudan doğruya Türkiye**

cami'asma dâhil oldular. Bu hal de 1829 Edirne musalahasına kadar devam etti. Edirne musalahası Çerkezistan'ı nâçâr bir halde Rusya'ya terket-ti. Lâkin Çarlar oraya 1864 senesine kadar bi'l-fi'il vaz-ı yed edemediler...

Bu müddet, yani ikibuçuk asır kadar Kırım vasıtasıyla, üç rub' asır kadar da bilâ-vâsıta olan **Türk-Çerkes münâeebâtı Çerkeslerin Türkleri sevmesi için kâfi gelmişti.** Reviş-i hâle göre bu meveddet ve merbûtiyetin hiç bir suretle gevşemeyeceği, sahîhan zannolunabilirdi. Çünkü sebepler o kadar mühim ve sarih idi. O mühim olan esbabı ber-vech-i âti icmal edebiliriz:

A — Türkler gerek Kırım zamanında, gerek Kırım'ın Rusya'ya ilhakından sonraki devirde Çerkes istiklâl ve serbestîsine, yalnız kavlen değil fiilen de dokunmamışlardı...

B — Türkler müslümandı. Kendileri gibi müslüman olan diğer fertlere ve cemâ'atlere de aynı hukuktan istifâde etmek hakkını bahşediyorlardı. Ki bu nev'ama bir kardeşlik düstûru, bir nev'i beyne'l-milelliyet idi.

C — Hepsinden fazla olarak da Türklerle Çerkesler pek eski zamanlardan beri akraba olmuşlardı. Gerek sarayların, gerek ricalin yüzde yetmişbeşinin harem dâireleri, hanımefendileri Çerkes'ti. Bu sıhrıyyet pek tabii ve mütekâbil bir temayül hâsıl ediyor. Tarafeyni birbirine bağlıyordu...

Daha birçok husûsi ve fer'i sebeplerin vücûdunu da inkâr etmemekle beraber bu üç sebep Çerkeslerin Türkler hakkında lâ-yezâl bir muhabbet beslemeleri için kâfi gelmişti diye iddi'a edebiliriz.

Böyle muhtelif sâiklerle Türklere manen meclûb ve merbut olan Çerkesler, 940'tan sonra artık Türkiye'nin hayatla, canla ve başla çalışan vefakâr bir unsuru olup kalmışlardı. O zamandan beri cereyan eden hiçbir hâdise, hiç bir vâkı'a tasavvur edilemez ki Türk' le Çerkes ayrı düşünmüş, ayrı hareket etmiş olsun. Tarih, dâima, dâima omuz omuza mezara kadar beraber giden iki unsur kaydedebilmiş ise onlar da mutlaka Türk'le Çerkes'tir.

Bu müdde'ayı isbât için birçok isimler, vâkı'alar, tercüme-i haller zikrederek sahife doldurmak pek kolay bir iştir. Lâkin biz buna lüzum görmüyoruz. Biliyoruz ki bu güneş gibi bir hakikattir. Ve Türk'ün en sâf köylüsüne kadar herkese malûmdur.

Yalnız âtide arzedeceğimiz bir tesbite nazar-ı dikkati celbetmek isteriz. Bu bize Çerkes ve Türk'ün ne derecelerde birbirine merbut bulunmuş olduğunu göstermeye kifayet eder zannediyoruz.

Takriben 950'den Çerkeslerin muhaceretine kadar geçen zaman zarfında Çerkeslerden hizmet-i devlette bi't-tefeyyüz Paşalık unvanını ihraz edenlerin yekûnu 250'ye baliğ olmakta idi. Bu paşalar arasında 12'si, ekserisi bi'd-defâ'at ihrâz-ı makam etmek şartıyla, sadrâzam, biri şeyhülislâm, on-onbeşi vezir-i sâ-ni, kubbe veziri, sadâret kaymakamı, kaptân-ı derya, yüz kadar müşir, vezir ferik olarak seraskerlik, ser-darhk, valilik, sefirlik... ilâ âhirihi gibi makamat-ı aliyyeyi işgal ederek hidemat-ı mühimme ve meş-kûrede bulunmuşlardı. Türkçe terâcim-i ahvâl ki-taplarının, bilhassa Hadikatül-Vüzera, Sefinetü'r-Rü-esâ, Devhatü'l-Meşâyih, Sicill-i Osmânî... gibi esaslılarının verdiği bu yekûn ihmâl edilecek bir şey değildir.

Muhaceretten sonra, Sultan Abdülaziz devrinden zamanımıza kadar mürur eden seneler ise hiç de evvelki ile kâbil-i kıyâs değildir. Bilhassa bu son asırda Türklere karşı bir şükran borcu medyun olduklarını iyi bilen Çerkeslerin rabıtası daha kavi, daha sağlam olmuştur. Çerkesler,

Rusların Kafkas istilâsında, Türklerin kendilerine gösterdikleri ulüvv-i cenabın minnettarlığını bugün bile unutmuş değildirler. Ne dün, ne de o geçen uzun asırlarda sebk eden hizmetleriyle bu borcun ödendiğine kaildirler…

Meşrûtiyet'e kadar bu zihniyetle yetişen vüzerâ ve vükelânın yekûnu da istisgâr (küçük görülmeyecek) edilemeyecek bir derecededir. Yalnız benim dest-res olabildiğim paşaların yekûnu 150'yi tecâvüz ediyor ki bunların arasında da serdarlar, nazırlar, vezirler, müşirler mebzuldür.

Şimdi ufacık bir mukayese yapmak isterim:

Bu devletin bidâyet-i teşekkülünden beri yetişen paşaların yekûn-ı takribisi, yukarıda saydığımız me'hazlara göre (3000) kadardır. Yedi asırda on-onbeş muhtelif unsurun hey'et-i mecmuasının yetiştirdiği ricalin yekunu 3000 raddesinde olduğu hâlde yalnız Çerkeslerin 950'den sonraki yekûnu 400'ü tecâvüz etmektedir. Nüfus-ı umumiyenin derece-i kesafeti ile Çerkes nüfusunun derecesi ölçülecek, karşılaştırılacak olursa Çerkeslerin Türk tarihinde ne kadar çalışmış olduklarını gösteren en açık sahife okunmuş olur.

Ve bu bize gösterir ki Çerkesler üç, üç buçuk milyonluk nüfuslarıyla vasati olarak 30 milyona karşı yalnız dört asırda 7 buçuk da bir derecesinde, asırların adedini de nazar-ı itibara aldığımız takdirde 4'te bir derecesinde ricâl-i devlet yetiştirmişler, Türk tarihine canla ve başla, imanlarının, ruhlarının bütün salâbet ve samimiyetiyle hizmet etmişlerdir. Bunun içindir ki bugün artık Türk'ün vatanı, Çerkes'in de vatanı demektir. Osmanlı Türklerinin tarihi Çerkeslerin de son devirdeki tarihidir. Ancak karabet ve sıhriyete inzimam eden bu sâiklerledir ki Türk'ün bedbahtlığı Çerkes'i de bedbaht ediyor. Türk'ün felâketi Çerkes'i de helake sürüklüyor. Bunca vakayi'-i müessifeden sonra hâlâ bugün bile Türk'ün vatanı denince yüreği sızlamayacak bir Çerkes tanımıyoruz.

Bu iddamızı te'yid edecek en bariz misâl Anadolu mücâhedesinin kurulması ve başarılması emrinde Çerkes erkân ve ümerânın, Çerkes münevverlerin Çerkes halkın gösterdiği tehalük, şevk ve gayrettir. Bidayetinden nihayetine kadar her merhalesinde, askerî, siyasî, içtima'i her hareketinde bir çok Çerkes ser-âmed, bir çok Çerkes mücâhid kaydeden Anadolu cihâdı tarihi hiç bir suretle inkâr edemeyecektir ki teessüsü ve ilerlemesi, muvaffak olması için en ziyâde çalışanlar yine Çerkesler olmuşlardır. Bahusus bidâ-yet-i teşekkülde herkes ürkek ve korkak tavırlarla ihtirâz edip dururken cihâdı açan hemen yalnız Çerkesler değil mi idi? **İzmir cephesinin ilk faaliyetleri ve Sivas kongresinin başında görünen simaların ekseriyeti kimlerdi?..**

Son safhalardan ise Sakarya Harbinde düşman köylerini tehdid, Eskişehir ve Bilecik civarındaki kı ta'âtı mütemâdi taarruz ve tecâvüzleriyle, akınlarıyla bîzâr ve tedhiş eden, bu suretle ilerleyen Yunan ordusunu hatt-ı ric'atı kesilmek tehlikesine ma'rûz bulunduran süvarilerin teşkilatçısı, kumandanları ve ekser mücâhidini kimlerdendi?

Biz bunları, büyük zaferden Çerkeslik hesabına da hisseler ifraz ettirmek emeliyle serdetmiyoruz. O şeref tamâmiyle ve yalnız Türkiyelilere ve Türklüğe aittir. O zaferi te'min için ruhlarını, kalplerini düşman ateşine siper edenler Türkiyelilikten başka bir nâm için Türklükten başka bir gaye için çalışmış ve ölmüş değildiler… Biz bunları, sadece Çerkes'le Türk'ün birbirine ne kadar metin bağlarla merbut olduğunu göstermek için kayda mecbur olduk…

(Düzce kıyamını biz kabul etmiyoruz. Onu bize misâl gibi göstererek yüzümüze çarpmayınız. Onun sebeplerini biz, dilimizin döndüğü kadar, esbâb-ı hakikiyeleri ile arza çalıştık. Eğer o bir kabahat idiyse mes'uliyeti yalnız Çerkeslere âit değildir. Bugün artık Türk unvanını mutlak olarak kabul eden Osmanlılığa aittir. Osmanlı fırkacılığı on senelik muharrik ve müşevvik vaz'iyyetinde bulunuyordu. Bahusus o zaman kıyam edenlerin dörtte üçü gayr-i Çerkes ve bilhassa Türktü..!)

Bugün hâlâ Yunanistan'da bulunan bir avuç Çerkes'i de misâl diye kabulde ma'zûruz. Çünkü en kısa bir sözle onların yanısıra iki avuç da gayr-i Çerkes bilhassa Türk var..

***

Yok eğer denildiği gibi; **«Çerkesler istiklâl dâiyyesindedirler. Memleketi, Türklüğü parçalamak istiyorlar...»** diye düşünülüyorsa böyle düşünenlerin aflarına igtirâren bunun pek çocukça bir fikir olduğunu söylemekte tereddüt etmeyiz. Hayat henüz böyle boş bir iddiada bulunacak bir tek Çerkesin vücudunu tanımış değildir. Bugün ber-hâyat hiç bir Çerkes yoktur ki, Türkiye'de istiklâl iddiasına kalkacak bir hakk-ı tarihî sahibi olduğunu tahayyül etsin!..

Şark-ı karibçilerin bir tiyatro sahnesi hararetiyle parlayan ma'hûd beyânnamelerini bize misâl getirmeyiniz, O bir Çerkes istiklâlinden bahsetmiş olmamakla beraber o zaman, işgal ordusuyla iyi geçinmek lüzumuna kâni' olan bir çok gayr-i Çerkesler, bilhassa Türkler de ona mümasil nutuklarla propagandalarla pazara çıkmışlardı. Onlar hep birer «lâf ü güzâf» idi. Çünkü Hazret-i Süleyman'ın bir hadisine göre **«me'yûs olanın sözleri rüzgâr gibidir.»** Çerkeslerin istiklâl emeli hakkındaki safsatanın menşei aranmak lâzım gelirse yine geçen devrin meş'ûm hükümetinin ve meşum fırkasının meş'ûm hareketlerinde olduğu görülür; pek mevsuk diye serdedilen rivâyât ve menkûlâta göre **«Ânzavur»** zor ile başkan çıkarılmış, muhalefet hükümeti **«Anzavur»** u ikna ile uğraşırken fırka merkez-i umumîsi de bütün Çerkesleri daha iyi tahrik için gizli gizli muhtariyet va'di ile ittimâ'a kadar ileri gidiyor. Asırlardan beri bu memleketin en vefakâr bir unsuru diye tanınan Kafkas muhacirlerini baştan çıkarmaya uğraşıyordu. Bütün Çerkeslerin bu balona, De Molen'in çok kullandığı bir teşbihi ile tarla kuşlarının, ziyaları parıldayan âyineye koştukları gibi bir şitâb ile koşacaklarını ümit ediyordu. Şimdi sorarım, acaba Çerkesleri bu hâle getirenler mi yoksa Çerkesler mi hâindirler?..

Halide Edip Hanımefendi'nin pek necip ve pek büyük ruhları Çerkeslerin ma'sûmiyetini herkesten evvel idrâk etmiş bir mecvûdiyetin nurudur. Memleket afakini bütün zulmetiyle kavrayan; Çerkesler hâindirler! nakaratını hakka leke süren, hakikata iftira eden bu kara cümleyi yıkmak için ilk hamleyi eden ve ma'sumlara: **«Geliniz... Bende sizin için teselli var!»** diye haykıran yalnız ve yalnız Halide Edip Hanımefendi olmuştur. Bu büyük edibenin, mazlumların sırrına ilk dokunan iltifat ve nevâzişler **«Ateşten Gömlek»** in iki sahifesini tezyin ediyor. Türk için Çerkes'in, Çerkes için de Türkün ne demek olduğunu en açık göstermeye yarayacak olan o mülâhazatı arizamıza bir lahika olarak ilâveyi biz bir şeref telakki ettik...

Ne ise. Çerkesler bu vatanda istiklâl aramazlar. Onlar buraya Türk vatanından pay almak için gelmediler. Bunu herkes bilmelidir. Cenâb-ı Hakkın varlığına inandığı kadar buna inanmalıdır. Onlar bu memleketin ve Türklüğün misafirleridirler. O zavallıları altmış sene evvel, dünyanın en güzel bir kıt'ası olan yurdlarından kovan **Grand Duc Michel'**in emirnamesine karşı kollarını açarak kabul eden Türkler ise, **«Hicret edeceklerin büyükleri büyük biraderim, küçükleri küçük biraderimdir!»** diye teşvik eden de, o zamanki hükümetin

başı olan bir sultandı. Ve o devrin ricali Çerkeslere hicreti anlatmak maksadıyla: **«Daha iyi atlamak için bir gerilemek, hız almak lâzımdır!»** nasihatini veriyorlardı…

Mösyö Edmond Dulaurier Revue de Deux Mondes'daki neşriyatıyla o vakit, Mösyö Jean Carole da 1899'-da kitap şeklinde intişar eden Le deux routes du Cauca-se'de Çerkeslerin hicretinin yalnız bu gerilemez zihniyeti taht-ı tesirinde vuku' bulduğunu ve onların hiçbir zaman yarından ümid kesmediklerini kaydediyorlardı…

Binâenaleyh biz, arızamızın hatimesi olarak bir daha rica, istirham ve isti'tâf ile tekrar ediyoruz ki: Cebrî bir surette temlil Çerkeslerin olduğu kadar bu memleketin, bu milletin de bedbahtlığına sebep olacaktır ve olmaktadır. Düstur bel'-i temlil değil, temellülü sevdirmek olmalıdır. Bunun için de cebr ve şiddetten ziyâde nevâzişe, hüsn-i mu'âmeleye, ıtma' ve ikna'a, hüsn-i âmizişe müracaat semere-bahş olur. Terbiye, ruhlar için istenilen kalıpları ihzar eder..

Bu vâsıtalar zamanla ancak mahsûl verirler. Zaman istiksâr edilirse yapılacak büyük ve mühim bir iş kalmaz. Artık bu memleketin altmış senelik misafirlerine, dağlarına avdetle başlarının çaresine bakmaları için kapıları açmak en insanî ve en hür-endiş bir hareket olur. Zannediyorum ki Türk ve Çerkes için de aynı derecede nâfi' olacak bundan daha eşlem tarik yoktur!..

Mamafih, temenni olunur ki, hâkim olan Kudret-i Ezeliye buna lüzum kalmadan hemen birlik ve beraberlik ihsan etsin.. Bütün Türkiyelileri aynı güneş etrafında dönen peykler gibi birbirine bağlı bu Umdursun… Ve Kafkasya'nın garb yamaçlarındaki yeşil ormanların gölgelerinde gunûde ve âsûde yaşayan Abhazların ruhu gibi bir rûh-ı milli ve vatani ile ta hallüfü nasip etsin, ki bu sayede her Türkiyelinin mefkuresi bir olsun, herkes vatan ve millet endişesini, onlar gibi, her sofranın başında şöyle bir duâ ile ret"-i bârgâh etsin:[2]

Yâ Rabbi Türkiye'yi ve Türkiyelileri dâim eyle!

17 Ağustos 1913

Mehmed Fetgerey ŞEUNU

LAHİKA

Halide Edip Hanımefendinin, Anadolu İhtilâli Safahatını yaşatan «Ateşten Gömlek» isimli eserlerinden muktebestir.

«… Bu çocuklardan birini yolun yanındaki yamaçta gördük. Bize mendil salladı. Bizi tevkif etti ve yanımıza geldi. Geçeceğimiz muhtelit bir Çerkes köyü hakkında bize malûmat verdi. İstanbul'dan birtakım şüpheli adamların oraya geldiğini, kendimizi bunlardan sakınmamızı tavsiye etti. Nihayet en tabii sesiyle:

— Saffet Bey, Kaymaz'da saklıdır, dedi. İkizce'yi sağ geçerseniz onu orada bulursunuz. Haydi uğurlar olsun ağam!

Bizi hayret ve merak içinde bıraktı, gitti. Bu da mutlak Kuvâ-yı Milliyedendi. Çünkü biz dün gece ihtiyarın ihtiyatlı yüzünden endişe ederek hiç Saffet Bey'den bahsetmemiştik..,

İkizce'ye giden ormanlık, çalılık sırtı gece geçtik. Hava bulutlanmış, ayın ışığı kısılmıştı. Bize her biri bir bacak, bir kol gibi gelen sık dikenli, gür çalıların arasından hayvanlarımız zorla geçiyor, yüzümüz, ellerimiz tırmık ve bere içinde kalıyordu. Biz ilerledikçe ayın ışığı kısılmakta devam ediyor, nihayet tepeye geldiğimiz zaman sönmek üzere bulunuyordu.

Çalılardan kurtulunca karanlık uçlarıyla birbirine giren bu ağaçlığa yukarıdan durduk baktık. Aşağıya doğru, yerden birbirine sarılarak siyah parmaklar fışkırmış gibi bir çalılık ovanın zulmetine uzanıyor ve ovayı ancak ortasında ağaran ve uzanan beyaz su ile geçiyorduk. Bu uzun ve beyaz suyun kenarlarının bir noktasında muazzam bir ulu siyahlığın umkuna dalıyor ve etrafındaki karanlığı kızıllık için de eritiyordu. Orada ateş yakıyorlardı. Hâlbuki biz oradan geçerken kimseyi görmemiştik. İçimizde garip bir eza ve şüphe ile sırtın sağında beyaz minaresinin ucuyla gölgelerini gösteren köye doğru ihtiyatla ilerledik. Yanından sessizce gelip geçtik. Fakat yaklaşırken ayın üstünden geçen bulutlardan biri incel-di. Esmer bir bulut perdesi altından ay ışığını kandil ziyası gibi köyün üstüne serpti: Ne cazip ve hulyâlı bir köydü. Evleri birbirinden uzak, beyaz, hepsi teraslı ve dört köşeli yuvalardı. Solda kırmızı topraklı geniş bir yolda Çerkes kostümüyle ince belli, geniş omuzlu, bülend bir mahlûk etrafı kollayarak yavaş yavaş ilerliyordu. Ve yolun ağzında dört köşesi de balkonlu bir evden, bu esmer, kısık ışıklar arasından bir efsâne gibi görünen beyazlı bir kız balkonun yeşil parmaklıklarına dayanmış sükut içinde uzaklara bakıyordu. O şiir ve güzellik dakikasında kendi kendime yaptığım felsefeyi burada tekrar ediyorum:

> ***«Niçin beş-on Çerkes padişahla beraber millet yolundan başka bir yolda gidiyor diye kızıyorduk. Onlara Türk toprakları üzerinde va'd edilen hükümetin bir efsâne olduğunu bilenler bizimle beraber değil midirler?***
> ***Bizimle el ele ihtilâlin en fedakâr unsurlarından bazıları onlar değil miydi?***
> ***Öbür tarafta vuruşanlar arasında kaç tane nankör Türk evlâdımız yok muydu?***
> ***Bu güzellik, bu şiirle kanımızda atan kardeşlerimiz ne kadar zaman vefa ile, kahramanlık ile omuz omuza kendilerinin olan bu memlekette ölmüşlerdi. Kaç tane namdar paşa, kaç isimsiz fedakâr yüzlerce seneden beri bizimle ve bizden değil miydi?»***

Bulutların açıp kısdığı muzlim perdeli ışığın altında yeşil balkondaki beyaz efsâne kadın, kırmızı topraklı yolda giden zarif ve ürkek hayal kalbimi iyilik ve muhabbetle doldurdu. Her millet hakkını aldığı vakit Şimâl-i Kafkas'ın kartal tepeleri üstünde bu güzel kardeşlerimiz vatanlarını kurarken istedim ki benim de onlar için akıtacak kanım, döğüşecek bir tek sağlam kolum olsun.»

(Sahife 130 ilâ 132)

TÜRK VİCDAN-I UMUMÎSİNE VE TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NE İKİNCİ ARÎZA

Mehmed Fetgerey ŞOENU
(M. Fethgerey Schaenu)
Transkripsiyon:
Muhammed Safi

Geçende Türklüğün temiz ve büyük vicdanına, Çerkes meselesi hakkındaki ilk arizamızı ref için bir risâlecik neşrettik. Ruhumuzun samimiyetinden kopan o nâleyi ıssız bir sahraya mı haykırdık ne ettik bilmem, iki buçuk aylık intizâr bize onun aks-i figânından başka bir cevâb, bir şifâ ve bir deva vermedi.

Vermedi amma biliyor musunuz ki, felâketlerin çocuğu olan bu mes'ele bugünkü haliyle nasıl müellim bir manzara almış bulunuyor? Bir insanın tüyleri ürpermeden, bunu tahayyül ve tasavvur edebilmesi mümkün değildir.

En feci cihet: **Nâsıyesine nâ-hak yere bir hıyanet damgasının, alâmet-i farika gibi vurulmuş bulunması ve ona el dokunduran, dil uzatan her ferdin de o hıyanetten nasibedâr telâkki edilmesi hakkında yaşayan meş'ûm bir kanâ'attır. Hâlbuki hıyanet yoktur. Çerkes Türk'e hıyanet etmemiştir ve edemez. Bu onun erkek ruhuna sığmaz...**

Bununla beraber bi'l-iltizâm ihya edilen işâ'attan doğma muzlim bir hayâl olan bu karanlık kanâ'atın esen' olacak galiba ki herkes mütehâşî davranıyor. Abdülhamid Han devrinde «Hürriyet» şimdiki devirde «Saltanat» ta'birlerinden nasıl ürkülüyorduysa ve ürk uluyorsa «Çerkes» unvanından da öylece kaçınmak lüzumu hissediliyor. Bunun hikmeti nedir? İ'tirâf edelim ki kestiremiyoruz…

Yine bu hâlin acı bir mahsûlü olsa gerek; iki/buçuk aydan beri sükûtlarla boğulan ilk arizamızın hedeflerinden biri olan Türk vicdân-ı umûmisinin ma' kesi matbû'ât bile bunca cidd ve hezeli arasında, bu derde deva olacak birkaç cümleyi, hatta birkaç kelimeyi esirgedi, sustu, o kadar sustu ki, eğer sen ve ben gürültülerine verilen germi olmasa,, karşılarına çıkan bu mes'elenin azamet, dehşet ve fecâ'atı önünde matbû'ât erkânının dillerini yutmuş olduklarına hükmetmek işten bile olmaz. İkinci hedef olan Büyük Millet Meclisi'nin anâsır-ı mürekkebesi meb'ûsân-ı kiram da aynı tavrı takınmayı tercih etmiş bulunuyorlar…

Fakat, sıcak koltuklar içinde tatlı ve hülyâlı geçen bu lâkayd demlerin yanısıra Ulukışla'dan Niğde, Kayseri, Sivas ve Van havalisine kadar bütün yol uğraklarında yırtık çadırlar altında, yıkık ahırlar içinde Azrail'i bekleyen on dört köyün bir kaç bin perişan kadın, çocuk, ihtiyar, dul ve yetimi aç, susuz, hasta, çıplak şifalı bir söz, yalnız bir söz, ma'sûmiyetlerini teslim eden bir söz işitmek için baştan başa kulak kesilmiş duruyorlar… Her günün gurûb eden güneşi ile beraber onların ümidleri, ümid-i halâs ve necatla-rı da zulmetlere tahavvül ediyor, çürüyor, hayat azimleri gevşiyor…' **Bilir misiniz bu ne müdhiş, ne acı bir azâb ve bir kahırdır?**

Sorarım; sükût eden matbû'ât, siz bundan haberdar değil misiniz?.. Ve yine sorarım; milletin muhterem müvekkelleri meb'ûsân-ı kiram bu binlere varan masumlar, tedvir-i umuruna sizleri tevkil eden milletin efradından değil mi?

Sonra, diğer bir cephe de henüz yerlerinde kalan, kaldırılmayan, dağıtılmayan 30 köyün bir kaç bin bedbahtı daha var ki onlar da, kasden, yapılan propagandalarla bütün emvâl-ı menkûlelerini, hayvanlarını bir bardak su pahasına ellerinden çıkarmış sıra bekleyerek sefalet çekiyorlar.

Bu ceza az bir şey midir, bunların günâhı yalnız Çerkes kanı taşımak, cürmü Çerkes harsıyla yetişmiş olmak mıdır?.. Eğer öyle ise bu cürümleri ikada o zavallıların sun' ve taksirleri nedir, bu gayr-i iradî günâhın onlar iradî günahkârları mıdırlar?.. Yoksa sizler, ey matbû'ât ve ey meb'ûsân-ı kiram, sizler de o-nun için mi sükût ediyor, dudak büküyor ve omuz silkiyorsunuz?..

Ne kadar yazık:.. Biz böyle, dibi bulunmayan, efsunlu bir kuyuya atılmış bir taş parçasının cumburdusunu bekleyen çocuklar gibi, yeni günlerin hayırlı güneşinden şifâ ve deva bekler, meded umar, lâkin hayâlimizden başka bir ses duymazken, diğer taraf-da çoluğuyla, çocuğuyla, ehliyle, iyâliyle bir nesil mahvoluyor… Gelip çatan kışın bütün şedâidine, her manâsıyla çıplak bir hâlde ma'rûz, fecî' bir akıbet bekleyen binlerle bî-çâre.. Bütün kabahati, cürüm ve günâhı **«Çerkes»** ismini taşımaktan ibaret binlerle ma'sûm Allah'ın semâsının altında gündüzlerin güneşi, gecelerin ayazıyla derdleşe derdleşe ölüm yolculuğu ediyor, ölüme kucak açıyor…

O arizamızm böyle, fi'ilen olduğu kadar kavlen de cevapsız kalmış olmasına rağmen büsbütün tesirsiz kalmadığına delâlet eden emarelere dest-res olmuyor değiliz… Zâten o hareketimizle biz, boş bir evin kapısını çaldığımıza kat'iyyen eminiz. Bu emniyetimizi

yaşatmak için, lisân-ı resminin mevâ'îdine istinâd ettiğimiz halde atılacak kat'î rücu' adımlarını bekliyoruz.

Bu intizârı düşünce bize burada geçen defaki «miş»lerin ardına gizlendikleri perdeyi bir derece daha açarak vekâyi'e yakından temas etmek, hâdisatın üzerinde bir sır gibi duran mechûliyet bulutlarını, mümkün olduğu kadar eritmek mecburiyetini veriyor. Ve bizi Çerkes'in Türk'e kasden hıyanet etmediğini gösterecek nurun îkâdına şiddetle teşvik ediyor. Biz de ona tâbi' olmaktan vicdanî bir haz duyuyoruz.

***

Vakıa ilk arızamız sûret-i umûmiye ve resmiyeda derin bir sükût ve lâkaydi içinde kendi elimlerinden başka bir cevâb-ı şâfî ile karşılaşmadı. Amma aynı zamanda duyan ve hisseden Türklük vicdanı da onun samimiyetine yabancı kalmadı. Bu bizim için bir tesellidir. Bize bu teselliyi veren, birçok taraflardan sûret-i hususiyede agâh edildiğimiz mütâlâalardır. Türk vicdanının telâkkiyâtına beliğ tercümanlar diye kabul ettiğimiz o mütâlâaları icmal etmek icâb ederse, kendiliğinden şu fıkra doğar:

> ***«Türkiye'de bir Çerkes mes'elesi yoktur ve olamaz. Türk için Çerkes'in imhasını mevzu'bahs etmeli abestir. Binâenaleyh tehcir ve taktîl de tasavvur edilemez. Çünkü Türk şimdiye kadar Çerkes'i kendisinden ayrı bir şey gibi telâkki etmiş değildir.***

> ***«Ancak hâl-i harbin ve belki biraz da hikmet-i siyâsiye ve içtimâiyenin lüzum gösterdiği muvakkat bir hususiyet hâli hâsıl olmuş ve onun icâbı olarak ba'zı köylerin mevki'leri tebdil edilmiş olabilir. Bu umûmî addedilmemelidir. Fevkalâde hallerin fevkalâde icrââtından ibaret olup geçici şeylerdir...»***

Bu suretle icmal edebildiğimiz dost mütâlâalarının samimiyetinden şüphe etmiyoruz. Şüphe etmeyi günah telâkki ediyoruz. Şu kadar var ki yapılan işin derece ve ehemmiyetini, şümulünü, ta'allukunu... **«O hikmet-i siyâsiye ve ictimâ'iyye»**nin evvel ve âhirini iyice ta'mik(q) ettiğimiz için kayd-ı ihtiyatla (âmin-hân) oluyoruz... Hâdisât da ma'alesef, bizimle beraber aynı safa giriyor. Çünkü bu işde bir şeytan parmağının izleri göze batmaktan hâli kalmıyor...

Bu dakikada, bizim de dostlarımız gibi nefy ve inkâr etmesini cidden arzu ettiğimiz «Çerkes mes'elesi» fi'len ve feci' bir surette mevcûd bulunuyor. İsterseniz siz bi'l-kuvve böyle bir şey yoktur diye bağırınız. Hâdisât onu herçi-bâd-âbâd ikâme ve idâmeye hâhişger görünüyor. Ortada kaybolan şey mes'ele değil, mes'elenin mâhiyetinden ibarettir. Geçende şeref-yâb-ı mülakatı olduğumuz pek değerli ve pek münevver bir meb'ûs-i muhteremin mülâhazatı bu mâhiyeti bir dereceye kadar tenvir ediyordu.

Buyuruyorlardı ki:

«Çerkes mes'elesi yoktur. Çerkeslerin imhası ne hükümetçe, ne de Meclisçe tasavvur edilmiş değildir. Yalnız seri' bir temlil için lâzım-gelen Türk kesafetini hâsıl edecek bir taksim ve tevzi ameliyyesi vardır. Yapılan şey bundan ibarettir. Bu da tabi'idir. Hatta şimdiye kadar bulundukları mevâ-ki'de unsur-ı aslîden daha kesif kalmış mıntıkalar mevcudsa onlar da dağıtılacaktır. Bu ameliyyeler esnasında hiç kimsenin zerre kadar "mutazarrır olmaması, yalnız bir seyâhat-ı tenezzühiyye icra eder gibi bir köyden diğer köye nakl etmesi düsturu ta'kib edilecektir. Eğer zulümden bahsediliyorsa buna mâni' olmak için dağıtma ve sevk etme, yerleştirme me'mur-larını da Çerkeslerden intihâb ve ta'yin pek mümkündür.»

Biz bu mütâlâayı enine boyuna düşündük. Bir rehber gibi gösterilen bu fikri izah edecek iki yoldan başka bir yerde ışık görmedik. Fikrimizce bu her iki yol da rehber ve düstûr ittihaz edilecek bir I'ikr-i esâsiye temel olacak kadar metin değildir.

Bulduğumuz yollar şunlardır:

1 — Çerkeslere emniyet ve i'timad edememek, onların ilk fırsatta isyan ve ihtilâl ile ya bir muhtariyet veya bir istiklâl iddi'a edeceklerine inanmış olmak...

2 — Maddî ve manevi teşekkülât ve mevcudiyet itibariyle Türkleri, Çerkeslerden dûn bir seviyede, bi-nâenaleyh onların istismarına mahkûm farz etmek...

Şimdiki hâlde bunları burada münâkaşa etmek istemiyoruz. Yalnız birinci arızamızda olduğu gibi şuracıkta da arz etmek isteriz ki, eğer Çerkeslere itimâd caiz değilse onları harman savurur gibi savurmak suretiyle yerlerinden, yurtlarından söküp memleketin asayişini tehdit eden çıplak serseriler mâhiyetine kalb etmektense kapı dışarı etmek, geldikleri yere, yâni eski yurdlarma kovmak evlâdır. Bu sayede Türklük ve Türkiyelilik kendine belâ, olacağına zâhib olduğu bir unsurdan, fitne ve fesadın menba'ı diye zu'mettiği bir ırktan halâs bulmuş olacağı gibi altmış senedir hasret çeken güzel Kafkas'ın ıssız ocaklarının tekrar tütmesine de hizmet edilmiş olur. Bu târihin de takbih edemeyeceği bir hareket ve belki insanî bir hizmet demektir.

Ve yine eğer Çerkesler, Türkler'e faik bir mevcû-diyet-i fikrîye ve iktisâdiyyede iseler müsavatı, Çerkeslerin elindekini almakla değil, Türkleri onların bâlâsına çıkaracak tedâbir-i asrıyyeyi ittihaz ile te'min etmek daha semere-bahş ve ma'kûl değil midir?..

Fakat bize öyle geliyor ki bu şeyi böyle düşünmek ve yapmak bu memleketin Türk memleketi, bu milletin Türk milleti, buradaki ekseriyet-i azîmenin Türk ekseriyeti, buradaki harsın Türk harsı olduğunda şüphe etmekle müsavidir. Hatta sâdece şüphe etmektir. Böyle bir şüphe mevcudsa icrââta gayr-ı Türk, fakat Türkün asır-dîde ve vefakâr bir aile akrabası olan bir unsurun fâide-destgâhlarını yıkmakla değil belki o şüphe edilen şeylerin hakiki sürümlerini ma'kûl ve insanî tarzlarla telkin etmekle başlamak gerektir. Müfid ekalliyetlerin Türkleşmesini geçen arîzada da mücmelen îzâh ettiğimiz gibi, asrî ve ilmî teşkilât yavaş yavaş hâsıl eder. Bu (yavaş yavaş)tan memleket de, millet de faide görür, zarar görmez. Eldeki (çabuk çabuk) siyâsetinin ise zarardan başka mahsûlü yoktur. Şimdiye kadar hiçbir yerde 'iktitâf edilmemiştir de...

Bu fikirler bize rehber olduğundan hükümetin ve millet meclisinin samimiyetinden, hüsn-i niyetinden de şüphe etmiyoruz. Yukarıdaki müfrit mülâhazaları ufak ufak hey'etçiklerin henüz tebellür edememiş nokta-i nazarlarıdır diye kabul ediyoruz. Çok teessüf olunur ki, hükümetin sırf bir sâika-i zaruretle def-i belâ için ihzar ettiğini zannetmek istediğimiz, 2 Mayıs 339 kararnamesi tatbikatı bu müfrit fikirlerin gayr-ı mütebellir te'sirleriyle bir fâci'a şekline inkılâb etmekten kurtulamamıştır.

Buna şâhid (Gönen) ve (Manyas) mülhakatında adetâ selâhiyeti sû-i istimal diye tavsif edilebilecek bir vüs'at ve hususiyetle yapılan icra'âttır. Bugün, oralarda yalnız Çerkeslere âid olmak üzere, hem de Türklerle muhtelit olanlarından yalnız Çerkeslerin seçilmesi suretiyle 14 köyün yerinde yeller esiyor. Dünün şen cıvıltılarıyla neşelenen yuvalarında bugün kuzgunlar ötüyor. O köylerin sahipleri olan binlerce erkek ruhlu ve vefakâr Çerkesler, imânı bütün olan bu müslümanlar ise çoluğuyla, çocuğuyla, hastasıyla, alîliyle, ihtiyarıyla

Anadolu'nun isimsiz ovalarında sefaletin en derin bir köşesinde insanlığın kabul edemeyeceği bir pespayelik içinde sürünüyorlar. Mademki bir Çerkes mes'elesi mevcûd değildir, ya bu bedbahtlıkların manâsı nedir, çayırlarda tırnaklarıyla ot kökü çıkarıp karnını doyuran bu sefillerin kabahati neydi, ne günâh işlemişdirler? Buralarını hakiki olarak bilene rast gelmedik!.

Yalnız bir şey öğrendik; o da lisân-ı resmîden nîm-mübhem bir surette' tereşşuh eden delâil ve emareler-den ibaret... Onlara göre Çerkesler, ale'l-husûs bu on-dört köyün, ondört türlü bedbaht olan insanları, Yunanistan'da teşkil, edilen bir **«Anadolu İhtilâl Cemiyyet-i Osmâniyyesi»** ile alâkadar olmakla maznundurlar.

Bu tatmin edici bir cevâb değildir. Hakikatin kendisi olmaktan ziyâde hakikat güneşinin önüne açılan

(Hak) örtücü bir buluttur. O zail olduğu zaman ancak (Hak) doğabilecektir. Ne çâre ki o vakit doğacak

(Hak) öksüz ve yetim kalacaktır. Çünkü o zamana kadar onun âid olduğu bu vücudların kemikleri bile kalmamış bulunacak, (âh!) çeke çeke hep türâb olmuş olacaklar...

Pek iyi biliyor ve iddia, ediyoruz ki, artık bir daha hortlaması imkânı dahi kalmayan o **«Anadolu İhtilâl Cemiyyet-i Osmâniyyesi»** Türklüğün olduğu kadar, hatta çok daha ziyâde Çerkeslerin zararına idi. Buna Çerkesler umûmiyetleriyle iştirak etmemişlerdi ve edemezlerdi. Çünkü onlar her önlerine çıkanın ardından gidecek kadar kör, sağır ve düşüncesiz değildiler. Kuvve-i mümeyyizeleri akla karayı seçemeyecek kadar kasır değildi. O yalnız kuyruk acısı ile kıvranan üç-beş kişinin Yunanlık hesabına kendilerine öc almak için atıldığı mâcerâ-perestlikten başka bir-şey değildi. Onun nâmına Anadoluya yayılan bir avuçluk ölüme susamış serseri var idiyse onların ancak bir kısm-ı kalîli Çerkes idi. Mütebakisi gayr-ı Çerkes, Türk ve Yörüktü.

Mes'ele biraz ta'mik edilince bu hakikat kendiliğinden tebeyyün ve ta'ayyün ediyor. Şöyleki (Lozan) Konferansının pek had bir devresi idi. Yeşil masalar kızıl bir renk almak isti'dâdlarını göstermeye başlamıştı. O sıralarda gazeteler Yunan adalarından ve sevâhilinden kopan çeteci fırtınalarının Anadolu sahillerine çarpıp parçalandığını mütemadiyen ilân ediyorlardı. İşte Çerkeslerin son felâketine ilk başlangıç bu hâdisâttan doğuyordu. Sûret-i resmiyede tehcire vesile veren yalnız bu çeteler ve eşkiyâ-yı siyâsiye idi.

Biz resmiyetin işaret ettiği bu hedefi ele aldık, ta'mik (derinleştirmek)ettik. Vâsıl olduğumuz netice yalnız Çerkesler-den 14 köyün dağıtılmasına bu mes'elenin esaslı bir, sebep teşkil edemeyeceğini gösterdi. Yaptığımız tahkikât-ı husûsiye ile dest-res olduğumuz malûmatı, mülâhazamızı te'yiden, ber-vech-i âti kayd ediyoruz:

Yunanlıların Anadolu'dan tardından sulhun imzasına kadar geçen zaman zarfında Yunanistan'dan Türkiye, ta'bir-i diğerle Biga, Manyas ve Gönen havalisine yalnız üç siyâsî çete dâhil olmuştur:

1— Mülâzım-ı evvel Mehmed Ali Çetesi,

2— Kel Aziz Çetesi,

3— Kanlı Mustafa Çetesi,

Bu üç çeteden evvelki (Manyas), ikincisi (Gönen), üçüncüsü de (Biga) havalisine me'mûr edilmiştiler zannedilmektedir. Çeteleri teşkil eden eşhasın menşeleri bu zannı hüküm derecesine çıkaracak kuvvettedir. Mamafih ilk çeteden mâ'âdâsı hakkında vazıhve mufassal malumat yoktur, yahut daha mütevazı' bir ifâde ile biz dest-res olamadık. Cereyân-ı hâle göte hükmedilebilir ki bunların istîsâlindeki sür'at ve şiddete inzimam eden eşkiyânm ekseriyetle yabancı vilâyetlerden bulunması halkça eşhasın tanınmasını müstehil kılmıştır. O derecelerde, ki ikinci çeteden, aşağıda görüleceği veçhile yalnız çetebaşı tanınabilmiş, başka kimse tanınmamış, bilinmemişti. Hatta bu meşhur sergerde Gönen'e geldiği zaman mâ'iyyetin-ae bulunan 9 kadar serseriden hiçbirinin Çerkes olmadığı da -kaviyyen iddi'a edilmektedir. Ve bunun doğruluğu muhakkaktır. Buna rağmen biz bu çetede elebaşıdan mâ'adâ isimleri meçhul üç Çerkesin daha bulunduğunu iddi'â edenlerin tevatürünü kabul etmekte beis görmüyoruz. (O zamanın teröristlerinin yani çetelerin Çerkesler adı ile anılması başlarına sıkıntıların gelmesine sebep olduğunu düşünüyoruz.)

Üçüncü çete ise ilk adımında ölümle kucaklaşmış, bir hafta bile yaşayamamıştı. Bunun Çerkes efradı da dört beşi geçmiyor...

<u>Birinci çete:</u> 338 senesi Teşrin-i Banisinde (Ayvalık.) civarından hududu geçmiş. Mevcudu 25 ile 30 kişi (Rivâyât bunu 50'ye kadar çıkarıyor.) iki kola ayrılmış yedi ila dokuz kişilik bir kol Yörük İsmail Efe, bir rivayette Çallı Kadir Efe nâmında birinin emri altında (İzmir) havalisine, diğerleri de (Manyas) havalisine doğru istikâmet almışlar...

Çetenin asıl kumandanı Mehmed Ali, Balkan Harbinde ilk yetiştirilen ihtiyat zabitlerinden iken bilâhare jandarmaya nakil etmiş, 335 mütârekesi bidayetlerinde (Manyas) havâlisinde eşkiyâ ta'kibatına memur edilmiş bir Türk genci. Bu çete kısm-ı külliyi teşkil eden Manyas kolu ile İzmir kolu henüz ayrılmadan. Dikili'de ilk müsademesini veriyor ve çetebaşı Mehmed Ali mecrûhen ele geçiyor. Bunun üzerine zabt u rabttan ârî kalan başıbozukları teşkil etmek vazifesi Mürüvvetler köyü ahâlisinden Tâkiğ Şevket'e intikal ediyor.

Bilhassa arnikan tahkik ettik: Bu 25 (veya 50) şahıstan yalnız altısının Çerkes, mütebakisinin de gayr-i Çerkes, Türkmen ve Yörük olduğunu öğrendik. Altı Çerkesin dördü Manyas kolunda, ikisi İzmir kolunda... Üçü Manyaslı biri İzmitli, ikisi İzmirli.

Az bir zamanda iş göremeyecek bir hâle giren bu çetenin en son elde edilen ferdi Tâkiğ Şevket olmuş. Bu 7 Haziran 339'da meyyiten istisâl edilmiş. Halkça Şevket'i saklamış olmakla en çok ittiham edilenler; bir teyzesi ile Çerkes olmayan bir eniştesidir. Evvelki on seneye mahkûm edilmiş, sonraki beraat kazanmış...

Bunların Teşrin-i Sânı'den Haziran'a kadar bir iş görebildiklerini tasavvur etmek o civar köylülerine cürüm isnâd etmektir. Çerkes ahâli öyle zu'm ve zannedildiği, farz olunduğu gibi bu adamları himaye etmiş değildi. Nasıl ki bu altı Çerkes de muhtelif tarihlerde hemen kâmilen civar Çerkesleri tarafından vuku' bulan ihbarlar üzerine dâima sıkıştırılmış, aç, çıplak kalmaya, en nihayet arz-ı teslimiyet etmeye mahkûm edilmişlerdi.

<u>İkinci Çete:</u>

1339 Nisanının 23'üncü Pazartesi günü Bayramiç havâlisinde Dalyan iskelesinden Türk topraklarına ayak basmış Kel Aziz isminde eski bir şakinin emri altında hareket eden bu çetenin mevcudu 19 kişi (ri-vâyât bunu da 30'a iblâğ ediyor) içlerinden ikisi gayr-i müslim, üçü (bir ihtimâl ile) Çerkes, mütebakisi Bursa ve İzmir ahâlisinden...

Bu çetedeki, çetebaşı ile beraber, dört Çerkesin hemen üçü o sevâhilin ve o vilâyetlerin çocuklarından değil. Tahkikat bunların daha yukarı ve içeri sancaklara mensûb olmaları ihtimâlini gösteriyor. Bu i'tibârla halk onları tanıyamamış bulunuyor.

Bu hâl ile onların da tanımadıkları ve tanınmadıkları dağlarda, bilmedikleri köyler arasında bir iş görebilmeleri melhuz olamazdı. Nasıl ki ilk adımda hemen hepsi, örümcek ağına düşen sersem sinekler gibi, sevâhiî muhafızı müfrezelerin ortasına düşmüş, memleket ayaklandırmak yerine canlarını Cehenneme doğru ayaklandırarak ölüme yuvarlanmışlar. İçlerinden kaçıp etrafa iltica edebilenler de birer birer teslim edilmişler, hiç bir taraftan himaye görmemişlerdi.

<u>Üçüncü Çete:</u>

Anzavur'un oğlu Kadrinin bir kaç arkadaşıyle takviye ettiği Bigalı meşhur Kanlı Mustafa Çetesi idi. Bu da 1339 Mayısının nihayetlerine doğru Çanakkale'deki İngiliz işgal mıntıkalarından istifâde etmek suretiyle hududu geçmiş... Fakat ihtilâle değil ölüme karışmış olduğunu sonradan anlamıştı. Bunları da Türk topraklarına tekrar çeken şey, iş, ihtilâl vesilesiyle (ecel) olmuştu. Daha Biga'ya girmeden yaptıkları bir müsademede perişan edilmişler. Kadri ve ba'zı rüfekâsı kimi meyyiten kimi mecrûhen ele geçirilmişler...

Bu çetede de Çerkes ve Türk karışıkmış. Kanlı Mustafa'nın avanesi çetenin ana direğini teşkil ediyormuş. Bunlar kamilen gayr-ı Çerkes, Türkmen, Yörük vesairedir, diye gösteriliyorlar.

Muhtelitan mecmu'ları 25 kişi (rivâyâta göre bu da 70) kadar sayılıyorsa da ilk adımda dağıldıkları için hiç bir iş görmeye muvaffak olamamış, melanetlerini fiile isal edememişlerdi. Bu çetedeki Çerkeslerin ikisi Bigalı biri Manyaslı imiş.

Bu son iki çetenin, bilhassa Kel Aziz çetesinin istîsâlinde elde edilen matbu' beyannameler ve evrâk-ı saire bir ihtilâl tertibatı ihzar edildiğine ve bu teşkilâtın Anadolu Hükümeti aleyhine Yunanistan'da bir merkezden idare edildiğine kat'iyyen şüphe bırakmayacak bir mâhiyette imiş...

Çetelerin Midilli'den Anadolu'ya geçmelerini temin eden İzmirli bir gayr-ı Çerkes imiş. Onun fa'aliyet ve delâleti, bütün vesâiti temin etmiş imiş...

Üç çete de mecmu'ları yetmiş ila yüz elliyi tecâvüz etmeyen bu serserilerin a'zamî yekûnu ba'zıla-nnca yüz yetmişe kadar çıkarılmaktadır. Her iki halde de Çerkes olanların adedi için a'zamî 15'ten fazla bir rakam sayılamıyor.

Ancak 14 ila 15'i gösteren bu Çerkes yekûnunun yanlış olması ihtimâli pek azdır. Mamafih ihtiyaten buna 5-6 daha ilâve edebiliriz. Bu halde bile umumî yekun diye gösterilen 70 ila 170'in yanında vasati olarak ancak onda bir derecesini verir ki, diğer onda dokuzun kim ve ne oldukları hakikaten pek cây-i suâl ve meraktır.

Bu üç çete arasında en büyük mukavemeti yalnız ilk çetenin dağılan efradı göstermişler. Diğerleri ilk adımlarında başlarını sarsılmaz bir kayaya çarptıklarını öğrenmişlerdi. Şu halde maksatları, gayeleri, emelleri de henüz doğmadan boğulmuşlardı demektir.

Bununla beraber en meş'ûm rolü tehcire vesile vermek suretiyle oynayan da ikinci çete olmuştu. Bunun, hatta bundan sonrakinin de bir kaç nefeslik ömürle

Anadolu'ya girmiş olması Çerkesler için hiç de ehemmiyetli bir şey hâsıl etmedi. Meş'ûm neticeye tebdil-i istikamet ettiremedi. Cereyân-ı hâl denilen lâkayd derviş yine bildiğini okudu. **Birçok gayretlerine, vefakârlıklarına rağmen Çerkes köyleri dağıtıldı.** Hem de bu satırları yazdığımdan beş on gün evvel, **men-i şekavet kanununun** (Terör Kanunu) Meclis-i Millîde hîn-ı müzâkere ve münâkaşasında hey'et-i vekile reis-i sabıkı beyefendinin münakkıd meb'ûsları iskât eden cevapları hilâfına umumiyetle dağıtıldı. Sabık hey'et-i vekilenin sabık reisi o gün berây-ı müdâfa'a şöyle buyuruyorlar-di: **«Efendiler, eşkiyâya yataklık edenlerin dâhile nakli demek hiç bir zamanda umumî bir muhaceret (göç etme) demek değildir. Bu gibilerin adedi pek mahduttur. Bu maddeye dokunmayınız.»**

MADDE İBKÂ (BIRAKILIP) EDİLDİ. KANUN TASDİK OLUNDU. AMMA HUDUTLARINA NELERİN GİREBİLECEĞİ DÜŞÜNÜLMEYEN «UMUM» TA'BİRİNİN NE KADAR ELASTİKÎ BİR MÂHİYETİ OLDUĞUNU ÇERKES KÖYLERİ İLAN EDİP DURUYOR. BİR DE ZATEN O KANUN HENÜZ KARARNAME İKEN YAPACAĞI İŞİ YAPMIŞ, ONDAN SONRA MİLLETVEKİLLERİNİN HUZURUNDA ARZ-I VÜCUD ETMİŞTİ...

Mantıkî düşünülmek lâzım gelirse şakileri, bahusus 14 köyün perişanlığına, kahredilmesine sebep olan eşkiyâ-yı siyâsiyeyi himaye eden bir köyün değil, bir ferdin bile vücudunu iddiaya imkân kalmaz. **Malûmdur ki; köylü eşkiyayı seve seve, isteye isteye saklamaz. Onları «şerrine la'net» diye besler. Hükümetin, zabıtanın izhâr-ı acz etmediği mahal ve mekânlarda halk, köylü ne asabiyet-i kavmiyeye, ne de asabiyet-i diniyyeye tâbi' olur. Sadece menfâatinin, huzurunun, refahının izlerini ta'kib eder ve dâima hükümetle beraber bulunur. Çünkü eşkiya geçici ve serseridir. Hükümet müstekardır. İstikrarda ise refah vardır. Huzur vardır, kıdem vardır, bekâ vardır. Eşkiyanın himâyesi herkes bilir ki ancak zabıtanın aczi, köylüyü müdâfa'a ve sıyânete kifayetsizliği hâlinde kerhen ihtiyar edilen zaruri bir yoldur.**

Son hâdisâtın tarihine bir göz gezdirelim. Görürüz ki. o zaman hükümet, hükümet-i mülkiye pek kuvvetli idi. Yalnız değildi. Harp tehlikesi jandarmayı ordu ile takviye ediyordu. Bahusus herkeste büyük ve misli bulunmaz bir zaferin takviye ettiği yüksek bir ma'neviyat da vardı. Binâenaleyh köylünün gurur ve izzet-i nefsi gibi huzuru da emniyet altında idi.

Ancak bu sayededir ki ihtilâlci ağalar halk tarafından öyle kolayca birer birer teslim edilmişler, ihbar olunmuşlar, oralarda harmanlayacak bir hâle getirilmişlerdi. Biz öyle kanâat hâsıl ettik ki o çetecileri, hayatlarının faizini verir gibi, ekmek vererek besleyenler, Çerkesler değildi. Türkler de değildi. Yalnız hayatından, mal ve menâlinin selâmetinden emin olmayan zavallılardı. Henüz iskân edilmemiş aşiretler de bu meyânda ta'dâd edilebilirler. Onların âdât ve teâmülâtı, düstur ve kanunları hükümet aleyhdarlığından ve hükümet aleyhdarlannı mahv oluncaya kadar, himayeden başka bir şey emretmez. Yeter ki bu gibi kimseler kendilerine dahîl etmiş olsunlar. Akıbetleri mü'men olmasa bile bir ve belki birçok yardımcı bulmuş olurlar. Bunlar ise dağ kollarındaki köyler, bilhassa hayme-nîşinlerdir. Ki tamamen Çerkesin gayrıdırlar.

Bir çetecinin bir köyde barınması o köyün hey'et-i umûmiyesinin bundan haberdar olduğuna da delâlet edemez. Bu gibi şeyler sır olup iki üç şahsın hudud-ı ıttıla'ım tecâvüz etmez. Saklananı bilenlerin adedinin artması çetecilik kavâidine tevâfuk etmeyen bir şeâ'mettir. Çeteciler böyle bir çokları tarafından duyulup tanındıkları köylerde barınamazlar. Çünkü mevzü bahs olan hayattır. Başka bir şey değil...

Esasen bu gibi teşkilatlar köylerle değil, fert ve şahıslarla yapılır, başarılır. Köylerin umumiyetinin kat'iyyen haberi, şüphesi bile olmaz, ruhu duymaz. Onlar iş kemâle erdikten sonra emr-i vâki' karşısında bırakılırlar. Geçen vâk'ada hükümetin müteyakkız hareketlerinin ve halktaki zafer ruhunun böyle bir şeye imkân vermediği gün gibi muhakkak bir keyfiyettir.

Bu halde ise köylerin dağıtılmasında âmil olan şey diye, müfrit mefkûreciliğin ihtiyatın tahtında gizleyerek tatbik ettirdiği fikr-i mahsûsundan başka ortada bir şey kalmıyor.

Görülüyor ki, Çerkesler uğradıkları cezaya müstahak olacak günahkârlar değildirler. Eğer o eşkıyanın bu mıntıkalara yayılmış olması o köylüler için bir cürüm idiyse bütün o havalideki gayr-i Çerkes köylerin, obaların, bilhassa Çerkesle muhtelit olduğu halde istisna edilen, hatta Çerkesler aleyhine bir silah-ı ittiham gibi kullanılmak için tahrik edilen köylerin de şerik-i cürm olmaları lâzım gelmez mi idi?.. Cereyân-ı hâl ile bu nokta karşılaştırılınca meydanda yükselen sahneye «Çerkes Mes'elesi»nden daha lâyık bir isim bilmem bulunabilir mi?.

Bunun aksini kabul etmek, Çerkeslerin, bunca zamandır Türke vefakâr kalmış, müstesna bir unsurun re'sen, müstakilen, tamamen ve mutlaka mücrim olduğunu iddi'a etmeye mu'âdil olur ki gerek vakâyi' gerek eşhas, gerek hâdisâtm kahramanlarının kavmiyetleri bununla ta'arruz edip duruyor...

Hatırımıza gelmişken şuracıkta istitrâden arz ediverelim: Geçen defa nasılsa sevk-i kelamla kullanı verdiğimiz tehcir ve taktil ta'birleri de bir çok dostlarca ta'yib ediliyor. **«Ne tehcir var, ne taktil, yalnız ahvâl-ı fevkalâdenin fevkalâde icrââtı» deniyor. Bilmem bu ta'birlerin filen ayrı ma'nâları var mıdır?**

Tehcir, lügaten arzusu hilâfına hicret ettirmek değil midir?

Taktil ise mutlaka satırlarla, baltalarla kafa kesmek, cesedleri ateşte kebap etmek mi demektir?

Herhangi suretle olursa olsun ölümler intâc eden hareketlere bir nev'i taktilden başka ne derler... Çerkesler için reva görülen, ta'bir-i hafif ve zarifiyle, ahvâl-ı fevkalâdenin fevkalâde icrââtından olan dâhile nakl etmek siyâseti ise bu iki kelimenin ma'nâlarınm en kuvvetli tecelliyâtını arz etmiyor mu?

Evvelâ: Dâhile nakl etmek demek, müte'addi olduğu için tehcir demektir. Hem de en feci' ma'nâsıyla malından, mülkünden, herşeyinden olarak tehcir demektir.

Saniyen: Bu suretle Allah'ın çöllerine, dağlarına serpilip dağıtılan insan sürüleri vesaitsizlik, parasızlık, gıdasızlık, çıplaklık, hastalık... ilâ âhirihi ile koyun koyuna ölüme sevk edilmişler demek değil midir? Bu ise taktilin satirli, baltalı nevinden daha elim ve feci' bir imha tarzından başka ne ma'nâ verebilir ki?..

Mamafih biz niçin böyle yapıldı demedik ve demiyoruz. Böyle bir suâlin beyhude ve bîsûd olduğunu müdrikiz. Bizim mesrûdâtımız, yapılan bu şey yanlıştır ve zarardır. Belki de ele düşen bir fırsat diye, müfritler-ce merkez emirlerinin sû-i istimalidir, demekten ibaret... Zararın ise neresinden dönülürse o kârdır ve yanlış hesabın tâ Bağdat'tan dönmesi akıl ve mantığın emredip durduğu bir şeydir.

***

Şimdi samimiyetinden emin olduğumuz Türk vicdanı acaba hâla Çerkeslerin uğradığı felâket sillesinin şiddet, vüs'at ve şümulünde şüphe ve tereddüt ediyor mu? Oh yâ Rabbi... Bunu nasıl izâle etmeli? Çerkes ile Türkün arasına giren «Kara kediyi» nasıl def'etmeli?..

Bu gayeyi istihsâl ümidiyle şimdiye kadar 14 köyün Anadolu'nun ücra köşelerine dağıtıldığını, 30 köyün de çırılçıplak kalmasına sebebiyet verilmiş olduğunu açıkça göstermek istiyoruz. Allah la'netlerini bu işin müsebbiblerinin üzerine etsin!.. Filhakika, velev zahiren olsun, vesileyi verenler zâten cezâyı sezalarını buldular. Geri kalanları, kıyıda, bucakta tanınmadan gezenleri varsa dileriz Allah'tan ki onlara böyle çabuk ölüm değil ebedî sefalet refik etsin!..

İşte size bir esbâb-ı mucibe muhtırasıyla bir ced-vel takdim ediyoruz. Ki tehcir edilenlerle olduğu yerde yokluğa yuvarlanan 14 köyün isim ve mahallerini, nüfuslarını, bilhassa kaldırılan, dağıtılan 14 köyün hebâ olan hayvanât ve mezru'âtı yekûnuyla, nüfus nisbetini takribi bir hesabla ihtiva ediyor:

İlk kaldırılan köy, birinci çetenin parçalanmasını müte'âkıb 338 senesi Kânunlarında, sancak dahilinde Kebsut nahiyesinin köylerine idâreten taksim edilen Mürüvvetler karyesidir. Takiğ Şevket bu köydendi. Şimdi Şevket çoktan ölmüş, çeteden eser kalmamış, lâkin bu köy hâlâ yerine iade edilmemiş, serpildiği yerlerde elim bir vaz'iyette sürünmektedir.

Asıl tehcir ikinci çetenin, yani Kel Aziz Çetesinin hurucundan sonra başlamıştır 2 Mayıs 1339 Çarşamba günü cami kapılarına ta'likan i'lân edilen Dâhiliye Vekâletinin bir ta'mimi tehcirin mâhiyet-i feci'asını ve tevessü' kabiliyetini pek açık göstermektedir. Üç madde üzerine müretteb olan o ta'mim aynen denebilecek bir kat'iyyetle, şu me'âlde idi:

1— Anadolu İhtilâl Cemiyyetinin ihrâc ettiği şakilerden herhangi bir ferdin bir köyde barındığı, iaşe edildiği haber alınırsa o köy Anadolu dâhiline dağıtılacaktır.

2— Mezkûr efrâddan karyede ihtifâ edenler müfrezelerce haber alınıp müsademeye ve karyenin ihrâkına sebebiyet verildiği hâlde müfrezeler kafiyen mes'ûl olmayacak, bu mes'ûliyet köylere âit olacaktır.

3— Bu kabil efradın ihtifâ ettikleri mahalleri ihbar veya derdestlerini teshil edenlere 200 lira mükâfat verilecektir.

Belki fevkalâde olan vaz'iyyetin icab ettirdiği bu hâl haddizatında pek feci' ve insafsız bir akıbet hazırlamış oluyordu. Bir ferdin hareketinden bir köyü mes'ûl tutmak gibi nev'i ma'lûm olmayan cezaların tedhiş ve terhibten başka ma'nâlarını bulmak çok zor bir iştir. Bu ta'mimin halk üzerindeki dehşet-nâk te'siri hakikaten pek derin olmuştu. Herkes büyük bir faaliyetle eşkiyâyı siyâsiyeyi kovmaya şitâb ediyor, onlardan birine rast gelen herhangi bir kimse, sekerât-ı mevtini yaşarken, baykuş sesi duymuş bir hasta gibi teşe'üm ediyordu.

Heyhat!.. Halkın bu korkunç vaz'iyyet karşısındaki ihtiraz ve ihtiyatı, hükümete müzahereti semere-lenememiş, ta'mimin ilanından 15-20 gün sonra büyük bir faaliyet başlamış; birinci madde, fakat arnikan tahkik ve tebyin edilmeksizin ale'l-ekser yalnız bir ihbar üzerine kemâl-i şiddetle tatbike başlanmış... Ve iki ay zarfında tamam ondört köy birbirini müte'âkib yerinden sökülmüş, bir gün evvel şen kahkahalarıyla mes'-ûd birer âşiyan olan evleriyle büyük ağaçların yeşil gölgelerinde âsûde bir huzur yaşayan hulyâlı köyler çakallara me'vâ edilmeye başlamıştı. O köyleri ber-vech-i âti ta'dâd ediyoruz:

-

Gönen Mülhakatından

Köylerin İsimleri		Kaldırıldıkları Tarihler	Kaldırıldıkları Günler
1	— Uç Pınar	28 Mayıs 339	Pazartesi
2	— Mir'âtlar	5 Haziran 339	Salı
3	— Sızı	9 Haziran 339	Cumartesi
4	— Keçideresi	13 Haziran 339	Çarşamba
5	— Keçeler	16 Haziran 339	Cumartesi

(Mehmed Ali Bey)

Manyas Mülhakatından

6	— Kızıl Kilise	7Haziran 339	Perşembe
7	— Yeniköy	7Haziran 339	Perşembe
8	— Dümye	7 Haziran 339	Perşembe
9	— Ihça	11 Haziran 339	Pazartesi
10	— Karaçalılık	13 Haziran 339	Çarşamba
11	— Bolcaağaç	13 Haziran 339	Çarşamba
12	— Değirmen Boğazı	21 Haziran 339	Perşembe
13	— Hacı Osman	21 Haziran 339	Perşembe
14	— İlk kaldırılan Mürüvvetler köyü 338 Kânunlarında		

Bu köylerin birçoğu eşkiyâya yataklık etmek değil, hatta şahıslarını bile görmemiş, tanımamış idiler. Hem, bugün artık pek iyi görünüyor ki terhib ve tedhiş ile beraber bir fikr-i mahsûsa, da istinâd eden bu dağıtma ameliyyesi pek keyfi bir surette tatbik edilmiş, kararnamenin birinci maddesiyle i'lân edilen umûmî ma'nâ yalnız Çerkesleri kasd eden bir hususiyet şekline kalb edilmişti. Diğer tarafı yalnız zevahirde ve cami kapılarında asılı kalan bir ilân hâlinden çıkmamıştı.

O derecelerde ki, aylarla zaman mahkemelerin her hangi bir Çerkes'in şehâdetini kabul değil istima' bile etmediği bugün ufak bir tahkik ile öğrenilen en basit bir misâldir. Bir köyün kaldırılması için her şeyden evvel Çerkes olması, ikinci derecede de ufak bir ihbar veya isnâd, ehemmiyetsiz bir şüphe kâfi geliyordu. Bunlar da zevahiri kurtarmak gayesine ma'tuftu diye hâsıl olacak zanda çok hata yoktur denilebilir. Her tarafta Çerkesler aleyhine müthiş bir propaganda yapılıyor ve bütün kuvvetiyle tevessü' ediyor. **«Hain Çerkes!»** her dilde yer edip gidiyor… Böylece binlerce zavallı ne olduğunu bilmedikleri feci' sahnelerin aktörleri gibi renkten renge sokuluyorlardı. Sanki o günlerde Anadolu'da yalnız Çerkesler şekavet yapıyor, yahut isyan etmiş, hükümeti taklibe kalkışmıştı. Böyle bir telkinin yaşatıldığma en sarih delil

ta'mim-i resminin ilk maddesindeki; eşkiyâ-yı siyâsiyyeye yataklık eden köylerin Anadolu dâhiline dağıtı-lacağı kaydının umûm için ma'nâsız bırakılmış, yalnız Çerkeslere ta'alluk eden bir madde hâline getirilmiş olmasıdır. Kaldırılan 14 köy arasında gayr-i Çerkes bir köyün bulunmamasına, Türk, Rumeli muhaciri ve Çerkes muhtelit olan beş köyden de yalnız Çerkeslerin seçilip alınmasına başka bir ma'nâ vermek o maddeyi tekzip etmek demektir.

Bu fa'aliyet ve icrââtın müfid olduğunu biz anlayamadık. İdrâkimiz önünde birçok rakamlar bundaki îâideyi anlamaya mâni' oluyor. Onlar belki muvakkat birer tedbirin, belki de o tedbirlerden istifâde eden husûsi ve fakat henüz tebellür etmemiş mefkurelerin mahsûlü idiler. Lâkin hiçbir zamanda bir fâide değildiler. Âtideki rakamlar üzerinde siz de bizimle beraber bir lahza meşgul olmak külfetine katlanırsanız sözümüzün sıhhatini teslimde tereddüt etmezsiniz:

Kaldırılan bu 14 köyün, cedvelde görüldüğü gibi hanelerinin takribi miktarı 755, nüfusları asgari bir hesapla her hâne için vasati olarak 5 nüfus kabul edildiği halde 3775 rakamlarını veriyor. İşte şimdi bu yekûn meskensiz, me'vâsız, vesâitsiz ölümün ağzına tevdi' edilmiş duruyor. Bunlar ne yapacaklardır? Aç, çıplak yaşamak mümkün müdür?.. Bu beliyyelere ma'rûz kalanların tedricen yapacakları şey âsâyiş-şikenlikten başka ne olabilir? Dün memleket için müfid olan bu üç, dört bin nüfus bugün böylece muzır olmaya sevk edilmiş olmuyor mu?..

Memleketin asayişi, âmizişi, huzuru, refahı, nüfûs-ı umûmiyesi, sa adeti için olan bu zarar aynı zamanda hayât-ı iktisâdiye ve istihsâliyesi için de aynen mevcuttur. Bu da ihmâl edilecek bir derecede değildir. Bu köylerin hayât-ı istihsâliyyeleri hakkında elde edebildiğimiz malumatı da takribi bir hesabla, arz ediyoruz:

Gönen Mıntıkası hemen kamilen tütüncülüğe bir ehemmiyet-i mahsûsa atf ederdi. Mezrû'âtın oradaki mühim yekünü tütündü. Manyas havalisi ise hububat ve sebze zer'i yy âtına germi vermişti. Arazinin kuvve-i inbâtiyesi gibi köylerin ma'mûriyeti derecesi de Türkiye'nin en iyi ve en müstesna mıntıkalarından ma'dûddu. Bu 14 köyün muhtelif suretlerle zer' ettiği arazinin mecmû'u asgari 40 bin dönümden hiç aşağı değildi. O yeşil tarlalar artık, eski bir ta'birle **«Âşiyân-ı bûm u gurâb olmuş»** bulunuyor. Bu her hâlde hazine-i mâliyenin kârına değildir. Bilâkis zimmetine açılmış bir sahife demektir.

Hayvânât-ı muhtelifeye gelince mecmû'unda takriben yedibin kadar inek ve dombay, 1000 çift öküz ve koşum mandası, 4 ila 5 bin kadar süt ve yün koyunu, binbeşyüz kadar kısrak ve hergele... ilâ âhirihidir.

Koyunların 2500'ü yalnız Kızıl Kilise'ye âid diye gösteriliyor. Fazla olarak Üç Pınar, Sızı, Mir'atlar, Keçi Deresi, Hacı Osman, Değirmen Boğazı, Keçeler... gibi köylerin beherinde 300'den aşağı olmamak üzere keçi de beslenirdi. Onların yekûnunu da asgari bir hesapla 2500 kabul edebiliriz. Kızıl Kilise, Yeniköy, Bolcaağaç, Mürüvvetler, Dümye gibi köyler bilhassa beygircilikte şöhret kazanmışlardı.

Bunların hepsi artık **«Bir varmış, bir yokmuş!»**a inkılâb etti. Şimdi yerlerinde yangından sonra kalan kül kadar olsun, bir mevcudiyet kalmamıştır. Malatya Kayseri, Sivas, Ulukışla, Niğde (Bor nahiyesi) ve Van gibi muhtelif istikametlere dağıtılan bu köylerin zarâr-ı mahza inkılâb etmeleri bu hâle uğramalarından sonra, hemen bir emr-i zarurî idi...

Asıl felâket geri kalanların da onlar kadar çıplak kalmasındadır. Yaptığımız tahkikat isimlerini aşağıda kayd ettiğimiz 30 köyün takriben 1100 hanesinde 5800 nüfûsun daha tehcir edilenlerle hem-hâl bir yoksulluk içinde sâika-i zaruretle dilenciliğe mahkûm bulunduğunu pek güzel gösteriyor.

Bu köylerde tıpkı tehcir edilenler gibi emvâl-ı menkûlelerini ve hayvanlarını yok bahâsına elden çıkarmış oldukları gibi bu senenin zira'at mevsimini de emre intizâr- ile boş geçirmişler, zer'iyyât yapamamışlardır. Yahut son günlerde bin şüphe ve tereddütle toprağa tevdi' edilebilen hububat tohumları diğer senelere nisbetle devede kulak kabilinden pek az bir miktardadır. Hayvanat vesâireleriyle zer' ettikleri arazi miktarı hakkında ileride verdiğimiz rakamlar bir mikyas ve nispet olabileceği için burada sükut ediyoruz. Bu hal ile bunlar da açlığa mahkûm bulunuyorlar demektir.

Bu zavallılar, tedbir-i idâri sillesine uğramadıkları halde niçin böyle oldular gibi bir su'âl vârid olamaz. Nîm-resmî lisân kullanan propagandacılar, madrabazlar, halkın zararından kendi kârını temin eden açık gözler boş buldukları meydanda serbest serbest at oynatarak bu akıbeti tesri' etmişlerdi. **«Ne duruyorsunuz, diyorlardı. Sıra size geliyor. Şimdiden hazırlanmak daha iyi değil mi? Giden köyleri gördünüz. Mallarını kaça satabildiler...»** böylelikle herkes mütemadiyen satmış, elinde avucunda üç beş kâğıt lira ile gündüz üstünde gece altında barındığı bir örtü ile kalmıştı. Şimdi artık bi't-tabi' onlar da hiç olmuştur.

Satışın su pahasına cereyan ettiğini ilâve etmek bilmem lâzım mıdır? Eğer istiyorsanız yalnız şunu arzedeyim: Bir fikir edinmek için kâfidir. Ahvâl-i âdi-yede 200 lira eden bir çift öküz, 30 a'zamî 40 liradan, koyunun çifti 7-8 liradan fazla para etmiyor. Bir beygir a'zamî 20 ile 25 lira tutabiliyordu. Hele tehcire tâbi' oldukları tebliğiyle beraber jandarma ve asker tarafından ihata edilerek ihtilâftan men' edilen, yalnız mahdut ve mu'ayyen madrabazların iştirak ettiği müzayedelerle satılan emval ve hayvanât büsbütün bâd-ı hevâ (bedava) gitmiştir...

***

İşte bu feci' vaz'iyetler hiç yoktan ve yok yere Çerkeslere tevcih edilmişti. Ma'rûzâtımızdan da müstebân olduğu veçhile, ortada bir cürüm varsa o müşterekti. Ve kısm-ı a'zâmı gayr-i Çerkeslere ta'allük ediyordu. Halbuki şerik-i cürm olması lâzım gelen o gayr-i Çerkeslerin kılına bile hatâ gelmemiş, getirilmemişti. Bu neden böyle oluyordu?

Şakiler himaye edilmişse yalnız Çerkesler mi himaye etmişlerdi?

Hayır... Çerkesler şekâvet-i siyâsiyeye yalnız girmedikleri, sürüklendikleri gibi şerik ve refikleri addedilmek icâb eden komşuları kadar onlar da bu şakileri himaye ve müdâfa'a etmemişlerdi. Esasen bu kabil değildi. Cami kapılarında, kâbuslu bir gece gibi karanlıklarla ruha çöken hükümet beyannâmesi ve o beyannameye terâdüf eden icrâât buna imkân bırakmıyordu.

O kadar kabil değildi ki, daha o kararnamenin ta'-miminden evvel, Şevket kendi köyüne girip saklandığı vakit köylü onu ta'kib müfrezelerine ihbara şitâb etmişti. Hatta ilk defa köyü muhasara eden süvari kıt'asının kumandanı Mülâzım-ı Evvel (E, F.) Bey'e bizzat köylü tarafından teslim edilmişti. Böyle olduğu halde Şevket o gün tekrar bırakılmış, bunun hikmeti halka meçhul kalmıştı. Bunun gibi hükümetin «Şakidir!» diye i'lân ettiği hemen bütün eşhasın

istîsâlinde de Çerkeslerin büyük himmetleri sebk etmiş, ya doğrudan doğruya derdest veya ihbar suretiyle o adamları teslim edenler hemen kâmilen Çerkeslerden çıkmıştı.

Bu gibi haller gösteriyor ki Çerkesler hükümete, ellerinden geldiği kadar, cân-sipârâne, vefâ-kârâne arz-ı sadâkat etmişler, Türklüğe vefaya uğramışlardı. Fakat efsûs.. bu gayretleri değil, uhuvvet-i İslâmiyet bile onlara yâr olamadı. Müdhiş bir cereyan her şeyi, bütün komşularını, bütün dostlarını aleyhlerine döndürmeye muvaffak olmuştu. Kin o derecelerde tevsi'-i hudut etmişti ki, insan hayret eder. Yıllarla dost ve kardeş gibi yaşayan iki unsurun bu yan bakışmalarına ma'nâ veremez. Ve o propagandaların mahsûl-i gayr-i muhikkı olan bu halden doğan garibelerin nasıl karşılanması lâzım geleceğine hükmedemez. Dest-res olduğumuz garip vak'alardan pek câlib-i dikkat ikisini, bir mikyas olur ve bir fikir verir diye, tesbit ediyoruz.

Manyas mülhakâfandan Hacı Osman köyünden Çov İsmail Efendi isminde bir Mülâzım-ı Evvel, Harb-i umûmide Sina cephesinde tavzif edildiği Köprücü Bö-lüğü'nde vazife başında şehid düşmüş... Refikası, Rumelili bir Türk hanımı öksüz yavrusuyla bir hayli evvel zevcinin ailesine iltica etmiş, birlikte imrâr-ı hayat ediyorlar. Vaktaki tehcir başlıyor. Bu şehid ailesi de sel önüne düşmüş bir kum dânesi gibi sürükleniyor... Kadıncağız mürâcâ'at ediyor, haykırıyor, feryad ediyor! **«Yâhû ben Türküm!»** diyor ve iddi'âsını nüfûs tezkeresiyle ispat ediyor.

— Pek güzel, öyle ise sen kal... Fakat (13-14 yaş-larındaki kızı için) bu gidecek, çünkü Çerkes'tir!

Cevabını veriyorlar. Bedbaht kadın sefalete kendini tevdi ile bir başka türlü şehid olarak zevcine kavuşmayı yavrusundan ayrı kalmaya tercih ediyor. Ve köylüsüyle beraber ölüm yoluna revân oluyor...

Yine Manyas mülhakatından Bolcaağaç karyesinden Navki Yakub Oğlu Reşid isminde bir zât, bidayetinden nihayetine kadar harekât-ı müliyeye canıyla ve başıyla bi'l-fi'il iştirak etmiş bir mücâhid... Mütemâdi seferlerin meşâkk ve mezâhimi yüzünden te-verrüm ediyor, Kastamonu Hey'et-i Sıhhiyesi kendisine tebdîl-i hava veriyor. Köyüne gönderiyor. Köyü tehcir edilirken bunu da beraber sürüyorlar. Kan tüküren hasta ciğerlerinden çıkabilen kısık sesi derdini anlatmaya yetişmiyor. Ne sararmış, düşmüş bir yaprağı hatırlatan soluk rengi, ne de üç senelik can-sipârâne hidemâtı istîfâ-yı hakka değil, celb-i merhamete bile kifayet edemiyor. Zavallı kan tüküre tüküre köyünü, köylüsünü Afyonkarahisarı'na kadar ancak ta'kib edebiliyor, oradan ileri takati yetmiyor. Tehcir me'mûr-larmın çok gördüğü istirahatı orada Allah'ı ona ebedî olarak ihsanla, mülevves beşerin ihtirasları arasından çekip alıyor.

Bu gibi vakâyi' pek müte'addittir. Onların onda birini olsun burada ta'dâd edecek olursak birçok sa-hifeler dolduracağımız gibi kâri'lerin kalbine de dağ vurmuş olacağımızı pek iyi tahmin ediyoruz. Bu yanlışlıklar, kasıtlar kabil-i inkâr olmadığından sözü kısa keserek bu hususu tashihe teveccüh eden 1339 Ağustos tarihli resmi bir ta'mimin elimize geçen me'-âlini kayd etmeyi daha müfid buluyoruz:

Müdâfa'a-ı Milliye Vekâlet-i Celilesinden İstanbul Kumandanlığına Gelen Cevabnâme

Hey'et-i Vekilece müttehaz kararname ahkâmına tevfikan dâhile nakl olunan köylerin hayatta bulunan zâbitân ve efrâd-ı askeriyesi mehâriminin ve idâ re-i maişetleri kendilerine münhasır olan akrabasının, Anadolu İhtilâl Cemiyetinin, Anadolu'ya ihrâc ettiği ve etmesi

melhuz eşkiyaya alâkadar olmadıkları ve ahvâl-i sabıkaları mazbut bulunduğu takdirde nakilden istisnalarının tensib edildiği bundan mâ'adâ gerek mücâhede-i milliyede ve gerekse muhârebâtta ve eşkiyâ ta'kibâtında şehid olanların dul zevceleri ve zâ-tü'z-zevc olmayan hemşireleriyle, çocukları ve ihtiyar peder ve valideleri dahi nakilden istisna edilmiş olup ol veçhile alâkadarâne ve vilâyât ve elviye-i müstaki-leye tebligat îfâ kılındığından bu misüllülerden yanlışlıkla sevk edilmiş olanlar var ise mahall-i me'mûrin-i mülkiyesine mürâca'atları hâlinde iade kılınacakları Dâhiliye Vekâlet-i Celilesinden bildirilmektedir. Malûmat husûlüyle bu kabil aileler hakkında ahz-ı asker şu'belerince ve şâir makâmâtca suhulet ibrazı ve ber-vech bâlâ mu'âmele ifâsı ta'mim olunur.

23. 8. 39

Hatanın ve yanlışlığın, sû-i isti'mâlin idrâk edilmeye başlandığını i'lân eden bu ta'mim her hâlde şâ-yân-ı şükran bir şeydi. Buna nazaran, tehcir edilen köylerden pek azının istisnâsıyla hemen hepsinin avdeti icâb ediyordu. Çünkü o köyler arasında bu sayılan sıfatları nefsinde cem' edemeyecek ya hiç kimse yoktur veya pek az kimse vardır. Geçen uzun harp senelerinde ocağı başında pastasını pişirirken şehid kocasının, oğullarının, kardeşlerinin kara haberine ağlamamış bir zevce, bir ana ve bir hemşire tanınmıyor...

Bu ta'mimden beri aylar geçti. Avdet edebilenlerin ancak 20 hâne kadar olduğunu öğreniyoruz. Diğerleri parasızlık, vesaitsizlik, müşkilât, bilhassa Yunanlılar'ın hîn-ı firarında ahz-ı asker kütüklerinin de yakılmış bulunması yüzünden bir defa düştükleri bahtsızlık kuyusunda boğulup gidiyorlar. Hükümet istese ve te'yid etseydi bütün sürgün Çerkeslerin bu ta'mimden bi'l-istifâde avdet edebilmiş olmalarının lâzım geldiğine kani'iz. Buna himmet, kafalar feth etmekten her halde çok daha hayırlı bir iştir.

Esasen bu tehcire resmi bir renk veren eski kararname, ufak bir tadilâtla bugün kanun olmuş bulunuyor. Geçende Meclis'ten de çıktı. **«Men-ı Şekavet»** ismini taşıyan bu kanunun bir madde-i mahsûsası, hatırımda kaldığına göre, yedinci maddesi, eşkiyaya müzaheret ve yataklık etmekle maznûnen kaldırılan kimselerin o şakilerin istîsâlinden sonra avdette serbest olduklarını mu'lindir. Çerkeslerin bu musibet bataklığına saplanmasma sebebiyet veren çetelerin, çe-tecilerin ise artık kemikleri bile çürümüş bulunuyor.

Anadolu'nun Manyas ve Gönen havâlisinde onlardan bir tek ferdin kalmadığı, hatta dağ başlarındaki izlerinin bile fırtınalar tarafından silindiği bizim kadar kadar hükümetçe de malûm ve müsellemdir. Dâhiliye Vekil-i Cedidi Beyefendinin son günlerde gazetelerde görülen beyânatlarındaki memleket dâhilinde bir tek siyâsi çetenin kalmadığını te'yid eden fıkra da bu noktayı müeyyid bir sened-i resmî kıymetini hâizdir. Binâberîn onların şerrine uğrayarak yerlerinden, yurtlarından, mallarından, mülklerinden, şereflerinden, haysiyetlerinden... herşeylerinden olan felâketzedeler de serbesttirler. Avdetlerine, eski yuvalarını şenlendirmelerine bir mâni' kalmamış demektir.

Meşhur bir müte'ârifedir. Mâ'ni' zail olunca memnu' avdet eder. Bu mes'elenin, yani Çerkes köylerinin kaldırılmasının mâni'i ise harp idi. Bilhassa teşvikât-ı hariciyyenin düşman harekâtını teshil edecek bir şûrişe meydân verebilmesi endişesi idi. Hadd-i zâtında bu ne kadar mevcuddu. Onu bilmiyoruz. Lâkin bugün artık o hâl-i harp mevcud değildir. O endişenin yaşatılmasına sebep kalmamıştır. Onlar, o kara ve haksız şüpheler sulh ile beraber zail olmuşturlar. O kadar zail olmuşturlar ki, dün Yunanistan'da o ihtilâl çetelerini teşkil ettirip kendi işgal mıntıkalarından Türkiye'ye sokan düşmanlar şimdi İstanbul limanında Türk

bayramlarını tes'îden toplar bile atıyorlar... Sulhun bu dostluk ni'metlerinden, mesâibin kamçıları altında haksız yere aylarla zaman perişan olan bigünah Çerkesler de istifâde edemeyecek midir?..

«Alemde felâketen büyük dershâne-i irfan» olmadığına bakılırsa aylardan beri felâketin koynunda oku yan bu köylülerin aldıkları ders yetişmez mi? Bize öyle geliyor ki, onların her biri şimdi birer kutb-ı zaman bile olmuştur!..

Bunu lisân-ı resmînin de te'yid etmesini, hükümetin bir i'lân ile bildirmek suretiyle insanî vazifesini îfâ etmesini candan ve gönülden temenni ettiğimizi arz etmekte tereddüt etmeyiz. Bunda fâide vardır, salah vardır, nur vardır. Binâenaleyh her günün ilk fec-riyle meşîme-i şebin doğuracağı bu hürriyet ve adalet fermanına intizâr etmekte haklı olduğumuzu da ilâvede isti'câl ediyoruz.

Çünkü bunun aksi, Çerkeslerin uğradıkları belâların sîne-i tarihde kanla yazılı kalan son bir izi olacaktır. Biz Türkiyenin ve Türklüğün böyle bir şaibe ile âlûde kalmasını, Türk milliyetine destek veren İslâm diyanetinin böyle kızıl bir gölgede renginin değişmesini, bir lahza da olsa arzu etmeyiz. İstemeyiz ki halk Türkiyesi iki başlı karakuşların hakanları olan çarların eski saltanatının Çerkesler hakkındaki icrâ'-âtı ile yoldaşlık etsin...

Evet, başı cümûdiyelerle taçlanan, beyaz bulutlarla tüllenen yeşil Kafkas kahramanlığa, vefaya, erliğe, can veren çocuklarının hasretine o iki başlı karakuşlarla süslü armalar yüzünden tamam altmış senedir yas tutuyor. Derelerinin, rüzgârlarının feryadı hep, hep ince belli **«zarif ve ürkek»** oğullarının, lacivert gözlü efsâne kızlarının altmış senelik dertlerini ağlayan mersiyeler terennüm ediyor...

O mersiyelerin ağladığı Çerkes nekbetini ondokuzuncu asır bütün fecâyi'iyle seyr etmişti. Yirminci asır bir nazire gibi onların buradaki felâketlerini mi görmelidir? Bu halde o kara bahtlıların yarım asırdır **«Yarın!.. Yarın!..»** diye atan kalpleri artık müebbeden durmuş ve ölmüş olmayacak mıdır?

Hayır. Hayır... Bu olmamalıdır. Halk Türkiyesi asırlardan beri kardeş olmuş bir unsurun son nefesini çıkaracak fecâ'âtlere sahnelik etmemelidir. Türklüğün yüksek ve mefkûreci ruhu, büyük vicdanı bunu kabul etmez diye tanıyoruz.

Bu itibarla herşeyden sarf-ı nazar, yalnız bu itibarla avdetlerine hiç bir mâni'-i kanunî ve nizamî kalmadığı halde el'an dağıtıldıkları gurbet ellerinde ser-gerdan olan ma'sûmların iadeleri esbabının tesri' edilmesini isti'tâfı, dertlere derman arayan sözlerimize bir son ediyoruz.

15 Teşrin-i Sâni 1923
Mehmed Fetgerey Şoenu

GÜRCÜ MEGALİ İDEASI

14 Aralık 1945'te Tiflis'te çıkan Komünist adlı gazetede, daha sonra da Moskova'da Pravda'da, S. Canaşia ve N. Berdzenişvili adh iki Gürcü akademisyeninin müştereken kaleme aldıkları bir mektup yayınlanmıştı. Bu mektup **«Türkiye'den Haklı Taleplerimiz»** başlığını taşımakta ve Türkiye hudutları içindeki Ardahan, Artvin, Oltu, Tortum, Bayburt, Gümüşhane, Trabzon, Giresun gibi toprakların Gürcistan'a ait olduğunu, binaenaleyh geri verilmeleri gerektiğini iddia ediyordu.

Nasıl Yunanlıların ve Ermenlerin Büyük Yunanistan, Büyük Ermenistan emelleri varsa, Gürcistan'ın da böyle bir megali ideası bulunmaktadır. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Kafkasya'da Hıristiyan Gürcüler ve Ermeniler emperyalist hayaller peşinde koşmaya başlamışlardır. Bu cümleden olmak üzere Gürcistan Abhazya'ya saldırmış, Ermenistan da Karabağ'ı almak için savaş çıkartmıştır. Kimsenin şüphesi olmasın ki, bu iki devlet, ilk fırsatta Türkiye'den de toprak isteyecekler, gerekirse bir istilâ savaşı başlatacaklardır.

Kafkaslarda Abhazya'nın İstiklâli sadece Çerkesleri ve diğer mağdur ve mazlum küçük kavimleri değil, doğrudan doğruya Türkiye'yi ilgilendiren hayatî bir meseledir.

Rum, Ermeni, Gürcü megali idealarına kulaklarını tıkayanlar, tehlike karşısında başlarını kuma sokan devekuşlarının durumuna düşmüş ve kendi iplerini kendileri çekmiş olurlar.

Kaynak:

M. Fetgerey Şoenu, Çerkes Meselesi, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1993

Yorum:

Hep aynı hikâye, ibret niye alınmaz ki?

---

[1] (Kaynaklar: 1. Muhaceretteki Çerkes' Aydınları, İzzet Aydemir.Ankara 1991, 243 s. (s. 15-17);

2. Tarih ve Toplum dergisinin 22' no.lu sayısındaki Ayşen Janset Kubanlının yazısı).

[2] Abhazya'da asır-dide ve pek câlib-i dikkat bir âdet vardır: En fakirinden en zenginine kadar her aile her sofra başında ilk lokmadan evvel mutlaka şu duayı tekrar ederler:

Yâ Rabbi Abhazya'yı ve Abhazyalıları dâim eyle!

M. F. Ş.

HACAMAT

HAYAT SÜNNETLE BAŞLAR

Hacamatla, kılcal damarlardaki tıkanıklıklar açılır. Kandaki ve dokulardaki gaz ve toksinlerin hacamatla atılması, hacamat yapılan bölgeye bağlı damarlardaki kan akımını canlandırır. Hacamat, dokuların beslenmesi ve oksijenlenmesini arttırır, sertlikleri ve ödemleri gözer. Hacamat kan üretimiyle görevli organları (kemik iliği, karaciğer, dalak) uyarır, bağışıklık sistemini kuvvetlendirir, vücuda direnç kazandırır, ağrıları giderir, hastalıkları önler. Kansızlık, bel tutulması, eklem ağrıları, baş ağrıları, bel, boyun fıtığına ve kireçlenmesine bağlı ağrılar, dalak, karaciğer hastalıkları, enfeksiyonlar, sinirsel, psikolojik ve türlü hastalığın tedavisinde, iç kanamayı durdurmada büyük yardımcıdır.

> Ne yazık ki, ülkemizde hacamat, kupa çekme, ebelik ve sülük tedavisi yıllarca horlanmış, aşağılanmış, yasaklanmış, sonunda bu meslekler yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Amerika ve Avrupa'da su sanatlar üzerine araştırmalar yapılmaktadır ve bu uygulamalar, 'modern tıbbın yeni uygulamaları' olarak anavatanına geri dönmek üzeredir.

İnşallah, yabancı markalar altında sunulan kendi değerlerimize, hiç olmazsa bu yolla kavuşmuş olacağız.

Hacamatın yasaklanmasının yüzeysel sebeplerinden biri 'bulaşıcı hastalıkların çoğalması' korkusudur. Halbuki bu metot kusursuz ve mükemmel bir metottur. Hastalığın bulaşmasına da imkan yoktur, çünkü kan dışarı sızarken, bulaşıcı mikroplar hiçbir şekilde içeri giremez. Neşter veya kavanozda bulaşıcı veya zehirli madde olsa ve vücuda girmeye çalışsa bile, kan onu dışarı atar. Hacamat bittikten sonra kesiklere dokunmadan, kanın durmasını ve kurumasını beklemek gerekir. Kanı silmeye, kesiklere antiseptik kullanmaya, merhem sürmeye veya bantla maya gerek yoktur. Çünkü taze kesikler için kandan daha iyi temizleyici, kapatıcı, enfeksiyondan koruyucu ve iyileştirici bir ilaç yoktur. Kesikler üzerinde kandan oluşan kabukları kaldırmamak, enfeksiyona yol açmamak gerekir.

Kaynak : Dr. Aidin Salih, Gerçek Tıp Kitabı, Yazı Yayınları 2008.

Peygamber Efendimiz (Sallallahü aleyhi ve sellem), Hadis-i Şerifte **"Mirac'dan inerken hangi Melek cemaatine rastlasam. Ey Muhammed (Sallallahü aleyhi ve sellem)! Ümmetine hacamat olmalarını emret! dediler."** buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz (Sallallahü aleyhi ve sellem) hayber'de zehirli koyun buduyla zehirlenildiği zaman, Cebrail Aleyhisselâm kendisine hemen kafasının arkasından hacamat yaptırmasını söylemiştir.

> ***"Hacamat her hastalığa faydalıdır, uyanık olun hacamat olun."***

İki omuz arasından, sırttan, başın arka tarafından yahut vücudun herhangi bir yerinden tedavi maksadıyla bardak, şişe veya boynuzla kan aldırma. Peygamberimizin (sallallâhü aleyhi ve sellem) sağlıkla ilgili tavsiyelerinden ve bizzat tatbik ettiği sünnetlerindendir. Hacamat, sebebi belli bir hastalığın tedavisi olmaktan ziyade kan fazlalığının vücutta meydana getirdiği rahatsızlıkları gidermek için kullanılan genel bir tedavi usûlüdür.

Eskiden yaygın olarak "hacamat bıçağı" veya "hacamat zembereği" denilen bir aletle tatbik edilen bu usûl, bugün yerini enjektörle kan almaya bırakmıştır. Hacamat bıçağı, tarak biçiminde, vücutta bir sıra çizik meydana getiren bir alettir. Bir yüzünde birçok yarık bulunan

bakır bir kutu içinde tetikli bir zembereğe bağlı olan bıçaklar, düğmesi basılınca zembereğin boşalmasıyla yarıklardan dışarı fırlar ve vücutta çizikler meydana getirir. Bardak vb. bir şeyle çizikler üzerinden kan çekilir. Bir cins sülük de bu iş için kullanılmaktadır. Sülük vücudun ağrıyan bölgelerine konularak kanı emmesi sağlanır.

Hangi araç ve metotla olursa olsun önemli olan kan aldırmaktır. Uzman bir hekimin muayenesi ve tavsiyesiyle yaptırılan hacamat faydalı ve Islâm'da caiz olan bir tedavi usûlüdür. Ameller niyetlere göre değer kazanır. Sünnete uymak niyetiyle ve bize emanet olan vücudumuzun sağlığına kavuşması için yaptırdığımız hacamat bir ibadet değeri taşır. Çünkü ibadetlerimizi ve diğer görevlerimizi ancak sağlıklı bir bedenle tam olarak yerine getirebiliriz.

Peygamberimizin (sallallâhü aleyhi ve sellem) yaptığı ve yapılmasını tavsiye ettiği işlerin şüphesiz bir anlamı ve hikmeti vardır. Onun hayatı bizim için örnektir: **"Andolsun Allah'ın Resulü'nde sizin için Allah'ı ve ahireti arzu eden ve Allah'ı çok anan kimseler için (uyulacak) en güzel bir örnek vardır"** (el-Ahzâb, 33/21).

Miraç gecesinde yanından geçtiği bir melek grubunun Peygamberimize: **"ümmetine hacamatı emret!"** diye söylediğini Abdullah b. Abbâs (radiyallâhü anh) rivayet etmektedir (Ali Nâsıf, et-Tâc, III, 203).

Hz. Peygamber (Sallallâhü aleyhi ve sellem) bizzat kendisi Ebû Tay be adında bir Haccâm'a hacamat yaptırmış ve başından kan aldırıp haccâma ücretini ödemiş ve şöyle buyurmuştur: **"Kan aldırma yollarının en güzeli hacamattır, (yahut hacamat sizin en iyi tedavi yollarınızdır)"**(Buhâri, Tıb 13; Müslim, Musakat 62, 63; Ebû Dâvûd Nikâh 26, Tıb 3).

Hz. Peygamber (sallallâhü aleyhi ve sellem) ihramlı iken hacamat yaptırmıştır (Buhârî, Savm, 22; Müslim, Hac 87, 88; Ebû Dâvûd Menâsik 35). İhramlı iken saç kestirmemek şartıyla hacamatın caiz olduğu hususunda âlimler arasında görüş birliği vardır. Aynı şekilde Hz. Peygamber (sallallâhü aleyhi ve sellem) oruçlu iken de hacamat yaptırmıştır. Yani kan aldırmıştır (Buhârî, Tıb II; Ebû Dâvûd, Siyâm 29). Nâfi'den (radiyallâhü anh) rivayet edildiğine göre İbn Ömer (radiyallâhü anh) (Kendisine): Nâfi, kan (fazlalaşmak suretiyle) beni yedi. Bunun için sen bana bir hacamatçı getir ve genç bir hacamatçı seç. Ne yaşlı ne de çocuk hacamatçı seçme demiştir.

Nâfi derki; İbn Ömer (radiyallâhü anh) şöyle dedi: Ben, Resûlullah'dan (sallallâhü aleyhi ve sellem) şu buyruğu işittim: **"Hacamat olmak aç karnına daha faydalıdır. Hacamat olmak aklı ve hıfzetme (ezberleme) gücünü arttırır. Hâfız olanın da hıfzetmek kabiliyetini kuvvetlendirir. Artık kim hacamat olmak isterse Allah'ın ismini anarak perşembe günü hacamat olsun "** (İbn Mâce, Kitâbu't-Tıb, 22). İbn Hacer Buhârî şerhindeki Hacamat bölümünde özetle şu bilgiyi verir: Buhârî, Sahihinde **"Hangi saat hacamat olur" başlığı altında bir bâb açmış ve burada Ebû Mûsa'nın geceleyin hacamat olduğuna dair bir eseri ile Hz. Peygamberin (sallallâhü aleyhi ve sellem) oruçlu iken hacamat olduğuna dair İbn Abbâs'ın (radiyallâhü anh) bir hadîsini rivayet etmiştir.**

İbn Hacer bununla ilgili olarak şöyle der: Hacamat olmak için uygun vakitler hakkında birkaç hadis vârit olmuş ise de hiçbiri Buhârî'nin söz konusu ettiği şarta uygun değildi. Bana öyle geliyor ki: Buhârî hacamat işinin ihtiyaç olduğu zaman yapılabileceğine ve bunun belirli bir vakte bağlı olmadığına işaret etmek istemiştir. Çünkü hacamat işinin geceleyin yapıldığını ve Hz. Peygamberin (sallallâhü aleyhi ve sellem) oruçlu iken hacamat olduğuna dair hadîsi rivayet etmiştir. Hacamatın yani kan aldırmanın insan sağlığına birçok katkıda bulunduğu

tıbbî bir gerçeğe dayanır. Özellikle bazı deri hastalıklarının tedavisinde hacamatın faydası görülmüştür.

KAN ALDIRMAK

Tıbbı Nebevi ‘de kan aldırma işlemi alınan kanın bir başka hastaya verilmesi ile değil tamamen sağlık amaçlı olarak yapılmaktadır. Kan aldırma işlemine hacamat denir. Kan vücuttan çıktığında yerine plazma adı verilen bir vücut sıvısı geçecek ve kanın sulanması sağlanmış olacaktır. Akışkanlık özelliği artan kanın aynı zamanda çevredeki, beyin ve karaciğerdeki dolaşımı da düzelmiş olacaktır.

Kanın Alınma Şekilleri

Deri hafifçe bir neşter ile çizilir ve üzerine ağzı geniş bir cam kavanoz (eskiden bu işlem için boynuz kullanılırmış) kapatılarak emici gücün etkisi oluşturulur ve kirli kan vücuttan çıkarılır. Bu yöntem vücudun değişik yerlerine uygulanılmakta ve hasta organa yakın yerler özellikle tercih edilmektedir. Örneğin peygamberimiz baş ağrısından dolayı alnının her iki yanından zehirlenmeden dolayı her iki omuz başı arasından, topuğundaki bir incinmeden dolayı da ayağının üzerinden kan aldırmıştır. (E. Davud Tıp H. 3859. 3860, Tirmizi Tıp H. 2052, İ. Mace Tıp H. 3484. 3484 Kan Aldırmanın Faydaları

İkinci kan aldırma yöntemi ise ön kolun üst kısmından girilerek direkt damardan alınmasıdır. Genel kan dolaşımından alınan bu kan derin vücut dokularındaki kirlenmiş kanın dışarıya çıkmasını sağlamaktadır.

Peygamber Efendimiz (Sallallahü aleyhi ve sellem) Hadis-i Şerif'de "Mirac'dan inerken hangi Melek cemaatine rastlasam. Ey Muhammed (Sallallahü aleyhi ve sellem)! Ümmetine hacamat olmalarını emret! dediler." buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz (Sallallahü aleyhi ve sellem) hayber'de zehirli koyun buduyla zehirlenildiği zaman, Cebrail Aleyhisselâm kendisine hemen kafasının arkasından hacamat yaptırmasını söylemiştir.

"Hacamat her hastalığa faydalıdır, uyanık olun hacamat olun."

Kafadan hacamat olmak; delilik, cüzzam, gece körlüğü, alaca, başağrısı, diş, göz, kulak gibi hastalıklara ve daha birçok hastalığa şifadır. **"Kafadan hacamat olmak her hastalığın ilacıdır"** Hadis-i Şerif

Hacamat 70 hastalığa şifadır.

Bunlardan bazıları; Kanser, cüzzam, delilik, alaca hastalığı,kısırlık ve daha bir çok hastalık. Kanser olup ameliyat olması gereken bir kişide, hacamattan sonra kanser kütlesinin yok olduğu görülmüştür. Hacamatta kanserden kısırlığa kadar birçok hastalığa şifa vardır.

Hacamat iki türlü amaç için olur bunlar; 1-Korunma 2-Tedavi (Tedavi amaçlı olduğu zaman,mevsim ve ayın günleri gözetilmez, ancak haftanın günleri gözetilmeye çalışılır.)

Hacamatın faydası akılla bilinebilecek bir şey değildir, nakille bilinir. Hacamatın faydalı olduğu yaşlar, 2 yaş ile 60 yaş arasıdır.

Kadınların adet nedeniyle hacamata ihtiyacı yoktur görüşü yanlıştır. Adet şifayı gerektirmez, şifa için hacamat olmaları gerekmektedir. Efendimiz'in (Sallallahü aleyhi ve sellem) hanımları

hacamat olmuşlardır. Kendilerine cin musallat olan kadınlara hacamat yapıldığı takdirde 6 ay cinler yaklaşamıyor.

Ayın 11 sinde hacamat olmanın 1 senelik şifası. Hacamatta derinin altındaki uyuşuk kan alınıyor. Damardan kan vermekte faydalıdır ancak Efendimiz(Sallallahü aleyhi ve sellem) ve Selef bunu yapmamışlardır.

Büyük alimler 3 ayda bir hacamat olurlardı. Hacamat 1 inden 14 üne kadar mekruh olur(faydasız).Hacamat yapılmadan önce kiraz yenilmemelidir.(Mümkünse bir ay evvelden itibaren)Hacamat açken yapılacak. Hacamattan evvel en az 8 saat bir şey yenmeyecek... Ayın 17 nci günü Salı gününe denk gelirse hacamat olunabilir bu da çok faydalıdır. (Alimler yapılabileceğini uygun görmüşler)

Hacamat esnasında Ayet-el Kûrsi'nin olunması, hacamatın faydasını iki katına çıkarır. (7 kere okunması gerektiğini söyleyenler vardır.)

Şeytanın vesveselerine karşı kalbin arkasından yapılan hacamat çok faydalıdır. 50 senelik kökleşmiş büyünün, hacamatla kaldırıldığı rivayeti vardır.

Çift uzuvlarda hacamat faydalıdır.(İki diz, iki ayak gibi...)

Kansızlık, şeker ve kan hastalıklarından birisi bulunan kişiler doktorun izniyle ve usta bir hacamatçıya en uygun yerden en fazla 1 kere hacamat olmalı...

Bir insan bünyesine, dayanıklılığına ve vücudunun kan oranının azlığına yada çokluğuna göre 1 yerinden, 8 yerine kadar aynı anda hacamat olabilir.

Bir kere hacamat olan bir kişi bir daha hacamat olması için en az 1 ay, ortalama 3 ay geçmesi gerekir. Hacamattan sonra tuzlu, süt ürünleri ve hayvani şeyler yememeli, 1 gün önce 3 gün sonrasına kadar cimâ yapılmamalıdır.Hacamat gününe ve şartlarına uyulmazsa şifa değil hastalığa sebep olur...Hacamatçı işini ehli olmalı ve Hacamat yapılacak yerleri çok iyi bilmelidir.Hangi hastalık için nereden hacamat olunacağını hacamatçı bilmeyebilir. Bunu açıklayan kitaplar vardır, o kitaplara bakarak öğrenilmeli ve oralardan hacamat olunmalıdır.

Hacamat yaptırırken başta Sünneti Seniyye sonra da mesela şifasını istediğiniz hastalığa şifa yada zahiri ve Batını hastalıklardan korunma niyetiyle yapılırsa daha iyi olur.

EN FAYDALI YERLER

-En faydalı yerKâhildir (İki kürek arasının 10 cm üstü).

-Sonra Ehdeayn (2 kulak arkası).

-Sonra kalbin arkasıdır

En Uygun Zaman

Hacamat sıcaklar bastırdığı zaman yapılır. Sıcaklar bastırdığı zaman ilkbaharın sonu, kiraz çıktığı zaman Mayıs-Haziran aylarıdır. (Hacamat oluncaya kadar kiraz yenilmemelidir.Bir ay evvelden hacamat yapılacak zamana kadar yenilmese iyi olur.) "Sıcak şiddetlendiği zaman zaman hacamat ile yardım isteyin" Hadis-i Şerif

AYIN HANGİ GÜNLERİNDE YAPILMALI:

(Hacamat Hicri ayın günlerine göre yapılır) Her ayda hacamat olabileceğin 4 gün vardır o geçti mi, diğer ay beklenecek. Hacamat gökteki ayın (HİCRİ) 17-19-21-15 nci günlerinde yapılmalıdır. En faydalısı 17 nci gündür. Hacamat ayın ilk günlerinden 14'üne kadar(gökteki ayın büyüme günlerinde) faydalı değildir. 15 inden 21 ine kadar(Hicri ve tek günlerde) günlerde faydalıdır. 22 sinden 30 una kadar ay küçük olduğu için bedenler zayıf olur ve çıkarı kan az olacağından faydası az olur(Bunun içindir ki ameliyatlar mümkünse ayın 14 ünden sonra yapılmalıdır.Bunun için denilmiştir ki; Kesilmesi istenen bir iş, ay küçülürken, yani 14 ünden 30 una kadar yapılmalı-Devam etmesi istenen bir iş de ay büyürken yani 1 inden 14 üne kadar yapılmalı. Mümkünse devam etmesi istenen bir işe ayın ilk çarşambası başlanmalı.-Bununla beraber ayın 1 inde ortasından ve sonunda bir işe başlama-Marifetname). Hadis-i Şeriflerde, tekli günler tavsiye edilmiştir. Bu günler içinde en çok faydalı olduğu gün ayın (Hicri) 17 nci günüdür. Ondan sonra (Hicri) 19, ondan sonra (Hicri)21, ondan sonra (Hicri) 15 nci gündür.

HAFTANIN HANGİ GÜNLERİNDE YAPILMALI

Hacamat PAZARTESİ günü yapılmalıdır. Hakkında teşvik olup yasak olmayan tek gün pazartesidir. Haftanın üç günü hakkında hem teşvik edici, hem de yasaklayıcı Hadis-i Şerifler vardır. Eğer Pazartesi günü mümkün olmazsa, bu üç günde hacamat olunabilir. Bu günler; PAZAR, SALI, PERŞEMBE (Salı günü ayın, hicri 17'nci gününe gelirse hacamat için çok uygundur.)

Haftanın üç günü hakkında teşvik olmayıp sadece yasaklayıcı Hadis-i Şerifler vardır. Bu üç günde yasak günlerdir; ÇARŞAMBA, CUMA, CUMARTESİ (Bu günlerde ameliyat, mümkünse yapılmamalıdır.) BU GÜNLERDE KESİNLİKLE HACAMAT OLMAMALIDIR. Hadis-i Şerifte "Kim Çarşamba veya Cumartesi günü hacamat olurda bedeninde alaca hastalığı görürse, sadece kendini kınasın.", "Cuma günü bir saat vardır, kim o saatte hacamat olursa mutlaka ölür.", "Cuma, Cumartesi, Pazar günleri hacamat olmaktan kaçının."

ŞÜPHELİ GÜNLER

Haftanın üç günü ise hem yasaklanmış, hem teşvik edilmiştir. Bunlar; PAZAR, SALI, PERŞEMBE günleridir. Eğer Pazartesi(Pazartesi en faydalı gündür) hacamat olmak mümkün olmaz ise bu günlerde olunabilir. Hadis-i Şerifler; "Kim Perşembe günü Hacamat olurda o gün hastalanırsa,o hastalıkta ölür.", "Salı günü kan günüdür, o günde bir saat vardır ki o saatte kanama kesilmez."

GÜNÜN HANGİ SAATİNDE YAPILMALI

En faydalısı güneş doğduktan 1 saat geçtikten sonraki 2 saattir(bu 2 saatten sonrada öğlen kerahet vaktine kadarda hacamat yapılabilir), bu mümkün olmazsa öğlen ikindi arası. Bazı bilim adamlarına göre Ay ‘ın çekim kuvveti sadece med ve cezir (gei-git) hadisesi ile sulara değil; ay m zamanda insanlara, hayvanlara, meyvelere, ağ açla ra topraklara, hatta madenlere dahi tesir etmektedir. ‘“Güneşin tesiri harareti ile, ayın tesiri ise rutubeti iledir. ”

[K. Ummal 10/28126 (Benzarve E. Nuaym’dan naklen), İ. Sina Kanun 1/212; Ali Rıza Karabulut Tıbb-ı Nebevi sh. 377]

Ayın ilk yarısında vücutta kan miktarı artmaktadır. Kan miktarının artmış olduğu bu dönemde insanlar kendilerini güçlü ve sağlıklı hissederler. İkinci yarısında ise kan miktarı azalır. Bu

dönemde ise zayıflık hisseden insanların ağrıları artar. Daha geç iyileşirler. Kan dolaşımları ve bağışıklık sistemleri zayıflamıştır.

“ Ayın ilk yarısında (Dolunay halinde) hararetle, rutubetin artmasından dolayı, damarlardaki kan çoğalır. Ayrıca dolaşımdaki kanın hızında da artma meydana gelir. Cinsel istekte kuvvetlenme olur. Yapılan araştırmalara göre bu dönemde ayın 11-21. günlerinde işlenen suçlar ve cinayetlerde belirgin artışlar olduğu tespit edilmiştir. Bu günlerde ayın cazibesi vücuttaki kanın hareketlenmesine ve vücudun dinç olmasına tesir ettiğinden dolayı kişiyi suç işlemeye müsait bir hale getirdiği gibi, sinir sistemine de tesir etmektedir (14)

Eğer insan vücudundaki kan hücreleri yanyana dizilecek olsaydı, 96.500 km'lik bir şerit oluşturacaklardı, yani dünyanın çevresini 2 kez dolaşmaya yeterli bir uzunlukta olacaklardı. Minik bir kan damlasının %50'sinde, 5 milyon alyuvar, 10 bin akyuvar ve 250 bin trombosit vardır. Diğer yarısını ise plazma teşkil eder.

Bir akyuvarın kalbinizden başınıza gidip gelmesi yaklaşık 10 sn, ayak baş parmağınıza gidip gelmesi ise yaklaşık 1 dakika sürer. Bir gün içinde bu akyuvar vücutta binden fazla tur yapar. Akyuvarlar saniyede 1.2 milyon tane olmak üzere kemik iliğinde yaratılır. Bir ömür boyunca buralarda yaklaşık yarım ton akyuvar yaratılır.

Eskiden beri hacamatın her türlü rahatsızlığa iyi geldiği düşünülmektedir. Frederick, savaşlarda sinirlerini yumuşatmak için hacamat yaptırırdı. XIII. Louis ise 6 ay içinde 47 hacamat yaptırmıştı. "Ölüm hariç her hastalığın ilacı vardır"

İlaç üç türlüdür:

Birinci kısm ilaçların tesiri, faydası katidir, meydandadır. Ekmeğin açlığı, suyun susuzluğu gidermesi böyledir. Ölmeyecek kadar ve namazı ayakda kılabilecek kadar yemek, içmek farzdır. Bu kadar yememek büyük günahdır. Faydası kat'i olan ilaçları kullanmak farz olmaktadır. Tesiri kati olan sebeblere yapışmanın vacib bunları kullanmayıp zarar görmek günahtır. Tesiri muhakkak olan bu gibi ilaçları kullanmamak tevekkül değil, ahmaklıktır ve haramtır.

İkinci kısım ilaçların tesiri kati olmadığı gibi, zan ile de değildir. Fayda ihtimali vardır. Fen yolu ile tecrübe edilmemiş maddeler ve Kur'an-ı kerimden olmayan, manasız yazılar kullanmak ve ateşle dağlamak ve uğurlu sanarak kullanılan şeyler böyledir. Tevekkül etmek için, bunları kullanmamak lazımdır. Peygamber efendimiz, bunları kullanmak, sebeblere fazla düşkün olmak alametidir, buyurdu.

Üçüncü kısım ilaçlar, birinci ve ikinci kısm arasında olanlardır. Bunların faydaları hadisle sabittir, Damardan kan alma, deriden hacamat yapmak, müshil almak, Bazan bunları kullanmamak daha iyi olur. Peygamberimiz, "Arabi ayın onyedinci veya ondokuzuncu veya yirmibirinci günleri hacamat olunuz ki, kan artarsa (ya'ni tansiyon yükselirse), ölüme sebeb olur" buyurdu. Bir defasında da "Allahü teâlânın ölüme sebeb yapdığı hastalıklardan birisi, kanın artmasıdır" buyurdu.

Peygamberimiz, Sa'd bin Mu'az için, fasd yani damardan kan aldırmasını emir buyurmuştu. Hazret-i Alinin mübarek gözü ağrıdığı zaman da, taze hurma yememesini, pancar yaprağı, yoğurt ve pişmiş arpa yemesini söyledi. Peygamberimiz, her gece sürme sürerdi. Her ay hacamat olurdu. Vahy geldiği zaman, mübarek başı ağrırdı. Mübarek başına kına bağlardı.

Bir yeri yara olsa, oraya kına kordu. Bir şey bulunmadığı zaman, temiz toprak tozu ekerdi. Daha nice ilaç kullanmıştır.

Hacamat, eskiden nasıl yapılıyordu?

Kağıtlar yakılıyor. Neşterle çizikler atılıyor. Bardaklar bel yada başa vakumlanıyor. Binlerce yıldır kullanılan bir tedavi yöntemi... Alternatif tıpta geniş bir yer bulan bu tedavinin adı: Hacamat

Hacamat İslam ülkelerinde çok yaygın. Ama Çin'den Almanya'ya – Malezya'dan Kanada ve Avustralya'ya kadar bütün dünyada kullanılan alternatif bir tedavi yöntemi... Hacamat genellikle kulak arkası ve sırta yapılıyor. Tedavinin ilk aşaması traş... Traşın ardından işlem başlıyor. Devreye, ateş, bardak ve neşter giriyor. Hacamat tedavisinin Medine'de kullanımıyla ilgili bilgiler veren Dr. Mehmet Kocabaş, "hacamat"yani kan alma hadisesinin Medine'de çok popüler olduğunu, en aliminden en cahiline kadar her hastalıklarını genellikle "hacamat" yöntemiyle tedavi ettirdiklerini söylüyor.

Türkiye'de bu tedavi yöntemi Sağlık Bakanlığı tarafından tanınmadığı için ehil olmayan kişiler tarafından sağlıksız ortamlarda yapılıyor.

Hacamatla tedavi

Önce, bardak vb. den oluşan kupa kan alınacak yere vuruluyor, orayı havasız bırakıp uyuşturuluyor. Aynı yeri neşterle et ile deri arasını 2 veya 3 milim çiziliyor. Sonra kupayı neşterlenen yere tekrar vuruluyor. Kılcal damarlardan kan gelmeye başlıyor. Bunu genellikle üç defa tekrarlanıyor. Tedavi 20-25 dakika sürüyor. Ortalama 300-350 gram kadar kan çıkarılıyor.

Hacamatla tedavi olunan hastalıklar..

Hacamat kan ile alakalı bir işlem olduğu için kan da insan bir bölgeye tesir etme imkanı vardır. Bununla beraber vücuttaki kirli kanı almakla kandaki toksinler, kolestrol ve kullandığımız ilaçlardan dolayı kanda bulunan ve bize zarar veren maddeler tehlikesiz bir şekilde vücuttan uzaklaştırılır.

Hacamat ile insanlar; anında tesir gösteren, emin, tehlikesiz, yan tesirsiz ve ucuz bir şekilde tedavi olma imkanı bulurlar.

Bununla beraber hacamatla tedavi olunan hastalıkların bazıları şunlardır.

*Baş ağrısı, yarım baş ağrısı ve sinuzit,

*Tembellik, uyku fazlalığı,

*Yüksek tansiyon ve şeker hastalığı,

*Prostat ve cinsel zayıflık,

*Sırt ağrısı, bel ağrısı (lumbago), işiaz, diz ağrısı, yanlarda uyuşukluk,

*Hormon bozzukluğu,

*Yumurtalık hastalıkları,

*Buna benzer bir çok kadın hastalığı.

Hacamat hangi hallerde yapılmaz

*Hacamat çok ihtiyar ve zayıf kişilerde,

*Kalp Yetmezliği olanlarda,

*Bir yeri kesildiğinde kanı durmayan kişilerde,

*Hamilelerde,

*Aşırı kansız kişilerde *AİDS HİV

*Tansiyonu çok düşük olan kişilerde *Küçük çocuklarda

*Çok hassas ve korkan kişilerde kanlı hacamat yapılmamamasın tavsiye olunur, duruma göre kansız hacamat tatbik olunur

SAYGINLIK SATIRLARDAN ÇIKMALI

“Saygınlık ” diye başladı cümleye.

Bilmeden mi

kullandığı bu kelime

aslında lugatında

misafirdi.

Yanlışlıkla dökülmüştü dudaklarından

Bu yaşadığı devrin ona layık görmediği şeydi.

Kim neye layıktır?

bilemezdi ki insan.

Aldığın nefes bile

çekme içine derse

o gün ölümden kaçacak mıydı?

Neye layıktır bu bedenler

bir avuç toprak olacaksa

bilemez mi mertebesini..

Saf dışı kalsın bazı kelimeler

sırf bu yüzden.

Sorgulayan tavrımız bir sebepse.

Ve insanoğlu kendini bir yerlerde

aramaya böyle başlayacaksa.

satırlara layık olmalı da..

Bilengül Şiğra

KÜRT SORUNUNUN ARKAYÜZÜ: TÜRKLERİ VE DOLAYISIYLA MÜSLÜMANLARI YOK ETMEKTİR

Türkler, diğer milletlere nisbetle elbette bir adım öndedirler. Bu gerçeği, târihleri, târih boyunca taşıdıkları misyon ve îfâ ettikleri hizmetler açıkça ortaya koyar. Ancak, yine Türkler târihin hiçbir döneminde pür kavmiyet dâvâsı gütmediler. İdâreleri altındaki etnik unsurları kendilerinden ayrı tutmadılar; onların çocuklarını en yüksek makamlara getirmekten gocunmadılar; onlarla aralarına kalın duvarlar örmediler. Bir Acemi, bir Sırp'ı, bir Hırvat'ı, bir Arnavut'u, bir Rum'u sultanlarının hemen altındaki makamlara getirmekten çekinmediler; Türklüklerine, Kürtlüklerine, Çezkezliklerine, Gürcülüklerine, Boşnaklıklarına, Rumluklarına, Ermeniliklerine veyâ başka kimlikliklerine bakmayı akıllarına getirmeden, onları paşa, vezir, bakan, başbakan, cumhurbaşkanı olarak görmeyi anormal bulmadılar; kucaklarını ve evlerini her etnik kökten insana açmaktan kaçınmadılar. Türkler ve Türk milliyetçileri kavmiyetçilik, ırkçılık, kafatasçılık dâvâsı gütselerdi, bunların hiç birisini yapmazlardı. Türkler, Türklüğü bir kan dâvâsı olarak değil, kültürel bir zemîn olarak gördüler. **Durum bu olduğuna göre, bu derece cihan-şümûl ve insânî bakan, bu ölçü de müsâmakâr davranan bir milletin adıyla, diliyle, milliyetiyle, kültürüyle oynamak, tek kelimeyle nankörlük olur.**

Fahri Unan, Sh:28, Türk Yurdu • Nisan 2013 • Sayı: 308

11 EYLÜL'ÜN GERÇEK YÜZÜ

[Araplar İslâm-ı temsil etmekte başarılı olamadılar. Amerika'nın tertiplediği 11 Eylül hadisesi İslâm'ın temsil cephesini Türklerden alıp Araplara vermek için yapılan bir komplo idi. Ancak Arap baharı denilen sahte rüzgârın sonuçları da bu imajı yıktı. Ayrıca Suriye -Şam Meselesi ve dolayısıyla Kürt Sorunu yine herşeyin merkezinde ve İslâm-ı temsil hüviyetine Türklerden başkasının sahip olmadığını gösterdi. Bu Allah Teâlâ'nın gerçek hakikatidir. İhramcızâde İsmail Hakkı]

Ali Usta şöyle anlatmaktadır:

"Yunan harbi sırasında, memleketteki harb hali ve harbin sonu, İslamiyet'in durumu sohbet konusuydu. Şeyh Şerâfeddin kaddesellâhü sırrahu'l azîz Efendi'ye:

- Müslümanların ve memleketin sonu ne olacak, hazret?' diye sordum. Bu soruya karşılık Şeyh Şerâfeddin, Hz. Ali kerremallâhü vecheden bir kıssa anlatarak buyurdu ki:

"- Bir gün, Hz. Ali'ye kendisi ile birlikte muharebe edenlerden biri bu muharebe esnasında, "Böyle fitne içinde bu işin sonu ne olacak?" diye sormuş. O da:

"Din kıyamete kadar bakidir." dedikten sonra bir müddet başını önüne eğmiş, öylece kalmış. Hatta, etrafındakiler 'uyudu' zannetmişler. Neden sonra Hz. Ali kerremallâhü veche başını kaldırıp 3 defa **'Ni'mel Etrak, Ni'mel Etrak, Ni'mel Etrak..' "Güzel Türkler" "Güzel Türkler" "Güzel Türkler"** dedikten sonra **'Din Türkler elinde kalacak, Türkler ile yücelecek ve kıyamete kadar baki kalacak',** demiş, buyurdular."

DEÜİFD, *XXVII/2008, ss. 91-106*

TÜRKLERİNDİNİNDEN HİLALİN GÖLGESİNE *VEYA KİBİRDEN KORKUYA: 1896 VE 1995 AMERİKA'SINDAN İKİ FARKLI İSLAM ALGISI*

Bekir Zakir ÇOBAN 192

ÖZET

Batı Hıristiyanlığında İslam, neredeyse ortaya çıkışından itibaren korku ve sapkınlıkla özdeşleştirilmiştir. Diğer taraftan müslümanları "kurtarmak" her zaman hıristiyan misyonerler için önlenemez bir tutkudur. Bu, hangi tarafı ağır bastığı çok açık olmayan bir çelişkidir. Elbette mesele sadece inanç da değildir, işin önemli bir siyasî tarafı vardır. Bu makalenin amacı, Batı'daki İslam imajı ile ilgili kısa bir girişten sonra, iki protestan misyonerin, 1896'da E.M. Wherry'nin ve yaklaşık yüz yıl sonra Ron Peck'in, İslam ve müslümanlarla ilgili yazdıkları üzerine bir karşılaştırma yapmak ve bu iki metni çeşitli açılardan değerlendirmektir.

Anahtar terimler: Hıristiyanlık, İslam İmgesi, Türk İmgesi, Protestanlık, Misyonerlik.

From **The Religion of the Turk** to **Shadow of the Crescent** or from Arrogance to Fear: Two Different Perception of Islam in U.S.A., from 1896 to 1995

ABSTRACT

In the Western Christianity Islam has been identified with horror and heresy almost since its emergence. On the other hand, for the Christian missionaries it is an irrepressible passion to "save" the muslims. This is a contrast in which it is not obvious which side predominates. By all means the matter is not only related to faith, but also it has an important political aspect. The aim of this article, after a short introduction about the image of Islam in the West, to make a comparison between the writings of two protestant missionaries, E.M. Wherry's in 1896 and circa a hundred year after Ron Peck's, about Islam and muslims, and to comment them from different point of views.

Key terms: Christianity, Image of Islam, Image of Turk, Protestantism, Christian Missionaries.

GİRİŞ

Her topluluğun veya kültürün, en azından kendi kimliğini tanımlamak açısından bir "öteki"ne ihtiyaç duyduğu bir vakıadır. Toplumlar ister istemez "ötekiler" ile ilgili çeşitli imgeler oluştururlar. Hatta bazılarına göre, bir ülke ya da toplumda başka ülke ya da topluluklarla ilgili iki tür imge vardır. Bunlardan biri belirli dönemlerdeki karşılıklı ilişkilerin mahiyetine göre oluşan "ortamsal" veya "konjonktürel" imge; diğeri ise kolektif bilinçte yer etmiş ve süreklilik arzeden "asıl imge"dir. Birincisi zamana göre değişkenlik gösterdiğinden, mühim olan "asıl imge"nin niteliğidir.[193]

Bu açıdan baktığımızda "İslamofobi" yeni bir olgu değildir. Sadece eskiden beri var olan "asıl imge"nin bir yansımasıdır. Zira günümüzde, özellikle Avrupa'nın çeşitli meydanlarında, **"müslümanları istemiyoruz"** nutukları atan siyasetçiler yalnızca, yüzyıllardır var olan fakat modern dönemlerde akademik ve diplomatik üslup icabı açıkça dile getirilmeyen bir hissiyatın sözcüleridir. Dolayısıyla, Batı'da yaşayan bazı müslümanlar bu kültürdeki İslam ve müslüman imajının yanlışlığından yakınırken, aslında eskiden beri var olan kötü imajın devam ettirilmesi eğiliminden şikayet etmektedirler.[194] Ülkemizde ise konu

hem Türk hem İslam imajı ile alakalıdır. Zira Türkler, İslam ve müslümanlarla ilgili imajın en önemli parçasından biri, hatta tarihe bakıldığında uzun bir dönem yegane temsilcisidir.[195] Bundan dolayı, günümüzde sıkça telaffuz edilen **"Türkiye'nin AB ile ilişkileri kendine özgüdür ve kültürel boyut dikkate alınmadan açıklanamaz"**[196] şeklindeki cümlelerin asıl anlamı şudur:

> "Temel sorun Türkiye'nin müslüman, ve hıristiyan Avrupalıların gözünde de İslamla özdeşleşmiş bir ülke olmasıdır."

Müslümanlar ve hıristiyanlar ilk karşılaşmalarından itibaren birbirleri ile ilgili bir takım imgeler oluşturmuşlardır. Bunların yaygınlaşmasında ise polemik tarzında kaleme alınmış metinlerin büyük etkisi olmuştur. Bu metinler teknik/dinî bazı tartışmalar yanında duygusal nitelemeler de içermektedir ve çoğu zaman doğru ve sağlıklı bilgiler vermekten uzaktırlar. Özellikle, İslamiyetle karşılaşan ilk önemli hıristiyan devlet olan Bizans'ta kaleme alınan ilk metinlerde İslam çoğunlukla, **"sapkın bir Hıristiyan mezhebi", "deccalın öncüsü bir felaket";** müslümanlar da "Khobar (Kâbe)" adında bir taşa tapınan veya "metalden" bir Tanrıya inanan, "kafir" ve "putperest"ler olarak tanımlanmışlardır.[197] Ortaçağ boyunca bu dinin çıkış yeri olan Ortadoğu'dan Batıya doğru gittikçe İslamiyet hakkındaki tasvirler daha da garipleşmiştir. Mesela, Avrupa'daki bir inanışa göre "sapkın" bir inancın kurucusu olan Muhammed'i, önceleri onun müritleri olan fakat sonra ona isyan eden Türkler öldürmüştür.[198] Zaman içerisinde hıristiyanların İslam hakkındaki bilgilerinde bir artış söz konusu olmuşsa da "asıl imge"de köklü bir değişiklik meydana gelmemiştir. Ortaçağdan, Rönesans ve Reform'a, hatta modern zamanlara kadar mensupları "saracen ", "Türk" veya "Müslüman (Mohammedan)" olarak adlandırılsın, İslam Batı Hıristiyanlığının zihin dünyasında "korku" ve "sapkınlık"la özdeşleştirilmiştir.[199] Dönemsel olarak bazı değişimler yaşanmışsa da, bunlar sadece "asıl" ve "birincil" düşman olma özelliğinden daha tâli bir pozisyona geçme şeklinde tezahür etmiştir.[200] Bir başka açıdan ise "öteki" olarak müslüman ve Türk imgesi Avrupa kimliğinin oluşmasındaki önemli etkenlerden biridir. Hatta İslamın yükselişi ile "Avrupa" ve "Avrupalılık" kavramlarının yaygınlaşmasın arasında bir paralellik söz konusudur.[201]

Tüm bunlarla birlikte, meseleye teolojik bir açıdan bakıldığında, aslında hıristiyanlar için paradoksal bir durum söz konusudur. Zira hıristiyan için "öteki" aynı zamanda kazanmak, hıristiyanlaştırmak istediği bir hedef kitledir. Yani müslümanlar bir yandan "öteki" veya "düşman", diğer taraftan ise "ulaşılması" ya da "kurtarılması" gereken insanlardır. Bizim burada ele alacağımız iki metin işte bu açıdan ilginçtir. Çünkü bunlardan biri 1800'lerin diğeri 1900'lerin sonunda kaleme alınmıştır ve özellikle müslümanlara yönelik faaliyet gösteren, Protestan geleneğe mensup iki Amerikalı misyonere aittir. Üstelik her iki metin de müslümanlarla iletişim kuracak hıristiyanlara İslam dini ve mensupları ile ilgili bilgi verme amacındadır. Bunlar akademik çalışmalar değildir, bir bakıma propaganda amaçlı malzemeler olarak görülebilir. Fakat etkilerinin akademik eserlerden daha fazla olduğu aşikardır. Zira bu tür metinler hem daha kolay okuna- bilmekte hem de çok daha fazla sayıda insana ulaşmaktadır. Bunun yanında "bilimsel" eserlerdeki akademik nezaketin örttüğü pek çok düşünceyi açık ve net bir biçimde ifade ettiklerinden, konumuz açısından önemli bir avantaj sunmaktadırlar. Ayrıca bu iki metin sadece misyonerlerin İslam veya müslümanlar hakkındaki düşüncelerini dile getirmekle kalmamakta, aynı zamanda misyonerlik-siyaset ilişkisi, dinî tolerans vb. gibi günümüzde sıkça tartışma konusu olan meseleler hakkında da değerlendirmelere yer vermektedir. Bir başka açıdan ise bu iki metin 19. yüzyıldan 20. yüzyıla, hakim Batı hıristiyan kültürünün İslam ve Müslüman algısında nasıl

bir değişiklik olduğunu göstermektedir. Zira 19. yüzyıl sonundaki kendinden eminlik ve üstünlük anlayışı yaklaşık bir yüzyıl sonra yerini endişeye bırakmıştır. Bununla birlikte bu çalışmanın amacı apoloji veya misyonerlik faaliyetlerine yönelik bir eleştiri değildir. Daha ziyade bir zihniyet çözümlemesi yapmak ve yukarıda belirttiğimiz hususlar açısından bir değerlendirme ve karşılaştırmada bulunmaktır.

İslam veya Türklerin Dini

Ele alacağımız ilk metin olan İslam veya Türklerin Dini[202] 1896'da American Tract Society tarafından yayınlanmıştır. Varlığını halen sürdüren bu kuruluş Evangelist içerikli dinî broşürler basmak üzere 1825'te New York'ta kurulmuştur. Tarihi 1830'lara dayanan, Amerika'daki alkol karşıtı hareketin (Temperance Movement) önemli destekçilerinden biridir. 1816'da kurulan ve yılda yaklaşık beş milyon İncil dağıtan American Bible Society ile de yakın ilişkisi vardır.[203] Kitabın yazarı E.M. Wherry ise uzun yıllar (Our Missions in Indiada belirttiğine göre 58 yıl) İslam topraklarında ve özellikle Hindistan'da eşiyle birlikte misyonerlik yapmış bir protestandır. Amerika'daki Presbiteryen Kilisesi'ne bağlı olarak çalışmıştır. İslam dini ve müslüman ülkelerdeki misyonerlik faaliyetleri konusunda önemli çalışmaları bulunmaktadır. Dört ciltlik bir Kur'an tefsiri[204] ve Hindistan'daki misyonerlik faaliyetlerini anlattığı bir eseri[205] yanında, 1893 ve 1911 yıllarında Amerika'da gerçekleştirilen Dünya Misyonerler Kongresi'nde sunulan tebliğlerin basıldığı iki eserin de editörlüğünü yapmıştır.[206] Bizzat kendisinin belirttiğine göre, burada ele alacağımız eserinin yazılış amacı da müslümanlara yönelik çalışacak misyonerlere bu din ve inanırları hakkında bilgi vermektir.[207]

Wherry, İslam veya Türklerin Dinine o dönemde Doğu Anadolu'da Ermenilerin maruz kaldığı "acıklı" olayları anlatarak başlar. Çizdiği tabloya göre bu bölgede (Elazığ, Malatya, Harput ve Arapkir gibi yerleri özellikle belirtmektedir) erkekler ve kadınlar hunharca öldürülmüş, genç kızlar haremlere kapatılmıştır.[208] Bu olayları müslümanlardaki "cihad" anlayışına bağlayan yazarın ileriki sayfalarda anlattığı "dokunaklı" hikayeye göre Türkler ve Kürtler Ermenilerin evlerini, kiliselerini, dükkanlarını ve okullarını yakıp yıkmışlar; kadınları ve kızları cariye olarak alıkoymuşlar, bu onursuzluğa dayanamayan bazları ise intihar etmiştir.[209]

Kitabın isminden de anlaşılacağı üzere Türklerle İslamiyet'i özdeşleştiren Wherry, İstanbul'daki "hasta adam"ın ölecekmiş gibi görünmesine aldanmamak lazım geldiğini, zira tarihe bakıldığında Türklerin pek çok kez mucizeler gösterdiğini unutmamak gerektiğini ifade eder. Ona göre Türklerin karakterini anlamanın yolu, onların dinini anlamaktan geçmektedir.[210] Bunun yanında bir başka açıdan Türklere özel bir önem vermektedir yazar. Tanrı, gerektiğinde amaçları için onları kullanmaktadır. Reform'un başarıya ulaşmasında İstanbul'daki Türk- lerin etkisi unutulmamalıdır.[211]

Yazarın teorik olarak İslam dini hakkında verdiği bilgiler ise -bazı çarpıtmalara rağmen- uzmanlık gerektirecek derecede ayrıntılıdır. Başta "edille-i şer'iyye" olarak bilinen dinî deliller hakkında bilgi vermekte ve bunlardan her birini açıklamaktadır. Bunlardan en fazla üzerinde durduğu "Kitap", yani Kuran-ı Kerim'dir. Kuran'ın isimleri, Levh-i Mahfuz, ilk vahiy, vahyin geliş şekilleri, sebeb-i nüzul, Mekkî ve Medenî sureler arasındaki üslup farkı, Yahudi ve Hıristiyanlara karşı tavır, peygamberin vefatının ardından Kuran'ın Mushaf haline getiriliş süreci, surelerin tertibi gibi konularda kısa bilgiler vermektedir.[212] Kur'an içerisinde

Fatiha suresinin ise yazara göre ayrı bir yeri vardır. Bu sureyi "Kuran'ın sanatsal açıdan en güzel değil belki ama anlam olarak en vurucu parçası" olarak nitelemektedir.[213] Onun dışında Kuran tümüyle bizatihî çok etkili bir kitaptır ve onun etkili yapan iki temel özellik ise dil ve üslup açısından harikulade oluşu ve içerdiği hakikat, yani insanın kurtuluş için Tanrı'ya muhtaç olduğu fikridir.[214] Bununla birlikte ancak kıyas konusunda İslam'da akıl ile karşılaşıldığını, bu yüzden de İslam düşüncesinin dogmatik ve değişime kapalı bir sistem olduğunu iddia etmektedir.[215]

Yazar İslam dini ile alakalı, imanın ve İslamın şartları olarak bilinen unsurlar hakkında da bilgi vermekte ve yorumlarda bulunmaktadır. Uygulama ile ilgili verdiği malumatlar daha sınırlıdır. İslamın beş şartı kısaca özetlenmektedir. Fakat -Hz. Ömer'in Hacer-i Esvedle ilgili sözüne atıfta bulunacak kadar- bunların anlamları ve işlevi konusunda da fikir vermekten geri kalmamaktadır.[216] Bununla birlikte, yazar İslamın şartlarına sanki yeni birisini eklemektedir ki, o da "cihad"dır. Cihadı namaz ve oruç gibi her müslümanın sorumlu olduğu bir farz olarak anlatan yazar, bunu sırf dinî amaçla başkalarıyla harb etme (crusade) ile sınırlamaktadır.[217]

İmanın şartları konusunda verdiği bilgiler biraz daha ayrıntılıdır. Anlatımına göre İslamın Tanrısı sadece zât bir Tanrı değildir, aynı zamanda kesin bir tekliğe sahiptir. Dolayısıyla, ne türden olursa olsun bir enkarnasyon inancı kabul edilmediği için, İslam'daki Tanrı inancı ile Hıristiyan teslis doktrininin bağdaşması imkansızdır. Müslümanların Tanrısı merhamet sahibi olsa da, bu onun temel özelliği değildir. O, sevgi değil bir güç Tanrısıdır. Müslümanlar bu Tanrıya sevgiyle değil korkuyla bağlıdır. Birçok müslümanın zihnindekine göre O, insanlarla satranç tahtasında oynar gibi oynar.[218] Müslümanlar Adem, Şit, İdris ve İbrahim'e verilen subufar yanında Musa, Davud ve İsa'ya verilen kitaplara da inanmaktadırlar. Ancak Kuran dışındaki kutsal kitapların tahrif edildiğini kabul ettiklerinden, bir müslüman bu kitaplara inandığını söylediğinde bu, söz konusu kitapların bugünkü biçimlerine inanıyor şeklinde anlaşılmamalıdır.[219] Müslümanlar 144.000 peygamber gelmiş olduğuna inanırlar. Fakat bazıları "ulü'l-a%m ' peygamberlerdir ve müslümanlara göre tüm peygamberler günaha bulaşmıştır. Bunun tek istisnası İsa'dır. İsa bu yönüyle "İslamın günahsız tek peygamberi" özeliğini taşımaktadır.[220] Yazar ayrıca "kıyamet", "mahşer", "hesap günü" gibi kavramların müslümanların zihnini güçlü bir şekilde etkilediğini belirtmektedir. Bu bağlamda kıyametin alametleri, mehdi ve İsa'nın nüzulü gibi konulardan bahsetmektedir. Verdiği örnekler daha ziyade kitabî değil kültürel nitelikte inanışlar olmasına rağmen, yazar bunlardan kesin inançlarmış gibi söz etmektedir. Fakat en dikkat çekici husus, yazarın iman esasları arasında kaderi saymaması ve zamanımızın bazı aklı evvelleri gibi İslam'ı kadercilikle özdeşleştirmek şeklinde bir yanlışa düşmemesidir.[221]

Wherry genel anlamda müslümanlarla ilgili çizdiği portreye ise sıradan bir hıristiyanın gözündeki İslam imajının yanlışlığı ile başlar. Ona göre sıradan bir hıristiyanın gözünde İslam "dünün dini"dir. Muhammed adında bir "sahtekarın uydurduğu bir inançtır. Sıradan hıristiyan kendi inancı ile bu din arasında hiçbir bağlantı görmez. Bu insanların İslam hakkında bilgisi, müslümanların Allah diye bir varlığa inandıkları, çok evliliğe müsaade edildiği ve kâfir saydıklarına karşı dinî bir savaşı benimsedikleri ile sınırlıdır.[222]

Yazar bu önyargıları eleştirir, fakat kendisinin sunduğu İslam ve müslüman portresi de pek farklı değildir. Gerçi az da olsa bazı olumlu ifadelere rastlanır yazdıklarında. Mesela müslümanlar genelde idareleri altındaki hıristiyanlara âlicenaplık göstermiş ve siyasî olarak

aleyhte faaliyet göstermedikleri sürece onların dinine karışılmamıştır.[223] Ayrıca yardımsever ve cömert insanlardır. Hatta yazar, Osmanlı-Rus Savaşı esnasında Afganistan'daki kadınların zinetlerini yardım için Türklere göndermesinden son derece etkilenmiştir.[224] Fakat genel anlamda müslümanlar acınacak halde ve kurtarılmaları gereken insanlardır. "Bu insanlar hem dindar hem bu kadar kötü nasıl olabiliyor?" diye sormaktadır yazar.[225] Kötülüğü de onların dinine bağlamaktadır. Ona göre müslümanlar bugün ahlaken büyük bir çöküntü içerisindedirler. "Hıristiyanlar dinlerine rağmen ahlaksızlığa düşmektedir, müslümanlar ise dinlerinden dolayı."[226]

Wherry'nin anlatımına göre müslümanlar için tüm hıristiyanlar putperesttir ve bu inançta kılıç kutsamıştır.[227] Müslüman din adamları da aşırı kuralcılıktan dolayı İsa zamanındaki Ferisilere benzemektedir. Dinî yorumlar adeta fosilleşmiştir ve kimse bunları değiştirecek güce sahip değildir. Bununla birlikte, sadece Türkiye ve Hindistan'dan Batı ile iletişim kurmuş bazı düşünürler bu dar kalıpçılığı kırma konusunda ümit vermektedir. Bu ümit de bunların dinde bir reform gerçekleştirmeleridir. Bunlar kadının konumu, çok evlilik, kölelik gibi meselelerde geleneksel anlayıştan farklı düşünmektedirler ve ayrıca müslümanlarla hıristiyanların barış içerisinde yaşayabileceklerini savunmaktadırlar. Ama yazar yine de bu temennileri bir rüya olarak görmekte ve gerçekçi bulmamaktadır. Zira "Kuran otorite oldukça müslümanları değiştirmek mümkün değildir."[228] İslam Tanrı'ya teslim olma dinidir. Müslüman kendini Tanrı'ya teslim eden kişidir. O halde bu din, tıpkı Yahudilik ve Hıristiyanlık gibi diğerlerini dışlayan, kendini yegane hakikat gören bir dindir. Bu nedenle zamanımızda, bu iki dinin bir arada yaşayabileceğini ve inançsızlığa karşı beraber mücadele edebileceğini savunanların liberal yorumları "boş bir hayal"dir. Bu iki din uzlaşamaz. "Kutsal Ruh'un kılıcı" ile "İslam'ın kılıcı" karşı karşıyadır. Bunlardan biri diğerine galip gelmelidir.[229]

Yazar o dönem dünyadaki toplam müslüman nüfusunu 200 milyon kişi olarak verir. Osmanlı Sultanı'nın egemenliği altında 40 milyon, Hindistan'da 50 milyon civarında müslüman yaşamaktadır. Diğerleri ise merkezî Asya ve diğer bölgelere dağılmış durumdadırlar. Bununla birlikte yazar Osmanlı halifesinin diğer tüm müslüman nüfus üzerinde bir otoriteye sahip olduğunu ifade etmekte ve bu sayılar dikkate alınmadan "Doğu Sorunu"nun çözülemeyeceğini de eklemektedir.[230] İslam mezhepleri konusunda ise biraz abartılı bir sayı vermekte ve 150'den fazla farklı mezhep bulunduğunu iddia etmektedir.[231] Bununla beraber yazara göre, müslümanların asıl zayıf yanı çeşitli mezheplere ayrılmış olmaları değil, ulusçu özellikleridir ve misyonerlerin kullanabilecekleri en müsait nokta da burasıdır. **Özellikle Osmanlı hakimiyetindeki Arapların bu hassasiyeti kullanılabilirse bunların sultana bağlılığı yok edilebilir ve tıpkı Hindistan ve Mısır gibi, buralar da hıristiyan hakimiyetine girebilir. Bu da "İslamın sağ kolunu kaybetmesi" demektir.[232] Kaldı ki yazarın ifadelerine göre zaten müslümanlar arasındaki misyonerler, onların ruhlarına nüfuz etmek için gayretle çalışmaktadırlar.** Amerika'daki kiliseler Hindistan, Mısır, Türkiye ve İran'a yoğun şekilde misyonerler göndermektedirler. Fakat bu yeterli değildir. Bu misyonerler gittikleri memleketlerin gelenek ve göreneklerini, inançlarını öğrenmeliler ve bu bilgileri onları İncil ile aydınlatmak çabasında kullanmalıdırlar.[233] Zaten müslümanlar tarafından yönetilen memleketler prestijlerini kaybetmişler ve hıristiyanların hakimiyetine girmeye hazır hale gelmişlerdir. Tüm dünyadaki müslüman nüfusun neredeyse yarısı zaten hıristiyan egemenliği altındadır.[234] Bu sözlerden sonra ise şu tespitte

bulunur yazar:

> "İran'da Bâbîlik, Arabistan'da Vahhabîlik, Hindistan'da Ahmedîlik, Mısır ve merkezî Afrika'da Mehdîlik hareketleri sayesinde İslam iç çekişmeler tarafından fena halde esir alınmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında misyonerleri ve eğitim kurumlarıyla, Protestan Hıristiyanlığının etkisi azımsanamayacak ölçüdedir. Suriye'de, Türkiye'de, Mısır'da ve İran'da tefekkür sahibi pek çok müslüman Tanrı Sözü'nü okumaktadır. Bazıları inanmakta, fakat inancını açık bir şekilde ilan edememektedir. Hindistan'da yüzlerce müslüman alenen dinlerini bırakıp kiliseye dahil olmuşlardır. Binlerce müslüman genç, hıristiyan okullarında eğitim almaktadır. Bu okullardaki öğretmenlerin ve buralardaki kiliselerin yöneticileri daha önce ateşli İslam taraftarları olan fakat sonradan Hıristiyanlığa geçmiş, yerli halktan kimselerdir. Bu halk içerisine atılan maya tutmuştur.. ."[235]

Sonuçta yazar müslümanlar arasındaki "İsa gelecek ve Deccal'ı öldürecek; Deccal, İsa'nın karşısında sudaki tuz gibi eriyip gidecek" biçimindeki bir inanışa atıfta bulunarak son sözlerini söyler: "Umut ediyoruz ki, İsa'nın gerçekten geleceği ve 'Kutsal Ruhun kılıcı' karşısında Deccal'ın sudaki tuz gibi eriyip kaybolacağı gün uzak değildir."[236]

Hilalin Gölgesi

Wherry'nin İslam dini ve müslümanlar ile ilgili sözleri, görüldüğü üzere, gerçekten de hayli iddialıdır. Fakat aradan yaklaşık yüzyıl geçtikten sonra Amerika'dan bir başka protestan misyoner, Amerika Birleşik Devletleri'nde bir İslam tehlikesinden bahsetmekte ve eğer hıristiyanlar akıllarını başlarına almazlarsa artık müslümanların idaresinde, yani "hilalin gölgesinde" yaşayamaya mecbur kalacaklarını korkulu ifadelerle dile getirmektedir.

Ron Peck tarafından kaleme alınan Hilalin Gölgesi[237] adlı kitapçık, tıpkı Wherry'ninki gibi aslında hıristiyanlara seslenen bir metindir. Yazar Ron Peck hakkında, kitapçığı basan kuruluşun yöneticisi olduğu dışında herhangi bir bilgiye ulaşmak bizim için mümkün olmamıştır. Hilalin Gölgesi, ilk kez 1995'te ardından 1999'da iki defa basılmıştır. Baskıların üzerindeki sayılar yaklaşık 100.000'dir, fakat bu kitapçığın etkisi bu baskılarla sınırlı değildir. Zira şuan internette basit bir arama ile herkesin kolayca ulaşabileceği bir konumdadır. Bu kitapçık, merkezi Illinois'e bağlı Springfield şehrinde bulunan CMM (Center for Ministry to Muslims) adında, Amerikalı müslümanlar arasında Hıristiyanlığı yaymak amacında olan Evangelist bir kuruluş tarafından yayınlanmıştır. Adı geçen topluğun ambleminin cami kubbesi üzerindeki hilali kanatları içine alan bir güvercin şeklinde olması da (güvercinin Hıristiyanlıkta Kutsal Ruh'u temsil ettiği düşünülürse) oldukça dikkat çekicidir.[238]

Kitapçığın içeriğine geçecek olursak; yazar metnin giriş kısmında sözlerine, Stockholm'deki İslam Merkezi'nde 1983'te yapılmış bir konuşmadan bir alıntı ile başlamaktadır: "Gelecek 50 yılda Batı dünyasını İslama kazandıracağız. Bunu yapmak için gerekli adamlara, gerekli paraya sahibiz, hepsinden önemlisi bunu zaten yapmaktayız."[239] Yazar bunun boş bir tehdit olmadığını, başlangıcından bu yana İslamın misyonerlik amacına sahip bir din olduğunu ifade etmektedir. Şu anda Orta Doğu'daki müslüman ülkeler Batı'yı hedef almış durumdadır ve "Batı'yı İslam adına fethetmek" için büyük bir mesai ve milyonlarca dolar harcamaktadırlar. Yazara göre 1990'lardan itibaren Batı ülkelerindeki müslüman teşkilatlar aşırı bir artış göstermiştir ve özellikle Karayipler, Kanada ve Birleşik Devletler'de son on yılda müslüman nüfusu ikiye katlanmıştır. "Bu trend devam ederse Amerikalıların yakın bir gelecekte, bir bakıma, İslam hilalinin gölgesi altında yaşama

ihtimalleri söz konusudur."[240]

Yazar, kitapçığı İslam tehlikesine karşı hıristiyanları uyarmak amacıyla kaleme aldığını belirtir. Fakat diğer taraftan da bu insanları hıristiyanlaştırma fırsatını kaçırmamak gerektiğini dile getirir ki, herhalde "İslam tehlikesi"ne karşı yapılacak en makul iş olarak müslümanları hıristiyanlaştırmayı görmektedir:

> "Tanrıdan niyazımız, bu uyarının, İsa'nın gerçek inanırlarını, Tanrı'nın kıyılarımıza getirdiği müslümanlarla, İsa'nın hayat veren İncilini paylaşmaya teşvik etmesi ve aynı zamanda İsa'nın takipçilerini müslüman ülkelerin yönettiği ve amacı milletimizi müslümanlaştırmak olan misyonerlik faaliyetlerine karşı tavır almaya teşvik etmesidir." [241]

"Tarihsel veriler" başlığı altında Peck, müslüman göçü ve Siyah Müslümanlar hareketinden söz etmektedir. Burada belirttiğine göre; Amerika'ya ilk müslümanların Kolomb'dan önce geldiğine dair bazı göstergeler varsa da, birçok tarihçi büyük gruplar halindeki ilk göçün Afrikalı köle ticareti esnasında vuku bulduğunu kabul etmektedir. Amerika'ya köle olarak getirilen siyahların yaklaşık yüzde otuzu köken olarak müslüman bölgelerdendir. İkinci büyük dalga ise 1860'larda, Türk ordusunda görev almaktan kaçan Suriyeli ve Lübnanlıların gelişi ile yaşanmıştır ve bu göç Türkiye Almanya'nın yanında I. Dünya Savaşı'na girene kadar devam etmiştir. 1940'larda, bu bölgelerdeki iç savaş nedeniyle Hindistan ve Pakistan'dan; 1950'lerde ise siyasî ve ekonomik sıkıntılardan dolayı Türkiye'den Amerika'ya gelenler olmuştur. Günümüzde her yıl Amerika'ya göçmen olarak gelenlerin yaklaşık %15'i (sayısal olarak yaklaşık 100.000 kişi) müslümanlardan oluşmaktadır. Legal olarak bu ülkeye gelenlerin önemli bir kısmı (yaklaşık 45.000 kişi) da eklendiğinde, her yıl ABD'ye yaklaşık 150.000 müslüman girmektedir. 1960'tan önce gelenler Amerikan değerlerini büyük oranda kabullenmiş kimselerdir ve çoğunluğunun İslamla sadece kültürel bir bağlantısı vardır. Fakat son kırk yılda gelenler ortodoks İslama ve Kuran'a sıkı bir şekilde bağlıdır.[242]

Yazar, Siyah Müslümanlar hareketine ise, adeta özet bir tarihini verecek kadar önemli bir yer ayırmaktadır. Burada, hareketin Wallas D. Fard tarafından 1930 başlarında Detroit'te kurulmasından başlayarak, Robert Poole (sonraki ismiyle Elijah Muhammed), Malcolm Little (Malcolm X), Elijah'ın oğlu Wallace D. Muhammed ve Louis Farakan gibi diğer önemli liderleri ve bu isimlerin söz konusu hareket içerisinde yaptıklarından söz etmektedir.[243]

Peck, "Amerika'daki İslam Varlığı" başlığı altında, ülkede yaşayan müslümanlarla ilgili istatistiksel bazı verilere yer verir. Yazarın belirttiğine göre söz konusu yıl (1995) itibariyle ABD'de 5-7 milyon arasında müslüman yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu, müslüman sayısının, Amerika'daki iki ana Protestan mezhebi olan Presbiteryen Kilisesi ve Episkopal Kilise'nin toplam üye sayısını haydi haydi geçmiş olduğu anlamına gelmektedir. 2018'de bu rakamın iki katına çıkacağı tahmin edilmektedir. Bu artışın kaynağı olarak ise göç; yüksek doğum oranı; evlilikler (yazar, her yıl ortalama 7.000 Amerikalı kadının bir müslümanla evlendiğini ve İslam dinine geçtiğini söylüyor) ve ihtida (yılda yaklaşık 25.000, bunlar arasında katolikler, protestanlar ve yahudiler başta geliyor) gösterilmektedir. Çeşitli araştırmalara atfen verdiği bilgilere göre en önemli ihtida nedenleri ise şunlardır: özellikle siyahîlerin, geleneksel kiliseleri onların gerçek ihtiyaçları karşısında kayıtsız kalmakla suçlamaları; ırk ayrımından duyulan rahatsızlık; İslamın bireysel anlamda derin bir disipline

önem vermesi.[244]

Ron Peck'in aktardığı verilere göre Amerika'daki müslümanlar oldukça çeşitli etnik kökenlerden gelmektedir. Fakat İslam bunların hepsini birleştiren bir güçtür. Müslümanların büyük çoğunluğu, yaklaşık %33'ü Arap; %30'u Afrika-Amerika; %29'u Pakistan, Hindistan, Bangladeş, Sri Lanka, Nepal ve Maldiv Adaları; %5'in biraz üstünde bir kısmı ise Türk kökenlidir. %3 civarında bir kısmı İran; %5'lik bir kısmı da Arnavut, Bosna, Batı Hint, Latin Amerika ve Kürt kökenlilerden oluşmaktadır.[245] Müslümanların yoğun olarak bulundukları yerler California, New York, Illinois, Texas, New Jersey, Pennsylvania ve Michigan eyaletleridir.[246]

Bu verilere işaret ettikten sonra yazarımız, İslam ülkelerinin misyonerlik faaliyetlerine ve bu faaliyetlerin en önemli itici gücü olarak gördüğü, ABD'deki müslüman kuruluşlarına dikkat çeker. Ona göre İslam ülkeleri, özellikle de Or- tadoğu'dakiler, Birleşik Devletler'i İslam yayılması için hedef olarak seçmiş durumdadır. Harward Hukuk Okulu'nda İslam Hukuku Çalışmaları Merkezi'nin kurulması için Suudi Arabistan 5 milyon dolar bağışlamıştır. Yine Arkansas Üniversitesi'nde Ortadoğu Çalışmaları Merkezi kurulması için milyonlarca dolar bağış yapılmıştır İslam ülkelerinden. Bu programlarda eğitim gören öğrenciler yüksek burslar almakta ve buralardaki çalışmalar böylelikle teşvik edilmektedir.[247] 20. yüzyıl başına kadar Amerika'da herhangi bir İslamî kuruluş mevcut değil iken, I. Dünya Savaşı'nı müteakip camiler ve yerel İslamî kuruluşlar çeşitli büyük şehirlerde belirmeye başlamıştır. Bugün Amerika'da 1500 cami bulunmaktadır. Her eyalette en az bir cami vardır. Bunlardan %80'i ise son on yılda kurulmuştur. Bunun dışında 200'e yakın müslüman okulu, 450 civarında İslamî kuruluş ve 90 ile 100 arasında İslamî yayın merkezi bulunmaktadır. Bunlardan çoğu Suudi Arabistan ve Kuveyt gibi zengin Arap ülkelerinin desteğiyle oluşturulmuştur.[248]

Amerika'daki İslamî organizasyonlar özellikle II. Dünya savaşından sonra gelişme göstermiştir. Şu anda ABD'de çok aktif bir biçimde çalışan en az 12 büyük müslüman kuruluş vardır. Bunlardan biri 1990'da kurulmuş olan AMC (American Muslim Council)'dir.[249] Bunlar kendi amaçlarını "Amerikan siyasî hayatında etkili bir role sahip olmak ve müslümanlara yönelik ayrımcılığa karşı mücadele ederek kültürel işbirliği konusunda çalışma yapmak" olarak açıklamaktadırlar. Seçimlerde müslümanların belirleyici bir rol oynamaları için onları oy kullanmaya teşvik etmekte, böylece tıpkı diğer etnik veya dinî gruplar gibi müslümanların da Amerikan siyasetinde etkili olmasına çalışmaktadırlar. Müslümanların Amerika'daki önemli yayınlarından biri olan Islamic Horizonsun 1999 Ocak/Şubat sayısında aynen şöyle denmektedir:

> "Kamusal alandaki girişimlerinin sonucu olarak müslümanların zaferi yakındır.. demokrasi sadece ona katılanlara fayda verir. Değişimi gerçekleştirmek için oy kullanmalısınız ki seçilen kişiler sizin nerede olduğunuzun farkına varsın." [250]

Yazar bir başka İslamî kuruluş olarak North American Islamic Movement'i örnek gösterir.[251] Bunlar amaçlarını, "Kuran tarafından yönlendirilen bir ahlakı yaymak" olarak belirtmekte iseler de, yazara göre asıl amaçları Amerika'ya hakim olmak yoluyla tüm dünyayı kontrol altına almaktır. Zira 1998'deki Manfsto'larında şöyle demektedirler: "İnsanlık, tarihî bakımdan kritik bir sürece girmiş bulunmaktadır. Amerikan topraklarındaki müslüman varlığı da bu yüzden aynı derecede hassas bir konumdadır. bu durum müslümanlara, ahlakî liderlik misyonları için eşsiz bir fırsat sunmaktadır."[252]

Ron Peck sürekli aynı soruyu tekrarlar: “Amerika’da haçın yerini hilal mi alacak?” Birleşik Devletler’deki hıristiyanlar uyumaktadır ama müslümanlar Kuran’ın şu öğretisini oldukça ciddiye almaktadırlar: “Biz seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik (21:107).” Kaldı ki yazara göre İslam misyonerliği masum bir tebliğ değildir. Müslümanların amacı sadece inançlarını yaymak değil, Batı’ya egemen olmak, onu yönetmektir. Ve bu yolda hızla ilerlemektedirler.[253] Hıristiyanların çoğunluğu bu tehlike karşısında ilgisizdir. Onlar kendi hayatlarıyla fazlaca meşguldürler. Bazıları ise müslümanlara kucak açmaktadırlar. Bunlara göre “İsa onlar için de ölmüştür” ve Tanrı’nın inayeti diğer insanlar gibi müslümanları da kapsamaktadır. Fakat bu kişiler anlamalıdırlar ki İslam diğerleri gibi bir din değildir. Onlar sizin gibi başkalarına merhamet gösteren ve kabullenen kişiler değildir. Bunu görmek için İslam ülkelerinin yönetimlerine bir bakmak yeterlidir. Bu yönetimler hıristiyanlara, özellikle de İslamdan Hıristiyanlığa geçenlere yaşam hakkı vermemektedirler.[254]

Yazar, müslümanları tamamen suçlayıcı bir pozisyona da düşmek istemez. Bu yüzden, “misyonerlik yapmalarını” yanlış bulsa da, müslümanların yüksek ahlakî standartlarının ve düzgün yaşamlarının takdire değer olduğunu ifade eder.[255] Amerika’daki müslümanların büyük çoğunluğu terörist değildir; temelde iyi insanlardır. Müslümanlar, Amerika’da yaygın problem olan uyuşturucu ve diğer ahlaksızlıklardan endişelidir. Ahlakî konularda, gerçek hıristiyanlar ve dinlerinin emirlerini yerine getiren müslümanlar (practicing muslims) ailevî değerlere güçlü bir şekilde bağlıdırlar ve alkol, feminizm, homoseksüellik ve cinsel serbestliğe karşıdırlar. Fakat tüm bunlara rağmen, yazara göre, ebedî bir kayıp içerisindedirler. Dolayısıyla hem “İslam tehlikesi”ni bertaraf etmek hem de bu insanları “kurtarmak” hıristiyanların görevidir. Yazar bu düşünceyi şöyle bir slogana dönüştürmüştür: “Tanrı müslümanlann İncili duymalarım istiyorl’"[256] Ve Peck, hıristiyanlara yönelik uyarısına şu sözlerle son verir:

> **Soruyu tekrarlıyorum: Amerikalılar bir gün hilalin gölgesi altında mı yaşayacaklar? Bu sorunun cevabı bize bağlıdır ve Birleşik Devletler’deki hıristiyanlar buna bugün karar vermek zorundadır.”**[257]

Sonuç

Genellemeler tabi ki her zaman için eleştiriye fazlasıyla açıktır. Bununla birlikte, burada ele aldığımız iki metin açısından bir değerlendirme yapacak olursak şunları söyleyebiliriz:

Gerek Avrupa’da gerekse Amerika’da Batı ile Hıristiyanlık özdeşleştiril- miştir ve bu medeniyetin mensuplarında bu algı hala güçlü bir şekilde varlığını sürdürmektedir. İslam ile ilgili Batılıların 19. yüzyıldaki kendinden emin söylemi 20. yüzyıl sonunda yerini endişe ve korkuya bırakmış durumdadır. Aslında aradan geçen zamana bakıldığında henüz siyasî olarak çok fazla değişen bir şey yoktur. Zira dünyaya yön veren politikaları belirleyenler hala müslüman devletler değildir. Fakat, buna dair ciddi göstergeler olmamasına rağmen, “global sta- tüko”nun değişebileceği düşüncesi dahi Batı dünyasında bir endişeye yol açmaktadır. Bu endişe ise İslam ve müslümanlarla ilgili eskiden beri var olan “asıl im- ge”nin en önemli besleyicisidir. Dolayısıyla söz konusu imgenin değişmesi kolay görünmemektedir. Bazılarının zannettiği gibi vakıa bilgi veya iletişim eksikliği ile değil, yerleşik bir zihnî tutumla alakalıdır. Çünkü akademik çalışmalardaki artış, iletişimin kolaylaşması veya bilgi vasıtalarının yaygınlaşması ile söz konusu tutum arasında paralel bir gelişme veya değişme söz konusu değildir. İslam dinine yönelik, kadınları ikinci sınıf insan kategorisine koyduğu, bu dinin bilimsel gelişmeye, aklın kullanılmasına, demokratik bir idare şekline açık olmadığı türün-

den, kalıplaşmış bazı ithamlar yüzyıl öncesi ile bir farklılık arz etmemektedir. Özellikle ahlakî bakımdan Batılılar bazı konularda müslümanların veya İslamın hakkını teslim etmek zorunda kalıyorlarsa da, bunlar genel yaklaşımı değiştirmemektedir. Üstelik, her ne kadar bazı mezhep ayrılıklarını zaaf olarak değerlendirip bu yöne yüklenmek şeklinde bir stratejiden bahsedilebilirse de, genel itibariyle Batılılar eskiden de şimdi de müslümanları tek tip görme eğilimindedirler.

Diğer taraftan, görüldüğü üzere Osmanlı'nın son zamanlarında dahi İslamiyetle Türklük hala özdeşleştirilmektedir. Fakat günümüzde, en azından Amerika'da, artık müslüman deyince önce Türk akla gelmemektedir.

İslamın yayılmasından endişe edenler de asıl tehlike olarak Türkleri değil zengin Arap devletlerini suçlamaktadırlar. Bununla birlikte, Batılıların zihninde Türk ve İslam kavramları arasındaki bağlantı henüz kaybolmuş değildir. Dolayısıyla Batılılardan "seküler" bir Türkiye algısı bekleyenlerin önünde daha çok uzun bir zaman vardır.

[Ancak Araplar İslâm-ı temsil etmekte başarılı olamadılar. Amerikanın tertiplediği 11 Eylül hadisesi İslâm'ın temsil cephesini Türklerden alıp Araplara vermek için yapılan bir komplo idi. Ancak Arap baharı denilen sahte rüzgarın sonuçları da bu sahte imajı yıktı. Ayrıca Suriye -Şam Meselesi ve dolayısıyla Kürt Sorunu yine herşeyin merkezinde ve İslâm-ı temsil hüviyetine Türklerden başkasının sahip olmadığını gösterdi. Bu Allah Teâlâ'nın gerçek hakikatidir. İhramcızâde İsmail Hakkı]

Öte yandan, Ermeni sorunu, Kıbrıs meselesi, Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gibi ülkemizle alakalı pek çok konunun, birçok Batılı tarafından bir "inanç meselesi" olarak algılandığı bir gerçektir ve bu algılamada sözünü ettiğimiz "asıl imge"nin önemli bir etkisi vardır. Her iki metinde de görüldüğü üzere, genel anlamda da Batılılarca din ve siyaset ayrı düşünülmemektedir. İki yazar da, bir dinin yayılması ile siyasî egemenlik arasında mutlak bir ilişki görmektedir. Onlara göre, bir inanç olarak İslamın yayılması aynı zamanda potansiyel bir siyasî tehlikedir. Bu Hıristiyanlık için de geçerlidir. Yani misyonerlik faaliyetleri ile siyasî konjonktür arasında da önemli bir ilişki vardır. Hatta Hıristiyanlığın yayılması konusunda adeta siyasî amaçlara uygun bir teoloji geliştirildiği gözlenmektedir. Buna göre İslam egemenliği altında insanlar dinlerini özgür olarak seçememekte ve ifade edememektedirler. Yani yazarlarımız ve onlar gibi düşünenlere göre inanç veya ifade özgürlüğünün anlamı "Hıristiyanlığın yayılmasının önündeki engellerin kaldırılması"dır. Dolayısıyla "özgür" bir ortam yaratmak için hıristiyanların siyasî olarak da egemen olmasına ihtiyaç vardır. Onlar için müslümanlar zor, fakat önemli bir hedeftir ve asla onları hıristiyanlaştırma fikrinden vazgeçmemektedirler. Çünkü Müslümanlıkla "kültürel bağ" dışında bir bağı olanlar, siyasal sistemin geleceği açısından endişe kaynağıdır. Bu kişiler, bazı Müslüman düşünürlerin modern bir takım söylemlerini olumlu görseler de, onlar için İslam, İslam olmaktan çıkmadığı sürece müslümanların "bağnazlık"tan ve "tehlike" olmaktan kurtulmaları mümkün değildir. Kuran'a bağlılık ise bu "sakıncalı" Müslümanlığın yegane ölçüsü kabul edilmektedir. Diğer bir dikkat çekici husus da "birlikte yaşama" konusundaki yaklaşımdır. Her iki yazara göre de bu iki inancın mensuplarının hoşgörü ve diyalog ortamında bir arada yaşayabileceklerini düşünmek saflıktır. Zira ortada, bir tarafın galip gelmek zorunda olduğu bir savaş söz konusudur.

Şair İsmet Özel: İNSAN KOMÜNİST OLMADAN MÜSLÜMAN OLURSA YAPMAYACAĞI KÖTÜLÜK YOKTUR

Özel, şiire olan ilgisinden siyasi düşüncelerine ve muhafazakârlık konusundaki tartışmalara değindi

TARİH28 Eylül 2012

Şair İsmet Özel, Memleket Dergi'sine yaptığı açıklamalarda Müslümanlık ve Komünizm üzerine değerlendirmelerde bulundu. Özel, Allah'ın kendisine 20 yaşında komünist olmayı nasip ettiğini söyleyerek,

"Eğer bir insan komünist olmadan Müslümansa bu insanın Ümmet-i Muhammet'e yapmayacağı kötülük yoktur" dedi.

Özel sözlerine "Bizim İslam'ın 5 şartı olarak bildiklerimizin hepsi, Komünistlikten ibarettir" sözleriyle devam etti...

Memleket Dergi Haber Koordinatörü M. Emin Yumuşak'ın, Şair İsmet Özel ile yaptığı ve

"Sosyalizm Allah'ın bana bir lütfudur " başlığıyla yayımlanan röportajı şöyle:

'Sosyalizm Allah'ın bana bir lütfudur'

"Allah, bana 20 yaşımda komünist olmayı nasip etti. Ben de Allah'ın bu lütfuna hiçbir zaman sadakatsizlik göstermedim. Eğer bir insan komünist olmadan Müslümansa bu insanın Ümmet-i Muhammet'e yapmayacağı kötülük yoktur."

Bu sözler İsmet Özel'e ait. Düşünce temelli yaşantısına sosyalizmle başlayan ve bugün başkanlığını yaptığı İstiklal Marşı Derneği çatısı altında Türk-İslam sentezli fikirlerini anlatmaya çalışan Şair İsmet Özel, siyasi, sosyal ve dini manada çok konuşulacak konuları Memleket Dergi Haber Koordinatörü M. Emin Yumuşak'a anlattı. Şiire olan ilgisini, siyasi düşüncelerini, muhafazakarlık konusundaki değerlendirmelerini ve İstiklal Marşı Derneği'nin kuruluş felsefesini Memleket Dergi okurlarıyla paylaşan Özel, bu süreçte önlerine konulmak istenen engelleri nasıl aştıklarına da değindi. İşte Memleket Dergi'de, Şair İsmet Özel ile yapılan röportajdan bir bölüm...

Şiire karşı olan ilginiz ne zaman başladı? Şair olmaya nasıl karar verdiniz?

Eğer benim 40 yaşıma kadar yazdığım şiirlerin koleksiyonunu görmüşseniz “erbain” adını taşıyor. Orada ilk şiirin altındaki tarih 1953’tür. Benim de 1944 yılında doğduğumu düşünürseniz demek ki o zaman 9 yaşından beridir şiire karşı ilgim var. Sanatın birçok alanına ilgim vardı. Bunun açıklaması çok basit. Ben 6 kardeşin en küçüğüyüm. Babam, 1955 yılında başkomiserlikten emekli oldu. Ailemdeki herkes iyi eğitim aldıkları için kitaplar yabancım olan bir şey değildi. En büyük ağabeyim resim öğretmeniydi. Daha ben okuma-yazma bilmeden büyük ressamların reprodüksiyonlarıyla karşılaştım. Böyle sanat eserlerine ihtiyaç duyulan bir ortamda profesyonel olarak kimsenin bir şey yaptığı yoktu. Ama ben yetişme çağlarında kendime bir gelecek eylemek için aklımı çalıştırdığımda hangi sanat dalıyla kendimi geliştirebileceğimi kendime sordum. Müzik ve resim çok masraflı olduğu için maliyeti en düşük olan şiirdi benim için. Bu yüzden şiir meşguliyet saham oldu. Kendimi şiire bağlı saymam lise son sınıftır. Ondan sonra bu işin beni taşıyacağına, benim de bu işe emek vererek kendimi sıhhatli kılabileceğime iyi gözle baktım.

'Büyük şairlerin öncesi olmaz'

Her şairin etkilendiği bir üstat vardır derler. Acaba bu doğru mudur? Sizin de etkilendiğiniz, size yön veren bir şair oldu mu? Bir kere gerçekten öyle bir şey var mı? Şimdi tam tersine büyük şairlerin hepsi kendinden öncesi olmayan şairlerdir. Çünkü deriz ki; “bunun dili bahis konusu.” Bir şair ancak kurduğu cümlede diline baskı kurduğu zaman büyük şair kabul edilir. Yani, o yüzden bu bir zincir değildir. “Filanca filancayı doğurur” şeklinde gitmez. Ama ben, gençlik yıllarımda bir söz okumuştum. Şöyle diyordu: **“Sanat alanında etkiden kaçanlar, kendilerini bu büyük akrabalığa layık görmeyenlerdir.”** Zaten sanat alanı ister istemez müzik olsun, resim olsun, şiir olsun, etkilerle doğabilen bir alandır. Brahms’ın **“Birinci senfonisini Bethowen’in 10. senfonisi etkisi altında yapmıştır”** derler. Brahms, tamamen kendi rengini aksettirir, yine de Bethowen’in ruhu götürür işi... Nitekim kendisi de uzun yıllar demiştir, Brahms:**“Ensemde o kişinin nefesini hissetiğim için senfoni yazamadım.”**

Biraz kendinizden bahseder misiniz? Bir dönem sosyalisttiniz. Daha sonra bu fikir değişimi nasıl oldu? İslam’ı tercih etmenize ne tesir etti?

Ben bunun için kitap yazdım. “Neden Müslüman oldun?” diye sordukları için böyle bir gerek hissettim. Şu kanaat temelden yanlıştır: “İsmet Özel, devre devre düşünce değiştiriyor.” Böyle bir şey yok. Ben, akıl-baliğ olduğum sırada dünyaya nasıl bakıyor idiysem hala öyle bakıyorum. Hiçbir görüş değişikliği benim için söz konusu değil. Sadece ben, üzerinde yaşadığım toprakların ve birlikte yaşadığım insanların akibeti konusunda endişelendiğim için şöyle veya böyle davrandım. Onlar bunu beceremedikleri için bana “Bir zamanlar şuydu, sonra şöyle oldu” diyorlar. Bunu söyleyen insanlar, bu toprakların ne olduğu, bu insanların kim olduğu sorusunu bir kere bile kendilerine sormamıştır. Yani, **“Sen neden bir zamanlar sosyalist görüşleri savunuyordun?”** diye sormaya kalkarlarsa bana eğer benim yaşımda birisiyse ben ona “Sen neden sosyalist görüşleri hiç savunmadın?” diye sorarım. Anlatabiliyor muyum?

'Sağcısı da solcusu da ishal oldu'

“Sen neden Müslüman oldun” diye birileri sorarsa ne cevap verirdiniz? “Müslümanlığın ne olduğunu biliyor musun?” diye soruyla karşılık veririm. Ve “Sen eğer Müslümanlığın ne olduğunu biliyor olsaydın hidayete ermenin ne demek olduğunu da biliyor olman gerekirdi. Fatiha Suresi’ni okuduğunda sana ne söylendiğini de anlıyor olman gerekirdi. **‘Sen, ne zaman**

Müslüman oldun ve niçin Müslüman oldun' diye soranlara sen ne zaman Müslüman oldun" diye sorabilirim. Eğer Müslüman değilse de **"Neden Müslüman değilsin?"** diye sorarım. Eğer birileri benim fikir değiştirdiğimi söylüyorsa bu bana düşmanlıklarından gelir. Kendileri ne olmuşlar kendileri ne olmamışlar onu sormak lazım. Ben hiç görüş değiştirmedim. Benim yaşıtlarım arasında sağ olan ve gençlik ideallerine ihanet etmeyen tek insan benim. Hepsi, sağcısı da solcusu da ishal oldular.

Yani hala sosyalist misiniz? Bu dediklerinizden öyle bir anlam çıkıyor.

Sosyalist düşünce değil. Ben bunu söyledim de yazdım da. Allah, bana 20 yaşımda komünist olmayı nasip etti. Ben de Allah'ın bu lütfuna hiçbir zaman sadakatsizlik göstermedim. Eğer bir insan komünist olmadan Müslümansa bu insanın Ümmet-i Muhammet'e yapmayacağı kötülük yoktur. Çünkü komünist olmak demek, cemaati esas almak demektir. Ferdi olarak namaz kılmak, ruhsat verilmiş bir durumdur. Ancak, namazın esası cemaatle kılınmasıdır. Bizim İslam'ın 5 şartı olarak bildiklerimizin hepsi, Komünistlikten ibarettir. Bir insan neden zekat verir? İslam'ın şartı olduğu için verir. Neden bir insan mülkünün servetinin 40'da birini insanlara dağıtsın? E işte komünistlik yapıyorsun. Düz mantıkta cevabı budur. Ama zekat temizlenmektir. Servetinin pis olan kısmını elinden çıkarıyorsun. Kur'an-ı Kerim'de defalarca belirtiliyor. Kazancınızda hastanın, yoksulun hakkı vardır diyor. Bir kere değil, birçok kere bildiriliyor. Senin kazanç sahibi olman, senin onun sahibi olduğun anlamına gelmiyor. Ne kazanırsan kazan, bunu temizlemiş olman lazım. Senin bunu kullanabilmen için temizlemen gerekiyor. Yani bunlar hesaba katılmadan, gizlice faiz alarak işlerini yürütenlerin, Müslüman addedilmesi, bu dine yabancı kalınması demektir. Allah katındaki dini, yedeğe almak manasına gelmektedir.

'Muhafazakârlık Müslümanlık yerine kullanılıyorsa bu sahtekârlığa bir son vermek lazım'

Peki, muhafazakârlık sizce nedir? Nasıl bakıyorsunuz muhafazakârlığa?

Muhafazakârlık tercüme bir kelimedir. Konservatif kelimesinden türemiştir. Konserve kelimesinden anlaşılacağı gibi "muhafaza etmek" anlamına gelir. Şimdi, Avrupa'da siyaset alanında bu anlaşılabilir bir şey, konservatif olmak. Çünkü Avrupa'da Orta Çağ'dan itibaren hayatın nasıl idame edileceğine dair bir takım kaideler tayin edilmiştir. Bunlar, Hristiyani, Yahudilikle alakalı veyahut başka bir görüşün uzantısı olan kaideler değildir. Bunlar zaruretin dayattığı, zaruretin icbar ettiği kaidelerdir. Avrupa'da hayat nasıl devam edecek? Bunu bir takım kaidelere bağlamışlar. İşte **"Bu kaideler olmadan da bu kaideler terk edilerek de hayatımız devam edebilir"** diyen insanlara "liberal" demişler. Yani, konservatif olmayan... Bunun Türk Tarihi ile alakası var. Çünkü Avrupalıları liberal yapan da konservatif yapan da Türk korkusudur. Yani onlar, kendi sahaları içinde **"Ne yapacağız da bu durumda hayatta kalacağız"** endişesini Türklerin onları orada yaşamaya mecbur etmeleri yüzünden hissetmişlerdir. Şimdi, Türkiye'de Müslüman dememek için muhafazakâr diyorlarsa bu sahtekârlığın bir sonu gelmesi lazım. Müslüman mısın, muhafazakâr mısın?

Müslüman isen adı üzerine Müslümanlığın kendi gereklerine uygun hareket etmen lazım. Muhafazakârlık Avrupa'ya aittir. Bilhassa da İngiltere'ye. Muhafazakarlık daha çok İngiliz siyasi algısıdır. İngiltere'nin menfaatlerini **"Mevcut kurumlara dayanarak koruyacağız"** düşüncesidir.

'İstiklal Marşı nasıl yazılmışsa derneği de o amaçla kuruldu

İstiklal Marşı Derneği'nin kuruluş amacından biraz bahseder misiniz?

İstiklal Marşı ne sebeple yazıldıysa İstiklal Marşı Derneği de bu sebepten kuruldu. İstiklal Marşı ne için yazıldı? Öncelikle bunu açıklayalım. Bugün her milletin bir marşı varsa bizim de İstiklal Marşı'mız var. Hepimiz İstiklal Marşı'nın hikâyesini biliyoruz. Bir harbin Zaferle sonuçlandırılmasına katkıda bulunmak üzere yazıldı İstiklal Marşı. İstiklal Marşı yarışmasına girip de finale kalanlara da baksanız, onların da her biri bu espriyi taşırlar. Bağımsızlık ve vatan… Hatta Kemalettin Kamu'nun İstiklal Marşı adayı olarak finale kalan şiiri, **"Kim bırakır Türk kızını Yunan'ın koynuna"** diyor. İstiklal Marşı'nın yazılma gayesi dediğim gibi vatandır. M. Akif'in metni kabul edilmeseydi, herhangi biri kabul edilecekti. Hangisi kabul edilirse edilsin, bugün yaşadığımız topraklarda bir müstakil devletin kurulmamasına dönük bir şeydir. Yani bu devlet kurulmuş da kabul ediliyor ama Sakarya Meydan Muharebesi'nin sonucunun ne olacağı konuyu belirleyici olacak. Sakarya Meydan Muharebesi'nin kazanılmasına moral tesir uyandıran bir metin olarak İstiklal Marşı doğdu. İstiklal Marşı'na doğduğu zaman itiraz edenler de aslında belli etmeden Sakarya Meydan Muharebesi'nin Türkler tarafından kaybedilmesini içten içe arzulayan insanlardı.

Derneği kurduğunuzda olumsuz yönde tepkiler aldınız mı? Çünkü biliyorsunuz ki, ulusalcı cenah Mehmet Akif ve İstiklal Marşı aleyhtarlığı yapabiliyorlar. Sizin de önünüze engel koymak istediler mi?

Biz Türkler, bütün düşmanlarımızı şaşırtarak hayrete düşürerek bugüne geldik. Hiç böyle olacağını sanmazlardı. Yani benim gençliğim sırasında sosyalist görüşleri savunan gençler arasında bir sıralama yapılacak olsaydı ben, Müslüman'ım diyerek ortaya çıkacak en son kişi ben olurdum. Biz Türkler, her zaman gavurları şaşırtmışızdır. Hayrete düşürmüşüzdür. Yani böyle mi olacaktı?

İstiklal Harbi'nin dönüm noktası Sakarya Meydan Muharebesi mi olacaktı?

Evet, biz onları şaşırttık, hayrete düşürdük. İstiklal Marşı Derneği de aynı şekilde İstiklal Marşının doğuşu gibi doğdu. Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'deki uzantıları bir şekilde milli refleksler gösteren İsmet Özel'i aleladeleştirmek üzere çareler arıyorlardı. Ne zamanki İsmet Özel'in 90'lı yıllardan itibaren İstiklal Marşı Derneği kurmak gibi fikri olduğunu duydular ve buna balıklama atladılar. "Hah" dediler. **"Şimdi İsmet Özel'i bu derneğe hapsederiz" dediler. "Onu bir de bal mumuyla örtüp bir de cila sürersek basan kayacak"** dediler. Fakat yine şaşırttık. İstiklal Marşı Derneği, hiç onların düşündüğü gibi bir şey olmadı ve alnı açık başı dik bir pozisyonu muhafaza etti.

Son olarak eklemek istedikleriniz var mı?

Ben vatanı, kullukla bağdaştırıyorum. Eğer bir insan Allah'a secde edecekse yönünü Kabe'ye dönmek zorunda.

Peki ayakları nereye basacak?

Tabii ki üzerinde bulunduğu toprak parçası olan vatanına.

Yani bir insan eğer vatansızsa, kul da olamaz. Bana bu cümleleri paylaşma imkanı verdiği için Memleket Dergi'ye ve size teşekkür ediyorum.

****

https://youtu.be/tnYsmlaDQ_s

"TANRI EMRİ GELDİ" "TÜRK, BİR NARA ATTI MI" "KÖPEK KİM OLUYOR? ERKEK ASLAN BİLE KAN KUSAR"

Hz. Mevlâna kaddesellâhü sırrahu'l azîz Efendimiz buyurdu

Kendine gel, kendine!

O hüzünlü sözlere kapılma.

Öküzün üstünde yük var, kağnı da feryat edip ağlıyor!

Ama mukallit da sevaptan mahrum değildir.

Hesaba gelince ağlayıcıya da para verirler.

> Kâfir de Tanrı der, mümin de. Fakat ikisinin arasında adamakıllı fark var.

O yoksul, ekmek için Tanrı der, haramdan çekinense candan, gönülden.

Eğer yoksul, söylediği sözü bilseydi, gözünde ne az kalırdı ne çok!

> Ekmek isteyen yıllardır Allah der, fakat saman için Mushaf taşıyan eşeğe benzer.

Dudağındaki gönlünden doğsa, gönlünü aydınlatsaydı bedeni zerre zerre olurdu.

> Şeytan'ın adı büyü yapmaya yarar, sen de Tanrı adıyla mangır elde edersin!

Mesnevî-i Şerif, C.II, b.495-503

Yeter artık yıllarca eşeğe kul oldun. Çünkü eşeğe kul olan, eşeğin ardından gider.

Mesnevî-i Şerif, C.II, b.1855

İblis, yıllarca iyi adla anılarak yaşadığı halde nihayet bak, nasıl rüsvay oldu, adı ne oldu?

Yüceliği âlemde tanınmıştı; aksiyle tanındı, yazık!

Emin değilsen, tanınmayı isteme.

Yürü, yüzünü korkuyla yıka da sonra göster.

Güzelim, sakalın çıkmıyorsa başka sakalsızları kınama.

> Şu işe bak: Şeytan, belâlara düştü de sana ibret oldu.

Sen belâya uğrayıp ona ibret olmalıydın.. o zehri içti, sen şerbetini iç,(ibret almana bak!).

Mesnevî-i Şerif, C.II, b.3040-3045

Peygamberler aşağılık adamların zahmetlerini çok çektiler.

Bu çeşit **yılanlardan** nice ıstıraplara uğradılar.

Yargılayan Tanrı' nın muradı, hükmü, ta ezelden tecelli ve zuhur etmekti.

> Zıddı olmadıkça bir şey görünemez. O misli olmayan padişahın zıddı yoktur.

Tanrı, bunun için padişahlığına ayna olmak üzere bir gönül sahibini halife edindi.

Ona hadsiz, hesapsız arılığını ihsan etti,

ondan sonra karanlıklardan da ona bir zıt verdi.

Ak ve kara iki bayrak dikti.

Birisi Âdem'di bunların öbürü yol kesen İblis.

O iki büyük ordu arasında savaşlar oldu, geldi geçti.

İkinci devre Habil geldi, onun pak nurunun zıddı Kaabil oldu.

Adalet ve zulümden ibaret olan bu iki bayrak, böylece devir devir, Nemrud'a kadar geldi dayandı.

O, İbrahim'in zıddı ve düşmanı oldu. O iki ordu birbirine kin güttü, savaştı durdu.

> **Savaşın uzamasından hoşlanmayınca ikisinin arasını ateş ayırdı.**

O iki taifenin müşkülü halledilsin diye ateşi, azabı hakem yaptı.

Devir devir zaman zaman bu iki fırka, Firavunla esirgeyici Musa'nın zamanına kadar

Yıllarca savaştı. Aralarındaki savaş bitmedi tükenmedi. Bu iş, haddi aşıp usanç verince de

> Tanrı, denizi hakem yaptı; bakalım hangisi ödülü alacak dedi.

Mustafa'nın devrine, onun zuhuruna kadar bu böyle gitti. O zuhur edince Ebucehil'le o cefa askerinin başbuğuyla savaştı.

Tanrı, Semud kavmi için, bir haykırış hizmetkâr tuttu, onların canlarını alıverdi.

Âd kavmi için tez kalkan ve hızlı giden bir hizmetkârı tuttu, yeli kullandı.

Karun'un halini de bildi, onu defetmek için de yeryüzünü kullandı. Yer, halim olmakla beraber ona kinlendi, onu yuttu.

> Yerin halimliği âdeta kahroldu da Karun'u da dibine kadar sömürdü, hazinesini de.

Bu bedenin direği lokmadır. Açlık kılıcına karşı ekmek, bir zırhtır.

Öyle olduğu halde Tanrı, senin ekmeğine bir kahır mayası kodu mu o ekmek boğaz illeti gibi kursağında durur, boğazını sıkar, seni öldürür.

Seni soğuktan koruyan şu elbiseye Tanrı, zemheri mizacını verir.

Bu güzelim cüppe buz gibi soğuk olur, kar gibi ziyan verir.

Kürkten de kaçarsın, ipekli elbisenden de. Ondan kaçar zemheriye sığınırsın.

> Sen iki dağ tepesi değilsin, bir dağ tepesisin, yalın kat bir adamsın sen.

Zelle azabından gaafilsin.

Şehire, köye Tanrı emri geldi: Eve, duvara, onlara gölge verme,

Yağmura, güneşe mâni olma dendi.

Bu suretle o ümmet peygamberlerinin yanına koştular.

Ey ulu kişi dediler, çoğumuz öldük. Artık arkasını tefsirden oku.

O eli sopalı er, sopayı yılan yaptı. Aklın varsa bu nükte sana yeter.

Mesnevî-i Şerif, C.VI, b.2150-2179

"Tanrıya sığınırım" neden denir?

Köpek, kızıp saldırmaya başlayınca değil mi?

Mesnevî-i Şerif, C.V, b.2953

Ey kendine Tanrı aslanı diyen, yıllar oldu, köpeklikte kaldın.

Mesnevî-i Şerif, C.V, b. 2961

Hâşa... Tanrı hakkı için TÜRK, BİR NARA ATTI MI köpek kim oluyor? ERKEK ASLAN BİLE KAN KUSAR.

Mesnevî-i Şerif, C.V, b.2960

Gönül'e, gönül ehline karşı yabancı durmaya, padişahlara hile düzmeye, onlara karşı tilkilik yapmaya kalkışma

Mesnevî-i Şerif, C.II, b.3063

Takdirle savaşa girişen, takdire baskın yapmaya kalkışan, başaşağı gelir, kendi kanına bulanır.
Yer, göğe düşmanlığa kalkışırsa çoraklaşır, ölü haline girer.

Resim, ressamına pençe vurmaya kalkarsa kendi saçını sakalını yolmuş olur!

Mesnevî-i Şerif, C.III, b.935-937

BEDDUALAR SAVAŞI

Hırsına kurban, köpeğe yaran olanların ağzı bozulunca suçlu aramak ne kadar doğru olur?

Allah Teâlâ'm herkese ektiğinden gayri ne verdi ki?

Hz. Mevlâna kaddesellâhü sırrahu'l azîz Efendim buyurdu ki:

Sana bir yerden bir töhmet gelse, mutlaka zulmettiğin birisi mihnete düşmüş, beddua etmiştir.
Ama sen dersen ki ben bir şey yapmadım, kimse hakkında bir töhmette bulunmadım.

Fakat başka çeşit bir günah etmişsindir. Tohum ektin, nasıl olur da meyve vermez?

Zina edene yüz sopa vururlar da zinâkâr, ben kimseyi dövmedim ki der. Fakat bu belâ, bu dövüş, o zinanın cezası değil mi?

Ama sopa, gizli bir yerde edilen zinaya nasıl benzer?

Mesnevî-i Şerif, C. III, b.3448-3453

İhtiyarlıkta Tanrım, kâfire bile hırs vermesin. Bu hırsı Tanrı kime verdiyse ne kötüdür o kul! **Köpek kocaldı, dişleri döküldü mü adamlara salamaz, ancak pisliğe, gübreye salar.**

Öyle olduğu halde şu altmış yaşındaki köpeklere bak ki her an köpek dişleri biraz daha keskinleşmede.
İhtiyar köpeğin, derisinden tüyler dökülür; fakat şu ipekler giymiş kart köpeklere bak bir kere de!
Bu köpeklerin aşkı da alt yanlarıyla paraya, hırsları da. Kocaldıkça da bu aşkları artıyor, hele **bak şu köpek soylarına!**

Böyle ömür cehennem sermayesi.

Gazap kasaplarına salhane.

Ömrün uzun olsun dediler mi hoşlanır, güler de ağzı açık kalır.

Böyle bir bedduayı dua sanır.

Mesnevî-i Şerif, C.VI, b.1228-1235

ÖFKENİN YORGUNLUĞU

Bildiğimiz şeyler ya da inandıklarımız her zaman doğru mudur?

Siz ağlarken gülebilir misiniz?

Dinlemeden geçtiniz aslında bu yollar çok pusluydu.

Kaydı ayağım ve ben yuvarlanıyorum.

Saat henüz gece yarısı değil ama ay bile küsmüşken geceye neden bu göz yaşları?

Sorduğumuz her şeyin bir cevabı olmalı değil mi?

Ya da yüreğimiz dolduysa ağlıyor olabilir miyiz?

Hıçkırmadan ağladığımız ve yutkunamadığımız ne varsa susmaya değer kalsın.

Saygıyı yitirmiş bedenler susmalı değil mi?

Vakit geç değil ancak ürperiyor insan

Gecenin ayazı vuruyorken suratına.

Bir o kadar da nefret..

Sıkmalı dişi dayanmalı

Ancak terbiyeden yoksun bedenime

söz geçiremiyorum.

Ufacık bir yelden öfkem alevleniyor.

Kendimi çok yorgun hissediyorum...

Bilengül Şiğra

BABA VE EVLAT MESELESİ

Meselenin zor tarafı
Baba evladını affetse de
Allah Teâlâ affetmiyor

Baba evladına çokça nasihat eder.

Evlat bıksa da, baba bıkmaz.

Baba nasihatini neden bırakamaz?

Çünkü acır ve sever.

Ancak evlat acınacak durumunu hiçbir zaman göremez.[görmek istemez.]

Bu meyanda bazı milletler baba, bazıları hep evlat konumunda yaratılmıştır. Bu durum Allah Teâlâ'nın takdiridir.

Baba millet evlat milletine acır durur.

Evlat ise her zaman başını kaldırır, isyan eder.

Değişen bir durum yoktur. Evlat yenilir. Baba acır, isyanını unutur.

Evlat her zaman haksızda olsa, baba affeder. Çünkü sonuçta evladıdır.

Kaderî hüküm Allah Teâlâ "Evlatlarınız sizin düşmanınızdır" diye buyurdu. Demek ki evlatlar babayı rahatsız edecektir.

Fıtrat gereği baba ise hiçbir zaman evladını kurda kuşa yem etmek istemez. Yüreği, mecburdur, acır durur.

Yine de burada bir sınır koyulmuştur, "Öf" demeyin.

İşte babanın sınırını aşmamak gerekir. Çünkü babadan zuhur eden gazabı ilahî evladı sarar ve onun günahını giderir. Bununda vebali yoktur.

Eyvah babasını razı edemeyen evlatlara…

Sözü Hz. Mevlâna kaddesellâhü sırrahu'l azîz Efendimize bırakalım.

Kirpi gibi baştan aşağı diken olsa, aslan, yine onu çaresiz öldürür.
Kasırga, birçok ağaçları kökünden sökerse de alçacık bir ota ihsanda bulunur.
O sert rüzgâr, otun zayıflığına acır.
Gönül, artık sen de kuvvetten dem vurma.
Balta; ağaçların, dalların çokluğundan, sıklığından hiç korkar mı?
Hepsini paramparça eder, kesip biçer.
Fakat bir ota saldırmaz.
Neşter yaradan başka yere vurulmaz.
Aleve, odunun çokluğundan ne gam? Kasap koyun sürüsünden kaçar mı?

Mesnevî-i Şerif, C. I, b.3324-3328

Ey Evlat…
Sen, İsa'yı bıraktın da eşeği besledin.
Hulâsa eşek gibi perdenin ardında kaldın gittin!
Bilgi ve irfan, İsa'nın talihidir, ey eşek sıfatlı, eşeğin talihi değil!
Eşeğin anırmasını duyar, acırsın. Hâlbuki bilmezsin ki eşek, sana eşeklik telkin ediyor.

İsa'ya acı, eşeğe değil.. tabiatı aklına baş etme.
Bırak tabiatını, ağlaya dursun.. sen, ondan al, canın borcunu öde!
Yeter artık yıllarca eşeğe kul oldun. Çünkü eşeğe kul olan, eşeğin ardından gider.

Mesnevî-i Şerif, C. II, b.1850-1855

Biz, kâfirlere, Tanrı'ya küfranı nimette bulunmuş olmakla beraber onlara acırız.
Hattâ halk onları taşlıyor diye köpeklere acırız.
Biz bizi ısıran köpeğe de dua eder, Yarabbi sen onu bu huydan vazgeçir,
Adamları ısırmasın da halkın taşını, topacını yemesin deriz.

Mesnevî-i Şerif, C. III, b.1800-1803

A yoksul, şu kötü dâvan olmasaydı belki bir kerem sahibi size acırdı.

Mesnevî-i Şerif, C. III, b.738

Tanrı, velîleri âlemlere rahmet olmak üzere yeryüzüne getirmiştir.

Mesnevî-i Şerif, C. III, b.1804

BEDİÜZZAMAN SAİD NURSİ
Kaddesellâhü Sırrahu'l Azizin İKİ MEKTUBU

25 Ocak 2013 · ihramcizade

(BARLA 228, 16 MEKTUP 63)

باسـمه سبحانه و ان من شئ الا يسبح بحمده

السـلام عليكم ورحمة الله بركاته

Aziz, sıddık, fedakâr, gayyur, vefadar kardeşim Kürd Bekir Bey!

Maatteessüf bilmecburiye nâhoş ve malayani sayılacak bir bahis söyleyeceğim. Fakat bu bahsim, hakikî hamiyetperver Türkçülere karşı değil, belki firengîlik hesabına sahtekâr bir surette Türkçülüğü kendine perde eden mütecavizlere karşı söylüyorum. Şöyle ki:

Mülhid münafıkların en son ve alçakça ve vicdansızca aleyhimizde istimal ettikleri bir silâhı şudur ki, diyorlar:

"Said Kürddür, bir Kürdün arkasında bu kadar koşmak hamiyet-i milliyeye yakışmaz."

Ben bu münafıkların vicdansızcasına desiselerine karşı değil, belki bazı safdillerin temiz kalbleri bunların sözleriyle bulanmamak için diyorum ki:

Evet ben başka memlekette dünyaya gelmişim. Fakat Cenab-ı Hakk beni bu memleketin evlâdına hizmetkâr etmiş ki; dokuz sene mütemadiyen bu memleketteki milletin ondan dokuz kısmının saadetine, kendi dilleriyle hizmet ettiğim bu havalideki insanlara malûmdur.

Hem ben bu memlekette ***Hulusi, Sabri, Hâfız Ali, Hüsrev, Re'fet, Âsim, Mustafa Çavuş, Süleyman, Lütfü, Rüşdü, Kuleönü'lü Mustafa, Zekâi, Abdullah*** *gibi yirmi otuz Müslüman Türk gençlerini âdeta yirmi otuz bin milletdaşlarıma tercih ettiğimi ve onları o otuz bin adam yerine kabul ettiğimi, bu dokuz senedeki Türkçe âsâriyle ve hizmet ile göstermişim.*

Evet ben bin gafil ve âmi Kürdü bir Türk olan Hulusi'ye karşı tutmadığımı ve bin cahil Kürdü birer Türk olan Âsim ve Re'fet'e mukabil göremediğimi ve bir genç Türk olan Hüsrev'i bin âmi Kürdle değişmediğimi ehl-i dikkat ve benim ahvalime muttali olanlar

tasdik ettikleri halde, firengîlik namına ve ilhad hesabına, Türkçülük perdesi altında, sahtekâr bir milliyetperverlik suretinde ve hodfuruşluk cihetinde bana tecavüz edenler ve Türk milletini ve milliyetini zehirleyen mülhidler bilsinler ki:

Ben millet-i İslâmiyenin en mühim ve mücahid ve muazzam bir ordusu olan Türk milletine binler Türk kadar hizmet ettiğimi, binler Türk şahiddir.

İşte bana Kürd diyen ve ittiham eden, zahiri hamiyetperverlik gösteren sahtekârlar, bu millete ne gibi hizmet ettiklerini göstersinler.

Bu fıravuncukların enaniyetini kabartan mahviyetkârane söz söylemek caiz olmadığından, bilmecburiye o mütekebbirlere karşı izzet-i İlmiyeyi muhafaza etmek için, söylenmeyecek ve izharı münasib olmayan uhrevî hizmetlerimi Cenab-ı Hakk'ın afvına güvenerek izhar ettim.

الباقـهوالباقي

(Dördüncü Remz tashihli nüsha) Kardeşiniz

Said Nursi

Kaynak:

Risale-i Nur Külliyatından Rumuzât-ı Semaniyye [Yirmidokuzuncu Mektubun İkinci Makamı], Müellifi Bediüzzaman Said Nursi, Hazırlayan: Hüseyin BULUT İstanbul - 2001, s.228-229

(26 .MEKTUP 326)

باســمه سبحانه و ان من شئ الا يسبح بحمده

Fikr-i milliyet şu asırda çok ileri gitmiş. Hususan dessas Avrupa zalimleri, bunu İslâmlar içinde menfi bir surette uyandırıyorlar, tâ ki parçalayıp onları yutsunlar.

Hem fikr-i milliyette bir zevk-i nefsanî var, gafletkârâne bir lezzet var, şeâmetli bir kuvvet var. Onun için, şu zamanda hayat-ı içtimaiye ile meşgul olanlara **"Fikr-i milliyeti bırakınız"** denilmez. Fakat fikr-i milliyet iki kısımdır:

Bir kısmı menfidir, şeâmetlidir, zararlıdır. Başkasını yutmakla beslenir, diğerlerine adâvetle devam eder, müteyakkız davranır. Şu ise, muhasamet ve keşmekeşe sebeptir.

Onun içindir ki, hadis-i şerifte ferman etmiş:

الاسلامية حبت العصبية الجاهلية

Bu ibare, İslâmiyet öncesi câhiliye âdetlerine dönmekten men eden hadislerden iktibas edilmiştir. Bu mevzuda birçok hadis-i şerif rivayet edilmiştir. Bunlardan birisi şöyledir:

الاسلام يحب ما قبله

Manâsı: **"İslâm dini kendinden önceki bâtıl olan fiil, hareket, âdet ve inanışları keser, kaldırır."** (Buharî)

ve Kur'ân da ferman etmiş:

إِذْجَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوافِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَحَمِيَّةَالْجَاهِلِيَّةِفَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَالتَّقْوَى وَكَانُواأَحَقَّ بِهَاوَأَهْلَهَاوَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍعَلِيمًا

"Kâfirler, kalblerine cahiliyet taassubundan ibaret olan o gayreti yerleştirdiklerinde, Allah, Resulünün ve mü'minlerin üzerine sükûnet ve emniyetini indirdi ve onlara takvâda ve sözlerine bağlılıkta sebat verdi. Zaten onlar buna lâyık ve ehil kimselerdi. Allah ise herşeyi hakkıyla bilir." Fetih Sûresi, Fetih:26.)İşte şu hadis-i şerif, şu âyet-i kerime, kat'î bir surette menfi bir

milliyeti ve fikr-i unsuriyeti kabul etmiyorlar. Çünkü müsbet ve mukaddes İslâmiyet milliyeti ona ihtiyaç bırakmıyor.

Evet, acaba hangi unsur var ki, üç yüz elli milyon vardır?

Ve o İslâmiyet yerine o unsuriyet fikri, fikir sahibine o kadar kardeşleri, hem ebedî kardeşleri kazandırsın?

Evet, menfi milliyetin tarihçe pek çok zararları görülmüş. **Ezcümle, Emevîler, bir parça fikr-i milliyeti siyasetlerine karıştırdıkları için, hem âlem-i İslâmı küstürdüler, hem kendileri de çok felâketler çektiler.**

Hem Avrupa milletleri şu asırda unsuriyet fikrini çok ileri sürdükleri için, Fransız ve Almanın çok şeâmetli ebedî adâvetlerinden başka, Harb-i Umumîdeki hâdisât-ı müthişe dahi, menfi milliyetin nev-i beşere ne kadar zararlı olduğunu gösterdi

> ***CÂ-YI DİKKAT BİR HAL:***
> ***Türk milleti anâsır-ı İslâmiye içinde en kesretli olduğu halde, dünyanın her tarafında olan Türkler ise Müslümandır.***
> ***Sair unsurlar gibi müslim ve gayr-ı müslim olarak iki kısma inkısam etmemiştir. Nerede Türk taifesi varsa Müslümandır. Müslümanlıktan çıkan veya Müslüman olmayan Türkler, Türklükten dahi çıkmışlardır (Macarlar gibi). Halbuki küçük unsurlarda dahi hem müslim ve hem de gayr-ı müslim var.***

Ey Türk kardeş!

> ***Bilhassa sen dikkat et.***
> ***Senin milliyetin İslâmiyetle imtizaç etmiş; ondan kabil-i tefrik değil.***
> ***Tefrik etsen, mahvsın.***
> ***Bütün senin mazideki mefâhirin İslâmiyet defterine geçmiş.***
> ***Bu mefâhir, zemin yüzünde hiçbir kuvvetle silinmediği halde, sen şeytanların vesveseleriyle, desiseleriyle o mefâhiri kalbinden silme.***

الباقى هو الباقي

Said Nursî

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA PSİKİYATRİ

Hzl: DR. HÜSNÜ MENTEŞEOĞLU

Yavaş yavaş ölürler
Seyahat etmeyenler
Yavaş yavaş ölürler
Hiçbir zaman yardım istemeyenler
Yavaş yavaş ölürler
Her gün aynı yolları yürüyenler
Ufuklarını genişletemeyenler
Aşkta ve işte mutsuz olduğu halde
İstikametini değiştiremeyenler
Yavaş yavaş ölürler
Tamir edilen kırık bir kalbin
Gözlerinde ki mutluluk pırıltısını
Görmekten kaçınanlar
Yavaş yavaş ölürler
Rüyalarını gerçekleştirebilmek için
Hayatının riskini alamayanlar.
ŞİMDİ YAŞA!
BUGÜN RİSKE GİR!
HEMEN HAREKETE GEÇ!
KENDİNİ YAVAŞ YAVAŞ ÖLÜME TESLİM ETME!
MUTLULUKTAN KAÇINMA!
Pablo Neruda

> ***"Her 5 vatandaşımızdan biri bir yıl içinde bir ruhsal hastalık geçiriyor ama etiketlenmekten korkuyor ve bu nedenle doktora gidemediğinden bu hastaların üçte ikisi tedavisiz kalıyor. Psikiyatrik hastalıklar ile diğer tıbbi hastalıkların tedavisi konusunda resmi ve özel kurumların yaptığı adaletsizlikler ve kişisel önyargılar acilen giderilmelidir."***

Yukarıda ki sözler bir Türk psikiyatriste ya da T.C. Sağlık Bakanlığı yetkilisine ait değil. İnsan inanmakta güçlük çekiyor ama Amerika Birleşik Devletleri Başkan Yardımcısının Başkana sunduğu ulusal sağlık raporuna ve kısa süre öncesine ait . Psikiyatrinin her yönden en geliştiği ve kabul gördüğü ülke olan A.B.D. 'de durum bu olunca ülkemizde ki durumu varın siz düşünün .

İSRAİL ASKERLERİNDEN FİLİSTİNLİ KADINLARA DAYAK

Kudüs'te İsrail işgali altında tutulan Müslümanların ilk kıblesi Mescid-i Aksa, Pazartesi gününden bu yana İsrail askerlerinin saldırılarına hedef oluyor.

İsrail Mescid-i Aksa'ya çıkan bir çok kapıda güvenlik önlemlerini arttırdı. Kapılardan özellikle Filistinli kadınların geçişine izin verilmiyor.

Murabıt olarak bilinen Filistinli kadınlar gruplar halinde Mescid-i Aksa'da nöbet tutup, Müslümanların ilk kıblesine giren Yahudi gruplara karşı direniyordu. İşte bu direnişi kırmak isteyen İsrail yönetimi uzun süredir kadın murabıtları göz altına alıp, Mescid-i Aksa'ya giriş yasağı getiriyordu.

Bireysel uygulanan cezalar hafta başından bu yana toplu halde uygulanmaya başladı. Yahudi baskınlarına karşı nöbet tutmak için Mescid-i Aksa'ya girmek isteyen Filistinli kadınlar, Pazartesi ve Salı günleri engellendi.

FİLİSTİNLİ KADINLARI DARP ETTİLER

İsrail askerleri, Mescid-i Aksa'ya çıkan ara sokaklarda barikatlar kurup, kadın murabıtların yolunu kesti, kadınlar içeri alınmayınca direnişe geçti.

Filistinli kadınlar ellerinde Kuran-ı Kerimlerle, slogan atıp, tekbir getirerek İsrail askerlerine tepki gösterdi.

Direniş büyüyünce Salı günü İsrail askerleri, Filistinli bir kadını ara sokaktaki merdivenlerden aşağı itti.

<iframe src="http://video.haber7.com/embed/58640" framespacing="0" frameborder="no" scrolling="no" width="628" height="353"></iframe>

BOĞAZINI SIKIP YERLERDE SÜRÜKLEDİLER

Bir başka kadın ise boğazı sıkılarak göz altına alındı.İsrail askerleri son olarak Filistinli kadınları, tartaklayıp, yerlerde sürükledi, askerlerin sert darbeleriyle yere yığılan bazı kadınlar ezilme tehlikesi geçirdi.

Kalabalığın üzerine atılan bir gaz bombası ise Filistinli yaşlı bir adama isabet etti, yüzünden yaralanan adam kucaklanarak bir hastaneye götürüldü ve tedavi altına alındı. İsrail askerleri bu sabah Filistinli kadınları Mescid-i Aksa'dan zorla uzaklaştırdıktan sonra Müslümanların ilk kıblesine Yahudi grupları aldı.

Kaynak : Haber7

Erişim: http://www.haber7.com/ortadogu/haber/1525162-israil-askerlerinden-filistinli-kadinlara-dayak

MUSEVİLERE NASİHAT

Ömer Fevzi MARDİN Hazretleri "MUSEVİLERE ÇIKAR YOL" isimli eserinde buyururlar ki,

İnleyen insanlar içinde en acıklılardan biri de Musevilerdir, fakat zavallılar, hakikî çıkar yolu aramaktan ziyade her çıkmaz yola başvuruyor.Bir tek şeydir ki hem Musevi'yi hem de insanları kurtaracaktır. O da şudur: İnsanlık!

İnsanlık kurtulmakla Museviler kurtulacaktır. O halde herkesten evvel gayret; yine Musevi'ye düşüyor.

**

Hak ve adaletin temeli muhabbettir. Muhabbetin icabı diğerkâmlıktır; işte bu diğerkâmlıkla dünya salâha imkân bulacaktır. Ve en iyi hayatı bu esaslarda, bu kültürle elde etmiş olacaktır.

**

Cemiyette Allah'ın dinine ilk nüve olan İbranilerdir. Allah'ın iradelerine göre ilk cemaat tesis eden Musevilerdir. Allah'ın işçiliğini bütün bir kavimce deruhte ettiklerinden dolayı Allah onları has kavim diye vasfetmiş âlemler içinde mümtaz kılmıştı; Ve Museviler bu mukaddes vazifeden kaçındıkça ıstırablara düştüler.

**

Bugün Museviler mustaribtir. Fakat bütün bir beşeriyet te ıstırabsız değildir. Eğer Museviler İlâhî vazifelerini terk ile şahsî menfaatlerine düşmeseydi, ne onlar bu cezayı çeker ne de beşeriyet; kuvvetin tahakkümü altında inlerdi. Bütün bu akıbetler; hayatta iyi bir örnek olmak üzere Allah'ın yetiştirdiği Musevilerin fena misal göstermeleri neticesinden ibarettir.

**

Musevilik; bütün dünyayı kurtarmağı düşünmedikçe kendini kurtaramıyacaktır.

**

Şimdi Musevi genci kendinden evvel Allah'ı sevmeli, ailesinden evvel cemiyeti sevmelidir. Bırakmalıdır kendini Allah düşünsün, Allah hizmetkârını düşünür, Musevi ancak cemiyeti, cemiyetin geriliklerini, bütün dünyaya ıstırap âmili olan fikrî, hissî hastalıklarını düşünmelidir ve onun ıslahı çarelerini temin etmelidir. Cemiyet kurtarılmalıdır ki Musevi kurtulsun. Museviler; din değişirseler de tabiiyet değiştirseler de memleket değiştirseler de misyonlarına avdet etmedikçe yani Allah'ın işine bütün bir dünya ölçüsünde sarılmadıkça kurtuluş yoktur. Kendilerini ne Avrupa'da rahat bırakırlar ne Filistin'de.

**

Arapları kendimize nasıl dost yapabiliriz diye düşüneydiler çok hayırlı olurdu. Filistin meselesi şimdiye kadar ta kökünden halledilmiş olurdu.

**

Filistin'de zorla, kuvvetle, ecnebi yardımıyla tutunmak hiç bir zaman için tabiî bir hayat temin etmez, bilâkis zıddîyeti arttırır, **Filistin'e çok Musevi doldurmakla değil; Filistin'e iyilik getirmekle bir fayda hâsıl olur.**

**

Allah'ın Musevi'den istediği de bu idi. Allah'ın her kulu gibi Arap kullarını kardeş bilmek ve Araplara kardeşçe muamele etmek, bütün mukadderatta bir birlik hissi telkin etmek Arabın mahrumiyetlerini, acılarını paylaşmak ve derhal bu iyi niyetlerin icraatına başlamak, Filistin şehirlerinde mükemmel birer hastahane açmak buralarda fakir Arap hastalarını meccânen tedavi etmek her tarafta meccani seyyar doktorlar dolaştırmak, doktorlar, baytarlar için sabit istasyonlar tesis etmek, fakirlere yemek dağıtan aşhaneler açmak, ziraati ıslah istasyonları tesis etmek, mahsulünü satan çiftçiye en kazançlı, en emniyetli yolları temin etmek, tohumsuz çiftçilere faizsiz tohum veya para ikraz etmek, hülâsa muaveneti içtimaiye esasında, imar, ıslah ve kalkınma esasında her şeyi tam bir samimiyet ve tam bir hüsnüniyetle Araplara yapmak ve göstermek lâzımdı. Dünyadaki milyoner veya milyarder Musevilerin teberruatı bu işi pek güzel görebilirdi.

**

Muhakkaktır ki Musevilerin Şarktaki hayatı Garbtakinden daha asudedir. Ve emniyettedir. Museviler; katliâmlara, tahrıblere, yağmalara arasıra garpta uğramışlar, fakat Şarkta uğramamışlardır. Hattâ İspanyadan canlarını kurtarmak için kaçabilenlerin mühim bir kısmını Osmanlılar içlerine almışlardır Garpta niçin arasıra Musevilere karşı aksülâmeller ve savletler vaki olur da Şarkta olmaz?

**

Dinler birleşir mi? Ayrılmaz ki birleşsin, ayrılınca çatışır, bir ordunun muhtelif isim alan cüz-ü tamlarının isim farkı onun ayrılığı, gayrılığı fikrini vermez ki, dinde versin, bir ailenin üç çocuğu olur, iş taksimi ile bu üç çocuk bir tek çocuktan daha mükemmel aile işine yarar. Üç çocuğun vücutte değil fikirde, emelde, işte birliği aranır.

**

Amerika siyaseti ne dereceye kadar ve ne zamana kadar Musevileri Araplara ve İngilizlere karşı himaye edebilir. Elbette bir sonu vardır. Ondan sonra ne olacaktır acaba?. Musevilerin Filistin'deki vaziyetini evvelkinden daha rahatsız bir hale koymayacak mıdır?. Görülüyor ki bu politikada istikrar ve istikbal yoktur. İstikrar ve istikbal Musevilerin doğrudan doğruya Araplarla anlaşmasındadır.

**

Kör düğüşünü yaşatan karanlıklar, fikirsizliklerdir, insana insanı ve insanlığı tanıtmak için kargaşalığı durdurmak için ortalığı aydınlatmak, cehaletin karanlığını ortadan sıyırmak lâzımdır. Dünyada herkes emniyete muhtaçtır. Fakat bu emniyeti aydınlık getirecektir.

Karanlık da yaşayan her insan her sesten ürker, her hareketten şüphelenir, öz kardeşine karşı bile bilmeyerek, tanımayarak sırf kendini müdafaa için yanlış vaziyetler alabilir, etrafı aydınlatmak ise; yüreğinde, fikrinde ışığı olanların ilk borcudur. Allah bütün insanları selâh ve selâmete mazhar ve doğru yoluna sevketsin;

Âmin

**

MUSEVİLERE ÇIKAR YOL

KAPALI BİR TOPLUM YAŞAYABİLİR Mİ?

20 Ocak 2012 · ihramcizade

"Ortodoks Yahudiler İsrail devletinin devamlılığını sağlamak için aile başına ortalama 6 çocuk yapsalar da, istatistikler 2025'de İsrailli Arapların sayılarının Yahudileri geçeceğini gösteriyor.

Yani istatistikler doğru çıkarsa, Yahudi İsrailliler azınlık konumuna düşecek ve 2025 de yapılacak bir Knesset oturumunda çoğunluğu Arap milletvekilleri İsrail Devletinin, "Yahudi devleti" olduğu şerhini Anayasa'dan çıkarabilecek.
Amerika Dışişleri Bakanlığı verilerine göre, İsrail'in kontrolündeki topraklarda yaşayan Arap ve Filistinli nüfusu 5 milyon 300 bini aşıyor.
Yahudilerin nüfusu ise 5 milyon 200 bin civarlarında…
Ülkede yaşayan Filistinli ve İsrail vatandaşı Arapların nüfus artış hızı Yahudilerinkine oranla 3 kat fazla. İsrail'e Yahudi göçüyse 2000 yılında, yılda 200 bin iken, üç yıl sonra yılda 40 bine düşmüş. Nüfus artış hızının önümüzdeki yıllarda değişmesi de beklenmiyor.
Orta ve Doğu Avrupa kökenli Yahudiler Aşkenaz; Akdeniz ve Ortadoğu Yahudileri ise Sefarad veya Sefardim olarak biliniyor."

İSRAİL, AZINLIK OLMA TEHLİKESİYLE KARŞI KARŞIYA

İsrail'in oldukça olaylı geçen Gazze'den çekilmesinin altında önemli bir neden yatıyordu. O da, azınlıkta olması yönündeki endişelerdi. İsrail'in önümüzdeki yıllardaki en büyük korkularından birini, Yahudilerin nüfus çoğunluğunu Araplar lehine kaybetmeleri oluşturuyor. Bazı bölgelerde Yahudilerin çoğunluğu kaybettiği bile söyleniyor. Bu durum gerçekleşirse, İsrail, vatandaşlarının kimliklerini din yerine dil, kültür ve bölgesellik gibi unsurların belirlediği bir devlet haline gelecek.

Siyonizmin ve doğal olarak, İsrail'in temel taşlarından birini, Yahudilerin kendi devletlerini kurması oluşturur. İsrail'deki Yahudilerin azınlık duruma düşmesiyse, bu ülkenin bir **"Yahudi Devleti"** olma özelliğini yitirmesine yol açacağı endişelerini de birlikte getiriyor. Birçok uzman, İsrail'in 1967 yılındaki Altı Gün Savaşı'nda ele geçirdiği Batı Şeria ve Gazze'yle birlikte, bu bölgelerde yaşayan Filistinli nüfusu da ilhak ettiği görüşünde… O dönem işgal edilmiş topraklarda yaşayan **Filistinli nüfusu 1 milyondu. Ancak o zamandan bu yana bu bölgelerde yaşayan Filistinlilerin nüfusu dört kattan fazla artış gösterdi. Aynı dönem içinde İsrailli Yahudilerin nüfusu ancak iki kat arttı.**

Amerika Dışişleri Bakanlığı verilerine göre, İsrail'in kontrolündeki topraklarda yaşayan Arap ve Filistinli nüfusu 5 milyon 300 bini aşıyor. Yahudilerin nüfusu ise 5 milyon 200 bin civarlarında… Ülkede yaşayan Filistinli ve İsrail vatandaşı Arapların nüfus artış hızı

Yahudilerinkine oranla 3 kat fazla. İsrail'e Yahudi göçüyse 2000 yılında, yılda 200 bin iken, üç yıl sonra yılda 40 bine düşmüş. Nüfus artış hızının önümüzdeki yıllarda değişmesi de beklenmiyor. Aynı şekilde gözlemciler, kamuoyunun, Filistinlilerin çoğunlukta olduğu Gazze ve Batı Şeria gibi toprakların ilhakına karşı çıkmaya başladığına dikkat çekiyor. Onlara göre kamuoyu, göreceli olarak nüfus çoğunluğunu korudukları, İsrail'in 1967 öncesi sınırlan içinde kalmak istiyor. –

New York'taki Dış İlişkiler Konseyi, Amerika– Ortadoğu Proje Müdürü Henry Siegman, bu nedenin **Başbakan Ariel Şaron**'u Gazze'den çekilmeye zorladığını belirtiyor. Bilindiği gibi Ariel Şaron, işgal altındaki topraklarda Yahudi yerleşimlerinin kurulmasının önde gelen savunucularından biri olmuştu:

> ***"Başbakan Şaron başta nüfus konusundaki tartışmaları inkâr etti. Ama en sonunda gerçekleri kabul etmek zorunda kaldı. Demografik sorunlar, Şaron'u Gazze'den çekilme kararına itti. Ariel Şaron, İsrail'in Gazze'de yaşayan 1 milyon 200 bin Filistinli üzerindeki denetimine bir anda son vermiş oldu."***

İsrail'in nüfus yapısı göçe dayanıyor. İsrailli liderler, dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan Yahudilerin göçlerinin, ülkenin Yahudi karakterine önemli katkı sağladığına inanıyor. Bundan dolayı Berlin Duvan'mn 1990'da yıkılmasını izleyen dönemlerle, İsrail hükümetleri, özellikle Rusya ve Ukrayna'da yaşayan Yahudileri ülkeye çekmeye çalıştı ve gerektiğinde göç etmelerini kolaylaştıracak yasal düzenlemeleri uygulamaya koydu. Pennsylvania Jniversitesi'nde siyaset uzmanlığı yapan lan Lusick, o zaman da olduğu gibi amacın, Filistinililerin artan nüfusuna karşı Yahudilerin kendi nüfuslarını engellemeyi amaçladığını söylüyor:

> ***"Eski Sovyetler Birliği'nden İsrail'e bir göç dalgası yaşanmasının en büyük sebeplerinden biri, İsrail halkının Batı Şeia ve Gazze'nin ilhakına karşı çıkacağı yönünde, hükümetin kaygılarıydı. Bu isteksizliğin nedeniyse, ilkenin Araplarla dolacak olmasıydı. İsrail'e 1 milyon kadar Yahudi göçmen getirerek, bu nüfus dengesizliğini kendilerince düzeltmek istediler."***

Profesör Lustick, İsrail'in Yahudi göçmenlerin yanı sıra, eski Sovyetler Birliği'nden ülkeye 350 bin kadar Hıristiyan da getirdiğini belirtiyor. Benzeri bir şekilde, İsrailli işletmeler de, çoğu Batı Şeria ve Gazze'de oturan Filistinli çalışanlarının yerine, aralarında Çin, Romanya, hatta Müslüman nüfusa sahip Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülkeden on binlerce yabancı işçi getirdi. Washington'daki Cato Enstitüsü adlı düşünce kuruluşunda görevli siyasi uzman Leon Hadar, bu yeni grubun **"İbranice konuşan ancak Yahudi olmayan İsrailliler"** yarattığını söylüyor. Hadar'a göre, bu unsurlar da İsrail'in demografik yapısının yeni bir açmazı oldu:

> ***"İsrail'de halihazırda yarım milyon yabancı işçi bulunuyor. Bu işçilerin İsrail'de doğan çocukları, otomatikman vatandaş oluyor. Bundan yararlanan anne babaya da vatandaşlık veriliyor. Her geçen gün İsrail nüfusuna, İbranice konuşan, ama Yahudi olmayan yeni yeni insanlar katılıyor. Bir noktada, İsraillilerin oturup, "Gerçekten İsrailli olmak ne demek?", bunu tartışması gerekiyor."***

Hadar'ın savunduğu noktalardan biri de, İsrail'in laik bir demokrasi olması, ve dini ya da etnik ayrımcılık gözetmeksizin, bütün nüfusuna hizmet etmesi:

> ***"Bir din devleti olmak istemiyorsanız, kimliğinizde yavaş yavaş değişikliklere gitmek, bu kimliği daha geniş kitlelere uyarlamak zorundasınız. Ben kademeli bir evrimleşme sürecinden söz ediyorum. İsterseniz adına "İbrani Milliyetçiliği" diyelim. Ama bu süreç din ve devlet işlerinin ayrılmasına yardımcı olacak. Dine dayalı bir kimlik yerine, kültür, dil ve sınırlara dayalı bir kimlik oluşacak."***

Dış İlişkiler Konseyi'nden Henry Siegman, böyle bir sürece İsrail vatandaşı 1 milyon 200 bin Arap'ın da dahil edilmesi gerektiğini savunuyor: "İsrail, olağanüstü bir demokrasiye sahip. Ama bu demokrasi büyük çoğunlukla İsrailli Yahudilere yarıyor. Her ne kadar Arap ülkelerinde yaşayan Araplardan çok da daha iyi durumda da olsalar, İsrailli Araplar, ikinci sınıf vatandaş durumunda."

Siegman, İsrail'in hem Yahudi devleti, hem de bir demokrasi olmanın çelişkisini yaşadığını ve bu sorunla başa çıkma konusunda çaba göstermediğini sözlerine ekliyor: **"Çok basit bir örnek vereyim**: İsrail'in ulusal marşı, Yahudi tarihi ve yaşantılarına atıfta bulunuyor. Daha tarafsız bir ulusal marş benimsenmesi ve marşın sözlerinin ülkede yaşayan herkese hitap etmesi yönünde girişimler yapılmadı değil.. Ama bu konu bile ülkede aşırı duygusal bir zemine çekilebiliyor."

Bazı uzmanlar, çok sayıda kültürün yaşadığı Amerika'nın örnek alınmasını, İsrail'in de ileride benzer bir şekilde çoğulcu bir toplum haline gelebileceğini belirtiyor.

İsrail'de Yahudi Kimliği Tartışması

İsrail hükümeti Rus göçmenlerin Yahudiliğe kabulünü kolaylaştıracak yasa tasarını parlamentodan geri çekmişti. Yahudi asıllı Rus göçmenlerin çoğu İsrail hükümetinin resmi ve çok katı "Yahudi" kimliğine uymuyor. Tasarının amacı bunu değiştirmekti ancak çeşitli gruplar değişik nedenlerle buna karşı çıkıyordu. Dünya'da 6 milyonu Amerika ve 5 buçuk milyonu İsrail'de olmak üzere toplam 13 milyon Yahudi yaşıyor. Orta ve Doğu Avrupa kökenli Yahudiler Aşkenaz; Akdeniz ve Ortadoğu Yahudileri ise Sefarad veya Sefardim olarak biliniyor. Yahudiler ayrıca kendi aralarında "**Muhafazakar," "Ortadoks"** ve **"Reformcu"** olarak üç ayrı mezhebe bölünmüş durumda.

İsrailli Hahamlar: 'Yahudi Olmayanlara Ev Kiraya Vermeyin'

Demografik durumu İsrail'i diğer dinlerden insanlarla daha **"barışık"** olmaya zorluyor ancak, kendilerini Yahudi Devleti'ni korumakla görevli addeden bazı hahamların davranışları, İsrail'in işini daha da zorlaştırıyor. İsrail'de bir grup haham, Yahudi olmayanlara ev kiralanmasını yasaklayan dini emir yayınladı. Emrin, Yahudilerle İsrailli Arapların arasını açmasından kaygı duyuluyor.

Emre imza atan 40 haham arasında İsrail'in önde gelen din adamları da bulunuyor. Parlamenterler ve insan hakları eylemcileri, karan **"ırkçı"** olduğu gerekçesiyle kınadı. Hahamlar, Yahudiler dışında yaşam tarzına sahip olanların Yahudilerin hayatını tehlikeye attığını iddia ediyor. Hahamlar, aynı zamanda hala Araplara ve Yahudi olmayanlara ev kiralayan komşulara karşı da dikkatli olunması uyarısında bulunuyor. İsrail'in önde gelen insan hakları örgütlerinden biri Başbakan Benyamin Netanyahu'dan kararı kınamasını istedi. Örgüt, emre imza atan hahamlardan bazılarının devlet tarafından atandığının altını çizdi. Ancak Başbakanın ofisinden konuyla ilgili bir açıklama yapılmadı.

Öte yandan bir kınama mesajı yayınlayan Uluslararası Af Örgütü de, halkın ödediği vergilerle maaşlannı alan hahamların çıkardığı emrin, İsrail nüfusunun yüzde 20'sini oluşturan Filistinlileri hedef aldığını açıkladı.

İsrailli Haham Eşlerinden Yahudi Kadınlara: 'Araplarla Çıkmayın'

İsrail'de Hahamların **'Yahudi Olmayanlara Ev Kiraya Vermeyin'** çağrısından sonra 27 hahamın eşi bir mektup yayınlayarak, Yahudi kadınlara Arap erkeklerle çıkmamaları çağrısında bulundu. Haham eşlerinin yayınladığı mektupta, Arap erkeklerle çıkan Yahudi kadınların

eziyet çekeceği iddia ediliyor ve Araplar'ın çalıştığı yerlerde çalışmamaları da isteniyordu. İsrailli bazı bakanlar ve insan hakları örgütleri, bu son mektubu da ırkçılık suçlamasıyla kınadı. Ortadoğu barış görüşmelerinin canlandırılması çabalarının yoğun olduğu bir dönemde bu tarz mektupların İsrailli Yahudilerle azınlıktaki Araplar arasında gerginliği arttırmasından kaygı duyuluyor.

40 İranlı Yahudi Gizlice İsrail'e Nakledildi

MOSSAD'ın ülke nüfusunu artırmak maksadıyla yurtdışındaki yahudileri İsrail'e getirme çabalan devam ediyor. Bilinen en son operasyon Aralık 2007'de İranlı 40 kadar Yahudi, gizli bir operasyonla İsrail'e nakledildi. Telaviv Ben Gurion havaalanında adı açıklanmayan üçüncü bir ülkeden getirilen uçaktan inen yeni göçmenler daha önce İsrail'e göçeden aile üyeleri tarafından karşılandı. Göçmenlere ayrıca, yeni yaşam kurabilmeleri için 10'ar bin Dolar para verildi.

Operasyona Amerika merkezli bir Hristiyan yardım örgütü mali destek verdi. Evanjelik mezhebine bağlı bu Hristiyan örgüt, tüm Yahudilerin İsrail'e döneceği yönündeki İncil kehanetini gerçekleştirmeye çalışıyor. Dünyadaki Yahudilerin İsrail'e dönmesinden sorumlu Yahudi Dairesi adlı kuruluş, son grubun, **İran'da 1979 devriminden bu yana dönen en kalabalık ekip olduğunu belirtiyor. Bu yıl içinde 200'den fazla İranlı Yahudi İsrail'e göç etti.** Bu rakam da önceki yıllara oranla bir rekor olarak görülüyor.

Ortodoks Yahudiler İsrail devletinin devamlılığını sağlamak için aile başına ortalama 6 çocuk yapsalar da, istatistikler 2025'de İsrailli Arapların sayılarının Yahudileri geçeceğini gösteriyor. Yani istatistikler doğru çıkarsa, Yahudi İsrailliler azınlık konumuna düşecek ve 2025 de yapılacak bir Knesset oturumunda çoğunluğu Arap milletvekilleri İsrail Devletinin, "Yahudi devleti" olduğu şerhini Anayasa'dan çıkarabilecek. İsrail hükümeti, ülkedeki yabancı işçi sayısını kayda değer şekilde azaltmayı hedefliyor. İsrail nüfusunun büyük bölümü, dünyanın dört bir yanından gelen göçmenlerden oluşuyor. Bu göçmenlerin büyük bölümü de Yahudi. Kimi İsrailliler'e göre, Yahudi olmayan yabancı işçiler, ülkenin Yahudi karakterine zarar veriyor. İsrail gizli servisi MOSSAD'ın, yurtdışındaki Yahudileri İsrail'e gelmeye ikna edebilmek maksadıyla bulundukları ülkede güvende olmadıklarını hissettirmek için ölümlü sabotajlar düzenlediği biliniyor.

Kaynak: Turquie Diplomatique – OCAK 2012

Not: Yahudi kendini kıyamete kadar kalmak istiyorsa kendini değiştirmeye mecburdur.

Fakat Museviler böyle yapacaklarına tersine inatlaşırlarsa, aksine hareket ederlerse elbette Arapların da başı belâya girer, kendi başları da belâdan kurtulmaz. Museviler Araplarla anlaşmaktan ziyade ecnebi kuvvetinden istiane ederlerse Araplar da bütün Araplıktan hattâ bütün bir Müslümanlık âleminden istimdat ederler. Bu Museviler için en feci bir âkıbeti doğurur. En sakin yaşayabildikleri Asya ve Afrikada da rahatları bozulur, kazançlarına ket gelir.

Şark; müdahalelerden, rahatsızdır, bundan bıkmış usanmıştır. Binaenaleyh son derece hassas ve reaksiyoner bir hal peyda etmiştir, şimdi Musevi', Şarkta ancak emniyet unsuru olacağını ve Şarka zarar değil faydalar getireceğini vadetmekle müsait bir muamele görür. Filhakika samimî, müsbet bir Musevi faaliyetinden Şark müstağni değildir. Şarkın vasi, bakir sahalarında Museviler gibi olgun, yetişkin, hayat adamlarına müsait iktisadi işler vardır.

Elverir ki bu işler siyasî felâketler tevlit etmesin, faydalar Musevilerin kendilerine inhisar etmesin; bu teminatı vermek ve göstermek vazifesi ise Musevilere düşer. Yalnız Filistin değil bütün Şark böyle iyi haberleri, böyle hayırlı faaliyetleri bekliyor. Iktisaden kalkınmak ve dertlerinden kurtulmak istiyor.

Musevilere düşen ilk iş emniyet telkin etmek ve hakikaten emniyet edilir olmaktır.

[Ömer Fevzi MARDİN "MUSEVİLERE ÇIKAR YOL"]

Arap ve İsrail mevzusundan çıkarılacak diğer hissede bizim milletimizin Türk ve Kürt davasını bitirmesi ve tek millet olmanın sevincini yaşamasıdır. Terör ve dolayısıyla devletimizin mecburi muhafaza mekanizmaları çalışmasıyla çıkan neticede kin ve nefret yavaş yavaş bünyemizi sarar ve güzelim Anadolu elimizden çıkıp gidebilir. Allah Teâlâ o günleri göstermesin.

Hasılı kelam Birinci Dünya Savaşı'nda petrollerimizi ele geçirmek için Türk ve Kürt'ün ayrıştırılması İngilizlerin gündemine geldi. Konuyu inceleyen Lawrence bir rapor verdi. Bu raporda, **Türk'le Kürt'ün etle tırnak gibi olduğu, ancak yüz yıl çalışılırsa, bunların ayrıştırılabileceğini belirtti.**

Televizyonda, gazetelerde Türk ve Kürt ayrılığına vurgu yapıldıkça, tahrik edici sözler söylendikçe, Lawrence'in arzusu doğrultusunda faaliyet yapıldığına şahit olarak tarih bilen hangi şuurlu insanımız kahrolmuyor.

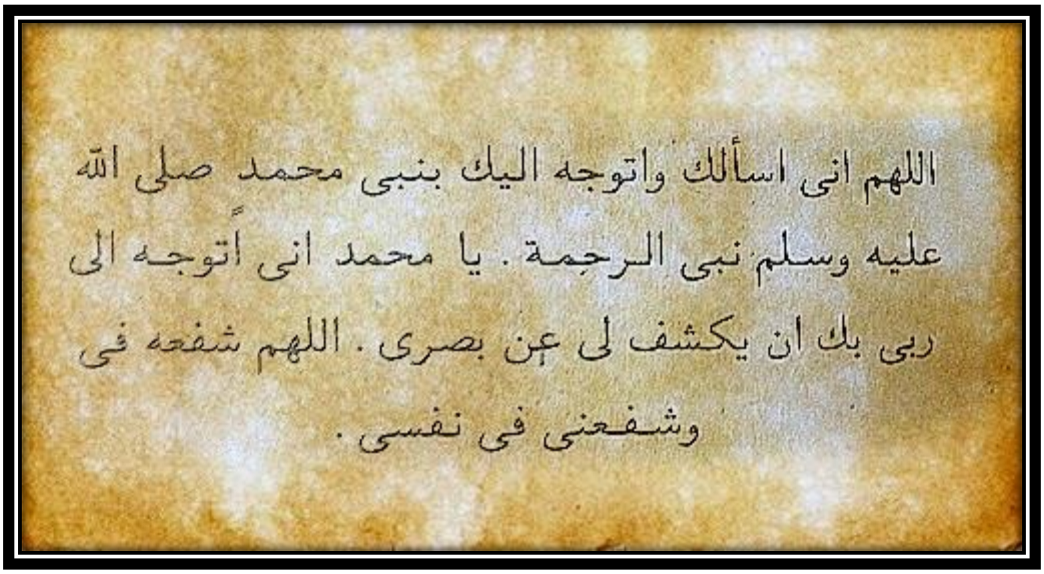
İhramcızâde İsmail Hakkı

haber7com

GÖZÜMÜZE IŞIK VERİR MİSİN ALLAH'IM

Hazreti Ali Kerremallâhü Veche Efendimiz zamanında Basra valiliği de yapan Ebû Amr Osmân ibn-i Huneyf (v. 661), Ensâr'dan sabırlı, cesur, âdil; bir mübarek sahâbî. Resul-i ekrem sallallâhü aleyhi ve sellem hazretlerinden sadece bir hadis-i şerif nakletmiş, işte o kutlu sözler:

اللهم انى اسألك واتوجه اليك بنبى محمد صلى الله
عليه وسلم نبى الرحمة . يا محمد انى أتوجه الى
ربى بك ان يكشف لى عن بصرى . اللهم شفعه فى
وشفعنى فى نفسى .

İki gözü görmeyen a'ma bir zat, huzur-u saadete gelerek Peygamber Efendimiz'den (aleyhi ekmelittehaya sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinden) istirhamda bulundu:

"Ya Resulallah! Sen Allah'a dua ediver de, Allah benim gözümün a'malığını, körlüğünü açsın, gözüm görsün. Benim körlüğüm, a'malığım gitsin. Dua et de gören bir insan olayım ne olur ya Resulallah!"

Peygamber Efendimiz saadetle buyurdular ki:

" Yoksa başka bir şeye mi dua etsem sana?... Bu haline dua etmesem de, a'malık konusunun dışında başka bir şeyle mi dua etsem? Nasıl istersin?"

Yani, **"Allah seni cennetlik etsin, afiyet versin filan mı desem?..** (Aslında, O bize hakikatte neyi istemenin isabetli olacağını da öğretecek susup tâbi olmayı öğrenebilsek)

Dedi ki: **"Ya Resulallah! Gözümün görmemeğe başlaması, a'malık bana çok ağır geldi. Sen benim gözümün açılmasını iste, ona dua et!"**

Risaletpenah hazretleri buyurdu ki:

"Madem öyle, git evine sonra abdest al sonra iki rekat namaz kıl! Sonra şöylece dua ediver:

(Allàhümme inni es'elüke ve eteveccehü ileyke bi-nebiyyi Muhammedin (Sallallahü Aleyhi ve Sellem), nebiyyir-rahmeh...

Yâ Muhammedün(Sallallahu aleyi ve sellem) inni eteveccehü ilâ Rabbi bike en yekşifeli an basari… Allâhümme şeffi'hü fiyye ve şeffi'ni fi nefsi…)

Duayı okudum, manasını söyleyeyim, herhalde manasını merak ediyorsunuzdur:

(Allàhümme inni es'elüke) "Ey Allah'ım, ben senden istiyorum ki, (ve eteveccehü ileyke bi-nebiyyi Muhammedin Sallallahü Aleyhi ve Sellem, nebiyyir-rahmeh..) rahmet peygamberi olan Peygamberim Muhammed-i Mustafa'nın aşkına, hatırına senden istiyorum ve sana yöneldim. Onun hatırını öne sürerek sana yöneldim ya Rabbi!.."

Sonra duanın öbür tarafında, evinde diyecek ki: (Ya muhammedü inni eteveccehü ila rabbi bike en yekşifeli an basari) "Ya Muhammed Sallallahü Aleyhi ve Sellem ! Ben Rabbime senin adını öne sürerek, senin aşkını söyleyerek teveccüh ettim, yöneldim, yakardım. Gözümün körlüğünü gidermesi için seni öne sürdüm."

Sonra yine Allah'a yönelecek, diyecek ki:(Allâhümme şeffi'hü fiyye) "Ya Rabbi! Şu Muhammed-i Mustafa'nı (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) benim hakkımda şefaatçi eyle… (ve şeffi'ni fi nefsi) Kendimi kendim hakkında şefaatçi olarak kabul eyle…"

Böyle demesini tavsiye etmiş Peygamber Efendimiz. Anladınız mı ne dediğini?..

Türkçe olarak yeniden söyleyeyim:

"Ya Rabbi! Ben senden habibin Muhammed-i Mustafa (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)aşkına diliyor ve dileniyorum, sana rahmet peygamberi Muhammed-i Mustafa'nın (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)adını öne sürerek teveccüh ediyorum, sana yöneliyorum. Ya Muhammed(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)! Ben Rabbime senin adını söyleyerek teveccüh ediyorum, gözümün körlüğünü gidersin diye… Ya Rabbi! Bu Muhammed'ini (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)benim için şefaatçi eyle, beni de kendim için şefaatçi eyle…

Dua bu… Böyle dua etmesini söylemiş. "Git evine, abdest al, iki rek'at namaz kıl, bu sözleri söyle!" demiş.

Râvi diyor ki: "Adam Peygamber Efendimiz'in yanına, gözü gören bir kimse olarak, a'malığı gitmiş bir kimse olarak geri döndü."

Allah'ın kudretine bakın, Resulallah'ın Allah indindeki kıymetine, şefaatine bakın; Resulallah aşkına dua edilince, Allah'ın nasıl kabul ettiğini anlayın!

umutrehberi.com

***

Arîza;

Cevâmîü'l Kelîm vasfı Risâlet penâhî'si ile, Efendimiz aleyhi ekmelüttehaya sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri'nin saâdetle buyurdukları bu hadîs-i şerîf'in mânâ-i münîfinde mündemiç, nice bin hakikat-i Muhammediyyesin'den sâdece bir tânesinin, zâhiren çok yüksek Dünyâ makamlarında bulunan ve <BAKAR KÖRLÜK>'le ma'lûl olanların, iş bu ma'lûliyyetten kurtulmalarına, okunmak sûretiyle şifâ'ya vesîle olması, ümîd ve temennisini, acîzâne arz u niyâz eyleriz efendim.

" ZENCİ MÛSÂ" KADAR VEFALI OLAMAYANLAR

"Bu milletin seveni çoktur.
Hainler için yaşasın cehennem"

"Ezelde kaynaşan ervâha ayrılık var mı?
Cihan yıkılsa bu vahdet yerinden oynar mı?
Olunca minberimiz, Arş'ımız, Hudâ'mız bir;
Benim de beklediğim nûr onun da gâyesidir
O nûru gönder. İlâhî, asırlar oldu, yeter!
Bunaldı milletin âfâkı, bir sabah ister."

(M.Âkif Ersoy 1977:357).

'Sudan'da bir yiğit doğar. O topraklarda yaşanan olumsuz koşullar ve kıtlıktan dolayı doğan çocuklar genelde hep zayıftırlar. Ama dünyaya gelen bu yiğit diğer çocuklara nazaran daha yapılı ve olumludur. Babasının ölümü üzerine o yiğidi dedesi büyütür. Daha iyi şartlarda yaşaması için onu, Sudan'dan Kahire'ye götürür. Burada yaşamaya devam ederlerken, dedesinin hep bir Osmanlı hayranı oluşu torununa da yansır ve torununu bir Osmanlı Türk'ü gibi yetişmesini ister. İstanbul'a göndermeye karar verir. İstanbul'a varır ve müthiş bir Türkçe öğrenir. O artık dedesinin büyük arzusunu yerine getirir. **Arkadaşlarından onu ayıran bir özelliği vardır. İri cüssesi ve siyah teni, bu yüzden ona Sudanlı Zenci Musa diye seslenirler**…

Sene 1919'dur. Mondros Mütarekesi imzalanır ve itilaf kuvvetleri İstanbul'u işgal eder. Bir gün Karaköy gümrüğünde, İngiliz kuvvetleri komutanı General Harrington, koca bir çuvalı, tek eliyle kaldıran, bu iri yapılı adam kim diye sorar yanındakilere;

Yanındakiler: Onun Arabistan'da, İngilizleri atlatıp Yemen'e 300.000 bin altını kaçıran Zenci Musa olduğunu söylerler. General çok etkilenir ve Musa'nın yanına gider ve şu sözleri söyler;

-'Eğer benim mahiyetime girersen, seni altına boğarım' der. Musa buna tokat gibi bir cevap verir.

-Her teklif herkese yapılmaz. Bu sözleriniz beni ancak rencide eder. Benim bir devlerim var. Devlet-i Osman-i, bir de bayrağım var. Ay-Yıldızlı bayrak ve bir de kumandanım, Kuşçubaşı Eşref…

Bu iş daha bitmedi sizinle mücadelemiz devam edecek.

Zenci Musa, Kuşçubaşı Eşrefle Libya' da yani Trablusgarp' da tanışır. O zaman Eşref Bey'e büyük bir hayranlık duyar ve kendine söz verir. Ölünceye kadar onun yanından ayrılmayacağını. Ardından Zenci Musa, Eşref Bey'in emir eri olur. Peşinden, gittiği bütün cephelere gider.

O yüreğini devletine ve Anadolu' ya bağlamış yiğit bir Müslüman Arap'tır. Zenci Musa, işgal yıllarında her nefer gibi o da cepheden cepheye koşar ve savaşır. Adeta bir akıncıdır. Osmanlı Ordusunun eli, ayağı olur. Daha sonra Kuşçubaşı Eşref' in gizli bir görevle, Yemende ki 7. Orduya altın götürmek için Arabistan'a gider. İki ayrı heyetle giden gurubun Eşref bey kolu , Hayber de, 25.000 kişilik bedevi İngiliz kuvveti tarafından kıstırılır, Eşref Bey'in başında ki gurup, iki gün boyunca direnir. Sonun da Eşref Bey yaralı olarak esir alınır. Fakat Zenci Musa gurubuyla beraber altınları kaçırmaya başarır. 1917 de gerçekleşen bu savaş, London Times gazetesinde, sekiz sütundan manşetle verilir. Altınları kaçıran Musa, beş yıl boyunca beraber savaştığı kumandanı eşref Bey' den ayrı düşer. Malta'da esir düşen Eşref Beyle bir daha görüşemez.

Zenci Musa, Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte, İstanbul'a geri döner. Gidecek hiçbir yeri yoktur. Dönemin yetkili paşalarından Ali Sait Paşa, Musa'yı yemenden tanır. Ona yardım etmek ister. Musa' ya bir gün der ki:

-Musa, emeklilik için bana bir dilekçe ver, bende tastik edeyim, sana emekli maaşı bağlasınlar.

Buna karşılık Musa paşaya ibretlik bir cevap verir.

-'Paşam ben bu fakir milletten emekli maaşı alamam' der.

Sait Paşa bu işin peşini bırakmaz ve bir gün de onu, dönemin yetkililerinden birinin yanına götürür, ona kahyalık teklif eder. Fakat Musa, yine o müthiş ahlakıyla buna da cevap verir.

- 'Ben bunu kabul edemem, onu yaşlı bir Müslümana verin, orda hamallık varsa yaparım' der.

İşte o İngiliz komutanının Zenci Musa' ya, aşağılık teklif sunduğu yerde, yani Karaköy gümrüğünde çalışmaya başlar. **Gündüzleri çalışır, geceleri ise Mili Mücadele için Anadolu'ya silah kaçırma faaliyetlerini sürdürür.** O iri cüssesi bu tempolu faaliyetlere daha fazla dayanamaz. Üstelik Osmanlının yenilgisi ve Eşref Bey'in esareti onu çok üzer. Musa vereme yakalanır, tedavi olmayı kabul etmez. Bavulunu alıp Üsküdar'da Özbekler tekkesine yerleşir. Ölümü bekler gibi, ölümü ister gibi…

Kısa süre sonra Musa burada acılara daha fazla dayanamayarak veremden vefat eder. Bavulundan bir Kuran-ı Kerim, Osmanlı Haritası, kefen bezi ve bir de Eşref Bey'in fotoğrafı çıkar.

Eşref Bey Musa için; 'Ben esaretten kurtulup, Milli Mücadelenin öncülerinden olduğum günlerde, Musa, o benim kahraman arabım veremden ölmüştür' der.

> ***'' Eşref Bey'in emireri Zenci Musa.***
> ***İsa peygambere omuzlarını ödünç verir***
> ***Ve peygamber bu sayede göğe tırmana bilir..''***

Bu dizeleri merhum Mehmet Akif, Eşref Beyle Mısır'a görevli gittiği zaman, Zenci Musa'yı tanır ve bu dizeleri onun için yazar..'

Evet, bunları okuduktan sonra, ne kadar vefakâr insanlarmış dememek mümkün mü?

Onların tek ideallerinin vatanı, milleti, bayrağı, dini olduğu apaçık ortadır. Bugünlerde kendilerine kimlik arayışı içerisinde olanlar, hiç arayışa girmesinler, bir kere okusunlar bu hayatı, görsünler mücadele nasıl verilirmiş, görsünler vatan nasıl sevilirmiş, görsünler bayrak nasıl sevilirmiş, görsünler din nasıl sevilirmiş. **Zenci Musa bir Arap'tı. Ama tek vatanı Devlet-i Osmaniye idi. Tek bayrağı Ay Yıldızlı bayrak ve Tek dini İslam'dı.**

Bugün bölücülük yapanlara tokat gibi cevaptır Zenci Musa.

Bugün bölücülük yapanlara benim cevabımdır bu; Biz tek devlet, tek bayrak, tek din olarak yaşadık yüzyıllarca ve öylede yaşayacağız ALLAH'IN izniyle.

Bizleri bölmeye çalışanlara inat, her zaman Zenci Musaları, Çerkez Ethemleri, Akifleri, Enverleri konuşacağız, yaşatacağız..

Allah bâki….

www.yazete.com

https://youtu.be/3wt365fTdyE

ALTINOLUK
internet arşivi

ZENCİ MUSA

Mehmet Niyazi Özdemir
2002 - Haziran, Sayı: 196, Sayfa: 023

Son dönem tarihimizde pek çok efsanevî şahsiyet vardır; islâmî zihniyetle dizayn edilen Osmanlı Devleti'ni ayakta tutabilmek için katlanmadıkları fedakârlık, göze almadıkları tehlike yoktur. Hepsinin amacı **"Biz ölebiliriz, fakat bu ümmet yaşasın"** idi. Hayatlarının baharlarından itibaren belki bir gün kendileri için yaşamadılar; pek çoğu canını, kimisi gençliğini gelecek nesillere verdiler. Yemenli kabile reislerinden Şerif Mehmet Muzaygır, San'alı Mehmed Mucahid, Saraybosna'nın Delikli köyünden Haydar, Üsküb'ün Vlânık köyünden Hasan Nusret, Şam'ın Kunaytıra ilçesinin Mansure köyünden Abaza Eyüb Benzenç, Medine'nin Asvat mahallesinden Habeşistanlı Mahbub, Girit'in Hanya ilçesinden Arnavut Mamaka Mustafa ve Zenci Musa unutamayacağımız kahramanlardan sadece birkaçıdır.

Zenci Musa aslen Sudan'lıdır. Dedesi Kahire'ye, babası Girit'e göçmüş; Zenci Musa Girit'te dünyaya gelmiş. Dedesi İslâm ahlâk ve adetlerine göre yetişmesini istediği için, torunu Musa'yı Kahire'ye yanına almış. Dedesi bir Türk mahallesinde oturduğundan, Musa'nın çocukluk arkadaşlarının hemen hemen tamamı Türk'tü; dolayısıyla büyürken Türkçeyi de öğrendi.

1911 yılında Amiral Benito Obri'nin komutasındaki italyan donanması ilk baştan otuz beş bin seçkin asker, yüz üç ağır ve sahra topu, altı bin at, sekiz yüz kamyon, dört uçak Trablusgarb'a çıkardı. Çok kısa zamanda asker sayıları yüz bini geçti. Osmanlı'nın ise burada redifler (Terhis edildiği halde ihtiyatta bulunan askerler) de dahil olmak üzere, sadece üçbin civarında askeri vardı; bunlar ne topa, ne de makineliye sahiptiler. Zaten Osmanlı'nın Trablusgarb'taki askeri durumunu bildikleri için çıkarma yapmışlardı. Çünkü kısa bir süre

önce Habeşistan'a saldırmış, başarısız olmuşlardı. Oysa devletler arası bloklaşmalar gerçekleşiyor, Avrupa'daki başkentlerde esrarlı toplantılar yapılıyordu. Bu bloklaşmaların birinde İtalya'nın iyi bir pozisyon kapması, Habeşistan'daki başarısızlığını unutturmasına bağlıydı. Libya onlara çok elverişli görünüyordu, hareketlerine **"Askerî gezinti"** adını takmaları kendilerinden emin olduklarını göstermekteydi. Hatta kazanacakları zaferlerin halklarına eksiksiz anlatılmasına dair tedbirleri de ihmal etmediler. Konçino Rivoli gibi seçkin Romancılarını, şairlerini, müzisyenlerini de oraya getirdiler.

O yıllarda Osmanlı Devleti'nin durumu yürekler acısıydı; Çanakkale Boğazı'ndan çıkabilecek pek gemisi yoktu; hazine tamtakırdı; Ülkenin değişik bölgelerinde isyanlar birbirini kovalıyordu. Orduda cuntalar mantar gibi çoğalıyor, keşmekeşlik sürüp gidiyordu. Fakat vatanın bir yeri işgal ediyor; durum ne olursa olsun, eldeki imkanlarla karşı koymanın gerekliliğine bazı genç subaylar inanıyorlardı. Binbaşı Enver Bey'le, Eşref Bey Milli Savunma Bakanı Ahmed İzzet Paşa'yı ziyaret ettiler ve ona meâlen şöyle söylediler:

- Savaşta yenmek de, yenilmek de vardır. Memleketimizin bir bölgesi işgal edilirken, bunu sukûtla karşılamak bize yakışmaz. Ne ecdadımız, ne de töremiz bizi affeder. Biz oraya gidip, savaşmak istiyoruz.

Onları dikkatle dinleyen Ahmet İzzet Paşa "Yarın gelin konuşalım" dedi. Herhalde padişah, sadrazzam kabinenin diğer üyeleriyle istişare ettikten sonra onlara şunları söyledi.

-Hiçbir gemimizin Çanakkale Boğazı'ndan çıkamayacağını, hazinemizin feci olduğunu siz de biliyorsunuz. Size ne gemi tahsis edebilir, ne de bir kuruş verebiliriz. Hatta pasaport dahi veremeyiz. Yalnız sizi ve diğer gidecekleri izinli sayarız. Yenilirseniz, "Bize sormadan gittiler" der, sizi ordudan atarız; galip gelirseniz, zaferinizi sahipleniriz; yani devletimizin olur; Bu şartlarda gitmek istiyorsanız, buyurun gidin.

Ne yapacaklarını tartışmak amacıyla, Trablusgarb'a gitmeye kararlı genç subaylar akşam Enver Bey'in evinde toplandılar. Önce Enver Bey'le, Eşref Bey'in gitmesine karar verdiler. Çünkü Enver Bey imparatorluk camiasında tanınıyordu; Eşref Bey'in de gençliği Arap dünyasında geçmişti; Arapça'yı şivelerine kadar biliyordu. Bir şey yapabilecekleri kanaati hasıl olursa, diğerleri de gidecekti. Hazırlıklar çok büyük bir gizlilik içinde yapılacaktı. Enver Bey'e "Hamdi Bey" adıyla bir tüccar pasaportu çıkarılacak, Tanin gazetesinde de Enver Bey'in Karadeniz bölgesine gittiğine dair bir haber yayınlanacaktı.

Enver Bey'le, Eşref Bey değişik kıyafetlerle, farklı adlara düzenlenmiş pasaportlarla hayvan nakleden gemilere binerek yola çıktılar. **En büyük ümidleri Şeyh Sunusi hazretleri ve bir de Eşref Bey'in tanıdığı Mısır'daki zenginlerdi.** Tahminlerinde yanılmadılar; Şeyh Sunusi hazretleri onlara kucak açtı, Mısır'daki zenginler de maddi destek verdiler. Bir şeyler yapabilme ümidi doğunca, genç subayların ikinci kafilesi yola çıktı.

Binbaşı Enver Bey Trablus-Garb'ın Başkumandanı, Eşref Bey de Milli Kuvvetler Kumandanı oldu. Eşref Bey onların âlimiyle, bedevisiyle, hatta hayduduyla kendi lehçelerinde konuşuyordu. Her türlü ihtiyacı temine çalışıyor, büyük bir gerillacı olduğu için, gece baskınları yapıyordu. Bu gayretler bütün İslâm ülkelerinde yankılanıyor, eli silah tutan gençlerin mücahid ruhları **"Ölürsek şehit, kalırsak gaziyiz"** diyerek Libya'ya koşuyorlardı. İşte Zenci Musa da Kahire'den Libya'ya koşan gençlerin arasındaydı.

Zenci Musa her göreni etkileyecek bir yapıya sahipti; iki metre boyunda, güçlü kuvvetliydi.

Öylesine güçlüydü ki yemini verirken kolunu ısıran kanatananın kulak tozuna can havliyle bir tokat indirince hayvanı öldürdüğünü Eşref Bey'den öğreniyoruz. Göğsünde de hem duygu, hem de şecaat bakımından emsalsiz bir yürek taşıyordu.

Düşmanın topu tüfeği, askeri çoktu, Osmanlı'ların silah, cephane bir yana, asker elbiseleri, çadırları yoktu; çölde, güneşin altında yanıyorlardı. Neye ihtiyaçları varsa, çoğunu düşmana yaptıkları gece baskınlarıyla temin etmek zorundaydılar. Bütün Avrupa İtalyanların Libya'da çok kolay zafer kazanacaklarına inanıyordu. Günler, haftalar, aylar geçtiği halde İtalyanlar kıyılara çakılıp kalmışlar, iç kısımlara ilerliyemiyorlardı. Umdukları gerçekleşmeyince büyük gezeteler savaş muhabirlerini göndermeye başladılar. Gelen muhabirler İtalyanlarla, karşılarındaki subay ve erlerin aynı elbiseleri giydiklerini görünce şaşırdılar. Bunun sebebini sordular. Eşref Bey'den şu cevabı aldılar: **"İtalyanlar bizim davetsiz misafirlerimizdir, Onlar bizim topraklarımızda dolaşıyorlar, buna mukabil biz de onların elbiselerini giyiyor, çadırlarında yaşıyor, silâhlarını kullanıyoruz."**

İnancın nelere kadir olduğunu Libya'daki bir avuç Osmanlı askerinin; Şeyh Sunisi'nin kabilesine ait gençlerin, manevî evlâtlarının, değişik ülkelerden gelen mücahidlerin gayretlerinde ve başarılarında şahit oluyoruz. Her bakımdan onlarla mukayese edilemeyecek kadar üstün İtalyanları kıyılara çivilediler. Gece örtüsü çökmeye başlayınca, ıssız çöl İtalyanlar için hayaller dünyasına dönüyor, her an bir baskına uğruyorlardı.

Eşref Bey ilk gördüğünde Zenci Musa'nın şahsiyetini keşfetmiş, cesaretini sezmiş, yanına almıştı. Baskınlarda Eşref Bey'i bir gölge gibi takip ediyor, en tehlikeli görevleri üstleniyor, başarıyla da yerine getiriyordu. Ele geçirdikleri cephane sandıklarını, tüfekleri sırtlaması görenlere parmak ısırtıyordu. İtalyanlar'dan gasb ettikleri büyük çadırlardan birini Eşref Bey kullanıyor, Musa da aynı yerde kalıyordu. Akşam olunca sağda solda görev yapan subayların pek çoğu Eşref Bey'in çadırında toplanıyor elemli vatanlarının dertlerini ele alıyorlardı.

Bir akşam üstü; Eşref Bey düşmana yapacakları baskında hangi mücahit ne getirirse, nasıl ödüllendireceğini yazarken yanına Fuad Bey (Bulca) geldi. **"Hayır ola Eşref Bey?"** diye sorunca, şu cevabı verdi. "Bir tek sen bil; sakın başkasına söyleme. Avakır aşireti'nin gençleriyle bu akşam bir baskın yapacağım. Mücahitlerimizi şevklendirmek için vereceğim ödülleri tesbit ediyorum. Sakın ha, Enver Bey duymasın; düşmandan gasb edilecek malların devletin olacağına, verilecek ödüllerde hazinenin zarara uğratılacağına dair öyle bir nutuk atar ki; Maliyeci Cavit Bey bile şaşırır."

Akşam karanlığı basarken subaylar gene Eşref Bey'in çadırında toplanmaya başladılar. Dışarlarda dolaşıyormuş gibi yapan Eşref Bey, Zenci Musa'yı yanına aldı; baskına hazırlandığı Avakır kabilesinden gençlerin yanına gitti. Akşamın çöle has derin, esrarlı sessizliğini bozmadan düşmana doğru yaklaşmaya başladılar. İtalyanların çadırları görününce durdular. Avakır kabilesinin gençleri orada kaldılar. Eşref Bey, Zenci Musa, Mamaka Mustafa, Eyüp Berzenç gibi mücahidler sürünerek yaklaşmaya devam ettiler. Çadırlara iyice sokulunca durdular, Nöbetçileri paylaştılar. Nihayet iki kilometre kadar güney doğuda cepfenerinin ışığı gezinmeye başladı. Nefeslerini dahi kontrol ederek tekrar sürünmeye başladılar. Nöbetcilerin cepfenerini dikkatle izlediklerini fark ettiler. Eşref Bey'in bir el hareketiyle birden üzerlerine atladılar. Bir Silah patlayınca, geride kalan gençler korkunç sayhalarla hücuma kalktılar. Baskına uğrayan İtalyanlar selameti denize doğru çekilmekte, donanmanın toplarına sığınmakta buldular. Donanmanın çelik namluları alev kusarken çölde ana baba günü yaşanıyordu; süngüler, cembiyeler parıldıyor, gövdeler yere yıkılıyor, sıcacık kanlar fırın gibi

kumlara karışıyordu.

2. Bölüm 2002 - Temmuz, Sayı: 197, Sayfa: 035

Çölde top tüfek sesleri başlayınca, **Eşref Bey'**in çadırındaki subaylar da telaşlandılar; kendilerinde top olmadığından baskına mı uğradıkları endişesine kapıldılar. Bunun üzerine **Fuad Bey "Eşref Bey Avakın tâburuyla baskın yapıyor"** diyerek durumu açıklamak mecburiyetinde kaldı. Subaylar. **"Bize niçin haber vermedin"** deyince, kendisine sıkı sıkıya tembih ettiğini söyledi.

Kırk kilometre kadar uzakta bulunan **Enver Bey** de geldi. Top tüfek sesleri devam ederken **Eşref Bey'**in çadırında büyük bir telâş sürdü. Sabaha karşı silâh sesleri azaldı. Ne olup, ne bittiğini öğrenmek merakıyla çadırın dışına çıktılar. Çölün sabah rüzgarı yüzleri yalarken, yüreklerde heyecanlar dolaşıyordu. Çok geçmeden doğuda bir kızıllık belirdi; kısa bir sürede kızıllık yangına dönüştü. Çölün ihtişamı ortaya çıkmaya başladığı anda ufukta kalabalık uç verdi. Subaylar dürbünlerini gözlerine getirdiler, bütün gözler **Eşref Bey'**i arıyorlardı. Dağ gibi **Zenci Musa**'yı fark edince yanındakinin de **Eşref Bey** olduğunu tahmin ettiler. Gözler onun üzerindeydi; yaklaşıyorlardı. Ama **Eşref Bey'**in kıyafeti değişikti; üzerinde pelerin vardı, boynunda bir fotoğraf makinası asılıydı. Kâfile yaklaştıkça gönüllülerin omuzlarındaki tüfekleri, cephane sandıklarını, **Zenci Musa**'nın elindeki mitralyözü görüyorlardı. Çadırın çevresi bayram havasına döndü.

Fakat sevinç uzun sürmedi. Elena kahramanı Osmanlı'nın en yaşlı maraşali olan **Deli Fuad Paşa**'nın oğlu kahraman **Halit** ile **Mamaka Mustafa** yoktu. Ne yapabilirlerdi? Belki cesetlerini bulabilirlerdi; geri mi dönsünlerdi? Durum değerlendirmesi yapmak için **Enver Bey, Eşref Bey, Mustafa Kemal Bey** ve diğer subaylar çadıra girdiler. Hepsinin gözünün önünde ihtayar **Deli Fuad Paşa** ile tığ gibi **Halit** vardı. Baba yüreği buna nasıl dayanacaktı... Biraz sonra dışardan **"Geliyorlar! Geliyorlar!"** diye sesler duyunca onlar da çadırdan çıkıp, göğüslerindeki dürbünleri hemen gözlerine getirdiler. Mamaka Mustafa'nın elinde tüfek vardı; yanındaki bir garip yürüyordu; Halite de pek benzemiyordu. Yanındaki Halit değildi, ama kimdi? Sırtında da birisi vardı. Herkes tahminde bulunuyordu.

Aradan çok geçmeden durum anlaşıldı. **Mamaka Mustafa** esir aldığı İtalyan'ın sırtına Halit'i yüklemiş getiriyordu. Bir alkış başladı. Bu anda yanlarına gelinceye kadar sabredemeyen **Eşref Bey'**in sesi de duyuldu.

- Halit'e ne oldu?

- Ayağından yara aldı Kumandanım.

- Halit'i sırtına yükledin getirdin; ama şimdi bu askeri ne yapacağız?

- Biz ordu değil miyiz Kumandanım; birde esirimiz olsun.

Fuad Bey attığı kahkahadan sonra!

- Herhalde Mamaka tayınının yarısını ona verecek, dedi.

Olay hiç de umdukları gibi gelişmeyen İtalyanlar gün geçtikçe prestij kaybediyorlardı. Bunun önüne geçmeleri lazımdı. İtalyan Kralı **Viktor Emonuel**'in kayınbabası olan **Karadağ Kralı Nikola'**ya büyük iş düşüyordu. Onun gayretleriyle Karadağ, Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan

arasında ittifâk doğdu ve Balkan savaşı patlak verdi. Osmanlı o sırada Batı sınırlarını güvenli bulduğu için buradaki ordusunu terhis etmişti. Buna rağmen Avrupanın büyük devletleri Osmanlı'nın galip geleceğini düşünerek "Kim nereyi alırsa alsın, geri çekilecek, eski sınırlar korunacak" diye bir deklerasyon yayınladılar. Olay tahmin ettikleri şekilde gelişmeyince deklarasyonlarını unuttular. Osmanlı Ordusu yirmi dört günde Manastır'dan İstanbul'un Büyük Çekmece gölünün civarındaki Muratlı tepelerine çekilmek mecburiyetinde kaldı. Bulgarlar İstanbul'a girmek için hazırlık yapmaya başladılar. Bulgar Kralı Ferdinand Alman asıllıydı; herhalde bundan dolayı Alman Kaiseri İstanbul'un Bulgaristan'a ait olduğunu açıkladı. İtalyanlar Karaköy, Beşiktaş havalisini istiyorlardı, çünkü oralar geçmişte onların (Cenovalıların) dı. Papalık Ayasofya'nın çevresi benim olmalıdır, diyordu. Batı'nın çeşitli devletleri istanbul'dan bir parça koparmanın, Bulgaristan ise tamamına sahip olmanın peşindeydi.

Milli savunma Bakanı **Ahmed İzzet Paşa** Trablusgarb'ın savunmasında bulunan subaylara durumu ve onlara İstanbul'da ihtiyaç olduğunu bildirdi. Fakat **Şeyh Sunusi** hazretleri onlara güvenip, evlâtlarını emirlerine vermişti. İzin almadan çekip gitmek, onlara gösterilen güvene ihanet etmek anlamına gelirdi. **Enver Bey**'le, **Eşref Bey, Şeyh Sunusi** hazretlerini ziyaret edip, durumu anlattılar. Nemli gözlerle onları dinleyen **Şeyh Sunusi** hazretleri şunları söyledi.

- Gidin evlatlarım; İstanbul bizim kalbimiz, Trablusgarb bizim kolumuz bacağımızdır. Kolumuz bacağımız kopsa, gene yaşayabiliriz; fakat kalbimizi kaybedersek yaşayamayız.

Enver Bey yerine kumandan olarak Yüzbaşı **Ali Bey**'i bıraktı. **Enver Bey, Eşref Bey, Mustafa Kemal Bey, Ali Fethi Bey** ve diğer İstanbul'dan giden Subayların çoğunluğu geri döndüler. **Zenci Musa'**da **Eşref Bey**'in emir eriydi; o da Eşref Bey'i takip ederek İstanbul'a hareket etti.

Balkan Savaşı başladığı zaman, Avrupa'nın büyük devletleri Osmanlı'nın galip geleceğini tahmin ederek, "Kim nereyi alırsa alsın, yine eski sınırlara çekilecek" ilkesini belirten bir deklarasyon yayınlamışdı. Tahminlerinin aksine Osmanlı yenilince, bu ilkeyi unuttular, Çatalca'nın biraz ilerisindeki Enez-Midye hattından söz etmeye başladılar. Balkanlar'daki katliamın önünden kaçan yüzbinlerce muhacir İstanbul'a sığınmış, cami avulularında yaşıyorlardı. Çaresiz hükümetimiz bu hatta razı oldu; fakat Bulgarlar Büyük Çekmece gölünün yanındaki Muratlı Tepeleri'nden geri çekilmeyi reddettikleri gibi, bir yandan İstanbul'u işgal etmek için hazırlıklarını yapıyorlar, diğer yandan da Yunanistan ile olan anlaşmazlığını Almanya'nın yardımıyla süratle çözmeye çalışıyorlardı. O zamanki hükümetimiz ve yüksek rütbeli paşalar Muratlı Tepeleri'nden Bulgarları sokup atacağımıza inanmadıklarından, savaş sebebi olmaması için Bulgarlara hucum etmemeyi prensip olarak kabul etmişlerdi. Bu arada Kamil Paşa Londra ile anlaşıp Edirne ve çevresine yeni bir statü getirmenin Bulgaristan ve Yunanistan'la aramızda bir tampon bölge oluşturmanın peşindeydi. Ama Avrupa'nın büyük devletleri nezdinde İstanbul'un yeni sahibi olarak Bulgaristan belirlenmişti. Bulgar Kralı Ferdinand Alman asıllı olduğu için Alman Keiser'i ikinci Wilhem Bulgaristan'ın yanında bütün ağırlığı koyuyordu. Papalık Ayasofya ve çevresini istiyor, İtalya Karaköy, Beşiktaş, Bebek semtleri Bizans'ın değil, bizimdi diyordu. Fakat gücü doruk noktasında bulunan Almanya Bulgaristan'ın tek sahip olmasında ısrar ediyordu.

Bu hengamede Libya'dan İstanbul'a gelen Enver ve Eşref Beyler kolları sıvayıp, gayet gizli bir şekilde çalışmaya başladılar. Enver Bey kendisini halim selim bir insan olan Hurşit Paşa'nın kumandasındaki Onuncu Kolordu'nun Kurmay Başkanlığına tayin ettirdi. Trakya'da bulunan

bu kolordunun imkânlarından herhangi bir şekilde gönüllülere yardım etmek istiyordu. O zamanın yetkililerini pısırık bulup, İzmir'e çekilen kardeşi Selim Sami'yi, Kafkasya'nın yiğit evladı, büyük gerillacı Cihangiroğlu İbrahim'i de Eşref Bey İstanbul'a getirtti. Anadolu'nun çeşitli illerinden elaltından gönüllüler toplanmaya başlandı. Bunların arasında Uşaklı doksan yaşında Mehmed Ağa adında bir piri fani de vardı. Gece gündüz

"Ya ilahel âlemin, Edirne'deki hükümet konağımıza Ay yıldızlı bayrağı çekmeyi bana nasib et; orada da ruhumu kabzet" diye dua ederdi.

Kafkasya, Karadeniz, Doğu ve Orta Anadolu'dan Ege bölgelsinden gelen gönüllüler Taksim, Metris kışlalarında gerillacılıkta pişen Zenci Musa, Mamaka Mustafa gibi kişiler tarafından eğitiliyorlardı. Böyle bir harekâta hükümetimiz ve üst rütbeli paşalar karşı idi. Doğu Anadolu gönüllüleri arasında, talebeleriyle beraber bulunan Said Nursi ile Metris kışlasında Cemal Paşa arasında şöyle bir münakaşanın geçtiği rivayet edilir. Cemal Paşa Said Nursi'ye şöyle der: "Biz Edirne'nin alınmasına karşı değiliz; hatta orayı alanın ayağının altını öperim. Fakat bunu imkansız görüyorum. Lütfen askerliğime hürmet edin; bir savaş başlarsa, İstanbul elden gideceği gibi Bulgarları Anadolu'nun neresinde durduracağımız belli değildir."

Üst rütbeli paşalardan bir tek onları Alena kahramanı Deli Fuat Paşa destekliyordu. İki oğlu Libya'da Eşref Beyin emrinde çarpıştı. Şimdi'de bu hazırlığın içindeydiler. Üçüncü oğlu Reşit onsekiz yaşına geldiğinde onu da Eşref Bey'in emrine vermek için gönüllülerin talim yaptığı kışlaya getirince, Eşref Bey onu kapıda karşıladı Eşref Bey'e oğlu Reşit'i teslim ederken şu ricada bulundu. "Eşref Bey oğlum, milli haysiyetimizi siz kurtaracaksınız. Üç oğlum emrindedir; benim çocuklarım oldukları için onları en tehlikeli görevlere göndermezsen, ahirette yirmi tırnağımla yakandayım. İstirhamım şudur; bunlardan birisi, ikisi ve üçü şehit olurlarsa, fırsat olursa, defin merasiminden beni de haberdar edin. Şehit babası olmanın gururunu yaşamamı benden esirgemeyin."

O karışık günlerde İstanbul casus kaynıyordu. Çok temkinli hareket etmelerine rağmen Enver ve Eşref Beylerin İstanbul'da bulunduklarını öğrenen Alman Büyükelçisi Kaiser'e verdiği raporda şunu belirtiyordu. "Enver ve Eşref Beylerin İstanbul'da oldukları tesbit edilmiştir. Bunlar cinnet derecesinde vatan sever subaylardır. Ne yapacakları belli olmaz. Her an Muradlı Tepeleri'ne hucum edebilirler Bulgarları uyarılmasında büyük fayda mulahaza ediyorum."

II. Balkan Savaşı'nda Zenci Musa

2002 - Ağustos, Sayı: 198, Sayfa: 022

Londra Andlaşması'yla Enez-Midye hattı sınır kabul edilmişti. Hükümet Muradlı Tepeleri'nden İstanbul'u tehdit eden Bulgar toplarından bir an önce kurtulmak istiyordu. Hükümet, Başkumandan vekili Ahmed İzzet Paşa'ya Londra Andlaşması'nda kabul edilen sınıra ordunun yürümesini bildirdi ise de Ahmed İzzet Paşa bu isteğe uymakta endişe etti. Ancak hükümetin arzusunu Bulgar Kumandanlığı'na ileterek hududun tesbitine yetkili memurların gönderilmesinin ricasında bulundu. Bulgaristan böyle bir arzuyu dahi savaş sebebi sayacağını büyük devletlere bildirince, Ahmed İzzet Paşa hareketsiz kaldı. Bunun üzerine, Onuncu Kolordu'da müstakil bir tümen olarak yerini alacak gönüllülerin hareketi tek çare idi. Bir yenilgi veya hatıra gelmeyen herhangi bir iç açıcı olmayan olayla karşılaşılırsa, "Bunlar nizamî kuvvetlerimiz değil; kendilerini gönüllü diye adlandıran çapulcu sürüsü" suçlamasıyla cezalandıracak, işin içinden sıyrılacaklardı.

Gönüllüler Taksim, Metris kışlalarında talimlerini bitirince, cepheye sevkedilirlerken, aralarına bir miktar da asker katmışlardı. Bu askerler de diğerleri gibi fakir köylüleri andıran sivil kıyafetler giymişlerdi. Elbiseleri, hatta silahları farklı, çoğunluğu piyade, pek azı süvari olan gönüllülerin disiplinli yürüyüşlerini gören halk Bakırköy'de sokaklara fırladı. Kadınlar, ihtiyarlar gözyaşlarını tutamıyorlar, çevrelerinde koşan çocuklar zafer çığlıkları atıyorlardı. Tahtakılıç ailesinin önderlik ettiği Uşak gönüllülerinde yerini alan doksan yaşındaki Mehmed Baba'nın yürüyüşü, bir kere zafer kazanmak arzusuyla çırpınan yürekleri çileden çıkardı. Belinden ve boynunun iki yanından dolanan armaları, mavzeri, çizmeleri, başındaki kalpağı ak sakallı Mehmed Baba'yı tam bir savaşçı haline getirmişti. Bulgarlar'a, bilhassa onları kışkırtan Ruslar'a derin bir kin duyuyordu. Çünkü nice savaşlarda, nice gençlerin gök ekinler gibi biçildiklerini görmüştü. Eşref Bey'in açtığı gönüllüler bayrağının altına mavzerini kapıp gelmişti. Devamlı "Ya ilahel alemin, Edirne kalesine şanlı bayrağımızı çekmeyi bana nasip eyle, orada da emanetini al!" yakarışında bulunuyordu.

Sarığı, arma ve mavzeri, belindeki kamasıyla göze çarpan Said Nursi katı bir disiplinle adım atan Van gönüllülerinin yanından yürüyordu. Pencerelerde mendille gözyaşlarını silen kadınların, çevrelerinde koşan kalabalıkların, belki de pek çoğu şehitlerin yetimi olan çocukların sevinçlerinin hüsrana dönüşmemesi için devamlı sessizce dua ediyordu. Bakırköy'ü çıkarlarken evler seyrekleşmişti. İki katlı bir evin üst katındaki pencerelerden biri açıldı. İhtiyar bir kadın tülbentli başını uzattı. "Yavrularım, Allah sizleri korusun. Her an korku içindeyiz. Kaçacak yerimiz yok. Şehitler, evliyalar yardımcınız olsun." Said Nursi yanlarında yürüdüğü, hemen hemen hepsi öğrencisi olan Van gönüllülerine seslendi "Mazlumun duası makbuldür. Amin deyin" Topuk vuruşlarının arasında toplu bir ses göğe yükseldi: "Amin!"

Yeşilköy'e geldiklerinde iki vapur onları bekliyordu. Bu vapurlar gönüllülerin hepsini almazdı. Bir kısmı bindiler, arta kalanlarıda Kumburgaz'a yürüdüler. Kumburgaz kıyılarına çıkanlara, karadan gelen birlikler iltihak edince Eşref Bey istirahat verdi. Güneş guruba yaklaştığı sırada Said Nursi, Molla Kâzım'a öğrencilerinin arasındaki manga komutanlarını çağırttı. Çevresine toplanan öğrencilerinde bakışlarını gezdirirken Said Nursi'nin sukûnetli bir görünüşü vardı, ağır ağır konuşmaya başladı; ses tonu da etkileyiciydi: "Evlâtlarım, Bedir ilk iman savaşıdır. İman Cephesinde baba, küfür cephesinde evlât, kardeşlerden biri bir cephede, diğeri karşı cephede bulunuyordu. O savaşta yere düşmeyen iman bayrağını, Allah'ın lûtfuyla yüzyıllardan beri biz taşıyoruz. Tekrar ölüm kalım savaşına giriyoruz. Resûlullah'ın bayrağını yere düşürmemek için hiçbir şeyimizi sakınmıyacağız. Burada mağlûp olursak, İslâmı çok karanlık günler beklemektedir. Fakat madem ki Cenab-ı Allah dininin kıyamete kadar baki olduğunu buyuruyor, Allahu alem, biz burada muzaffer olacağız. Elbette bazılarımız şehit düşeceklerdir. Önce gidenlerimizden geride kalanlarımızı Fahr-ı Kainat Efendimiz sorarsa, ona şöyle söylesinler: **"Ya Resûlallah, son kişiye kadar bayrağınızı yere düşürmemek için yemin etmiştik. Burada bulunmayanlarımız bayrağınızın altında vuruşuyorlardır."** Dinim, milletim, vatanım adına hepinize güveniyorum. Mevlam hepimizin yardımcısı olsun."

Bu anda Eşref Bey birlikleri teftiş ediyor, üç adım gerisinde iki metre boyu, bütün heybetiyle Zenci Musa onu takip ediyordu. Zenci Musa'nın vakur tavrı, duruşu, bakışı askerlerin dikkatini çekiyor, aynı zamanda onlar için moral kaynağı oluyordu.

Akşam karanlığı ile gönüllüler Çöplüce köyünü aşarak Bulgarların tuttuğu Kumburgaz □ Yaloz □ Şatoz hattına yaklaştılar. Libya'da da Zenci Musa ile Mamaka Mustafa beraberdiler;

buradada yine beraber görev yapan bu iki yiğidin dış görünüşleri farklı idi. Zenci Musa devasa yapılıydı; Mamaka Mustafa ufak tefekti; biri zenci, diğeri kumraldı; fakat ikisini taşıdıkları iman, göğüslerindeki çelik yürek birleştiriyordu.

Muradlı tepelerindeki Bulgar birliklerini karargâhlarına bağlayan telgraf tellerini kesmek için Mamaka Mustafa ile emrindeki beş gönüllü kayığa binip açıldılar. Seçme gönüllülerle Eşref Bey'in kardeşi Selim Sami vadilerden tepelerin eteklerine geldiler. Karanlık bu çukurlara siyah örtülerini çekmişti. Eteklerden tepelere doğru sürünmeye başladılar, fakat biraz yaklaşıp durdular. Arkalarında Said Nursi Van gönüllüleriyle yer almıştı. Sağ cenahta Dadaş ve Karadeniz gönüllüleriyle Binbaşı İhsan Bey, sol cenahta emrindeki Kafkasyalılarla Cinangiroğlu İbrahim, merkezde de Uşak ve diğer gönüllülerle Eşref Bey bulunuyordu. Zenci Musa ise Eşref Bey'in bir adım gerisinde idi. Gizlemeye çalışmalarına rağmen bütün komutanlar heyecanlıydı. Bilhassa yaşlı paşalar ve hükümet o tepelerden Bulgarların sökülemeyeceğine inandıklarından hücuma taraftar değillerdi. Bunun anlamı, İstanbul'u devamlı tehlikede tutmak, Kumburgaz □ Yaloz □ Şatoz hattından öteki taraflara veda etmekti, ama başarısız taarruzun getireceği felaketi düşünmek de güçtü. Saatler ilerliyordu. Denizlerden esen rüzgar gönüllülere hüzün taşıyordu. Zenci Musa Eşref Bey'e bakıyordu. Eşref Bey ise bakışlarını çevrede gezdiriyor, ortalığı dinliyordu. Geç saatlerde Selim Sami'den öncülere "İleri" işareti geldi. Onlar tepelere sürünerek tırmanırken, arkadan Eşref Bey, Zenci Musa ve diğer gönüllüler geliyorlardı.

Tepelerin ardından bir bomba gürültüsü geldi; bu Mamaka Mustafa'nın telleri kestiğini bildirmesiydi. Selim Sami yerinden fırladı: "İleri!" Önceden verdiği emre göre "İleri" Komutuyla bir kısmı ileriye atılacak, bir kısmı da oldukları yerde düşman nöbetçi ve mevzilerine ateş edeceklerdi. Amansız bir ateş başlamıştı.

Ayakta görünen bütün nöbetçiler yere serildiler. Mitralyozun başına Selim Sami geçti. Diğer tepelere de hücum edilmiş, ancak ikisi ele geçirilebilmişti. Ele geçirilen tepelerden, ele geçirilmeyen tepelere şiddetli ateş başladı. Püskürtülen gönüllüler tekrar toparlanıp, hücuma geçtiler. Çok geçmeden tepelerde kanlı boğazlaşmalar başladı. Selim Sami ve diğer tepeleri ele geçirenler takviye güçlerin gelmesini engellemek için düşman tarafını yoğun bir ateş altına almışlardı. Dağ taşta yankılanan **"Allah! Allah!"** sesleriyle gönüllüler hücumlarını devamlı tazelerlerken Cihangiroğlu İbrahim soldan, İhsan Bey sağdan, merkezden de Eşref Bey hücuma katıldı. Yaralı ve şehide kimse bakmıyor, herkes görevini yapmaya çalışıyordu. Zenci Musa Bulgarların arasına pars gibi dalmıştı; çığlıklar arasında süngüsü yanıp sönüyordu.

Gün zaferin ilk ışıklarıyla ağarıyordu. Yerlerinden oynayan Bulgar birliklerinin bozguna dönüşmemesi için subayları büyük gayret sarfediyorlardı. Yanan namluların, parıldayıp sönen süngülerin at kişnemelerinin, naraların, çığlıkların karıştığı yerleri kızgın güneş cehenneme döndürmüştü. Bulgarların yeni bir savunma hattı oluşturmamaları için gönüllüler her türlü fedakarlığı göze alıp ileriye atıldıklarından cephenin her noktasında, gün boyunca kanlı savaş sürüyordu. Toparlanmaya çalışan Bulgarların gayretleri gönüllülerin ölüm saçan namluları, süngüleriyle kırılıyordu. Zafere giden bu boğuşmada Zenci Musa'yı her yerde görmek mümkündü; çünkü boğuşmanın yoğunlaştığı yerlerde bulunmak için sık sık yer değiştiriyordu.

Bavulundan Kefeni Çıktı

2002 - Ekim, Sayı: 200, Sayfa: 044

Seyitlerin önündeki kader savaşını kazanan gönüllülere Edirne'nin yolu açıldı. Akşama doğru Edirne'ye yakın mesafedeki İstanbul Boğazı'na suvariler geldiklerinde ulu Selimiye'nin minarelerini görenlerin bazıları atlarından atlayıp, toprağı öptüler. Kafkas ve Kıyık tabyalarındaki uzun menzilli topların onları tehdit edişine aldırmıyorlardı. Piyadelerin arasında yer alan, kirpiklerinin ucuna kadar toza bulanmış Uşaklı Mehmed Baba'nın sesini Eşref Bey de işitiyordu "Ya İlâhel Âlemin! Şu mübarek şehrimize bayrağımızı çekmeyi bana nasip eyle; sonra da emanetini al." Onun bu yakarışı gönüllüleri galeyana getirdi. Van gönüllülerinin arasından yer yer tekbir sesleri yükselmeye başladı. Kumandanlar gönüllüleri zorlukla siper almaya ve arkadan gelen nizami birlikleri beklemeye razı edebildiler.

Eşref Beyin kanaatine göre Bulgar kuvvetleriyle gönüllülerin arasında silah dengesizliği bulunduğu için savaşa girmeleri doğru olmazdı. Tabyaları baskınla düşürmenin yollarını aramalıydılar. Eşref Bey aralarında Zenci Musa ve Mamaka Mustafa'nın da bulunduğu tecrübeli, en sıkışık anlarda karşısındakinin ne yapacağını tahmin eden kırk kişilik birlik oluşturdu. Mehmet Baba da onlara katıldı.

Zifiri karanlıklara gömülü vadileri kovalayarak, hiç kimse ile karşılaşmadan Bosna köyüne indiler. Köy tahmin ettikleri gibi bomboştu. Edirne'ye alt mahallelerden sokulmak amacıyla sağa doğru yürümeğe başladılar. Şafak sökerken alabildiğine boy atmış süpürgeliklerin içinde kendilerini buldular. Ayşe Kadın mahallesinin yakınındaydılar; başlarının üzerinde tabyalar heybetle yükseliyor, ağır topların namluları sanki hedeflerini arıyorlardı. Önlerindeki yol şehirden iniyordu. Bu yoldan çıkıp, Ayşe Kadın Topçu Kışlası'nı ele geçirebilirlerse Kıyık ve Kafkas tabyalarına darbe indirebilirlerdi. Eşref Bey, Çakır Efe'ye döndü; "Burada kalanların kumandası sana ait. Bir kısım arkadaşla süpürgelikte ilerliyeceğiz. Şu gördüğün sarı evin yanından yukarıya çıkacağız. Biz sarı evin yanındayken silahlarınızı arkanıza alarak bu yoldan yukarıya doğru yürüyün. Mümkün olduğu kadar silahsız davranın. Çıktığımız yolla bu yolun birleştiği yerden kışlanın nizamiyesine en fazla yirmi metre var. Sonra nizamiye nöbetçilerinin üzerine birden çullanacağız. Zaten görürsünüz; o zaman hızlanırsınız. Eliyle de işaret etti:

-Şimdi şöyle benimle gelin.

İşaret ettiklerinin dışında kalan Uşaklı Mehmet Baba "Ben de seninle geliyorum" dedi. Eşref Bey "Tamam" anlamında başını salladı ve süpürgeliklerin arasında yürümeye başladı. Böyle tehlikeli anlarda görevini gayet iyi bilen Zenci Musa Eşref Bey'i birkaç adım arkadan takip ediyordu.

Mümkün olduğu kadar süpürgelikleri sallamadan yol alıyorlardı. Gösterdiği sarı evin yanından tırmanırlarken Çakır Efe de hareket emrini verdi. Eşref Bey, Zenci Musa, Mamaka Mustafa bayırın başındaki evin kenarında geride kalanları beklediler. Toplanır toplanmaz evin köşesinden birden fırlayıp, hemen önlerindeki Ayşe Kadın Topçu Kışlası'nın nizamiyesine hücum ettiler. Onları aniden karşısında bulan nöbetçi şaşırdı ve içeriye kaçmaya yeltenince, Mamaka Mustafa sırtlan gibi tepesine bindi. Eşref Bey, Zenci Musa'ya Emir verdi: "Kulübeye gir, herhangi bir şey görürsen, ateş et!"

Diğerleri de bindirdi. Nöbetçileri bir bir avladıkları için, kışla kumandanını odasında baskınla yakaladılar. Bütün askerleri bodruma tıkıp, kapısına nöbetçi diktiler. Eşref Bey şimşek gibi

hareket ediyordu. Kuvvetinin yarısını orada bırakıp, diğer yarısıyla hükümet konağına hücum ederken Çakır Efe'ye bağırdı: "Hemen bir at

bul, çatlatırcasına sür! Geldiğimiz yerlerden birliğe ulaş, hemen topyekün hücum başlasın!"

Hükümet konağını ele geçirirlerse, halkın desteğini kolayca sağlayacaklarına inanan Eşref Bey süratle hükümet konağının çevresine geldi. Kendisini takip edenlere; "Hükümet konağını çembere alacak tarzda yayılın" emrini verdi. Hükümet meydanının değişik noktalarını siper edinenlere hücuma hazır olmalarını işaretle bildirdi. Kırcaalili Münir'e, "Tercüme et" dedi. "Ayşe Kadın Topçu Kışlası teslim oldu. Şehir tamamen kuşatıldı. Teslim olun. Aksi takdirde hükümet konağını havaya uçuracağız!"

Hükümet konağında zaten bir manga asker vardı. Şehirde bir şeyler cereyan ettiğini anlayan Başçavuş, Ayşe Kadın, Kıyık, Kafkas tabyalarına telefon etmeye çalışmış, ama irtibat kuramamıştı; çünkü hükümet konağına hücum ederlerken Mamaka Mustafa postahaneyi teslim almıştı. Karşıki tepelerdeki kuşatmalar da onlara kurtuluş olmadığını söylüyordu. Teslim oldular. Eşref Bey yanındakilere işaret ederek yürüdü; Zenci Musa onu bir gölge gibi takip ediyordu. İçeriye girip, bir anda konağın her yerini aradılar; kimse yoktu. Dışarıya çıktıklarında Uşaklı Mehmed Baba koynunda sakladığı ay yıldızlı bayrağı göndere çekiyordu. Eşref Bey sakalını sıvazlıyarak sordu. "Muradına erdin mi baba?" Gözyaşları sökün eden Mehmed Baba cevap verdi: "Allahıma binlerce şükür kumandan evladım."

Bugün Edirne, Kırklareli, Tekirdağ illerimiz bayrağımızın altında huzurlu ise, bunu evvelâ Allah'a sonra Zenci Musa, Mamaka Mustafa ve toprakları kanıyla suyalan Deli Fuad Paşa'nın oğlu Reşid gibi gönüllülere borçluyuz.

* * *

Zenci Musa, Mamaka Mustafa ve diğer gönüllüler, yangın vatanımızın neresinden başlarsa, oraya koştular. Bir İslam devleti olan Osmanlı'nın çökmemesi için canlarını dişlerine kattılar. Kanal harekatında görev aldılar. Eşref Beyle beraber, Kanalı karşıya geçtiler, ne yazık ki dördüncü ordumuz onları takip edemedi, bir daha yüzerek geri dönmek zorunda kaldılar.

İngilizler Şerif Hüseyin'e büyük arap krallığı vaad ederek onu saflarına çektiler. Dolayısıyla Şerif Hüseyin'in kuvvetleri, Osmanlı'nın Arap topraklarını ikiye böldü. Osmanlı'nın Yemen ile, güneydeki diğer Arap topraklarıyla bağlarını kopardılar. Yemen'deki zeydilerin imamı, İmam Yahya Eşref Bey'in dostuydu. Ayrıca Yemen'deki yedinci Kolordumuz da aylardan beri açtı. İmam Yahya'nın bağlılarından bir ordu meydana getirmek, hem de Yedinci Kolordu'nun ihtiyaçlarını görmek için üç yüz bin altını Eşref Bey, kırk iki gönüllüsüyle beraber İstanbul'da teslim aldı. Cembele denilen bir yerde İngiliz ve Fransız subaylarının emrindeki yirmi beş bin kişilik Şerif Hüseyin'in kuvvetleriyle bir gün-bir gece aslanlar gibi dövüştüler. Bu hengamede üç yüz bin altını kaçıran Zenci Musa, bir tane eksiksiz olarak, altınları götürüp, Yedinci Kolordu'ya teslim etti.

* * *

Anadolu'da başlatılan harekata destek vermek için İstanbul'a geldi. İstanbul'dan Anadolu'ya silah sevk etmek için gayret ediyordu. Fakat üç yüz bin altını kaçırdığı işgal kuvvetlerince biliniyor, yakından takip ediliyordu. Bunun farkında olan Zenci Musa, yine de sabaha karşı silah sevk etmenin yollarını arıyordu. Bir gün ikindi namazına Bayezid camiine gitmişti. Orada Ali Said Paşa ile karşılaştı. Dev gibi Zenci Musa'nın bitkinliğinden duygulanan paşa şöyle

söyledi. “Musa emeklilik için sen bir dilekçe ver, ben de tasdik edeyim. Sana emekli maaşı bağlasınlar.” Ona nemli gözlerle bakan Musa şu cevabı verdi: “Paşam bu teklifi bana nasıl yapıyorsunuz? Bu fakir milletten emekli maşı almam mümkün mü?”

Ali Said Paşa, Musa’nın haberi yokken yakın dostu olan İstanbul’daki hamallar kâhyası Ferit Bey’i ziyaret etti ve ona şöyle söyledi; **“Musa adında bir kahramanımız var. Size geldiğimden onun haberi yok. Bir kahve içmek için onu buraya getireyim. Sen de ona bir gümrük kahyalığı teklif et.”**

Bir hafta kadar sonra Ali Said Paşa, Zenci Musa’yla Ferit Bey’i ziyaret etti. Ferit Bey ezik büzük, “Şimdi Galata gümrüğünün kahyalığı boş. Onu lütfen kabul edin. İlerde daha münasip bir yer açılır, sizi oraya veririz.”

Musa şu cevabı verdi. **“Ben kahyalık yapmam; onu yaşlı bir müslümana verin. Orada hamallık varsa, yaparım.”**

Galata gümrüğünde hamallık yapan Musa, gündüz yük taşıyor, gece Anadolu’ya silah kaçırıyordu. Bu aşırı efor sarf etme onu zayıf düşürdü. Zaten İslam âleminin üzüntüsü de onu kasıp kavuruyordu. Vereme yakalandı. O dönemde veremin tedavisi yoktu. Ali Said Paşa’nın ısrarlarına rağmen bir sanatoryuma yatıp, milletimize yük olmak istemedi. O sırada Üsküdar’daki Özbekler tekkesinin şeyhi Eşref Beyin dostu Ataullah Efendiydi. Musa bavulunu alıp, onun yanına gitti. Ataullah Efendi de tekkenin en arkasındaki odayı ona tahsis etti. Bir gece sabaha karşı Hakk’ın rahmetine kavuştu. Bavulunu açtılar; içinden Osmanlı Devleti’nin haritası, Eşref Bey’in resmi, bir de kefeni çıktı.

YOK, SİZE GELECEK YOK, HAK EDEMEDİNİZ [Divândan Kararlar]

Anlayana söylenen hikmettir.
Anlamayana lâf-ü güzâf

Hz. Mevlâna Celâleddin Rûmi kaddesellâhü sırrahu'l azîz Efendim buyurdu ki;

"Geçmiş, gelecek, sana göredir. Yoksa hakikatte ikisi de birdir. Fakat sen iki sanırsın."

Mesnevî-i Şerif-C. III, b. 1153

Onları öldürdünüz; hepsinin kanı sizin boynunuzdadır... bakalım hele, bu kan içmeden başınıza neler gelecek?

Yakup soyunu öldürdünüz... maksadınız da hep bizi öldürmekti, bunu umuyor, bunu istiyordunuz!

Mesnevî-i Şerif -C. IV, b.2033-2034

Siz bizi çobansız bir kuzu gibi yapayalnız gördünüz de bekçimiz, gözcümüz yok mu sandınız.

Mesnevî-i Şerif -C. IV, b.227

Demirsen seni bir mıknatıs kapar... yok saman çöpüysen kehribara tutulur, ona gidersin! (Ama) İyi kişilerle dost olmayan, elbette kötülerin yanında yer alır, onlara komşu olur!

Mesnevî-i Şerif -C. V, b.1635-1636.

Gül dalı, nerede biterse bitsin güldür. Şarap, nerede kaynayıp köpürürse köpürsün şaraptır.

Mesnevî-i Şerif -C. VI, b.178

Onun için sizin halinizi, ancak başkalarının hallerini anarak remiz ve kinayeyle söyleriz.

Mesnevî-i Şerif -C. VI, b.191

Bu söylediklerim ancak işaretlerden ibarettir. Daha derin söylerim ama Peygamberimizi incitmekten korkuyoruz."

Mesnevî-i Şerif -C. I, b.3543

Bizim elimiz, ayağımız, o tek Tanrı'dır. Zahirî (görünen bir gölgeden ibarettir, eksilebilir.

"Tanrı, neyi dilediyse o oldu" hadîsinin mânası. Yani dilek, O'nun dileğidir, O'nun rızasıdır. Onun rızasını arayın. **Başkalarının hışmından, başkalarının reddetmesinden gönlünüz daralmasın.**

Hadîsteki "Kâne (oldu)" sözü mazidir ama Tanrı işinde geçmiş, gelecek yoktur. Çünkü **"Tanrı yanında ne sabah vardır, ne akşam."**

Kulun **"Tanrı, ne dilediyse o oldu"** demesi, o işte tembel ol demek için değildir.

Bu söz, kalbi sağlam tutup çalışmaya teşviktir. O hizmette daha fazla gayrette bulun, o işe daha fazla alış ve sarıl demektir.

Sana, adamım, ne dilersen dile.

İşin iş, dilediğin şey, dilediğin gibi olacak deseler.

O zaman tembellik etsen de caizdir.

Çünkü ne dilersen olup bitecek.

Mesnevî-i Şerif -C. V, b.3110-3114

Tanrı da “Bu Kur’an, gönül yüzünden bazılarına doğru yolu gösterir, bazılarının da yolunu azıtır” buyurmuştur.

Mesnevî-i Şerif -C. VI, b.656

Nice bakırlar vardır ki aklı kıt olanlara satsınlar diye onları altın suyuna batırmışlar, altın yaldızla yaldızlamışlardır.

Biz bütün ülkelerin iç yüzünü görenleriz... gönlü görürüz, dış yüzüne bakmayız biz!

Mesnevî-i Şerif -C. IV, b.2173-2174

Her ciddi şey, maskaralara göre maskaralık, şakadır... fakat akıllara göre de lâtifeler, ciddidir.

Mesnevî-i Şerif -C. IV, b.3559

Doğrusu da budur.

Tarihin en Büyük Casusu ve Gerillası: EŞREF SENCER KUŞÇUBAŞI

TARİHİ TEKRARLAR

Arap milliyetçilerin bozguncu faaliyetlerini önlemek için tedbirler alan Cemal Paşa 1916 yılında tutuklananların bir bölümü idam edilince Suriye ve Lübnan Arapları O'na ***"Kasap Cemal"*** *lakabını takmışlardır.*

Eşref Kuşçubaşı bu mahkemeleri Osmanlı adalet mekanizmasının çökmüş olmasından dolayı yapıldığını, ne kadar üzücü de olsa acele kararlar verilmesinin şart olduğunu söylemiştir. Bu inancını şöyle dile getirmiştir:

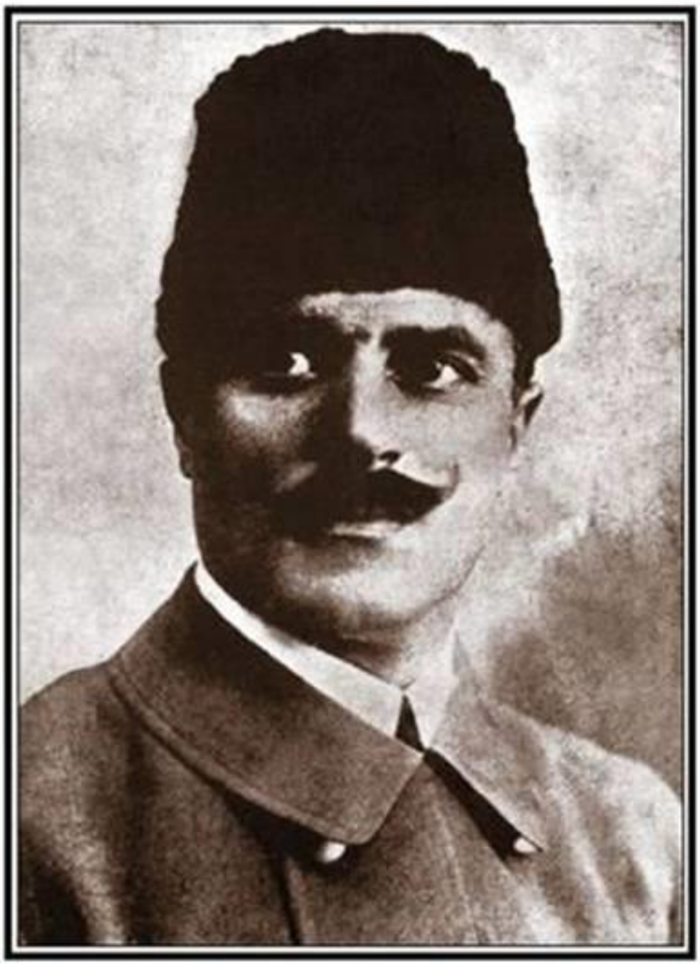
"Mahkemeler Arap milliyetçiliği hareketinin belini kırmak ve Osmanlı İmparatorluğu'nun birliğini ve bütünlüğünü, Osmanlılık'ın ifade ettiği gibi her şeyi muhafaza etmek için zaruriydi…Zaten hiçbir hükümet her hangi bir tür ihanete, hele harp zamanında göz yumamaz ve her şey olup bittikten sonra Arapların bize karşı hislerine rağmen, bu mahkemelerde ne kaybettiğimizi bana söyleyebilecek olan var mı?"

Şunu vurgulamak gerekir; Eşref Bey ittihatçı yönetime Arapların desteğinin 1916'daki idamlardan çok önce kaybedildiğini sezmiştir. *Stoddard,* ***a.g.e.****, s.125.*

Kaynak: Gönül GÜNEŞ: Teşkilat-I Mahsusa Ve Birinci Dünya Savaşı Yıllarındaki Faaliyetleri , sh:122

Emperyalistler Osmanlıyı Arap milliyetçiliği ile yıkmayı başardılar. Şimdi Türkiye Cumhuriyetini de Kürt Milliyetçiliği ile yıkmaya çalışıyorlar. Milletimiz tekrarlanan bu oyuna gelmeyecektir.

Ek Nu. 9

Kuşçubaşı Eşref
(1873-1964)

"Felek her türlü esbab-ı cefasın toplasın gelsin;
dönersem kahpeyim millet yolunda bir azimetten!"
(NAMIK KEMAL)

İstihbaratın çok zor ve ihmale gelmediği, ciddi, çalışkan ve yaratıcı insanlara ihtiyaç gösterdiği bilinmektedir. Gizli örgütler, yurtdışı görevine bir ajanı göndermeden önce gideceği ülkenin kültürünü, coğrafi özelliklerini ve en önemlisi dilini, o ülkenin aksanıyla öğretmektedirler. Bir casusun deşifre olmaması için atılan ilk adım budur. Bununla beraber faaliyetlerin iyi bir şekilde yürütülebilmesi için istihbaratçının sahip olması gereken bir takım özelliklerin bulunması gerekir. Şöyle ki soğukkanlılık, girişimcilik, cesaret, ayrıntılara aşırı dikkat gösterme, sabır ve olayları tarafsız bir şekilde değerlendirebilmek gibi. Cesaret, istihbarat mesleğiyle bütünleşmiş olan önemli bir özelliktir. Ancak, cesaretin fazlası bazen

istihbaratçıların hayatlarına mal olmaktadır. Nitekim Teşkilât-ı Mahsûsa'nın Başkanlarından Eşref Kuşçubaşı'nın I. Dünya Savaşı'ndaki cesareti ve daha sonra ki hazin sonu buna verilecek en güzel örneklerden biridir.

İstihbaratta şahsi kabiliyetlerin büyük önemi olduğu yadsınamaz. Bununla birlikte işlerin belirli bir sistematiğe göre yürütülmesine dikkat edilmeli, kimseden yapabileceğinin üzerinde iş istenmemelidir. Örgütlerde sorumlu mevkilere yerleştirilen kişilerin bu işe uygun insanlar olmasına özen gösterilmelidir. Üst düzeydeki yöneticiler ciddi bir neden olmadıkça sık sık değiştirilmemelidir. Ayrıca, örgütlere sızmaların önlenebilmesi amacıyla etkin ve devamlı bir kontrol sağlanmalıdır. İç ve dış gelişmeler konusunda devletin karar vericilerine bilgi veren istihbaratçıların analizlerinde yanlışlık yapmaları durumunda ise, hele yapılan analizler alınan kararlara etki yapmışsa, kendileri için ciddi, ülkeleri için tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Buna karşın, istihbarat örgütlerinin vermiş oldukları bilgileri tamamen göz ardı etmek de ülkelerin başına büyük sorun açabilir. sh:525-526

Kaynak: Dr. Necdet AYSAL, Çöküşten Mütarekeye Osmanlı'da Haberalma Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S 40, Kasım 2007, s. 523-543

**

Nam-ı diğer Kuşçubaşı Eşref. Kafkas kökenli Türk istihbaratçı, gerilla savaşçısı. Sultan Abdüllaziz'in kuşçubaşısı Çerkes Mustafa Nuri Bey'in oğludur. Harb okulunun son sınıfında iken Jön Türkler'le ilişkisi yüzünden 2. Abdülhamit tarafından Hicaz'a sürgün gönderilmiştir. Sürgünde bulunduğu zindandan kaçıp, 2. Abdülhamit'in başyaverinin oğlunu üç tabur korumanın arasından kaçırmayı başarmıştır. Arabistan'da 2. Abdülhamit'e karşı giriştiği isyan hareketi sırasında tüm Arabistan'ı dolaşmış, yerel şeyhlerle dostluk kurmuştur. Her an her yerde ortaya çıkabildiği için kendisine 'şeyh-it tuyyur' -uçan şeyh- denilmiştir.

II. Abdülhamit meşrutiyeti ilan etmek zorunda bırakılıp, aralarında Kuşçubaşı'nın da bulunduğu pek çok kişiye af çıkarmasıyla birlikte isyanına son vermiştir. İsyan sırasında etrafına topladığı kendisine bağlı silah arkadaşlarıyla beraber, kurulan Teşkilat-ı Mahsusa adlı istihbarat örgütüne katılmışlardır.

1911 ve 1912 dönemlerinde, Enver Paşa, Mustafa Kemal, Eşref Kuşçubaşı ile birlikte Fedai Zabıtan içinde Mısırda görevlidirler.

[Stoddard, Philip Hendrick, The Ottoman Government and The Arabs 1911 to 1918A Preliminary Study of the Tesşkilat ı Mahsusa,II Mars 1963, Princeton Unıversıty, Sumbitted in Candidacy for the degree of Doctor of Philosophy, sh:80

> ***Mustafa Bey'in oğlu, daha sonraları Jön Türklerin Teşkilat-ı Mahsusa adıyla bilinen gizli servisinin önde gelen kişilerinden biri olacak Eşref Sencer Kuşçubaşı, Said Nursi'nin yakın arkadaşı idi. ... Said Nursi'nin de katkıda bulunduğu Panislamcı propagandanın başlatıcısıda Eşref Sencer Kuşçubaşı'dır.***
> ***Bediüzzaman Said Nursi Olayı,***
> ***ŞERİF MARDİN***

"Eşref Kuşçubaşı'ya göre, cihat ilan etme ve Panislamizm'i İtilâf devletlerine karşı kullanma fikri bir Alman planıydı ve General von der Goltz tarafından 1914 yılının ilk yarısında Enver Paşa'ya çok ikna edici bir şekilde önerilmişti (Kuşçubaşı'nın 24 Aralık 1961 tarihli mektubu). Ali İhsan Sabis de bu fikrin Almanlardan çıktığını belirtir; özellikle Alman Askeri Heyeti'nin üyeleri ve Bronsort Paşa'nın bu konuda etkili olduğunu söyler."

(STODDARD, Dr. Philip H.: Teşkilat-ı Mahsusa. Sf. 150, 1993, İstanbul)

1911 yılında Trablusgarb ‘ta Enver bey ile birlikte direniş hareketlerini örgütlemiş, 1912 yılında 2. Balkan Savaşı sırasında Enver Bey, kardeşi Sami Kuşçubaşı, Cihangiroğlu İbrahim ve Süleyman Askeri ile birlikte Çorlu, Tekirdağ, Malkara, Hayrabolu ve Edirne’nin kurtarılmasında yer almıştır. Aynı yıl Süleyman Askeri ve yörenin ileri gelenleri ile beraber Batı Trakya’da ilk Türk Cumhuriyetinin kurulmasına katkıda bulunmuştur.

1. Dünya savaşının çıkmasıyla birlikte 1914-1915 yılları arasında Teşkilat-ı Mahsusa’nın Arap Yarımadasından sorumlu başkanı olarak görev yapmış, Süleyman Askeri Bey’in ölümünü takiben Teşkilat-ı Mahsusa başkanı olmuştur (1915-1918).

1. Dünya Savaşı sırasında İngilizler’e karşı girişilen Süveyş Kanal Harekatı’nda (1916) öncü birliklere komutanlık etmiş, Hayber’de Faysal’ın (sonradan Irak Kralı olacaktır) 20 bin kişilik birliğine karşı 40 kişilik Teşkilat-ı Mahsusa birliği ile beş saatten fazla savaştıktan sonra yaralı olarak ele geçirilmiştir (1918).

Yakalandıktan sonra Lawrence’a şöyle dediği iddia edilmektedir:

> ***– “Lawrence, kazandığını sanıyorsun. Fakat henüz hiçbir şey bitmedi. Hükümetinin başına öyle musibetler salacağım ki, 2 asır uğraşsanız bitiremeyeceksiniz.”***

Kuşçubaşı’nın bu sözünün arkasında Teşkilat-ı Mahsusa’nın **IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu)** yapılanmasını örgütlemiş ve desteklemiştir.

Bir savaş gemisi ve bir denizaltı eşliğinde Malta'ya sürgüne gönderilmiş, sürgünlüğü sırasında Arabistan'daki macerasını, yakalanışının ve sürgün hayatının ayrıntılarını anlatan bir eser yazmıştır.

İngilizlerle imzalanan esir değiş-tokuş anlaşması gereği serbest bırakılmış, deniz yoluyla Anadolu'ya dönmüştür. Malta dönüşü hemen milli mücadeleye katılmış, kendi yetiştirdiği Çerkes Ethem'in kuvvetlerinde yer almıştır (1920). Çerkes Ethem'in isyanı üzerine kendisi de 150'likler listesinde yer almış ve vatana girişi 1936 yılına kadar yasaklanmıştır.

1955'te yurda dönene kadar birçok Arap ülkesinde ikamet etmiş olup bu zaman içerisinde herhangi bir istihbarat faaliyetine katılmamış olduğu tahmin edilmektedir. 1955-1964 yılları arasında Türkiye'de bulunmuş ve beraber savaştığı silah arkadaşlarının mezarlarını dolaşmıştır.

Salihli'de ki çiftliğinde sakin bir hayat süren Kuşçubaşı, "Tarihe Benden Haberler" adlı 40.000 sayfalık hatıratını yazmıştır. Bu notlar sayın Cemal Kutay'da bulunmaktadır.

TÜRK GENÇLİĞİ, KUŞÇUBAŞI VE SİLAH ARKADAŞLARINI UNUTMAYACAKTIR…
TÜRKLÜK, SİZİNLE GURUR DUYUYOR…

Kaynaklar:

1. Cemal Kutay; BELGELERİ
2. Philp h. Stoddrard; Teşkilat-ı Mahsusa: İstanbul'un doğusunda bitmeyen oyun

İBRETLİK BİR HATIRA:

Birinci Dünya Savaşı'nda cepheden cepheye koşarken yeni görevleri Yemen'deki Yedinci Ordu'ya altın götürmekti. 43 kişi değişik kılıklarla yolculuk yaparak Medine'ye vardılar. 300 bin altını Yedinci Ordu Komutanı Ahmet Tevfik Paşa'ya teslim etmeleri gerekiyordu. 43 kişi iki gruba ayrılarak yola çıktı. Fakat 1200 yıl önce Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin de harp ettiği Cembele mevkiinde 2.000 kişilik bir Bedevi-İngiliz kuvveti tarafından kıstırıldılar. Eşref Bey'in başında bulunduğu grup ellerinden gelen her şeyi yaparak bir savaş verdi. Sonunda Eşref Bey yaralanarak esir düştü. Fakat Zenci Musa bu hengâmede grubuyla birlikte altınları kaçırmayı başardı. 12 Ocak 1917'de gerçekleşen bu savaş London Times gazetesinde sekiz sütun üzerine manşetten verilmişti. İngilizler altınları ele geçiremeyişin üzüntüsünü yaşıyor ve Türklere hayranlık duyuyorlardı...

EŞREF SANCAR KUŞÇUBAŞI, Hayber cenginde ağır yaralı esir edildiği zaman, bütün Arabistan yerinden oynamıştı: Şerif Hüseyin Paşa'nın El-Kible gazetesi, büyük başlıklarla şu haberi veriyordu:

"Uçan Şeyh'in kanadı koptu..."
Şerif Hüseyin haberin doğruluğunu öğrenmek için ikinci büyük oğlu Emir Abdullahı yaralı Eşref Beye ziyarete göndermişti.
(Bu Emir Abdullah, daha sonra Ürdün Kralı olacaktır.)

Eşref Bey, Emir Abdullah'a :

' – Hayber'de Peygamberimiz İslamiyet için düşmanlarıyla mücadele etmişti. O'ndan bin iki yüz seksen beş sene sonra biz Türkler de, İslamiyet ve haysiyet için Sizlerle muharebe ettik. Bizi haince arkadan vurdunuz.
HARAM OLSUN YEDaiğiniz EKMEKLERIMIZ... SİZLER ŞERİF DEĞİL, SENIG (YANI ALÇAK) ADAMLARSINIZ ...'dedi.

Emir Abdullah, Eşref Bey'in bu ağır hakaretine sükunetle su cevabı vermişti:

' – Vela telvasu lisaneküm ya Hazret-i Bek...
(Lisanınızı kirletmeyiniz Bey Hazretleri...)

Emir Abdullah'ın Hicaz isyanı başladığı zaman unvanı MEKKE PRENSI idi. Eşref Bey, Lawrens'in koyduğu ve Allenbi'nin tasvip ettiği bu unvana fena halde içerlemişti. Yaralı olarak yattığı yerde, kendisini güya teselli eden Şerif'in oğluna söyle hitap etmişti:

' Ünvanınız, Mekke Mebusu... Üzerinizde ne varsa İngiliz malı. Simdi de yeni bir mevkiiniz ve makam adınız var: İngiliz resmi vesikaları size MEKKE PRENSİ diyorlar. Arapçada PRENS karşılığı olabilecek bir çok tabirler var. Fakat Size, Efendiniz İngilizlerin Arapça bir ünvan vermemeleri de gösteriyor ki onlar da sizi hakiki Araplıkla hiçbir alakanız olmadığını anlamışlar...'

İngiliz casusu Lawrens, Kuşçubaşı'nı çok merak ettiğinden dolayı, hastanede ziyaret etmiş ve şunu söylemiştir.

Lavrens: Kuşçubaşı Eşref, çöllerin eşine rastlamadığı müthiş bir haydut

Kuşçubaşı'da Lawrens'e, İngiltere'nin başına çok büyük belalar açacağını söylemiştir…

HAZIRLAYAN: YILMAZ KARAHAN

OSMANLIDA BİR ZENCİ MÛSÂ' VARDI…

"Ezelde kaynaşan ervâha ayrılık var mı?

Cihan yıkılsa bu vahdet yerinden oynar mı?

Olunca minberimiz, Arş'ımız, Hudâ'mız bir;

Benim de beklediğim nûr onun da gâyesidir

O nûru gönder. İlâhî, asırlar oldu, yeter!

Bunaldı milletin âfâkı, bir sabah ister."

(M.Âkif Ersoy 1977:357).

'Sudan'da bir yiğit doğar. O topraklarda yaşanan olumsuz koşullar ve kıtlıktan dolayı doğan çocuklar genelde hep zayıftırlar. Ama dünyaya gelen bu yiğit diğer çocuklara nazaran daha yapılı ve olumludur. Babasının ölümü üzerine o yiğidi dedesi büyütür. Daha iyi şartlarda yaşaması için onu, Sudan'dan Kahire'ye götürür. Burada yaşamaya devam ederlerken, dedesinin hep bir Osmanlı hayranı oluşu torununa da yansır ve torununu bir Osmanlı Türk'ü gibi yetişmesini ister. İstanbul'a göndermeye karar verir. İstanbul'a varır ve müthiş bir Türkçe öğrenir. O artık dedesinin büyük arzusunu yerine getirir. **Arkadaşlarından onu ayıran bir özelliği vardır. İri cüssesi ve siyah teni, bu yüzden ona Sudanlı Zenci Musa diye seslenirler**…

Sene 1919'dur. Mondros Mütakeresi imzalanır ve itilaf kuvvetleri İstanbul'u işgal eder. Bir gün Karaköy gümrüğünde, İngiliz kuvvetleri komutanı General Harrington, koca bir çuvalı, tek eliyle kaldıran, bu iri yapılı adam kim diye sorar yanındakilere;

Yanındakiler: Onun Arabistan'da, İngilizleri atlatıp Yemen'e 300.000 bin altını kaçıran Zenci Musa olduğunu söylerler. General çok etkilenir ve Musa'nın yanına gider ve şu sözleri söyler;

-'Eğer benim mahiyetime girersen, seni altına boğarım' der. Musa buna tokat gibi bir cevap verir.

-Her teklif herkese yapılmaz. Bu sözleriniz beni ancak rencide eder. Benim bir devlerim var. Devlet-i Osman-i, bir de bayrağım var. Ay-Yıldızlı bayrak ve bir de kumandanım, Kuşçubaşı Eşref…

Bu iş daha bitmedi sizinle mücadelemiz devam edecek.

Zenci Musa, Kuşçubaşı Eşrefle Libya' da yani Trablusgarp' da tanışır. O zaman Eşref Bey'e büyük bir hayranlık duyar ve kendine söz verir. Ölünceye kadar onun yanından ayrılmayacağını. Ardından Zenci Musa, Eşref Bey'in emir eri olur. Peşinden, gittiği bütün cephelere gider.

O yüreğini devletine ve Anadolu' ya bağlamış yiğit bir Müslüman Arap'tır. Zenci Musa, işgal yıllarında her nefer gibi o da cepheden cepheye koşar ve savaşır. Adeta bir akıncıdır. Osmanlı Ordusunun eli, ayağı olur. Daha sonra Kuşçubaşı Eşref' in gizli bir görevle, Yemende ki 7. Orduya altın götürmek için Arabistan'a gider. İki ayrı heyetle giden gurubun Eşref bey kolu , Hayber de, 25.000 kişilik bedevi İngiliz kuvveti tarafından kıstırılır, Eşref Bey'in başında ki

gurup, iki gün boyunca direnir. Sonun da Eşref Bey yaralı olarak esir alınır. Fakat Zenci Musa gurubuyla beraber altınları kaçırmaya başarır. 1917 de gerçekleşen bu savaş, London Times gazetesinde, sekiz sütundan manşetle verilir. Altınları kaçıran Musa, beş yıl boyunca beraber savaştığı kumandanı eşref Bey' den ayrı düşer. Malta'da esir düşen Eşref Beyle bir daha görüşemez.

Zenci Musa, Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte, İstanbul'a geri döner. Gidecek hiçbir yeri yoktur. Dönemin yetkili paşalarından Ali Sait Paşa, Musa'yı yemenden tanır. Ona yardım etmek ister. Musa' ya bir gün der ki:

-Musa, emeklilik için bana bir dilekçe ver, bende tastik edeyim, sana emekli maaşı bağlasınlar.

Buna karşılık Musa paşaya ibretlik bir cevap verir.

-'Paşam ben bu fakir milletten emekli maaşı alamam' der.

Sait Paşa bu işin peşini bırakmaz ve bir gün de onu, dönemin yetkililerinden birinin yanına götürür, ona kahyalık teklif eder. Fakat Musa, yine o müthiş ahlakıyla buna da cevap verir.

- 'Ben bunu kabul edemem, onu yaşlı bir Müslümana verin, orda hamallık varsa yaparım' der.

İşte o İngiliz komutanının Zenci Musa' ya, aşağılık teklif sunduğu yerde, yani Karaköy gümrüğünde çalışmaya başlar. **Gündüzleri çalışır, geceleri ise Mili Mücadele için Anadolu'ya silah kaçırma faaliyetlerini sürdürür.** O iri cüssesi bu tempolu faaliyetlere daha fazla dayanamaz. Üstelik Osmanlının yenilgisi ve Eşref Bey'in esareti onu çok üzer. Musa vereme yakalanır, tedavi olmayı kabul etmez. Bavulunu alıp Üsküdar'da Özbekler tekkesine yerleşir. Ölümü bekler gibi, ölümü ister gibi…

Kısa süre sonra Musa burada acılara daha fazla dayanamayarak veremden vefat eder. Bavulundan bir Kuran-ı Kerim, Osmanlı Haritası, kefen bezi ve bir de Eşref Bey'in fotoğrafı çıkar.

Eşref Bey Musa için; 'Ben esaretten kurtulup, Milli Mücadelenin öncülerinden olduğum günlerde, Musa, o benim kahraman arabım veremden ölmüştür' der.

> ***" Eşref Bey'in emireri Zenci Musa.***
> ***İsa peygambere omuzlarını ödünç verir***
> ***Ve peygamber bu sayede göğe tırmana bilir.."***

Bu dizeleri merhum Mehmet Akif, Eşref Beyle Mısır'a görevli gittiği zaman, Zenci Musa'yı tanır ve bu dizeleri onun için yazar..'

Evet, bunları okuduktan sonra, ne kadar vefakâr insanlarmış dememek mümkün mü?

Onların tek ideallerinin vatanı, milleti, bayrağı, dini olduğu apaçık ortadır. Bugünlerde kendilerine kimlik arayışı içerisinde olanlar, hiç arayışa girmesinler, bir kere okusunlar bu hayatı, görsünler mücadele nasıl verilirmiş, görsünler vatan nasıl sevilirmiş, görsünler bayrak nasıl sevilirmiş, görsünler din nasıl sevilirmiş. **Zenci Musa bir Arap'tı. Ama tek vatanı Devlet-i Osmaniye idi. Tek bayrağı Ay Yıldızlı bayrak ve Tek dini İslam'dı.**

> ***Bugün bölücülük yapanlara tokat gibi cevaptır Zenci Musa.***

Bugün bölücülük yapanlara benim cevabımdır bu; Biz tek devlet, tek bayrak, tek din olarak yaşadık yüzyıllarca ve öylede yaşayacağız ALLAH'IN izniyle.

Bizleri bölmeye çalışanlara inat, her zaman Zenci Musaları, Çerkez Ethemleri, Akifleri, Enverleri konuşacağız, yaşatacağız..

www.yazete.com

Celal Bayar Anlatıyor

19 Eylül 1972 Celal Bayar'dan dinlenmiştir.

Cumhurbaşkanı olduğum ilk yıllarda idi.

Bir gün Cemal Kutay, Çankaya'da ziyaretime geldi. Masaya bir tabanca koydu:

- Bu tabancayı size Kuşçubaşı Eşref Bey hediye ediyor. Ve lütfen kabul buyurmanızı istirham etmekte...

Anlamamıştım! Eşref Bey'le bir tanışmamız yoktu. Bu tabancayı bana niçin gönderiyordu.

Cemal Kutay anlattı:

- **Demokrat Parti'nin muvaffak olmasını, Eşref Bey Türk Milleti adına büyük bir başarı sayıyor.**

Bundan son derece memnundur. Bütün tarih boyunca ilk defa sivil bir politikacı Devlet Başkanı seçilmiştir. İlk defa millî irade işlemiştir. Böyle bir netice, çok yakın bir kaç yıl önceye kadar rüya idi. Bugün bu gerçekleşmiştir. Bu sebeple Eşref Bey memnun. Size bu tabancayı, gerekince hayatınızı ve makamınızı korumak için gönderiyor. Eşref Bey'in ne demek istediğini anlamıştım.

Güldüm.

- Teşekkür ederim, dedim, inşaallah kullanmaya lüzum kalmaz. Pek yazık ki tabancayı kullanmam gerekti, ama kullanamadım. Şimdi Umurbey Müzesi'ndedir.

Kaynak: İsmet Bozdağ, BİLİNMEYEN ATATÜRK Celal Bayar Anlatıyor, 5.Baskı Nisan 2009, Sh:42-43

HAYBER'DE TÜRK CENGİ

"332 senesinin beşinci günü Harbiye Nazırı Enver Paşa hazretleri tarafından vuku bulan davet emri üzerine Ortaköy'deki sahilhanelerinin üstündeki tepede bulunan köşklerine gitmiş ve Paşa tarafından kabul buyurularak beynimizde şu surette bir muhavere vaki olmuştur:

Enver Paşa: Hicaz Şerifinin isyan etmesi sebebiyle her tarafdan mahsur kalan Yemen'deki ordumuzun ihtiyaç içinde bulunduğu haber veriliyor ve oraya muavenet□i lâzimenin ifası ise kabil olamıyor. Bunun için her ne surette olursa olsun ibraz□ı fedakârî edilerek oradaki ordumuza para ve emir yetiştirmek üzere senin gitmekliğini münasip görüyorum, ne dersin?

Ben: Başımla beraber, Paşam! diyerek bila tereddüt ve fahr ile kabul ettim. Bunun üzerine;

Enver Paşa: Şimdi nasıl hareket edeceksin ve mahall□i maksuda ne vechile gitmeği düşünüyorsun?

Ben: Evvel emirde buradan kendime ait olan bir motorbotun yalnız makine kısmıyla Bahr□i Ahmer (Kızıl Deniz)'i iyi tanıyan bir kaptan ve bir çarkçıyı ve hükümetin vereceği emanetlerle maa efrat bir makinalı tüfengi ve on kişiden mürekkep müsellah arkadaşlarımı alarak doğruca Şam'a varacağım. Oradan Medine'ye ve Medine'den de henüz asiler eline geçmeyen Yanbu veya el□Vech'e gideceğim. Buradan tedarik edeceğim zambug denilen bir yelkenli kayığına işbu motorun makinesini yerleştireceğim. Bir iki gün kadar sürebilecek işbu ameliyatın hitamında bütün arkadaşlarımla maan bu kayığa binerek açılacağım ve şaplarıyla meşhur Bahr□ı Ahmer'in vapurların geçemeyeceği kısımlarını takip edeceğim. Ve gündüzleri sahile yanaşıp hali olan arazide ahz□ı mevki eylemek ve geceleri ise kat-ı mesafe etmek suretiyle yola devam eyleyeceğim. Hava rüzgarlı olduğu zaman makineyi kullanmayarak yelkenden istifade edeceğimden bu makineyi yalnız rakit havalarla takip olunduğumuz vakitlerde istimal ederek onun vereceği sürat hasebiyle seri bir surette ilerlemeğe muvaffak olacağım. Geçeceğim yollardaki şapların İngiliz donanmasına tesadüf ihtimalini men edeceğinden, yalnız korsan kayıklarına rast geldiğim vakit ellerinde tüfenkten başka bir silah

bulunmayan bu gibi eşkıyaya açacağım mitralyöz ateşiyle tefevvuk ederek ve işte şu tertibatla ümit ederim ki mahal□i maksuda varabileceğim.

Eğer şayed ben Medine'ye gitmeden evvel sevahil düşman eline geçecek olursa tabiyetiyle zambug tedariki benim için kabil olmayacağından o zaman Medine'de kafile tedarik etmek üzere Şam ve Halep'teki eski mücahidin arkadaşlarımı dahi celp edecek ve bu suretle tanzim edeceğim bir veya iki kafile ile Medine'den çöle çıkarak geceleri yürüyüp gündüzleri oturmak şartıyla evvelen Hayber'den bir hafta kadar İbnü'r Reşid arazisine doğru yürüyeceğim ve sonra İbnü's Su'ud ile Şerif'in daire□i nüfuzunun hududu olan vadilerden geçerek gah□ı Şerif hududunda ve gah□ı İbnü's Su'ud arazisinden zigzaglar yaparak icab ederse kabail ile de dövüşerek yoluma devam etmek üzere bir ay kadar yürüdükten sonra Yemen hududu üzerinde bulunan ve Şerif'e tabi olan Kal'atü'l Bişe'yi garpte bırakarak İbnü's Su'ud'a tabi es□Suleyl nam mahallin civarından mürür ederek Vadi Nigrana ve oradan dahi Yemen üzerine yürüyerek Sa'da'ye İmam Yahya'nın nezdine hududu dahilindedir. Buradan ötede İmam'ın muavenetiyle ordu merkezine kadar gidebileceğimi zannediyorum."

Osmanlı İmparatorluğu'nun son Harbiye Nazırı Enver Paşa ile doğrudan Enver Paşa'ya bağlı olarak çalışan Osmanlı istihbarat örgütü Teşkilat□ı Mahsusa'nın Arabistan, Sina ve Kuzey Afrika Müdürü Eşref Sencer Kuşçubaşı arasında geçen bu diyaloğu Kuşçubaşı'nın geçtiğimiz günlerde Arba Yayınları'ndan çıkan hatıratından öğreniyoruz.

James Bond filmlerinden daha hareket ve heyecan dolu bir maceralı hayatın kahramanı olan Eşref Kuşçubaşı hatıratında 'mukaddes vazife' olarak gördüğü Yemen'deki Osmanlı ordusuna İstanbul'dan para, silah ve gizli emirler götürmek maksadıyla yola çıkışından başlayarak, 114 kişilik müfrezesi ile Arabistan çölünü geçme teşebbüsü sırasında Hayber Kalesi önünde girdiği muharebeyi, Emir Abdullah'ın kuvvetlerine esir düşmesini, Kahire'de İngilizlerce sorgulanmasını ve 1917 Nisan'ında Malta'daki esir kamplarına sevkedilmesini anlatıyor.

Kitabın hikayesi

Kuşçubaşı, hatıralarını üç sene kaldığı Malta adasında İngilizlerin elinde esir iken kamp arkadaşı Tanin Gazetesi Başyazarı Muhittin Birgen'e dikte ettirmiş. Eşref Bey, "Mütalaa olunacak vaziyette bile değil" dediği bu notları daha sonra damadı tarihçi Cemal Kutay'a vermişti. Notlar, Kutay tarafından 1962 senesinde "Birinci Dünya Harbinde Teşkilat□ı Mahsusa ve Hayber'de Türk Cengi" adıyla yayınlandı. Ancak bu kitap tam bir hatırat değildi.

Amerikalı araştırmacı Dr.Philip H. Stoddard 1955□57 seneleri arasında hazırlamakta olduğu Teşkilat□ı Mahsusa konulu tez için Türkiye'ye gelir ve o sırada Cemal Kutay'dan bu hatıratın bir kopyasını alır. Staddord çalışmalarını Mısır'da devam ettirirken Osmanlı Türkçesiyle yazılmış defteri Basri Danışman'a vererek ondan İngilizceye çevirmesini ister. Danışman'ın üç ayda yaptığı tercüme uzun yıllar Stoddard'ın arşivinde kalır. Bu arada Basri Danışman UNESCO'dan emekli olur. Philip Stoddard da, Foreign Ministry'de Kıbrıs'tan Sorumlu State Departmen'daki hizmetinin ardından emekliye ayrılmıştır. Artık arşivinde sakladığı dosyaları çıkartabilecektir. Çıkartır ve Teşkilat□ı Mahsusa kitabını basan Arba Yayınları'na tamamlayıcı bilgilerle gönderir. Danışman, yıllar önce Mısır'da yaptığı tercümeyle İstanbul'da karşılaşır ve bu defa İngilizceden Türkçeye çevirir. Kitap Türkçe ve İngilizce olmak üzere geçtiğimiz günlerde Arba Yayınları'nca neşrolunur.

Yemen'e gönderilen hazine

Hatırat bir cihan devletinin parçalanışının hazin hikayesine ait ilginç anekdotlar içeriyor. Eşref Bey, Enver Paşa ile yukarıda naklettiği görüşmeyi yaptıktan sonra sözkonusu harekat ve Yemen'deki birlikler için resmi emirleri almak üzere ertesi gün Harbiye Nezareti'ne gider. Oradan Maliye Nezareti'ne geçerek Yemen'e gönderilecek hazineyi alır. Yemen hazinesi 30 bin Osmanlı altınıdır.

Kızıldeniz'i geçmek için kullanacağı motoru satın alan Eşref Bey harekat için gerekli silah vb. için Levazımat□ı Umumiye Reisi İsmail Hakkı Paşa'nın yanına gider. Sevkiyat Dairesinde hazır bulunan makinalı tüfeklerden birini muallimlik yapacak beş nefer ile beraber alıp adamlarını yetiştirmeleri için talimlere başlamalarını sağlar. Yemen hazinesi de bomba sandıklarına yerleştirilip aralarına talaş doldurulur. Üzerlerine 'Mevadd□ı müşteila' yazdırılarak paralara bomba süsü verilir.

İstanbul'da bütün hazırlıklarını tamamlayan Eşref Bey, 8 kişiden müteşekkil ilk müfrezesini Pozantiya Hicaz Demiryollarından alınan toplu biletle gönderir. Kendisi de İzmir'deki çiftliğine gider ve eski emektar ekibini toplar. Çölden Yemen'e ulaşmak için yapılan hazırlıklar tüm teferruatıyla gözden geçirilir. İzmir'deki 13 mücahid ile birlikte Karahisar, Halep üzerinden Şam'a ulaşırlar. Şam'da Cemal Paşa ile görüşen Eşref Bey Medine'ye geçerek Medine'nin kahraman müdafii Fahrettin Paşa ile temasa geçer. Fahrettin Paşa sağladığı imkanlar ile Teşkilat□ı Mahsusa'nın bu özel müfrezesinin talimlerine Medine'de de devam eder. İstanbul'dan yola çıkartılan motorun gecikmesi üzerine deniz yolundan Yemen'e ulaşma planını iptal etmek zorunda kalırlar. Geriye çölü aşmak kalır.

Medine'den Yemen'e iki müfreze

Kuşçubaşızade Eşref Bey ekibini iki kafileye ayırır. Yemenli Şeyh Mehmet Mezigir'in komutasındaki birinci kafile Teşkilat□ı Mahsusa subayı ve kafilenin komutan muavini Sakallı Mücahid Ahmet Efendi, Teğmen Rıfat Efendi, Eşref Bey'in maiyyet çavuşu Arap Musa, 30 bin altınlık hazinenin muhafızı Teğmen Yusuf Efendi ve hazineyi koruyan birlik görevlisi Hacı Ali Mağrebi'nin emrindeki Arap Musa'nın diğer 11 adamından oluşmaktaydı. Teğmen Rıfat kafilenin emniyetinden sorumluydu ve çarpışma anında her iki mangaya komuta edecekti. Onbeş hecin□süvar da Rıfat Efendi'nin emrinde hareket edecekti. Diğer 6'sı ise Teğmen Yusuf Efendi ile birlikte hazinenin yanından ayrılmayacaktı. Kafiledeki 23 kişide son model dokuz atımlı mavzer tüfeği, dokuz kişide 1871 model mouser vardı. Kafilede 3 bedevi rehber, 4 deveci ve saka, 2 aşçı ile toplam 36 kişi vardı.

Eşref Bey'in kafilesi

Eşref Bey'in bizzat başında bulunduğu kafile tam bir imparatorluk karması idi. Üsküp'ten Afganistan'a, Ürdün'den İstanbul Kadıköy'e, Sinop'tan Şam'a, Kahire'den Bağdat'a, Taif'ten Girit'e kadar Osmanlı coğrafyasından bir maksat için biraraya gelmiş 78 inanmış ve bir o kadar da profesyonel adam vardı. Bu kafilenin imamı Habeşli idi. Çadırcısı, aşçısı, sakası Medineli idi ve bu hizmetlere bakanların sayısı 29 idi. Silah olarak 49 mavzer, 1 enfield (ingiliz piyade tüfeği), 29 1871 modeli tek atımlı mavzer bulunmaktaydı.

Hayber'de ceng

Eşref Bey'in komutasındaki ikinci kafile Hayber'de ilerlerken Şerif Hüseyin'in oğlu Emir Abdullah'ın 20 bin kişilik ordusu ile karşılaşır. Eşref Bey'in hatıratında bu olay 12 Kanunusani 1917 tarihi altında anlatılmaktadır. Sabah kuşluk vaktinden akşamın onbir buçuğuna kadar devam eden tam bir cengaverlik dolu muharebede Eşref Bey ve 78 arkadaşı tarihteki müstesna yerlerini aldılar.

20 bin kişilik kuvvete karşı hiçbir şanslarının olmadığını bilmelerine rağmen devletin verdiği emri yerine getirmeyi mukaddes vazife telakki eden seçkin 78 insan Emir Abdullah'ın ordusuna karşı amansız savaşırlar. 9 saat durmadan, beklemeden, yemeden, içmeden devam eden muharebede insanın kanını durduran tablolar yaşandığını anlatıyor Eşref Kuşçubaşı hatıratında:

"Yaralı Sinoplu Mustafa'ya 'Geçmiş olsun arkadaş, bu erkek meydanıdır, ziyanı yok' dedim. Cevaben ve gülerek dedi ki; 'Efendim, millet sağ olsun, burası Hayber Kalesi.' ...... Giritli Yüzbaşı İsmail Ağa'nın ceketi al kanlara boyanmış, sağ böğründen yediği kurşunun tesiri ile beli bükülmüş. Buna rağmen düşmanlara ateş ettiğini görüyorum. Bana 'Beyim bin şu İngilize (İngiliz atıma), sür aramızdan, kendini selamete at. Bize ne oldu ise oldu. Kurtul, evlatlarımıza babalık edersin. Biz seni ateşimizle koruruz." Diğer taraftan Arnavut Celal bir eliyle karnını tutuyor o haliyle 'Aman beyim bin şu atına bari sen kurtul, kendini kurtar, şu heriflere yedirme kendini' diyordu."

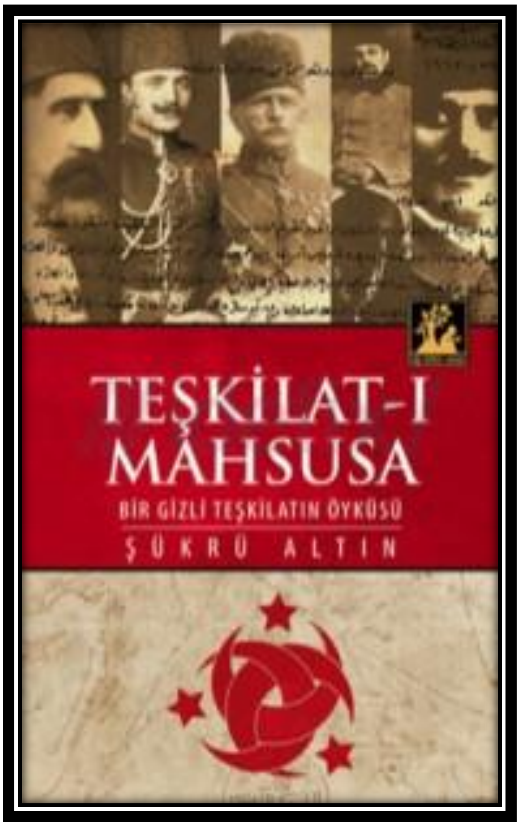
Tam bu esnada 'Hazinenin yerini buldular' çığlığı duyulur. Matir kabilesinden yüzlerce bedevi birbirlerinin üstüne üşüşerek tırnaklarıyla hazinenin olduğu yeri kazmaktadırlar: "Biz bir kaç kişi hemen bu yağma kümesi üzerine şiddetli ateş açtık. Bu manzara hakikaten değerdi. Attığımız kurşunların beheri bu insan yığını içinde birkaç adam delip geçtiği halde bile bu ölüm fırtınası, yağmacıları katiyen işlerinden alıkoymayarak altın kapışmak hususundaki faaliyetlerine halel getirmiyordu.!"

Eşref Bey'in müfrezesinden 38 kişi şehid olur. Diğerleri de Eşref Bey dahil yaralıdırlar. Eşref Bey yaralı arkadaşlarıyla beraber teslim olur. Emir Abdullah onu nezaketle, hürmetle karşılar. Mekke'ye Şerif Hüseyin'e götürür. Oradan Kahire'ye sevkedilerek İngiliz işgal komutanlığına teslim edilir. İngiliz işgal komutanlığı savaş esiri olarak Eşref Bey'i Malta adasına gönderir.

Hazine Yemen'e ulaşır

Eşref Bey'in başında bulunduğu müfreze Hayber'de Emir Abdullah'ın kuvvetleriyle çarpışır ve 38 şehid verdikten başka yanlarında bulunan 20 bin lira karşılığındaki altını da kaybeder. Ancak Eşref Bey'in Yemenli Şeyh Mezigir başkanlığında oluşturduğu birinci kafile Yemen'e ulaşmayı başarır. Çoğu Yemenli olan bu müfrezenin Yemen'e kazasız ulaşma şansı fazla olması sebebiyle Eşref Bey 30 bin altınlık hazineyi bu kafileyle gönderir. Hazine San'a'da Yemen'in son Osmanlı Valisi Mahmud Nedim Paşa'ya teslim edilir.

TEŞKİLÂT-I MAHSÛSA

BİR GİZLİ TEŞKİLATIN ÖYKÜSÜ

OSMANLI TOPRAĞI SAHİPSİZ DEĞİL

Teşkilat-ı Mahsusa'nın ajanları gizlice Mısır'dan Trablusgarp'a geçerken, İngilizler de ajanları avlamak için peşlerine düşmüşlerdi. İtalyanlara karşı yapılacak söz konusu savaşı engellemek için teşkilat elemanlarının bölgeye gidişini durdurmaya olağanüstü bir çaba göstermiş ancak geçişlerini önleyememişlerdi. Geçişler çoktan gerçekleştirilmişti.

Enver Bey ve beraberindeki bir avuç kahraman Mısır'dan gizlice Berka'ya geçmişlerdir. Yapılan istihbarat çalışmalarıyla Osmanlı komutanlarının geldiğinin duyurulması üzerine Tunus, Cezayir ve Sudan'dan gönüllüler akmaya başlamıştı. Cezayirli Emîr Abdülkadir'in oğlu Emîr Ali Paşa ile **Tunuslu Şeyh Salih Şerif El-Tunusi** de Eşref Bey'in davetine icabet ederek Trablusgarp'a adamlarıyla gelmişti. Her ne kadar sayıları az da olsa, direniş hareketinin ilk evresinde Trablusgarp ve Bingazi'ye giden Osmanlı neferlerinin içinde önemli bir oranı oluşturmuştu. 107 subay, 300 ilâ 400 arasındaki yardımcı kuvvet Trablusgarp'ta İtalyanlara saldıracaktı. Toplanan yerel bedevi kuvvet de 14.000 kişiyi bulmuştu. Enver Bey'in komutasındaki ajanlar gerilla saldırısını örgütlemeye çalışıyordu.

….

KAHRAMAN ÇÖL KAPLANLARI

Enver Bey karargâhını Ayn el-Mansur'da kurmuştu. Burada bir fişek imalathanesi, bir gazete, bir askerî eğitim merkezi ve çeşitli şeyhlerin oğulları için bir de okul yaptırmıştı. Gönüllü mücahitlerin bir kısmı İtalyanlardan ele geçirilen silahlarla güçlenmişti. Osmanlı kuvvetlerinin hiçbirinde ağır silah ve uçak yoktu belki ama çok sayıda makineli tüfek vardı.

Teşkilat-ı Mahsusa'nın gözü kara ajanlarından Enver Bey, Süleyman Askeri Bey, Eşref Kuşçubaşı, Mustafa Kemal, Nuri Bey, Halil Bey, Ali Fethi Okyar, Hacı Selim Sami, Sadık Bey, Fuat Bulca, Yakup Cemil, Nuri Conker, Rauf Orbay, Nazmi Bey ve ünlü seyyah Abdurreşit İbrahim gibi daha birçok mücahit canları pahasına aynı anda İtalyanlara saldırıya geçmişlerdi. Düşman her koldan ateş çemberi içine alınmıştı. Enver Bey'in kardeşi Nuri Bey, Libya'da keskin nişancılığı ile ün salmıştı. Pusuya yatan Nuri Bey'in tek başına 100'den fazla İtalyan askerini öldürdüğü dilden dile dolaştı. İtalyanlar sahil bölgesinde birliklerinin içine kapanmışlar, can derdine düşmüşlerdi. Ani baskınla cepheler cehenneme dönmüş, top atışlarından ortalığı toz bulutları kaplamıştı. Tayyarelerinden propaganda kâğıtları atarak halkı işgale razı olmaya çağıran İtalyanlar toplarını, makineli tüfeklerini ve cephanelerini bırakıp sahile doğru kaçarlarken çok büyük kayıplar vermişlerdi.

Yaralı mücahitlerimiz duvar yıkıntılarına sığınmak için sürünerek ilerlemeye çalışırken, yaralı atların acı kişnemeleri insanların yüreğini parçalıyordu. Toz bulutu, görüş mesafesini birkaç metreye indirmişti. İtalyanlar bu baskınla sahile sıkışmışlardı. Baskında 1500 tüfek, 20 makineli tüfek, 2 top, sayısız mermi ve 20 tane katır Türklerin eline geçmişti. 600'ün üzerinde İtalyan askeri teslim olmuştu. Osmanlı birlikleri bu zaferin arkasından yaralı askerlerini sargı merkezlerine taşıyor, şehitlerini toprağa veriyordu. Büyük bir saldırı arkasından yeni mevzilerine çekilen Teşkilat-ı Mahsusa'nın gözü kara komutanlarına İstanbul'dan getirilen Hacı Bekir lokumu dağıtılmıştı.

> **Eşref Bey gönüllüler arasında iri cüsseli bir zencinin olduğu fark etmişti. Gözlerine inanamıyordu. Hayatı boyunca bu kadar iri bir insan görmemişti. Ona bakarak:**
>
> **"Hoş geldiniz…"**
>
> **"Şükran ya Bek!"**
>
> **"İsminiz nedir?"**
>
> **"Musa."**
>
> **Musa, uzun boylu ve görkemliydi.**
>
> **"Nereden geliyorsunuz?"**
>
> **"Sudan'dan ya Bek, buradaki Müslümanların direnişini duydum."**
>
> **Zenci Musa ilk defa Sudan'dan yardıma gelmişti.**
>
> **"Hoş geldin Musa Ağa, benin adım Eşref."**
>
> **"Adınızı biliyorum ya Şeyh-it-Tüyûr!"**

Eşref'in tebessüm eden yüzüne, Musa da tebessümle karşılık verdi. Eşref, adama anlam veremediği bir yakınlık hissetmişti.

> **"Musa, bundan böyle emir erim olarak görev yapacaksın, benden ayrı olmayacaksın."**
>
> **"Memnun oldum ya Bek."**

Trablusgarp direnişi Enver Bey'in önderliğinde başarıyla yapılıyordu. Teşkilat-ı Mahsusa, Libya'da silah, cephane ve profesyonel asker kıtlığına rağmen, mükemmel bir gerilla harbi yaparak, 110.000 kişilik İtalyan askerini sahil şeridine hapsetmişti.

…..

Bedevi gönüllüler çarpışmada çok başarılı olmuş, 8000'den fazla bedevi Derne'yi kuşatma altında tutmuştu. O sırada Bingazi ve Trablusgarp'ta bulunan 50.000 kişilik İtalyan kuvvetleri, değişken hedefleri uzaktan bombardımana tutmakla yetiniyorlardı. Hava akınlarında ise iç kesimlerdeki Osmanlı-Arap kamplarına kötü hazırlanmış propaganda broşürleri atmaya devam ediyorlardı. Tayyare ile atılan ilk bildiri şöyleydi:

"Bizimle gelmek için ne bekliyorsunuz? Ailelerinizle sakin yaşamak istemiyor musunuz? Bizim de kitabımız var, biz de namuslu ve dindarız. Özgürlüğünüze kavuşacaksınız. İtalya babanızdır."

....

İtalyanların 6000 ölü, 8000 yaralı, 20.000 üzerinde kayıp ve hasta verdiği askerî kuvveti saf dışı olmuş; 2 savaş uçağı da düşürülmüştü. İtalyanlar verdikleri bu kayıplar dolayısıyla iyice içlerine kapanarak savunma hatlarına çekilmişler, hiç beklemedikleri ateş çemberinin içinde şaşkına dönmüşlerdi. Teşkilat-ı Mahsusa ajanları dört bir koldan saldırarak destan yazıyordu. Kayıpları olsa da örgütlemiş oldukları asker ve sivil kuvvetlerle büyük başarı elde etmişlerdi.

....

İŞGALİN BEDELİ ÇOK AĞIR

Teşkilat-ı Mahsusa ajanlarının topladığı Libyalı direnişçiler binbir güçlükle çarpışırken, zor durumda kalan işgalci İtalyanlara bütün Avrupa destek vermeye başlamıştı. Onlar bolluk içinde işgale devam ederken bir avuç Osmanlı neferi yokluklar içinde vatan savunması için çarpışıyorlardı.

Eşref Kuşçubaşı, tarihçi Cemal Kutay'a el notlarıyla verdiği anılarında şöyle diyordu:

> ***"Hiçbir harpte, Trablusgarp'ta olduğu kadar yalnızlığımızı hissetmemiştik. Çöl sıcaklarında yaralarımızı saracak pamuğumuz, merhemimiz yoktu. İçinde amonyak vardır diye yaralarımızın üzerine idrar döküyorduk."***

Trablusgarp Savaşı'nda halkın cömert şekilde yardıma katıldığı görülmüştür. Fas, Tunus, Cezayir, hatta Yemen'den bile kafile hâlinde gelen kabileler vardı. Bu mücahitler Hıristiyanlara karşı bölgesel çatışmalar yapmış, Osmanlı'nın kara günlerinde, işgal edilen toprakların kurtarılması uğruna kanlarını akıtmış ve birçoğu da şehit olmuştu.

Bu sıralarda Enver Bey'e Balkanların durumunu anlatmak üzere gelen bir telgrafa göre, düşman Çatalca'ya kadar ilerlemişti.

...

RUMELİ'DE CAN PAZARI

Can derdine düşmüş kafilede çocuğunu kaybeden bir ana baba, ölümle yüzleşme korkusuyla kızlarını aramaya bile cesaret edemiyorlardı. Yine de baba duramamış, ölümün soğuk gölgesini ensesinde hissetse de kafileden geri kalıp küçük kızını aramaya koyulmuştu.

…

ZENGİN PETROL YATAKLARINA CASUS AKINI

Suriye, Irak, Lübnan ve İran otelleri daha önce hiç görmedikleri ziyaretçilerin akınına uğramıştı. İngiltere, Fransa, Almanya ve Macaristan üniversitelerinden gelen arkeologlar, doktorlar, eczacılar, petrol mühendisleri, maden mühendisleri, kimyagerler, Viyana ve Prag laboratuvarlarından görevli böcek uzmanları, Londra, Berlin ve Paris'ten gönderilen serçe gözlemcileri görülüyordu. Kimisinin başında fes, kimisinin başında şapka, kimisinde peştamal üzerinde iki halka vardı. Kimisi toplu tabancasını ve tüfeğini sırtlayıp gelmiş, bazıları ise fotoğraf makinelerini getirmişti. Hatta elinde posta güvercini taşıyanlar bile vardı. Bunlar şehir, köy ve sahralarda otomobilleriyle görülüyordu. Trenle gelen casus misyonerler de çoktu. Dünyanın en zengin petrol yataklarının bulunduğu bölge ajan ve misyoner kaynıyordu. Zayıf bir zamanda saldırıya geçerek kaleyi içeriden fethetmek mi istiyorlardı?

Özel eğitimle yetiştirilmiş İngiliz, Fransız, Rus, İtalya, Alman casusları bu bölgede Arapçayı her lehçesiyle konuşuyorlardı. Bazıları Müslüman kılığına bürünerek, hatta bürünmekle de kalmayıp Müslüman gibi ibadet ederek bölge insanlarını Sünni, Şii, Dürzi, diğer yandan Katolik, Maroni, Rum, Ortodoks gibi gruplara ayırıyorlar ve Türklere karşı da isyanı tetikliyorlardı. Hasta adam denilen Osmanlı İmparatorluğu'nun petrol yataklarını ele geçirme hesapları çoktan başlamıştı.

Eczacı Nejat Bey görev aşkıyla bölgede bulunan bu insanların nasıl çalıştıklarını takip ediyordu. Bazılarıyla yakınlık kurup dostluklarını kazanmak için uğraşıyor, her şeyden evvel gerçek kimliği ile tanınmamaya özen gösteriyordu. Gözlemlediği kadarıyla İngiliz, Fransız, Rus, Alman ajanlarından birçoğunun meslekleriyle alakası yoktu. Herkesin elinde bir fotoğraf makinesi, buldukları taş parçalarını seyyar laboratuvarlarında tahlil etmekle meşgul görünüyorlardı. Arkeolojik, antropolojik, toplumsal ve kültürel, eski ve yeni, her türlü bilgiyi topluyorlardı. Bazıları ordunun seyyar ve sabit durumunu, silahları, tren yollarını, araziyi, insan taşıma araçlarını, emir komuta durumunu, büyük komutanların şahsiyetlerini ve halk ve hükümet nazarındaki itimatlarını öğrenmeye çalışıyorlardı. Para ile satın aldıkları tercümanlar aracılığı ile bölge insanlarına bol bol hediyeler dağıtarak kandırıyorlardı. Görünürde arkeolog rolündeydiler ama bu hususta hiçbir gayretleri yoktu. Kısa zaman içinde yapılan takiplerde maksatları anlaşılacaktı. Kesin olarak kendi ülkeleri adına tam bir ajandılar. Devletin memurlarından seçtiği arkadaşlarından destek alarak takiplerini sıklaştıran Eczacı Nejat Bey, karşılaştığı davranışlar karşısında hayretler içinde kalmış, bazılarının da peşlerine düşmüştür.

Avrupalı bu ajanları sanki birer taklit hastalığı sarmıştı. Hiçbirinde yaratıcılık yoktu. Şaşkınlıkları, sahtelikleri dikkat çekiyordu. Eczacı Nejat Bey'i aralarında ehemmiyetsiz bir insan olarak görüyorlardı. Bu durum Nejat Bey'in de işine geliyordu. Nejat Bey sözde tarihî bir araştırmacıydı. Yabancıların bu topraklarda neden bulundukları çok açıktı. Osmanlı hükümetine karşı hakiki maksatlarını gizlemeyi benimseseler de, kendi ülkelerine karşı görevlerini hakkıyla yapmanın gururunu taşıyarak bir hataya düşmek istemiyorlardı.

…

İSLAMIN KALBİNE SAPLANAN HANÇER

Eczacı Nejat, özellikle Lawrence'ın bulunduğu ortamlara girmeye çalışırken, Lawrence da Nejat'ın görevine inanmış, istihbaratçı olduğunu fark edememişti. Hatta Nejat Bey'in kendisine gösterdiği alakadan memnun kalmıştı.

Lawrence, Bâlebek bölgesinde Nejat'ın yanına gelerek yakın dostluk kurmaya çalışıyordu. Hatta öyle ileri gitmişti ki, İstanbul'da Nejat Bey'le birlikte çalışma teklifini yapma cüretini bile göstermişti. Saf saf Nejat Bey'e şunları anlatıyordu: **"Ben burada vatanım İngiltere için çok faydalı oluyorum. Siz de olsanız böyle imkânları kaçırmazsınız. Size açık bir teklifte bulunacağım. Bana yardım ederseniz ben de sizlere çok büyük imkânlar sunarım. Yakında dünyada büyük olaylar çıkacaktır. Benim yardımımla İngiltere'de yüksek mevkide olan zevatlarla tanışır, memleketinize faydalı olursunuz; sadece sizden beklediğim dostluğumuzun hatrına istediğim bilgileri bana temin etmenizdir"** diyordu.

Lawrence, Türkler hakkındaki kötü düşüncelerini her yerde anlatmaya devam edecekti. Peki yirmi dört yaşlarında hangi düşüncelerle ilk defa İstanbul, İzmir ve Suriye üzerinden bu topraklara gelmişti?

Lawrence, sürekli Osmanlı ajanlarının takibindeydi. Devleti ahtapot gibi sarmış casuslar Osmanlı topraklarında cirit atıyorlardı. Osmanlı kontrolünü kaybetmişti. Uzak bölgeler şöyle dursun, İstanbul'un surları dibindeki ecnebiler bile artık kontrol edilemiyordu.

…

NEJAT BEY VATANIN BAĞRINDA KAYBOLUYOR

Nejat Bey, resmî hafriyat vesikası ile görevli görünüp Bâlebek harabelerinin çevresindeki çadırında kalırken Lawrence'dan bir mektup almıştı. Lawrence hâlâ saf saf kendisinden detaylı bilgi istiyordu. Mısır'da Nil Vadisi'nin kenarında büyük bir arkeolojik hafriyat yaptığından bahsetmekteydi. Nejat Bey'e Mısır'a gelmesini ve kendisine bu bölgeleri gezdireceğini uzun uzun yazmıştı.

Nejat Bey bu davete balıklama atlamış, kimseye haber vermeden aniden yola çıkmıştı. İstanbul'dan telgrafla gelen bir emir üzerine Kuşçubaşı da en güvendiği cesur üç ajanını Nejat Bey'in peşine takmıştı. Adım adım Nejat Bey'in takip edilmesini istemiş, fakat izi kaybedilmişti. Sonraki yıllarda Mısır'daki bir İngiliz hastanesinde mesleği olan eczacılık yapmaya zorlanarak kendisine esir muamelesi yapıldığı duyulmuştu.

…

LAWRENCE'İN TUZAKLARI BİTMİYOR

İngilizlerin Ortadoğu'daki petrol yatakları üzerindeki hâkimiyetinin artması diğer devletleri rahatsız ediyordu. Amerikan sefiri, Bab-ı Âli'ye petrol araştırmaları için geniş ve uzun bir imtiyaz mukabilinde cazip bir anlaşma teklif etmişti. Osmanlı Devleti oyun içinde oyun kurmaya çalışıyordu. Irak petrolleri üzerindeki Sultan Hamid'e ait hisseler devlete intikal ettirilmiş, aynı müessese altında toplanıp Amerika ile antlaşması yapılmıştı. İngiltere, Amerika'nın petrol yataklarına girmesine tepki göstermiyor, fakat büyük oynamaya çalışıyordu. İngilizler bölgeden Osmanlı'nın alakasını tamamen kesme planları yapıyorlardı. Mısır'da Lord Kitchener ile Lawrence'ın planları bu yöndeydi.

Lawrence'ın İngiliz istihbarat ekibiyle Ortadoğu'da gücü ve nüfuzu etkiliyken bir de cepheden kaçan Osmanlı üst düzey kişiler Lawrence'a sığınmakta ve onunla birlik olmaktaydılar. Cemal Paşa'nın mahkûm ettirdiği "Arap Ayrılık Hareketi" lideri Hakkı Bey Divan-ı Harp'te gıyaben idam cezasına çarptırılmıştı. Bu şahıs Lawrence'ın en büyük dostu olmuştu. Lawrence'ın vaat ve altınlarla kandırdığı bir diğer kişiler de El-Azm kardeşlerdi. Kaçak Osmanlılara çok vaatler veren Lawrence'ın Araplara vaatleri daha da korkunçtu. Hilâfet-i Arabiyye meselesini ortaya atarak halifelik makamını Haşimoğullarına vaat etmişti. Mısır Hidivi'ni bu maksada hizmet için Mekke'ye göndermişti. Bedevileri de para yardımları yaparak Osmanlı'ya karşı örgütlüyordu.

….

İSYANIN AYAK SESLERİ

Dünyanın dört bir yanına gönderilen Teşkilat-ı Mahsusa ajanları, vazifeleri için her türlü zorluğa, çileye, çatışmaya, ölüme bile severek gidiyorlardı. Görevlerini vatan sevdası ve İslam

âleminin kurtuluşu için yapıyorlardı. Osmanlı Hariciye Nezareti'nin klasik metotlarla yaptığı çalışmaların yanında Teşkilat-ı Mahsusa ajanları yetersiz imkânlarla destanlar yazıyorlardı. Gelen haberler hiç de iç açıcı değildi: Cihan Harbi'nin ayak sesleri işitiliyordu. Harbin gün geçtikçe biraz daha yaklaştığı ve dünyanın esrarengiz bir şekilde iki zıt kutba ayrıldığı görülüyordu.

…

ENVER PAŞA TEDİRGİN…

Enver Paşa da Birinci Cihan Harbi'nin yaklaştığını hissediyor ve tedirgin oluyordu. Bu sebeple Teşkilat-ı Mahsusa'nın başında bulunan iki önemli lider Süleyman Askeri Bey ve Eşref Sencer Kuşçubaşı'yı makamına davet ederek; "Ne yapılması gerekiyorsa çabuk yapmalıyız. Kırtasiye ve yazışmalarla vakit kaybetmeye vaktimiz yok" diyecekti. Enver Paşa'nın zaten böyle bir prensibi vardı; ne yapacaksa hemen karar verir, beklemeye tahammül edemezdi. Enver Paşa harbiye nazırı olduğu zaman devletin askerî gücü çökmüş vaziyetteydi. Onu dertlendiren, ordunun güçlendirilmesine zaman bulamadan harbin gelişiydi. Böyle büyük bir faciadan nasıl çıkılabilirdi? Toplantı üzerine toplantılar yapıyordu.

Birinci Cihan Harbi'nde oluşan bloklar arasında güç dengesi net değildi. 67 milyon nüfuslu Almanya seferberlik ilanı ile 2.398.000 kişiyi silahaltına almıştı. 52 milyon nüfuslu Avusturya-Macaristan'ın toplam asker sayısı 1.422.000 kişiyi bulmuştu. Fransa koloni askerleriyle birlikte 3.422.000 kişiyi silahaltında tutmaktaydı. 173 milyonluk Rusya seferberlik ilanı ile 3.450.000 kişiyi askere almıştı. 45 milyonluk İngiltere, Hint ve diğer sömürge askerleriyle birlikte 1.280.000 kişiyi dünyanın en kritik bölgelerine taşımıştı. Amerika ise 1 milyon askerini harekete geçirmişti.

…

DÜNYA MÜSLÜMANLARI AYAKTA

Teşkilat-ı Mahsusa ajanlarının İstanbul ve Anadolu'daki camilerde cuma hutbelerinde halka işgale karşı direnmesi için verdiği İngiliz aleyhtarı vaazlardan İngiliz büyükelçisi rahatsız olmuştu. Vaazlar İngiliz ve Fransız işgali altındaki bölgelerde daha da etkili yapılıyordu. Nitekim millî şair Mehmet Âkif Ersoy, Beyazıt, Fatih, Selimiye camilerindeki büyük vaazlarını bitirdikten sonra aynı amaçla Anadolu'ya geçecektir.

…

DÜŞMAN KULAKLARINI UNUTMA!

İngiltere, Rusya ve Amerika'nın, Cihan Harbi'nin ortasına doğru açmış oldukları istihbarat okullarında ajanlarını yetiştirdikleri düstur şu şekildeydi:

Ey istihbaratçı; seni izleyen ve dinleyen düşman kulaklarını ve gözlerini unutma! Her işittiğine inanma, düşman propagandaları seni zehirleyebilir! Karşına çıkacak para ve aşka kapılma, bu tesadüf değil casus eliyle kurulmuş bir tuzaktır!

…

İSLAMIN DOSTU VE KORUYUCUSU WİLHELM

Kuyruklu bir İngiliz yalanı: Cemal Paşa darbe yaparak kendisini padişah ilan edecekti. İşte İngiliz casusların bir oyunu daha başlamıştı ama bu da tutmayacaktı. İstanbul'da İngiliz elçiliği'nde bulunan bazı ajanlar Enver, Cemal ve Talat paşaların aralarını açmaya çalışıyorlardı. Bunda da kısmen başarılı olmuşlardı. Çünkü Teşkilat-ı Mahsusa içinde de her paşanın kendi kontrolünde adamları olduğu, birbirlerine güvenmedikleri seziliyordu.

Bu üç lider arasında sık sık anlaşmazlıklar çıkmasına rağmen, çalışmaları engelleyecek kadar ciddi bir husumet ortada gözükmüyordu. Her birisi yabancı diplomatlarla politik konuşmalar yaparken tavırlarına özen gösteriyor, İngiliz oyunlarına gelmiyorlardı.

Süleyman Askeri Bey'in komutanlığında Suriye'den ilave askerî güç ve Teşkilat-ı Mahsusa'nın en keskin ajanlarının bölgeye gitmesi istenmişti. Enver Paşa, İstanbul'dan Alman askerî yardımlarının bir kısmını bu bölgeye göndermişti.

Süleyman Askeri Bey'in aktif dönemi ve ünlü kişiliği 1914-1915'te Teşkilat-ı Mahsusa'nın Irak'ta yaptığı faaliyetlerle ortaya çıkmıştır. Teşkilat-ı Mahsusa'nın başkanı olarak Irak'ta İngiliz kuvvetlerine karşı bir tarih yazdığı ortadadır. Cemal Paşa onun başarılarından övgüyle bahseder. Süleyman Askeri Bey, Bağdat'a girerken yol boyunca halkın ve askerlerin tezahüratı ile karşılanmış, bu bölgede yaptığı askerî manevraları ile gönüllere taht kurmuştu.

General Townshend kuvvetleri, Süleyman Askeri Bey'in birliklerince çembere alınınca, İngiliz General Lace'in 5000 kişilik askerî desteğiyle Türk kuvvetlerinden kurtulmuşlardır. Bunun üzerine 12 bin kişilik Halil Paşa da Kutü'l-Amare'de General Townshend kuvvetlerini çevirme harekâtı ile çembere almıştır. İngiliz General Townshend, Halil Paşa'ya yalvararak askerlerinin serbest bırakılması karşılığında yüklü miktarda para ve silah vermeyi teklif etmesine rağmen kabul edilmemiş, İngiliz komutan General Townshend askerleriyle birlikte esir alınmıştır.

Irak Cephesi'ndeki Kutü'l-Amare'de kuşatma altındaki İngiliz birlikleri ellerindeki topları imha ettikten sonra 476'sı subay olmak üzere 33.390 kişilik mevcuduyla kayıtsız şartsız Türk kuvvetlerine teslim olmuşlardır. İngiliz askerlerinin büyük bir kısmı Dicle kıyısındaki bataklıklarda öldürülmüşlerdir. Halil Paşa'nın saldırısı karşısında İngiliz komutan, çarpışmayı bırakıp kaçarak canını kurtarmak zorunda kalmıştı. Çember içinde aylardır esir tutulan İngiliz kuvvetlerine İngiliz uçakları havadan erzak atıyordu. Türk avcı birliklerinin İngiliz uçaklarını düşürmesi üzerine uçaklar da görünmez olmuştu. Nihayetinde Kutü'l-Amare geri alınmıştı. İngilizlerin ağır yenilgisinden sonra İngiliz Savaş Bakanlığı istihbaratında da büyük değişiklikler yaşandı.

İngiltere, istihbaratını Ortadoğu'ya göre yeniden yapılandırarak şubelere ayırmış; Siyasi Stratejiler ve Askerî Operasyonlar dairesi, Hindistan ve Asya dairesi, karşı istihbarat ve özel görevler dairesi gibi istihbarat şubeleri oluşturmuştur. İngilizlerin Askerî İstihbarat Osmanlı masası bölümüne de Tümgeneral Coldwell getirilir.

İngiliz esirlerle ilgili İstanbul ile yapılan yazışmalar neticesinde bir kısmı Bağdat demiryolunun henüz tamamlanmamış olan bölümlerinin yapımında çalıştırılmak üzere bölgeye gönderilmiştir.

İngilizler, Hindistan ve Mısır bölgesinden gemilerle getirmiş oldukları yeni kuvvetlerle askerî güçlerini artırıp stratejik geçiş yeri olan Basra'ya yeniden hücum ederek ele geçirmişlerdi. Basra'nın düşmesi İstanbul'da büyük kaygı yaratmıştı. Enver Bey'in telgrafıyla görevlendirilen Teşkilat-ı Mahsusa liderleri bölgedeki aşiretleri dolaşarak altınlar, hediyeler dağıtmış ve Müslümanlar arasında kardeşlik temasını da kullanarak çok sayıda İslam mücahidini silahaltına almaya çalışmışlardır. İngiliz kâfirlerinin silah üstünlüğüne iman kuvvetiyle karşı koyulması planlanmıştı. Teşkilat-ı Mahsusa'nın korkusuz savaşçıları eğitim, tecrübe ve donanım yönünden eksiklerini şehitlik mertebesinin aşkıyla kapayacaklardı.

Süleyman Askeri Bey, çeşitli zorluklar içinde silahaltına aldığı askerlere eğitim veriyordu. Fakat ordusunun dörtte üçünden fazlası disiplinden uzak aşiret mensuplarıydı. Bunlara çok fazla güvenilemezdi. Osmanlı Devleti'nin uğradığı yenilgiler sonunda Enver Paşa, kilit önem taşıyan aşiret reislerinin sadakatlerini sağlamak için daha sert tedbirler almaya mecbur olmuştu. Birtakım şeyhlerin oğulları, yatılı okulda eğitim görecekleri bahanesiyle rehine olarak İstanbul'a gönderilmişti.

Ocak 1915'te Enver Paşa'nın emri üzerine hazırlıklar tamamlanmıştı. 12 Nisan 1915'te Nasıriye'deki yerli aşiretlerin yardımıyla Süleyman Askeri Bey, Dicle-Fırat deltasında Şuayyibe kenti civarında İngilizlere karşı saldırıya geçer. Basra'nın yaklaşık 50 mil kuzeydoğusunda bir kasaba olan Kurna'ya doğru ilerlemeye başlanılır. Yaklaşık 15.000 Arap ve Kürt mücahit ve birkaç bin kişilik düzenli ordusu ile çarpışmalara başlamıştır. Şiddetli saldırılar yapılıyor, ordunun yenilmemesi için kendisi de ön saflarda çarpışıyordu. İngiliz ordusu sayıca fazla, askerî malzeme ve silah bakımından üstündü.

Süleyman Askeri Bey, Kurna yakınlarında ordusunun başında çarpışırken bir mermi iki bacağını da ağır yaralamış ama komutayı elinden bırakmamıştı. Yaptırdığı sedye üstünden askerlerin ellerinde ordusuna taktikler veriyordu. Nasıriye, Şuayyibe, Ahvaz ve Kurna civarında manevralar yapılıyor, çarpışmalar bütün şiddeti ile sürüyordu. Bu taarruz, Süleyman Askeri'nin Basra üzerine yapacağı esas taarruzuna bir başlangıç oluşturuyordu. 3 Mart 1915'te Süleyman Askeri'nin kuvvetleri tarafından Ahvaz yakınlarındaki İngilizlerin petrol çıkarmakta olduğu Abadan petrol rafinerisine ait kilometrelerce boru hattı tahrip edilmiştir. İki ordunun en büyük çatışması, üç günlük bir muharebeyle Şuayyibe Ormanı yakınlarında gerçekleşmişti. Düzensiz birlikleri oluşturan Arap ve Kürt askerler silahlarını bırakarak kaçmış ve büyük taarruz zayıflatılmıştı. İngilizlerin yoğun saldırıları karşısında çok şehit verilmişti. 14 Nisan gecesi Süleyman Askeri Bey sağ kalan mücahitlerini kuzeye doğru Kutü'l-Amare'ye geri çekmek zorunda kalacaktı.

Süleyman Askeri Bey, dayanılmaz bir arzu ile karşı koymaya çalışırken kahraman askerlerinin gözünün önünde birer birer yere düşmesine çok üzülüyordu.

Savaş çılgınlığı yaşanıyordu. Yere düşüp şehit olanların yüzlerinde bir gülümseme vardı. Düşman mitralyözünün sesleri kulaklarda uğultular yapıyordu. Kurşun sesleri, bomba uğultuları ile savaş devam ediyordu. Üzerinde yeni elbiseleri, ellerinde eski tüfeklerini sımsıkı kavramış askerler yüz üstü yatıyordu. Vücutlarından aldıkları yaralardan akan kanlar elbiselerini kıpkırmızı boyuyordu. Arazi üzerindeki manzara korkunçtu.

Mağlubiyeti ve askerlerinin gözünün önünde bir bir can vermesini hazmedememiş Süleyman Askeri Bey, sedye üzerinde yatarken belinden çıkardığı tabancasıyla kendini vurarak intihar etmiştir. Bu yiğit Osmanlı komutanının hayatına son vermesi, askerlik tarihinin en trajik

olaylarından biri olmuştur (14 Nisan 1915). Süleyman Askeri kuşkusuz cesur ve yiğit bir vatanseverdi.

Kuvvetlerinden 4.000 kişi şehit olmuş, 900 kişi de esir düşmüştü. İngilizlerin verdiği kayıp 60 subay ve 3.000 er civarındaydı. Daha sonra Süleyman Askeri'nin yerine geçen Komutan Miralay Nurettin de Basra'yı geri alamamıştır.

Birliklerini terk ederek kaçan Arap aşiret mensupları için vatanın işgal olması hiç önemli değildi. Nasılsa onlar kimde harcayacak çok para varsa, kimden para kazanma şansı yüksekse o tarafa geçiyorlardı. Şimdiye kadar en çok hangi devletten yardım ve altınlar geliyorsa onların yanında yer almışlardı. İngiliz altınlarının karşısında âdeta diz çöküyorlardı. Teşkilat-ı Mahsusa ve cihat propagandası, güçlü ordunun ve cömertçe dağıtılan İngiliz altınlarının yerini tutmuyordu. Bu yüzden yapılan cihat çağrısı Arap şeyhleri tarafından pek dikkate alınmadı. Yalnız İbni Reşid gibi bazı şeyhler Osmanlı'ya bağlılığından hiçbir zaman ödün vermemişti. Enver Paşa ise Arapların yaptığı bu hainliği kabul etmekte zorlanarak sabahlara kadar uyku uyuyamamıştı.

…

KUŞÇUBAŞI ORTADOĞU YOLLARINDA…

Memleketin kanayan yaralarının sarılması için göreve gidilmesi gerekirdi. Eşref Kuşçubaşı Teşkilat-ı Mahsusa merkezinde birkaç gün hazırlık yaptıktan sonra kıyafetini değiştirir, kendisine sahte bir hüviyet hazırlar, tahta bavuluna para ve silahını da alarak birkaç arkadaşı ile birlikte Haydarpaşa tren garından yola çıkar. Trablusgarp ve Balkanların acısı ile gözyaşı döken Osmanlı sevdalısı yollara düşmüştür.

Uzun bir yolculuktan sonra Şam'da 4. Ordu'nun merkezine gelir. Şam her milletin toplandığı karışık bir yer olmuştur. Kuşçubaşı ve ekibi Şam'da hazırlıklarını sürdürürken, İngilizler, Fransızlar, Ruslar ve Şerif Hüseyin gibi uşaklardan oluşmuş güçlerin Osmanlı'ya karşı birleştiğini öğrenir.

…

FRANSIZ ELÇİLİĞİ BASILIYOR…

İlhan Bahar, "Teşkilat-ı Mahsusa ve Mit" isimli kitabında Teşkilat-ı Mahsusa lideri Eşref Bey şöyle anlatmaktadır: "Fransızların oyunlarını bozabilmek için uzun süredir ardında koştuğumuz gizli belgelerin Suriye'deki Fransız Konsolosluğu'nda olduğunu tespit etmiştik. Aslen Mısırlı olan ve daha sonra İngilizlerin idama mahkûm ettikleri Hüseyin El Riyad adlı vatansever gencimizin cesur bir şekilde sızması sonucunda konsolosluğun gece bekçilerinden birini elde etmiştik. Fransız elçisinin davetlisi olarak Konsolos George Burje'nin İstanbul'a hareket ettiğinde gece konsolosluğa giren üç fedaimizin eliyle bütün belgeleri almıştık. O gece Şam'da ender görülen fırtınalı hava işimize yaramıştı."

Teşkilat-ı Mahsusa ajanlarının yaptığı baskında ele geçirilen belgelerde Fransız hükümeti; içinde İngiliz ve İtalyan müttefiklerin aleyhinde bilgiler olduğu için bu olayın üstüne gidememiştir. Belgelerde, Araplar arasında varolan derin görüş ayrılıklarının düzeltilerek Osmanlı'ya karşı cephe almalarının sağlanmasından bahsediliyordu.

Bazı ajanların çift taraflı çalıştığı, Fransızlara ümit bağlamış ajanların aynı zamanda Beyrut'taki Amerikan Koleji'nden de aylık aldığı ortaya çıkıyordu. Yine Osmanlı yanlısı kabile şeyhlerinin de çift taraflı hareket ettikleri öğrenildi. Hiç beklenmedik bir olayda parayla satılmış kişilerin bilgi toplayarak aleyhte kurulmuş örgüt ve kabile topluluklarıyla çalıştığı öğrenildi. En acı tarafı da Osmanlı Millet Meclisi'ndeki bazı milletvekillerin devletin aleyhine çalışmalarının deşifre olmasıydı.

…

ORTADOĞU'NUN CAN PAZARI: KANAL

İngilizler, Osmanlı askerî güçlerinin her hareketini ve çalışmalarını takip ediyordu. Böyle bir ortamda kim ajan, kim değil, kim kime çalışıyor bilinmiyordu; ortalıkta kum fırtınasında olduğu gibi göz gözü görmüyordu. Osmanlı'nın yapmış olduğu her türlü çalışma İngiliz ajanları tarafından çok gizli bir şekilde İngiliz diplomatlara iletiliyordu. Diplomatlar da aldıkları bu raporları hükümetlerine bildirme telaşı içindeydiler.

Teşkilat-ı Mahsusa ajanları, Eşref Kuşçubaşı başkanlığında 1915 yılında Süveyş Kanalı'na yönelik Osmanlı saldırısına destek olmak ve İngilizlere karşı bir isyanın temelini oluşturmak için gizli çalışmalar içine girmişlerdi. Eşref Sencer Kuşçubaşı'nın kanal ile ilgili bir sitemi vardı: **"Gücüm yetse çimento yüklü bir gemiyi Süveyş Kanalı'ndan geçerken batırıp kanalı kapatmak isterim"** diyordu. Süveyş Kanalı yaklaşık olarak 162 km. uzunluğunda, 12 metre derinliğinde, 120 metre genişliğinde yapılmış Ortadoğu'nun can damarıydı.

…

İNGİLİZLERİN DÜNYANIN BAŞINA SARACAĞI BELA: İSRAİL

Ortadoğu topraklarının parçalanmasının en önemli sebeplerinden biri Yahudi devletinin oluşturulması projesiydi. II. Abdülhamid'e isteklerini kabul ettiremeyen Yahudiler bu sefer de İngiltere'ye umut bağlamışlardı. İngiltere nezdinde sıkı faaliyete girişen Siyonizm teşkilatı, kendi davalarına destek bulmayı başarmışlardı. **İngiltere, Balfour bildirisiyle Yahudilere Filistin'i "millî yurt" yapma kararı almıştı. Fakat kurulacak bir Yahudi devletinin karşısında parçalanmış birçok Arap devleti oluşturulmalıydı.** **Dünyanın süper gücü durumundaki İngiltere'nin petrol hâkimiyetinden sonra kurduğu en büyük tuzak Filistinlileri hedef almıştı. Filistin topraklarına sürekli göçmenler gönderiliyordu.**

Gazze ile Beyrut arasındaki sahil bölgelerinden Şam'daki 4. Ordu'ya bağlı 8. Kolordu sorumluydu. Kolordu içinden bazı subaylar Teşkilat-ı Mahsusa elemanı olarak görevlendirilmişlerdi. Bunlardan birisi de üsteğmen Cevat Rıfat Bey idi. Cevat Rıfat Bey üç kişilik ekibiyle birlikte Gazze bölgesinde Arap kıyafetiyle keşif çalışmalarına çıkmıştı. Bir gün Gazze bölgesinde gezerken iki haini sahilde gizlenerek ellerindeki fenerlerle düşman gemilerine birtakım işaretler yaparken yakalamışlardı. Kısa sorgularından sonra onların Yahudi oldukları anlaşılmıştı. İstihbaratçıların soruları karşısında cüretkâr bir tavır ile konuşmuyorlardı. Ajanlar tarafından silah zoru ile kelepçelenerek tutuklanmışlardı. Onlara göre İngilizler zaferi kazanacaklar, kendileri de kısa zamanda kurtulacaklardı. Tüm ısrarlara rağmen bir türlü konuşturulamayan bu iki Yahudi kolorduya götürülerek zindana atılmıştır.

Yahudi casusların ortaya çıkması üzerine Şam'da bulunan 4. Ordu Komutanı Cemal Paşa'ya bilgi verilmişti. O da İstanbul'a telgraf çekerek Enver Paşa'yı bu konuda bilgilendirmişti. Enver Paşa'nın duruma tepkisi sert oldu. Teşkilat-ı Mahsusa'dan derhâl yeni ekipler oluşturarak konunun derinliğine araştırılmasını istedi. Cemal Paşa da Şam'da üst düzey Teşkilat-ı Mahsusa elemanı olarak görev yapan Kaymakam Fahri Bey'i görevlendirmişti.

Şam'da Teşkilat-ı Mahsusa'nın hücre elemanları çalışmalara katılmış; Gazze Savaşı'na katılan Üsteğmen Cevat Rıfat Bey'in öncülüğünde Yasin, Şerif ve Seyfeddin beyler bölgede olabilecek diğer Yahudi casusların peşlerine düşmüşlerdir. Gazze, Nablus ve Halilirrahman bölgesindeki Yahudi köy ve çiftliklerinde devletin yüksek himayesinde yurt sahibi olarak mesut ve rahat yaşayan bu ihanet şebekelerinin ortaya çıkarılması gerekiyordu. Yahudilerin ihanetlerinin duyulması Türk askerinin moralini bozmaktaydı. İngiliz ajanlarına yataklık ve yaltaklık içinde sürekli bilgi akışı içinde oldukları öğrenilmişti.

Teşkilat-ı Mahsusa ajanları bazı bölgelere trenle, bazı bölgelere develerle giderek Lübnan ve Filistin'de gizli istihbarat çalışmalarına başlamışlardı. Sivil halktan bazı ileri gelenlerle güç birliği yapılmış; buradaki Teşkilat-ı Mahsusa birliklerinin yöneticisi olan Sadık Bey, gizli Arap örgütlerinden El Ahid ve Kahtaniyyecilerle mücadeleye girişmişti.

…

YAHUDİ CASUSLAR VE KÜSTAH İTİRAFLAR

Üsteğmen Şerif tarafından, Zimmarin kasabası sahilinde Samuel Anna ve Abraham Talut adında iki casus daha yakalanmıştı. Düşman gemilerine bilgi verdiklerini kabul etmişler, ancak; bu bilgilerin askerî bölgeyle ilgisinin olmadığını söylemişlerdir. Her geçen gün geniş bir Yahudi istihbaratı ile karşı karşıya kalındığı ispatlanıyordu. Bu adamlar Osmanlı askerî gücü ve mıntıkası hakkında edindikleri bilgileri ağzı kapalı şişelere koydukları kâğıtlarla denize atmakta ve bu şişeler düşman gemisinden sahilin boş bir noktasına indirilen bir sandalla alınmaktaydı. Samuel Anna, ilk önce salıverileceği vaadiyle Üsteğmen Şerif'e itiraflarda bulunduysa da, heyet huzurunda inkâr yoluna sapmıştır! Teşkilat-ı Mahsusa ajanları ve Sahil Komutanlığı çalışmayı genişlettikçe yeni bilgiler ve oyunlar ortaya çıkarılıyordu. Çalışmaların derinleştirilmesi için hiçbir fedakârlıktan kaçınılmıyordu.

Kolordu Komutanlığı, bu iki Yahudi casusunun, kimseyle görüştürülmeden ve kaçmalarına müsaade edilmeden süratle Şam'a gönderilmesini emretti. Gizli bir şekilde Şam'a getirilen bu Yahudiler, Kaymakam Fahri Bey'in başkanlığında istihbarat elemanları tarafından derhâl sorguya çekildi. Fakat bir türlü konuşturulamıyordu. Divan-ı Harp'e verilmek üzere ayrıca hususi bir sorguya daha alınmışlardı.

Şam'daki ikinci sorgularında önce Samuel Anna içeriye alınmış, ortada bir sandalyeye oturtulmuştu. Ordu başhekimi Nedim Bey de çağrılarak çapraz sorguya başlanmıştı.

Samuel Anna, ürkek bakışlarıyla gözlerini kaçırmaktaydı. Sorguya ilk olarak Nedim Bey başladı:

"Adın nedir?"

"Samuel Anna…"

"Nerede oturuyorsun?"

"Zummarin'de."

"Oraya nereden geldin?"

"Polonya'dan."

"Niçin memleketinden buraya göç ettiniz?"

"Muhaciriz."

"Neden muhacir oldun?"

"…"

"Ne ile geçiniyorsun?"

"Evim, tarlam, ailem var."

"Hayatından memnun musun?"

"Hayatımdan çok memnunum."

"Size bu iyi hayatını temin eden devletten de memnun musun?"

"Evet."

"Kalleş! Öyleyse niçin hainlik yapıyorsun?"

"Hayır! Ben hain değilim!"

"O hâlde, seni suçüstü yakalayan subay mı yalan söylüyor?"

"…"

Birden donakalmış, cevap verememişti.

"Bu kalleş Yahudilere anlayacakları dilden konuşmak lâzımdı. Şimdi sizi zindana gönderiyoruz. Yarına kadar süreniz var. Canını kurtarmak istiyorsan, hakikati olduğu gibi söylersin. Yine de inkâr etmen ve harp mıntıkasında yaptıklarını gizlemen kurşuna dizilmeye kâfidir."

Bu son söz, Samuel Anna'nın kaslarını gevşetmişti, eli ayağı titremeye başladı. Yüzü de sapsarı olmuştu. Hemen dışarı atıldı.

Abraham Talut adlı ikinci Yahudi de sorgu odasına alındı ama söz birliği etmişçesine ondan da bir bilgi alınamadı. Aynı şekilde o da ayrı bir zindana atılarak kendisine itiraf etmesi için süre tanındı.

Ertesi gün Samuel Anna konuşacağına, her şeyi anlatacağına razı olmuştu. Konuşmazsa öldürüleceğine inandığı için, nöbetçi askerler tarafından sorguya tekrar getirildiğinde ilk sözü şu oldu:

"Komutana söyleyin, beni affederse size her şeyi anlatacağım."

Samuel'in bu dileği komutana bildirildi. Her şeyi tamamen anlattığı takdirde öldürülmeyeceği vaadini aldıktan sonra Teşkilat-ı Mahsusa elemanları tarafından zindanda sorgusuna başlandı.

"Anlat bakalım."

“Bana inanınız, merhamet ediniz! Ne biliyorsam söyleyeceğim, bizi yaktılar Allah da onları yaksın!”

“Kim onlar?”

“Biz köylerimizde sakin sakin yaşarken, bizi kukla gibi oynatan şeytanlar var. Allah belalarını versin! Bizi köle gibi kullanıyorlar. Eğer biz verdikleri emirleri yapmazsak bizi yaşatmayacaklarını söylüyor.”

“Demek o insanlar hükümetten kuvvetli, öyle mi?”

“Değil efendim.”

“Değil de ne?”

“…”

Cevap verecek yerde birden paçalarına sarılarak ağlamaya başlamıştı.

“Be adam, uzun etme kes ağlamayı da anlat… Anlat şu sizi yakanları… Bak paşadan senin için vakit de aldık!”

Samuel Anna bir anda sakinleşti. Gözlerini açtı, ağlamaklı bir şekilde, sanki şuurunu kaybetmiş gibi haykırdı:

“Düşman gemisine şişeler içinde rapor yollatan iki şefimiz var: Jozef Tobin ve Naman Belkend. Her şeyi onlar planlamışlardı. Elebaşlarımız onlar, ne isterseniz onlardan öğrenin, bizi onlar kullandı.”

…

İHANET ŞEBEKESİ

Jozef Tobin daha önce yakalanıp zindana atılmıştı. Orta boylu, ela gözlü, kibar tavırlı bir Yahudi’ydi. Silahlı askerler tarafından zindana bırakılan Samuel’in ardından Jozef Tobin sorguya alındı.

Elebaşı olduğu söylenen bu Yahudi casus, sorgu odasına sakin bir şekilde girmişti. Sanki casus değil de vatansever bir kişi gibiydi. Ortadaki iskemleye oturtuldu.

“Adınız nedir?”

“Jozef Tobin.”

“Hangi ülkeden geldiniz?”

“Muhacir olarak Rusya’dan geldim.”

“Burada size bir yurt verildi mi?”

“Evet.”

“Servet sahibi olduğunuz doğru mu?”

“Padişahım çok yaşa!”

“Peki, siz de bu suale cevap verin: Ömür dilediğiniz padişaha ve onun emri altındaki ordusuna niçin hıyanet ettiniz?”

“Bizim bir suçumuz yok ki…”

“Hiç mi?”

“…”

“Bu fotoğraf makineleri, bu malzemeler ne işe yarar?”

“Harpten evvel Avusturyalı bir Yahudi tüccar emanet olarak bırakmıştı.”

“Kim bu tüccar, şimdi nerededir?”

“Adı Patak’tır fakat nerede olduğunu bilmiyorum.”

Yalan söylüyorlardı. Yahudi köyünde teknik altyapı hazırlanmış, Türk askerinin her hareketi ve komutanların gidiş gelişleri fotoğraflanarak Yahudi istihbarat merkezine ulaştırılıyordu.

“Ey Jozef Tobin, suçunuz çok büyüktür. Boşuna gizlemeye uğraşmayınız, hakikati anlatınız.”

“Hakikaten bir suçum yok efendim, ne anlatayım?”

“O hâlde size lâyık olan cezanın verilmesine razı mısınız?”

“Adalet! Adalet!”

Sabırlar tükenmişti, kendilerine her türlü refahı sağlayan bu devlete ihanet ediyorlardı. Devlete ve onun fedakâr ordusuna tuzaklar kuruluyordu. Bile bile ihanet eden bu Yahudi casusun adaletten bahsetmesi ne garip bir dilekti! Kendi yaşadığı vatanın askerini savaş meydanında düşmana arkadan vurdurtan alçaklara layık oldukları cezayı çektirmek tam bir adalet olsa gerek.

“Adalet isteriz!” demekten ileri gitmeyen bu casusu söyletmek için baskı ve zulüm yapılmamıştı. Adil sorgulama da işe yaramamıştı. Doktor Nedim Bey bunları Suggestion ve Hypnotisme yoluyla konuşturmaya çalışılmasını tavsiye etti.

….

BAŞ CASUS MADAM SARA TRENDEN KENDİNİ ATIYOR…

Gün ağarmadan Zimmarin kasabasındaki evinden alınarak, bir eli Yüzbaşı Necmeddin Bey’in bileğine kelepçeli, diğer tarafında Teğmen Muzaffer Bey ile yola koyulmuşlardı. Fazla uzak olmayan tren istasyonuna yaya gelinmişti. İstasyondaki askerî gazinoda beklenirken Şam’a giden tren geldi. Madam Sara, Yüzbaşı Necmeddin ve Teğmen Muzaffer beylerin arasında müstakil kompartımana bindirilmişti.

Baş casus Madam Sara akıbetini biliyordu. Daha önce Şam’a gönderilen Yahudilerin dönmediklerini duymuştu. Birçok Yahudi’nin Divan-ı Harp’e verilip halkın gözü önünde idam edildiklerini bilmemesi mümkün değildi. Tren hızla çöl düzlüklerini geçip Şahap Vadisi’nden geçerken tuvalete gideceğini söyleyerek yalnız kalmak istemişti. Bayan olması sebebiyle subaylar bir iki dakika için yandaki kompartımana geçivermişlerdi. **İşte tam bu fırsattan istifade Madam Sara trenin kapısını açarak kendisini yalçın Şahap Vadisi’ne atarak intihar etmişti.** Bir kapı çarpmasıyla kompartımana dönen subaylar uçurumdan aşağı sivri kayalar üzerine düşen Madam Sara’nın cesedinin paramparça olduğunu gördüler. İntihar edeceği uçurumlu güzergâhı önceden camdan seçtiği belliydi. Fakat taşıdığı bütün sırlar da

kendisiyle birlikte gitmişti. Tren durdurulmamış, yoluna devam etmişti. Madam Sara ekmeğini yediği, suyunu içtiği, havasını kokladığı vatanına ihanetinin cezasını kendisi vermişti.

Teşkilat-ı Mahsusa ajanları tarafından Hayfa'dan getirilen Benjamin ve Rotenberg adında iki, Canna köyünden Alber, İzak ve Jül adında üç casus daha yakalanarak Şam'a getirilmişti. Bunların arkası çorap söküğü gibi gelmeye başladı. Şam hapishaneleri hıncahınç dolmuştu. Hatta bazı küçük mescitler bile hapishane olarak kullanılmaya başlanmıştı.

Suriye hapishanelerindeki izdihamdan ve her gün Şam'a gönderilen casusların muhafazasından Şam şehri kaynıyordu. Yakalanan Yahudi casuslarını kurtarmak için çeşitli oyunlar, entrikalar ve her türlü faaliyet yapılmaktaydı. Teşkilat-ı Mahsusa ajanlarının yoğun çalışmaları gün geçtikçe artıyordu. Uykusuz geceler geçiren vatan sevdalısı mücahitlerin yorgun düşüp garnizonlarda oturdukları iskemlelerinde uyudukları görülüyordu.

…

ŞAM MERCE MEYDANINDA KURULAN DARAĞAÇLARI

Yahudiler içeriden kaleyi fethetmeye çalışıyorlardı. Filistin toprakları hayaliyle gelerek İngilizlerle iş birliği içinde Osmanlı'ya tuzak kuruyorlardı. Yakalanan birçok Yahudi casus vardı. Şam'dan 15, Beyrut'tan 9, Sayda'dan 3, Akâ'dan 4, Hayfa'dan 37 kişi yakalanmıştı. Bunlar vatan haini idi. Divan-ı Harp azalarının, Şam'a sevk edilmekte olan yüzlerce alçağın sorgularını yaptıkları için sinirleri gerilmiş, yorgun düşmüşlerdi. Sıkıştırdıkça yeni bir isim ve her ismin altından yeni bir hıyanet ortaya çıkıyordu. Her yakalanan **"Bana kıymayın, tüm bildiklerimi söyleyeceğim"** diyordu. Birbirlerini ele veriyorlardı. Konuştukça daha çok batıyorlar, ihanetleri ağızlarından dökülüyordu.

LAWRENCE: "ESİR ALMAYIN, HEPSİNİ ÖLDÜRÜN!"

İngiliz casusu Gertrude'un buluştuğu sayısız insanın içinde İngilizler tarafından atanan bir kişi öne çıkıyordu. O da Kudüs Müftüsü Kamil el Hüseyni idi. Hüseyni, dinî ve politik yönüyle etkili bir kişiydi. Bölgede Fransızlara karşı bir duruş sergiliyordu. Kamil el Hüseyni'nin Yahudilere sıcak bir yaklaşımı vardı. Avrupa ve Rusya'dan gelen Yahudi muhacirlere destek veriyordu. Bir de Faysal'ın krallığını savunuyordu. Onun zamanında Kudüs civarına hızlı bir muhacir akışı başlamıştı.

Filistin'deki bölünmeyi Gertrude ailesine yazdığı bir mektupta şöyle özetlemişti: "Kudüs'te şu anda tek sorun Siyonizm… Bu duruma bütün Müslümanları alıştırarak korkmalarına gerek olmadığını sürekli anlatıyorum. Bizse görebildiğimiz kadarıyla din dışı bir huzursuzluğun tohumlarını ekmekteyiz. Yeni çarşılar, genişletilmiş sokaklar yaparak hizmetlerin yanında kabile şeyhlerine parasal yardımlar ile kuşkuları gideriyoruz."

Allenby komutasındaki İngiliz ordusuna karşı Yıldırım Orduları Grubu'na bağlı 7. ve 8. ordular başarılı olamamıştı. Nablus ve Akdeniz kıyısındaki Hayfa Limanı İngilizlerin eline geçmişti. Türk birlikleri ise kuzeydeki Şam'a doğru çok zor şartlar altında çekilmeye başlamışlardı. Türk ordusu, Şam istikametine çekilirken Tafas köyü civarında bulunan Lawrence, yanındaki Arap birliklerine; **"Savaşçılar! Düşmanı esir almayacaksınız. Teslim olmak isteyeni de öldüreceksiniz. Hepsini öldürün! Hepsini öldürün!"** diye bağırıyordu. Lawrence, Şam

yönüne çekilen Türk askerlerini takip ederken hâlsizlikten yere düşüp **"Su! Su!" diye inleyen bir Türk askerinin başına ateş ederek öldürmüştü. Yol boyunca gücü tükenmiş diğer Türk askerlerini de adamları insafsızca katletmişlerdi.** Türk ordusu geri çekilirken Lawrence, kinini ve öfkesini kontrol edemez hâldeydi. Yine Lawrence'ın kışkırtmasıyla Dera'da terk edilmiş bulunan bir hasta trenindeki bütün yaralı ve hasta askerler merhametsizce şehit edilmişlerdi.

…

ÜÇ KITAYI NURLANDIRAN İMPARATORLUĞUN İDAM FERMANI

Telgraflar durmadan işliyordu. Kara gün gelmiş, Osmanlı Devleti'nin idam fermanı olan Mondros Mütarekesi imzalatılmıştı. Devletin karargâhı olan İstanbul'a Haçlı orduları girmişti. Bütün Osmanlı ordularına, başkumandanlıktan aynı gün aynı saatte Sadrazam Ahmet İzzet Paşa imzasıyla çekilen telgrafla uğursuz Mondros Antlaşması duyurulmuştu. Suriye, Kafkasya, Hicaz, Yemen cephelerinin antlaşma emrince teslim olması isteniyordu. Antlaşma bazı cephelere birkaç gün gecikmeyle ulaşmıştı. Başkumandanlıktan gelen bu emre inanamayıp doğruluğunu tartışan komutanlar dahi vardı. Kötü haber tez duyulmuştu. Antlaşmanın bir maddesi vardı ki içler acısıydı: "Hicaz, Asir, Yemen, Suriye, Irak, Trablus ve Bingazi'de bulunan muhafız kıtalar en yakın İtilaf kumandanına teslim olacaktır." Telgrafı alan garnizonlarda komutanından erine kadar herkes ağlıyordu. Uğruna nice şehitlerin verildiği vatan topraklarını terk ederek Haçlılara teslim olmanın acısı yüreklerine kor gibi oturmuştu.

Osmanlı Devleti'nin idam fermanı Limni Adası'nın Mondros kentinde İngiliz Amiral Calthorpe ile Osmanlı Devleti adına Bahriye Nazırı Rauf Bey (Orbay) arasında Agamemnon zırhlısında yazdırılmıştı (30 Ekim 1918). Üç kıtayı altı asırdır nurlandıran Devlet-i Aliyye güneşi batmış, Anadolu toprakları da işgal ve ilhakın arifesine gelmişti.

Osmanlı İmparatorluğu, Birinci Cihan Harbi'nde 550.000'in üzerinde şehit vermiş; 890.000'i sakat, 103.000'i kayıp, 2.150.000'i yaralı, 600.000'i de esir olmuştu. Savaşın etkisiyle ortaya çıkan açlık, hastalık ve göçler yüzünden kaybedilen halkın sayısı buna dâhil değildi.

…

TEŞKİLAT-I MAHSUSA ÇARLIK RUSYA'SININ YIKILMASINI HIZLANDIRIYOR

Teşkilat-ı Mahsusa Başkanı Süleyman Askeri Bey, Cihan Harbi'ne girişimizin ilk günlerinde 14 kod numaralı Şuayb oğlu Ali Mürteza ile 15 kod numaralı Muhyiddin Bottay'ı Kafkasya'ya propaganda yapmak üzere göndermişti.

İkinci Kafkasya kafilesi olarak da Hacı Hüseyin oğlu Nur Mehmet Bey ile Adapazarılı Cemal Efendi yola çıkmıştı. Bu Türk casuslarının tamamı önceden Umur-ı Şarkiye Müdürlüğü yapmış olan Tahran Sefareti Ömer Fevzi Bey'e çalışmalarıyla ilgili raporlarını sunacaklardı. Tahran Sefareti aracılığı ile de İstanbul'a Kafkaslar hakkında bilgiler ulaşıyordu.

İlk kafilede giden Ali Mürteza ve Muhyiddin Bottay, Çüngütay köyünde 15 kişilik bir komite teşkil etmişlerdi. Yukarı Argun, Dilim ve İyhali köylerinde de çeteler oluşturulmuştu. Yanına aldığı arkadaşları ile birlikte Dağıstan'daki köprüleri tetkik ederek, önemli dört köprüden Rusların kullandığı demiryolu üzerinde bulunanı havaya uçurmaya karar verdiler. Teşkilat-ı Mahsusa'nın vaat etmiş olduğu para, silah ve cephane aradan uzun zaman geçmiş olmasına

rağmen gelmeyince, deri ve kösele tüccarı imiş gibi şifreli telgraflar çekerek isteklerini yeniden merkeze ulaştırmaya çalıştılar. Ancak 7-8 ay geçmesine rağmen bir cevap alınamayınca Ali Mürteza Efendi burada bir şey yapamayacağını anladığından Bakü'ye geçmeye karar verdi. Bakü'de istihbarat ajanı Şerif Bey ile buluştu. Bakü'deki Rusların işlettiği petrol kuyularını yakma kararı aldılarsa da yeterince patlayıcı madde temin edilemediği için teşebbüse geçilemedi. Bunun üzerine Ali Mürteza Efendi İran'a dönerek yeniden talimat almak ihtiyacını duydu.

Cihan Harbi'nin yoğun olduğu tarihlerde Rusların tehdidi Kafkaslar ve Boğazlar bölgesinde devam ediyordu. Çarlık iktidarının yıkılması için istihbarat çalışmalarının ara verilmeden devam etmesi gerekiyordu. İngilizlerin desteği bölgeden eksik olmuyordu. Kafkaslar bölgesinde yoğun nüfusu olan Müslüman Türk topluluklarının harekete geçirilmesi gerekiyordu.

İran Sefareti'ne gelen Ali Mürteza, Muhyiddin Bottay, Hacı Hüseyin oğlu Nur Mehmet Bey ile Adapazarılı Cemal Efendi tekrar Bakü'den Dağıstan taraflarına silah geçirebilmek ve gerekli olan çalışmaları yapmak üzere gitmişlerdi. Rusların kullandığı askerî ve stratejik öneme sahip köprüleri havaya uçurmak, erzak depolarını yakmak ve bu sayede askerî güçlerini zayıflatmak istiyorlardı.

Bölgeye ulaşan Ali Mürteza ve Nur Mehmet efendiler yine Dağıstan'da nüfuzlu kişilerden olan Taceddin Efendi ile birlikte Grozni ve Çiryort bölgesindeki demiryolu köprülerini dinamitlemeye karar verdiler. Müsavat Cemiyeti'nin Almanya'dan getirtmiş olduğu dört adet bombadan iki tanesini bu köprülerin uçurulmasında kullanmak istiyorlardı. Çiryort Köprüsü'nü bombalama planları yapılmaya başlandı. Bombalardan bir tanesi köprü civarına getirildi. Ancak diğer bombanın getirilme hazırlıkları devam ederken Müsavat Cemiyeti'nin aldığı haber üzerine bombalamadan vazgeçildi. Çünkü Doğu Cephesi'nde ordu Ruslara mağlup olunca bu bombalamanın faydasız olacağı düşünülmüştü.

Tahran sefiri Ömer Fevzi Bey, Abdurrahman Efendi'yi 1916 yılı Aralık ayında Afganistan ve Türkistan içlerinde beyannameler dağıtmak ve propaganda yapmakla görevlendirilmişti. 5 Şubat 1917 günü Horasan'a gelen Abdurrahman Efendi yol boyunca cihat ile ilgili beyannameleri halka dağıttı. Halkı cihada davet için bir adamını Necara'ya gönderdi. İki defa gizlice Meşhed sokaklarına beyannameler astırdı. Pazari, Akazade ve Ahond Molla Kâzım Horasani kendisine yardımcı oldular. Burada yakalanarak tutuklandı ise de birkaç günlük hapis hayatından sonra delil yetersizliğinden serbest bırakıldı. Daha sonra iki Afgan arkadaşı ile birlikte güç şartlarda Afganistan'a geçmeyi başaran Abdurrahman Efendi, Herat valisi, askerî kumandanı ve bazı önemli şahsiyetlerle birkaç defa görüşme imkânı buldu.

Osmanlı'ya karşı savaş hâlinde olan Çarlık yönetimi sallanmaktaydı. Teşkilat-ı Mahsusa, Orta Asya'daki Türk grupların Bolşevikleri desteklemesini ve Osmanlı'ya karşı savaş hâlinde olan Çarlık yönetiminin devrilmesini amaçlıyordu. O dönemde Türk grupları Çarlık Rusya'sının yıkılması için öylesine örgütlendi ki, Mondros Mütarekesi'nin ardından İstanbul'u terk edip Orta Asya'ya kaçan Enver Paşa da o gruplarla temas hâlinde oldu. Türklerin de desteği ile Bolşevik İhtilali başarıya ulaşınca, Rusya Osmanlı Devleti'ne karşı yaptığı savaşına son verdi.

Kafkaslarda bulunan Teşkilat-ı Mahsusa elemanları Tahran Sefareti ile irtibata geçerek Rusya'dan firar eden esirlerin İran'a ve oradan da Türkiye'ye geçişlerinde önemli rol

oynamışlardı. Bu durum Rus esir kamplarından kaçan Türklerin İran yolunu kullanarak Anadolu'ya uzanan kurtuluş yolu olmuştu.

İçlerinde Almanların da bulunduğu bir grup Teşkilat-ı Mahsusa ajanı Afganistan'a gitmek üzere yola çıkarılmıştı. Halil Paşa'nın İngiliz birliklerini Kutü'l-Amare'de yenilgiye uğratıp askerleriyle birlikte İngiliz komutan General Townshend'in esir alması, istihbarat elemanlarını çok sevindirmiş, çalışmalarına güç katmıştı. Nuri Paşa ve Rauf Bey yönetiminde Teşkilat-ı Mahsusa, İran ve Afganistan'a girerek burada yerli kuvvetlerin de katılımıyla İngilizleri arkadan vurmayı denemişler, her ne kadar İngilizlere kayıplar verdirdilerse de başarılı olamamışlardır.

…

TEŞKİLAT-I MAHSUSA TÜRKMENİSTAN'DA

Türkistan toprakları Siriderya, Yedisu, Semerkant, Buhara, Maverâ-yı Bahr-i Hazar'ı içine alan geniş bir ülkedir. Yüzölçümü 1.842.000 km²'dir. Bu topraklarda 15.000.000 nüfus yaşamaktadır.

Türkistan yarım asrı aşkın bir süredir Rus çizmesi altında çiğneniyordu. Türkistan Müslümanları çok felaket günler geçirdiler. Irz ve namusları çiğnendi. En zengin topraklar Müslümanlardan zorla alınarak Rus göçmenlere verildi. Türkistan halkının millî okullar ve medreseler açmak için vakıflara bağışladıkları milyonlarca Türk parası gasp edildi.

Birinci Cihan Harbi'nin başlangıcından beri Türkistanlılara reva görülen zulüm ve işkenceler bir vahşeti andırıyordu. Savaşın başında Rus hükümeti tarafından Kırgızların yüz binlerce hayvanı ve mevcut erzakları Çar hükümeti tarafından gasp edilerek zavallı halk aç ve çıplak bırakıldı. Yüz binden fazla Kırgız Türk'ünü türlü işkencelerle öldürdüler. İki yüz bin Kırgız da hayatlarını kurtarmak için Çin'e doğru kaçtı. Fakat Çin hükümeti, Rus hükümetinin baskısıyla onlara sığınma hakkı tanımadı.

…

ENVER PAŞA'NIN UMUTLARI YAVAŞ YAVAŞ TÜKENİYOR

Enver Paşa, yurt dışından sürekli çok sevdiği eşine mektuplar yazardı. Sultan Abdülmecit'in torunu Naciye Sultan'ın aşkı ile vatanına duyduğu aşkı arasında büyük bir dram yaşıyordu.

24 Temmuz 1922:

Karaağaç'a ismini çakımla yazdım, Naciyeciğim, sevgili sultanım, cici efendiciğim!

Ruslar, Kafirnihan suyunu geçtiler. Duşanbe Ruslar eline geçti. Bu gün pek sıkıntılı bir hava var. Tuhaf bir sis ile güneş görünmüyor. Düşmanda hareket yok. Henüz sabah hastalarımı geri gönderdim. Afgan emîrine, askerinin ve muavenetinin çekilmesinin iyi olmadığını ve Bolşeviklere emniyet caiz bulunmadığını bildirdim. Hiç olmazsa eczayı tıbbiye ve diğer malzemenin iadesini istedim. Bakalım ne olacak? Afganistan şimdi, Hacı Sami ve diğer arkadaşların da bu tarafa geçmesine müsaade etmiyor. Bu müsaadeyi de rica ettim. İşte efendiciğim, şu son satırlarımı yazarak mektubumu kapıyorum. İçine buranın yabani çiçeklerinden kopardığım ufak bir dalı da gönderiyorum. Aşk ve iştiyakımla sarılarak, seni Huda'nın birliğine yavrularımla beraber emanet ederim, ruhum efendiciğim…

Ali

(Enver Paşa'nın kod adı)

3 Ağustos günü Enver Paşa, Berlin'de muhacir hayatı yaşayan ailesinden bir mektup almıştır. Sevinç ve mutluluktan dolan gözleriyle mektubu okurken Sevgili eşini, ciğerparesi kızları Mahpeyker ile Türkan'ı ve özellikle doğduğundan beri yüzünü göremediği oğlu Ali'yi çok özlemişti. Mahzun ve üzgün hâli bütün vücudunu kaplamıştı. Aileme ve çocuklarıma dünyada kavuşamam diye mırıldandı. Mektuba çocuklarının kokuları sinmiştir hayaliyle burnuna yaklaştırarak derin derin kokluyordu.

Enver Paşa'nın içli ifadelerle eşi Naciye Sultan'a son mektubunu bitirir ama gözlerinden akan yaşları dindiremez. Arife gecesi hayatının sonuna geldiğini sanki ilâhî bir tecelliyle hissetmiş gibiydi. Paşa'nın elâ gözleri dalgın yüzü solgunlaşmaya başlamıştı. Enver Paşa, 1922 milâdı senesinin mübarek Kurban Bayramı gecesi vasiyetini yazmaya başlamıştı. Gözyaşları içinde vasiyetini yazdığında daha 41 yaşındaydı.

"Devletmend Beg, 7-8 km. uzağında bulunan Havalin'deki karargâhından Enver Paşa'ya Bayram namazını birlikte kılmayı teklif etmiş, bunun üzerine Paşa yakın arkadaşlarıyla 4 Ağustos'un Cuma günü şafak sökmeden Abıderya'dan Havalin'e doğru yola çıkmışlardır. Enver Paşa ile Bayram namazını birlikte kılacakları haberini alan halk sevinç içindeydi. Devletmend Beg'in mücahitleriyle Abıderya yolunu kontrol altına alıp, heyecan içinde bekliyorlardı. Nihayet, Paşa'nın gelmekte olduğu haberiyle halk, coşkulu bir havaya kapılmıştı. Olağanüstü bir hürmetle karşılanan Enver Paşa ve maiyetini, ulu ağaçların gölgesinde yerlere serilen Türkmen kilimleri üzerine buyur ettiler. Toplu bayram namazı kılındı. Geleneğe uygun olarak, önce birkaç bardak çay içildi ve oradakilerle bayramlaştılar. Devletmend Beg, Enver Paşa'ya orada bir mahallî palto, altın ve gümüş işlemeli bir çapan hediye etti. Paşa, memnuniyetini bildirerek teşekkür ettikten sonra, halkla bayramlaştılar. Yemek ikramlarından sonra Paşa, geri Abıderya'ya döndü. Paşa'nın itiraz etmesine rağmen, halk onu yarı yola kadar uğurlamıştı.

Enver Paşa, saat 11'e doğru karargâhına gelerek, askerlerini içtimaya çağırdı, herkesin tek tek bayramını tebrik etmişti. Üzüntü ile subaylarını bağrına basarak kucaklıyor, bu arada gözyaşları damla damla yanaklarına dökülüyordu. Zaten subaylara da verecek bir şeyi olmadığını biliyorlardı. Enver Paşa mahcup bir ifadeyle subay arkadaşlarına bayram hediyesi olarak kendi mühür ve imzasıyla rütbeler vererek ödüllendirmişti. Silah arkadaşlarına samimi duygularla rütbelerini belirten birkaç satırlık yazıya buğulu gözlerle mührünü basıyordu. Hüzünlü bir bayram yaşanıyordu. Sohbetlerinde "Gelecek bayram namazını, inşallah Buhara-yı Şerif'te kılarız," demişti.

AZMİN, DİRENİŞİN, ÖZGÜRLÜĞÜN VE MÜCADELENİN SEMBOLÜ

Ertesi gün saat 10 sularıydı. Hüzünlü bayramın ikinci gününde düşman etraflarını sarmıştı. Çegen tepesi doğrultusundan sesler geliyordu. Nöbetçiler dikkat kesilmişlerdi. Silah sesleri tam olarak Satılmış köyü yönünden gelmekteydi. Rus birlikleri Çegen tepesine mevzilenmişti. Baskına uğradıklarını anlayan Enver Paşa alelacele atına atlarken, sayıları az olan mücahitlerine çarpışmaya hazır olmaları emrini verdi. Yanında bulunan yirmiye yakın muhafızıyla silah seslerinin gelmekte olduğu yöne doğru hareket etti. Postane tarafından gelen yoğun silah seslerinden çarpışmaların şiddetlendiği anlaşılıyor, yüksek yerlerde Rus askerlerinin gittikçe çoğalmakta oldukları görülüyordu.

Vaziyetin ciddi olduğunu fark eden Ferruh Bey, Daniyal Bey ve Börü Bataş emirlerindeki askerlerle çarpışmaya katılmışlardı. Enver Paşa da Nef'i Bey'i İslâm Kulu Hüseyin Bey'i ve Eşmurad Bey'i yanına alarak yıldırım hızıyla Ruslara karşı hücuma geçmişti. Ordusunun hem sol hem de sağ kanadını yönetmek zorunda kalan Enver Paşa, sol kanadı yönetirken sağ kanatın düşman tarafından yarılmasına engel olamamıştı. Şiddetli muharebenin devam ettiği ovanın eteklerine vardıklarında Enver Paşa kılıcını çekmiş, göğüs göğüse çarpışarak düşman askerlerini dağıtıp ilk çemberi yararak çıkmıştır. Bu sert ve ani hücum ile tereddüde düşen Rus Kalikov komutasındaki birliklerin anlık bir panik içinde ellerini havaya kaldırarak teslim oldukları görülmüştü. Muharebe meydanını muhasara altına alan ve siperde bekleyen Rus komutan, bu durumu görür görmez, Enver Paşa üzerine doğru ateş emrini verir. Enver Paşa, mitralyöz kurşunlarına hedef olurken alnından vurularak atından yere düşer. İki dizinin üstünde direnmek için kalkmaya çalışsa da ağır yara aldığı için devrilerek orada şehadet şerbetini içer. Avcı ceketi, ayağında çizmesi ve başındaki kalpağı ile yerde uzandığında kıratı büyük mücahidin başucundan ayrılmıyordu. **Allah'ın (c.c.) Ennur ismi âzamının karşılığı olan Enver, Kurban Bayramı'nda kurban olmuş; şehitlik mertebesine ulaşmıştı.**

Yoğun Rus ateşine maruz kalan mücahitler, paşanın yanına uzun süre varamazlar. Savaşın hızının azalmasıyla Rus askerleri şehitlerin cesetlerini arayarak bütün eşyalarına el koyarlar. Enver Paşa'nın da cesedini soyarlar fakat kanlı parkası ve çamaşırlarını üzerinde bırakarak muharebe alanından çekilirler.

Fakat kara haber bir anda mücahitlerin arasında yayılır. Cephenin sağ kanadında Ruslara oldukça ağır zayiat verdiren Devletmend Beg, haberi duyar duymaz âdeta çılgına dönerek "Ne! Enver Paşa mı? Öldü mü?" diye sorarken, duyduklarına asla inanamaz ve bir ölüm çığlığıyla "İntikam! İntikam! Yiğitler ileri! Hücum!" diye haykırarak Rus saflarına doğru hücuma geçer. Bu gerçekten de bir ölüm çığlığıdır. Nitekim aradan geçen on dakikalık bir süre sonra, Devletmend Beg'in de şehadet haberi gelir.

Paşa'nın cesedi iki gün Çegen topraklarında kalır. İki gün sonra dağlardan inen bir imam Enver Paşa'nın cesedini tanır, koşarak Abıderya'dakilere haber verir. Bunun üzerine Enver Paşa'nın naaşı çok kalabalık bir toplulukla ve cenaze namazı kılınarak gömülür. Parkasından karısı Naciye Sultan'a yazılmış iki mektubu çıkmıştır.

Teşkilat-ı Mahsusa'nın kutup yıldızı kaymış, kâinatın sonsuzluğu içinden geçerek cennet makamına yükselmiştir.

Türkistan ve Afganistan bölgesinde Enver Paşa'nın şehit olması üzerine birçok mersiyeler yazılmıştır. Zeki Velidi Togan'ın hatıralarında Osman Hoca tarafından yazılan mersiye özetle şöyledir:

Türk balası oruslardan köb sıkıldı.

Er kırıldı, kız ezildi, yurt yıkıldı.

Hamiyetlik Enver Paşa onu surab

Kelib azad etmek için şehit boldu.

İntikam... Al intikam! Al intikam!

Türkistan'dan oruslarını haydab kovub

Sahibkıran Timur Bek'ini şadeteler

Balelerge mektep açıp, talim berip

Uluğbek'nin tarihini yâd eteler.

İntikam... Al intikam! İntikam... Al intikam!

Enver Paşa'nın cenazesi 3 Ağustos 1996'da askerî bir uçakla İstanbul'a getirilerek, 4 Ağustos günü kılınan cenaze namazını müteakip Şişli'deki Abide-i Hürriyet Tepesi'nde toprağa verilmiştir.

www.turkdivani.com

1. [slideshare id=52015073&doc=155893990-ihtilalci-turkler-150824180757-lva1-app6891&type=d]
2. [slideshare id=52015077&doc=dilhikmetbeyasyadabetrk-150824180800-lva1-app6891&type=d]
3. [slideshare id=52015092&doc=batitrakyabaimsiztrkcumhuriyeti-150824180819-lva1-app6892&type=d]
4. [slideshare id=52015099&doc=belgeselbirtekiltmahsusayks-150824180828-lva1-app6891&type=d]
5. [slideshare id=52015102&doc=birincidnyasavandaosmanldevletininhicazdahkimiyetmcadelesi-150824180832-lva1-app6892&type=d]
6. [slideshare id=52015116&doc=ktenmtarekeyeosmanldahaberalma-150824180844-lva1-app6892&type=d]
7. [slideshare id=52015148&doc=izmirsuikastimahkmlariiin1956yilindayapilanbiriade-iitibargiriimi-150824180929-lva1-app6892&type=d]
8. [slideshare id=52015150&doc=komitaceylemlerinsontemsilcisiismailhakktekevefaaliyetleri-150824180935-lva1-app6892&type=d]
9. [slideshare id=52015180&doc=kuva-ymilliyenin90-150824181009-lva1-app6891&type=d]
10. [slideshare id=52015185&doc=tekilat-imahsusavebirincidnyasavaiyillarindakifaaliyetleri-150824181013-lva1-app6892&type=d]
11. [slideshare id=52015188&doc=trkistihbaratnntarihselgeliimi-150824181018-lva1-app6892&type=d]
12. [slideshare id=52015188&doc=trkistihbaratnntarihselgeliimi-150824181018-lva1-app6892&type=d]

TÜRKLERDE PEYGAMBER Sallallâhü Aleyhi Ve Sellem SEVGİSİ

"Türk" demek "Müslüman" demektir. Bu mana batının ciğerindeki çıbanda gizlidir. Kimin ki dilinde Türklüğü silmek davası vardır. Onun hedefi İslâm'ı yıkmak istiyorum, üzerinedir.

Unutulmamalıdır ki, İslâm'ı koruyan ve koruyacağına söz veren Allah Teâlâ olduğuna göre Türk'e düşmanlık besleyenler Allah Teâlâya karşı gelen şeytanla iş tutanlardandır. Fakat herzaman galip olan Allah Teâlâ dır.

İhramcızâde İsmail Hakkı

MEKKE-İ MÜKERREME VE MEDÎNE-İ MÜNEVVERE'YE ASILMAYAN OSMANLI SANCAĞI

Mekke ve Medine İslam'ın iki kutsal kenti zaman zaman çeşitli toplumlar tarafından ele geçirilmiş ve yönetilmiştir. Osmanlılar mısır seferi sonunda Sultan Yavuz döneminde (1516-1517) tarihinde bu kutsal beldelere sahip olmuştur.

Osmanlı sultanı Yavuz Selim han kutsal şehirlere olan saygısından dolayı bu şehirleri kılıç çekmeden, savaşmadan aldığından ve tevazunun bir gereği olarak "Hakimül Haremeyn " mübarek yerlerin hakimi denmesini istemeyip, " Hadimül Haremeyn " Mübarek yerlerin hizmetçisi denilmesini istemiştir.

Yavuz döneminden başlayarak, Sultan Abdülaziz dönemine kadar Osmanlı tam üç yüz yıl Mekke ve Medine'ye olan saygılarından dolayı Osmanlı sancağını buralara asmamışlardır.

****

MEDÎNE DİLEKÇESİNE SAYGI

Osmanlı saltanatının bahtsız padişahlarındandır Sultan Abdulaziz Döneminde birçok gaileler yaşanmıştır. Sultan hastadır. Yatağından kalkamayacak şekilde hastadır. Yarı baygın haldedir. Devlet adamları Medine'ye karşı hassasiyetini bilmektedir. Bu nedenle Medine'den yazılan dilekçeyi arz etmemiş olamazlar. Dilekçe padişaha arz edilmek üzere getirilir. . . Padişah yaveri dilekçeyi okuyup cevabını isteyecektir.

Sultan Abdulaziz dilekçenin Medine'den geldiğini duyunca mani olur.

Yanındakilere **"Beni ayağa kaldırınız. Beni ayağa kaldırınız. "** der?

"Kutlu belde Medine'den gelen dilekçeyi yatarak dinleyemem. " Koltuklarına girilir ve ayağa kaldırılır. Dilekçeyi hasta ve bitkinliğine rağmen titreyerek hazırolda dinler. Emreder: **"Gereği yapıla!"**

Sultan Abdulaziz'in âdetidir. Medine'den gelen her postayı eline almadan önce abdest tazelemiştir.

"Bunlarda Peygamber şehrinin tozu var" deyip? öpüp anlına koyduktan sonra koklayarak açmıştır.

İşte Allah Resulü sallallâhü aleyhi ve selleme saygının zirvesi.

****

HIRKA-İ SAÂDET DÂİRESİNİN TOZUNA DUYULAN SEVGİ

Osmanlı Devleti'nde Hırka-i Saadet'in önemli bir yeri vardı. Burasının bakımı, onarımı ve korunması için özel bir kanun çıkarılmıştı. Mukaddes emanetlerin bulunduğu daireye " İç oğlanlar'dan 40 kişilik muhafız hizmet ederdi. Bunlar ENDERUN denilen SARAY ÜNİVERSİTESİNDEN mezun olan subaylardı. Bu subaylar kırklar adıyla anılırdı. Hırka-i Saadet ağaları paşalardan daha fazla itibar görürlerdi.

Ramazanın ikinci haftası Mukaddes (Mübarek) emanetler revan köşküne taşınırdı. Hırka-i Saadet Dairesi temizliğine Padişah, Şeyhülislam ve Sadrazam bizzat katılırdı. Temizlik günü Has Odalar, gül suyuna batırılmış süngerlerle temizlenirdi. Yanık sesli hafızlar Kuran-ı kerim tilavetine başlarlar ve hep berber makamı ile salavat getirirlerdi. Temizlik yapılan bu süngerleri alanlar

Hayatları boyunca saklarlardı. .

Dipten, köşeden süpürülen Hırka-i Saadet Dairesi'nin tozları ulu orta atılmazdı; bu iş için hazırlanmış olan derince bir kuyuya atılırdı. Mermer dibekte güzel kokulu bitkiler. (misk, öd ağacı, amber) dövülür, ortalık çiçek kokusuna bürünürdü. Tozlar bu koku ile birlikte çukura atılırdı.

Hırka-i Saadet, muhafazasıyla getirilirdi. Ramazanın 15 günü padişahında katıldığı büyük bir tören yapılırdı. Padişah sandığı bizzat kendi açardı. Hırka-i Şerif'i öperdi. Yüzüne gözüne sürerdi. Tülbent ağaları ağaları Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin hırkasına değen mendilleri misafirlere dağıtırdı.

Hırkanın ağıza değen köşeleri zemzem ile yıkanırdı. Yıkama esnasında leğende biriken zemzem mühürlü şişelerde saklanırdı.

KAYNAK: OSMANLILARDA PEYGAMBER SEVGİSİ, ZİYA DEMİREL

GÜL SUYU İLE KARIŞTIRILAN HARÇ

Osmanlının Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem şehirlerine hizmeti Yavuz Sultan Selim'in Hicaz topraklarını almasıyla başlar. Ancak ondan öncede bu kutlu şehirlerin ve hacıların ihtiyaçları Osmanlılar tarafından hep düşünülmüştür. Öyle ki Sultan Fatih, Memluk Hükümdarı Kayıtbay'a bir ültümaton göndererek **" Ya Hicaz su yollarını tamir et, su getir ya da müsade et ben yapayım "** demiştir.

Memluk hükümdarı bu teklifi kabul etmeyince Osmanlı ve Memluklüler arasında gerginlik yaşanmış savaş için burun buruna gelinmiştir.

Medine'nin Osmanlı topraklarına katılmasıyla beraber artık " En Sevgili'nin makamını aydınlatan kandillerde asla normal kandil yağı kullanılmamıştır. Yakılan hep " Gül yağı" olmuştur.

İmparatorluğun son zamanları, en sıkıntılı dönemlerdir. 1853-1856 Osmanlı -Rus harbi yani Kırım savaşının masrafları bile İngiliz ve Fransızlardan borç alınarak karşılanmıştır. Ne var ki Allah Rasulü'nün türbeside tamir edilecektir. Tamir sırasında inşaat harcı su ile karıştırılmaz; Harç gül suyu ile karıştırılır.

KAYNAK: OSMANLILARDA PEYGAMBER SEVGİSİ

I. ABDÜLHAMİT HÂN VE HÜCRE KASİDESİ

Prof. Dr. Sâdi ÇÖĞENCİ ve Yrd. Doç. Dr. Selâmî BAKIRCI

Osmanlı padişahların yirmi yedincisi olan Sultan I. Abdülhamid, 20 Mart 1725 (Hicrî 1137) yılında dünyaya geldi. Babası Sultan III. Ahmed, annesi ise Şermî Sultan'dır. Küçük yaştan itibaren zamanın ileri gelen alimlerinden ilim tahsili yaptı. Akıllı, zeki, ileri görüşlü, kültürlü ve gayretli bir şehzade olan Abdülhamid, ağabeyi Sultan üçüncü Mustafa'nın 21 Ocak 1774'de vefatı üzerine 49 yaşında tahta oturmuştur.

Osmanlı Devleti'nin en sıkıntılı devresinde tahta çıkan Birinci Abdülhamid, Rusların Kırım halkına yaptığı zulümler nedeniyle oldukça zorlu zamanlar geçirmiştir. Dönemindeki en önemli olaylardan biri de Kırım'daki Özi ve Hotin kalelerinin Rusların eline geçmesidir. 1784'de Rusya'nın bu ülkelerde yaptığı mezalimle ilgili raporu dinlerken üzüntüsünden felç geçirmiş ve bu hastalık nedeniyle vefat etmiştir (7 Nisan 1789). Naşı Eminönü

Bahçekapı'daki türbesindedir. (Ahmet Cevdet, Târîh-i Cevdet, I-XII, 1303 İstanbul, IV, 196-197; Kamil Paşa, Târîh-i Siyâsiye-i Devlet-i 'Aliyye-i Osmâniye, I-III, 1327, İstanbul, II, 248; Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, Osmanlı Tarihi, I-VI, Ankara, 1988 (Türk Tarih Kurumu Yayını), IV, 546; Danişmend, İsmail Hami, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, I-VI, Ankara, 1972, IV, 67; Aktepe, Münir, "Abdülhamid", TDV İA, I, İstanbul, 1988, 213-216)

Sultan Birinci Abdülhamid, gerek tebaasının gerekse diğer memleketlerdeki Müslümanların huzur ve refahı için olağan üstü gayret gösteren ve elinden gelen her türlü çabayı sarf eden biri olarak tanınır.

Rusların Kırım halkına yaptığı zulüm, Hotin ve Özi'nin düşmesi münasebetiyle bizzat kaleme aldığı hatt-ı hümâyûnda dile getirdiği şu sözleri bunu en güzel bir şekilde göstermektedir: **"Özi'nin düştüğü takriri alimallah beni yeniden kederlendirdi; bu kadar Müslüman erkek, kadın, küçük ve büyüğün kâfir elinde kalması beni mahzun eyledi. Yâ Rab! Senden niyaz-ı âcizânem, adı geçen kaleyi, düşman elinden kurtarıp tekrar Müslümanların eline geçtiğini bana göstermendir".** (Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, IV, 543)

Dini vecibelerini yerine getirmekte oldukça hassas olduğu bilinen Sultan Birinci Abdülhamid, Peygamber Efendimiz ve Ehl-i Beyt'ini çok severdi. Bunun için Mekke ve Medine'ye hizmette özel bir itinâ göstermiştir.

Pek çok imar faaliyetlerinde bulunan Sultan, annesi Rabia Sultan adına Beylerbeyi'nde bir cami, muvakkithane (vakit tayinine yarayan aletlerin bulunduğu yerler hakkında kullanılan bir tabirdir), hamam ve sıbyan mektebi, Medine-i Münevvere'de medrese, Emirgân'da cami, Eminönün'de büyük bir imaret, çeşme, sebil, medrese, türbe ve bir kütüphane yaptırmıştır. (Ahmed Cevdet, Târîh-i Cevdet, IV, 196-197)

Osmanlı Sultanları, **"Hâdimu'l-Haremeyni'ş-Şerîfeyn"** unvanını kullanmaya başladıktan sonra gerek Ka'be'ye gerekse Ravza-i Mutahhara'ya her bakımdan önem vererek ilgi göstermiş ve buralara olan teveccühlerini değişik şekillerde yansıtmaya çalışmışlardır. (Mustafa Nâima, Nâima Târîhi, I-VI, 1283, Matba'a-i âmire, İstanbul, II, 82) Kâ'be'nin imarı ve örtüsü, sürre, vakıf vs. şeklinde olan bu hediyeler yanında bu yerleri şiirlerde övme ve buralara olan özlemi dile getirme de onlara karşı olan ilginin önemli bir sonucudur. Bu çerçevede Osmanlı Sultanlarından, Sultan Birinci Abdülhamid Ravza-i Mutahhara için Arapça bir kaside yazmıştır.

Kaynakların verdiği bilgilerden, I. Sultan Abdülhamid ilim tahsili yaptığı gibi aynı zamanda edebiyatla da yakından ilgilendiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla H. 1191'de kaleme aldığı Arapça kasideyi Ravza-i Mutahhara'nın, Hz. Peygamber'in nurlandırdığı odanın (Hücrenin) duvarlarına yazılmasını sağlamıştır. Bundan dolayı bu kaside **"el-Kasîdetu'l-Hucriyye - Hücre Kasidesi"** olarak anılmıştır. Uzun Süre Mekke ve Medine'de kalmış ve **"Mir'âtu'l-Haremeyn"** adıyla Mekke ve Medine'nin o zamanki tarihini konu alan bir eser yazmış olan Eyüp Sabrî'nin verdiği bilgilere göre, bu kaside Hücre-i Saadet'in kıble duvarına sağ taraftan başlayarak nakşedilmiştir. (Eyüp Sabri Paşa, Mir'ât-ı Medine, c. I. s. 585) Aynı kasidenin bir yazma nüshası da Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud No: 3989'da bulunmaktadır. **"Efendim! Ey Allah'ın Elçisi! Tutuver elimden"** diyerek başlayan bu kaside, çevirisinde de görüleceği üzere Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve selleme olan aşkı, O'na olan sevgi ve özlemi içermektedir.

Arap aruz ölçülerinden Basît Bahri ile inşad edilen kasidenin, edebi bakımdan insicamlı,

akıcı ve kolay anlaşılır olması Sultan Birinci Abdülhamid'in Arapça'da ne kadar güçlü ve aruz ölçülerine uygun bir şekilde Arapça şiir söyleyecek kadar yetenekli olduğunu göstermektedir. Şiirin içeriği kadar bu yönü de önem arzetmektedir.

Bu kaside Mescid-i Nebevî'nin duvarlarında hala mevcuttur. Ancak, yaptırdığımız araştırma sonucu edindiğimiz bilgilere göre kasidenin bazı kısımları levhaların arkasında kaldığından görülmemekte, bazı yerleri de sıvama, kırılma vs. değişik şekillerde tahribata uğramıştır. Bu da bize, gerek nazmedeni ve gerekse içeriği bakımından bir şaheser olan bu kasidenin zaman içerisinde tamamen yok olacağı endişesini uyandırmaktadır.

El-Kasîdetu'l-Hucriyye - Hücre Kasidesi

(I. ABDÜLHAMÎD HAN HAZRETLERİ)

Yâ Râsûlallâh!

Efendim! Tutar mısın elimden

Senden başka kimsem yok, meyledemem başkasına

Bütün kâinâtta hidâyet nûru Sensin

Ey güvenilenlerin en hayırlısı, cömertliğin sırrısın

Hakikattir, bütün varlıkların imdâdı Sensin

Allah için insânların yol gösterici ve (hatalara) set çekicisin

Ey hamd makâmında (makâm-ı mahmûdda) bulunmaya lâyık olan Efendim,

Tek, eşsiz, doğrulmamış ve doğmamış olan Rabbimin huzûrunda

Ey iki parmağından fışkırarak nehirler akan

Ordulara yardım ederek susuzluğunu gideren

Beni korkuya düşüren bir zarâra uğradığımda

"Ey Efendiler Efendisi, ey dayanağım!" diye seslenirim sana

Hatâlarımdan dolayı benim için Rahmân'a şefâatçi olmanı

Hayâl bile edemeyeceğim bir şekilde bana ihsânda bulunmanı

Dâimâ ve ebediyyen memnûniyet nazârıyla bakmanı

Her zamân lütûfta bulunarak kusurlarımı gizlemeni niyaz ediyorum

Beni de içine alan o bağışlayıcılığınla şefkat eylemeni istiyorum

Çünkü benim Zâtından başka bir Efendim yok

Öyle bir seçilmiş zâta tevessül ediyorum ki

O Vâhid ve Ehâd'in sırrı, semâlara yükselenlerin en üstünüdür

O Güzel'in yaratıcısı, güzelliğin Rabbi olan Allah Teâlâ'dır

Varlıklar içinde O güzel gibi bir güzel bulamadım

O'dur mahlûkâtın en hayırlısı, peygamberlerin zirvesi

Halk içindeki en değerli hazîne ve onları doğru yola iletendir

Onunla (Rabbime) sığınıyorum, umulur ki Allahım beni bağışlar

İşte benim düşüncem ve inancım budur

Ömrüm sürdükçe Onu medhetmeye şevkim hiç bitmeyecek

Arşın Rabbi katında benim dayanağım O'nun muhabbetidir

En güzel salât ona olsun ve bu ebediyyen devâm etsin

Selâm ile birlikte, hem de sınırsız ve sayısızca

Selam olsun Şeref sahibi Âline ve ashâbına da

Ki onlar müsâmaha denizi, cömertlik ve yardım ehlidirler

KASİDENİN DİĞER BİR ÇEVİRİSİ

1. Efendim!

Ey Allahın Rasûlü! Senden başka hiçbir şeyim yok. Hiçbir kimseye de sığınamam. Tutuverir misin elimden!

2. Efendim! Ey en hayırlı güvencem! Bütün kâinatta hidayetin nurusun. Cömertliğin sırrısın.

3. Gerçekten, bütün yaratıkların yardımcısısın. İnsanların hidayet nedeni Allah'a ulaştıran Sen'sin.

4. Bir ve Tek, Doğurulmamış ve doğurmamış, (Allah)'ın Makam-ı mahmûdunda tek başına durabilen Ey Zât!

5. Ey iki parmağından nehirler fışkıran ve imdada koşarak orduyu suya kandıran Zâtsın!

6. Bana, korkutan bir sıkıntı isabet ettiğinde derim ki: "Ey Efendilerin Efendisi, ey güvencem,

7. Günahlarımdan dolayı Rahmân (olan Allah)'a benim için şefaatçi olur musun! Hayal bile edemediğim şeylerle bile bana ihsanda bulunur musun!".

8. (Allahım!) bana daima hoşnutluk nazarıyla bakmanı! Sonsuza dek kusurlarımı lütfunla örtmeni.

9. Beni büreyen affınla bana ihsanda bulunmanı niyâz ediyorum! Çünkü Ey Mevlâm, Sen'den başkasını rab bilmedim.

10. Göklere miracıyla Vahid u Ehad'in sırrına erenlerin en şereflisi, en seçkini ile Sana yöneldim.

11. Ne yücedir O'nu yaratan cemal sahibi Allah! Bütün yaratılmışlar içerisinde O'nun gibisini bulamadım.

12. O, mahlukatın en hayırlısıdır; Peygamberlerin en yücesi, insanların en iyisi ve onlara hidayet yolunu gösterendir.

13. Sadece O'nu vesile yaparak Rabbime sığındım umulur ki Allah'ım beni bağışlar. Benim

inancım, benim itikadım budur.

14. O'nu övmek ömür boyu benim işim olsun. O'nu sevmek Arş'ın sahibi katında benim güvencemdir.

15. En güzel salât u selâmlar ebediyen O'na olsun, sınırsız ve sayısız selamlarla birlikte,

16. Ve şeref sahibi, cömertlik denizi, sehavet erbabı bütün âl ve ashâbına olsun.

https://www. youtube. com/watch?v=LGc2w8LoPiU

BİZ EMİR OLUNMADIKÇA KIPIRDAMAYIZ.

Sekiz yıllık saltanatını seksen yıla sığdıran koca Yavuz'un Mısır seferine niyetlendiği günlerdir.

Son Abbasi Halifesi Mütevekkilallah Mısır'da bulunmaktadır. Halifenin etkinliği kalmamasına rağmen, Yavuz kendisini incitmekten çekinmektedir. Nede olsa Hilafet makamındadır. Zembilli Ali Efendi ve İbn-i Kemal Paşa sultanı iknaya çalışırlar. Yavuz huzursuzdur. Seferin gerekliliğine İnanmakla birlikte düşünce dünyasında gel gitler yaşamaktadır. Bu duygular içinde yavuz Kendisini ibadete verir ve sabahlara kadar ibadetle meşgul olur. Yavuz manevi bir işaret

Beklemektedir. En yakın dostu sır arkadaşı Hasan Can'ı arayıp sorar.

-Nerelerdeydin göremedim seni ?

-Birazcık dalmıştım efendim.

-Öyleyse rüyanı anlat

-Şaşıran Hasan Can dikkate değer bir rüya gördüğümü hatırlamıyorum efendim der.

- Olacak işmi! Hasan, insan uyurda rüya görmez mi? Görmen lazım

Hasan Can üzerindeki şaşkınlığı atmadan , Yavuzun yanından kendi kendine konuşmaya Başlar. " Tuhaf der sultan bir işaret bekliyor ama acep ne ola ki der . "

Tam bu esnada bir başka hasan Kapıcı başı Hasan Efendi Hasan Can'a yaklaşır. " Ben der garip bir rüya gördüm, fakat bunu şimdi sultana nasıl anlatmalı?

Hasan can bir taraftan şaşırır, bir taratanda aradığı inciyi bulmuş gibidir. Tuttuğu gibi Hasan Efendiyi çıkarır yavuzun karşısına:

- Hünkarım akşam çadırınızın önünde nöbet tutmakta idim. Bir ara dalmışım ya da öyle sanıyorum zira mekan aynı mekan ve ben ayakta idim. . Yakaza gibi bir haldi baktım dört atlı çadırınıza doğru yaklaşıyordu. Hemen davrandım karşılarına çıktım. Güya kendilerine kimsiniz

Necisiniz diye soracaktım. Ancak betim benzim soldu. Dona kaldım. Bir farklılık vardı atlar çok asildi ve yere bastıklarını görmüyordum. Atlar hem heybetli hem de sevimli idi. Bırakın parola sormayı, eteklerine kapanıp ellerini öpmek istedim. Ziyaretçiler Hünkârımızı sordular. Çadırdan dışarı ışık sızıyordu kendileri meşgul olmalılar dedim. Öndeki atlı iyi dedi rahatsız etme sabahleyin geldiğimi iletirsin. Biz Kainatın Efendisinin Ashabındanız. Efendimiz Muhammed Mustafa Sallallahü eleyhi ve sellem Selim hana selam söyledi ve buyurdular ki;

" Haremeyn'in hizmeti kendisine verildi. " Asil atlarla gelen nurani şahsiyetler geldikleri gibi hızla uzaklaştılar. Bir anda gözden kayboldular. Arkalarında helezon bir çizgi bıraktılar. . Tam " bunlar kim acaba " diye düşünüyordum ki bir ses "Nasıl tanımazsın " dedi Öndeki Hz Ebubekir, Yanındakiler Ömer , Osman ve Ali (radyallühü anhüm) dediğini duydum

Yavuz heyecanlanmıştır. Gözyaşları içinde rüyayı dikkatlice dinler ve hasan cana dönerek tarihe altın harflerle yazılacak şu sözü söyler. **" Bilmezmisinki Hasan Can biz emir olunmadıkça hiçbir Yere kıpırdamayız. İşte şimdi tamam mısır yolu gözüktü** der.

Yavuz Sultan Selim Han Hazretlerinden Bir Naat

"Senin aşk ve feyzinden gelmeyen her vecd

bir heva ve hevesten başka bir şey değildir.

Senin ilim menbaından gelmeyen bir bilgi boş ve manasızdır.

Senin şeriatinden başka bir yolda yürümek ne dalalettir.

Sana mensup olup da günah işlemek ne rezalettir.

Selimî senin ululuğuna şehinşahlığına güverenerek,

Senin visaline nail olmak suretiyle didar şerefini kazanmayı umuyor. "

ÖMER FAHREDDİN TÜRKKAN PAŞA (kaddesellâhü sırrahu'l azîz)

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdu ki:
"Hubbul etrâk minel imân"
"Türkleri Sevmek İmandandır"
Cübbeli Ahmet Hoca

https://youtu.be/xuSISUi4UDo

Günümüzde pek çoğumuzun hatırlamadığı bu unutulmaz Paşa'nın asıl adı Ömer Fahreddin Türkkan'dır.

Babası, Nizam-ı Cedid Ordusunda, Topçubaşı Ömer Ağa'nın oğlu, Tuna Vilayeti Posta ve Telgraf Baş Müdürü Mehmed Nahid Bey'dir.

İstanbul-Cihangir'de doğmuş ve 1897'de Yemen'e sürülmüştür (1833-1914). Annesi, Mohaç Meydan Muharebesi'nin kazanılmasını sağlayan Akıncı Bali Bey (Balioğulları) soyundan Rusçuk'lu Fatma Adile Hanım'dır. (öl. 1887)

Fahreddin Paşa öğrenimine Ruscuk'ta başlamış İstanbul'da devam etmiştir.

İstanbul'da Harp Okulu'ndan 1888 de birincilikle Süvari Teğmeni ve Kurmay Okulundan 1891 de çok iyi derece ile çıkarak Kurmay Yüzbaşı olmuştur. Genelkurmay'da, Erzincan'da 4. Ordu'da ve Türk-Rus sınırı Tahdit Komisyonu'nda 1903'te üye ve 1906'da Yarbay rütbesiyle başkan olarak vazife görmüştür. Bu göreve devam ederken 1904'de piyade taburumuza baskınlar yapan Ermeni çetelerini bir süvari bölüğü ile Rus topraklarından geçerek çevirmiş ve etkisiz hale getirmiştir.

1908'de 4. Ordu Kurmay Başkan Vekilliği'ne atanmış, 1909'da 31 Mart ve 13 Nisan askeri ayaklanması ve Ayvalık'ta Rum ayaklanmasını incelemekle görevli Örfi İdare Mahkemeleri Başkanlıklarına, daha sonra da İstanbul'da 1. Nizamiye Tümeni Kurmay Başkanlığı'nda görevlendirilmiştir.

1910 yılında Kurmay Albay olarak Tekirdağ 2. Kolordu Kurmay Başkanı olmuş, 1911-1912 de Türk-İtalyan Savaşına katılmıştır. 1912-1913 Balkan Savaşı'nda Enver Paşa'nın Kurmay Başkanlığını yaptığı Hurşit Paşa Kolordusu'nun 31. Tümen Kumandanı iken Çatalca mevziinde sol kanat köprübaşı taarruzunu yapmıştır. Bulgar ordusunun geri çekilişiyle de Ordu Kumandanlığını Enver Paşa'nın yaptığı bu harekâtta, tümeniyle Edirne'yi geri almıştır.

11 Kasım 1914 de Birinci Dünya Savaşı'na giren Osmanlı İmparatorluğu'nun Suriye Cephesinde kumandanı olarak bulunduğu 12. Kolordu'yu Musul'dan Halep'e getirmiş, 12 Kasım 1914'de Paşalığa terfi ettirilmiş, 1915'de Başkumandanlıkça Suriye'de bulunan 4. Ordunun Kumandan Vekilliğine atanmıştır. Kanal'a ve Mısır'a taarruza hazırlanan 4. Ordu'nun bulunduğu bu sahalarda İngiliz, Fransız ve Rusların evvelden ilişki kurdukları Ermeniler ve (Osmanlı Devletine bağlı olanların dışındaki) Araplar isyan için hazırlanmıştı. Çeşitli bölgelerde başlayan ayaklanmalar Fahreddin Paşa tarafından bastırılmıştır.

Bu arada Sultan Abdülhamid Han devrinde tam 17 yıl İstanbul'da göz önünde bulundurularak, eşi ve oğulları ile birlikte misafir edilen Mekke Emiri Şerif Hüseyin 1908 yılının sonlarında serbest bırakılarak Hicaz'a dönmüştü. Ve ciddi bir tehlike kaynağı olmuştu. Bu gerçeği gören Enver ve Talat Paşa'lar ve daha sonra Alman Generali Von Falkenhayn, 4. Ordu Kumandanı Cemal Paşa'yı uyarmaya çalıştılar. Osmanlılara bağlı Şammar aşireti reisi Emir İbn-el Reşid Türkleri seviyor ve tutuyordu. Şerif Hüseyin'e karşı çıkacak daha başka Arap aşiretleri de mevcuttu. İngilizler 1915 yılında Çanakkale Savaşı'na başladıklarında Hicaz'da Şerif Hüseyin tehlikesi mevcut imkânlarla ve Türk taraftarı Arapların yardımlarıyla ortadan kaldırılabilirdi. Yemen'de iki tümenli 7. Kolordu ve Asir'deki 21. Tümen seferberlikle beraber buradan alınıp Suriye bölgesine alındı. 22. Hicaz Tümeni Mısır seferi için 1914 Kasımında geri çekildi ve yerinde zayıf mevcutlu dağınık bir alay bırakıldı1913 Yılında 31 nci Alay Komutanı olarak yaptığı başarılı taarruzla Edirne'nin Bulgar'lardan alınmasında büyük rol oynadı . Bir yıl sonra mirliva (general) oldu . Birinci Dünya Harbi başladıktan sonra Hicaz tümeni Suriye'ye çekilince Hicaz'da zayıf mevcutlu dağınık bir alay kaldı .

Osmanlı'ya ihanet eden Şerif Hüseyin ayaklanma için uygun bir zemin buldu . Suriye'deki Ordu Komutanı Cemal Paşa, Hicaz Emiri Şerif Hüseyin'in sözüne ve yeminlerine inanarak Kanal ve Mısır seferlerine katılmak üzere 1500 develi askerin gönderilmesini istemiş ve 60 bin altın göndermişti. Şerif Hüseyin'in oğlu Şerif Ali emrindeki gönüllülerle birlikte Mekke'den Medine'ye gelerek orada kalmıştı. Bu vahim durum üzerine 28 Mayıs 1916'da Fahreddin Paşa'yı acele Medîne'ye gönderdi.

Medine Muhafızı Basri Paşa'nın Emir'in isyan etme niyeti olduğuna dair gönderdiği raporların doğru olduğunu ve Şerif Hüseyin'in oğulları Ali ve Faysal'ın Medine'de kalışlarının maksatlı olduğunu anladı .

Fahreddin paşa, Medîne'ye ulaştıktan sonra Şerif Hüseyin ve dört oğlu, 3 Haziran 1916'da Medîne çevresindeki demiryolunu ve telgraf hatlarını tahrip edip isyanı başlattılar. 5 ve 6 Haziran gecesi Medîne karakollarına saldıran Şerif Hüseyin'in güçlerini Fahreddin paşa, geri püskürttü. Âsilerin başlangıçta sayıları 50 bin kişiydi, bütün Hicaz bölgesindeki Türk askerinin sayısı ise 15 bin civarındaydı. Bir-i Ali ve Bir-i Mâşi mevkilerindeki âsileri yenilgiye uğratan Fahreddin paşa, yeni birlikleri takviye edilmiş Hicaz Kuvve-i Seferiyyesi Kumandanlığı'na tayin edildi.

Medîne'de bulunduğu sürece adaletten ayrılmayan ve yerli halkı küstürmemeye çalışan Fahreddin paşa, özel bir komite kurmuştu. Komitenin müsaadesi olmadan herhangi bina askeri maksatla yıkılmıyor veya istimlâk edilmiyordu. Binanın kıymeti takdir edilip mülk sahibine temyiz için sekiz gün süre veriliyordu. Binanın bedelleri şerriye mahkemesi ve şehir binalar komisyon'undan alınıyordu. Göçmenlerin evleri kilitli tutuluyor ve eşyalarına zarar verilmiyordu. Ayrıca halktan ciddi bir vergi alınmıyordu. Fahreddin paşa, tarım alanlarına ve Medîne hurmalıkları'na hiç zarar verdirtmedi. el – ayun ve el – avali bölgelerinde ki tarlalara ve hurmalıklara büyük itina gösterdi, ayrıca 6 ton buğday ektirdi. Kısacası yöre halkı ile bütünleşmesini bildi.

Mekke Vâlisi Gâlip Paşa'nın beceriksizliği yüzünden büyüyen isyân neticesinde âsiler, 16 Haziran 1916'da Cidde'ye, 7 Temmuz'da Mekke'ye, 22 Eylül'de Tâif'e girdiler. Fahreddin Paşa'nın savunduğu Medîne dışındaki bütün şehirler isyancıların eline geçmişti. Mısır – Filistin cephesinde ki kanal harekâtı devam ediyor, bu sebeple Hicaz bölgesinde ki isyan için yeni askeri birlikler gönderilemiyordu. Medîne ve çevresinde 100 km'lik bir emniyet şeridi oluşturan Fahreddin paşa, son derece kısıtlı imkanlarla 2 yıl 7 ay boyunca İngilizler ve onların yerli işbirlikçileri olan çöl bedevilerine karşı Medîne'yi savunmaya devam etti.

Fahreddin Paşa'nın, Şerif Hüseyin'in komutasındaki Arap çapulcularının Arap halkını yanına çekebilmek, isyanlarına meşruiyet kazandırabilmek için İttihatçı hükümeti dinsizlikle suçlayan ve Osmanlıyı İngilizlerle birlikte savaşa sokmak varken karşı safta savaşa sokmasını eleştiren beyannamesine cevap olarak yayınlattığı beyanname de tarihe altın harflerle yazılacak, örnek bir belge olma özelliğini taşıyor. Bu iddialara karşı şöyle diyor Fahreddin Paşa:

> ***"..Tarihi ve dinî düşmanlarımız ve bunların müttefikleriyle hayat ve memat mücadelesine atıldığımız bir zamanda, Asa-yı İslam'ı şakkile beyn-el müslimin kanı dökülmesine sebep olan asi Hüseyin ile avanesinin bize hala Müslümanlıktan ve uhuvvet-i islamiyeden bahse cür'etleri şayanı hayrettir.***
> ***Alem-i İslamın mevcudiyeti ve bekası için'Cihad-ı Ekber' ilanına mecbur olmuş olan Halife-i Müslim'in efendimiz etrafında Cezayir, Fas, Trablusgarb, İran, Hindistan ve Rusya Müslümanlarının da toplanmaya can attıkları şu tarihi günlerde, İslamın beşiği olan Arz-ı Mukaddesi, Kudüs-ü Şerifi, Makamat-ı Mübareke'yi İngilizlere çiğneten ve altın ve paraya ibadet eden 'Ben-i İsrail' gibi İngiliz lirası, altın ve benzerine tapan bu hainlerden her şey umulur..."***

Tarih 30 Ekim 1918. Birçok cephede yiğitçe çarpışan, on binlerce şehit veren, türlü kahramanlıklar gösteren Osmanlı Ordusu müttefiklerinin yenilmesiyle yenik sayılmış ve Mondros ateşkes Anlaşması imzalanmak zorunda bırakılmıştır. Anlaşma maddeleri uyarınca Osmanlı orduları terhis edilmiş, ordular silahlarını düşman kuvvetlere teslim etmeye başlamışlardır. Fakat Medine'de bulunan Fahreddin Paşa komutasındaki Osmanlı Kuvvetleri verilen emirlere rağmen Ravza-i Mutahhara'yı Arap çapulcularına ve düşman kuvvetlere teslim etmeyi reddetmiş ve teslim olmamışlardır.

Almanya ve Osmanlı ittifakının hemen bütün cephelerde yenilgisi ile savaş sona erer ve 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi imzalanır. Mütareke şartları gereği Hicaz Kuvve-i Seferiyesi'nin de teslim olması istenir, ancak Fahreddin Paşa, İngilizler ve İstanbul Hükümeti'nin ısrarlarına rağmen yenilgiyi kabullenmeye ve teslim olmaya yanaşmaz. Uzun

süre Medine'yi teslim etmeyen Fahreddin Paşa, devlet merkeziyle bağlantının kopması, erzak ve ilaç sıkıntısının had safhaya ulaşması üzerine

Fakat Fahreddin Paşa'nın peşini bırakmaz ihanet; İki aydan fazla süren görüşmeler sonunda, Peygamberimizin mezarında namaz kılarken, teslimden başka çıkar yol kalmadığını savunan bazı subaylar tarafından haince bir tuzağa düşürülmüş, etkisiz hale getirilerek, [7 Ocak 1919] 13 Ocak 1919'da teslim olması sağlanır. Fahreddin paşa silahlarını düşmana teslim etmeyi şerefsizce bir hareket sayan yüce bir mizaca sahip olduğu için, tabancasıyla kılıcını Peygamberimizin mezarına emanet etmiştir.

Albay Necip Bey:

"Kader Paşam... Takdir-i İlâhî... Vatan ve milletinize karşı vazifenizi, kimseye nasip olmayacak bir feragat ve kahramanlıkla yapmış olduğunuza Allahü Teâla da şahittir" der. Evet Rabbim şahittir, tarih şahittir. O görevini layıkıyla yapmış şerefiyle yaşamıştır.

Daha önce şehrin yağmalanması ihtimaline karşı 100 parçaya yakın kutsal emaneti İstanbul'a naklederek, belki de Kutsal Emanetleri British Museum'da sergilenmekten kurtardı ve İslam Tarihi Kültürüne önemli bir katkıda bulundu.

28 Ocak 1919'da tutuklanarak Kahire'de Kasr-el Nil kışlasına götürülür. Bir süre sonra da harp suçlusu sıfatıyla Malta'ya götürülür. Bu sırada, işgal altındaki İstanbul'da da Nemrut Mustafa Paşa Askeri Mahkemesi'nce **"padişahın emrine karşı gelerek teslim olmamakta direndiği için"** ölüme mahkûm edilmiştir. Malta'da 2 yıl 33 gün süren sürgün hayatı 30 Nisan 1921'de sona erdikten sonra, Roma, Berlin, Moskova ve Batum güzergâhından gelerek Sarp (Maradit) sınır kapısından Anadolu'ya girer.

Sakarya Savaşı'nın devam ettiği o günlerde Batı Cephesi karargâhında olan Mustafa Kemal Paşa ile görüşerek, Milli Mücadele'de görev almak ister. 27 Ekim 1921'de Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından, Afganistan Kabil Sefirliği'ne tayin edilir. İstanbul'a gidemediğinden ailesiyle birlikte bir süre Sivas'ta dinlendikten sonra, Afganistan'a hareket eder. Afganistan'da bulunduğu sürece çevreyi dolaşarak, Anadolu'daki Milli Mücadele'yi anlatır, maddi ve manevi destek olunmasını sağlar.

Bu beklenmedik durum karşısında önce İngiliz kontrolündeki Mısır'a götürülen Fahreddin Paşa daha sonra savaş esiri olarak Malta'ya sevk edildi. Buradaki esaret hayatından 30 Nisan 1921'de kurtularak Milli Mücadeleye katılmak üzere Fahreddin Paşa, Malta'dan bırakılınca, İtalya-Almanya- Rusya yoluyla 2 Ağustos 1921 de Kars sınırında Anayurduna kavuşmuş ve 24 Eylül 1921 de Ankara'ya gelmiştir. Bu sıralarda Yunanlıların üstün kuvvetlerle yaptıkları taarruzlar neticesinde Kütahya ve Eskişehir savaşları 10-25 Temmuz 1921 olmuş ve Türk Ordusu Sakarya'ya çekilmişti. Kazım Karabekir Paşa'nın hazırladığı Kars'taki 12. Tümen'le Fahreddin Paşa, Sakarya Savaşı'na katılmak üzere 20 Ağustos 1921 de Erzurum'dan hareket etmiş ise de, Sakarya Savaşı 23 Ağustos 1921 de başlamıştı. Bu tümenle ortalama 1200 km lik karayolunu katederek geldiklerinde Sakarya'da savaş kazanılmış bulunuyordu. Bu tümen 1922 de Büyük taarruz ve Başkumandan Meydan Muharebesine katılmıştır. Fahreddin Paşa, 1922-1926 yıllarında Afganistan'da Kabil Büyükelçisi olarak vazife görmüştür. Türk-Afgan andlaşmasının temelini atmış, Afgan ve Hintli ileri gelenleriyle görüşerek Türkiye'ye öğrenci

gönderilmesiyle ilgili andlaşmalar yapmıştır. Ankara'ya yardım yapan kurumlarla temaslarda bulunmuştur.

Dostları tarafından **"Medine kahramanı"** olarak bilinen Fahreddin Paşa Dünya tarihinde pek az komutana nasip olan bir şeref ile düşmanları tarafından ise **"Çöl kaplanı"** olarak adlandırılmış ve daha hayattayken Mustafa Kemal Atatürk tarafından , **"Daha sağlığında adını tarihe altın harflerle yazdırmış kumandanımızdır"** denilerek onurlandırılmıştır.

Bu kahraman Türk paşasına Atatürk tarafından **TÜRKKAN** soyadını verilmiştir. Herhalde bu soyisim kimseye O'na yakıştığı kadar yakışmazdı.

1926'da İstanbul'a dönüp sonra çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 5 Şubat 1936'da Tümgeneral rütbesiyle TSK' dan emekliye ayrıldı. 22 Kasım 1948'de bir Ankara seyahati sırasında Eskişehir yakınlarında kalp krizi geçirerek vefat eden Fahreddin Paşa İstanbul'da toprağa verildi. Na'şı Rumelihisarı kabristanına defnedilmiştir.

Önceden seçtiği İstanbul Boğazı'nda Rumeli Hisarı mezarlığındaki Kitabesinde;

'1914-1918 Birinci Cihan Harbi'nde Medine'nin Kahraman Müdafii Ömer Fahreddin Paşa, burada yatıyor' yazılıdır.

Neden anılarınızı yazmıyorsunuz?

diye kendisine soranlara **Paşa**'nın verdiği cevap onun nasıl bir irade ve ruhun timsali olduğunu göstermeye yeter:

"Ben sadece görevimi yaptım. Herkes zamanı geldiğinde vatana karşı olan borcunu yerine getirir."

Fahreddin Paşa güçlü fiziki yapılı ve dinç, orta boylu, geniş omuzlu, açık kumral tenli ve yakışıklıydı. Sesi kalın ve ahenkliydi. Kırmızı rengi sever ve hemen bütün eşyalarını kırmızı renkli seçerdi. Gerçek zeki, çalışkan ve yiğit bir kumandandı.

Erzincan'da 4. Ordu Müşiri Zeki Paşa'nın yeğeni, Süvari Ferik Ahmet Paşa'nın kızı Ayşe Sıdıka Hanımefendiyle (1884–1959) 1900 yılında evlenmiştir.

Üç oğlu, bir kızı vardır.

Oğulları Em. General Mehmet Selim (D. 1908) ve Em. General Mehmet Orhan (D. 1910) ile kızı Suphiye Türkkan (D. 1906) dan başka Y. Makine Müh. olan küçük oğlu Ayhan Türkkan (1927–1955) Hava Yedek Subaylığı esnasında şehit düşmüştür. Fahreddin Paşa'nın askerliği yanında diğer büyük hizmetleri de vardır.

> Paşam!
>
> Biz senin yaptıklarına baktıkça kendimizde daha büyük işler yapma kuvvetini buluyoruz
>
> Ruhun şad mekânın cennet olsun.

Medine müdafaası sırasında karşı karşıya geldiği İngiliz ajanı Lawrence tarafından "Çöl Kaplanı" olarak tanımlanan Fahreddin Paşa'ya, İngiliz yarbayı Bassett **"Kaburgalarına kadar tam bir askerdir."** diyor. Bizim kanaatimizce de vatanperver, dürüst, cesur ve yüreği Peygamber sevgisiyle dolu bir Osmanlı Paşası'dır. Bu sevgisini Medine'de kaldığı sürece Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin kabrini sık sık ziyaret ederek gösteren Paşa, adeta bir türbedar gibi çalışmıştır. O, tevazu sahibi bir komutandır. Nitekim isyancılara karşı düzenlenen askeri bir harekât esnasında, güçlükle yürüyen çelimsiz bir askeri görünce devesinden inmiş **"Kardeşlerim! Sıkıntıda da bollukta da her şeyi paylaşacağız."** diyerek o askeri kendi devesine bindirmek suretiyle yolculuğa yaya olarak devam etmiştir. Medine'de isyanların arttığı bir dönemde Cemal Paşa'nın **"İstersen tecrübeli alman pilotlardan gönderelim."** teklifini geri çevirmiş; bir İslam beldesi olan Medine'yi savunurken yalnızca Müslüman askerlerle bu işi yapmak istediğini söyleyerek bu konudaki hassasiyetini ortaya koymuştur. Medine'de kaldığı sürece şehri savunmanın dışında imar faaliyetleriyle de uğraşan Paşa, Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin kabrine giden yolları genişletmiş, Osmanlı askerlerinin defnedildiği Medine'deki Cennetü'l Baki mezarlığını düzenlemiştir. O'nun bu yaklaşımı, kutsal toprakları sahiplendiğinin en açık göstergesidir.

Medine savunması, askeriyle tek vücut olmuş bir Osmanlı paşasının vatan ve Peygamber sevgisinin yansımasıdır. Medine Muhafızı Fahreddin Paşa, Medine'de bulunduğu sırada resmi yazışmalarda askerleri için "Mehmetçik" tabirini kullanmakta ve onları Peygamber'in askerleri olarak nitelendirmektedir. İngiliz oyunlarıyla, bedevilerin isyanlarıyla, açlıkla, susuzlukla, 50 dereceyi aşan kavurucu sıcakla, başta İspanyol Nezlesi ve askerin dişlerini ve çenesini düşüren İskorpit olmak üzere türlü hastalıklarla ve ağır çöl koşullarıyla canla başla mücadele ederek Medine-i Münevvere'yi, Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin kabrini son ana kadar savunan, teslim çağrılarını geri çeviren Fahreddin Paşa'nın bu dik duruşunu ancak ve ancak Peygamber sevgisiyle izah edebiliriz. Zira Fahreddin Paşa Medine'yi **"bütün İslam'ın sırtını dayadığı yer, manevi gücünün desteği"** diye tanımlamak suretiyle bu kutsal şehre özel bir önem vermektedir.

Bilindiği üzere Osmanlı Devleti, Fransız İhtilalı'nın bir sonucu olarak ortaya çıkan milliyetçilik isyanları ve emperyalist devletlerin kışkırtmaları neticesinde 19. yüzyılda büyük toprak kayıplarına uğramıştı. 20. yüzyıl başlarında Bulgaristan bağımsızlığını ilan etmiş, Trablusgarp'ın İtalya tarafından işgali ile Kuzey Afrika'daki Osmanlı varlığı son bulmuştu. Ardından gelen Balkan Savaşları Osmanlı Devleti'nin Batı Trakya topraklarını kaybetmesine neden olduğu gibi fırsattan istifade eden Arnavutluk da bağımsızlığını ilan etmişti. Netice itibariyle I. Dünya Savaşı başlarında Osmanlı Devleti, yüzyıllardır adalet ve hoşgörü ile hâkim olduğu Balkanlardaki ve Afrika'daki topraklarını yitirmişti. Arap memleketlerinde de durum hiç iç açıcı değildi. Zira İngiltere bölgedeki petrol kaynaklarını kullanabilmek için gözünü Osmanlı Devleti'nin Arap topraklarına çevirmiş, bunun için de her türlü oyuna başvurmaktaydı.

Birinci Dünya Savaşı işte böyle bir ortamda başlamıştı. Bu arada İngiliz ajanı olan Lawrence de bölgede bulunuyor ve **"Osmanlı, Müslüman olmayan Almanya ile ittifak yapıyor, yakında Almanlar Mekke ve Medine'ye de girecektir."** diyerek Arapları Osmanlı Devleti aleyhinde kışkırtıyordu. Bu karışık ortamda Peygamber Efendimizin kabrinin bulunduğu Medine'yi savunmak üzere Fahreddin Paşa 23 Mayıs 1916'da Medine'ye görevlendirildi.

Medîne'yi Suriye'ye bağlıyan demiryolu hattı, İngiliz casusu Lawrence'in para karşılığı kandırdığı bedeviler tarafından devamlı tahrip ediliyor, Medîne'ye askeri mühimmat ve erzakın ulaşması engelleniyordu. Fahreddin paşa, ilk iş olarak Medîne'de bulunan Hazreti Peygamber'in Mukaddes Emânetlerini 2000 askerlik bir koruma ile İstanbul'a gönderdi. İsyancılar kısa zamanda Medîne'yi kuşatma altına aldılar. İstanbul hükümeti kuşatma başlamadan Fahreddin Paşa'ya şehri tek etme emri gönderdi. Bu emre karşı paşa,

"Ben Türk bayrağını indiremem, eğer indirilecekse buraya başka kumandan gönderiniz "

dedi. Paşa, **"İngilizlere ve araplara teslim olmaktansa şehri ve kendimi feda ederim. "** diyerek kuşatmaya can başla karşı koydular. Bu arada devamlı "Ravza-i Mutahhara'ya, yâni Peygamberimizin kabri saadetine giden Fahreddin paşa, mezara seslenerek şöyle diyordu

"Yâ Rasûallah, senin için savaşanlarla sana karşı çıkanları gör, Allah'ın yardımını bize ulaştır" diye yakarıyordu.

FAHREDDİN PAŞA ve MEDÎNE MÜDAFASI-TÜRK ASKERİNE "MEHMETÇİK" ADI, 1917' de MEDÎNE MÜDAFASINDA VERİLMİŞTİR.

CAN VERİR, CANAN'I (Sallallâhü Aleyhi Ve Sellem) VEREMEZ TÜRKLER

İşte tarihe altın harflerle kazınan, Türk milletinin Hz. Muhammed'e (sallallâhü aleyhi ve sellem) bağlılığını ortaya koyan**, "Can Verir, Cananı (sallallâhü aleyhi ve sellem) veremez Türkler"** diye adına şiirler yazılan, başından sonuna bir destan olan "MEDİNE MÜDAFAASI" böylece başlıyordu. Fahreddin Paşa ve askerlerinin yazdığı bu destan Temmuz 1916'dan Ocak 1919'a kadar sürecek, Peygamber Efendimizin kabrini düşmana bırakmamak için isyancılara karşı mücadele edilecektir. İsyancıların baskınları, pusuları, Hicaz Demiryolu'nun bombalanması gibi pek çok olayın yaşandığı bu mücadele esnasında en temel sorun açlık ve susuzluk olmuştur. **Lawrence ve adamları tarafından su kaynaklarının zehirlendiği bir ortamda Medine'ye gelen tren seferlerindeki aksamalar hem askeri hem de halkı yiyecek sıkıntısı ile karşı karşıya getirmiş, halkın önemli bir kısmı şehri terk etmek zorunda kalmıştır.** Medine'deki direnişi kırmak isteyen İngilizlerin I. Dünya Savaşı sonlarında Hicaz Demiryollarını bombalaması üzerine Medine'nin dış dünya ile bağlantısı tamamen kesilmiş ve sıkıntılar daha da artmıştı. **Buna rağmen Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin kabrini düşmana bırakmamakta kararlı olan Osmanlı askeri un stokları azalınca hurma çorbası içmiş, hurma çekirdeklerini öğüterek elde ettikleri undan ekmek üreterek yemişlerdi…**

MEHMETÇİKLERİN KUMANYASI KAVURMA NİYETİNE ÇEKİRGE

Büyük komutan Fahreddin Paşa, bir taraftan Medine'nin geleceğini düşünürken diğer taraftan gıda sıkıntısına karşı çözüm yolları arıyordu… Hicaz Demiryolu'nun Medine'ye yakın

istasyonlarının düşman eline geçmesi nedeniyle şehre erzak girişinin kesilmesi ve isyancıların Medine Kalesi'ni muhasara etmesi üzerine direnişin en zor günleri başlamıştı. Medine açlıkla boğuşurken çok ilginç bir olay yaşanır.

Şehir çekirgeler tarafından istila edilmiştir. Herkes durumu endişe ile karşılarken Fahreddin Paşa, askerlerini toplayarak; Peygamber Efendimiz döneminde de Hicaz'da çekirge istilasının yaşandığını ve sahabenin çekirge yediğini söyleyerek durumu bir fırsata dönüştürmek istemiştir. Askerlerine, Hz. Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin **"İki ölünün ve iki kanlının yenmesi bize helal oldu."** şeklindeki hadisini hatırlatan; **"iki ölü balık ve çekirge, iki kanlı dalak ve karaciğerdir."** diyen Fahreddin Paşa, çekirge yemenin sünnet olduğunun altını çizerek askerlerini buna alıştırmak için şu bildiriyi yayınlamıştı:

"Çekirgenin serçe kuşundan ne farkı var? Uçar, yeşilliklerle beslenir, temiz ve taze olan yiyecekleri yer... Hicaz, Yemen, Asir Araplarının başlıca gıdası çekirgedir. Bedeviler sağlamlık ve çevikliklerini çekirgelere borçludurlar... Hekimlerimiz de çekirgenin şifa verici ve besleyici olduğundan bahsediyorlar..." diyerek Peygamber Efendimizin kabrini düşmana teslim etmemek için yaşadıkları bu sıkıntı karşısında Allah'ın kendilerine bir lütufta bulunduğunu ifade etmiştir.

Çok güç şartlarda Medine"yi müdafaa eden Fahreddin Paşa, ikmal yolları kesildiğinden emrindeki askerlerin iaşesini sağlamakta zorlandığında dahice bir buluş yapararak, askerlerin et ihtiyacını karşılamak ve eksik kalan kalorilerini temin için o sırada Medine'yi adeta istila etmiş olan çekirgeleri yiyecek olarak kullanmaya karar verir. Fahreddin Paşa'nın bu açıklamalarıyla askerimiz kavurma niyetine çekirge yemiş, çekirge unundan ekmek yapmış, çekirge kurusunu da çerez gibi yiyerek bir süre bu şekilde beslenmiştir.

Bu konudaki 7 Haziran tarihli günlük emri şöyledir:

> **["Çekirgenin serçe kuşundan ne farkı var?**
>
> **Yalnız tüyü yok. O da serçe gibi kanatlı ve uçuyor. Bitki ile besleniyor. Serçe gibi huysuz, serçe gibi asabî. Yediği şeyleri itina ile seçiyor ve temiz şeyler yiyor. Hicaz, Âsir, Yemen ve Afrika Arabları"nın başlıca gıdası çekirgedir. Bedevîler sağlamlık ve zindeliklerini, hafifliklerini yedikleri çekirgelere borçludurlar. Çekirgeyi develer de büyük bir zevk ile yiyorlar. "Kunfede" de develeri kâmilen çekirge ile besliyorlar. Müessir ve katî olan şifa hassaları dizlerinin bağı çözülenlere, zayıflara, bünyevî hastalıklara- büyük tesiri vardır.**
>
> **Çekirge romatizma için iksir gibidir. Şifa hassaları bilhassa yumurtasında toplanmıştır. Biz maatteessüf bunları çukurlara gömerek, üzerlerine kireç dökerek ziyan ediyoruz.**
>
> **Çekirgeyi doktorlarımıza tetkik ve tahlil ettirdim. Bunlar, tetkikat neticesinde çekirgeden yüksek sitayişle bahsetmekte, şifa ve gıda özelliklerini saymakla bitirememektedirler."**
>
> **Çekirge bir gıda, hem de devadır. Av etleri gibi bundan da istifade etmeliyiz. Yediğimiz sebzelerin birçoğundan daha ziyade faydalı olduğu tecrübe ile tahakkuk etmiştir.**

Medine"de müzayede ile bir okkası, yedi-sekiz kuruşa satılıyor. Sahil kasabalarda pek beğenilen ıstakoz ve karidesten hiçbir farkı yoktur.

Çekirge, her iklimde yenebilir. Yenmesi sünnet-i seniyedir. Cenab-ı Peygamber, hadis-i şeriflerinde "Uhillet lenâ meyyitâni veddemâni" buyurmuşlardır. Mânası: İki ölü ve iki kanlı bize helâl oldu" demektir. "İki ölü; çekirge ile balık, iki kanlı ise, karaciğer ve dalaktır". İmam-ı Malik, yenmesine cevaz verilen çekirgenin başının koparılmasını veyahut ateş üzerinde kavrulmasını şart kılmış ise de "Hanefi ulemâsının" çekirgenin ölüsünü bile helal saydıkları ve hiçbir kayda tâbi tutmadıkları "Tenvir-ül Ebsâr" ve onu şerh eden diğer kitaplarda yazılmıştır.

Hicaz çekirgesi, diğer mıntıkaların çekirgelerine nazaran daha besili ve tatlıdır. "Şark" ve "Hail" cihetlerinde Bedevîler çekirgeyi bereket sayarlar.

Çekirge yemeği dört suretle hazırlanır.

1- Toplanan çekirgeler çiroz gibi güneşe serilir, iki üç gün kadar kurutulur. Ayakları ve başı koparılır. Daha sonra beden kısmı bir parça yağ ile kavrulur ve kavurma gibi yenir.

2- Sıcak su ile haşlanır, baş ve ayakları temizlenir. Hemen pişmek üzere bulunan pirinç ve bulgur pilavına karıştırılır.

3- Haşlanmış çekirgeler tabağa konulup, üzerine zeytinyağı ve limon gezdirilir.

4- Çekirgenin kavrulan kısmı, havan içinde toz haline getirilir ve et tozu konservesi şeklinde kutularda, dağarcıklarda saklanır. Araplar arası en makbul tarzı budur. Bunlar, savaş zamanlarında Bedevîlerin biricik gıdasını teşkil eder.

Büyük bir dikkat ve ihtimam ile ve kendime mahsus titizlikle yaptırdığım tecrübelerde tıbbî hassaları tahakkuk eden ve yenmesi sünnet olan çekirgeye yan gözle bakmak ve ondan tiksinmek, en hafif tâbir ile nimet tanımamazlıktır. Dün karargâh sofrasında Çekirge tavası vardı. Arkadaşlarımla beraber pek tatlı yedim ve bunu dil konservesinden daha iyi buldum. Hele zeytinyağı ve limon suyu ile salatası pek nefis oluyor.

Elhasıl dün, çekirgeleri bahçelerden kovup yok etme tedbirini düşünürken, bugün çekirge geliyor mu? diye yolları gözlüyorum. Hangi mıntıkaya çekirge düşerse, tarifim veçhile istifade edilmesini ve bana da hediye olarak çekirge gönderilmesini arkadaşlarımdan rica ederim."]

“SON ERE, SON MERMİYE VE DE SON DAMLA KANA DEK…” MÜCADELE

Yüzyıllardır İslam’ın bayraktarlığını yapan, İslam düşmanlarına karşı canını ortaya koyan bir milletin evladı olan Fahreddin Paşa, yaşanan tüm bu sıkıntılara rağmen askerleriyle birlikte Hz. Peygamber’in kabrinin önünden ayrılmıyor; kendisinin deyimiyle “son ere, son mermiye ve de son damla kana dek…” mücadeleye devam edileceğini adeta haykırıyordu.

Bu sıkıntılı günlerde ortaya konulan direniş, Fahreddin Paşa’nın subaylarından İdris Bey tarafından şöyle dile getiriliyordu:

Yapamaz Ertuğrul evladı sensiz,
Can verir, Canan'ı (sallallâhü aleyhi ve sellem) veremez Türkler.
Ebedi hâdimu'l haremeyniniz,
Ölsek de Ravzanı ruhumuz bekler.

Peygamber Efendimize bağlılığın bir göstergesi olan bu şiir İdris Bey tarafından yazılmış olmakla beraber Medine'yi savunan Müslüman Türk askerinin ruhundan fışkırıyordu. İdris Bey askerimizdeki Peygamber sevgisini ortaya koymuştu bu dizelerinde.

ÇOK ZOR ŞARTLARDA SÜRDÜRÜLEN BU MUKADDES SAVUNMA GÖREVİ SIRASINDA FAHREDDİN PAŞA MEDİNE"DE BİR CUMA GÜNÜ MESCİDÜİ NEBEVÎ'DE MİNBERE ÇIKARAK VE ŞU HUTBEYİ OKUDU:

["Türk, Arap, Kürd, Çerkes, Arnavud, ey Ümmet-i Muhammed!

Şurada yatan Harem-i Şerif sahibi Hz. Peygamber'in huzurunda sizlere beyanatta bulunmak üzere Minber-i Mukaddes' e çıkmak şerefine mazhar olduğum için pek bahtiyarım...

Bu şerefe nail olduğumdan dolayı Cenâb-ı Hakk'a ve Habib-i Ekremi'ne hamd-ü senalar ederim.

Almanlarla birlikte giriştiğimiz şu harbde Rusya parçalandı ve bunun neticesinde otuz kırk seneden beri esir olan üç sancağımız: Kars, Ardahan ve Batum'u kurtarmaya muvaffak olduk. Ordularımızı bu muvaffakıyetlere mazhar kılan Allah'a ve Resulüne hamdü senalar olsun.

Halife orduları en büyük düşmanlarıyla boğaz boğaza çarpıştığı bir sırada Şerif Hüseyin'in isyan ve düşmanlarla ittifak etmesi Halep, Kudüs, Beyrut, Basra, Bağdat gibi birçok güzel şehirlerimizin düşman eline geçmesini sağladı.

Mısır'daki İngiliz generali Ragnel Doncet, güya şahsi menfaatimi düşünürcesine hayatım hakkında teminatlar vererek gönderdiği beyanname ile beni kandırmaya çalıştı.

Ben bu tacizcilere, bu işgalcilere şu cevabı verdim: "Muhammedîyim, Türküm ve askerim. Tefâhürü/ övünmeyi sevmem!"

Kardeşlerim!

Sizin bana ve benim size itimadım oldukça, sabır ve sebat edip düşmana boyun eğmeyeceğiz!

Almanlar bize: "Siz Medine'yi müdafaa edemezsiniz, tahliye ediniz!" **diye birkaç defa teklifte bulundular. Ben bu teklifleri reddettim ve bugüne kadar Hz. Peygamber"in mübarek kabrini siz kahramanlarla müdafaa ettim.**

Gerçi pek çok ümitsiz günler geçirdik. Fakat Cenab-ı Hakk'ın yardımı, Resûlünün şefaat ve ruhaniyeti sâyesinde düşmanımıza boyun eğmedik ve bundan sonrada inşallah eğmeyeceğiz!

Çalışmanız, gayretiniz makbul olsun! Çektiğimiz zahmet ve meşakkâtlerin mükâfatını göreceğiz.

Bununla beraber müşkülat sona ermemiştir.

Vazifemiz pek mühimdir.

Sabır ve sebat edip düşmanlarımızı itaate mecbur edeceğiz, hatta bu uğurda icap ederse hep beraber öleceğiz.

İşte size lâzım olacak kadar vaziyeti izah ettim.

Sizden ve benden sabr-ü sebat ve devam-ı mukavemet, Cenab-ı Hakk'tan hidâyet, Peygamberden şefaat!..."]

BÜTÜN İSLAM'IN SIRTINI DAYADIĞI YER, MANEVİ GÜCÜNÜN DESTEĞİ: MEDİNE-İ MÜNEVVERE

Fahreddin Paşa ve askerleri böyle bir ruh hali içerisinde iken Osmanlı Devleti İtilaf devletleriyle 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalamış ve I. Dünya Savaşı'nda yenilgiyi kabul etmişti. Bu antlaşma uyarınca Fahreddin Paşa'nın en yakın İtilaf Kuvvetleri komutanlarından birine teslim olarak Medine'den çekilmesi gerekiyordu. Ancak Paşa, teslim teklifleri karşısında Mehmetçiğin Medine'yi savunmakta kararlı olduğunu bir Cuma günü Harem-i Şerif'in minberinden şu sözlerle bir kez daha ortaya koymuştu:

> **"... Ey Nas! Malumunuz olsun ki kahraman askerlerim bütün İslam'ın sırtını dayadığı yer, manevi gücünün desteği, Hilafetin göz bebeği olan Medine'yi son fişeğine, son damla kanına ve son nefesine dek muhafazaya ve müdafaaya memurdur. Buna Müslüman'ca, askerce azmetmiştir. Bu asker Medine'nin enkazı ve nihayet Ravza-ı Mutahhara'nın yeşil türbesi altında kan ve ateşten dokunmuş bir kefenle gömülmedikçe, Medine-i Münevvere kalesinin burçlarından ve nihayet Mescid-i Saadet minareleriyle yeşil kubbesinden al sancağı alınmayacaktır! Allahu Teâlâ bizimle beraberdir. Şefaatçiniz O'nun Resulü Peygamber Efendimizdir..."**

FAHRETTİN PAŞA "TESLİM OL" EMRİNİ DİNLEMİYOR!

Şam işgal edilmişti.

Osmanlı İmparatorluğu Filistin, Lübnan, Suriye, Irak ve bütün Arabistan'ı fiilen kaybetmişti. 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Antlaşması aynı gün Sadrazam Ahmet İzzet Paşa imzalı acele bir telgrafla Osmanlı ordularına şöyle duyuruldu: **"Dört seneden ziyade din ve namus uğrunda akıllara sığmayacak fedakârlıklar gösterildikten sonra içinde bulunduğumuz devletler birliğinin mağlubiyet ve büyük güçsüzlüğe uğraması Osmanlı Devletimizi, İtilaf Devletleriyle antlaşma yapmaya zorladı..."**

Antlaşmanın bir maddesinde Hicaz ve Yemen'de bulunan Osmanlı kıtaları ve garnizonlarının en yakın İtilaf Devletleri kumandanına teslim olması şartı vardı. Mütareke haberi Medine'ye ulaştığında, Fahreddin Paşa askerlerini ve Medine'nin ileri gelenlerini Haremi Şerif'te toplayarak. Onlara, Mescid-i Nebevî'nin Ravza-i Mutahhara'nın tam karşısındaki minberinden şöyle seslendi:

> **["Ey İnsanlar!**

Malûmunuz olsun ki, kahraman askerlerim, bütün İslâm'ın sırtını dayadığı yer, manevi gücünün desteği, Hilafetin gözbebeği olan Medine'yi son fişengine, son damla kanına, son nefesine dek muhafaza ve müdafaaya memurdur.

Buna müslümanca, askerce azmetmiştir.

Bu asker Medine'nin enkazı ve nihayet Ravza-ı Mutahhara'nın yeşil türbesi altında kan ve ateşten dokunmuş bir kefenle gömülmedikçe Medine-i Münevvere kalesinin burçlarından ve nihayet Mescid-i Saadet minareleriyle yeşil kubbesinden al sancağı alınamayacaktır!

Allah-ü Teâlâ bizimle beraberdir.

Şefaatçimiz O'nun Resulü Peygamber efendimizdir.

Ey bütün tarihi eşsiz kahramanlıklar, şan ve şereflerle dolu Osmanlı ordusunun yiğit subayları!

Ey her cenkte cihanı tir tir titretmiş, asla kimseye boyun eğmeyerek daima namus ve din borcunu kanıyla ödemiş yiğit Mehmetçiklerim!

Kardeşlerim! Evlatlarım!

Gelin hep beraber Allah'ın ve işte huzurunda huşu ve vecd içinde gözyaşları döktüğümüz Peygamberinin karşısında hep beraber aynı yemini tekrar edelim ve diyelim ki: Ya Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem biz seni bırakmayız!"]

Savaş uzadıkça asker içinde bozguncular türer. Bu haysiyetsizler, Fahreddin Paşa'yı etkisiz hâle getirmek, direnişi kırmak ve Medine'yi teslim etmek için bir beyanname neşrederler. Bu alçakça beyannamenin son satırları şöyledir:

["Burada maksatsız, ölmekte ne hikmet var?

Kur'an'ımız; Peygamberimiz, beyhude yere ölmeyi men etmemiş mi?

Uyanalım! Süratle karar lâzım; zaman geçtikçe hayatımızın kıymeti büyür. Uyanalım arkadaşlar!..."]

Fahreddin Paşa ise "düşmana hemen tesim olalım" diyen bu şerefsizlere karşı bir başka beyannâme ile şöyle cevap verir:

["Kan dökmek memnûdur/yasaktır" diyorsunuz. Öyle mi?

Ey yeminleri ile birlikte şeref ve namuslarını ve silâh arkadaşlarının bunca mukaddes cenazesini çiğneyen alçaklar!

Gidiniz, baldırı çıplak işbirlikçi/âsilere yüzsuyu dökünüz/yalvarınız.

Sizi Cehenneme kadar götürecek olan bu yolda, yolunuz açık olsun!"]

Fahreddin Paşa, Hükümet'in ve Harbiye Nezareti'nin **"direnişe son verme ve teslim olma"** yönündeki emirlerini dinlemiyor, bu konuda üstün bir kararlılık örneği sergiliyordu: **"Hükümet, Medine'nin anahtarlarını bir İngiliz yüzbaşısına teslim et, diyor. Böyle bir şey yapmaktansa silahlarımızla dövüşerek ölmek evladır. Buranın teslimi için yalnız harbiye nazırının ve hükümetin emri yetmez, mutlaka Hilafet ve Padişahın bir iradesi olmalıdır."** diyerek direnişe devam ediyordu.

Bu arada başta İngilizler olmak üzere İtilaf Devletleri Mondros Ateşkes Antlaşması'nı bahane ederek Osmanlı topraklarını işgal etmişlerdi. İstanbul da İngiliz işgali altına girmişti. Zor durumda kalan Osmanlı Padişahı, İngiliz baskısıyla, Medine'nin Osmanlı askeri tarafından boşaltılmasını öngören bir irade yayınlayarak Fahreddin Paşa'ya göndermiştir. Ancak Medine'yi bırakmamakta kararlı olan Paşa, **"Halife/Padişahın baskı altında kaldığı için böyle bir irade yayınladığını söyleyerek"** bu emri de yerine getirmemiştir.

MEDİNE'Yİ GÖNÜLSÜZ TESLİM

Gelinen noktada mesele içinden çıkılamaz bir hal almıştı. Zira Medine'nin Osmanlı Devleti ile kara ve demiryolu ulaşımı kesilmiş, askerin cephanesi ve erzakı tükenmişti. Bununla beraber Osmanlı toprakları da İtilaf Devletleri'nce işgal edilmişti. Bu nazik durum karşısında Fahreddin Paşa'ya, **"Eğer Medine boşaltılmazsa İstanbul'un da İtilaf Devletleri tarafından işgal edileceği"** söylenerek Paşa güçlükle ikna edilmiş, Medine'nin teslimini öngören antlaşma gönülsüzce imza edilmişti. Yani devletin elde kalan menfaatleri göz önünde bulundurularak Medine'deki direnişe son verilmişti. **Ancak Fahreddin Paşa'nın Medine'den ayrılış sahnesi de üzerinde durulması gereken bir konudur**:

İslam toplumu için son derece büyük bir öneme haiz olan Medine'yi İngilizlere bırakmamak için her türlü sıkıntıya katlanan, hastalıktan pek çok askerini kaybeden Fahreddin Paşa, gözyaşları içinde son kez Peygamberimizin kabrini ziyaret ederek dua etmiştir. Kılıcını İngilizlere teslim etmeyip Peygamber Efendimizin kabrinin başına bırakmış ve oradan ayrılmamıştır. **Bayrağımı burçlardan indirtmem, Efendimizi bırakmam,** diye haykıran ve İngilizlere teslim olmayan Çöl Kaplanı Fahreddin Paşa, sonunda, kendi subaylarının ani bir baskınıyla Hz. Peygamber'in kabrinden cebren çıkarılabilmiştir.

Başta, kutsal toprakları sonuna kadar savunan Fahreddin Paşa olmak üzere asırlarca Din-i İslam'ın bayraktarlığını yapan tüm ecdadımızı rahmet ve minnetle anıyoruz. Onlar Çanakkale ve Kut'ül Ammare'den sonra unutulmaz bir destan daha yazmışlar, son kalenin nasıl savunulacağını göstermişlerdir Medine'de... Mekânları cennet olsun...

Gençliğimizin ve gelecek nesillerimizin Fahreddin Paşa ve diğer kahramanlarımızı daha yakından tanıması ve onlara layık bir hayat yaşaması temennisiyle...

Falih Rıfkı ATAY'ın o günlere dair aktarımları şu şekildedir;

Raylar, bombalarla atıldı, bir suikastin tamiri günlerce sürdü, lokomotifler oduna muhtaçtı. Eğer trenler muntazam işlerse, yalnız Suriye'nin bütün ağaçlarını değil, şehirlerin bütün ahşap evlerini, eşyasınıda yakmak lazım gelecekti, trenler gittikçe yavaş yürüdü. Üç gün üç gece, süren yol, bazen bir ay devam etti!

Birgün karargahımızdan gelen genç zabitlerden birine "Fahri paşa ne yapıyor?" dedim.

"Hiç. . birkaç siper. . bir avuç asker. etrafta Faysal'ın hecin suvarları. . aşiretler, kabileler, Fransız ve İngiliz zabitleri var. Su içen, yemek yiyen, bütün faydasız ahaliyi Şam'a gönderdik. " dedi. Devamla;

"Siperlerin kısım kısım haftada bir izinleri vardır. Fahri paşa bunları evvela Medîne'nin küçük bahçesine götürür ve karagöz seyrettirir. Askerlerin karagöz sevgisini iyi bilen Fahri paşa, orduya vereceği tüm emirleri, karagöz konuşmaları vasıtasıyla verdirir.

Eğer bazı sözleri varsa, karagöz vasıtasıyla askerlerine bildirir. Zira anlaşılıyor ki, bu köylüler karagöz'ün sözüne, gazetelerden, beyannamelerden, nutuklardan ziyade inanıyorlar. Eğlence bittikten sonra

paşa, askerlerini alıp, Peygamber mezarına götürür, sonra hepsini birer birer alınlarından öperek siperlerine yerleştirir. . "

"Bir gün, zabitlerinden biri bir torba getirdi. O nedir dedim, efendim, siz çekirge tavası yemediniz mi? hayır? çok lezzetlidir. Aç kahramanlarınız muhakkak üç dört günde Afrika'nın bütün çekirgelerini bitirmişlerdir. Siz, en bahtsız günlerde, Sultan Selim'in astığı bayrağı, bana elimle indirtmeyiz, dediniz. Medîne için kaç asker feda edersiniz?

Bir mi, bin mi, üç bin mi, bana ne bırakırsanız bırakınız, Peygamber mezarının kubbesi başıma yıkılmadıkça, mezara, hiçbir yabancıyı sokmam, dediniz. . "

Fahreddin paşa'nın tarihe geçen meşhur "ÇEKİRGE TÂLİMATNÂMESİ ise aynen şöyledir;

Çekirgenin serçe kuşundan ne farkı var ?

Yalnız tüyü yok. o da serçe gibi kanatlı ve uçuyor. Bitkilerle besleniyor, temiz ve taze şeyler yiyor. Hem de tiryaki ve keyif sahibi, tütün ve limondan zevk alıyor. Ayrıca Hicaz, Asir, Yemen ve Afrika bedevilerinin başlıca gıdası çekirgedir. Bedeviler sağlamlıklarını ve zindeliklerini yedikleri çekirgeye borçludurlar. Çekirgeyi develerde büyük zevkle yiyorlar.

Dizlerinin bağı çözülenlere, basurlulara ve romatizmalılara şifadır.

4. ordu komutanlığı erkan-ı harp reisliği Ali Fuad ERDEM paşa'nın anılarından aktarılanlar ise şöyle;

Tabiat düşmandı, güneş düşmandı. Asıl düşman sinsi dinamit ve taşların arasına saklanmış dinamitçilerdi. Karakollarımız yoksulluk içinde idiler.

Demiryolu üzerinde su noktaları çok azdı. Karakollara lazım olan su, özel su vagonları vasıtasıyla haftada bir dağıtılırdı ve depolar içinde saklanırdı.

Tâze sebze ve tâze yemiş nadirdi…

Yakıcı güneş altında, bazen sabahtan akşama kadar devam eden çarpışmalarda bu genç subayların dudakları parçalanır, burunları çatlar…

Medîne demiryolu binlerce Türk askerinin şehit olduğu ve gömüldüğü yerlerin uzayıp gidişini gösteren bir güzergah oldu. Hicaz hattı şehitlerinin mezarı yoktur. Bu esnâda düşman da boş durmuyordu.

Mekke emiri Şerif Hüseyin '**Kıble**' adlı bir gazete çıkarttı, yığın yığın dergileri, Hindistan'a, Mısır'a, Sûdan'a islam memleketlerine gönderip, Türk askerlerine karşı her cephede savaşa çağırdı.

Şerif'in askerleri, Medîne'nin kırk kilometre batısındaki "Bîr-i derviş" bölgesinde vukû bulan savaşta, 15, 20 km. daha gerilemeğe mecbur oldu. Sonra bölgede tutunmak istemiş, bir cephe açmak istemişlerse de Fahreddin paşa ve emrindeki bir avuç Türk evladının kararlılığı karşısında başarılı olamamışlardır.

Fahreddin paşa, demiryolunda nöbet tutan askerlerin her gün üçer beşer güneş çarpmasından öldüğünü görür. Önce nöbet saatini yarım saate kadar indirir. Sonra, her nöbetçi askerin yanına bir (saka) su taşıyıcısı koyar. Yâni nöbete iki kişi çıkılır, biri saka, diğeri nöbetçi asker, sonra, nöbetçi askerlerin üstünden ağırlık yapan fişek sayılarını da indirir.

Fahreddin paşa, Medine ve çevresine mevsiminde sık sık yağan çekirgeden zarar yerine faydalanmanın yolunu buldu. o zamana kadar her yağışında mahsülü kemirip yok eden çekirgeleri daha mahsüle dokunmadan toplatıp, başta kendisi olmak üzere askerine yedirmeğe koyuldu. çekirgenin tavasını, kavurmasını, salatasını, karargah tabldotuna koyduran paşa, kıtalara yaptığı emirlerde herkese bu pek lezzetli yemekleri tavsiye eder ve **"elinizde fazla kalır da bana hediye gönderirseniz, memnun olurum"** diye askerlerin mümkün olduğu kadar çok çekirge toplamasını teşvik ederdi. Aynı zamanda, İngiliz altınlarının adeta oluk gibi aktığını gören ve hele bu alabildiğine yayılıp giden kupkuru çöllerin belli başlı yiyeceği olan pirinç ve unun da ancak İngilizler'in hâkim oldukları deniz yollarından bol bol gelebileceğini, gelmekte olduğunu gören bedeviler, başlarında şeyhleri, reisleri olduğu halde, bizden yüz çevirip, kafile kafile şerif kuvvetlerine katılmak suretiyle, sayıca kuvvetleniyorlardı.

Fahreddin paşa'nın kendi günlüklerinden Medine müdafaası kahramanlarının durumu;

Ağız yaralarından diş etleri çürüyor ve dişler dökülüyor. Yemekler layıkı ile öğütülemiyor. Mide ve bağırsak hastalıkları, hazımsızlar, ishaller baş gösteriyor. Vücut zayıf düşüyor. Bu sebeple aşağıdaki gibi emrederim: "Her hafta bütün erlerin ağızları doktorlar tarafından muayene edilecek. Ağız yaralarının tesirleri erlere akılları ereceği gibi anlatılacak. . Ağızları kirli ve yaralı askerlere günde iki üç defa koku giderici ilaçlar ile sulandırılmış tendürdiyot gibi karışımlarla gargaralar yaptırılacak.

Kış, sıtma mevsimi de yaklaşıyor, onun için gelecek ayın onbeşinden itibaren bütün erlere haftada iki defa ve birer gram hesap edilmek üzere kinin içirilecek. Kinin içirilir içirilmez bir laf söyletmelidir ki, kinini yutması temin edilsin.

Aaskerlerin ellerinde, yüzlerinde bacaklarında sebepsiz birçok çıbanlara tesadüf ediliyor. Erlerin her bölgede hiç olmazsa haftada bir yıkanmaları temin için sabun yoksa, mutfak külünden faydalanmalı.

Fahreddin paşa, develere yedirilmek üzere, kırk bin kilo hurma çekirdeğini pazardan satın alır ve mukabilinde avuçlar dolusu para öder. Zira hurma çekirdeği develer için yem olarak kullanılmaktadır ve çok önemlidir.

Bizim yere attığımız her hurma çekirdeği hecin veya develerimizi bir adım daha yürütebilir. Bu surette kıymetini bileceğimiz her hurma çekirdeği, iktisadi muharebede bize zaferi kazandıracak bir mermidir.

Develer hurma çekirdeklerinden pek hoşlanıyorlar, seve seve yiyorlar.

Bu sebeple bütün zabit arkadaşlarımdan rica ederim, yediğimiz hurmaların çekirdekleri için birer kutu veya sepet bulunduralım. Neferlerimiz yedikleri hurmaların çekirdeklerini veya şurada burada gördüklerini ceplerinde veya bir torba içerisinde toplayarak zabitlere teslim etsinler. Ben de asker evlatlarıma buna mukabil, bir okka hurma çekirdeği için yirmi paralık bir tütün paketi veya iki okka hurma çekirdeği için bir kuruşluk tütün paketi verilmesini emrettim.

Hurma ve hurma çekirdeği, birincisi askerin, ikincisi, devenin belli başlı besin maddesi. Fahreddin paşa, ekmek bulunmadığı zamanlarda bile yeteri kadar hurma bulmuş, açlıktan ölümün önüne geçmişti. Gerçi dört beş tanesi yendiği zaman baygınlık verecek kadar tatlı olan hurmadan bıkkınlık gelir.

Fahreddin paşa bizzat kendisi örnek olarak, et gibi çeşitli yemeklerini yaptırır. Hurmanın haşlaması, fıstıklısı, kızartmasını, hatta salatasını.

Fahreddin paşa'nın günlüklerinden aktarıma devam edelim;

Bugünkü harpte hiçbir şey zayi etmeyerek herşeyden istifade etmek maksadıyla aşağıdaki hususları emrediyorum: Odun, çalı vesaire yakacaklardan husule gelen kül zaruret halinde sabun gibi kullanılabilir. Mahrukattan husule gelen külliyetli toz, yüzde beş nisbetinde potası hâvi (hâvi: içinde) olduğundan, kül ile çamaşır yıkamak ve karavana temizlemek usulü tatbik edilecek. Kıtalarda yeteri kadar odun külü bulunmadığı takdirde en yakın şehirlerden kül tedarik edilecek.

Kesilen hayvanlarla ölenlerin kemiklerinden yağlı maddeler, tutkal ve kemik tozu istihsal edileceğine göre, husule gelen kemikler toplanarak ordu menziline sevkedilecek. kemiklerin yağlı maddeleri, tutkal istihsal edildikten sonra, yüzde yirmi nisbetinde fosfor havi olan bu kemikler toz haline getirilerek ziraatte kullanılacak.

İşte bu şartlar altında Peygamber Efendimizin şehri Medine'yi müdafa eden Fahreddin paşa ve bir avuç kahraman neferi bir süre sonra kendilerine tebliğ edilen Osmanlı'nın teslim olduğu ve ordunun tüm silah ve mühimmatı ile birlikte düşmana teslim olması gerektiği emri ile yıkılırlar. Emre göre Medine teslim edilecek, paşa ve kahramanları İngilizler tarafından Mısır'a esir kampına götürülecekti.

İşte bu emire karşılık Fahreddin paşa kararını verir.

Peygamberinin minberini ve kabrini düşmana teslim etmeyecek, direnecektir.

Zaman kazanmak için, kendisine bu emri getiren Osmanlı subayına Medine'nin dini öneme sahip olduğunu bu yüzden padişah emri ve şeyhülislam fetvasının gerektiğini söyleyerek geri yollar.

Bir süre sonra hem padişah, hem şeyhülislam fetvası içeren ikinci bir "TESLİM OLUN" emri kendisine tebliğ edilir. Lâkin paşa bu emri de "**padişahın İngiliz baskısı altında verdiği**" mesnediyle geri çevirir. Medine düşmana teslim edilmeyecektir.

Bir taraftan İngilizler, diğer taraftan Şerif Hüseyin'in kuvvetleri, Medine'nin bir an önce teslim olması için her şey yaptılarsa da Fahreddin paşa, askerlerinin çoğunun hasta olmasına rağmen, cephane, yiyecek, ilaç ve giyecek stoklarının tükenmesine rağmen direnmeyi sürdürüyordu. İngilizlerin "**Türk Kaplanı** " diye adlandırdıkları Fahreddin paşa, askerlerinin direnme gücü tamamen bitince teslim olmak zorunda kaldı. Teslim şartları gereği Hicaz kuvve-i seferiyyesi kumandanı Fahreddin paşa, 24 saat zarfında Haşimî kuvvetleri karargâhının özel misafiri olacaktı. Durumu kabullenemeyen Fahreddin paşa, "Ravza-i Mutahhara" yakınındaki bir medreseye gitti ve burada daha önce hazırlattığı yatağına girip bir yere gitmeyeceğini söyledi.

Bu arada kendi subayları arasında görüş ayrılıkları olduğunu görür ve oylama yaptırır, oyalama sonucu ağırlık teslim yönünde görüş bildirince teslim şartlarını görüşme görevini subaylarına bırakır ve kendisi Ravza'ya çekilir.

Subaylar teslim günü belirler ve ingilizler ile anlaşırlar.

O gün geldiğinde Ravza'da kalan, o mübarek mekânın temizliğini bile kendisi yapan Fahreddin paşa teslim olmayı kabul etmez. silahını ve kılıcını yatağının altına koyar ve ben burada kalmaya devam ediyorum der.

Gece olunca subaylar bir oyun oynayarak paşa'nın silahlarını alırlar. Sabah yeniden gelen Osmanlı subayları paşayı omuzlarına alarak bir tören varmış gibi göstererek zorla Ravza'dan çıkartırlar.

Medîne'nin artık teslim edileceğini anlayan paşa:

"Hiç utanmaz mısınız? Hiç çekinmez misiniz bu şehri teslim etmeye? Ben gitmiyorum, zorla götürüyorlar. Şâhit olun Medine sokakları. Yollar sokaklar şahittir. Peygamber Efendimiz Sallallahû Aleyhi Ve Sellem şâhittir. Ben gitmiyorum, zorla götürüyorlar"

diye feryâd eder. Medîne ahâlisi ve kahraman Türk askeri, paşa'nın bu direnişini gözyaşları eşliğinde ve gurur duyarak seyreder.

Ve Mondros mütarekesinden tam 72 gün sonra Osmanlı ordusu'nun son neferi de düşmana teslim edilmiş olur.

İşte bu kahraman paşamız İngilizler'e böyle teslim olur ve önce Mısır'a, ardından Malta'ya götürülür. Daha sonra Malta'dan TBMM Hükümeti'nin girişimleri ile kaçırılarak millî mücadeleye katılır ve vatana hizmet etmeye devam eder.

Lâkin o her ne hizmet yaparsa yapsın, her daim "**Medîne Kahramanı**", "**Çöl Kaplanı**" gibi lakaplarla ve kahraman savunmasıyla tanınacak ve anılacaktır.

Hattâ, Şerif Hüseyin ve oğulları Medîne şehrini teslim almalarına rağmen, ve Fahreddin paşa esir kampına götürülmesine rağmen ondan korkmaya devam ederler. Paşa teslim alındıktan sonra Ravza'nın önünde park edili duran paşa'nın makam otomobiline 2 sene boyunca dokunmaya dahi korkarlar. Yıllar sonra bile çocuklarını **"Seni Fahri paşa'ya veririm"** diye korkuturlar.

Fahreddin paşa'nın, Medîne müdafaası esnâsında durumun gidişâtının menfî olacağını tahmin ederek, kutsal emanetleri İstanbul'a gönderdi.

Çoğunlukla Türklerin ve Padişahların Medine'ye gönderdikleri ve sadece maddi değil, tarih ve sanat bakımından da eşsiz ve her bakımdan çok değerli eşyayı (Kutsal Emanetler) kendi öz düşünce ve kararıyla ve bütün sorumluluğunu da üzerine alarak yetkili kurulca kütük kayıtlarına göre sayımını yaptırarak sandıklara yerleştirtip bir bölük asker korumasında 14 Mayıs 1917 de İstanbul'a göndermek suretiyle Türk Milletini hakkı ve malı olan değerli bir hazineye kavuşturmuştur.

> ***'Malumunuz olsun ki; kahraman askerlerim, İslamlığın göz bebeği olan Medine'yi son fişeğine, son damla kanına, son nefesine kadar muhafaza ve müdafaaya memurdur. Buna askerce and içmiştir. Bu asker Medine'nin enkazı içinde ve nihayet Ravza-i Mutahhara'nın yeşil türbesi altında kan ve ateşten örülmüş kızıl bir kefenle gömülmedikçe, Medine Kalesi'nin burçlarından ve Mescid-i Saadet minarelerinden Türk'ün al bayrağı alınmayacaktır'***

Bu değerli eşyanın başlıcaları şunlardır:

* Hz. Osman İbni Affan'ın ceylan derisine el yazması Kur'an,

* 5 adet eski el yazması Kur'an ve 4 Eczayı Şerife (Kur'an cüzleri)

* 5 adet Kur'an Kabı (Değerli taşlarla bezenmiş altın kaplamalı),

* 1 adet Hılye-i Şerif (Gümüş çerçeveli yeşil kadife üzerine pırlanta ve incilerle Peygamberimizin adı yazılı ve gümüşten bir güneş resimli),

* 1 adet Som altın üzerine pırlanta ile Kelime-i Şahadet yazılı levha),

* 7 adet Tesbih (Pırlantalı, incili, mercanlı ve anber),

* 2 adet Rahle (Gümüş kaplama işlemeli),

* 1 adet Tuğra (Sultan aziz Han'ın pırlantalı ve altın),

* 4 adet Sancak Başı ve 3 Kılıç,

* 1 adet Kevkebi Dürri adlı 4 parça elmas (100, 80, 40 ve 20 karat. Altın üzerine oturtulmuş ve çevresi elmas ve yakutlarla bezenmiş),

* 14 adet Askı (Pırlanta ve zümrütlerle bezenmiş altın),

* 11 adet Kandil askısı (Pırlanta, zümrüt, yakut ve incilerle bezenmiş altın),

* 1 adet Altın Kandil (Değerli taşlarla bezenmiş)

* 1 adet Altın Kahve Askısı

* 7 adet Şamdan (Değerli taşlarla bezenmiş altın)

* 1 adet Altın Makas,

* 8 adet Gülabdan ve 12 Behurdan (Değerli taşlarla bezenmiş),

* 2 adet Çelenk, 10 Yıldız-Çiçek İğne, 1 Yaprak (Pırlanta, zümrüt, yakut ve incilerle bezenmiş altın),

* 1 adet Pırlanta Yüzük,

* Gerdanlık, küpe, bilezikler, kemer ve kemer kaşı (Değerli taşlarla süslenmiş altın),

* Altın ve gümüş zincirler, değerli taşlarla bezenmiş altın mücevherat kutu ve çekmeceleri,

* Kütük'te 83 No.da yazılı 84 karat inci taneleri, 15 parça zümrüt, 27 parça yakut ile 53 parça pırlanta-elmas, ayrıca 20 ayar 2 kilo 935 gram altın ve 908 kilo 250 gram gümüş.

Kutsal Hazine İstanbul'a gönderilen bu değerli eşyaların kütük'te o zamanki değerleri de yazılıdır.

14 Altın askı arasında birisi 5 milyon, ikisi birer milyon ve biri üçyüz bin Osmanlı Altını değerindedir.

7 Şamdandan ikisi 155 cm boyunda ve 50 kilo ağırlığında ve herbirinin üzerinde 6280 tane pırlanta vardır ve değeri 70 000 Osmanlı altınıdır.

Kevkebi Dürri adlı büyük elmasın değeri ise 1 300 000 Osmanlı altınıdır.

Ayrıca bu eşyalar arasında 49 parça şal ve sırma işlemeli perde vardır. Medine'de bulunan Sultan Mahmut ile Arif Hikmet Bey ve diğer bazı kütüphanelerde bulunan değerli eserler de bu eşyalara birlikte gönderilmiştir.

FAHRETTİN PAŞANIN FOTOĞRAFÇILIK VE ENTELEKTÜEL YÖNÜ

Fahreddin paşa, babasının yanında görevli olan Fransız mühendislerinden Fransızca ve matematik dersi almıştır. Ayrıca Fahreddin Paşa (1868-1948)Medine müdafaasıyla hafızalarımızda destanlaşan Fahreddin Paşa nın vizöründen çıkan fotoğraflar hâlâ tarihî belge özelliğini koruyor. O müdafaa ki hayali cihana değer.

Gün gelir askerleriyle birlikte çekirge kavurması yer, gün gelir susuz günlerde açtığı kuyudaki suyu zemzem niyetine içer. Ama her zaman başı diktir. Askerin maneviyatını güçlendirmek için gazete çıkarır; vatan ve sancak üstüne şiir yarışmaları tertip eder.

Kabil, 1920 ler... Bir gece vakti... Bütün şehri tehdit eden yangında göğe yükselen alevlerin ışığı iki kadim dostu buluşturur. Bir yanda Birinci Dünya Savaşı yıllarındaki destansı Medine savunmasıyla adını duyuran, sonrasında Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümetinin Kabil sefiri olan Fahreddin Paşa, diğer yanda ise Harbiye Nazırı olduğu Başkortostan ın Bolşeviklerce işgal edilmesi üzerine çareyi Türkistan da arayan **Zeki Velidi (Togan)** Bey. Göz göze geldiklerinde ellerinde kovalar yangını söndürmeye çalışmaktadırlar. İlk şaşkınlığın ardından söze Zeki Velidi Bey girer:

Hayrola Paşam, burada ne işiniz var?

Cevap tam da Fahreddin Paşa nın hayatını özetleyen cinstendir:

Unutmayın Zeki Velidi Bey, nerede bir hadise var, orada Türk hazırdır! .

1917. Fahreddin Paşa nın görüntülediği Medine ye ulaşabilen son surre alayı.

Gerçekten de Paşa hayatı boyunca nerede bir hadise varsa oradadır. Fakat en önemli farkı, fotoğraf makinesi de yanındadır. Mücadeleci kişiliği, cesareti ve kahramanlığı ile destanlar yazarken bir yanan da çoğu kendi vizöründen kaydettiği cam negatiflerle imparatorluğun son günlerinin bir panoramasını sunar.

Osmanlı kalesi Tophane den çekilen fotoğrafta, Mescid-i Nebevi nin dört minaresi ve Peygamberimizin kabrini örten Kubbe-i Hadra görülüyor.

Fahreddin Paşa üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan, Paşa nın birçok bilinmeyen yönüyle birlikte belgesel fotoğrafçı yönünü de ortaya çıkaran araştırmacı Ömer Faruk Şerifoğlu, O nun fotoğrafla 7 yaşında iken, doğduğu Tuna vilayetinin merkezi Ruscuk ta tanıştığını söylüyor. Vilayette Posta ve Telgraf Müdürü olarak çalışan babası Mehmet Nahit Bey in emrindeki Fransız mühendislerden cebir, geometri ve Fransızca dersleri alırken fotoğraf makinesini gördüğünü belirtiyor. Fahreddin Paşa, sık sık dersleri kaynatarak bu garip makineyi keşfe dalıyormuş. Fakat bir fotoğraf makinesine ilk kez Harbiye öğrencisi olduğu yıllarda, 17 yaşındayken sahip olmuş. Hatta Beyoğlu ndaki Phebus Fotoğrafhanesi ne gidip Bogos

Tarkulyan dan özel dersler almış. Bir daha elinden düşürmediği sihirli kutusuyla İzmit, Adapazarı, Medine, Kabil, Türkistan, Buhara, Beyrut ve Malta da, görev yaptığı, seyahat ettiği her yerde enstantaneler yakalamış. Harp Okulu ndaki arkadaşları arasında fotoğrafı popüler yapmakla kalmamış, imparatorluğun son dönemlerinin en sancılı bölgelerini makinesiyle kayıt altına almış. Ailesi nin IRCICA ya bağışladığı 300 kadar cam negatif ve özel koleksiyonlardaki siyah beyaz baskılar Fahreddin Paşa nın günümüze bıraktığı en değerli miras.

Medine den Kuba Mescidi ne doğru yeni açılan yola ray döşeniyor.

Paşa, 1910 yılındaki Türk-İtalyan harbi gibi çatışmalarda bulunduysa da, adını duyurması Balkan Harbi sonrasında oluyor. Çünkü 1913 Temmuz unun 22 sinde Enver Paşa öncülüğünde Edirne ye giren ilk askeri birliğe komutanlık ediyor. Sonrasında Musul ve Halep görevleri geliyor. Arabistan yarımadasındaki hareketlenmeler üzerine yeni görev yeri Hicaz dır. Mekke Emiri Şerif Hüseyin in oğullarından Ali ve Faysal ın Osmanlı karakollarını taciz etmesi üzerine Medine de idareye el koyar. 2,5 yıl sürecek zorlu Medine Müdafaası başlamıştır artık: Yokluk dolu günlerin de başlangıcıdır bu. Gün gelir askerleriyle birlikte çekirge kavurması yer, gün gelir susuz günlerin ardından açtığı bir kuyudan bulduğu suyu zemzem niyetine içer. Ama asla ezilmez ve her zaman başı diktir. Askerin maneviyatını güçlendirmek için gazete çıkarır, vatan, sancak üstüne şiir yarışmaları tertib eder.

Medine de düşen pilot Fazıl Bey in Hilal-i Ahmer uçağı ve yardıma koşanlar.

Niyetlerinden şüphelendiği İngilizler zarar vermesin diye Mescid-i Nebevi deki Mukaddes Emanetler i Harem-i Şerif Şeyhi Ziver Bey ve 500 korkusuz askeri eşliğinde payitahta, İstanbul a gönderir. Birinci Dünya Savaşı sonunda imzalanan ve bizim de yenik sayıldığımız Mondros mütarekesinin ardından şehri teslim edin diyen İngiliz elçilerini ve Arap emirlerini dinlemez. İstanbul dan gönderilen şehri teslim etmesi yönündeki padişah fermanını ise Bir Osmanlı padişahı kendi rızasıyla Mekke ve Medine yi teslim edin diye ferman imzalamaz. diyerek tanımaz. Savaş bittiği halde iki aydan fazla direnir. 29 Ocak 1919 da tutuklanıncaya kadar her anı kahramanlıklarla dolu Medine günlerinden bugünlere hediye, kurtarılmasında öncülük ettiği Mukaddes Emanetler ve tarihî eserlerden güncel hayata, sokaktan bir tayyarenin düşmesine, bayramlaşmalardan uçsuz bucaksız hurma bahçelerine kadar onlarca fotoğraf karesi kalır. Bir de Türk askerini en iyi anlatan Mehmetçik kelimesi.. Çünkü Harbiye Nezareti ne gönderdiği mektuplarda askerlerinden söz ederken Mehmetçiklerim diye yazar.

Medine de askerlerimizin bayramlaşması.

Sonrasında gelen Mısır daki Nil Kışlası ve Malta daki sürgün günlerinde yine fotoğraf

makinesi yanındadır. Bu sefer emir eri ile birlikte yetiştirdiği çiçeklerin topraklarını değiştirmektedir. Sürgün hayatı bitip Sakarya Savaşı nın devam ettiği günlerde Batı Cephesi karargahında Mustafa Kemal Paşa ile buluşur. Bir nefer olarak savaşmak istediğini söyler. Mustafa Kemal Paşa nın Kabil Sefirliği görevini kabul edip Orta Asya yollarına düştüğünde de makinesiyledir. Bazen kameranın önündedir, bazen arkasında. Hiç fark etmez. Tıpkı vefatından beş yıl önce 1943 Adapazarı depreminde olduğu gibi.

Fahreddin Paşa nın torunları Zeki Türkkan , Ömer Fahreddin Türkkan, Ahmet Türkkan ile araştırmacı Ömer Faruk Şerifoğlu (sağda), Zaman da açılan fotoğraf sergisinde.

O örnek hayatıyla destanlar yazmakla kalmamış, bu destanın fotoğrafını da çekmiştir. Bize ise Fahreddin Paşa nın hatıralarıyla o kadim coğrafyada, özellikle de Medine-i Münevvere de siyah beyaz yolculuklara çıkmak kalıyor.

Mehmetçik, Babüsselâm dan Peygamber sallallâhü aleyhi ve sellemin huzuruna giriyor.

Kaynak: http://www.msxlabs.org/forum/kahraman-turkler/248641-Fahreddin-pasa.html#ixzz3jYmUKM7t

http://www.facebook.com/pages/KAFKASYALIYIM-Im-a-Circassian/130306907004625

http://www.todayszaman.com/newsDetail_getNewsById.action?load=detay&link=161177
http://www.zaman.com.tr/pazar_fahreddin-pasanin-medinesi_2116812.html

FAHR-İ KÂİNAT'IN FAHRİ OLDU FAHREDDİN PAŞA
FAHRİDİR MİLLETİMİN EY ŞANLI ORDU ÇOK YAŞA

[archiveorg MedineMudafaasOmerFahreddinPasaturkkan width=640 height=480 frameborder=0 webkitallowfullscreen=true mozallowfullscreen=true]

BİZ TÜRKLER

Biz Türkler hem Müslümanlığa, hem de Müslümanlığın kutsal sayılan topraklarına gönül vermiş, can ve kan pahasına korumuş asil bir milletiz. Biz, bir avuç askerle Medine'yi

korurken, Peygamber sülalesinden geldiği söylenen Mekke Şerifi Hüseyin dahi bizi sırtımızdan vurmuştur, ama hala sesimiz çıkmaz bizim. Bizim Araplardan, bu Peygamber sülalesinden geldiklerini söyleyenlerden korkumuz yoktur, ama biz şundan korkarız; Yüce Peygamberimizin, bu Arapların yapmış olduğu ihanetleri duyduğu zaman incinmesinden korkarız, bu nedenle sesimiz çıkmaz bizim.

Bu Mekke Şerifi Hüseyin'in ihanetlerine yakından tanık olanlardan bir önemli şahsiyet de Falih Fıfkı Atay'dır. Bakınız önce İstanbul için ne diyor, bu sözü alıp günümüze taşıyınız;

"Vatan kaybı İstanbul'da çabuk unutulur…"

Osmanlı'dan çocuklarımızın öğreneceği çok şey var; nerede yanlış yaptık ve neden kaybettik, bunu bilmeleri gerek. Bu amaçla da önce Falih Rıfkı'dan, Çankaya'dan, Zeytindağı'ndan başlamaları gerek;

"… Zeytindağı'nın tepesindeyim. Lut denizine ve Gerek dağlarına bakıyorum. Daha ötede, Kızıl denizin sol kıyısı, Hicaz ve Yemen var. Başımı çevirdiğim zaman Kamame'nin kubbesi gözüme çarpıyor. Burası Filistin'dir. Daha aşağıda Lübnan var, Suriye var, bir yandan Suveyş kanalına, öbür yandan Basra körfezine kadar çöller, şehirler ve hepsinin üstünde bayrağımız! Ben bu büyük imparatorluğun çocuğuyum. Çıplak İsa, Nasıra'da marangoz çırağı idi. Zeytindağı'nın üstünden geçtiği zaman, altında, kendi malı bir eşeği vardı. Biz Kudüs'te kirada oturuyoruz. Halep'ten bu tarafa geçmeyen tek şey, yalnız Türk kağıdı değil, ne Türkçe ne de Türk geçiyor. Floransa ne kadar bizden değilse, Kudüs de o kadar bizim değildi. Sokaklarda turistler gibi dolaşıyoruz… Halep'in esas familyalarının asılları Türklerdi. Osmanlı imparatorluğunda itibar, azınlığın imtiyazı olduğu için ve Türk unsuru imtiyazsız olduğu için herhangi bir Müslüman azınlığın çocuğu olmak, Türk olmaktan daha faydalı idi. Suriye, Filistin ve Hicaz'da, "Türk müsünüz" sorusunun birçok defalar cevabı "estağfurullah" idi…"

FAHREDDİN PAŞA HALA NÖBETİNDEDİR

Bir zamanlar hizmetinde bulunmaktan şeref duyduğumuz sevgili belde Medine'nin son müdafii , kahraman asker !

O Sevgili'nin muazzez sözünü sen de bilirsin ki **" Kişi sevdiğiyle beraberdir "**

Senin vücudun Rumeli Hisar'ında olsa da inanıyorm ki ruhun o yüce Peygamber'le beraberdir.

Sen hâlâ o kutsal topraklarda ve Mescid_i Nebevî'nin kapısında mânen nöbet tutan kahraman Türk askerisin .

Ne mutlu senin gibi askerlere ,

Ne mutlu o güzel Peygamber'e ümmet olanlara !

Mekânın Cennet , rûhun şâdolsun …

Ahmet Müfit Kutlu – E.Binbaşı

Mukaddes emânetleri İstanbul'a götüren trende görevli olan, ihtiyât mülâzımlarından, Sabih Beyefendi'nin Resûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz Hazretlerine hitâben yazıp, Fahreddin Paşaya arz ve ithâf ettiği şiirdir.

Dünya-âhiret Efendimizsin

Bir Ulû'l-emr idin emrine girdik

Ezelden bey'atli hakanımızsın

Az idik sayende murada erdik

Dünya ve ahiret sultanımızsın

Unuttuk İlhan'ı Kara Oğuz'u

İşledik seni göz bebeğimize

Bağışla ey şefi' kusurumuzu

Bin küsür senelik emeğimize

Suçumuz çoksa da sun'umuz yoktur

Şımardık müjde-i sahabetinle

Gönlümüz ganidir, gözümüz toktur

Doyarız bir lokma şefaatinle

Nedense kimseler dinlemez eyvâh

O kadar sâf olan dileğimizi

Bir ümmîdi sende yâ Rasûlallah

Ancak sen okursun yüreğimizi

Ne kanlar akıttık hep senin için

O yüce kitabın hakkı içün azîz

Gücümüz erişsin ve erişmesin

Uğrunda her zaman döğüşeceğiz

Yapamaz Ertuğrul evlâdı sensiz

Can verir canânı veremez Türkler

Ebedî hâdimü'l-Harameyniniz

Ölsek de ravzanı ruhumuz bekler.

DERDİMENDİM

Derdimendim yâ Rasûlallah, devâ ol derdime,

Destgir ol, yâ Habiballah, bu asî mücrime!..

Sen şefâat kânı varken, yalvarayım ben kime?..

Ben Rasûl-i Kibriyânın, bülbül-ü nâlânıyım.

Mücrimim gerçi, cemâl-i Mustafâ hayrânıyım..

Bûy-i vaslındır, muattar eyleyen sünbülleri,

Nur cemâlinden eserdir, bağ-ı aşkın gülleri,

Gül cemâlindir Habîbim, mesteden bülbülleri,

Ben Rasûl-i Kibriyânın, bülbül-ü nâlânıyım.

Mücrimim gerçi, cemâl-i Mustafâ hayrânıyım

Cânını cânâne kurban eyliyor pervâneler,

Bezm-i vaslın neş'esinden, gaşyolur mestâneler,

Aşıkın gözyaşlarından, doldu hep peymâneler,

Ben Rasûl-i Kibriyânın, bülbül-ü nâlânıyım.

Mücrimim gerçi, cemâl-i Mustafâ hayrânıyım..

Ermek istersen, O şâh'ın himmet-ü imdâdına,

Cânü dilden âşık ol sen; "İsm-i zât" evrâdına,

Ses verir (Ulvî); melekler âteşin feryâdına,

Ben Rasûl-i Kibriyânın, bülbül-ü nâlânıyım.

Mücrimim gerçi, cemâl-i Mustafâ hayrânıyım

Ali Ulvi Kurucu Kaddesellahû Sırrahû'l Azîz Hazretleri

Ali Ulvî Hazretleri'nin sesinden terennümleri;

https://www.youtube.com/watch?v=nzMWD1O9V8o

Kasidehan: Hâfız Ahmet ÇALIŞIR'ın sesinden

https://www.youtube.com/watch?v=2lpgTi0WLg0

SAVAŞIN GÖLGESİNDEKİ METİNLER; ZEYTİNDAĞI VE NECİD ÇÖLLERİ'NDEN MEDİNE'YE

"Ezelde kaynaşan ervâha ayrılık var mı?
Cihan yıkılsa bu vahdet yerinden oynar mı?
Olunca minberimiz, Arş'ımız, Hudâ'mız bir;
Benim de beklediğim nûr onun da gâyesidir
O nûru gönder. İlâhî, asırlar oldu, yeter!
Bunaldı milletin âfâkı, bir sabah ister."
(Ersoy 1977:357).

[slideshare id=51974291&doc=zeytindaivenecidllerindenmedneye-150823160614-lva1-app6892&type=d]

DOSTLUK ÜZERİNE

Fethi Gemühlüoğlu

Hanedan-ı Âli Osman'ın mülkünü, particilik yaparak 1912'den 1920'ye kadar bitirdiniz. Eskiden vâli gönderdiğiniz yerlere şimdi sefîr-i kebîr gönderiyorsunuz. Son Bağdat vâlilerinden biri,Süleyman Nazif Bey; Vâlâ Nureddin Bey'in babası son Beyrut vâlilerinden Nureddin Bey... **Bıraktığımız Beyrut'u görüyorsunuz. Bıraktığımız Lübnan'ı görüyorsunuz. Bıraktığımız Suriye'yi görüyorsunuz. Bıraktığımız Irak'ı görüyorsunuz**. Bıraktığımız Suriye meydanda:

"Fitnenin evveli Şam, ahiri Şam."

Görüyorsunuz; sefir gönderiyorsunuz, utanmıyorsunuz. Çünkü kendinize de dostluğunuz yok.

Tarihe dost değiliz. Coğrafyaya da dost değiliz. Coğrafyaya dost olmadığımızı göreceksiniz. Türkiye bir iç harbin eşiğindedir. Bir Doğu-Batı meselesi çıkabilir. **Anadolu Beylerbeyi'ni bile size çok görürler.** Sonra, bu içinizdeki çocuklardan Batı Trakya'yı yahut Kırım'ı kurtarmalarını ve belki orada yaşama imkanı olup olmadığını araştırmak gibi bir gaflete düşeriz.

Fethi Gemuhluoğlu Kaddesellâhû Sırrahû'l Azîz Hazretleri

BAY, BAYAN, BAYİN VE SAYİN KELİMELERİ ÜZERİNE

Prof. Dr. Osman F. Sertkaya Dil ve Edebiyat, S:24/Kasım-2010

Son günlerde "bayan voleybol takımı" yerine "kadın voleybol takımı" sözünün kullanılması kamuoyunda yeni bir tartışma başlattı. Hadi Uluengin de daha önce Hürriyet gazetesinin 31Mart 2007 Cumartesi günkü nüshasının 24. sayfasındaki "Modern Zamanlar başlıklı köşesinde "Ayın mı, sayın mı" başlıklı bir yazı yayımlamıştı. Yazıda bey yerine bay, hanım yerine bayan, muhterem yerine sayın kelimelerinin kullanılışları üzerinde durarak boy ve bayan kelimeleri yerine bey ve hanım kelimelerinin kullanılması gerektiğini vurguluyordu.

Doğan Hızlan da Hürriyet gazetesinin 9 Ekim 2007 Salı günkü nüshasının 22. Sayfasındaki "Bakış" başlıklı köşesinde "Eğlenceli bir sözlük"başlıklı yazısında şöyle diyordu: "Bay" hitabı cumhuriyetin ilk yıllarında çok kullanılırdı, ben hâlâ kullanınm, "bayan"ı da kullandığım gibi. Bay sözcüğü Türkçede, "varlıklı adam", "zengin adam" anlamına geliyor. Daha sonra bayanı da buradan türetmişiz".

Acaba Doğan Bey'in söyledikleri gerçek mi? Gelin bu kelimelerin geçmişlerini derinliğine değerlendirelim.

İĞDİŞ EDİLMİŞ ZİHİN YAZINSAL İKTİDAR VE DİL

Hzl: Musab Kırca

Zihin Haritaları

Her insana doğruyu ve yanlışı ayırt edebilme kabili yeti, akıl ve muhakeme yetisi verilmişken nasıl oluyor da bir davranışı veya bir olası birbirimizden farklı yorumlayabiliyoruz; kimimiz bir davranışı yanlış diye nitelerken kimimiz doğru ve haklı kabul edebiliyoruz Bu temel soruyu sadece "bilginin ve doğrunun izafiliği" öngörüsüyle açıklamamız mümkün müdür?

Psikanalizin insan davranışım bireyin değiştiremeyeceği ve ulaşamayacağı geçmiş yaşantıları ve bilinçaltına itilen imge ve dürtülerin kontrol ettiği savı bireyi bilinçsiz ve dış şartların mahkûmu bir nesne konumunda görmenin doğal sonucuydu. Bunun temellerini Hıristiyanlığın ilk günah doktrininde bulabiliriz. Zira Hıristiyanlıkta insan doğuş tan kötüdür ve Hz. Âdem'in "yasak meyve'yi yemesiyle kirlenmiştir. Bu nedenle insan doğduktan sonra vaftiz edilmedikçe temizlenemez. Değer kuramcılarından Max Scheler çileci hayat anlayışını açıklarken Hıristiyanlığın çileciliğinin kökeni üzeri ne şunları söylüyor;

"Çileci hayat anlayışı kişinin kendi bedeninden yabancılaşması üzerine kurulabilir ve bu da fiilen nefrete dönülebilir... Aslolan 'bedene duyulan nefrettir' ve ruhun kurtuluşu kaygısı ancak sonradan oydurul muş bir bahanedir."

DÜŞÜNCE VE EDEBİYATTA MERKEP TİPOLOJİSİ: ÖVGÜ VE YERGİ

Bir bedevi şöyle demiştir. Merkep kötü bir binektir. Ayağa diksen çöker kalır, uzaklaşsan yılışır, dışkısı bol, yardımı azdır, kaçarken hızlı, işte yavaştır, ne savaşta iş görür, ne nıibir olarak verilir ne de süt verir.

Kaynak: Ca'fer Kumeyha -Çeviren: Yusuf Tercüman, El-Müctem'a Dergisinden

[İslâmî Edebiyat/Islamic Literature.S:56 (Ocak-Şubat-Mart 2012)

SAHTE ŞEYHLERİN KURBANLARI OLAN İNSANLAR

"Bir yer bozuksa/kaynıyorsa, oranın şeyhi şeytan ile arkadaşlık eder" derler. Bu yazı aldatılıp yanlış yöne yönelmiş/yönlendirilmiş garip/saf/biçare insanların hakkını bir gün Allah Teâlâ soracaktır, beyanı üzere hazırlanmıştır.

Şemseddin Muhammed Tebrizî kaddesellâhü sırrahu'l azîz efendimiz buyurdu ki

"Bu şeyhlerin birçoğu Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem) dininin yol kesicileridir.

Bütün fareler gibi bu dinin evini yıkmaya çalışırlar.

Ama Allah'ın aziz kullarından öyle kediler de vardır ki, bu fareleri temizlemeye kâdirdirler." [258]

"Gerçek bir âşığın eski pabuçlarının tozunu, bu zamane şeyhlerinin ve âşıklarının başına değişmem.

Gölge oyuncuları gibi perde arkasında hayaller gösterenler, o sahtecilerden daha iyidir.

Çünkü onların hepsi hokkabazlık yaptıklarını söylerler; oyunlarının bir yalan olduğunu gizlemezler.

Bu işi ekmeklerini kazanmak için yaptıklarını açıkça söylerler.

Bu yönden bu hokkabazlar, o şeyhlerden üstündürler." [259]

Hz. Mevlânâ Celâleddin Rumî kaddesellâhü sırrahu'l azîz Efendimiz ise bu konuda buyurdu ki;

"Etrafta insan suratlı birçok İblis var. O hâlde her ele el vermek ve bağlanmak doğru değildir."

(Mesnevî, I, b. 316)

"Kendine gel, ceylan, aslandan nasıl kaçarsa böyle kişilerden öyle kaç!

Ey bilgili yiğit, sakın onun yanına gitme!"

(Mesnevî, III, b. 2569)

"Her yanda bir gulyabani, seni çağırır, 'Kardeş, gel, yol istiyorsan işte buracıkta' diye davet ederler.

'Sana yol göstereyim, senin mülayim yoldaşın olayım. Bu ince yolda ben sana kılavuzum' der.

Fakat o ne kılavuzdur, ne de yol bilir.

Ey Yusuf, o kurt huylunun yanına az git!"

(Mesnevî, III, b. 216-8)

Gavs-ül âzam İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Sivasî Kaddesellâhü Sırrahu'l Azîz Efendim de buyurdu ki;

"Gardaşlarım!

Bakıyoruz, bazı kimseler kendiliğinden şeyhlik ediyorlar. Tevbekâr olmadan ölen, fahişe kadınlar ellerinde bıçaklar ile kendilerini doğrayacaklar. Kendiliğinden şeyhlik edenlerin hali, mahşer yerinde onlardan beter olacak. "

Her mürşide dil verme kim yolunu sarpa uğradır
Mürşidi kâmil olanın gayet yolu asan imiş

Niyazi Mısrî kuddise sırruhu'l-azîz

Kutbü'l-aktâb **Hâce Ahmed Yesevî** ve Tabakât Meşâyıhı (tabakâtu's-sûfiyye adlı eserdeki ilk dönem sûfîleri) kaddesellâhü sırrahumul azîzân şöyle demişlerdir.

"Âhir zamanda bizden sonra öyle şeyhler zuhur edecek ki; şeytan aleyhi'l-lâne onlardan ders alacak ve onlar şeytanın işini yapacaklar.

Halka dost olup halk ne isterse onu yapacaklar.

Müridlerine yol gösterip onları maksada ulaştıramayacaklar. Dış görünüşlerini süsleyip müridden çok hırs sahibi olacaklar ve içleri (bâtınları) harâb olacak.

Küfür ile îmânı farklı görmeyecekler, âlimleri sevmeyecek ve onlara iltifât etmeyecekler.

Ehl-i sünnet ve cemâati düşman görüp ehl-i bid'at ve dalâleti sevecekler.

Kötülüklerini öne çıkarıp hak teâlâ'dan iyilik umacak ve şeyhlik iddiâsında bulunacaklar.

Ama şeyhlik işini de kötü yapıp müridlerin kapısında (veya istekleri doğrultusunda) yürüyecekler.

Bu haldeki kişi, müride şeyhlik yapmamalı ve ondan bir şey almamalıdır. (ama) mürid bir şey vermezse, o zorla alacak.

Eğer o aldığı nesneyi lâyık olan kişiye ve yoksula vermeyip kendine ve âilesine sarf ederse, it ölüsü yemiş gibi olur.

Eğer o taraftan alıp yese ve kıyâfet giyse, o giysi üzerinde (omuzunda) olduğu sürece, kıldığı namaz ve tuttuğu oruç Allah teâlâ dergâhında makbul olmaz ve yediği her lokma için cehennem'de üç bin yıl azap görür."[260]

Doğrusu da budur.

İhramcızâde İsmail Hakkı

TERÖRE/ŞİDDETE KARŞI MANEVİ MUHAFAZA

Askere giden evlatlarımız için tarif edilmiş önceden bir yazımız vardır.

Kim ki terörle mücadele için görevini ifâ ederken, kazadan ve tehlikeden emin emin olmak ve kalbini kuvvetli hissetmek istiyorsa Gavsü'l âzam İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendinin manevi himmetinden istifade edebilir. İşaret verilmiştir.

Eğer bir kişi hazretin manevî zırhına sığınıp devletin muhafazası için göreve çıkarsa üzerinde Efendi hazretlerinin manevi yardımını bilecek/görecek/gelecek ve her türlü belâ musibetten emin olacaktır.

Şehitlik güzel bir mertebedir. Hainlerin elinde şehid olmakta şereftir. Ancak onların sevinmesine gönül razı değildir. Bu nedenle Allah Teâlâ'dan hıfz u emân istemek üzerimize borçtur.

Her Cuma hutbede okunan ayette geçen bağy kelimesi (eşkıya/terörist) demektir. Tahrif ederek en yumuşak manalar seçilerek okunup geçilir.

Bkz: TAHRİF ETTİĞİMİZ BİR AYET DAHA

Bu manadan işaretle günde bir fatiha üç ihlası şerif okuyup Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimizin ruhuna hediye eyleyip İhramcızâde İsmail Hakkı Efendiden himmetin yardımın gelmesini beklemek kalbî/hissî/manevî kuvvet için uygundur..

Gavsü'l âzam İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi kaddesellâhü sırrahu'l azîze inancımız tamdır, kimde buna inanır ve yardım dilenirse ehl-i naz olan ehlullahın niyazıyla medet-i ilâhi rahmet/cemal yönünden zuhur edip Allah Teâlâ'nın yardımı da acilen gelecektir.

Bu vatanın altı da üstüde veliler ile doludur. Anadolu'nun bedelini bu millet yıllar önce ödemiştir. Bu vatan kimseye peşkeş çekilmeyecektir. Bu milletin gücü kalmasa bize Allah Teâlâ yardım edecektir. Hainlere ise yoldaş şeytan ve avenesi olup cehenneme yuvarlanan taşlar olup hüsrana ereceklerdir.

Evliyalar himmeti vatana hizmet edenlere olsun.

MUHAFAZA (KORUNMA) TILSIMI

ASKERE GİDEN ÇOCUKLARIMIZIN SAĞ SALİM DÖNMELERİ İÇİN YAPILMASI GEREKEN ÖNEMLİ BİR HUSUS!!!!

Ey yüreği yanan kardeşim, benimde yüreğim yanıyor.
Ama bundan sonra bu bilgiye ulaşanlar için manevi yardım gelecektir.

TARİKATLAR MİLLET VE DEVLET OLUŞUMUNDA NEDEN GEREKLİ OLDU?

Hzl: Coşkun DİKBIYIK

"Osmanlı Tecrübesi"

Dinin mistik ve gizemli yönünü ön plana çıkaran, daha önce de İslam dünyasında bir gelenek oluşturan tasavvuf anlayışı, tarikatlar biçiminde yaygın bir örgütlenme göstermiştir.

Tarikatların Türkler'le birlikte bir örgütlenme çığırına girdiği ifade edilmektedir. Anadolu'nun fethedilmeye başlandığı XI.yüzyıldan itibaren buraya yerleşmeye gelen çeşitli Türk toplulukları kendileri ile birlikte edinmiş oldukları tarikat anlayışının baskın olduğu dini de taşıdılar, özellikle XIII. yüzyılda Moğol istilasından kaçarak Anadolu'ya yerleşen çeşitli tarikatlara mensup şeyh ve dervişler bu konuda önemli rol oynadılar. Selçuklular'ın da müsamahası ile tekkelerini kurup, rahatça faaliyet gösterme imkânı buldular. Vefailik, Yesevilik, Kalenderilik ve Haydarilik gibi sunni almayan tarikatlar daha ziyade köy ve göçebe muhitlerini tercih ederken; Kübrevilik, Sühreverilik ve Kadirilik gibi sunni eğilimli tarikatlar da daha çok şehirlerde gelişme gösterdiler. Bu oluşumda devletin sunni İslâmî bir politika olarak tercihinin etkisi olduğu söylenebilir.

Osmanlı Devleti'nin kurulusunda da tarikatların etkin bir misyona sahip olduklarını görüyoruz. Anadolu Selçuklu Devleti'ne bağlı bir uçbeyligi olan Osmanlılar, muhtelif yerlerden gelen sufi karakterli gazi ve dervişlerle heteredoks denilen dini bir yapı göstermektedir. Bunlar merkezi idarenin sunni ideolojisi ile bağdaşmayan veya Moğol istilasından kaçarak uçlara sığınan kimselerdir. Özellikle Moğol istilasının getirdiği bunalımlar sonucu halk manevi destek arayışını tarikatlar sığınarak gidermeye çalışmıştır. Bu oluşumlar, Osmanlı'nın kuruluşunda tarikatların fonksiyonlarının daha ağır basmasına ve kabul görmesine de belli ölçüde açıklık getirmektedir.

Kuruluş ve örgütlenme dönemlerinde sufi karakterli kişiler önemli görevler üstlenmişlerdir. Osman Bey, Beyliğin başına geçtiğinde etrafında Şeyh Edebali, Şeyh Mahmut, Ahi Şemsettin, Dursun Fakih, Kazım Karahisari, Şeyh Muhlis Karamani, Aşık Paşa, Elvan Çelebi gibi şahsiyetler ve Türkmen babaları gibi sufi karakterli kişilerin yer alması ve önemli hizmetler ifa etmeleri bu çerçevede değerlendirilebilir. Hatta hükümdar seçiminde Beylerbeyi ve Ahilerin yanında "ulu" ların ve şeyhlerinde etkin rolleri bulunmaktadır.

*Geniş bir halk desteğine sahip bu sufi kişiler aracılığı ile tarikatlar, Osmanlı Devleti'nin hemen her döneminde yayılma imkânı bulmuş ve belli işlevler görmüşlerdir. Din de toplumla bağını resmi çerçevenin dışında daha çok tarikatlar aracılığıyla kurmuştur. Başka bir ifadeyle, devlet elinin uzanamadığı bölgelerde toplum kesimleri tarikatlara sığınmışlar, tarikatlar aracılığıyla kendilerini güven altına alma ve kendilerini ifade etme imkanı bulmuşlardır. Bu gibi durumlarda tarikatlar **"toplumsal seyyaliyet"**i sağlayıcı işlevler görmüşlerdir.*

Bu açıklamalar ışığında tasavvuf düşüncesi ve tarikatların Osmanlı-Türk toplumunda ortaya çıkısının ve yaygınlık kazanmasının nedenlerini sıralamamız gerekmektedir.

Öncelikle Türkler'in İslam'a yönelişlerinin tasavvuf düşüncesi ve tarikatlar aracılığı ile başlamış olması önemli olmuştur. ***Bunda da İslam'ın sunni doktirininin görece toplum yapısına kolayca uyum sağlayamaması nedeni ile: daha çok sufi doktirinin yaygınlaşmış olması önemli bir etkendir. "Orta Asya'da Şamanlık'la gelen inançlara en yatkını sufilikti"*** *denilmektedir. Eski şamanlarla menkıblerde anlatılan Türk veli tipi arasında bir benzerlik kurulmaktadır.* ***"Gelecekten haber veren, hava şartlarını değiştiren, felaketleri önleyen, yahut düşmanlarına müsallat eden, hastalıkları iyileştiren, göge çıkıp uçabilen, ateşte yanmayan Türk Şamanları da bu hüviyetleriyle adeta Bektaşi menkıbelerinde ve kısmen öteki tarikat çevrelerinde yeniden hayat bulmuş gibidirler. Bu eserlerde anlatılan Türk velileri işte böyle özelliklere sahip kişilerdir."*** *Şamanların yerini Ata, Baba denilen Türk velileri almış bu kişiler ve bunların*

çevresinde oluşan zümreler geleneksel norm ve degerleri koruyup, onları toplumsal yapı değişimindeki yenileşmelere uygun hale getirmiş oldukları ifade edilmektedir.

Diğer bir neden de daha önce işaret ettiğimiz gibi Moğol istilasının getirdiği korkunç bunalımlardır. Moğol istilası ile evleri yıkılan, ocakları sönen, malları telef edilen, ıssız ve uç bölgelere göçe zorlanan kitlelerin siyasi destekten yoksun kalmalarıdır. Bu durum onları şeyh, derviş, erenler gibi isimlerle anılan sufilerin manevi desteği altında toplanmaya ve bunların "şifalı eli" ile ızdıraplarını giderme yolları aramaya yöneltmiştir. Böylece bu safiler ve bunlara bağlanan kitlelerle tasavvuf düşüncesi ve tarikatar, daha fazla yaygınlık kazanma istidadı göstermiştir. Bir taraftan tarikatların İslam dünyası ve Anadolu'da yaygınlaştığı-, diğer taraftan da Moğol istilasının da ortaya çıktığı bir dönemde, Anadolu Selçuklu Devleti ve Bizans sınırında bir uç- beyligi olarak teşekkül eden Osmanlı, bu oluşumlardan payını almıştır. Bu oluşumlar Osmanlı toplum kesimlerinde tasavvufi düşüncenin ve tarikatların egemen olduğu bir halk tabanının oluşmasına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur, diyebiliriz.

Tarikatların Osmanlı'da gelişimini hazırlayan nedenlerden biri de halk ile daha yakın bir diyalog kurabilmeleridir. Resmi ve normatif din anlayışına karşı, kalbe hitab eden ve hoşgörülü bir din anlayışı toplum katında daha çok ilgi görmektedir. Resmi dinin katı, statik ve kılı kırk yaran tutumunun aksine tasavvuf ve tarikatların geniş, hoşgörülü ve gizemci yapısı halk katında bir cazibe merkezi oluşturmaktadır. *Resmi siyasetin toplum sorunları karşısındaki aczi veya ıssız ve uç bölgelere direkt müdahele imkânlarının zorluğu, halkın tarikatlar etrafında kümelenmelerinde önemli bir etkendir. Genellikle şehirlerde İslam'ın resmi biçiminin, şehir medeniyeti dışında kalan bölgelerde ise İslam'ın heteredoks- sufi biçiminin etkin olmasınıda buna bağlayabiliriz.*

Tarikatlar halkın aşkın dini-manevi gereksinimlerini karşılamışlar ve ihtida hareketlerinde etkin rol oynamışlardır. "Tekkeler özellikle kuruluş yıllarında kendi seçtikleri yerlerde yapılmıştır. Kendilerinin ruh selametiyle beraber etrafındaki insanların da manevi ihtiyaçlarını temin ederek bölgelerinin insanlarına sahip çıkmışlar ve bunu önemli bir görev saymışlardır. Kuran'ın tavsiye ettiği bir metod olan hikmet ve güzel öğütle insanları dine ve hakikate çağırmışlardır" denilmektedir. İhtida hareketlerinde misyoner dervişlerin fethedilecek bölgelere fetihten önce veya sonra yerleşerek dini propaganda yapmalarının etkili olduğuna işaret edilmektedir. ***Ayrıca, tekkelerin kilise ve manastırların yakınına kurularak yerli halkla diyalog kurulamaya çalışıldığı, Hıristiyanlara ait Aziz kültlerinin menkıbeler aracılığı ile İslamileştirilerek Hıristiyan halkın İslamlaşmasına katkıda bulunulduğu ifade edilmektedir.*** *Bu yönüyle tarikatlar halkın dini ihtiyaçlarını karşıladıkları gibi, bölge halkına da destek olmuşlardır. Ayrıca, bir misyoner faaliyeti işlevi görmüşler, Anadolu'nun İslamlaşması ve Türkleşmesine de katkıda bulunmuşlardır.*

Tarikatların siyasi ve sosyal hayatın işleyişini kolaylaştırıcı işlevleri de bulunmaktadır. Geniş topraklara sahip Osmanlı Devleti'nin merkeze olan uzaklığı nedeniyle siyasi otoritenin zaafiyet gösterdiği yerlerde bir takım isyanların çıkması ihtimaline karşın, devlet buralara maaş vermek süretiyle bir zabıta kuvveti yerleştirmektense bir tekkenin kurulmasını tercih etmiştir. Böylece devletin bu tip sorunları tekkenin terbiye edici eliyle bir ölçüde kalkmış olmaktadır. Tekke ve zaviyelerin bir kısmı da devlet tartından yolculuk için tehlikeli olabilecek bölgelerde tesis edilmiştir. Dağlarda ve korkunç boğazlarda tesis edilen tekkeler askeri sevk ve idareyi kolaylaştırmak, ticarete ve seyahate engel olabilecek eşkiya ve benzeri kişilere mani olabilmek için birer jandarma karakolu vazifesi de görmüş olmaktadırlar. Aynı zamanda bu tekke ve zaviyeler, yağmurlu ve karlı günlerde mal sevkiyatı yapanlara ve seyahat edenlere de birer sığınak olmaktadırlar.

Çeşitli yerleşim birimlerinde kurulan tarikatlara ait dergahların gördüğü işlevlerden biri de, temel kültür ve inancın, halk arasındaki birlik ve haberleşmenin sağlanmasına katkıda bulunmaktır. Bugünün kitle iletişim araçlarının işlevlerini, o günlerde bu gibi kurumlar yerine getirmişlerdir. Bu müesseseler halkın mevcut dini, ahlakı, zenaatı ve kültürü öğrenmesinde ve benimsemesinde etkin olmuşlardır. Bu noktada diğer tekkelere

nazaran Mevlevihaneler'in daha büyük etkileşim alanı bulduğu ifade edilmektedir. Tekkeler, hoşgörülü tutumlarıyla çeşitli görüşteki insanlara kapılarını açmışlar, böylece çeşitli toplum kesimleri arasında çok yönlü bir bağlılığın kurulmasına yardımcı olmuşlardır.

Tekke ve zaviyelerin zaman zaman ruh ve sinir hastalıklarına karşı bir tedavi merkezi olarak da kullanıldığı bilinmektedir. Daha çok telkin ve irşad yoluyla hizmetlerini sürdüren şifa yurtları, çoğu zaman bir şeyhin önderliğinde toplumun bu alandaki sorunlarına çözüm aramaktadırlar. Tekkeler bunamlı insanların kalp dünyalarına hitap ederek onları teskin etmekte, ümit ve hikmet gücü vermektedirler. Böylece "...ruhu olgunlaştırarak her halini ibadet rengi ve neşvesine boyamak da yine tekkeler kanalıyla meydana getirilmiştir." Miskinler tekkesi ise çeşitli bulaşıcı hastalıklara müptela olmuş kişileri ve bazı özürlüleri barındıran ve onları bir nevi karantina altına alan kurumlandır.

Bunların dışında bazı tekkelerin spor kulubü işlevini yürüttükleri de görülmektedir. Güreşçilik ve okçuluk tekkeleri gibi, dini prensiplere de uygun görülen tekkeler bunların örneklerindendir. Okmeydan'ındaki Okçular Tekkesi her sene Mayıs ayının altıncı günü (Hıdrellez) açılır ve altı ay eğitim yapılırdı. Tekkenin umumi reisi konumunda olan okçular şeyhi ile günümüzdeki hakem görevini yapan "Havacılar" bulunurdu. Bunlar eğitim yapanları sınava tabi tutar ve yeni yetişenleri de teşvik ederlerdi. Başarılı olanların adı tarihe geçirilir ve taşlara kazılırdı.

Tarikatların, bu sosyal fonksiyonları ile Osmanlı-Türk toplumuna dini-mistik bir kimlik kazandırdıklarını söyleyebiliriz. Tekke ve zaviyeler tarikat düşüncesinin toplum kesimlerine taşıyıcı ve yaygınlaştırıcı bir rol üstlenmişlerdir. 1550-1560 yılları arasında sadece Anadolu vilayetinde 342 cami, 1055 mescit, 110 medresenin yanında 626 zaviye ve hankah, 1 kalenderhane ve 1'de mevlevihanenein bulunması; yine aynı tarihlerde 121 müderris, 3756 hatip, müezzin ve imamın yanında, 3299 şeyh, şeyhzade ve mütevellinin bulunması bize bu konuda bir fikir vermektedir.

Toplum sorunları karşısında resmi siyasetin de eksik kaldığı durumlarda tarikatlara sığınan kitleler, tarikatların bu sosyal fonksiyonlarından faydalanmışlar ve tasavvuf kültürü ile de dini-mistik bir kimlik kazanmışlardır, diyebiliriz. Böylece tarikatların, ikincil toplumsal kurum olarak işlev gördüğünü ve topluma belirli bir kimlik kazandırdığını söylemek mümkündür.

Devletin tarikatlar karşısında belli bir tutumu da olacaktır. Tarikatlar toplum kesimdeki etkileri ve sosyal fonksiyonları ile önemli bir güç odağı haline gelmişler ve baskı grubu işlevini görmüşlerdir. Devlet otoritesinin ön plana çıktığı Osmanlı'da yöneticilerin tarikatların bu konumunu görmezlikten gelmesi beklenemezdi. Bu konuda Osmanlı yönetimi , merkezi devlet anlayışı ve resmi-dini ideoloji çerçevesinde bir siyaset takip etmiştir.

Genel olarak söylemek gerekirse Osmanlı Devleti, önemi i bir güç odağı haline gelen tarikatları kendi siyasatine uygun hale getirmek ve kendi bünyesinde eritmek istemiştir. Bunun için de kendi siyasetine uygun olan tarikatları desteklemiş, karşıt tarikatlara karşı ise her türlü önlemi almaktan çekinmemiştir. Devletin tarikatlara desteği vakıf kurmak, Köy veya arazi bağışlamak, tekke ve zaviye açmak, nakit yardımda bulunmak, bazı şeyhlere maaş bağlamak ve bazı koşullarla vergiden muaf tutmak şeklindedir. Bu şekilde tarikatları destekleyen devlet, bunları denetlemekten de geri durmamıştır. ***Sakıncalı görülen tarikat mensuplarına, sürgün etmekten savaş açmaya ve idam etmeye kadar her türlü yaptırımı uyguladığı görülmüştür.***

Osmanlı Devleti bu uygulamalarına rağmen, tarikatların bir baskı grubu olarak varlığını göz önüne almıştır, özellikle Osmanlı'ya karşı hareketlerin bir kısmının tarikat kisvesi altında yapılmış olması da, tarikatların gücünü ve etkisini göstermektedir.

Osmanlı Devleti bazı sosyal fonksiyonları yerine getiren tarikatların devamına izin vermektedir. Aktif üretime katılmayan bazı başıboş kişilerin de belli bir disiplin altına alınması yine tarikatlar aracılığıyla olmaktadır.

Tarikatlara mensup kişiler devletin de bu tutumu ile bazı gündelik işlerle meşgul olmakta ve topluma yük olmaktan bir ölçüde kurtulmaktadırlar. Özellikle düzenli bir iş kolunda başarılı olamayacak kişiler, tekke için odun taşıma veya bağ ve bahçede" çalıştırmak suretiyle disipline edilmeye çalışılmıştır.

Bu açıklamalar ışığında diyebiliriz ki, din-toplum ilişkilerinde resmi siyasetin ve buna bağlı olarak resmi dinin toplumun geniş kesimlerini denetim altına almaktaki eksikliği, sorunlar karşısındaki yetersizliği veya tarafgir tutumu, oluşturulmaya çalışılan yapılanmadan tatmin olamayan ve dışarıda bırakılan kitlelerin tepkisine neden olacaktır. Dine dayalı toplumlarda bu tepkiler genellikle bazı tarikatlar (mezhepler, dini akımlar) şeklinde ortaya çıkacaktır. Şerif Mardin'in de işaret ettiği gibi, mevcut dini yapılanmadan sıyrılabilmek, bu toplumlarda alternatif bir dini yapı kurmakla mümkün olabilmektedir. Tarikatlar da bu yapılanmalardan biri olarak ortaya çıkmaktadırlar. Böylece tarikatlar resmi örgütlenmenin yanında, sivil dini örgütlenmeler olarak varlığını sürdürmüşlerdir.

Tarikatların İslam toplumlarında daha çok, çeşitli bunalımların bir ürünü olarak ortaya çıktığı vakıasından hareketle ,bunalan insanlara bir sığınak ve çözüm tarzı olduğu sürece yaygınlaşması ve etkinliğini sürdürmesi söz konusu olmaktadır. Osmanlı'da da tarikatların resmi dinin yanında ikincil dini yapılar olarak işlev görmüş ve işlevleri oranında etkinliklerini sürdürmüş oldukları anlaşılmaktadır.

Resmi dinin statükocu ve buyurgan tavrı karsısında, tarikatların hoşgörülü ve gizemli yapısı, toplumla olan diyalogunu güçlendirmiştir. Böylece resmi dinin yanında, bir de halk dini oluşmuş, geniş toplum kesimlerini etkisi altına almıştır. Günümüzde bile bazı geleneksel halk inançlarının yaşaması, tarikat büyüklerine saygı duyulması ve türbelerine aşırı ihtimam gösterilmesi de bunu açmamaktadır.

Halk ile iç içe yakın bir bağ kurabilen tarikatların, resmi dinin yanında, tasavvuf kültürü ile dünyaya karşı belli bir tutum, yeni ilişkiler biçimi (cemaatçi yapı) ve bunlara bağlı olarak bir kimlik yapısı sunması kaçınılmaz olarak kendisini gösterecektir. Neticede Osmanlı'da toplum kesimleri bir taraftan resmi, diğer taraftan sivil diyebileceğimiz iki tip dini örgütlenme çerçevesinde, iki tip dini kimlikle karşı karşıya kalmaktadır. Bu iki kimliğin belli ölçüde uzlaşmış biçimi de Osmanlı genel dini kimliğini oluşturacaktır.

Sh: 50-57

Kaynak: Coşkun DİKBIYIK, Türk Toplumunda Kimlik Bunalımı Ve Din Olayı, Doktora Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, 1994, İstanbul

DEVLET VE MİLLET İLİŞKİSİNDE ŞERİAT-TARİKAT

“Bu yazı ile değişimdeki gündeme rahat bakabilirsiniz.”

Şeriat ve tarikat iki farklı dini yapı olarak Osmanlı 'da varlığını sürdürmüştür. Şeriatın temsilcileri, ulema, tarikatın temsilcileri ise meşâyıh (şeyhler, dervişler) olduğunu belirtmiştik. Bunlar farklı dinsel tutumlarıyla kendilerini göstermişlerdir.

Şeriatın temsilcisi olan ulema, dini "kitap" yoluyla elde edip, uygulanmasını istiyor ve ehli sünnet yolunun ayakta kalmasını söylemekle kendilerini yükümlü sayıyorlardı. Tarikatın temsilcisi olan meşayıh ise dini bilginin "aşk" yoluyla elde edilip, tasavvuf çerçevesi içinde bireyi Allah'a yaklaştırmayı amaçlıyorlardı. *Şeriat yolunda olan bir müslümanın hedefi kitabi çerçevede Allah'ın emirlerine itaat ederek yasaklarından kaçınmak, tasavvuf ehlinin hedefi ise tasavvufi atmosferde* ***"Allah'ın cemalini temaşa etmek ve beka- billah mertebesine ulaşmak"****tır.*

Şeriat-tasavvuf ayırımı ve bu ayırımın doğurduğu dini eğilimler, tasavvufun kurumlaşmaya başladığı yıllara kadar uzanır. ***İslam dünyasında Emeviler'in iktidarı ele geçirmesiyle ortaya çıkan istibdat, İslam dünyasında bazı kargaşalıklara neden olmuştur.*** *İslam topraklarının genişlemesiyle de farklı kültürlerle (Iran, Bizans, Hint) kurulan temas neticesinde çeşitli fikir akımları ortaya çıkmıştır. Tasavvuf akımını da bu oluşumların sonunçlarından biri olarak değerlendirmek mümkündür .*

İlk dönemlerde yöneticilerin, dini, yönetimlerini pekiştirici bir baskı aracı olarak kullanmaları, toplumun bazı kesimlerinde çeşitli tepkilere neden olmuştur. Bu dönemlerde tasavvuf münzevi bir tepkiyi ifade etmektedir. Tarikatlar biçiminde kurumlaşan tasavvuf bir güç odağı olarak toplumun karşısına çıkınca, şeriat ve tarikat temsilcileri arasında bir çatışma başlamıştır. ***Bu dönemlerde şeriat mensupları tarikat mensuplarını genellikle zındıklıkla, tarikat mensupları da şeriat mensuplarını şekilci, murai ve riyakarlıkla itham etmişlerdir.*** *Bu iki kesim arasında zaman zaman kanlı bir biçimde olaylarında cereyan ettiği bir vakıadır.*

İste böyle bir ortamda belirginleşen dini yapıyla Müslüman-Türk devletleri karşılaşmıştır. ***Ancak, Türkler arasında İslâmın yayılması daha çok mutasavvuf dervişlerin faaliyetleri sonucu olduğu için, halk tabakasında daha çok tasavvufi eğilimli din anlayışı etkin olmuştur. Halk, kendilerine dini tanıtan dervişler aracılığıyla şeriat mensuplarının anlayışından farklı bir İslâmî benimsemişlerdir. Bunun yanında eski inanç ve geleneklerini de belli bir biçimde devam ettirmişler, böylece heterodoks veya halk İslâmî denilen dini bir yapı oluşmuştur.*** ***Yönetimler ise giderek daha çok Sünni İslamı benimsemişlerdir. Karahanlılar, Gazneliler, Selçuklular ve Osmanlılar'a kadar gelen süreç bunu göstermektedir.*** *Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey'in Bağdat'a girerek halifeyi Şii Büveyhiler'in elinden kurtarması, O'nun siyasi gücünü gösterdiği kadar, dini eğilimini de yansıtmaktadır. Böylece Selçuklular Şii anlayışa karsı Sünni anlayışını müdafa ederek, hem fikri karışıklığı önlemek hem de siyasi bir birlik kurmak istemişlerdir. Selçuklu mirasını devralan Osmanlılar'da da bu tutum görülmektedir. Osmanlılar Şii-batını tehditler karşısında ehli sünnet düşüncesini desteklemişler ve Sünni eğilimli tarikatları güçlendirme yoluna gitmişlerdir.*

Kuruluş döneminde Osmanlılar'da sufi din seçkinlerinin etkin rol oynadığını ve önemli mevkilere getirildiğini, bunda da toplumun tasavvufi halk tabanının ve heterodoks dini yapıya dayanmasının etkili olduğunu belirtmiştik. Osmanlılar'da şeriat anlayışının devlet örgütlenmesine paralel olarak, medreselerin kurulmasıyla etkin olmaya başladığını görüyoruz. Ancak, kuruluş yıllarında şeriat-tarikat kurumlan arasında önemli sayılabilecek ayrılıklar olmamıştır. Pek çok ilmiye mensubu tarikatlara meylederken, bazıları da şeriat-tarikat anlayışlarını uzlaştırmaya çalışmıştır.

Osmanlı yönetimi, şeriatı devlet idolojisi olarak benimsemesine rağmen önemli bir halk tabanına dayanan ve bir güç odağı haline gelen tarikatları da göz, ardı etmemiştir. Çok defa bu iki kurum arasında bir denge ve uyum sağlamaya çalışmıştır» denilebilir. Seri ve sufi kişiliği ile tanınan Molla Fenari'nin Şeyhülislamlık makamına getirilmesinde bunu görmek mümkündür. Osmanlı figürlerinde Fatih'in bir yanında şeriatın temsilcisi Molla Gürani, diğer yanında ise sufi karekterli Akşemsettin'in bulunması da bu dengeyi gösterir.

Osmanlı yönetiminin bu konudaki genel tutumu söyle ifade edilmektedir: "Devlet ilgilileri şeyhlerle olan dostluklarını ulema ile de sürdürmüş, birinin elini öperken diğerinin de atının ayağından sıçrayan çamuru kendileri için bir şeref addetmiştir. Sağlam bir vücudun organları gibi birbirinin yardımına koşan bu toplumda tekke kaynaklı bir çok alim ve sanatkar bulunduğu gibi pek çok şeyh ve derviş de medrese kültürü ile yetişmiş, senelerce o cephede çalışmış ve eser vermiş kimselerdir."

Şeriat-tarikat ilişkilerindeki uzlaşma şu prensiple ifade edilmektedir: ***"Şeriat tarikatın kapısı, tarikat hakikatin bahçesidir."*** *(154) Böylece din de yaygın biçimi ile* ***"şeriat-tarikat-hakikat"*** *şeklinde ifadesini bulmuştur.*

Osmanlı yönetimi şeriat-tarikat arasında bir denge kurmaya çalışmışsa da, şeriat-tarikat farklılığı bir olgu olarak hemen her zaman varolagelmiştir. Hatta yönetim, koşullara göre şeriatla bağdaşmayan ve devlet için tehdit unsuru olabilen tarikatlarla şeriat mensuplarını da yanına alarak mücadele etmiştir. Osmanlı yönetiminde siyasal çalkantıların bulunduğu ve çözüm yollarının tıkandığı dönemlerde şeriat-tarikat çatışması daha belirgin bir şekilde görülmektedir. Bunlara rağmen sosyal ve kültürel bakımdan ulema ve şeylerin orta tabakada beraberliğinin ve müşterek çalışmalarının sürtüşmesiz olarak cereyan ettiği ifade edilmektedir. Halk kesimleri arasında ise belirgin bir çatışma görülmemektedir. Bu da bize şeriat-tarikat uzlaşmasına dayalı bir tabakanın oluştuğunu göstermektedir.

Böyle bir uzlaşma bulunsa da iki farklı dini yapının da varlığını koruduğu bir vakıadır. Bu iki yapı, bir madalyonu iki yüzü olarak da görülmekte ve toplum hayatı için bir emniyet sübabı teşkil ettiği belirtilmekte, böylece bireyler bir cemaatten diğerine geçerek, dine başka bir açıdan yaklaşma imkanına sahip olmaktadırlar. Neticede Osmanlı'da dinin alternatifi yine din olmakta ve bireyler din bağıyla bütünleşebilmektedirler.

Bu açıklamalar çerçevesinde diyebiliriz ki Osmanlı'da din, şeriat ve tarikat biçiminde iki farklı eğilim gösterse de bu iki eğilim zaman zaman çatışsa da genellikle birbirini tamamlayan bir fonksiyon icra etmiştir. Şeriat, Osmanlı toplum düzenini destekleyici ve koruyucu işlevler görülürken; tarikatlar da halkın değişik dini eğilimlerini dile getirmekle birlikte gördüğü sosyal fonksiyonlarla sistemin aksayan yönlerini tamamlayıcı bir unsur olarak genellikle kullanılabilmiştir. Böylece din Osmanlı sisteminin temel dayanaklarından biri olmaktadır.

Yönetim-din ilişkilerinde dinin yönetimin bir alt biçimi olarak görülmesine ve bazı şeriat prensiplerini yönetimce devre dışı bırakılmasına rağmen etkileşimin karşılıklı olduğu söylenebilir. Hatta şeriat prensiplerinin değişik uygulamaları ve şeriata aykırı olabilecek bazı prensiplerin, yine şeriat temsilcileri olan ulemanın fetva ve yorumlarına dayandırılmak zorunluluğunun bulunması da dinin etkinliğini ve belirleyiciliğini göstermektedir.

Osmanlı Devleti'nde din ve devlet arasında kesin bir ayırım yapabilme imkanı da güçtür. Yöneticileri (Öncelikle icrai askerilerin) dinden tamamen bağımsız alarak düşünmek mümkün değildir. Çünkü bunlar da belli bir din eğitimi almış ve enderun mekteplerinde belli bir terbiyeden geçmişlerdir. Yönetimin başı olan padişah da özel dini eğitimden geçmektedir. Padişah hem yönetimin hem de dinin başı ve merkezidir. (159) Osmanlı'da din-devlet ilişkileri bu bağlamda "din-u devlet" formülüyle izah edilebilir.

Bu konumuyla din, oluşturduğu değerler sistemi ve normlar ile Osmanlı toplumuna belirli bir kimlik kazandırmıştır. Osmanlı kimliği şeriat ve tarikat anlayışları çerçevesinde şekillenen "İslam" olmuştur, diyebiliriz. Bu kimliği Osmanlı sürekli korumuştur.

Günümüzde belirgin bir şekilde kimlik bunalımı yaşanırken, klasik Osmanlı toplumunda önemli ve kronik boyutlara ulasan bir kimlik sorunu görülmemektedir. Toplumları modern ve geleneksel ilişki biçimlerine göre bir ayırıma tabi tutarsak Osmanlı toplumunun geleneksel toplum yapısı özelliklerini taşıdığını söyleyebiliriz. Modernizm ve modernitenin etkisi altında kalan toplumlarda görülen hızlı değişim ve dönüşümler, yatay ve dikey toplumsal hareketlilik, inanç ve geleneklerden arınma, toplumsal farklılaşmalar gibi oluşumların geleneksel toplum yapısı özelliklerini bünyesinde taşıyan Osmanlı'da bulunmaması, Osmanlı toplumunu günümüzdeki boyutlarıyla bir kimlik sorununu ile karşı karsıya getirmemiştir.

Kimlik sorunu ancak geleneksel yapının çözülmeye başlanmsı ile birlikte ortaya çıkmış ve günümüze değin gittikçe belirgin olarak hissedilebilen bir hal almıştır.

Bu durumda klasik Osmanlı toplumu» geleneksel ilişki biçimleri çerçevesinde kimliğini din örüntüsü altında ifade etmek durumunda kalacaktır.

Osmanlı toplumunun kimliği genel çerçevede ümmet struktürü, dar çerçevede ise cemaatçi yapılanmalar içerisinde şekillenmektedir, ümmet ait olunan bütünü, cemaatci yapılar daha çok grup kimliğini ifade etmektedir, diyebiliriz.

Dinin belli bir dünya görüsü çeçevesinde bireyleri bir araya getiren, birbirleri ne bağlayan bir yapı oluşu, İslam toplumlarında ümmet yapısı içerisinde kendini göstermektedir. Gardet, bu konuda söyle söylemektedir:

"İslam aleminde az dahi yaşamış olup, geçmişte ve halde İslam'ın kollektif hareketlerini izlemiş olanlar iki hadise ile karşılaşırlar. Her şeyden önce müslümanları birbirine bağlayan kendi kendinin mevcudiyetinin çok kesin bir bilincine sahip olan ve onları cemaat haline getiren bir bağın mevcut olması. Her Müslümanda silik şekilde de olsa, bu cemaatin mevcudiyetinin ve yüksek değerinin bilincine rastlanır. Müslüman pek cahil kimse olabilir. Pek "ileri" bir kimse olabilir, hatta kendi geleneksel inançlarına karsı şüpheci tavır takınabilir, buna rağmen kendisini herhangi bir müslümana ve bütün müslümanlara bağlayan bir bag olduğu duygusu bundan dolayı sönmüş olmayacaktır. Günümüzde doğrudan doğruya dini kaygılardan uzak olanlar, mesela Şehirsel merkezlerde oturan ve Marksizmin en çok etkilediği isçiler bile Muhammed'in cemaatine mensup olmaktan gurur duymaktadırlar." *(Şerif Mardin, Din ve İdeoloji, s. 57- 58 (Gardet la Çite Musulumane, s. 193'den nakil.) Bu yapı içinde her mümin, mümin olarak ümmetin bir unsuru olduğu derecede bir varlığa sahip olmaktadır. Böylece ümmet, kişinin gömülü olduğu esas yapıyı teşkil etmektedir. Bireyler de ümmetin bir parçası olarak dinin verdiği değerler ve normlar çerçevesinde bir kimlik kazanmış olacaklardır.*

Bu çerçevede edilen kimlik kendilerini ve kendileri dışındaki dünyayı tanıma ve tanımlama imkanı verecektir. Bunun dinin anlatımı "Müslüman-Kafir" ayırımında ortaya çıkmaktadır. "Müslüman" olmak, "Kafirden"den ayrı olmak demektir. Bu anlayış iki farklı dünyayı ortaya çıkarmaktadır. Müslümanların oluşturduğu dünya "darül İslam", bunu dışındakiler ise "darül küfür" olarak ifadesini bulacaktır. Darül İslam bireylere huzur ve güven verici bir ortam oluştururken; geleneksel dini kültür ve bunların ürünleri de topluma belli bir şekil kazandırılacaktır.

Böyle bir atmosferde kimlik edinme süreci, bireye toplum değer ve normlarının aktarılmasıyla başlamaktadır. Bunun yollarından biri bireyin çok sevdiği saydığı birini ideal tip olarak algılaması ve onu örnek edinmesidir. Başlangıçta bu kişi bireyin anne, baba ve yakın akrabası olmaktadır. "İslam toplumunda, babanın abdest alması, işe bismillah ile başlaması ve günlük yaşantıları ile iç içe geçmiş olan diğer dinsel davranışları müslümanca bir hayat yaşamanın ayrılamaz parçaları oldukları ölçüde çocuğu aynı şekilde hareket etmeye itecektir. Çocuk, İslami hayatın gerekleri hakkında bilgilerinin büyük bir kısmını bu özdeşleştirme mekanizmasından alacaktır" diyen Şerif Mardin, bu özdeşleştirme sürecinin Türk toplumunda nasıl çalıştığını, Yahya Kemal'in "Ezansız Semtler"inde görülebileceğini ifade etmektedir. "...Bugünkü Türk babaları havası ve toprağı müslümanlık rüyası ile dolu semtlerde doğdular, doğarken kulaklarına ezan sesi okundu, evlerinin odalarında namaza durmuş ihtiyar nineler gördüler. Mübarek günlerin akşamlarında bir minderin köşesinde okunan Kur'an sesini işittiler. Bir raf özerinde duran Kitabullah'ı indirdiler, küçücük elleri ile açtılar, gülyagı gibi ruh olan sarı sahifelerini kokladılar, ilk ders olarak besmeleyi öğrendiler. Kandil günlerinin kandilleri yanarken, Ramazanların, Bayramların topları atılırken sevindiler." Böyle bir ortamda yetişen bireyler, kimlik sorununu etrafındakilere benzemek, onlar gibi inançlı ve onlar gibi bir mümin almakla çözeceklerdir.

Ancak, İslam toplumunun farkı inanç ve yapılarıyla karşılaşan ve belli bir olgunlaşa gelen birey, bu farklılıklar içerisinde dini hangi inanç kalıpları ile benimseyeceği sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır, önceleri kendisine öğretilen oldukça basit, tümcü Islami düşüncenin aslında çok çapraşık meseleler ortaya çıkardığını anladığı anda bu sorun ortaya çıkmaktadır. Kimlik sorununu çözemeyen, selameti Islamiye'tin kendisine sağladığı alternatif imkanlarda, yine dini gruplarda, tarikatlarda ve onlara benzer dinsel topluluklarda arayacaktır. Böylece Osmanlı toplumundaki farklı dini yapılanmalar ve zengin mozaik kimlik sorununuyine din çerçevesinde çözülmesine imkan vermektedir.

İslam toplumunda bireyin aldığı roller veya kenilerine biçilen konum, kimlik pekiştiricisi olarak işlev görmektedir. Şerif Mardin bunu "yaratıcı olma" deyimi ile karşılıyor: "İslam toplumunun yaratıcı olma sorununa etkisi, bu toplumun geleneksel bir iktisadi yapıya sahip olmasına çok bağlıdır. Şehirlerde hakiki bir kapitalizme geçilemeyiş, imalatta sınırlı bir arzın bulunması ve bunun beraberinde getirdiği hisbe görüsü, insanların meslek hayatlarına genişliğine değil, derinliğine çaba sarfetmesiyle sonuçlanır. Bir insanın yaratıcılığı içinde çalıştığı kurumun büyüklüğünü artırmakla değil, yirmi yıl çalıştığı bir ciltin tezyinatında belli olur." Şu veya bu şekilde bireylerin, içinde bulundukları is veya meslek kolundaki başarıları ile topluma (ümmet) alan aidiyetleri pekişmiştir.

Diğer bir din pekiştiricisi de İslamın cihat felsefesinde bulunmaktadır. Bu felsefe Osmanlı toplumunda gaza ideolojisi olarak kendini göstermektedir. Bir gaza devleti olarak ortaya çıkan Osmanlı Devleti'nde Osmanlı İslamının her yönü gaza ideolojisi ile girift bir haldedir. Doğu-Batı ilişkilerinde Doğu'nun savunulması görevini üstlenen (Darül-ts- lam) Osmanlı Devleti'nde gazanın önemi büyüktür. Bu bakımdan, özellikle kuruluş yıllarında halk arasında rağbet gören kişi Alp tipidir. Aşık Paşa'nın dizelerinde de bunu görmek mümkündür :

Kişi Alp olmaklığa alet gerek
Evveli sol kim ola muhkem yürek
**

Oldur Alp'in altunu ve incisi
Kılıç üzere and anın için içilür
Pes kılıçtır ulu alet Alplara
Kılıç için mal verilir Alplara

Gaziliğin önemini Şerif Mardin,söyle vurgulamaktadır? "İslam toplumunda yaratıcı olmanın bir diğer yolu da gazadır. İşte bu sahada genişliğine yaratıcı olmak mümkündür. İslam aleminin sınırlarını genişletmek, talanla zenginlikleri artırmak, bu tip faaliyet, insana hem Allah'ın yolunda yürümenin vicdani ferahlığını bağışlayacak ve hem de yer yüzünde kendisine maddi bir karşılık sağlayacaktır. Böylece gazi olmak İslam toplumlarında bastan itibaren heves edilen bir aşamadır. Gerek kişiyi toplumun dar iktisadi çerçevelerinden çıkarması, gerek üstün bir Islami bir başarı temsil etmesi bakımından İslami toplumda yaratıcı olmanın en başarılı şekli gazi olmaktır. Kahramanlık menkıbelerinin halkımız arasında bu günkü yaygınlığı gaziliğin, hem İslamiyetin ilk asırlarında ve hem de Osmanlı toplumunun kuruluşundan sonraki önemini yansıtmaktadır." Gaziler bu konumlarıyla ümmete layık bir kişi olduklarını gösterirler.

Osmanlı kimliğinin genelden özele (merkezden çevreye) gidildikçe ümmetten cemaate doğru bir seyir takip ederek belirginlik kazandığını, bir cemaat veya bir grup kimliği şeklinde ifadesini bulduğunu söyleyebiliriz.

Osmanlı Devleti'nde cemaatin küçük bir birimi olan mahalle ortamı, bireylerin kimlik kazanmasında önemli bir etkendir. Mahalle bir idari birim olmaktan öte, külhanbeylerinin ve sadık köpeklerinin sınırlarını koruduğu kesif bir cemaat ve bireylerin ömrünün büyük bir bölümünü biçimlendiği bir çevre olarak görülmekte ve bu çerçevede su görüşlere yer verilmektedir: "ilk eğitimin verildiği, doğumların kutlandığı, evliliklerin düzenlendiği, ölüler için cenaze merasimleri yapıldığı yer burasıdır. Burası camilerin istenilen şeyleri duymaları için mahallenin bütün sakinlerini harekete geçiren bir kurum gibi işlediği mekândır. Aile reislerinin otoritelerinin etkili bir şekilde kullanılması ve desteklenmesi mahallenin arka planına aykırıydı. Ve burada arasıra kan bedeli ödenirdi; Ahlaki denetimin İslami kurumu, içki âlemleri ve loş kumarhane odalarına sinsice ilerleyerek sokulurdu. Orada şaşkın aşıklara baskın vermek için bekçiler kol gezerdi; Kahvehaneler -iletişim merkezi- işletilirdi; daha yüksek mercilere giderek dilekçe üzerine ilk mühür imam tarafından vurulurdu; mahalle erenlerinin kabirleri ziyaret edilir ve yaşayan mübarek zatlar adeta kendilerine mahsus bir hüküm bildirir ve adalet dağıtırlardı. Mahalle kuralları aslında oldukça esnekti; fakat bu esneklik edeblilik maskesi altında işliyordu. Karşı cinslerin birbirleriyle

kaynaşmaları hususunrtda tam bir katılık vardı." Geleneksel kültür değerlerinin ve dini normların baskınlığının en çok hissedildiği mahalle, bu çerçevede bireyler için bir kimlik hazırlayıcı ortam olmaktadır.

Cemaatçi yapı, cemaat veya grup kimliği daha belirgin olarak ifadesini tarikatlar ve bir takım esnaf teşekküllerinde bulmaktadır.

Merkezden çevreye gidildikçe etkinliklerini artıran tarikatlar, çevre insanlarının kümelendiği ve kendilerini ifade ettikleri bir güç odağı haline gelmektedirler. Bu yönüyle tarikatları çevrenin merkeze tepkisi olarak da değerlendirmek mümkündür. Bu tepki dinsel, kültürel, ekonomik ve siyasal biçimlerde çok boyutlu olarak kendisini gösterse de bizce önemli olan tarikatların bir kimlik yapısı ve aidiyet duygusu oluşturmalarıdır.

Tarikatlar, bireylere tasavvuf kültürü çerçevesinde bir kimlik kazandırmaktadırlar. Burada evliya menkıbeleri, bireylerin zihinsel ve ruhsal dünyasını doldurmakta, tarikat adab ve usulleri ile de dini-mistik bir tutum ve davranış biçimi kazandırmaktadır. Bütün bunlar üstün bir iradeye teslimiyetle gerçekleşmektedir. Bunun dini anlatımı şöyledir: ***"...Ayrılık gayrılığı kaldırarak Tanrı katında nefsini yok etmek ve o yoklukta varlığı bulmak.(Eser-i ilahiyi aslına ve hazretine ilhak eylemek) Kişi çevrenin ve dış dünyanın verdiği eziklik de dahil, boydan boya yabancılaştığı, kendine ait olmayan bir alemde yasamanın bilinci içindedir. Nefsinde yokluk ve hiçlik unsurunu (unsur-u ademiyi) yenip tekrar vatanına rucu etmenin sabırsızlığını sürdürür. Tanrı katına varmayı engelleyen ayak bağı ise her türlü maddi nefsani ilişki ile beraber, olup bitende kendi fiilini görmek ve ona itibar etmek olduğuna göre, yolun ucu bir yerde -önünü bos ve açık bulduğu kadar- fiil ve iradeyi inkara varacak demektir. Kul, -yine ileri ve sivri uçlarla konuşulacak olursa- Tanrı iradesinin yeryüzünde aleti ve icrası değil, kaza ve kaderin pasif taşıyıcı ve belki seyircisi hükmündedir."*** *(173) Tanrı'yı kendinden ayrı ve erişilmesi güç bir varlık olarak gördüğü sürece yol ve iz göstermeye ihtiyaç duymayan mü'min, Tanrı ile tek varlık halinde birleşmeye yönelince bu yolda bir yol hazırlığı ve kabiliyeti bulunmayan kişi, çözüm olarak bir rehbere ihtiyaç duyacaktır. Böylece pir ve şeyhlere bağlanıp teslim olacaktır. Yani Tanrı'nın iradesine olan teslimiyet, somut ifadesini pir ve şeyhlerde bulacaktır.*

Bu anlayışın pratik sonuçlarından biri olarak dini mistik temele dayalı itaatkar bir zümre oluşmasıdır. Bu yapılanmalar içerisinde bireyler, cemaate dahil olmanın getirdiği huzur ve güveni yasamakta ve sorunlarını cemaatçi yapı içerisinde şeyhin "şifalı eli" ile çözümlemektedir. Cemaatten kopan ise yadsınmaktadır: ***"Utanıp pirinden kaçan öksüz oldu geda geldi" Böylece tarikat yapıları içerisinde birey, aidiyetini bu anlayışlar çerçevesinde ifade edecek ve sufi bir kimliğe bürünecektir. Sufi kişinin belirgin özelliği "ibni vakt"tir. Yani geçmişin ve geleceğin kaygılarından uzak olarak günlük yasayan kişi olmasıdır. (175) Sufilik "eren" prototipi ile de kimliğini ortaya koyar.***

Bu çerçevedeki dini anlayışı, merkezi yönetimin nimetlerinden uzak kalan, münzevi bölgelerde yasayan, iç inde bulunduğu olumsuz koşullar dolayısıyla yönetimi yadsıyan kesimlerin Osmanlı toplum ilişkileri içinde kendilerini ifade etme biçimi olarak da görmek mümkündür.

Osmanlı'daki bir takım esnaf teşekkülleri (ahiler) de tasavvuf kültürünün etkilerini üzerinde taşımakta ve tarikatlara benzer adab ve usûllere sahip bulunmaktadırlar. Bu bakımından tarikatlar konusundaki açıklamaların bunlar için de belli ölçüde geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Bunlarda dini- mistik kimliğin yanında, ahlaki boyutu ağırlıklı mesleki kimlik ön plana çıkmaktadır.

Konuyu merkez-çevre arasındaki ayırım açısından düşündüğümüzde, kentsel ve kırsal alanda bir kültür farklılığı görülmektedir. Bu farklılık, divan edebiyatı ve halk edebiyatındaki eserlerde de görülmektedir. Divan edebiyatının Arap- Fars karışımı ağdalı dili ile halk edebiyatının basit ve sade Türkçe ile ifade edilmesi bunu göstermektedir. Osmanlı'da askeriye ile reayanın belirgin bir şekilde ayrı tutulmaya çalışıldığına ve askeriyye sınıfına geçmenin güçlüğüne daha önce delinmiştik. Benzer tutum kentsel yapı ile kırsal yapı arasında da

mevcuttur. Köylü, toprağa bağımlı olmak zorunluluğu ile karşı-karşıya bırakılmış ve göç nerede ise imkansız hale getirilmiştir. Böylece şehirli kültürü ile köylü kültürü arasında bir ayırımın ortaya çıkması söz konusu olmaktadır. Bu uygulama belki de günümüzde ortaya çıkan kültürel uyumsuzluğu ve arabesk kültürü büyük ölçüde önlemiştir. Bu ayırımlaların dindeki ifadesi, "resmi İslam" ve "halk İslâmî" seklinde ifade edilebilir.

Merkez-çevre ilişkileri çerçevesinde bu ayırımların asgariye indirilmek suretiyle sorunun çözümlenmeye çalışıldığı söylenebilir.

Merkezde şeriat, çevreye gidildikçe de tarikat prensipleri etkin olmuştur. Başka bir ifade ile şeriat tavanı, tarikat ise tabanı oluşturmaktadır. Tavan ve taban arasındaki yapı, toplum kesimlerini ortak bir paydada toplamaktadır. *Gazzali'nin başlattığı kelamla tasavvufu uzlaştırma çabaları Osmanlı'da da etkisini göstermiş ve bu noktada kelam- tasavvuf uzlaşması Osmanlı zihniyetini oluşturmada etkili olmuştur.* ***Osmanlı yönetimi de uyguladığı siyasetle (bazen tarikatlara da girerek) çevreyi merkeze bağlı kılmaya çalışmıştır.*** *Bu konuda devletin desteklediği tarikatlar önemli bir işlev görmektedir. Böylece tarikatlar aracılığıyla taban uysal hale getirilirken, Osmanlı sistemi ile desteklenip, pekiştirilmektedir. Otorite ve gelenekler de yine tarikatlar aracılığıyla tabana aktarılmış olmaktadır.*

Bu durumda Osmanlı kimliği de farklı yapılar arasında kurulmaya çalışılan bir tesanüt ile ortaya çıkmaktadır. Alp- eren prototipi de bu tesanütü göstermektedir.

Netice olarak diyebiliriz ki, Osmanlı toplumunda din, farklı toplum kesimlerini şeriat-tarikat ilişkileri çerçevesinde ümmet bağıyla bağlamaktadır. Genel çerçevede ümmete aidiyet, özel olarak da cemaatçi yapılara bağlılık bir kimlik yapısı oluşturmaktadır. Yine çeşitli etnik yapı ve ırklar da bu pota içinde kaynaşmaktadır. Çeşitli etnik yapı ve ırkları bünyesinde barındıran Osmanlı'da ırk kökenine dayalı bir kimliğin öne çıkmamasında yönetimi, bunlarında üstünde toplumun geniş kesimlerini kuşatan dini, bir ideoloji olarak farklı biçimlerde de olsa ön plana çıkarması önemlidir. Bu bağlamda Osmanlı'da Türklüğün küçümsendigi şeklindeki savlar da açıklığa kavuşmaktadır.

Osmanlı sisteminin çözülmesi ve Doğu-Batı ilişkilerinin Batı lehine bir gelişme göstermeye başladığı süreçle birlikte Osmanlı toplum kesimlerine kimlik kazandıran ümmetçi anlayışın ve cemaatçi yapıların da çözülmeye başladığını görüyoruz. Kendisi dışında bir dünya ile karşılaşan ve giderek bu dünyanın hegomonyasına giren Osmanlı-Türk toplumu, bu gelişmelerin getirdiği sarsıntıyı yaşayacaktır. Tanzimat dönemi bu anlamda bunalımların başlangıcını oluşturacaktır. Batı'nın ekonomik, siyasal ve kültürel hegomonyası Batılılaşma süreci içerisinde topluma dayatıldığı ölçüde de Türk toplumu, giderek kronikleşecek bir biçimde kimlik sorunu ile karşı karşıya kalacaktır.

Günümüz Türk toplumunda ortaya çıkan kimlik bunalımı ve buna bağlı olarak kendisini gösteren kimlik arayışları, Osmanlı'daki değişim ve çözülme süreci içerisinde özellikle Tanzimatla birlikte sürdürülen Batılılaşma çabalarının bir ürünü olarak var olagelmiştir.

Klasik Osmanlı sisteminin önemli bir parçası ve dayanağı olan, topluma kimlik kazandıran dinin, ortaya çıkan koşullar içerisinde yeni bir gelenek üretemediği ve Osmanlı sistemi ile birlikte, giderek devre dışı kalmaya mahkum olduğu görülmektedir. Ancak uzun asırlar Osmanlı toplumuna damgasını vuran ve bir toplum bilinci olan dinin kolayca devre dışı bırakılması mümkün olmamaktadır.

Osmanlı'ya tepki olarak ortaya çıkan ve Osmanlı'nın inkarı üzerine kurulan Cumhuriyet rejimi, yeni koşullarda dünya konjonktürüne uyum sağlama sürecinde Osmanlı kurumlarını devre dışı bırakmakla birlikte, dini de bireysel boyuta indirgemek suretiyle sorunu çözmeye çalışmıştır.[!!!]

Dinin bir toplum bilinci olduğu ve uzun asırlar Osmanlı toplumuna belli bir kimlik kazandırdığı üzerinde durmuştuk. Bu bağlamda din, yeni bir gelenek üretememesine rağmen Batılılaşma süreci içerisinde ortaya çıkan

olumsuz koşullar karsısında bazen bir muhalefet, bazen bir tepki hareketi ve bazen de bir sığınak olarak işlev görmektedir.

Günümüzde de Batılılaşmanın toplum bünyesinde meydana getirdiği bazı açmazlara karsı bir tepki ve kimlik arayışları karsısında bazı kesimlerin kimlik arayışlarının ifadesi olmakta, bir kimlik göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Biz bu bölümde, Osmanlı'daki değişme ve çözülmeler sonucu belli bir kimlik arayışının başladığı, Cumhuriyetle birlikte topluma yeni bir kimlik kazandırma çabalarının yeterli anlamlar yaratamadığı, toplumun geniş kesimlerini kuşatacak bir kimlik dokusunu oluşturulamadığı ve neticede bir kimlik bunalımının ortaya çıktığı, uygulanan politikaların doğurduğu olumsuzluklarla birlikte-bazı kesimlerde kimlik arayışına da bir karşılık olarak dine yöneliş sürecinin başladığı ve dinin bir kimlik belirticisi olarak da kendisini gösterdiği görüşünden hareketle konuyu temellendirebiliriz.

Sh:58-68

Kaynak: Coşkun DİKBIYIK, Türk Toplumunda Kimlik Bunalımı Ve Din Olayı, Doktora Tezi, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, 1994, İstanbul

PROF. DR. NEVZAT GÖZAYDIN

(Hayatı)

Ayda Konukoğlu'nun Nevzat Gözaydın ile yaptığı söyleşiden…

– Sayın Gözaydın bize kendinizden söz eder misiniz?

Ankara'da 1938 yılında doğmuşum. Babam MSB Emekli Şubesinde bir sivil memur ve annem ev hanımı. Beş kardeşten ortadakiyim; bir erkek bir kız benden büyük ve küçük… İlkokulu Denizciler Caddesi ile Anafartalar Caddesi arasında kalan İstiklâl Mahallesi'ndeki büyük ve eski bir konağın selamlık bölümünde erkek çocuklarla birlikte İstiklâl İlkokulunda 4. sınıfa kadar okudum. Kız çocukları konağın harem bölümünde, Albayrak İlkokulunda okurlardı. O güzelim koca konak yok artık! Son yılı sınıf yokluğundan kale yolundaki Ulus İlkokulunda bitirdikten sonra Sıhhiye'deki Atatürk Lisesinin orta kısmına yazıldım ve liseyi de orada tamamladım. Çok sıkı disiplinli, fevkalade değerli ve bilgili öğretmenlerim oldu. Türkçe ve edebiyat derslerine gelen öğretmenlerim arasında Cahit Okurer, Şükrü Elçin, Şeref Tarlan, Hicran Aktürk ve Fevziye Abdullah Tansel'in de etkileriyle kendime bu dalı yol olarak seçtim.

O zamanlar YÖK ve ÖSYM olmadığından serbestçe dilediğim dal olan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü (DTCF'de) seçip giriş kartımı aldım ve kürsü başkanı Prof. Kenan Akyüz'e bu öğretmenlerimin adlarını sayınca ancak kartımı onaylatıp imzalatabildim. 1958'in Ekim ayında derslere başladığımızda birinci sınıfta 17 kişiydik (5 askerî, 3 erkek, 9 kız öğrenci). Burada Necmettin Halil Onan (sadece 2 ay), Seyid Yüksel, Ali Gündüz Akıncı, Hasibe Mazıoğlu, Zeynep Korkmaz, Saadet Çağatay, Vecihe Hatipoğlu, Ahmet Temir, Hasan Eren hocalarımızdı. Genel Türk Tarihi dalında Şinasi Altındağ, M. Altay Köymen, Farsçada Walther Björkman, Meliha Anbarcıoğlu, Arapçada Şevkiye İnalcık'tan dersler aldım. Yeni açılan Tiyatro bölümünde İrfan Şahinbaş, Bedretttin Tuncel, Cüneyt Gökçer'in derslerini izledim. İngilizcemi Hamit Dereli ve A. Edip Uysal ile geliştirdim. Sözün kısası her şeyiyle mükemmel bir kadro sayesinde DTCF'de yoğruldum.

– Doktoranızı Almanya'da yaptığınızı biliyorum. Oraya nasıl gittiniz?

Lisedeki mayam, çok iyi ve kaliteli öğretmenlerin sayesinde, sağlamdı ve DTCF'de hiç sıkıntı çekmedim. Fakülte bitince 8 ay Alanya Lisesinde öğretmen olarak görev yaptıktan sonra MEB'in doktora öğrenimi için, 1416 sayılı kanuna göre yurt dışına gönderdiği ilk öğrencilerdenim. Alanım folklor idi ve İngiltere'ye gidecektim. Ancak Almanların bu konuda daha iyi olmasından ve o zamanki kanuna göre ileride ikinci bir dil sınavından geçmemiz gerektiğinden, yolumu Almanya'ya çevirdim. 12 Şubat 1964 günü Münih'te birinci kuşak işçilerimizle trenden indiğimde bando-mızıka ile karşılandık. Onları otobüsler alıp gittiğinde yapayalnız ve tek kelime Almanca bilmeden ortada kaldım. Bonn'daki öğrenci müfettişliğine uğramam, gideceğim dil okulunu öğrenmem gerekiyordu. Gece yolculuğu yapıp Bonn'a vardım. Mart başında Brilon/Westf. kasabasındaki Goethe Institut ilk dil okulumdu. Sonra Lüneburg'da da bir ay okudum. Orada birçok Orientalist ve Türkolog ile yazıştım, sonunda Mainz'a İstanbul'dan yeni gelmiş olan Prof. Dr. Johannes Benzing'in yönetiminde J. Gutenberg Üniversitesi Orientalistik ve Türkoloji bölümünde derslere başladım. Helmuth Scheel, Heribert Horst, Hanna Erdmann bu bölümde, Lutz Röhrich, Günter Wielgelmann, Bischoff, Herbert Schwedt Alman folkloru kürsüsünde, E. Haberland, E. W. Müller, Sulzmann ve Nowotny Etnoloji kürsüsünde benim yetişmeme yardımcı oldular.

- Ne zaman Türkiye'ye döndünüz temelli olarak?

1969-1972 arasındaki mecburi vatan görevimi önce 6 ay Polatlı'da sonra Gen. Kur. Bşk. Lojistik Plan Dairesinde Almanca mütercimi olarak bitirip yine Mainz'a döndüm. Evliya Çelebi Seyahatnamesi üzerinde hazırladığım doktora tezimi ve son sözlü sınavlarımı başarıyla verip Kasım 1974'te Ankara'ya kesin dönüş yaptım. Eski yuvam DTCF'de folklor kadrosu olmadığından kadrolar gelene kadar kendime iş bulmam tavsiye edildi. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Y.O. Müdürü Doç. Cevdet Perin ile görüşüp orada "Folklor ve Halk Edebiyatı" dalında "Dr. Asis." olarak Aralık 1974'te göreve başladım. Bir süre sonra Türk Dili, Türk Edebiyatı, Kompozisyon, Dünya Edebiyatı, Folklor ve İletişim konularındaki derslere öğretim görevlisi olarak girdim. Bir ara 1980-1981'de Almanya'da Türk öğrencileri arasında araştırmalar yaptım. Doçentlik sınavını başardıktan sonra ve DTCF'de nihayet kadro ilan edilince 1987'de yuvama dönebildim. Şimdi burada göreliyim. 1976-1980 arasında Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne ayda bir kez gidip bir hafta boyu kalarak Folklor ve Halk Edebiyatı derslerini düzenli olarak verdim. 1979'da bir yıl Eskişehir Anadolu Üniversitesinde aynı dersi verdim. 1985/86 döneminde Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde de bir yıl öğrencilerim oldu.

- Çok geniş bir yelpazedeki öğrenci topluluğuna ders vermişsiniz. Bunun yararı oldu mu?

Görüyorsunuz ya, bilim eri olma yolunda geçen yıllar pek de kolay geçmemiş, Almanya'da yeterli olmayan öğrenci aylığı yüzünden her yaz bir iş bulup çalıştım, para biriktirdim kitap ve diğer masraflar için... Marangozluk, dülgerlik, garsonluk, yeminli tercümanlık bu işlerden bazıları... Böylece insanları ve hayatı daha iyi tanıdım, ki bir halk bilimcinin böyle bir donanıma mutlak ihtiyacı var. Alandaki derleme ve araştırmalarımda bu deneyimlerimin çok yararını gördüm. İnsanlarla çok çabuk iletişim kurabiliyorum, onların kullandığı dille kendilerine yaklaştığım için... Bu öğretimi ve eğitimi veren bütün hocalarımı saygı ve minnetle anmak isterim.

-Dile, kültüre, iletişime nasıl bakıyorsunuz?

Dil iletişimin, ilişki kurmanın temeli olduğuna göre, çok iyi bilinmelidir. Bütün kıvraklığı, farklı anlamları, bunların kullanım yerleri ve zamanları tam olarak değerlendirilmezse, arada oluşması düşünülen bağ güçlü olmaz. O zaman -ki buna yanlış anlaşılma da diyebilirim- ters düşmeler, aykırı tutum ve davranışlar, kırgınlıklar, bölünmeler, parçalanmalar ortaya çıkar. Ana dilimiz, Türkçemiz ifade gücüyle, bu ifadeyi kolayca belirleyecek kök ve ekleriyle oluşturduğu kelime dünyasıyla gerçekten verimli ve zengin bir dil... Usta kalemlerin romanları, yazıları bunu zaten çoktan kanıtlamış bile... Bizlere ve gençlere düşen görev, bu değerli verilere sık sık başvurmak, bol bol okumak... Böyle yaparsak kendi dil zevkimizin geliştiğini görecek, kelime hazinemizin giderek zenginleştiğinin farkına varacağız. Ama televole-magazin dilinin kısır döngüsüne bel bağlayan gençlerin biraz da geleceklerini düşünmeleri gerekmez mi? Dil ve kültür birikimi, bu birikimin doğru, iyi ve güzel kullanılması onları her zaman ve her yerde başarılı kılacaktır, diyebilirim. Bu birikim için de günlük yaşamamaları, eski dediklerini yeni ile bağlayabilmeleri, sebep-sonuç ilişkisini göz önünde tutup biraz şüpheci olmaları, araştırmaları, bu yolda çaba harcamaları, onları çok daha güzel günlere kavuşturacaktır sanıyorum.

- Uzun yıllardan beri dergimizde de görevlisiniz. Türk Dili için neler söylemek istersiniz?

Dergimize gelen yazıların bilimsel olanlarının dışındakiler ne yazık ki çok kaliteli değil… Yazılı kültüre pek önem vermediğimizden, sözü yazıya dökmekten kaçındığımızdan, bol bol test çözerek eğitildiğimizden Türkçeyi kullanmakta zorluk çeken genç kuşaklardan gelen yazı ve şiirler, dergi yazı kurulunda hayal kırıklığı yaşatıyor. Gönderilenler arasından nispeten daha iyiceymiş gibi görünenleri seçmek bir hayli zor. Bunları ayırıp bir sonraki ay tekrar tekrar okuyoruz, dergimizde basılabilir mi sorusuna cevap arayarak… Hani nerede, yüzlerce olmasa bile, onlarca hikâyecimiz, romancımız, şairimiz, eleştirmenimiz, yorumcumuz?… Askerlikteki gibi sağdan say aynı, soldan say aynı sayı çıkıyor karşımıza… Kitap, gazete, dergi okuma alışkanlığını çocuklarımıza, gençlerimize kazandırmadığımız sürece, testlerden de başımızı kaldıramadığımız takdirde, önümüze gelen yemek bu sonuçta… Çürük, bozuk, kokuşmuş sebzeden, yanmış yağla nasıl nefis ve lezzetli bir yemek pişirilemezse, okumayı beceremeyen bir toplumda yazarak güzel şeyler ortaya çıkaran bir kadronun size kaliteli yazılar, şiirler göndermesini de bekleyemezsiniz. Haa, bu kaliteyi sağlamak nasıl olur derseniz, tek cevabım şu: Kaliteli öğretmenler sayesinde olur bu!… Geçim derdine düşmüş veya öğrencisine özel ders verip geçiren yahut onlardan pahalı hediyeler bekleyip alan öğretmenlerden kalite bekleyemezsiniz. Acı ama gerçek…

-Günümüzdekileri sizi yetiştiren öğretmenlerle mi karşılaştırarak bu düşünceye vardınız?

Değerini bütün Türkiye'ye kabul ettirmiş lise yıllarımdaki edebiyat öğretmenlerimin destekleriyle dil ve edebiyat konularına kendimi yakın hissettiğim için, hiç duraksamadan ve sınavsız kaydolma fırsatı varken, diğer fakültelere başvurmadım. Benim idealim gençlik yıllarının heyecanıyla ya pilot olmak, ya da edebiyat profesörlüğüne yükselmekti. Bunu daha lise birinci sınıfta doldurduğum bir anket defterindeki "ileride ne olmayı hayal ediyorsunuz?" sorusuna cevap olarak yazdığımı biliyorum, çünkü bu defter şu anda elimde, bir sınıf anısı olarak saklamışım…

-Türkçeye olan ilginiz mi bilimsel çalışmalarınıza yön verdi? Bilim dünyası biraz farklı yapıda değil mi?

Almanya'da doktoramı yaparken Türk dilinin ne kadar zengin ve yaygın olduğunun bilincine daha iyi varmıştım. Orada Türk lehçeleriyle ilgili dil ve folklor metinleri üzerinde her dönem Prof. Dr. Benzing ile durmuştuk. Araştırılacak konu ve soruları hemen her derste hocam not ettirir, Türkiye'ye dönünce bunlarla uğraşmamı isterdi. O notlarımı hâlâ saklıyorum. Ama bir ömür yetmiyor bu kadar soruya cevap bulmaya, konuları araştırmaya... Bunun için daha çok ortak çalışmalara yönelmek istedim. Türk Dil Kurumu bünyesinde görev verildiğinde hiç yüksünmeden bu tür çalışma gruplarında diğer meslektaşlarımla birlikte olmaktan büyük zevk aldım. Yine eski hocalarımla oldum, onlardan yeni şeyler öğrendim. Genç arkadaşlara mesleki birikimimden -isterlerse- bazı şeyleri aktarmaktan, onlarla tartışmaktan mutluluk duydum. Türkçe Sözlük ile Okul Sözlüğü ve diğer katkı yaptığım çalışmalarda, Türk Dili dergisinde, Kütüphane Komisyonunda, İmla Kılavuzu toplantılarında, Yabancı Kelimelere Karşılıklar Çalışma Grubunda yahut diğer faaliyetlerde heyecanla ve şevk duyarak bilgilerimi, düşüncelerimi sundum. Belki biraz yararlı olmuşumdur...

- Sizin, Basın-Yayın Yüksek Okulundan kalan bir basın ilginiz ve çok geniş bir kupür arşiviniz varmış. Buna biraz açıklık getirir misiniz?

Türkiye'de basın uzun yıllardan beri "alaylı" tabir edilen kişilerin tekelinde kaldığından, "okullu" olmak bir suç gibi, bir eksiklik gibi nitelendirildi. Şu son on yıldır okullulara yer veriliyor. O da tekelleşen iletişim dünyasında gerçek gazetecilerin değil, patronların arzu ve eğilimlerine göre... Ankara'daki lisede basketbola heves ettiğimden ve bir ara fakültede okurken Yenimahalle Genç Futbol Takımını çalıştırdığımdan spora ilgi duyuyordum; hâlâ da vazgeçmedim. Bu bakımdan YÖK sonrası adıyla İletişim Fakültesinde ders verirken önce Türkçemizin doğru, iyi ve güzel kullanılması konusuna dikkat çektim. Hele spordaki haber ve yorumlar üzerinde daha çok durmanın ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştım. Bu çabalarımı mezun olup basında ve televizyonlarda görev alan öğrencilerim unutmamışlar. Birkaç yıl üst üste Türkiye Spor Yazarları Derneği Genel Merkezince İstanbul, KKTC., Antalya ve Abant'ta düzenlenen seminerlere dil ve eğitim-öğretim konularını götürüp, sporla uğraşanlara yardımcı olmaya çalıştım. Dilimizi kullanmada ve titizlik göstermede bir hayli düzelme varsa, bunda bir tutam tuzu da benim koyduğumu söyleyebilirim. Türk dili bilinci geliştirildikçe gençlerin titizlendiklerini ve başarılı olma yolunda yürüdüğünü görünce gerçekten mutluluk duyuyorum.

- Yurt dışı bilgi, görgü ve deneyimlerinizle yabancıların dil ile ilgisi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Yurt dışında uzun yıllar kaldım. Birçok ülkeyi gezdim, insanlarını tanıdım. İngilizce ve Almanca iyi-kötü iletişim kurdum. Gördüm ki, herkes kendi dili, kendi kültürü, kendi varlığı

konusunda tam anlamıyla "şoven" bir anlayış ve tutum içinde... En küçük bir yanlışa bile tahammül edemiyorlar... Sokaktakiler de, köylüler de, bilim adamları da... Vatandaş, yurttaş olmanın temelini buna dayandırıyorlar ve asla taviz vermiyorlar. Bizdeki tablo ise çok farklı: Bırakınız sokaktaki insanımızı, "sözde" bilim adamlarımız bile kendi varlığının temeli olan Türkçeyi aşağılamaktan tuhaf bir zevk alıyor. Hadi televoleciler, manken ve "sanatçı" geçinen ayak takımı bu yabancı dil hayranlığına kendini kaptırabilir, diyelim; ama devleti ve hükûmetleri yönetenlerin, bürokratların, üniversitelilerin bu yaklaşımı, ancak Atatürk'ün dediği gibi, "gaflet ve dalalet, hatta hıyanet" ile açıklanabilir. Bunların kısa vadeli, verimsiz, tutarsız, tuhaf, gösteriye dönük, aciz, zavallı tutum ve davranışları Türkçemizin gelişmesine de ayak bağı, köstek olmuştur ve olmaktadır da... Kendi kendine, kendi diline, kültürüne, varlığına böylesine yabancı kalmak isteyen hiçbir ülke vatandaşını görmedim, doğrusu... "İmam-cemaat" meselesi... Böyle olunca da sokaktaki insanımızın, esnafın, memurun, köylünün, işçinin ne suçu var ki?...

- Sayın Gözaydın, Türk dili ile ilgili yurt içindeki programları, oluşumları, düşünceleri genel olarak nasıl değerlendirirsiniz?

Yıllardan beri Türk Dili'nde, derslerimde, konferanslarımda, 18 yıldır sürdürdüğüm TRT radyo programlarında hep yabancıların Türkçeye, kültürümüze yaptığı katkıları işledim, işliyorum... Onların eserlerini görüp okudukça, Türkçeyi, Türkiye'yi, Cumhuriyetimizi, bizlere bunu sağlayan Atatürk'ümüzü ve yakın arkadaşlarını binlerce kez saygı ve rahmetle anıp daha çok seviyorum. Bunları bizlerin gözüne sokarcasına işleyen yabancılar bizim için çalışıyorlar, bize hizmet ediyorlar bu kadar masraf edip ömür çürüterek... Bunlara karşılık bizim yöneticilerimiz, politikacılarımız ne yapıyor? Kendini sömürülen bir ülkenin uşağı gibi niteleyip, batı ülkelerinden gelen ve çoğu kasıtlı olan önerilere uysallıkla boyun eğiyor. Bunun eksisini, artısını düşünmüyor, tartışmıyor, önünü-ardını araştırmıyor... Millete, memlekete yararı var mı, yok mu? Uzun vadede sonuçları ne olur? Niye böyle bir öneri geldi? Amaç nedir gerçekte? Ne çıkar sağlayacaklar bu öneriyle?... ve daha birçok sorunun cevabını arayıp açıklamadan paldır küldür her öneriyi kabul edip teslimiyetimizi bildiriyoruz. Osmanlı Devleti topraklarını böyle böyle yitirdi, Balkanlar, Girit, Adalar, bereketli Mezopotamya toprakları ve bugünlerde de Kıbrıs... Gitti... Gidiyor... İki yüz yıldır hep aynı oyunu yabancı politikacılar sahneye koyup, bizi de işlerine geldiği yerde ve zamanda oynatıyorlar... Kendi ülkelerinde yapmadıklarını, yapılmasına izin vermedikleri uygulamaları bizden "hemen, derhâl, acilen" isteyip "uyum paketleri" içinde koyduruyorlar. Sanki Lozan'dan yüz geri edip, Sevr'e yönelmişiz ve onu onaylamışız gibi azınlık kavramı böyle, adlarla ilgili oyunu böyle, alfabe değişikliği böyle, federasyon yönetiminin başlangıç olan yerel yönetim-eyalet düşüncesi böyle, UEFA tutumu böyle, böyle, böyle... Kendimizi aynaya bakıp düzeltmezsek, daha ne öneriler gelecek, göreceksiniz...

- Size göre, AB ülkeleri Türkiye'yi istemiyorlar mı? Bir yandan yabancıların araştırmalarını övüyorsunuz, diğer yandan onların "şoven" yaklaşımını vurguluyorsunuz? Bunu biraz daha açıklar mısınız?

Evet, tam da söylediğiniz gibi!... Yabancılar Türk dili, kültürü, ekonomisi vb. konularla bizleri daha iyi tanıyıp bilmek istiyorlar. Türkiye'nin ve Türk dünyasının gücünü, azmini, başarılarını, özellikle jeopolitik durumunu, stratejik konumunu çok iyi biliyorlar. Onun için bu toprakları kendi denetimleri altında bulunduracak önerilerle geliyorlar. Bu ticarette, ekonomide, politikada çabucak onların lehine sonuç veriyor, ama kültürde daha uzun bir süre alıyor.

Bunu da düşünce ve görüş farklılıklarını körükleyerek kendilerine yandaş arayıp buluyorlar. Yandaşlarını da basın, politika ve üniversite gibi etkili çevrelerden seçiyor, onlara maddi-manevi çıkarlar sağlıyorlar. Dergimizde ve TTK kongrelerinde Atatürk dönemi ile ilgili belgeleri yayımladığımda, bu rüşvet olayı apaçık ortaya çıktı. O gün neyse, bugün de aynı; değişmedi bir şey!

- Bizim için AB öyleyse bir rüya mı, demek istiyorsunuz?

Bakınız hiç çekinmeden şunu belirteyim. AB'ye bizi değil 2010'da, 2020'de bile almayacaklar. Türkiye 90-100 milyonluk genç nüfusuyla onları korkutuyor. Osmanlının geri geleceğinden çekiniyorlar. Zaten Ostlaender "Kemalizmden vazgeçin" demedi mi? Verheugen durmadan olumsuz görüşlerle çıkış yapmıyor mu? 2004 seçimlerinde Almanya'da iktidara gelecek Hristiyan Demokratlar Türkiye'nin AB'de asla yeri olmadığını açıkça ve şimdiden söylemiyorlar mı? Yarın da KADEK'le görüşün, TBMM'ye girsin; ordunuzu küçültün, Ege Ordusunu hatta 3. Orduyu kaldırın o topraklardan, azınlıklara daha çok hak verin, ekümenik patriği kabul edin Ermenilere tazminat verin, soy kırımını yaptığınızı kabul edin ve daha neler ileri sürecekler, AB'ye alınabilmemiz için… Perşembenin gelişi çarşambadan belli… Türkiye Cumhuriyeti'ni neredeyse hakaret dolu sözlerle aşağılamaktalar ama bunları niye politikacılarımız sineye çekiyor, asla anlamıyorum (bkz. Türk Dili, sayı: 608, Ağustos 2002). Böylesine kişiliksiz bir toplum muyuz biz? Bütün bunlar gözler önünde… Daha şimdiden Fransa-Almanya güç birliği yapıp, AB içinde borçlarını ödemekten vazgeçtiler, ötekilerin muhalefetine rağmen… Kuzey-güney ülkeleri, aralarında bile, özellikle kültür konularında anlaşamıyorlar. Şimdi de ekonomik ayrılık belirginleşti. AB bence uzun vadede pek de bir arada kalacak gibi değil! Gücü olan, güçlü görünen ülke, ötekilere her dediğini yaptıracak gibi… Zaten her ülke kendi dilini, alfabesini, kültürünü ön plana çıkararak gücünü kanıtlamak için uğraşıyor ve hatta savaş veriyor (Bk. Türk Dili, sayı: 619, Temmuz ve 620, Ağustos 2003). Bu da nereye kadar sürer?… Benim ömrüm yetmez ama siz gençler bunları göreceksiniz…

-Böyle giderse, kısa zamanda olursa, siz de görürsünüz inşallah, ama buna bağlı olarak bir sorum daha var. Bu yıl Frankfurt Kitap Fuarına katıldınız. Bu konu hakkında bilgi verir misiniz? Türkiye'deki kitap fuarlarıyla bir karşılaştırma yapılacak olursa izlenimleriniz nelerdir?

Yaklaşık 5-6 yıldan beri katılıyorum. Çok büyük bir hareket… 6-7 gün içinde yaklaşık üç yüz bin kişi sekiz adet hangar gibi binalarda (her biri de üç kat!) dolaşıyor, kitap seçiyor. Dünyanın her yerinden yüzlerce yayın evi, kurum ve kuruluş geliyor, kendi ülkesinin propagandasını yapıyor. "Yılın ülkesi" olma fırsatı geçti 2-3 yıl önce elimize, ama kısır görüşlü, aciz Kültür Bakanlığımız bu öneriyi reddetti ve olağanüstü bir tanıtım faaliyetini kaçırdık. Bir daha da kolay kolay böyle bir öneri bize yapılmaz. Türkiye küçük bir bölümde, Yayıncılar Birliği aracılığıyla ve KB desteğiyle, parasıyla tanıtılıyor. Ayrıca her yayın evi isterse küçük bölümler kiralıyorlar. Bizim AKDTYK olarak, TDK ve TTK olarak mutlaka buralara (Frankfurt'tan başka önemli olan yerler de var.) yayınlarımızı götürmemiz gerek! AB içinde Türkçe, oralardaki Türklerin de etkisiyle giderek daha çok ilgi görüyor. Bunu desteklememiz şart!

-Sayın Gözaydın, devletimizin kültür politikası, hele de dış dünyada eksik mi demek istiyorsunuz?

Kültürü politikadan, hele de şu günlerde, ayıramazsınız. Ayırırsanız, başınıza olmadık çoraplar örülür uzun vadede... Devletimizin gücünü hafife almamak gerekiyor, ama bu işleri de iyi bilen insanlarla pişirip kotarmak şart; öyle eş-dostla, akraba-arkadaş-yandaş firmalarla yola çıkılmaz... Oralarda Türklerle ilgili yayın yapan yabancı yayın evlerinin yayınlarından da örnekler gösterilir; Türk dilinin, kültürünün kendi kalemleriyle nasıl araştırıldığı toplu olarak sergilenir, anlatılır. Çok iyi dil bilen insanlarımızın katılacağı konferanslar, paneller, açık oturumlar kitap fuarı haftası önünde, içinde ve sonrasında düzenlenir. Hatta Alman Türkologlara bir yıl öncesinden konular ısmarlanır, konuşmaları sağlanır. Yoğun bir ön çalışma ile bütün bunlar yapılabilir. Yoksa burada olduğu gibi, biz bize konuşuruz, sohbet edip güya tanıtım yapmış oluruz. Özellikle Almanya, Hollanda, Avusturya gibi ülkelerdeki Türkleri düşünüp (yaklaşık üç milyon!) oralara sık sık insanlarımızı gönderip, konferans turları düzenlememiz şart! Onlar bizleri bekliyor. Her yıl böyle isteklerle karşılaşıyorum, ama ancak bir ikisini kendi gücümle ve oradakilerin maddi desteğiyle gerçekleştirebiliyorum. Çocuklarımız, gençlerimiz bilgiye aç; heyecanla, istekle bunu gidermek istiyorlar. İyi bir düzenleme yapılarak hemen her konuda (dil, edebiyat, ekonomi, hukuk, politika, ilahiyat, halk kültürü, sağlık vb.) Türkçe ve Almanca konferans turları yapmanın tam da zamanı, bu AB curcunası, propagandası, hareketliliği sürerken... Kıbrıs, Ege adaları, hava saldırısı, Ermeni komploları, barajlar ve su sorunları, Yunan emelleri, Orta Doğu, Balkanlar, Kafkaslar, Türk cumhuriyetleri ve Rusya'daki diğer yarı otonom topluluklar vb. konularda iyi yetişmiş bilim adamlarımızın bu turlarda, on-on beş gün içinde, çok yararlı bilgilerle vatandaşlarımızın kafasındaki sorulara açıklık getireceğine eminim.

-Halk bilimi toplumun her alanı kapsamasına rağmen "folklor" birçok kişi tarafından halk oyunu olarak algılanmakta. Siz halk biliminin şu anki durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Ülkemizin tanıtımında yeteri kadar kullanılıyor mu? Türk folklorunun dünya kültüründeki yeri nedir?

Kendimizi en iyi tanımanın yolu, dilimizi ve kültürümüzü bilmenin çaresi, halk biliminin (folklorun) bütün alt dallarıyla anlatılması, öğretilmesidir. İlköğretimden başlayıp liselerde, fakültelerde bu dersler verilmeli... Böylece yargıcımız, doktorumuz, kaymakamımız, öğretmenimiz, subayımız ve diğer üst görevlerde bulunan aydınlarımız karşılarına gelen vatandaşı daha iyi anlar, onun ne hâlde olduğunu bilir... Kendi sırça saraylarında, halktan kopuk evlerinde, klüplerinde oturup zar veya taş atarak, kâğıt oynayarak zaman öldürmez. Millî kültürün ana damarı "folklor", halk oyunları anlamına kaymışsa bu yanlışı düzeltmek için basının, TV'nin, MEB'in, hatta herkesin katkısı gerekiyor. Halk bilimi konusunu daha geniş bir yazıyla gelecek sayılarımızda ele alacağım için şimdilik buraya bir noktalı virgül koyalım, olur mu?

-Son zamanlarda Türkçenin bilim dili olamayacağı konusunda yorumlar yapıldı. Sizin bir bilim adamı olarak bu konudaki fikriniz nedir?

Atatürk döneminden beri asıl amaç Türkçenin geliştirilmesi, zenginleştirilmesi, geniş kitlelere sevdirilip işlenmesidir. TDK bu amacı gerçekleştirmek için kurulmuş olup, yirmi yıldan beri bunu akademik çalışmalarla ortaya koymaktadır. Ancak iki yıldır elinden tutan yoktur, daha verimli çalışabilmesi için zemin hazırlığı (kanunun çıkarılması) yapılmamaktadır. Yapılırsa, bilim adamlarının gayretleriyle elbette Türkçenin bilim dallarında gelişmesi görülecek, Türkçe bilim dili olarak kendini kanıtlayacaktır. Bu iş amatörlerle, uzman olmayan kişilerle, yarım aydınlarla yürümez. Gidilecek yol, Atatürk'ün sağlığındaki temel yapıyı, amacı

yeniden yürürlüğe sokan bir yol olmalıdır; boşuna "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" dememiştir, büyük önderimiz... Politikaya, çıkar ilişkilerine girmeden ve sadece bilim yolunda giderek, Türkçeyi işleyerek başarıya ulaşabiliriz...

- Sayın hocam, değerli vaktinizi bize ayırdığınız ve sorularıma içtenlikle cevap verdiğiniz için teşekkür ederim.

http://www.bilgicik.com/yazi/prof-dr-nevzat-gozaydin/

Ç.Ü. Türkoloji-Makale Bilgi Sistemi

Başlık: Ç.Ü. Türkoloji-Makale Bilgi Sistemi

Göster	16154	Nevzat Gözaydın	Çağdaş Edebiyatımız Almancada-II	19.10.2012	TDK Türk Dili Dergisi
Göster	13945	Nevzat Gözaydın	Türkische Sagen und Volkslyrik	24.04.2012	Milli Folklor Dergisi
Göster	13918	Nevzat Gözaydın	"İnsan ve Oyun"	22.04.2012	Milli Folklor Dergisi
Göster	9704	Nevzat Gözaydın	Bedii Faik'ten Türk Diline Katkılar	04.10.2011	
Göster	9543	Nevzat Gözaydın	AB Tarama Sürecinde Türk Dili - II	13.09.2011	
Göster	9542	Nevzat Gözaydın	AB Tarama Sürecinde Türk Dili - I	13.09.2011	
Göster	9536	Nevzat Gözaydın	İlköğretimden Yükseköğretime Okuma Sorunu	13.09.2011	
Göster	9521	Nevzat Gözaydın	Türkçe ve Türkiye İçin Avrupalı Türkler Ne İstiyor?	12.09.2011	
Göster	9492	Nevzat Gözaydın	Almanya'da ve Güncel Alman Edebiyatında Türkler	08.09.2011	
Göster	9458	Nevzat Gözaydın	Gençlik ve Atatürk Kitapları	06.09.2011	
Göster	9418	Nevzat Gözaydın	Kâşgarlı Mahmud ve Batı Dillerinin Eskiliği	14.08.2011	
Göster	9386	Nevzat Gözaydın	AB Ülkelerinde Türk Dili Öğretimi Üzerine	05.08.2011	

Göster	9368	Nevzat Gözaydın	Türk Edebiyatının 1980 Sonrasına Bir Yabancının Bakışı	03.08.2011
Göster	9356	Nevzat Gözaydın	Mizah ve Gezi Yazarı Aydın Boysan'ın Deyimler Dünyasına Katkıları	28.07.2011
Göster	9325	Nevzat Gözaydın	Türkülerimiz ve Türkçe Sözlük	20.07.2011
Göster	9301	Nevzat Gözaydın	Çukurova'nın Söz Varlığından Türkçe Sözlük İçin Katkılar	13.07.2011
Göster	9289	Nevzat Gözaydın	Latince Bilmek veya Latin Harfli Türkçe Eski Metinler	06.07.2011
Göster	9288	Nevzat Gözaydın	İlköğretimde Soyut ve Somut Deyimlerin Öğretilmesi	06.07.2011
Göster	8412	Nevzat Gözaydın	Yabancılar İçin Türk Dili Öğretiminde Yöntem Sorunu	03.03.2011
Göster	7238	Nevzat Gözaydın	Türk Dili ile Halk Biliminin Bir Kavşak Noktası: Harmandalı	17.05.2010
Göster	6962	Nevzat Gözaydın	Değerlendirmeler: Seyppel, Tatjana: Der Intellekluelle bei Oğuz Atay-Dargestellt an dem- Roman "Die Haltlosen", Wiesbaden 1991	29.04.2010
Göster	6834	Nevzat Gözaydın	Ölü ve Ölümle İlgili Anlatılar Kataloğu - X	19.04.2010
Göster	5959	Nevzat Gözaydın	Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Türkolojinin Geleceği	15.02.2010
Göster	5691	Nevzat Gözaydın	Refik Halid Karay ve Dilde Sadeleşme	18.08.2009
Göster	5600	Nevzat Gözaydın	Ata Sözleri ve Deyimlere Yeni Katkılar	24.06.2009
Göster	5574	Nevzat Gözaydın	Anonim Halk Şiiri Üzerine..	19.06.2009
Göster	5528	Nevzat Gözaydın	Andreas Tietze'nin Sözlüğü ve Burun Üzerine	16.06.2009
Göster	5503	Nevzat Gözaydın	Gözlemler: Almanya'da Çalışan Türklerin Dilleri Üzerine	14.06.2009

Göster	5458	Nevzat Gözaydın	Ad Verme ve Değiştirme	08.06.2009
Göster	4393	Nevzat Gözaydın	Ağız ve Halk Bilimi Derlemelerinde Yer Seçimi	21.01.2009
Göster	4002	Nevzat Gözaydın	Atatürk ile İlgili Basınımızdaki Yorumlar	12.11.2008
Göster	3988	Nevzat Gözaydın	Ağız ve Halk Bilimi Derlemelerinde Kaynak Kişi	06.11.2008
Göster	2860	Nevzat Gözaydın	Dil, Çocuk ve Oyun	01.02.2008
Göster	2610	Nevzat Gözaydın	Türkçe Bilinci ve Karum	02.01.2008
Göster	1445	Nevzat Gözaydın	Anonim Halk Şiiri Üzerine	21.10.2005
Göster	1444	Nevzat Gözaydın	Dil ile Folklor İlişkilerinin Özellikleri	-
Göster	1073	Nevzat Gözaydın	AB Tartışmaları Sırasında Almanya'daki Türkçe...veya Biz Nereye?	25.11.2004
Göster	181	Nevzat Gözaydın	Türk Dünyasının Atasözleri	23.05.2007

[slideshare id=51755491&doc=prof-150818091026-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=51755496&doc=trkeengzeldiln-150818091036-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=51755492&doc=trkdiliilehalkbiliminnilikisi-150818091029-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=51755485&doc=oduncununkkkizi-150818091021-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=51755561&doc=trkiyedelvelmleilgillanlatilar5-150818091148-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=51755625&doc=trkiyedelvelmleilgillanlatilar8-150818091332-lva1-app6891&type=d]

DR. MÜNİR DERMAN'IN HAYÂTI, ESERLERİ VE TASAVVUFİ GÖRÜŞLERİ

Hzl: Elvan SESLİ

Hayâtı

1.1.1. *Doğumu ve Ailesi*

"Hüseyin Münir Derman, 1910 yılında Trabzon'da dünyaya geldi. Babası Ahmet Rasim Efendi, annesi Şehvar Hatun'dur. Annesi Gümüşhane'de, babası Vakfıkebir'de doğmuştur. Şehvar Hatun'un annesi Pembe Hatun, babası Uzun Mehmet Efendi'dir. Ahmet Rasim Efendi'nin annesi Kafkasya'dan Cevahir, babası Buhara'dan Hacı Ali Efendi'dir. Münir Derman'ın anne tarafından büyük annesi Gül Hatun " Evliya Kadın" olarak bilinmektedir. Gümüşhane'nin Hedre Köyü'nde türbesi vardır. Yine anne tarafından şeceresi "Uçan Şeyh" diye tanınan Ahmet Ziyâeddin Gümüşhânevî Hazretlerine kadar uzanmaktadır. Nazım ve Nuriye isimli iki kardeşi kendisi doğmadan, ağabeyi Hasan Kazım ise 47 yaşında vefât etmişlerdir."[261]

"Ahmet Ziyâeddin Gümüşhanevî Hazretleri; büyük velîlerden; ismi Ahmed b. Mustafa, künyesi Ziyâeddin olup, Gümüşhanevî diye meşhurdur. Babası Emir ler sülalesinden Mustafa Efendi'dir. 1813'de Gümüşhane'nin Emirler mahellesinde doğdu. 1893 tarihinde İstanbul'da vefât etti. Kabr-i şerîfi Süleymaniye Camii avlusunda Kanûni Sultan Süleyman Han türbesinin kıble tarafında olup ziyâret mahallidir."[262]

"Münir Derman'ın harikuladeliklerle dolu hayâtı Trabzon'da başlamaktadır. Rus işgali nedeniyle oradan geçip Gümüşhane'ye yerleşmişler. Daha sonra burası da Rus işgaline uğrayınca tekrar işgalden kurtulan Trabzon'a göç etmişlerdir. Burada ne kadar kaldıkları bilinmemektedir. Derman Hoca bu göç macerasını şöyle anlatıyor: "Hedre'den muhacir çıktık...Kafile hâlinde yürüyerek...Nereden geçtik...Nerede konakladık. Hatırlamıyorum. Ankara'ya kadar geldik. Bentderesi denen semtte küçük bir evde oturduk...Pembe Ninem Ankara'da Hakk'a göçtü.."[263] *"Hacı Bayram-ı Velî türbesi yanındaki mezarlığa defnedildi. Sonraları o mezarlık kaldırıldı. Rahmetli dayım, annesi ninemin kabrini toprak ve kemikleriyle aldı. Hedre köyüne götürerek büyük ninesi Evliya Kadın'ın yanına defnettirmişti. Dayım o zaman Gümüşhane mebusu idi."* [264]

1.1.2. *Eğitim Hayâtı*

"Münir Derman, öğrenimine babasının yazdırdığı, Fransız kolejinde başlamıştır. Burada Fransızca'yı en iyi şekilde öğrenmiştir. Aynı zamanda rahibin oğlu olan arkadaşı sayesinde Rusça'yı da hazinesine katmıştır. Liseyi bitirdikten sonra devletin açtığı burs sınavına katılmıştır. Bu burs sınavında şöyle bir hatırası olmuştur: "Bu sınavda Atatürk sözlü olarak şöyle bir soru yöneltmiştir. "Napolyon kimdir, Atatürk Kimdir ?" bu soruya sadece Münir Derman doğru cevap vermiş. Cevabı işe şöyle olmuş. ***"Atatürk Halifeliği kaldırıp cumhuriyeti kuran, Napolyon ise cumhuriyeti kaldırıp krallığı kuran kimsedir."*** *Bu cevap Atatürk'ün çok hoşuna gitmiş, Münir Derman'ın saçını okşamış. Derman Hoca bu devlet bursu ile tahsil hayâtının büyük bölümünü Fransa'da geçirmiştir. Burada felsefe bilimleri ve Psikoloji bölümlerini okumuştur."*[265]

"Fransa dönüşünde Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde Fransızca başta olmak

üzere dersler verdi. Münir Derman 22 yaşlarında İstanbul'da tıp fakültesine başlar. Orayı da bitirir, doktor olur. Yine tahsil hayâtı devam eder. Bir tanıdığı vasıtasıyla Suudi Arabistan'a gider. Kral'ın saray doktorları arasına girer. Arabistan'da iken aynı zamanda Mısır'daki Ezher Üniversitesine kaydını yaptırır. Hem doktorluk yapar hem de Mısır'daki Ezher'e devam eder. Dışarıdan derslere hazırlanır. Ve imtihanlarına girmek sûretiyle Ezher Üniversitesini de bitirir. Suudi Arabistan'dan döner. Türkiye'ye döndükten sonra hükümet tabibi olarak Ağrı'nın Eleşkirt ilçesinde görevlendirilir. Şark hizmetini Eleşkirt'te bitirir. Daha sonra Bilecik'in Bozhöyük ilçesi hükümet tabipliğine naklen tayini yapılır."[266]

1.1.3. *Evliliği ve Çocukları*

"Annesi Şehvar Hatun ile otururlarken İstanbul'da, müfettiş olan dayısının kızı Cahide Hanım vardı. Annesi "Sana onu almak istiyorum" der. İstanbul'a giderler, dayısının kızını isterler ve Cahide Hanım'la evlenir. Cahide Hanımı Bozhöyük'e gelin getirirler. O artık evlenmiştir. Annesi ve hanımıyla birlikte aynı evde otururlar. Bu arada bir kız çocukları dünyaya gelir. Adını Ayşin koyarlar. Kendileri mesai haricinde muayenehane açmaz. Aldıkları maaşla kıt kanaat geçinmeye çalışırlar. Bu arada Münir Derman Hz.lerinin kızı Ayşin Hanım büyür, Fransız kolejini bitirir ve evlenip İstanbul'a gider. Bu evlilikten bir kızları dünyaya gelir. Adını Gülbanu koyarlar. Gülbanu'da büyür. Ankara kolejini bitirir ve bu arada Ayşin Hanımefendi birinci eşinden ayrılır. İkinci bir evlilik daha yapar. İkinci evliliğinden de iki kızı dünyaya gelir. Münir Derman Hz.leri torunlarının isimlerini bizzat kendileri koyar. Feryal ve İsra. Yetişmelerinde büyük anneleri olan Cahide Hanım Efendinin büyük rolleri olmuştur. Münir Derman eşi ile ilgili olarak şu açıklamayı yapar: "Çileli insanların mânevî yönleri kuvvetli olur. Yengenizde çok çileli birisidir. Onun için o evliya bir kadındır. Yengenize hürmet edin, onun duasını alın.""[267]

1.1.4. *Yaptığı Görevler*

"Üniversitede-Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi- dersler veren Münir Derman Hoca, doktorluk mesleğine ilk olarak sağlık bakanlığı nezdinde gönderildiği-Ağrı, Doğubayazıt, Eleşkirt- şark hizmetiyle başlar. Evlendikten sonra ikinci görev yeri olan Eskişehir'e yerleşmiştir. Eskişehir'de genel cerrâhi dalında doktorluğa devam etmiş ve buradan emekli olmuştur. Bu dönemlerin hangi tarihte başlayıp bittiği bilinmemekle beraber bir dönemde Talal isminde tıp fakültesinden çok samimi olduğu arkadaşının vasıtasıyla Arabistan'da çalışmıştır. Yedi yıl kadar Kral'ın doktorluğunu yapmıştır. Bu dönemle ilgili bâzı hatıraları vardır. Hücreyi Saadet'e sadece bir defa çok ısrar edildiği için girmiş diğerlerinde edebinden dolayı içeri girmeyi istememiştir. Bu bir defalık girişinde de çoraplarına kadar her şeyini çıkarmıştır. Bu hareketi Arapların çok hoşuna gitmiş, onu omuzlarına almışlardır."

"Münir Derman Hoca, yaklaşık olarak 1963-1964 yıllarında Türk Tıbbında ilk defa kopan bir ayağı ameliyatla takarak uluslar arası tıp dünyasında ilgi çekmiştir. Olay şöyle olmuştur.

***"Bir kadın hastaneye geliyor, elinde bir ayak. "İyi bir cerrah yok mu? Muhammed(sallallâhü aleyhi ve sellem) aşkına şu bacağı taksın"** diye bağırıyor. Derman Hoca, Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem) adını duyunca kötü oluyor. Hemen ayağı kopan genci ameliyat ediyor. Dokuz saat ameliyattan sonra Hoca çıkıp secde ediyor. Eve gidiyor, gelişme olursa bildirilmesini ricâ ediyor. Sonra Hoca'ya telefon edilip bacağın sıcaklaştığı müjdesi veriliyor. Bu başarılı ameliyattan sonra ilk tebrik telgrafı Sovyetler*

Birliği'nden gelmiş, sonra Amerika'dan, Fransa'dan, Almanya'dan davet telgrafları almıştır."[268]

"Eskişehir'deki görevinden emekli olduktan sonra, dâvet edildiği Almanya'ya gitmiştir. Onbeş yıl Almanya'da anatomi profesörlüğü yapmış, sonra yurda dönmüştür. Bu vazifelerin haricinde ilaç fabrikasında çalışmıştır. Bâzı ilaçların açık patentini almıştır. Fakir hastalara bizzat yardımcı olmuştur. Derman Hoca atom modelinin dökümünü yapmıştır. Şartlar elvermediği için geliştirememiştir. Tıpla ilgili eserleri de vardır. Eserlerinin bir kısmını II. Dünya harbinde Fransa'da kitapların olduğu yer bombalandığından kaybetmiştir. Gülhane hastanesinde Fransızca olarak romatizma ve kan grupları ile ilgili olarak kitapları mevcuttur."[269]

1.1.5. *Tasavvufa İntisabı*

"Trabzon'da 4 yaşından i'tibâren Buhara'lı Hocası Ömer İnan Efendinin mânevî eğitiminde ilerlemiş, ondan feyz almış ve seyr u sülûkunu aynı zâtta tamamlamıştır. Hâfız Nigar ismindeki hocasından Kur'an öğrenip yedi yaşında hafız olmuştur. Ömer İnan Efendi, Derman Hoca'nın küçüklüğünde Rus askerlerinin attığı topları eliyle tutar, üzerine bir şeyler okur ve gönderirmiş. Çiftçilikle uğraşan Ömer İnan Efendi, çok kanaatkâr ve celâlli bir zâtmış. Herkes ondan korkar ve çekinirmiş. Kendisi çok büyük bir velîymiş. Derman Hoca, Haçkalı Hoca diye Trabzon'da sık sık tayyi mekân yapan bir zâttan bahsetmiştir; fakat onunla mânevî bir yakınlığı olmamıştır. Bunun yanında mânevî terbiyesine yardımcı olan, Doğu Beyazıt'taki görevi esnasında tanıştığı "Ömer" isminde bir zâttan bahsetmiştir. Şam'da bulunan dört kişiden de el aldığı bilinmektedir. Bu zâtların kim oldukları hakkında malumat yoktur. Münir Derman Hoca'nın anne ve babası da Ömer İnan Efendi'ye intisâplı olduklarından, kendisinin intisâbı kolay olmuştur. İnan Efendi, O'nun mânevî terbiyesiyle çok yakından ilgilenmiştir. Onu on beş yaşında kırk günlük erbaine sokmuş, her gün sadece yemesi için bir tas çorba vermiş, karanlık bir odada çile doldurmuştur. Halvetten çıktıktan sonra, İnan Efendi'nin evinin bahçesinde, çardakta yemek yemek için oturmuşlar, sofraya kızarmış tavuk gelmiş, İnan Efendi "yiyelim" deyince Derman Hoca, budu koparmaya başlamış. Daha ağzına götürmeden Efendisi budu elinden çekmiş, almış. "Senin daha nefsin temizlenmedi, tekrar halvete, odaya gir" demiş. Hoca ağlayarak kalkmış. Halvete kapanıp, kırk gün sonra çıkmış. Ömer İnan Efendi onu sabah namazına ormana göndermiş. Er-Rahman süresini okumasını tembihlemiş. Ormanda siyah sarıklı bir zât çıkmış karşına."Halvetin mübarek olsun, artık sende bizden oldun. Zaman zaman yanına geleceğim ve dediklerimi yaparsın" deyip kaybolmuş. Bunu Hoca'sına anlatmış, hocası onu tebrik edip, yolun açık olsun demiş. Duâ etmiş, onu uğurlamış."[270]

"Yine bir sabah namazında efendisi Hoca'yı tek başına, karanlıkta ormana göndermiş. O zaman bütün ağaçlar ve çiçekler Münir Derman ile konuşmuş. Ağacın biri çok kuruymuş, ağlıyormuş. Derman Hoca'nın kendisine yaslanmasını istiyormuş. Hoca ağaca yaslanınca, ağacın dibinden bir çiçek çıkmış ve üzerinde bir şebnem damlası varmış. Damla büyüyüp hocayı içine almış. Onu yıkamış. Siyah sarıklı bir adam Onu okşamış, "O isterse her şey olur" deyip ortadan kaybolmuş. Böylece mânevîyâtı hızla gelişmeye başlamış."[271]

1.1.6. *Mürşit Olduktan Sonraki Hayâtı*

Derman Hoca'nın şeyhi Ömer İnan Efendi'den icazetini nasıl aldığı hakkında malumat yoktur.

1.1.6.1 *İrşadı*

"Derman Hoca'nın meşrebinde celâllik vardır. Aynı zamanda kuvvetli merhamet yatağı olan Derman Hoca garip ve tek bir fert olarak yaşamıştır. Fazla arkadaş edinmemiştir. Ferdiyet makamında idi. Herkesin bilmediği meşrep Şemsettin Tebrizî' inin meşrebidir. O'da bu meşreptendir. Garip gelip, garip giden Derman Hoca çok yoğun, anlaşılmama yalnızlığı çekmiştir. Halvet O'nun en çok kullandığı usûldür. Kendisi makamının yükselmesi için riyazetler yapmıştır. Her zaman "az yemek, az uyumak" gerektiğini talebelerine hatırlatmıştır."[272]

O, kendisini kitabında şöyle anlatımıştır. "Ben evliya veya ermiş bir insan değilim.Basit bit mü'min olmaya çalışan bir insanım, dünya nimetlerinin şükrünü eda için çalışıyorum; vakit bulursam istiğfar ile uğraşacağım. Hayât-ı hususiyemi bilmeyenler hırpalayacı sözler söyleyebilirler; bunlara bir mânâ vermedim. Her şeyden el çektikten sonra meşgûl olanlardan değilim ben. Meşgûl iken her şeyden el çekmeye çalışanlardanım."[273]

"Derman Hoca kendi gayretiyle talebe almamıştır. Hakk tarafından kendisine gönderilenleri talebeliğe kabul etmiştir. Çok sayıda mürîd edinmemiştir. Gerçek talebelerinin sayısı altıyı geçmemiştir. İrşat olunacakları irşâd etmiştir. Derman Hoca kendi tarzını şöyle anlatır: " Her gün yıkanmam emir olundu. Az yemem, az su içmem emir olundu. Bu emirler hiç güçlük çekmeden, ben arzu etmeden husûl buldular. Ayda iki gece ben, bilmediğim meçhul diyarlara davet ile götürüldüm. Oradan rağbet ve i'tibâr ederler bana. Bütün müşküller halloldu bana. Celâl köşesinden daima Settâr sıfatının altından bağırmak emir olundu bana. Mürşitlik rütbesi verildi; irşâd ederim. Mürid gönderirler bana. Eteğime yapışanlara Celâl köşesinden hırpalamak emir olundu bana. Maşrıktan mağribe atıldım. Mağrip sultanı emretti bana. Her gece Sultan-ı Mağribi ziyâret ederim. Âlem-i Misal tayyi mekân oldu bana inâyet. Gayb Ricâli'ni gördüm. Selam ettiler bana. Edep içinde divan durdular. Kulağıma fethiyye salâsını okudular. Üçler, yediler sonra dörtler buz gibi su ikram ettiler bana. Su içmekle kanın içre hücrem zikrini guslederim. Tevhîde girdim. Bu gusl farz oldu bana. Kanaatten bereket evcain saldılar evim canibime. Bir lokma soframda yiyen, doyan olur, tuhaf geldi bana. Rızâ rüzgârının bir yaprağı gibi oldum. Çok şükürler Allah'ıma, salât olsun Mahbubuna. Cemâlullah zâhir oldu. Cemâl Celâl, Celâl Cemâl karışarak tevhîd oldu. Derya içre düşüverdim. Damla idim, umman oldum. Dertli idim. Derdim gidip Derman oldum. Kırklar sofrasında bulundum. Bunların üçü ile haftada bir kere buluşurum. Kırklardan mısın diye sorma bana. Ben o üç ile dört yaparım. Hiç ile kırk oluruz. Üç kişi bir de ben, bir de hiç, bir taife teşkil ederiz, gezeriz. Hem kırkız, hem dördüz, hem hiçiz biz."

"Günümüz tarîkat anlayışını eleştirir ve şöyle der; "Size beş vakit namaz, Allah ve Resulü yeter. Bu devir , tarîkat devri değil, her şeyin sahte olduğu bir devir." Klasik tarîkatlardaki devran, zikir halkası, toplantı gibi gösterilere izin vermemiştir. Evrat olayını da benimsememiştir. Kendisini hiçbir zaman belli etmeyen Derman Hoca cemaatleşmeye de karşıydı. "Allah'a giden yol birdir" derdi. Cemaatleşme olunca fitne çıkacağını ifâde etmiştir. " Mü'min kişinin tek görevi Hakk'ın emirlerini yerine getirmek ve Allah'a karşı samimi olmaktır" diye söylerdi."[274]

"Hoca'nın kendi riyazetleri çok ağır olmuştur. 1982 Haziranında halvete girmiş, oruç bitimine kadar her akşam yalnızca tek bir zeytinle idare etmiştir. On beşinci günün sonunda bir bardak su içmiştir. Kendisi ve annesi soğan ve sarımsak yememişlerdir. Bir zeytinle tek

bir marul yaprağıyla oruç tutardı. Çok namaz kılardı. Günlerce, gecelerce... İki yıl boyunca orucunu bırakmamıştır. "İtikat orucu bu, bu asırda bir iki kişinin çekilip bu orucu tutması lazım" derdi. Talebeleri irşâd ederken de onlara durumlarına ve seviyelerine göre riyazetler verirdi, halvete sokardı. "Tasavvuf yaşanan bir hâldir, sonradan tasavvuf diye isimlendirilmiştir" derdi. İrşadın sözlerle değil, sessiz ve sözsüz akıtılarak verileceğini söylerdi. Talebelerine en çok tavsiye ettiği şey devamlı abdestli olmaları gerektiğiydi. ***Bir talebesine altı sene soğan sarımsak yedirmemiştir. Soğan sarımsağın düşünce gücünü zayıflattığını, bâzı esmâların işleyişini etkilediğini bildirmiştir.*** *Konuşmazdı, idrak ettirirdi. "Hakiki mürşit bakarak, yakarak temizler, Şeyh insanın içini dışını yıkar. Ben içimle bakarım, tamamen ötelerin adamıyım" derdi. Asrının insanı olmadığı için çok üzülürdü. Bu asrın ötesindeydi. Hiç arkadaşı yoktu. "Kendimi anlatacağım bir arkadaşım bile olmadı. Bir dost bulamadım, gün akşam oldu" diye sık sık söylenirdi. Kalabalıktan hoşlanmazdı. Kendisinin görünmüyor ve anlaşılmıyor olmasını şöyle anlatırdı: "Bana Hocam söylemişti yıllar evvel. Seni ancak ben görebilirim. Başkası göremez. Niçin der gibi mübarek gözlerine baktım, gülerek bana " Sen görünmezsin de ondan" demişti. Hocam görünmek istiyorum dedim. "Sırası gelince görün" dedi. Göründüm fakat göremediler. Kader böyle. Bakarlar bana gövdemi görürler. Hâlbuki ben başka yerdeyim. Günü gelince gömerler beni. Gövdemi gömerler. Orada bile başka yerdeyim. Doktor nerede, Derman ne oldu. Sana bana olan O'na da oldu. Yıllar geçti, dünya değişti, hocam göç etti. Ne var ne yok ufukta kayboldu, perdelendi. Ben öğüt tutarım. Hocamı kırmak aklımdan geçmez."* [275]

"Derman Hoca, çok zaman sukût eder, ağlardı; doğuştan seçilmiş bir insandı. Kendisine Kahhar görevi verilmiştir. Bu yüzden de talebelerine zorlukla muamele eder, çok ölçüp tartardı. Yine de onları incitmekten çekinir, severdi. Her müşküllerini hallederdi. Maddî ve manevî yardımlarını talebelerinden esirgemezdi. O'nun mürîdlerine karşı celâllenmesinin arka planında sonsuz bir merhametin saklı olduğu bilinmektedir. Hata yaptıklarında kaşlarını çatar, soğuk davranırmış. Bunu bazen özellikle imtihan niyetiyle yaptığı olurmuş. Direkt olarak talebelerinin hatalarını yüzlerine vurmadığı için, böyle bir yol seçmiştir. "Hata yüze vurulmaz" derdi. Bu ilgi, hoşgörü hatta celâl karşısında elbette ki talebelerinin ona olan aşk ve muhabbeti son derece fazla idi. "Derman Hoca" denildiği zaman gözleri yaşla dolan, gözlerinin içi gülen pek çok talebesi onu hâlâ sevgi ve saygıyla anıyor. Talebeleri onun mizacına uygun ve ona gösterdikleri saygı ve hürmet gereğince karşısında hep susmuşlar, sessiz olmuşlardır. Sohbetleri esnasında içleri heyecanla dolarmış. Derman Hoca'nın talebelerinin de ağızları sıkıydı. Onlarda tıpkı hocaları gibi sanki görünmezlik iksiri içmişlerdi. Derman Hoca işini başkalarına yaptırmaktan hiç hoşlanmaz, talebelerine bile hizmet eder, gönüllerini hoş tutardı. Ömründe bir defa kendisi için dua etmemiştir."[276]

"O alışılmış evliyâ tipinden farklı idi. Saçlar uzun, sakal yok. Haneciler otelinde(Ankara) uzun yıllar kaldı. Zannedersiniz ki o odayı güzelce döşemiş ama öyle değil; bomboş bir otel odasıydı. Hoca'yı her tip insan ziyârete gelirdi. Meslek olarak, tasavvufî seviye olarak, kültürel seviye olarak. O yüzden talebeleri arasında kopukluk vardır. Hoca çok celâlli olduğu için celâl meşrep olanlar O'na giderlerdi."[277]

"Derman Hoca'nın talebe eğitiminde halveti kullandığını söylemiştik. Bunun yanında bâzı öğrencilerine gündüz ve gece söylemeleri için salavâtlar vermiştir. Virtler vermiş ama bunların sayılarını kişiye göre değiştirmiştir. "Sayı telefon numarası gibidir. Tuşlayın istediğiniz yer çıkar" demiştir. Bununla beraber toplu zikir katiyen vermemiştir. "Oturun, bir

köşeye çekilin, ibâdet edin, teheccüt namazı kılın, tefekkür edin" dermiş. Bâzı talebelerine Kuran'dan belli kısımların okunması şeklinde dersler verdiği de olmuştur. "La ilahe illallah deyin. Ama kalpten gerçekten deyin" diyerek sayılara kızdığı da olmuştur. Salavât ve vitrin yanında gök aylarında üç gün oruç tutulmasını da istemiştir. Zaman zaman talebelerine zâhirî sohbet yapmış, ancak bu sohbetler tek bir mevzu üzerinde durarak kısa açıklamalar şeklinde olmuştur. Kendisi talebe eğitiminde seyr u sülûku şöyle anlatır: ***" Seyr u sülûkta mürîd için on asıl yol belirlenmiştir. Buna usûl-ü aşere derler."***

- *Tevbe*
- *Züht*
- *Allah'a Gönül*
- *Kanaat*
- *Uzlet*
- *Zikir*
- *Allah'a Teveccüh*
- *Sabır*
- *Murâkabe*
- *Rızâ (Nefis rızâsından çıkıp Allah'ın rızâsına girmektir.)*

Seyr u sülûkun yedi mertebesi vardır:

- *Makam-ı Nefs: Seyr u İlallah. Nefs-i Emmâre*
- *Makam-ı Sadr: Seyr u Billâh. Nefs-i Levvâme 'den kurtulmaktır.*
- *Makam-ı Rûh: Seyr u Alellah. Nefs-i Mülhime ile mücade edilir.*
- *Makam-ı Sır: Seyr u Maallah. Nefs-i Mutmainne*
- *Makam-ı Sırr-ı Sır: Seyr u Fillah. Nefs-i Râziye*
- *Makam-ı İfna: Seyr u Anellah. Nefs-i Merziyye*
- *Makam-ı Hakaik-i Hakika: Seyr u Billah. Nefsi Sâfiyye"Derman Hoca'nın toplum ve halk nezdinde en büyük irşâdı vaaz ve nasihatleridir. Hacı Bayram, Maltepe, Aslanhane camilerinde sık sık vaazlar vermiştir. Sadece Ankara'da değil, doktorluk görevini yaptığı Eskişehir'de de çok sayıda sohbeti olmuştur. Uzun süre vaazlarının yanında İslam Mecmuası'nda yazılar yazmıştır. Aslanhane Camii'nde ramazanlarda vaaz vermiştir. Teravih namazından sonra dağılanlar olur, geriye az insan kalınca bir saat kadar sohbet yapmıştır. Sohbetlerini bazen gülünç hakîkatlere ayırmış, gülüp geçmiştir. Yanına gelenlere namaz kılmaları hususunda ısrarla tavsiyede bulunur ve yumuşak konuşurdu. Her gelenin müşkülünü çözerdi. Etrafındaki sohbet halkasında memurdan esnaftan çok sayıda insan vardı. Mânevî meseleleri fen ve diğer ilimlerle açıklayan Derman Hoca " bir din âliminin bütün fen ilimlerini bilmesi gerekir" derdi."* [278]

1.1.6.2 *Talebeleri*

"Derman Hoca'nın her zaman talebe sayısı az olmuştur. O talebelerini kendi

seçmemiş daima kendisine mânevîyâttan gönderilen talebeleri yetiştirmiştir. O'nun son derece itina ederek yetiştirdiği öğrencilerinin bâzılarının isimleri şöyledir: Hakim Yurdanur Şendir, Remzi Kasım Can, Yaşar Çetinkaya, Günnur Şahin, Sabri Tandoğan, Şeyh Mansur, Sevim Kubat. Bu şahıslara hangi tarihte Hoca'nın eğitimine girdikleri hususunda malumatımız yoktur. Derman Hoca'nın on yıl içinde yetiştirdiği Şeyh Mansur ismindeki talebesi en meşhurudur. O'nun halifesi olmuştur. O'na icazet vermiştir. Derman Hoca'nın halife olarak yetiştirdiği bilinen tek öğrencisi Şeyh Mansur Efendi, Hoca'ya sonsuz bir muhabbetle bağlıydı. Hoca'yla farklı şehirlerde olduklarından kendisini çok görmek istemiş ama Hoca buna izin vermemiştir. Hoca'ya "Neden görüşmüyorsunuz?" diye sormuşlar, Derman Hoca : "İki bomba bir araya gelirse patlar" demiş. Gerçekten de hiç görüşmeden ahret yurduna göçmüşlerdir. 1989 yılının başlarında Şeyh Mansur da vefât etmiştir."[279]"Derman Hoca'nın hâlâ manevî tasarrufu ile eğitmekte olduğu talebeleri vardır. Vefât edeceği zaman yerine birini bırakmamıştır."[280]

Daha önceki hazırlanmış olan tezde talebeleri ile ilgili olarak ifade edilen isimlere ek olarak isimlerine veya kendilerine ulaşabildiğimiz Mehmet Güngör Sönmez, Ahmet Kayhan Efendi, İsmail Akdeniz, Raziye Akdeniz, Yaşar Koçhisarlı ve Hüseyin Ayırgan isimli talebeleri de mevcuttur.

Mehmet Güngör Sönmez Münir Derman Hoca ile ilgili hoca-talebelik ilişkisi hakkında görüşmemizde şunları ifade etti. " 1984 yılında Hocam ile tanıştım. Vefatına kadar yanından ayrılmadım. Her hafta cumartesi-pazar hariç Haneciler otelindeki odasında hep yanında, hizmetinde oldum. Saat 10-11 gibi gelir, 5'e 6 'ya kadar yanında olurdum. 1986 yılında Hoca'mın yardımıyla halvete girdim."

Mehmet Güngör Sönmez Bey ile yapılan görüşmede, bizlere anlattığı Münir Derman Hoca ile yaşadıkları bir kaç hatırası şöyledir:

"Hocam'ın vefatından bir hafta on gün kadar geçmiş idi. Ben ise Hoca'mın ailesine Hocam'ı anlatmakta idim. Ben anlattıkça başta Eşi Cahide Hanım olmak üzere hayretler içerisinde kalıyor ve Münir Hocam hakkında duydukları karşısında şaşkınlıklarını gizleyemiyorlardı. Bir müddet bu sohbetler devam etti. Bir gece Hocam rüyamda "Yeter artık , konuşma" diyerek gözüme bir yumruk attı. Yumruğun acısıyla uyanmışım. Uyandığımda gözüm, yediğimin yumruğun ağrısıyla belirli bir müddet sancılandı. Birtakım sırları ailesine dahi ifşa edince Hocam tarafından bizzat uyarılmış oldum. Bu olay Hoca'mın dünya değiştirmesine rağmen Allah'ın izniyle tasarrufunun devam ettiğini göstermiş oldu bana."

Bir diğer hatırasında ise "Hocam benden, kaldığı otelde hizmetindeyken bir demet maydanoz alıp gelmemi istedi. Ben de aldım geldim. "Yıkadın mı" diye sordu , Ben de "hayır yıkamadım" dedim. İkinci hafta tekrar benden bir demet maydanoz daha almamı istedi. Ben de aldım ve otele girmeden geçen haftaki uyarı sebebiyle yıkadım ve öyle yanlarına vardım. Tekrar maydanozu "yıkadın mı" diye sordu. Ben de evet yıkadım dedim. Hocam maydanoz demetini eline almasıyla bağırmaya başlaması bir oldu ve "bu nasıl yıkama" diyerek kızdı. Devamında ise kendisi bir leğeni alarak ince ince her bir maydanoz yaprağını ayıkladı ve saplarını aynı boyda keserek yönleri aynı yöne bakacak şekilde dizdi. Bir sonraki hafta tekrar bir demet maydanoz almamı istedi ve ben yaklaşık 3,5 saat sonra temizleme işlemini tamamladım. Bu süreçte ben bir sırra erdim. Bu sırra ermenin sevinciyle Hocama konuyu aktarmak üzere iken Hocam "Biz sana üniversite eğitimi veriyoruz , sen ise ilkokul çoçuğu

gibi kekeliyorsun" diyerek beni azarladı. Ben ise sırra erdiğim için kendimi önemli sayarken, Hocamın uyarısı üzerine kendime geldim. Maydanoz demetlerini sonraki dönemde istenen şeklide hazırlamayı adet edindim; kendime önem arzetmeden....

1.1.7. *Vefâtı*

"Doktor Münir Derman aşağı yukarı iki yıla yakın Ankara Sanatoryum Hastanesinde yattı. Akciğerlerinden rahatsızdı. Nefes alırken zorluk çekerdi. Bir müddet daha yattı, iyi olmaya başladı. Sonra tekrar nüksetti. Tekrar düzeldi, tekrar nüksetti derken hastanede kalması iki seneyi buldu.

2 Aralık 1989 Cumartesi, ikindi üzeri, saat 15.00 sularında gözlerini bu fâni dünyaya kapayarak Hakk'a kavuştular. Son sözü, son nasihati yoktur. Ölümünden iki yıl önce vasiyetini hazırlamış ve yakın talebelerine vermişti. Bu vasiyetnamesinde söyle söylüyordu: " Şu şu kişiler cenazemi kaldırsınlar. Kalabalık istemiyorum, ölümümü ilan etmeyin. Bu dünyaya garip geldim, garip gitmek istiyorum. Tantanaya gerek yok. Cenazeme çiçek getirmesinler. Tenha bir köye defnedin beni. Şayet; Ankara Yenimahalle ilçesine bağlı Ankara'ya 20 km olan Memlik Köyü'ne defnederseniz memnun olurum.

*Cenaze namazımı köyde kılın, sadece bir hafız Kur'an okusun o kadar. Orası benim makamımdır. Bir müddet sonra kabrimi açsanız, beni zâten orada bulmazsınız, gider, gelirim. Beni vefâtımdan sonra 24 saat bekletin ondan sonra defnedin" buyurmuşlardır. Münir Derman Hoca soğuğu çok severlerdi, sevdikleri gibi de kar yağarken gömüldüler.3 Aralık 1989 Pazar günü **"Memlik"** köyüne götürülerek orada cenaze namazı kılındı ve defenedildi. Hava oldukça soğuk, yerde kar vardı. Bir taraftan da kar yağıyordu. Kabristan bir tepe üzerinde idi. Tepenin altından pınarlar akardı. Yeri çok güzel, sâkin ve havadardı."[281]*

"Derman Hoca gerçekten de yıkanmadan defnedilmiştir. Cenazesi söylediği gibi az değil kalabalık olmuştur. Maalesef istemediği telkin de verilmiştir. O'nu taşıyanlar, baş ve ayak kısmında bulunanlar Hoca'nın kendine has manevî kokusunu duymuşlardır. Vefât ettiğinde hastanede o kokuyu birçok insan hissetmiştir. Hastanede pijaması kesilerek öğrencileri arasında paylaşılmıştır. "Ben öldükten sonra beni çok arayacaklar " diyen Derman Hoca ardında pek çok sevenini bırakmıştır. Mânevî emânetlerini kendisine yâkinen hizmet eden, O'na yanaşmış sevdiklerinden birine bırakacağını söylemiş, fakat isim açıklamamıştır."[282]

1.1.7.1 *Kabir Taşım*

"Münir Derman Hoca'nın türbesi, ziyâret etmek isteyenler için Ankara'ya bağlı Memlik köyündedir. Fevkalade güzel ve yeni bayındır edilmiş yerin, ilk görüntüsü klasik anlayışın dışında farklı bir yapılanma içindedir. Skolâstik gelenekte, metfun olan zâtın üstünde türbesi yükselirken, Derman Hoca'nın kabri, diğer kabirler arasında üstü açık ve sadedir. Aynı statüde olan birçok gönül erinden farklılığı burada bile göze çarpmaktadır."

"Bu "Kabir Taşım" yazısını vefât ettiği gün ölmeden önce kendisi kaleme almıştır."[283]

"KABİR TAŞIM

Bir gövde borcum var toprağa

Verdim borcumu

Rûhumun toprağa borcu yok benim.

Arama toprakta beni ben başka yerdeyim.

Toprağım temizdi temiz teslim ettim borcumu

Bu kabir rûhumla gövdemin ayrılış yeri

Burada arama burada değilim

Azapta değil narda değilim.

Dünyada haksızlık, sefalet, açlık, sıkıntı, dertlerle arkadaş yaşadım.

Şikâyet etmedim Rabbimden, bu nedir diye.

Kırklar, yediler, dörtler, üçlerle arkadaş idim.

Hızır'la konuştum, dertleştim dünya yüzünde.

Şikâyet etmedim kendi hâlimden

Nefsinle uğraşma, bu savaş değildir.

Kabirde azabın esası budur.

Bırak nefsini kendi hâline.

Uğraşma onunla, yakışmaz sana.

Gövde, nefs, rûh, başka başkadır.

Yekdiğerine karıştırıp çengelleme onları

Nefis dünyada kalır, gövde toprakta.

Rûh gider asıl olan Rabbine

Burada arama burada değilim.

Azapta değil, narda değilim.

Sıkıntım kalmadı, aç ve yoksul değilim.

Gövdemi verdim toprağa borçlu değilim.

Nefsimin de derdi dünyada kaldı

Üzme kendini ben de senin gibiyim.

Rabbimin yanında uçar gibiyim.

02.12.1989, Cumartesi"[284]

1.2. *Eserleri*

"Münir Derman Hoca hayâtının her anını insanlara hizmete adamıştır. O'nun yaptıkları bir ömre nasıl sığar anlamak zordur. Yaptığı sohbet ve nasihatler yazıya geçirilip, kitap hâline getirilmiştir. O'nun eserlerini kaleme alan emekli öğretmen olan bayan hakkında Derman Hoca şöyle söylemektedir: " Sevgi ile yoğrulu, çok az kişiye nasip olan, zevk veren bir sabır, her türlü menfaatten uzak, üzüntü duymayan bir enerji. Bıkmadan, usanmadan, yüz buruşturmadan, yedi sene maddî mânevî yardım ve hizmet. Binlerce sayfa yazı yazmak;

onları tekrar daktilo yapmak; temiz ve intizamlı. Bu hasletlerin sahibinin ilhamı ile bu kitaplar yazı hâline geldi. Bu mübarek kişi olmasa idi, bunlar kitap hâline gelemezdi. Para ile yapılamazdı. Duâdan başka serveti olmayan yazarın sözü şu: "Allah O'ndan râzı olsun. O'nun kim olduğunu bilen bilir. Allah biliyor ya yetmez mi?

Melek Hoca'nın eserlerinde kullandığı dil, yalındır. Konuşma havası içinde bazen, soru cevap şeklinde, bazen de şiir gibi yazılmıştır. Ama en ağır basan husus gizemli bir dil kullandığıdır. Satırların değil satır aralarının önemine dikkat çekmiştir. Bununla alakalı olarak şöyle söyler: "Söylediklerim kapalı, değişik sohbet ve nasihatlerdir. Yazılarımızda bunlar kelimelerin içine gizlenmiştir. Dikkat edilirse kulağa bir şeyler fısıldar. Akla bir şeyler aktarır. Ama okunanları amel hâline getirmek şarttır."[285]

Münir Derman Hoca'nın bize ulaşmış eserleri şunlardır:

Yazılmamış Sırların İlki, Yazılacak Sırların Sonu (I, II, III, IV, V)— (Sarıyıldız ofset, Ankara 2009), Allah Dostu Der ki(Sarıyıldız ofset, Ankara 2010) Su (I, II, III)—(Sarıyıldız ofset, Ankara 2010) Muhiddin İbn Arabî Hazretlerinin Müslümanlara Nasihatleri (Trc. Abdullah Toprak ile beraber) — Vahdet-i Vücûd'a Giriş isiminde bir risalesi vardır."Ayrıca 50 yılda hazırlanmış 11 ciltlik Ledünnî Tefsiri vardır ama zaman müsait olmadığı için bekliyor."[286]

Dr. Münir Derman'ın kitapları onun ağzından çıkanların sevenleri tarafından not edilip derlenmesiyle oluşturulmuştur. Bundan dolayı kitaplarında konuşma üslubu hâkimdir. Bizim eserlerinden anladığımız kadarıyla Münir Derman Hoca, insana ebedî huzûr için gerekli olan tüm ilimlerde derin bilgi sahibidir.

Münir Derman Hoca, eserlerini kendisi şöyle tanıtır: "Muhtelif kitaplardan alınmış veyahut bir tahsilin netîcesi, akıl ve mantıkla sıralanmış laflar değildir. Kalp penceresine akseden hakîkatlerin insan özü ile ifâdeleridir. Yazan yazmamıştır. Yazana kalp mâverâsından yazdırılmıştır da ondan bir kıymet taşıyor."[287]

"Bu sözler içinde doğru olanlar Allah'tandır. O'nun lütfü inâyetidir. Yanlış olanlar varsa onlar da yazanın uydurmasıdır."[288]

Dr. Münir Derman eserlerinde, muhataplarını hep düşünmeye, anlamaya davet ediyor. Tam en çok merak ettiğiniz yer de konuyu bitiriyor. "Armut piş, ağzıma düş" yok diyor. Aynı zamanda tıp doktoru olması münasebetiyle etrafındakileri bu konuda da aydınlatıyor.

Dr. Münir Derman'ın talebelerinden Sabri Tandoğan Beyefendi onun eserlerini bize şöyle tanıtıyor:

"Sükûnet ve ciddiyetle okunduğu zaman mânevî gelişmemize büyük yardımları olacak, duygularımızın ve iç varlığımızın ancak en sessiz anlarında soracağı soruları en güzel şekilde cevaplandıracak eserler."[289]

Sabri Bey onun eserleri hakkında şunları da söylemektedir:

"Münir Derman'ın yazılarını istekle, heyecanla, dura dura, içlerine sindire sindire okuyanlar onu çok sevecekler, yalnız ona karşı değil, bütün hayâta, insanlara ve kâinâta başka bir gözle bakacaklar, kendilerini sonsuz güzelliğe götüren ışıklı bir yolda bulacaklardır. Hayâtı bir sanat eseri kadar güzel ve muhteşem bulan Münir Derman bize hâl diliyle, hayâtı ve insanı her an keşfe çalışmamızı, bizi aslımıza ulaştıracak yoldaki engelleri kaldırmaya çalışmamızı öğütler. Onun yazılarını okurken önümüze bir dünya, saadet ve

zenginliklerle dolu, akla sığmaz büyüklükte bir dünya çıkacaktır.

Önemli olan onun yazıları ve konuşmalarıyla samimi sûrette meşgûl olmak, onu bir düşünce kaynağı hâline getirmek ve ondan çıkarılacak fikirlerle varlık, insan ve kâinât hakkında daha derin bir kavrayışa ulaşmaktır.

Denilebilir ki günümüzde tasavvuf, bu kadar derin, ince, çok yönlü ve terkipçi bir anlayışla ele alınmamıştır."[290]

Dr. Münir Derman, kitabına neden Allah Dostu der ki ismin verdiğini şöyle izah eder: "Buradaki Dost, Allah'ın seçtiği dost değildir. Dost olarak yalnız Allah'ı seçmiş mânâsına gelen dosttur. Allah'ın seçtiği dostun, bu dost ayağının altını öper."[291]

Yine Dr. Münir Derman "Su" isimli kitabına neden bu adı verdiği konusunda da şunları söyler:

"Eline bir avuç toprak al da bak. Neler var içinde. Sen de içindesin. Topraktan bu hâle gelmen için su ile karışman lâzım, toprak cesedin, su rûhun Diyerek suyun insan hayâtında ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiş, kitabına su ismini vererek de bize sanırım bu kitapların su kadar önemli olduğunu ima etmek istemiştir.

"Bu sözlerde suyun renksiz rengini, kokusuz kokusunu, tatsız tadını bulacaksınız. Çünkü "Biz her şeyi sudan halkettik" buyrulur."[292]

Yalnız bu kitapları okumak ya da anlamak o kadar da kolay değildir. Anlamak için dikkat, özen ve en önemlisi ihlâs ve samimiyet gereklidir.

"Şimdi aziz okuyucular, artık suya girip bu su ismindeki kitabı sessiz, gürültüsüz, kendi kendinize kaldığınız bir köşede okuyabilirsiniz. Şüphe ve tereddüt etmeyiniz, suyu bulandırmayınız. Bu ummana girmekten de korkmayınız. Tuzsuz, tatlı bir denizdir. Fakat Lût Denizi'nde olduğu gibi insan içinde batmaz."[293]

Münir Derman Hoca bu kitapların hitap ettiği kişileri de şöyle ta'rif eder: "İnanmayana, kendi kendini unutup, insanlık kıymetini kaydedip ben bilirim, âlimim, ben mürşidim, ben şuyum, ben buyum diye gaflet ve delalette olanlara söylemiyoruz. Zâten bunlar bu kitabı eline bile almazlar. Alsalar bile anlayamazlar. Anlasalar bile okuyamazlar. Bu da bu kitabın sırrı"[294]

Kitapta söylendiği gibi biz de bu kitapları anlamak istiyorsak nefsimizi bir kenara bırakıp, saf ve temiz olarak meşgûl olmalıyız. Ön yargılarımızı eski bilgilerimizi terketmeliyiz. Söylendiği gibi bu da bu kitabın sırrı.

Kaynak: Elvan SESLİ, Dr. Münir Derman'ın Hayâtı, Eserleri Ve Tasavvufi Görüşleri, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bölümü Tasavvuf Anabilim Dalı Başkanlığı, Yüksek Lisans Tezi Ankara Eylül, 2013

[slideshare id=51752211&doc=dr-150818072546-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=51752158&doc=allah-dostu-derki-1-150818072404-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=51752168&doc=allah-dostu-derki-2-150818072421-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=51752177&doc=allah-dostu-derki-3-150818072442-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=51752183&doc=allah-dostu-derki-4-150818072503-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=51752196&doc=allah-dostu-derki-5-150818072523-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=51752226&doc=dr-munir-derman-k-s-sohbetleri-150818072627-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=51752229&doc=manevi-alemden-yagmur-damlalari-150818072633-lva1-app6892]

[slideshare id=51752234&doc=munir-derman-sohbetler1-20-150818072646-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=51752416&doc=mnirdermanallahdostuderki3-150818073232-lva1-app6892]

[slideshare id=51752453&doc=mnirdermanallahdostuderki-150818073420-lva1-app6892]

[slideshare id=51753041&doc=yazilmami-sirlarin-ilki-150818075426-lva1-app6892&type=d]

[slideshare id=51753037&doc=visleyolculuk-150818075420-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=51753023&doc=su-cilt-1-150818075350-lva1-app6891&type=d]

[slideshare id=51753030&doc=su-cilt-2-150818075405-lva1-app6892&type=d]

KUMARBAZ ÜZERİNE -Gündüz Vassaf

Hayata kumar gibi bakan kişi/lere hatırlatmak için alıntılandı.

Kendimden de biliyorum ki kumar sadece para kazanmak için oynanmıyor.

Zenginlik düşlerini kovalayanlar kadar zenginler de kumara meraklı... Ne yoksul ne de zengin olan Fyodor Mihailoviç Dostoyevski'nin (1821-1881) yaşamının bir döneminde Avrupa'da tutkunu olduğu kumar salonlarının müdavimlerinin çoğu, ne yapacaklarını bilemedikleri kadar parası olan aristokratlar ve zenginler.

***Dünyanın en eski mesleğinin fahişelik olduğu söylenir. En eski oyun da kumar olmalı.** Alkol ve kafayı bulmak için kullanılan çeşitli otlar insanın bir başka merakı. Birçok insansa, kendisini karşı gelemediği çeşitli arzu ve düşüncelerinin cezbesine kaptırmasının kurbanı... Devlet ve dinlerimizin gelişigüzel yasaklarına rağmen düzenin tasvip etmediği tutkular hep hayatımızın bir parçası olmuş. Kimi bireylerin karmaşık ve sorunlu yapılarında bu tür tutku ve bağımlılıklar doruk noktasına varabiliyor.*

*Dostoyevski'nin **Suç ve Ceza, Karamazov Kardeşler, Budala, Kumarbaz** gibi eserlerini evrensel yapan, olağanüstü bir duyarlılıkla kelimelerine yansıttığı bu tür insanların uç noktalardaki hallerinde kendimizi görebilmemiz; çevrelerine ve kendilerine felaketler getiren bu **"yeraltı insanlarına"** hak vermemiz, onlarla özdeşleşebilmemiz, onları kahramanlaştırmamız.*

Sh: 195-196...

*Ünlülerin biyografileri genellikle onları seven, takdir eden kişiler tarafından yazılır. Tarihin canavarlarının yaşamlarını yazanların en zor buldukları şey, nefret ettikleri bir kişinin hayatıyla haşır neşir olmak zorunda kalmaları. Ancak iş evrensel kültür mirasımıza katkıda bulunanların hayatlarını yazmaya gelince yazarın kahramanını benimsememesi, ona eleştirel bir mesafe alması da çok zor. Bu nedenle Dostoyevski hakkında yazılan kitaplarda da yazarın **"kusurlarını"** açıklama, zayıflıklarına mazeret bulma örneklerine rastlamamak mümkün değil. Bunlardan biri, onun kumarbazlığı. Yazarı yaptıklarında haklı bulma eğilimi bir de 20. yüzyılda popüler olan her şeyi psikoanalitik yaklaşımlarla açıklama gayretiyle birleşince ortaya zihinsel hazmı güç, edebi malzemesi gülünç bir manzara ortaya çıkıyor. Freud'un, **Dostoyevski'nin kumar oynamasının nedenlerini mastürbasyon merkezli çatışmalarda araması buna bir örnek.** Frank de, Dostoyevski'nin kumara düşkünlüğünü Fenichel adlı bir psikiyatristin nevrotik kumarbaz tipinde arar. (Yani nevrotik yapılı kişi, kaygısını azaltabilmek için kumar oynar Gündüz Vassaf.) Fenichel'e göre;*

"Kumarbaz, tanrıları kendisi hakkında bir karar vermeye zorlar, onların affını umar. Kaybetmek bile (idama mahkûm edilmekte olduğu gibi) dayanılmaz yükteki süperego basıncının süregelmesine yeğdir."

Sh: 202-203

Kaynak: DOSTOYEVSKİ-Kumarbaz, Rusça'dan Çeviren Ergin Altay, Gündüz Vassaf'ın Dostoyevski'nin Kumar Psikolojisini İnceleyen Sonsözü, 12. Baskı 2010, İstanbul

SÜLEYMAN MÜLKÜNÜ NE ZAMAN KAYBEDER/KAYBETTİ?

İmâm-ül Evliyâ ârif-i billâh Ebû Abdullah Muhammed b. Ali b. Muhammed b. Ârab-î, et-Tâî, el-Hâtimî, el-Endülûsî, Şeyh-ül Ekber Muhyiddin Kaddese'llâhü sırrahu'l-aziz SIRR-I MEKTÛM-U MAHTÛM (Üzeri Mühürlenmiş Gizli Sırlar) isimli eserinde buyurdu ki ;

Allah Teâlâ'm bizi Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ve âli ashabı ile beraber haşr eyle.

Bu âlemle telfik Refik-i Âladan ayrılmaksızın çekildiğimde, yolda dünyevî olayların hepsi bana ulaştı. Bu sebeple Hakk'ın vücuduna delil olan ayrılık ve aynîlik olaylarından gördüklerimi tanıdığım gibi kâinatın ulvî ve süflîsine dair bulduklarımı tamamen bildim. Ben şu dakika zamanımızdan ölüm zamanına âlem-i şehadete dönüşümde mülkü cismaniyetten ayrılışım karışıklığına kadar birlik sıfatındaydım.

İşte bu akide-i safiyeden Süleyman aleyhisselâmın Hüdhûd-u emin kuşu doğrulukla haberi getirmiş ve bu haberi üç nurla ve sırlar perdesi ile zıddiyet meydana getirmiştir. İşte bu zıddiyet oluşturan bu sırlar perdesi ufkundan bana ilk selamı veren ve bazı yaratılışları gösteren kevkeb bir kuldur ki, ayın hidayet ışığının halesinden doğmuştur. Buna üç nurdan her biri hakikatini vermiş yol usulünü öğretmiştir.

Bundan sonra bunlara karanlık kaplamış kalbi nurlandıran ve siyah noktaları yok eden arkasından büyük güneş doğmuştur. Bu misal tecellisi ve uzayan bir nurdur. Sonra bana selam vermiş eceli müsemmada kaybolmuştur. Eceli müsemmaya yaklaşıp gelince hidayet nuruyla batıdan doğmuştur. İşte bu güneşin batışıyla parlayış kaybolur. Akide parlayış, kaybolmak ve avlanmaktan kurtulur. Hileli düzenler kalkar. Fakat erbab-ı basirete göre bu güneşin batışı iki kısımdır. Eğer bu bu batışı kalbi yapabilirse gayb âleminde hidayet nuru üzeredir. فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِنْ رَبِّهِ "Rabbinden bir nûr üzere bulunmaktadır." (Zümer, 22) Sırrına kavuşmuştur. Onun yaratılışı nur üstüne nur olarak gelmiştir.

> *Kaynak: http://ismailhakkialtuntas.com/2012/05/15/sirr-i-mektum-u-mahtum-uzeri-muhurlenmis-gizli-sirlar/*
>
> *Atatürk Kütüphanesi-İstanbul/OE_Yz_001826 Tercüme: 03.12 2007*

**

Sırlara vakıf olan Hüdhûd'un birçok meseli vardır. Bunlar halk arasında da meşhur olmuştur. Söylenegelir. Ki bu durumlar tecrübeden başka bir hususta değildir.

Hz. Süleyman aleyhisselâm ve Hüdhûd kuşu arasında geçen şöyle bir ibretli hadise nakledilir:

Hz. Süleyman aleyhisselâm bir gün, Hüdhûd kuşunu azarlamıştı. Bunun üzerine Hüdhûd kuşu, Hz. Süleyman'ı tehdit etti:

"–Senin saltanatını ve sarayını mahvederim!" dedi.

Hz. Süleyman aleyhisselâm gülerek:

"–Senin gücün ne ki, benim sarayımı mahvedesin!" *dedi.*

O küçük Hüdhûd kuşu şöyle cevap verdi:

"Ayak tırnaklarıma vakıf çamurunu alır, getirir ve Hz. Süleyman'ın sarayının damına koyarım, Hz. Süleyman'ın sarayı YERLE YEKSAN OLUR."

Binaenaleyh vakıf malı en büyük kul haklarının başında gelir…. bu meyanda aşağıda acı bir gerçeği dile getirmek üzerimize borçtur. Bazıları derler ki

"Allah Teâlâ'dan istedim de vermedi."

Bu kişilere cevap ise şudur:

"İstemeyi de yapmayı da bilmedin bâri yalan söyleme"

İhramcızâde İsmail Hakkı

İSMÂİL HAKKI BURSEVÎ HAZRETLERİ'NİN HAKKI BOYNUMUZA DOLANDI

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına aşağıdaki sorumun Devlet Bakanı Sayın Cemil Çiçek tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını delaletlerinize arz ederim.

20.4.1996 Lütfi Yalman /Konya

Bursa'da vatandaşlarımızın da yoğun şikâyet ve rahatsızlığına sebep olan; *İsmail Hakkı Bursevi Vakfı* ***arazisi üzerindeki genelevinin kaldırılmasını düşünüyor musunuz? Bu vakıf arazisi; vakfın vakfiyesine ve ruhuna uygun bir şekilde ne zaman değerlendirilecek?"***

Bkn: https://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem20/yil1/bas/b056m.htm

DÖNEM : 20 CİLT : 6 YASAMA YILI : 1

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

56 ncı Birleşim (Olağanüstü)

3 . 6 . 1996 Pazartesi

40. - Konya Milletvekili Lütfi Yalman'ın, Bursa-İsmail Hakkı Bursevi arazisi üzerinde bulunan bir yapıya ilişkin sorusu ve Devlet Bakanı Cemil Çiçek'in yazılı cevabı (7/669)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Devlet Bakanı Sayın Cemil Çiçek tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını delaletlerinize arz ederim.

20.4.1996

Lütfi Yalman

Konya

Bursa'da vatandaşlarımızın da yoğun şikâyet ve rahatsızlığına sebep olan; İsmailHakkı Bursevi Vakfı arazisi üzerindeki genelevinin kaldırılmasını düşünüyor musunuz? Bu vakıf arazisi; vakfın vakfiyesine ve ruhuna uygun bir şekilde ne zaman değerlendirilecek?

T.C.

Devlet Bakanlığı

Sayı : B.02.0.010..0.00.00.00-10399 30.5.1996

Konu : 7/647-1423, 7/649-1425, 7/655-1436 ve

7/669-1452 Esas No.lu yazılı soru önergeleri.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 9.5.1996 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-1724 sayılı yazınız.

Ankara Milletvekili Ersönmez Yarbay, Kırıkkale Milletvekili Kemal Albayrak ve Konya Milletvekili Lütfi Yalman'ın Başkanlığınıza vermiş olduğu ve tarafımdan cevaplandırılması istenilen 7/642-1423, 7/649-1425, 7/655-1436 ve 7/669-1452 Esas No.lu yazılı soru önergelerine ait cevaplar ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Cemil Çiçek

Devlet Bakanı

Konya Milletvekili Lütfi Yalman'ın, Bursa-İsmail Hakkı Bursevi Vakfı arazisi üzerinde bulnan bir yapıya ilişkin, yapılan inceleme ve araştırma sonucunda, 7/669-1452 EsasNo.lu yazılı soru önergesine verilen cevabımız :

- Anılan taşınmazmal İsmail Hakkı Tekkesi Dergâhı Vakfına ait 17 Cemaziyelahır 1263 tarihli vakfiyede öngörülen mal varlığı dahilinde iken, 1956 yılında yapılan tapulama çalışmaları sonucunda, mer'a vasfı ile 79 parsel numarası altında Küçakbalıklı Köyü Tüzel Kişiliği adına tespit edilerek tescil harici bırakıldığı,

- Vakfiye kapsamına giren arazilerin bir bölümü 1928 yılında ve bir bölümü de 1947 ve müteakip yıllarda, Bakanlar Kurulu Kararına istinaden muhtelif özel şahıslara satılmıştır. Vakfiye kapsamında bulunan 537 600 m2 yüzölçümlü mer'a vasfındaki 79 parsel sayılı taşınmazmal, 1956 yılında yapılan tapulama çalışmalarında Köy Tüzel Kişiliği adına tespit edilmiştir. 1981 yılında Küçkbalıklı Köyü, Bursa Belediyesi sınırları içerisine girdiğinden 3194 sayılı Kanun gereğince Bursa Belediyesi adına malik ve vasıf değişikliği yapılarak tescil edilmiştir. 1987 yılında ise, Belediye malik olduğu 79 no.lu arsa vasıflı parseli 3 parçaya ifraz ederek, bunlardan 5460 no.lu arsa vasıflı parselini 49 yıllığına Yap-İşlet-Devret modeline uygun olarak özel şahıslara vermiş ve genelev binası inşaa edilmiştir.

- Yürürlükteki kanun ve mevzuata göre, tapulama tescilinden sonra 10 yıllık hak düşürücü süre geçmiştir. Taşınmazla ilgili olarak Hazine tarafından Bursa Belediyesi aleyhine açılmış bulunan 1960/908 E, sayılı davaya idaremiz 20.3.1991 tarihli dilekçe ile asli müdahil olarak katılmış ancak dava reddedilmiş ve taşınmaz Bursa Büyükşehir Belediyesi adına tescil edilmiştir. - Vakfiyede yer alan söz konusu eski 70, yeni 5460 parsel sayılı taşınmaz Bursa Büyükşehir Belediyesi mülkiyetinde olup,

1988 yılından itibaren genelev olarak kullanıldığı anlaşılmıştır.

*****

SONUÇ

Yapımından itibaren büyük tartışmalara ve tepkilere neden olan, Bursa halkını son derece huzursuz eden bu sürecin normalleş-mesi için yaklaşık 15 yıl geçmesi gerekti. Nihayet Ekim 2001 tarihin-de, 10 yıllık kira sözleşmesinin dolmasıyla Asliye Mahkemesi'neyapı-lan başvuruyla alınan tahliye kararı gereği yıkılan Balkanlar'ın en lüks "villa tipi genelevler"i tarihe karışmış oldu

Kaynak: Mefail HIZLI , Bursa Mahkeme Sicillerine Göre Bursevî'nin Ailesi, Tekkesi ve Vakıfları, Prof. Dr, T.C. ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ Cilt: 13, Sayı: 2, 2004 s. 1-14

*

http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2001/11/29/yazarlar/yazarlarprn48.html.

Ersel Peker / Fuhuş, villadan sokağa çıktı

29 Kasım 2001 Perşembe

Bundan bir süre önce, Bursa'da genelevlerin kapatılmasıyla, 'fuhuş sokakta kol geziyor' konusunu gündeme getirmiştim. Aradan geçen zaman içinde Bursa'daki villa tipi genelevlerin 56'sı yıkılmış sadece bir tanesi ayakta kalmıştı. Mahkeme tarafından tahliye kararı verilen son genelev de önceki gün yıkıldı.

Büyükşehir Belediyesi'nce 1986 yılında Yap İşlet Devret modeli ile yaptırılan ve 10 yıllık kira sözleşmesinin dolmasıyla Asliye Mahkemesi'ne yapılan başvuruyla alınan tahliye kararı gereği yıkılan Balkanlar'ın gelmiş geçmiş en lüks 'Villa tipi genelevler' tarihe karışmış oldu.

Şu durumda dahi kontrolden çıkmış olan fuhuşun bundan sonra ne şekilde kontrol altına alınacağı tartışılır. Genelevlerdeki hayat kadınlarının gerek sağlık durumları, gerekse çalışma koşulları kontrol altında iken, şimdi ise her iki konuda da başıboşluk yaşanacağı görüşü hakim. Bu durumu fırsat bilerek Santral Garaj, Çekirge, Darmstad ve Altıparmak Caddeleri'nde çevre illerden gelen çok sayıda bayanın fuhuş yapmak için erkeklerle sokakta, araç içerisinde çatır çatır pazarlık yaptığına şahit olabilirsiniz.

Aradan geçen zaman içinde olayın boyutları gerçekten ürkütücü noktaya ulaştı. 2 milyon nüfuslu Bursa'da fuhuş pazarı önemli yer tutuyor. Bunu fırsat bilen ve elini kolunu sallayarak sokaklarda çalışan bu bayanlar mikrop saçmaya devam ediyor. Genelev işletmecileri ise, Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kendilerine genelev yapmaları için yeni bir yer göstermesini bekliyor. Belediyenin vereceği alanda kurulacak yasal boyutlardaki bu işletmelerde denetim daha kolay olacağından, insanların sağlığı da bu yönde o kadar kolay korunabilir. Yoksa gençlerimiz, fuhuşla sokakta tanışıyor haberiniz ola.

www.aksam.com.tr/ 29 Kasım 2001 Perşembe

https://web.archive.org/web/20030102210719/http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2001/11/29/yazarlar/yazarlarprn48.html

VAKFIN HAKKINI KORUMAK BU ŞEKİLDE Mİ OLUR

Ve lâ takrebû mâlel yetîmi illâ billetî hiye ahsenu hattâ yebluga eşuddeh (eşuddehu), ve evfû bil ahd(ahdi), innel ahde kâne mes'ûlâ(mes'ûlen). İsra suresi 34. Ayet

"En kuvvetli çağına (bulûğa) erişinceye kadar, yetimin malına en güzel şekilde olmadıkça yaklaşmayın! Ve ahdi ifa ediniz (yerine getiriniz)! Muhakkak ki ahd, mes'ul (sorumlu) kılar."

İbnu Ömer radıyallahu anhüma anlatıyor:

"Hz. Ömer radıyallahu anh Hayber'de (ganimetten) bir arazi sahibi oldu. (Bunu tasadduk etmesini emreden bir rüyayı üst üste üç gün görmesi üzerine) Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellema gelerek."

"Ey Allah'ın Resülü! Ben Hayber'de bir tarlaya sahip oldum. Şimdiye kadar yanımda böylesine değerli bir arazim hiç olmadı. Bu tarla için bana ne emir buyurursunuz?" diye sordu. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem:

“Dilersen onun aslını (Allah için) hapset ve (gelirini) tasadduk et!” *buyurdular. Bunun üzerine Hz. Ömer radıyallahu anh araziyi tasadduk etti ve aslının satılamayacağını ve satın alınamayacağını, vâris olunamayacağını, hîbe edilemeyeceğini söyledi.*

Râvi der ki: “Ömer bu araziyi fakirlere, akrabalara, kölelere, Allah yolunda harcamalara ve yolculara bağışladı. -Bir rivayette misafirlere de denmiştir.- Onun işlerini üzerine alanın ondan maruf üzere yemesinde veya bir dostuna yedirmesinde bir beis yoktur, yeter ki, malı kendine sermaye yapmasın.”

> *Buhârî, Şurût 19, Vesâya 28, İmân 33; Müslim, Vasiyyet 15, (1632); Ebu Dâvud, Vesâya 13, (2878); Tirmizî, Ahkâm 36, (1375); Nesâî, Ahbâs 1, (6, 230); İbnu Mâce, Sadakât 4, (2396).*

***

Ve kulle insânin elzemnâhu tâirahu fî unukıhî, ve nuhricu lehu yevmel kıyâmeti kitâben yelkâhu menşûrâ(menşûren). İsra Sûresi 13. Âyet

“Bütün insanların kuşunu (kazandıkları ve kaybettikleri dereceleri) boynunda bağladık (boynuna astık). Ve kıyâmet günü ona, neşredilmiş kitabı çıkarırız.”

Bütün insanlar buyuruluyor. Devlet mes’ûldür, millet mes’ûldür. Diyâr-ı Rûmda bulunan tüm kavm-i Türk mes’ûldür.

Binân aleyh-i zâlik ân-ı dâim’de kopan kıyâmet’de bu milletin boynuna bağlanan açığa çıkmaya başlamış olsa gerektir.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ بِالْحقِّ إِن يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ

Elem tera ennallâhe halakas semâvâti vel arda bil hakk(hakkı), in yeşe’ yuzhibkum ve ye’ti bi halkın cedîd(cedîdin).İbrâhim Sûresi 19.Âyet

“Görmedin mi? Allah Gökleri ve Yeri hakkile yaratmış, dilerse sizi giderir yepyeni bir halk getirir”

> *‘’Ölmek, dirilmek, eskimek, yenilenmek kıyâmetin bir türlüsüdür. Onun için gözleri gönüllerine açık olanlar, ’halk-ı cedîd’i her an görür ve yaratılış âleminin her lâhza bir başka libâsa bürünüp bir gûnâ boy gösterişini seyrederler.*
>
> *Tabiat ve beşeriyet kayıtlarının kulluğundan yakasını kurtarmış olanlar için bu budur. Amma nazarları dış âlemin çalılıklarına takılıp kalmış olanlara göre elbette ki ‘halk-ı cedîd’ diye bir şey yoktur. Biz, ferd olarak da cemiyet olarak da, çocuklar gibi dış âlemin büyüsüne çokça tutulur olduk, amma dönelim… Kendimize, kendimizde mahfuz olan hayat ve bekâ iksîrine yeni baştan dudak değdirelim. Tâ ki yokluğun bağrından varlık baş kaldırsın ve gebe olan zaman, hâmil olduğu ‘halk-ı cedîd’i bir kere daha doğurup beşiğinde de sallasın…*

Biz, bir târih, bir an'ane, bir görüş, bir nizam, bir üslûp, bir medeniyet kaybettik. Amma dirilişe inanıyoruz. 'Halk-ı cedîd' nüktesi ayân olacak ve Âdemin bağrında yeni bir hayat, yeni bir çehre ile başkaldıracaktır. Böylece de, dermansız bir ihtiyar gibi yorgun düşmüş zaman, ezelden ebede kim bilir kaçıncı seferini yapacak, kaçıncı gidiş gelişin ayak seslerini duyuracaktır?'' (*)

(*)Sâmiha AYVERDİ-(Boğaziçi'nde Târih,Sayfa40-41).

İZMİR MUSEVİLERİ VAKFINA KAVUŞTU

Okan KONURALP / ANKARA

15 Aralık 2011

Vakıflar Meclisi, önceki gün yaptığı toplantıda, Cumhuriyet tarihi boyunca "Tüzel kişiliği" bulunmayan İzmir Musevi Cemaati'nin "Tüzel kişilik" talebine "evet" dedi.

İzmir Musevi Cemaati, "İzmir Musevi Cemaati Vakfı" adıyla tescillendi. Böylece cemaatin, 100 yıllık bir geçmişe dayanan sorunu da çözülmüş oldu. Cemaatin "vakıf" adı altında tescillenmesinin ardından sırada 22 taşınmazın vakfa kaydedilmesi var. İzmir Havra Sokak'ta bulunan Şalom, Giveret, Elgazi, Bikurholim, Beth İsrael ve Roşarr sinagoglarıyla birlikte kullanılmayan 12 sinagog ve 4 dükkan, bürokratik işlemlerin tamamlanmasının ardından vakfa verilecek.

Tarihi kararın mimarlarından Vakıflar Meclisi'nin cemaat vakıfları temsilcisi Laki Vingas şunları söyledi: "Cemaatin cumhuriyet tarihi boyunca tüzel kişiliği yoktu. Fakat geçmişten gelen dini ve kültürel bir birikimi de bulunuyor. Bu tarihi kararla birlikte cemaate tüzel kişilik kazandırdık. Dolayısıyla dün yani yüzlerce yıldır var olan bugün de devam eden kentin en eski cemaatlerinden de biri olan Musevi cemaatinin hukuksal kimliğini yarattık ve taşınmazların tescilinin yolunu açtık. Çünkü, günümüze kadar oradaki mülkler, ibadethaneler ya hahambaşılığa ya da cemaat adına kayıtlıydı. Bir disiplinsizlik vardı. Biz kararımızla bütün bunları vakıf çerçevesi içine alıyoruz."

İzmir Musevi Cemaati Başkanı Jak Kaya da ***"İzmir Cemaati'nin en önemli eksikliği, tüzel kişiliği olmamasıydı. Cemaatimiz 1936 yılındaki vakıf yasasındaki değişiklik kapsamında beyanname veremediği için vakıflaşamamıştı. Bu tarihten itibaren de vakıf oluşturulamadığı için sinagoglarımızın mülkiyet sorunu devam ediyordu. Bu sayede sinagoglarımız ile dükkanlarımızı vakfımıza tescil edeceğiz"*** dedi.

Vakıflar Meclisi'nin aldığı karar doğrultusunda hazırladığı bilgi notunda yer alan dikkat çekici değerlendirmeler ise özetle şöyle: "İzmir'in muhtelif semtlerinde İzmir Musevi Cemaati adına kayıtlı taşınmazlar bulunmakta olup bu taşınmazların havra, sinagog ve mezarlık vasfında olduğu ve İzmir'de yaşayan yerleşik Musevi Cemaati tarafından kullanıldığı bilinmektedir. İzmir Musevi Cemaatinin tasarrufundaki taşınmazların fermanla tahsis edildiği ve bu fermanın ise 1841' deki büyük yangında kaybolduğu bilinmektedir. Sonuç olarak, İzmir

Musevi Cemaatinin Osmanlı döneminde devletçe kabul edilen bir hayır müessesesi olduğu sonucuna varılmıştır."

Kaynak: http://www.hurriyet.com.tr/gundem/19467912.asp

**

AZINLIKLARIN TALEPLERİNİ KARŞILAMAK GÖREVİMİZDİR

16 Aralık 2011

Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, dün Hürriyet'in manşetinde yer alan, İzmir Musevi Cemaati'ne vakıf statüsü tanınmasına ilişkin haberi, sosyal paylaşım sitesi Twitter'da takipçileriyle paylaştı.

*Arınç, **"Yüzyıllardır birlikte yaşadığımız ve artık birbirimizin bir parçası haline geldiğimiz azınlıklarımızın taleplerini karşılamak görevimizdir"** dedi. Arınç, şu görüşleri paylaştı: "Sabah gazetelere bakarken gözüme takılan bir haberi paylaşmak istiyorum. Hürriyet gazetesinin manşetten verdiği **'100 yıl sonra vakıf müjdesi'** haberine dikkatlerinizi çekmek istiyorum. Son yıllarda Vakıflar Genel Müdürlüğümüz tarihi nitelikte işler yapıyor. Geçtiğimiz hafta Beyoğlu Rum Kız Mektebi vakıf statüsüne kavuşturulmuştur. 2 gün önce de tam 100 yıldır tüzel kişiliği olmadan ayakta kalmaya çalışan İzmir Musevi Cemaatine ait taşınmazlara vakıf statüsü verildi. Cemaatin bu haklı talebini olumlu bir şekilde değerlendiren Vakıf Meclisi üyelerine ve emeği geçen Genel Müdürlük personeline teşekkür ediyorum."*

Kaynak: http://www.hurriyet.com.tr/gundem/19476538.asp

CEMAAT VAKIFLARI SENDROMU

**

****

VAKIF

İslâm hukukunda vakıf muamelesi için "Vakıf", "Habs veya Hums" ve "Sadaka" olmak üzere üç terim kullanılmıştır. Vakf veya vakıf (va-ka-fe) kökünden arapça bir mastar olup; sözlükte; hapsetmek ve alıkoymak demektir. Kök anlamın kapsamı ederek genişlemiş ve bir malı; mülkiyetin nakli sonucunu doğuran tasarruflardan menedip, gelirini sürekli olarak yoksullara tahsis etmek anlamını kazanmıştır. Çoğulu "evkâf" ve "vukûf 'tur. Vakıf kelimesi bir isim olarak, edilgen kök, yani "vakfedilen mal" anlamını ifade eder. Osmanlı Devleti uygulamasında "evkif ' tabiri, bu anlamda vakfın çoğuludur (İbn Mahzur, Lisanu'l-Arab, Beyrut, t.y., III, 969-970).

İslâm Peygamber'i Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem bazı hadislerinde vakıf yerine eş anlamlısı olan "habs" kelimesini kullanmıştır (Buharî, Vesaya, 22, 28; Eyman, 33; Müslim Vasiyye, 15, 16).

İmam Şafiî (ö. 204/819) ile Mâliki hukukçular ve bunları izleyenler, Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin ifadesine sadık kalarak, vakıf için "habs" veya "hubs" ile çoğulu olan "ahbâs" terimini kullanmaya devam etmişlerdir (Şafiî, el-Ümm, Beyrut 1973, IV, 51, 58; Malik, el-Müdevvene, Beyrut 1323, IV, 98-111).

Vakıf yerine "sadaka" kelimesinin kullanıldığı da olmuştur. Sadaka; yoksullara Allah rızası için verilen şey, sevap kazanmak amacıyla hibe edilen mal, demektir (Şafiî, IV, 51; Ali Haydar, Tertibu's-Sünuf,101 vd.) Bu kelimeye muharreme (dokunulmaz hâle gelen), müebbede (ebedî kılan) veya câriye (devam eden) gibi sıfatlar eklenerek vakıf anlamı kazandırılmıştır (Şafii aynı yer). Hanefîlerin büyük çoğunluğu, işin başından itibaren vakıf terimi kullanmayı tercih etmekle birlikte, bazı Hanefî hukukçuları, konu başlığı olarak "Vakıf ve Sadaka"yı birlikte kullanmışlardır (el-Kâsânî, Bedayiu's-Sanâyi, Beyrut, 1974, IV, 217).

Vakıf, bir hukukî müessese olarak şöyle tarif edilmiştir: Vakıf; kendisinden yararlanmak mümkün ve caiz olan bir malı, devamlı olarak Allah'ın mülkü olmak üzere temlik ve temellükten menetmek ve menfaatını (gelirini), Allah rızası için bir hayır cihetine tasadduk etmektir. Burada mal, vakfedenin mülkiyetinden çıkar ve Allah'ın (toplumun) mülkü haline gelir. Böyle bir malın yönetimi artık vakıfnamedeki şartlara ve genel esaslara göre olur (İbnü'l-Hümâm, a.g.e., V, 40; el-Kubeysî, Ahkâmü'l-Vakf, Bağdat, 1977, I, 75-78).

Ebû Hanife'nin (ö. 150/767) tarifi şöyledir: Vakıf, mülk olan bir ayn'ı, vakfedenin mülkiyetinde alıkoymak ve gelirini yoksullara veya başka hayır yollarına tasadduk etmekten ibarettir (es-Serahsî, a.g.e., XII, 27; İbnül Hümâm, a.g.e., 37-40; Kübeysi, a.g.e., I, 69 vd). Malikiler, vakıfta ebediliği (te'bid) şart koşmazlar ve kısa süreli vakfı da geçerli sayarlar. Bir ev, dükkân veya araziyi belli süre için kiraya verip, kira bedelini hayır yoluna sarfetmek gibi (Mâlik, el-Müdevvene, VI, 98 vd.; Kübeysî, a.g.e., 78-80).

Vakfın Ortaya Çıkışı

Vakıf müessesesinin tarihi çok eskilere dayanır. İslâm'dan önce Arabistan'da bilinen en eski vakıf Mekke'deki Kâbe'dir. Kâbe, yeryüzünde ilk mabed olarak kabul edilir ve yapının temelleri Hz. Âdem'e kadar dayandırılır. Bu günkü Kâbe şeklinin İbrahim Peygamber ve oğlu İsmail tarafından inşa edildiği Kur'ân-ı Kerîm'de bildirilir (el-Bakara, 2/125; Alu İmran, 3/96-97; el-Maide, 5/97; el-Hac, 22/26).

İslâm'da vakıf Kur'ân, Sünnet ve İcmâ' (İslâm bilginlerinin görüş birliği) delillerine dayanır. Kur'ân'da doğrudan vakıfla ilgili görülen âyet şudur: "Sevdiğiniz şeylerden Allah için harcamadıkça tam hayra erişemezsiniz" (Alû İmran, 3/92). Ashab-ı Kiram'dan Ebu Talha (ö. 34/654) bu âyet inince; "Rabbımız bizden mallarımızı kendi yolunda harcamamızı istiyor. Ey Allah'ın elçisi, en sevdiğim "Beyruhâ" arazimi Allah için tasadduk etmek istiyorum" dedi. Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin, araziyi en yakın hısımlarına vermesini tavsiye etmesi üzerine de, onu amcasının oğulları ve diğer bazı hısımları arasında taksim etti (Buharî, Zekat, 44). Tefsir bilginlerinin çoğu ve hadisçiler bu âyeti vakıfla açıklamışlardır (Kurtubî, el-Câmi'li Ahkâmi'l-Kur'ân, Beyrut, t.s, IV, 132-134; el-Cassâs, Ahkâmü'l-Kur'ân, 1335, II, 18).

Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellemin şöyle dediği nakledilmiştir:

"Ademoğlu öldüğü zaman, amel defteri kapanır. Üç kimse bundan müstesnadır. Devamlı sadaka (sadaka-i câriye) meydana getirenler, topluma yararlı bir ilim (eser) bırakanlar ve kendisine hayır dua eden hayırlı çocuk bırakanlar"

(Müslim, Vasıyye, 14; Ebû Davud, Vesâyâ, 14; Tirmizî, Ahkâm, 36). Hadiste geçen "sadaka-i câriye" nin vakfi da kapsamına aldığında şüphe yoktur. Hz. Âişe'den (ö. 57/676) nakledildiğine göre, Allah'ın elçisi Medine'deki yedi parça mülkünü vakfetmiştir. Bu mülkler: A'vaf, Sâfiye, Delâl, Müseyyeb, Bürka, Hismâ ve Meşrebe'dir. Nadiroğuları'ndan Muhayrîk isimli bir şahıs şöyle bir vasiyette bulunmuştu:

"Ben ölünce, tüm mallarım Allah elçisine ait olsun, O dilediği yere sarfetsin."

Muhayrîk'in Hicret'in 2.nci yılında ölmesi üzerine tüm malları, Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve selleme kalmış, o da bu malları, bir görüşe göre Abdulmuttalib ve Hâşimoğulları'na, başka bir rivayete göre, ise, İslâm'ın ve Müslümanların acil ihtiyaçlarına vakfetmiştir. İslâm'da ilk vakfın bu olduğu kabul edilir (Müslim, Fezâilü's-Sahâbe, 196; A. b. Hanbel, Müsned I, 45).

Hz. Ömer (ö. 23/643) çok sevdiği bir araziyi vakfedişini şöyle anlatır: "Allah'ın elçisine; Hayber topraklarının taksimi sonucu, ömrümde sahip olmadığım güzel ve değerli bir arazi bana isabet etti, bu konuda ne buyuruyorsunuz? dedim. Hz Peygamberde: İstersen malın mülkiyetini elinde tut, semere ve gelirini ise yoksullara tasadduk et" buyurdu. Hz. Ömer, arazisini; satılmamak, bağışlanmamak ve mirasla da geçmemek üzere, yoksullara, yakın hısımlara, miskinlere, yolda kalmışlara, Allah yolunda savaşanlara ve azatlık anlaşması yapan kölelere vakfetti. Mütevellinin de bundan örfe göre yiyebileceğini şart koştu. Bu konuda bir vakıfnâme düzenleyerek kızı Hafsa'ya (ö. 41/244), sonra da nesline teslim ve vasiyet etti. (Buharî, Vesâyâ, 22, 28, Eymân, 33; Müslim, Vasiyye, 15, 16).

Ashâb-ı kiramın pek çoğu mallarım vakfetmişlerdir. Hâlid bin Velid'in (ö. 21/641) zırhını ve savaş atlarını vakfetmesi (Buharî, Cihad 89, Zekat, 49; Müslim,Zekat, 11; Ebu Dâvud, Zekât, 22), Hz. Ali'nin (ö. 40/660) Yenbu'daki bir arazisini ve çeşmesini vakfetmesi (Beyhâkî, Sünen, IV,160,161; Kübeysî, a.g.e., I, 101) ve Hz. Osman'ın (ö. 35/655) susuzluk çekildiği bir sırada, Medineli bir Yahudi'den Rume kuyusunu satın alıp, suyunu ebedi olarak topluma bağışlaması bunlar arasında sayılabilir (Müslim, Şirb, 1; Tirmizî, Menâkıb, 18). Câbir bin Abdillah'tan şöyle dediği nakledilmişir: "Ben Mekkeli ve Medineli Müslümanlardan mal ve mülk sahibi olup da, vakıf yapmamış bir kimse bilmiyorum" (İbn Kudame, el-Muğnî, Mısır, 1970, IV, 4).

Vakfedilecek Malda Aranan Şartlar

İslâm hukukçularının büyük çoğunluğuna göre vakıfta ebedilik (te'bid) şart olduğu için, vakfedilecek malın buna el-verişli olması gerekir. Diğer yandan maldan yararlanmanın da mümkün ve caiz olması gerekir. Bunun için vakfedilecek malda aşağıdaki özelliklerin bulunması öngörülmüştür:

a- Mütekavvim Mal Olması: Kendisinden yararlanmak mümkün ve meşru olan mala "mütekavvim", bu özelliği taşımayan mallara ise "gayri mütekavvim" denir. İnsan fıtratının kendisine meylettiği, değer verdiği ve ihtiyaç için biriktirdiği şeye mal denir. Bunlar menkul ve gayri menkul, yararlanılması (intifaz) mubah olan ve olmayan diye ikiye ayrılırlar. İşte, vakfedilecek şeyin, ev, dükkan, arazi gibi ayn'ından veya gelirinden yararlanılması caiz olan mal niteliğinde bulunması gerekir (Kübeysî a.g.e., I, 351, 352; Hamdi Döndüren, İslâm Hukukuna Göre Alım-Satımda Kâr Hadleri, Balıkesir, 1984, 19).

b- Malın Belirli Olması: Vakıf malın anlaşmazlığa yol açmayacak şekilde belirli bir mal olması gerekir. Şu evimi veya dükkânımı vakfettim, demek gibi. Yer ve miktarını belirtmeksizin

“Şu toprağımın bir bölümünü veya beş-on tane zeytin ağacım vakfettim” gibi sözlerle yapılacak vakıf, anlaşmazlığa yol açabileceği için geçerli olmaz (İbn Nüceym, el-Bahru’r-Raik, 2. Baskı, Beyrut, t.s., V, 217).

c- Vakfedenin Mülkü Olması: İslâm hukukçuları arasında, vakfedilen malın, vakfedenin mülkü olmadıkça, vakıf tasarrufunun geçerlilik kazanamayacağı konusunda görüş birliği vardır (Kübeysî, a.g.e., I, 355,356).

d- İfraz Edilmiş olması: Kendisinden ancak ayn’ıyla intifa olunabilen mabed, hastane, kabristan ve kütüphane gibi vakıflarda, vakfedilen malın ifrazı (bağımsız birim haline getirilmiş olması) şarttır. Tapusu hisseli olan yerler bu gibi vakıflar için elverişli değildir. Allah rızası için yapılması gereken vakıfla ortaklık bağdaşmaz. Bir gayri menkulün bir ay mabed, bir ay da iş yeri olarak kullanılması düşünülemez. Ancak alt katların dükkân ve üst kattarın mescid yapılması halinde vakfa gelir sağlamak amacıyla, bu caiz görülmüştür (es-Serahsî, el-Mebsut, XII, 37; İbnu’l-Humâm, a.g.e., V, 46).

Ayn’ıyla intifa olunmayan, sadece gelirinden yararlanılan şâyi hisseli yerden bir hissenin vakfedilmesi çoğunluk İslâm hukukçularına göre caiz olup, böyle bir vakfın bağımsız birim haline getirilmesi (ifraz) şart değildir. İmam Muhammed eş-Şeybânî, vakıfta mütevelliye teslimi şart koştuğu için, hisse vakfını caiz görmez. O, bu konuda vakfı; bağışlama ve sadaka tasarrufuna benzetmiştir (es-Serahsî, a.g.e., XII, 37; İbnu’l-Humâm, a.g.e., V, 44-46). Osmanlı Devleti uygulamasında, fetvaya çoğunluğun görüşü esas alınmakla birlikte, şer’iyye sicillerinde İmam Muhammed’in görüşü doğrultusunda kararlar verildiği de görülmüştür (Molla Hüsrev, Düreru’l-Hukkâm, İstanbul 1317, II, 134; el-Fetâvâ’l-Hindiyye, II, 365).

Menkullerin Vakfı

Vakıfta devamlılık (te’bid) esas olduğu için, prensip olarak vakfın gayri menkul kabilinden olması gerekir. Bu özelliğe sahip olmayan menkulleri vakfetmek caiz değilse de Hanefîlere göre şu üç istisna saklı tutulmuştur:

1- Gayri Menkule Tabi Olma:

Ebû Yusuf ve İmam Muhammed eş-Şeybânî’ye göre teâmül bulunmasa bile, menkul malların bir gayri menkule bağlı ve tabi olarak vakfedilmesi mümkündür. Arsa ile birlikte binayı, arazi ile birlikte bazı hayvanları ve tarım âletlerini vakfetmek gibi (İbnu’l-Humâm, a.g.e., V, 48; İbn Âbidin, Reddü’l-Muhtâr, IV, 361). Mütemmim cüzler, yol, geçit, su içme, su alma hakkı gibi irtifak hakları da gayri menkule bağlı olarak kendiliğinden vakfedilmiş sayılır. Mâlikîlere göre, intifa hakkı ve sınırlı bazı aynî haklar bağımsız olarak da vakfedilebilir (el-Fetâvâ’l-Hindiyye, II, 363).

2- Hakkında Nass (Hadis) Bulunması:

Vakfın gayri menkul olması prensibinin ikinci istisnası, vakfedilmesinin cevazı konusunda hadis bulunmasıdır. Silah, ve at gibi savaş âleti ve malzemelerini vakfetmek gibi. Nitekim Hâlid bin Velid (ö. 21/641) savaş silahını ve zırhını Allah yoluyla vakfetmiştir. Hz. Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem bunu tasvib etmişti (Buhârî, Cihâd, 89, Zekât, 49; Müslim, Zekât, 11). Hz. Hafsa’nın da Kur’ân vakfettiği nakledilir (es-Serahsî, Şerhu’s-Siyeri’l Kebîr, Mısır 1972, V, 2104). Ebû Yusuf, menkul vakfını bu hadislerle sınırlı tutarak, sadece savaş için at, deve ve silahların vakfedilebileceğini belirtmiştir. O’na göre, “kıyasa aykırı olarak sabit olan hüküm, başka bir hükme esas olamaz. Çünkü vakıfta gayri menkul olma esas olduğu için, menkul vakfı temelde kıyasa aykırıdır” (İbnü’l-Hümam, Fethu’l Kadir, Bulak,1316/1898, V, 49-50).

3- Teâmül Bulunması:

İmam Muhammed eş-Şeybânî'ye göre, hakkında nass (âyet-hadis) bulunmasa da, vakfedilmesi teâmül haline gelen menkullerin vakfı geçerlidir. Kitap, ev, balta, gelinlik, el-bise, mutfak eşyası, mushaf, bazı kitaplar, dinar, dirhem (nakit para) ve mislî (standart) menkuller bunlar arasında sayılabilir. Örf ve teâmül; toplumda, İslâm'a aykırı olmayan bir işin çokça yapılmasıyla gerçekleşir. İmam Muhammed burada istisna' (eser sözleşmesi yapma) aktinde olduğu gibi "istihsan" deliline dayanarak kıyası terketmiştir. Bu duruma göre,bu beldede menkul bir malın vakfedilmesi örf ve âdet halini almışsa, bu çeşit menkullerin vakfı geçerli olacaktır (Serahsî, a.g.e., V, 2083-2087; İbn Kudame, el-Muğni, V, 585).

Osmanlı İmparatorluğu uygulamasında, "teâmül" kriteri esas alınarak, örfleşmiş bulununca menkullerin vakfı caiz görülmüş ve nakit para vakfı da menkul kapsamına alınmıştır. Hanefiler dışındaki üç mezhep, prensipte para vakfına karşı değildir. Ancak asıl, para vakfına cevaz veren ve vakfedilecek nakit paraların işletilme yöntemlerini belirleyen, Hanefî müctehidlerinden İmam Züfer'dir.

Maddî bir karşılık beklemeden başkalarına yardım etmek gibi ulvî ve fevkalâde bir düşüncenin mahsûlü olan vakıf müessesesi, yüzyıllardan beri islâm ülkelerinde büyük bir ehemmiyet kazanmış, sosyal ve ekonomik hayat üzerinde derin tesirler icra etmiş olan dinî ve hukukî bir müessesedir. İnsan fıtratında mevcud olan yardımlaşma hissi, şüphesiz ki insanlık tarihi kadar eskidir. Bu his, dinî emir ve hükümlerle birleşince daha bir kuvvet kazanır. İslâm ülkelerinde vakıfların, asırlarca büyük bir fonksiyonu icra etmesinin sebebini burada (dinî his) aramak lâzımdır. Çünkü "insanların en hayırlısı, insanlara faydalı olan; malın en hayırlısı, Allah yolunda harcanan (başka bir ifade ile vakfedilen), vakfın en hayırlısı da insanların en çok duydukları ihtiyacı karşılayandır" prensibinin mânasını çok iyi bilen Müslümanlar, bu yolda birbirleri ile âdeta yarışırcasına vakıf eserler kurmuşlardır.

İslâm âleminde vakıfların dinî bir mahiyet taşıması, onların devamlılığını sağlıyordu. Nitekim, dinî inanç ve düşüncesinin güçlü olduğu müesseseler olarak vakıflar, siyasî çalkantı ve idarî istikrarsızlıklar dışında kalıyorlardı. Bu sayede onlar, Müslüman toplum hayatında istikrar ve devamlılık sembolü olarak devam ediyorlardı. Nitekim, vakfedilen gayr-i menkuller, herhangi bir sebeple müsadere edilemeyeceği, kullanım sahası değiştirilemeyeceği ve vakfiyedeki esaslara aykırı davranmadıkça mütevellileri değiştirilemeyeceği için bu müesseseler, siyasî ve idarî müdahalelerin dışında kalıyorlardı.

İslâm dünyasında önemli bir müessese olarak vakıfların oynadığı rol, çok büyüktür. Bu bakımdan, onun kuruluşu ile ilgili hukukî kaide ve prensipler ortaya konmuştur. Buna göre vakıfların kuruluşu tescil, vasiyet ve fiille olmaktadır (Açıklamalar hakkında geniş bilgi için bk. Ziya Kazıcı, Vakıflar, İstanbul 1985, s. 37-38).

İslâmiyet, kuruluşundan itibaren ulvî ve insanî gayeleri hedef alan her müesseseyi geliştirmeye çalıştığı için vakıfları da faydalı görerek onları teşriî sahasına almıştır. Sadaka, Kurban ve Zekât gibi ictimaî müesseselerin gayesi de fakir ve yoksulları bu sıkıntılarından kurtarmak olduğundan, İslâm'da önemli bir mevkiye sahip kurumlar olarak vaz' edilmişlerdir.

İslâm dünyasında, vakıfların geniş bir şekilde yer edip gelişmesinde Hz. Peygamber'in biraz önce bahs ettiğimiz hadisinden başka, bizzat kendisinin de vakıf yapması, önemli bir âmil olmuştur. Hz. Peygamber Medine'de kendisine ait bulunan hurma bahçesini vakf edip hâsılatını "havadis-i dehr"e yani İslâm'ın müdafaasını icab ettirecek hadise ve mübrem ihtiyaçlara tahsis etmiştir. Aynı şekilde Fedek hurmalığını da yolculara vakf ettiğini biliyoruz (Ömer Hilmi Efendi, İtifu'l Ahlaf 10; Ömer Nasuhi bilmen, Istılah, IV, 304). Kur'ân-ı Kerîm ile Hz. Peygamberin emir ve tatbikatları Müslümanlar için uyulması gereken bir vazife telakki edildiğinden bu konuda mü'minler aramda âdeta bir yarış sürüp gitmiştir.

Hz. Peygamber'in ashabı da O'nun yolunda yürüyerek çeşitli vakıflar kurmak suretiyle insanlığa hizmet ettiler. Nitekim Câbir (r.a) "Ben, Muhacir ve Ensar'dan mal ve kudret sahibi bir kimse bilmem ki vakıf ve tasaddukta bulunmuş olmasın" (Bilmen, a.g.e., IV, 304) diyerek bu durumu belirtmek ister. Bunun içindir ki, Müslüman şehir, kasaba ve köylerde sayısız vakıf vücuda getirilmiştir.

İslâmî yardımlaşma prensibinin bir sonucu olarak ortaya çıktığını gördüğümüz vakıflar, İslâm ülkelerinin tamamında sayılamayacak kadar çok ve önemli hizmetler ifa ediyorlardı. Hz. Peygamber ve halifelerinin kurdukları vakıflardan sonra, imkânı olan her Müslüman, böyle bir tesis kurmak için büyük bir gayretle çalışıyordu. Bu durum, sadece zengin Müslümanları değil, aynı zamanda devlet başkanlarını ve devletleri de harekete getiriyordu.

Emevîler zamanında vakıflar çok genişledi. Hatta bu dönemde ilk defa yeni yeni teşebbüslerde bulunuldu. Nitekim hicrî 88 senesinde Emevî halifesi Vefid b. Abdillmelik, Ümeyye Camü için ilk defa köy ve mezraları gelir getiren birer kaynak olarak vakfetti.

Emevîlerden sonraki Abbasî devletinde vakıflar daha bir gelişme gösterdi. Hatta bu devlette vakıflar o derece ehemmiyetli bir tesis haline geldi ki, bular için vakıflar nezareti adında bütün vakıfları kontrol eden ve onların bir sisteme bağlanmasını sağlayan teşkilatlar kuruldu (İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Devleti Teşkilatına Medhal, Ankara 1970, 10).

Abbasîler devrinde, İslâm camiasının muhtefif siyasî parçalara ayrılması ve nihayet Büyük Selçuklu Devleti'nin kurulması ile Doğu Müslümanlarının Türk hakimiyeti altına girmesi vakıf müessesenin bir kat daha inkişafına sebep oldu. Selçuklu devletinin "Fatimî-Şiî" hareketine karşı takib atiği Sünnîlik siyaseti, devletin her tarafında yeniden birçok dinî müessesenin vücuda gelmesi ve bilhassa bir çok medresenin açılmasına sebep oldu. Büyük bir malî güce sahip olan Selçuklu sultanları, şehzadeleri ve devlet adamları ile ileri gelenler vakıf kurma bakımından birbirleri ile adeta yarışıyorlardı. Selçuklulardan sonra ortaya çıkan Harzemşahlar, Atabeğler, Eyyubîler, Mısır Memlukluları ile Anadolu Selçukluları sülaleleri hakim oldukları yerlerde malî güçleri oranında vakıflara önem verdiler.

İslâm dünyasında ayrı bir yeri bulunan Osmanlı devleti de vakıflara büyük bir önem verdi. Bu devlette, camiler, medreseler, türbeler, ribatlar, tekkeler, mektepler, köprüler, hastahaneler, sulama yol ve kanalları, kervansaraylar, imâretler vs. gibi bir çok dinî hayrî tesis hep vakıflar sâyesinde vücuda getirildi. Onlar diğer müessaelerde olduğu gibi vakıf konusunda da kendisinden önceki Müslüman devletleri örnek aldılar. Nitekim, Osmanlı devletinde, daha ilkbeyler zamanında başlayan devletin siyasî ve malî kudretinin inkişafına paralel olarak gelişip artan vakıfların, Osmanlılar dönemindeki ilk müessisi Orhan Gazi olmuştur.

Orhan Gazi, İznik'te ilk Osmanlı medresesini kurarken, onun idaresi için, yeterince gelir getirecek gayri menkul vakfetti. Bu medrese kısa bir müddet zarfında kudretli ilim ve devlet adamları yetişti. Sultan Orhan'ın yaptırdığı ilim ve hayır müesseleri bir hayli fazladır. Nitekim günümüzde Adapazarı şehrinde halen Orhan Bey Camii ve Kandıra'da Orhan Camii adı ile anılan camiiler ile yine Adapazarında medrese, Bursa'da bir cami, zaviye, misafirhane ve ziyâret inşa ederek bunlara vakıflar tahsis etti. Bu hayır eserlerin görevlieri olan müderris, imam, hafiz, nakib, tabbah, hakim ve bevvab gibi kimseleri de tayin etti (Ali Himmet Berki "Vakıf kuran ilk Osmanlı Padişahı" Vakıflar Dergisi V, 127-128).

Orhan Gazi'den başlayarak Osmanlı padişahları, sultanları, vezirleri, emirleri, zengin tebaa, pek çok vakıf yaptılar. Konunun fazla uzamaması için bunlara temas etmiyoruz.

Vakıfların idaresi nâzır adı verilen görevlilerce yapılmaktaydı. Zaman içinde idare şekillerinde devlet ve imkanlara göre değişiklikler yapıldı. Kendi vakfı için ilk nâzır tayin eden bizzat Hz. Peygamberdir. Hicretin ilk iki asrında vakıflar "Vâkıf" tarafından tayin edilen mütevellilerce yönetilirdi. Nâzır, mütevellilerin kontrolcusu olarak, onların işlerinin

tamamlanmasına nezâret ederdi. Bunların genel murakabesi de "emiru'l-mü'minîn" olan hafîfeye aitti. Abbasiler döneminde bu işi halifeler yapıyordu. Yıldırım Bayezid, her vilayete "müfettiş-i ahkâmı'ş-şer'iyye" tayin ederek vakıf işlerini teftiş ettiriyordu. Osmanlılar döneminde özel şahıslar tarafından kurulan vakıflarla mütevelliler meşgul olmuş, bunlar kadılar vasıtasıyla teftiş ve murakabe edilmişlerdir. Her kadı, kendi mıntıkasındaki vakıfları emrindeki müfettişlerce teftiş ettirdiği gibi, bazan bizzat kendisi de bunları teftiş ederdi. Bununla beraber payitaht kadısı (İstanbul kadısı), bütün vakıfları teftiş yetkisine sahipti (Daha geniş bilgi için bk. Kazıcı, Vakıflar, 7072).

Osmanlılar döneminde 1242 (m. 1826) yılında kurulan Evkaf Nezareti'nden önce vakıflar, vâkıflarının şartlarına göre idare ediliyor ve bunlar ayrı nezâretlerce murakabe ediliyorlardı. Bu nezâretler: Haremeyn, Vezir, Şeyhülislâm, Tophane ümerası ve İstanbul kadıları nezâreti idi. Osmanlıların sonuna kadar devam eden Evkaf Nezâreti, 3. 3. 1924 tarihinde çıkarılan 429 sayılı kanunla ilga edilerek Başkanlığa bağlı bir umum müdürlüğe havale edildi. Böylece Vakıflar Umum Müdürlüğü kurulmuş oldu. Cumhuriyetten sonra vakıf mevzuatında ilk mühim değişiklik 5. 6. 1935 tarih ve 2762 sayılı kanunla yapıldı. Bu değişikliklerle vakıf müessesesi kuruluş gayelerinin ve vakıf şartlarının tamamen dışına çıktı ve toplum için görmüş olduğu fonksiyonlar yok edildi.

İslâm dünyasında dinî, kültürel, askerî, sivil, iktisadî, ictimaî, su ve spor gibi sahalara varıncaya kadar hemen her sahada kurulmuş bulunan vakıflar büyük bir hizmet ifa etmişlerdi. Sırf Allah rızasını kazanmak için bu tesisleri kuran insanlara bugün de ihtiyacımız var.

Para Vakfi Ekonomik faaliyetlerin özü ve itici gücü kâr unsurudur. Üretim, dolaşım, paylaşım veya tüketim safhalarından herhangi birisinde kâra hak kazanabilmek için, İslâm hukuku önce, yapılacak ticaret işinin meşrû olmasını ister. İkinci olarak da şu üç unsurdan en az birisinin bulunmasını şart koşar: Emek, sermaye ve tazmin etme riski. İslâm'da bu üçüncüsü "Vücûh Şirketi"nde ortaya çıkar. Bu da, iki veya daha çok kişinin sermayesiz, borç para kullanmak veya vadeli mal alıp satmak suretiyle elde edecekleri kân, borçların riskini üstlendikleri orana göre paylaşması esasına dayanır (es-Serahsî, a.g.e., XIII, 83, XXI,17,18, 20, 21, 24).

İslâm toplumlarında finans sorunu, İslâm'ın çıkışından 24. yüzyıl başlarına kadar, karz-ı hasen dışında büyük ölçüde risk esasına ve kâr-zarar ortaklığı prensibine dayalı olarak çözümlenmiştir. Muddrebe (emekle sermayenin işbirliği yapılarak, kân aralarındaki anlaşmaya göre paylaşması ve zarar sermayenin katlanması yöntemi), Müşareke (sermaye ortaklığı, kârın paylaşılması anlaşmaya göre, zarara katlanma ise kural olarak sermaye oranlarına göre olan ortaklık), Sanâyi' (taahhüd işleri yapma), Ziraat Ortakçılığı (emek ve toprak sahibi ortaklığı ve kiralama (leasing) bunlar arasında sayılabilir. 13.cü yüzyıldan itibaren giderek büyüyen para vakıflar da önemli bir finans kaynağı oluşturmuştur. Ancak vakıf paraların kullanımında temelde islâmî olmayan bazı uygulamaların da vuku bulduğunu ve bunu mütevellilerin işi bilmeyişine hamletmek gerektiğini belirtelim. Diğer yandan vakıfnâmelerde yer alan bazı hukuk terimlerinin, yanlış yorumlanmasının da bu uygulamalarda etkili olduğunu söylemek mümkündür.

**

NUTK U ŞERÎF-İ HAZRETİ HAKKI Kaddesellahû Sırrahû'l Azîz

Tecerrüddür dervişlerin hırkası,

Derviş isen soyun bu meydâna gel,

Soyunur cümleden evvel nâci fırkası,

Bu fırka hırkasın giy merdâne gel.

İbn-i Edhem gibi gel soyunalım,

Sultanlığı dervişlikte bulalım,

Fakr u fenâ kokusunu alalım,

Yürü âşık bülbül-veş efgâne gel.

Şol ki hırka dikmedi bin bir pâreden,

Sûreti sır olub çıktı aradan,

Yek renk olup kurtul ak ve karadan,

Sırr-ı vahdeti anla bu irfâne gel.

Mâsivâ hubbunu gönülden sürüb,

Hevâ ve hevesin defterin dürüb,

Varlık libâsını âteşe urub,

Hakkıyâ yan yakıl çün pervâne gel.

---

[1] *Harîrîzâde,* **Tibyân,** *c. I, vr. 53"; Vicdanî,* **Tomar,** *s, 232; Bursah,* **Aydın Vilâyetine Mensûb Meşâyih,** *s. 17; Bursalı,* **OM,** *c. I, s. 225;* **Menâkıb-ı Yiğitbaşı,** *vr. 8'; Pakalın,* **Osm. Târih Deyimleri ve Terimleri,** *c. I, s. 30*

[2] *İrfan Gündiiz tarafından sâdeleştirilen ve Sâdık Vicdânî'nin eseri olan* Tomar-ı Turuk-ı Aliyye*'den* Halvetiyye *kısmında bu nâhiyenin ismi "Mermere", "Göl Mermere" ve "Mermerecik" şeklinde yer almıştır. (Bk.: Vicdânî,* Tomar, *s. 232) Ayrıca Mehmed Ali Aynî Bey'in yazdığı* Tasavvuf Târihi*'ni sâdeleştiren Hüseyin Rahmi Yananlı ise Yiğitbaşı Velî'nin adını "Mürmürevî" şeklinde vermiştir. (Bk.: Mehmed Ali Aynî,* Tasavvuf Târihi, *Sâdeleştiren: Hüseyin Rahmi Yananlı, İstanbul, 1992, s. 256) Yine Yiğitbaşı Velî'nin eserlerinden bâzılarının çeşitli kütüphânelerdeki kayıt fişlerinde adının "Mermerevî" olarak kaydedilmiş olduğunu gördük. (Meselâ bk.: Yiğitbaşı Velî'nin Millet Ktp., Ali Emîri Ef., "Şer'iyye", 1335, 1343 ve 1359 numaralardaki eserleri) Bir kütüphânede de "Marmarevî" kaydına rastlıyoruz. (Bk.: Yiğitbaşı Velî'nin Nûru Osmâniye Ktp., 2407 numaradaki eserleri)*

[3] *Vassâf,* Sefine, *c. IV, s. 155; Vicdânî,* Tomar, *s. 232; Bursalı,* Aydın Vilâyetine Mensûb Meşâyih, *s. 17; Bursalı,* OM, *c. I, s. 225*

[4] *Gölmarmara hakkında târihî bilgi veren 3 ayrı vesîka ve "394" numaralı dipnot için bk.: Uluçay,* Saruhanoğulları, *c, II, ss. 101-102*

[5] *Harîrîzâde,* Tibyân, *c. I, vr. 53⁸; Vicdânî,* Tomar, *s. 232; Mehmed Sâmi,* Esmâr-ı Esrâr, *s. 35; Vassâf,* Sefine, *c. IV, s. 155; Bandırmalızâde,* Mir'âtü't-Turuk, *s. 31; Bağdatlı îsmâil Paşa,* Hediyyetü'l-Ârifîn, *Tashih: Kilisli Rifat Bilge, İbnü'l-Emin Mahmud Kemâl İnal, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1951, c. I, s. 138*

6*Harîrîzâde,* Tibyân, *c. 1, vr. 53"; Vicdânî,* Tomar, *s. 232; Bandırmalızâde,* Mir'âtü't-Turuk, *s. 31; Bağdatlı İsmâil Paşa,* a.g.e., *s. 138*

7 *Bağdatlı İsmâil Paşa,* a.g.e., *s. 138*

8 *Bağdatlı İsmâi! Paşa,* a.g.e., *s. 138*

9 *Yiğitbaşı Velî,* **Câmiu 'l-Esrâr,** *vr. 5b*

10 *Yiğitbaşı Velî,* **Silsile-i Ehl-i Tarikat,** *Süleymâniye Ktp., Hacı Mahmud Ef., 2745/2, vr. 4b*

11 Yiğitbaşı Velî, *Risâle-i Tevhîd fi Tarîki't-Tasawuf li'l-Ebrâr ve'l-Mukarreb ve Ehl-i Tahkik [Risâle-i Tevhîd],* Millet Ktp., Ali Emîrî Ef., "Şer'iyye", 1343/3, vr, 44a

12 *Bk.: Yiğitbaşı Velî,* **Mukaddimetü 's-Sâliha,** *vr. 27b;* **Keşfü 'l-Esrâr,** *vr. 57b*

13 *Vassâf,* **Sefine,** *c. IV, s. 156*

14 *Fâik Reşit Unat,* **Hicrî Târihleri Mîlâdî Târihe Çevirme Klavuzu,** *VII. baskı, Ankara, 1994, ss. 56-57*

15 **Serin,** *Halvetîlik ve Halvetiler,* **s. 128**

16 *Bursalı,* **Aydın Vilâyetine Mensûb Meşâyih,** *s. 17; Bursalı,* **OM,** *c. I, s. 225; Ayrıca bk.: Harîrîzâde,* **Tibyân,** *c. 1, vr. 53"*

17 *Bk.: Harîrîzâde,* **Tibyân***, c. 1, vr. 53"*

18 *Bk.: Yiğitbaşı Velî,* **Câmiu'l-Esrâr,** *vr. 7b;* **Risâle-i Tevhîd,** *vr. 45", 45b, 51 b-52a;* **Mukaddimetü's-Sâliha,** *vr. 29b*

19 *Bk.: Yiğitbaşı Velî,* **Ravzatü'l-Vâsılîn,** *vr. 80b*

20 *Bk.: Harîrîzâde,* **Tibyân,** *c. I, vr. 53"*

21 *Bk.: Yiğitbaşı Velî,* **Risâle-i Tevhîd,** *vr. 54b vd.*

22 *Alâeddin Uşşâkî için bk.: Hocazâde,* **Ziyâret-i Evliya,** *s. 53*

23 *Harîrîzâde,* **Tibyân,** *c. I, vr. 53a; Vicdânî,* **Tomar,** *s. 232; Bulalı,* **Aydın Vilâyetine Mensûb Meşâyih,** *s. 17; Bursalı,* **OM,** *c. I, s. 225; Süleyman Uludağ, "Ahmed Şemseddin, Yiğitbaşı [Ahmed Şemseddin]",* **DİA,** *c.* ***II,*** *s. 135*

2o1 *Bk.: Yiğitbaşı Velî,* Mukaddimetü's-Sâliha, *vr. 27b;* Keşfü 'l-Esrâr, *vr. 57b*

25 *Bu konudaki bir değerlendirme için ayrıca bk.: Mehmet Akkuş, "Yiğitbaşı Velî Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî'nin Hayâtı ve Eserleri [Yiğitbaşı Velî]",* İlim ve Sanat, *sayı: 21, İstanbul, Eylül-Ekim, 1988, s. 30*

26 İnâbe: *Dönmek, pişman olmak anlamına gelen bu terim, tasavvuf ıstılahında tevbe etmek, işlenen günahlardan pişmanlık duyup Allah'a dönmek, O'na gönül vermek, halktan Hakk'a kaçmak demektir.* Tevbe, *görünür günahlardan,* inâbe *ise kulun içindeki kusurlardan vaz geçip Allah'a dönmesidir. Dolayısıyla inâbe, tevbenin daha ileri ve mükemmel bir derecesidir. Ayrıca inâbenin, bir şeyhten el almak, ona bağlanmak mânâsı da vardır. (Bk.: Süleyman Uludağ,* Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, *İstanbul, 1991, ss. 246-247; Ayrıca bk.: Abdurrezzâk el-Kâşânî,* Istüâhâtü 'sSûftyye [Istılâhât], *Tahkik: Muhammed Kemâl İbrâhim Ca'fer, Mısır, 1981, ss. 195-196)*

27 Pakalm, *Osm. Târih Deyimleri ve Terimleri,* c. I, s. 30; Serin, *Halvetîlik ve Halvetîler,* s. 128

28 *Yiğitbaşı Velî,* Câmiu'l-Esrâr, *vr. 6S*

29 *Yiğitbaşı Velî,* Risâle-i Tevhîd, *vr. 47b~48s*

30 *Yiğitbaşı Velî,* Atvâr-nâme-i Seb 'a, *Millet Ktp., Ali Emîrî Ef., "Şer'iyye", 1359/2, vr. 29a-57il*

31 *Vassâf,* Sefine, *c. IV, s. 156; Vicdânî,* Tomar, *s. 232; Bursalı,* Aydın Vilâyetine Mensûb Meşâyih, *s. 17; Bursalı,* OM, *c. I, s. 225; Pakalın,* Osm. Târih Deyimleri ve Terimleri, *c. I, s. 30;* Menâkıb-ı Yiğitbaşı, *vr. 8b; Dümer,* a.g.m., *s. 4*

32 *Vassâf,* Sefine, *c. IV, s. 156; Akkuş, "Yiğitbaşı Velî (I)", s, 32; Uludağ, "Ahmed Şemseddin",* DİA, *c. II, s. 136*

33 *Necdet Okumuş, "Yeni Kaynakların Işığında Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî (Yiğitbaşı) Hakkında Bâzı Yanlışların Düzeltilmesi [Yiğitbaşı Hakkındaki Yanlışlar]",* Kubbealtı Akademi Mecmuası, *Yıl: 25, sayı: 4, İstanbul, Ekim, 1996, s. 177*

34 *Uluçay-Gökçen,* Manisa Târihi, *s. 124; Gökçen,* Saruhan Zaviye ve Yatırları, *s. 22-24; M. Çağatay Uluçay,* Manisa Ünlüleri, *Manisa, 1946, s. 95*

[35]*Velî (I)", s. 30; Uludağ, "Ahmed Şemseddin",* DİA, *c. II, s. 135; Okumuş, "Yiğitbaşı Hakkındaki Yanlışlar", s. 177*

[36] Hocazâde, *Ziyâret-i Evliyâ,* s. 54

[37] *Vicdânî,* Tomar, *s. 232; Vassâf,* Sefine, *c. IV, s. 156; Bursalı,* Aydın Vilâyetine Mensûb Meşâyih, *s. 17; Bursalı,* OM, *c. I, s. 225;* Menâkıb-ı Yiğitbaşı, *vr. 8[b]; Akkuş, "Yiğitbaşı Velî (I)", s. 30-31; Uludağ, "Ahmed Şemseddin",* DİA, *c. II, s. 135*

[38] *Menâkıb-ı Yiğitbaşı,* vr. 8[b]

[39] *Bu ipuçlarına ilişkin bilgiler ileriki sayfalarda verilecektir.*

[40] *Turan, "Bâyezid II",* DİA, *c. V, s. 234*

[41] *Turan,* a.g.m., *s. 237*

[42] *Bk.: Dânişmend,* İzahlı Osmanlı Târihi, *e. I, s. 268*

[43] *Menâkıb-ı Yiğitbaşı,* vr. 8[b]

[44] *Yiğitbaşı Velî,* **Câmiu 'l-Esrâr,** *vr. 7"*

[45] *Yiğitbaşı Velî,* **Câmiu'l-Esrâr,** *vr.* **T**

[46] *Yiğitbaşı Velî,* **Câmiu 'l-Esrâr,** *vr. 7[a]*

[47] *Yiğitbaşı Velî,* Câmiu'l-Esrâr, *vr. 6[b]-7[a]*

[48] *Yiğitbaşı Velî,* Câmiu'l-Esrâr, *vr. 7[b]*

[49] *Yiğitbaşı Velî'nin "ulemâ-i sûfiyyeden" olduğuna dâir bk.: Vassâf,* Sefine, *c. IV, s. 156; Kendisinin zâhirî ilimlerde de üstün bir dereceye sâhip olduğuna dâir bk.: Vicdânî,* Tomar, s. *232*

[50] *Vicdânî,* Tomar, *s. 232*

[51] *Harîrîzâde,* Tibyân, *c. I, vr. 53[a]; Vicdânî,* Tomar, *s. 232; Bursalı,* Aydın Vilâyetine Mensûb Meşâyih, *s. 17; Bursalı,* OM, *c. I, s. 225; Vassâf,* Sefine, *c. IV, s. 156;* Menâhb-ı Yiğitbaşı, *vr. 8[b]; Serin,* Halvetîlik ve Halvetîler, *s. 128*

[52] *Vicdânî,* Tomar, *s. 232*

[53] Kethüda: *Osmanlılar'da sadrâzam yardımcısı konumundaki memurun ünvânıdır. Kethüdalar ilkin -padişahtan sonra devlet mekanizmasının en başında gelen ve günümüzdeki Başbakan'ı andıran-sadrâzamların özel adamları iken sonraları devlet ricâlinden seçilmeleri sebebiyle mevkileri yükseltilerek devlet hizmetine geçirilmişler ve bir bakıma İçişleri Bakanlığı makamında tutulmuşlardır. (Pakalın,* Osm. Târih Deyimleri ve Terimleri, *c. II, s. 251 ve c. III, s. 81)*

[54] Ehl-i hibre: *herhangi bir konuda özel ve etraflı bilgisi ve âdetâ uzmanlığı bulunan, vukuf sahibi kimselere verilen addır. Günümüzdeki "bilir kişi" tâbiri, ehl-i hibrenin mânâsını karşılayan bir terimdir. (Pakalın,* a.g.e., *c. I, s. 509)*

[29] Kapıkulu Ocakları: *Yeniçeri ocağını oluşturan askerî birliklerin tamâmına verilen addır. 1826 yılma kadar Osmanlılar'ın muvazzaf askerine, hükümdârın emri altında bulundukları için* "Kapı kulu" *denirdi. (Geniş bilgi için bk.: Pakalın,* a.g.e., *c. II, s. 228 ve c. III, ss. 617-629)*

[29$] Orducu esnafı: *Sanat sâhibi kimselerden oluşur ve Yeniçeri teşkilâtı mevcut iken ordu ile sefere giderlerdi. Sadece "*Orducu" *da denen bu kimseler, savaşlarda askere hem lojistik destek sağlarlar ve hem de levâzımat işlerini görürlerdi. (Pakalın,* a.g.e., *c. II, s. 728)*

[57] *Pakalın,* a.g.e., *c. III, s. 637*

[58] *Harîrîzâde,* **Tibyân,** *c. I, vr. 53"; Vicdânî,* **Tomar,** *s. 232; Bursalı,* **Aydın Vilâyetine Mensûb Meşâyih,** *s. 17; Bursalı.* **OM,** *c. I, s. 225; Vassâf,* **Sefine,** *c. IV, s. 156;* **Mendkıb-ı Yiğitbaşı,** *vr. 8[b]; Pakalın,* **a.g.e.,** *c. I, s. 30; Serin,* **Ha/velilik ve Halvetiler,** *s. 128*

[59] *Mehmed Sâmi,* Esmâr-ı Esrâr, *s. 35; Vassâf,* Sefine, *c. IV, s. 156; Bandırmalızâde,* Mir'âîü't-Turuk, *s. 31; Bursalı,* Aydın Vilâyetine Mensûb Meşâyih, *s. 17; Bursalı,* OM, *c. I, s. 225; Uludağ, "Ahmed Şemseddin",* DİA, *c. II, s. 135; Uludağ, "Ahmediyye",* DİA, *c. II, s. 171; Pakalın,* a.g.e., *c. I, s. 30; Serin,* a.g.e., *s. 128*

[60] Halvetiyye'nm Ahmediyye *kolu için bk.: Harîrîzâde,* Tibyân, *c. I, vr. 53[a]-65[b]; Vicdânî,* Tomar, *s. 232 vd.; Vassâf,* Sefine, *c. IV, ss. 155-160; Uludağ, "Ahmediyye",* DİA, *c. II, s. 171; Pakalın,* a.g.e., *c. I, s. 30*

[61] Ömer Halveti için bk: el-Hulvî, Lemezât, ss. 345-350; Vicdânî, Tomar, ss. 174-175

[62] Halvetiyye, kollan ve silsilesi için bk.: el-Hulvî, Lemezât; Niyâzî-i Mısrî, Mevâidii 'l-İrfân, ss. 102-105; Vicdânî, Tomar, ss. 161-254; Mehmed Sâmi, Esmâr-ı Esrâr, ss. 15-16; Bandırmahzâde, Mir'âtü't-Turuk, ss. 26-27; Eraydın, Tasavvuf ve Tarikatler, ss. 460-485; Kara, Tasavvuf ve Tarikatlar, ss. 288-289; Serin, Halvetîlik ve Halvetiler, Gündoğdu, Abdulmecid-i Sivâsî, ss. 129-148; Uludağ, "Halvetiyye", DİA, c. XV, ss. 393-395; Tanman, "Halvetîlik", DBİA, c. III, s. 533 vd.; Pakalın, "Halvetiyye", Osm. Târih Deyimleri ve Terimleri, c. I, s. 714-716

[63] **Esmâ-i Seb'a, Allah'ın yedi ismi demek olup bunlar 1- Lâ ilâhe illallâh, 2- Allah, 3- Hû, 4- Hak, 5- Hayy, 6- Kayyûm, 7- Kahhâr isimleridir.** Allah'ı bu 7 isimle zikretmeye esmâ zikri, esmâ çekmek (usûl-i esmâ, darb-ı esmâ) gibi adlar verilir ve bu Halvetiyye tarîkatinin zikir çeşididir. (Ayrıntılı bilgi için bk.: Vicdânî, Tomar, ss. 181-186)

[64] Harîrîzâde, Tibyân, c. I, vr. 343b-344b

[65] Pîr-i sânî, tarîkatm ikinci kurucusu, tarîkati yeniden düzene koyan şeyh demektir. Her tarîkatte ikinci pîr bulunmaz. (Bk.: Uludağ, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, s. 384)

[66] Bk.: Vicdânî, Tomar, ss. 232-249; Serin, a.g.e., ss. 128-129; Pakalın, a.g.e., c, III, s. 30; Uludağ, "Ahmediyye", DİA, c. II, s. 171

[67] Bk.: Vicdânî, Tomar, ss. 250-253; Serin, ag.e., ss. 122-127; Pakalın, a.g.e., c. III, ss. 335-336

[68] İbrahim Tâceddin Kayseri için bk.: el-Hulvî, Lemezât, ss. 423-425

[69] Atâî, Hadîkaîû'l-Hakâik, c. I, ss. 62-63; Vicdânî, Tomar, s. 232; Bandırmalızâde, Mir'âtü't-Turuk, s. 31; Aynca bk.: Seyyid Feyzullâh Dede, der-Beyân-ı Silsile-i Ehl-i Telkin, İstanbul Üniversitesi Ktp., Türkçe Yazmalar, 9383, vr. 58b

[70] Bk.: Atâî, Haiîkatü'l-Hakâik, c. I, ss. 62-63; Harîrîzâde, Tibyân, c. I, vr. 65b; Vassâf, Sefine, c. III, s. 233; Tayşî, "Cemâl-i Halvetî", DİA, c. VII, ss. 302-303; Aynca el-Hulvî, Lemezât, s. 596'da Alâeddin Uşşâkî'nm Cemâl Halvetî'den hem halîfelik aldığına ve hem de almadığına dâir bilgi vardır.

[71] Alâeddin er-Rûmî'nin Yahyâ Şirvânî'nin halîfesi olduğuna dâir bk.: el-Hulvî, Lemezât, s. 401

[72] Cemâl Halvetî (Çelebi Halîfe]'nin Alâeddin er-Rûtnî'den biat almasına dâir bk.: el-Hulvî, Lemezât, ss. 407-408

[73] Alâeddin er-Rûmî için bk.: el-Hulvî, Lemezât, s. 429

32° yiğitbaşı Velî, Risâle-i Tevhid, vr. 44"

j2! Yiğitbaşı Velî, Silsile-i Ehl-i Tarikat, vr. 4b

[76] Seyyid Seyfullah Kasım Efendi için bk.: Bursalı, OM, c. I, ss. 182-183; Seyyid Seyfullâh'ın tarikat silsilesi için bk.: Şeyh Mehmed Efendi, Vekmu'l-Fudalâ (Şakaiku'n-Nu'mâniyye Zeyilerinden), İstanbul, 1989, c. I, s. 50; Köprülü, İlk Mutasavvıflar, s. 346, "16" numaralı dipnot

[77] Seyyid Seyfıllâh, Mecmau'r-Resâil, İstanbul, 1288, s. 15'ten naklen Okumuş, "Yiğitbaşı Halikındaki Yanlışlar", s. 178

[78] Harîrîzâde, Tibyân, c. I, vr. 53a

[79] Ahmediyye ve kollan için bk.: Harîrîzâde, Tibyân, c. I, vr. 53a-65b; Vicdânî, Tomar, s. 232 vd.; Vassâf, Sefine, c. IV, ss. 155-160; Serin, a.g.e., s. 128 vd.; Uludağ, "Ahmediyye", DİA, c. II, s. 171; Pakalın, a.g.e., c. I, s. 30

[80] Bk.: Atâî, Hadîkatü 'l-Hakaik, c. I, ss. 62-63

[81] Hocazâde, Ziyâret-i Evliyâ, s. 53

[82] Bk.: Atâî, Hadîkatü'l-Hakaik, c. I, ss. 62-63; Vicdânî, Tomar, s. 232; Seyyid Feyzullâh Dede, der-Beyân-ı Silsile-i Ehl-i Telkin, vr. 58b

[83] Hocazâde, Ziyâret-i Evliyâ s. 53

[84] Hacı İzzeddin Karamânî için bk.: Harîrîzâde, Tibyân, c. II, s. 142"; Vassâf, Sefine, c. IV, s. 161; Öngören, Anadolu'da Tasavvuf, ss. 64-66

[85] Mısriyye silsilesi için bk.: Niyâzî-i Mısrî, Mevâidül İrfan

86 Ramazâniyye *silsilesi için bk.: Seyyid Mustafa Nehcî,* Tuhfetü's-Sâlikîn ve Hediyyetü*l Mütşerridin İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Nuri Ergin Yazmaları, 637*

87 *Kasım Çelebi için bk.: Bursalı,* OM, *c. I, s. 135*

345 *Muhammed Muhyiddin Karahisârî için bk.: Bursalı,* OM, *c. I, s. 135; Hocazâde,* Ziyâret-i Evliyâ, *s. 55*

89 *Vicdânî,* Tomar, *s. 233; Aynca bk.: Atâî,* Hadîkatü'l-Hakâik, *c. I, s. 63; el-Hulvî,* Lemezât, *s. 596; Bursalı,* OM, *c. I, s. 135*

90 *Vicdânî,* Tomar, *s. 238*

91 a.e., *s. 248*

92 *Eroğlu Nûri için bk.: Bursalı,* OM, *c. I, s. 93; Köprülü,* İlk Mutasavvıflar, *s. 346, "14" numaralı dipnot*

93 *Bk.: Mehmed Efendi,* Vekâu'l-Fudalâ, *c. I, s. 50*

94 *Oğlanlar Şeyhi İbrahim Efendi için bk.: Bursalı,* OM, *c. I, ss. 170-171; Bilal Kemikli, "Yunus Yolunda Bir Mutasavvıf Şâir: Oğlanlar Şeyhi İbrahim Efendi",* VII. Uluslararası Türk Halk Edebiyâtı Semineri, *7-9 Mayıs 1997, Eskişehir.*

95 *Sun'ullâh-ı Gaybî için bk.: Bilal Kemikli,* Sun'ullâh-ı Gaybî Dîvânı, İnceleme-Metin, *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998; Abdurrahman Doğan, Sun'ullâh-ı Gaybî, Hayâtı, Eserleri, Fikirleri ve Sohbet-nâmesi (İnceleme-Metin), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 1997*

96 *Mehmed Sâmi,* Esmâr-ı Esrâr, *s. 35; Vassâf,* Sefine, *c. IV, s. 156; Bandırmalızâde,* Mir'âtii't-Turuk, *s. 31*

97 *Okumuş, "Yiğitbaşı Hakkındaki Yanlışlar", s. 179*

98 *yiğitbaşı Velî,* Câmiu 'l-Esrâr, *vr. 25"*

99 *Bk.: Joseph von Hammer,* Osmânlı Târihi, *Mehmed Ata Tercümesi'nden bugünkü dille özetleyerek yeniden yazan: Prof. Dr. Abdülkâdir Karahan, Ankara, 1990, c. II, s. 18; Çağatay Uluçay, "Mustafa Sultan",* İA, *c. VIII, ss. 690-692*

100 *Yiğitbaşı Velî,* Câmiu 'l-Esrâr, *vr. 4b*

101 *Bk.: M. Tayyib Gökbilgin, "Süleyman I",* İA, *c. XI, ss. 99-155*

102 *Bk.: Okumuş, "Ahmed Şemseddûı Marmaravî (Yiğitbaşı) İle İlgili Kaynakların Değerlendirilmesi", ss. 25-26*

103 *Bk.: Emeç en,* **XVI. Asırda Manisa Kazası,** *s. 31 vd.*

104 *Sünbül Sinân [Yûsuf Sinânj ve* **Sünbüliyye** *kolu için bk.: el-Huivî,* **Lemezât,** *ss. 445-452; Vicdânî,* **Tomar,** *ss. 208-210; Bursalı,* **OM,** *c. I, ss. 179-180; Serin.* **Halvetîlik ve Halvetîler,** *ss. 102-109; Pakalın,* **Osm. Târih Deyimleri ve Terimleri,** *c. III, s. 294*

105 *Merkez Muslihuddin Efendi için bk.: el-Hulvî,* **Lemezât,** *ss. 461-468; Bursalı,* **OM,** *c. I, s. 150*

106 *İbrahim Gülşenî ve* **Gülşeniyye** *için bk.: el-Hulvî,* **Lemezât,** *ss. 523-537; Vicdânî,* **Tomar,** *ss. 197-199; Bursalı,* **OM,** *c. I, ss. 116-117; Serin,* **a.g.e.,** *ss. 93-97; Pakalın,* **a.g.e.,** *c. I, ss. 687-688; Mustafa Kara, "Gülşeniyye",* **DİA,** *c. XIV, ss. 256-259; Baha Taıman-Ömer Tuğrul İnançer, "Gülşenîlik",* **DBÎA,** *c. III, ss. 442-444*

107 *Kânûnî Sultan Süleyman'ın* **Halvetiyye** *meşâyihiyle münâsebetlerine dâir geniş bilgi için bk.: Öngören,* **Anadolu'da Tasavvuf,** *ss. 211-218*

108 *Dr. Reşat Öngören, konuyla ilgili olarak kendisiyle yaptığımız bir görüşmede,* **Câmiu 'l-Esrâr'ın** *Yiğitbaşı Velî'ye âit olamayacağını söylemiştir. Bu görüşünü,* **Süleymâniye Kiitüphânesi'nde** *gördüğü ve içinde Yiğitbaşı Velî'nin eserlerinin toplu olarak bulunduğu bir mecmûada her eserin başında Yiğitbaşı Velî'ye âit olduğunu gösteren bir kayıt bulunmasına rağmen* **Câmiu 'l-Esrâr'ın** *başlangıcında böyle bir kayda rastlamamasına dayandırmaktadır. Ancak biz,* **Câmiu 'l-Esrâr** *'ın 152. beyitinde hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak şekilde müellifimizin kendi adını açıkça yazmış olmasına ve bu eserde anlatılan konularla müellifimizin öbür risâlelerindeki mevzûların birbirine çok benzemesine binâen bu görüşe katılmıyor ve bu eserin Yiğitbaşı Velî'ye âit olduğuna kesin* ***kan****aat getiriyoruz. 152. beyitin metni şöyledir:* **"Saruhânî ibn-i İsâ Derviş Ahmed ismimiz /**

Marmara 'da vâki ' olmuş mevlidimiz cismimiz" *(Bk.: Yiğitbaşı Velî,* **Câmiu'l-Esrâr,** *vr. 5b) Ayrıca 178. beyitte de bu eserin adı geçmektedir: "Bu kitâbın Câmiu'l-Esrâr denildi ismine / Cümle emsâli muvâfıktır şeriat kısmına"* **(Bk.: Yiğitbaşı Velî,** *Câmiu'l-Esrâr,* **vr. 6b)**

[109] *Bu konudaki değişik örnekler için bk.: Dr. Yüksek Mimar İ. Aydm Yüksel, "Murad Paşa Câmii Kabristanındaki Mesih Paşa Kabri Hakkında Birkaç Söz",* **Semavi Eyice Armağanı/ İstanbul Yazıları,** *İstanbul, 1992, ss. 121-138. İ. Aydm Yüksel, bu makalesini hazırlarken tanıştığı, paralar üzerine araştırma yapan Yrd. Doç. Dr. Nezihi Aykut'un kendisine "eski sikkelerde takriben 900. hicri yıla kadar "sıfır (,)" rakamının "beş (o)"; "beş"lerin ise (ö) şeklinde yazıldığı örneklere rastladığını" söylediğini bildirmektedir. (Bk.: Yüksel,* **a.g.m.,** *s. 124, "22" numaralı dipnot) Ayrıca bâzı türbe ve mezar taşı kitâbelerinde de aynı duruma rastlandığına dâir bk.: Yrd. Doç. Dr. Abdulhamit Tüfekçioğlu, "Türk-îslâm Dönemi Türbe ve Mezar Taşı Kitâbelerinde Târih îbâreleri",* **Geçmişten Günümüze Mezarlık Kültürü ve İman Hayâtına Etkileri Sempozyumu, 18-20 Aralık 1998,** *İstanbul, 1999, ss. 394-404*

[110] *Eğer bu ihtimal doğru sayılırsa, söz konusu belgenin târihi "22 Şevvâl 955" (M. 22 Kasım 1548) değil, "22 Şevvâl 900" (M. 22 Haziran 1495) olarak kabul edilebilir.*

[111] *Manisa Şer'iyye Sicilleri üzerine ilk önemli araştırmaları yapan M. Çağatay Uluçay, söz konusu sicil defterlerindeki son defter târihinin 1333 H. yılına âit olduğunu, en eski târihli olanın ise 950 H., hattâ 920 H. yılına kadar ulaştığını, ancak H. VII. ve VIII. asırlara âit kayıtların günümüze kadar ulaşmadığını, muhtemelen bunların yanmış olabileceğini veyâ çeşitli nedenlerle yok olduklarını bildiriyor. (Bk.: M. Çağatay Uluçay, "Manisa Mahkeme-i Şer'iyye Sicilleri",* Gediz, *sayı: 53, 1 Eylül 1941, s. 10; M. Çağatay Uluçay, "Manisa Mahkeme-i Şer'iye Sicillerinin Değeri",* Gediz, *sayı: 79, 1 Nisan 1945, s. 2; M. Çağatay Uluçay, "Manisa Şer'iye Sicillerine Dâir Bir Araştırma",* Türkiyat Mecmuası, *c. X'dan ayrı basım, İst., 1953, s. 286). Ahmet Akgündüz de Manisa Şer'iyye Sicilleri'nin H. 929-1328 (M. 1522-1910) târihleri arasındaki kayıtları ihtivâ ettiğini bildiriyor. (Bk.: Ahmet Akgündüz.* Şer'i)ye Sicilleri, *İstanbul, 1988, s. 11; Ayrıca bk.: Abdülmecit Mutaf, "Şehir Târihçiliği Açısından Manisa'nın Arşiv Kaynaklan",* Manisa, *sayı: 9, Haziran, 1995, s. 26). Her ne kadar durum böyleyse de burada biz, sâdece bir ihtimal olarak bu husûsu ilim dünyâsının dikkatine sunmak istiyoruz.*

[112] Ahmet Yaşar Ocak, *Kültür Târihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler [Menâkıbnâmeler],* Ankara, 1992, s. 33

[113] *Bk.: Ahmed Ateş, "Menâkıb",* ÎA, *c. VIII, s. 702*

[114] *Ahmed Şemseddin et-Tavîl için bk.: Atâî,* Hadîkatii 'l-Hakâik, *c. 1, s. 193*

[115] *Atâî,* a.g.e., *c. l, s. 193*

[116] *Okumuş, "Yiğitbaşı Hakkındaki Yanlışlar", s. 176*

[117] *Vassâf,* **Sefine,** *c. IV, s. 156; Mehmed Akkuş da aynı ifâdeleri aktarmaktadır. (Bk.: Akkuş, "Yiğitbaşı Velî (I)", s. 32)*

[118] *Bk.: Atâî,* **Hadlkatü'l-Hakâik,** *c. I, s. 193*

[119] *Çünkü I. Selim* **Manisa'da** *değil,* **Trabzon'da,** *şehzâdelik yapmıştır. (Bk.: Şinasi Altundağ, "Selim I",* **İA,** *c. X, s. 423)* **Manisa'***da şehzâdelik yapan, Kânûnî'nin oğlu II. Selim'dir. (Bk.: Şerâfeddin Turan, "Selim II",* **İA,** *c. X, s. 434)*

[120] *Bk.: Atâî,* **Hadîkatü 'l-Hakâik,** *c. I, s. 193*

[386] *Vassâf,* **Sefine,** *c. IV, ss. 155-156*

[122] *Vassâf,* **Sefine,** *c. IV, s. 156*

[123] *Atâî,* Hadîkatü'l-Hakâik, *s. 193; Ayrıcabk.: Öngören,* Anadolu'da Tasavvuf, *s. 244 ve s. 295*

[124] *Bk.: Harîrîzâde,* Tibyân, *c. I, vr. 53"; Vicdanî,* Tomar, *s. 232; Bağdatlı İsmail Paşa,* Hediyyetü'l-Ârifîn, *c. I, s. 138; Bursalı,* Aydın Vilâyetine Mensûb Meşâyih, *s. 17; Bursalı, OM, c. I, s. 225; Pakalın,* Osm. Târih Deyimleri ve Terimleri, *c. I, s. 30*

[125] *Vassâf,* a.g.e., *c. IV, s. 156*

[126] *Yılmaz öztuna,* Osmanlı Devleti Târihi, *İstanbul, 1986, c. I, ss. 147-148*

127 Şehzâde Korkud'un bir sûfî ile arkadaşlığı için bk.: Mecdî, Şakaik Tercümesi, ss. 472-473; eserleri için bk.: Bursalı, OM, c. E, ss. 383-384

39i Öngören, *Anadolu 'da Tasavvuf,* s. 63

129 *Okumuş, "Yiğitbaşı Hakkmdaki Yanlışlar", s. 182*

130 *Kenzî Hasan Efendi için bk.: Mecdî,* **Hadâiku'ş-Şakâik,** *c. IV, s. 428; Bursalı,* **a.g.e.,** *s. 143; Uluçay,* **Manisa Ünlüleri,** *s. 64; Necdet Okumuş, "Hasan Kenzî",* **DİA,** *c. XVI, ss. 329-330*

131 *Kenzî Tekkesi için bk.: Gökçen,* **Saruhan Zâviye ve Yatırları,** *s. 23*

132 *Uluçay,* **Manisa Ünlüleri,** *s. 95*

133 ***Bk.: Gökçen,*** Saruhan Zâviye ve Yatırları, ***s. 24***

134 *Bk.: İbrahim Gökçen,* Manisa Târihinde Vakıflar ve Hayırlar, *II. Kitap, Manisa, 1950, s. 121*

135 *Akkuş, "Yiğitbaşı Velî (I)", s. 33*

136 *Okumuş, "Yiğitbaşı Hakkmdaki Yanlışlar", s. 182*

137 *Lütfî özerkan için bk.: Akgül,* Turgutlu Evliyâ ve Menkıbeleri, *ss. 41 -44*

138 *Bk.:* **"ez-Kerâmât-ı Hazret-i Pır",** *İstanbul Üniversitesi Ktp., Türkçe Yazmalar, 317/9, vr. 85b-86a;* **"ez-Kerâmât-ı Hazret-i Pîr",** *Nûru Osmâniye Ktp., 2407/8, vr. 11 lb;* **"Kerâmât-ı Yiğitbaşı Velî",** *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları. 1271/5, 152b-154a;* **"Menâkıb-ı Yiğitbaşı Şeyh AhmedEfendi",** *vr. 8a-8b*

139 *Bk.:* **"ez-Kerâmât-ı Hazret-i Pir",** *İstanbul Üniversitesi Ktp., Türkçe Yazmalar, 317/9, vr. 85b 6a; Aynca karşılaştırınız:* **"ez-Kerâmât-ı Hazret-i Pir",** *Nûru Osmâniye Ktp., 2407/8, vr. 11 lb;* **Kerâmât-ı Yiğitbaşı Velî",** *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, 1271/5,152b-154a*

140 *Bursalı,* OM, *ss. 225-226*

141 *Bk.: Akkuş, "Yiğitbaşı Velî (II)", s. 63; Uludağ, "Ahmed Şemseddin",* DİA, *c. II, s. 136*

142 *Okumuş, "Yiğitbaşı Hakktndaki Yanlışlar", ss. 180-182*

143 *Akkuş, "Yiğitbaşı Velî (II)", s. 60*

144 *Harîrîzâde,* Tibyân, *c. I, s. 53°*

41î *Menâkıb-ı Yiğitbaşı,* vr. 8a

146 Bk.: *Menâkıb-ı Yiğitbaşı,* vr. 8

147 *Köprülü,* Edebiyat Araştırmaları, *c. I, s. 341*

4,8 *Yiğitbaşı Velî,* Câmiu 'l-Esrâr, *vr. lb*

149 *Bk.: Köprülü,* Edebiyat Araştırmaları, *c. I, ss. 342-343 ve 349*

150 a. e., *c. 1, s. 343*

151 *Köprülü,* Edebiyat Araştırmaları, *c. I, s. 345*

152 *Yiğitbaşı Velî,* Keşfü'l-Esrâr, *vr. 58a-59b*

153 *Yiğitbaşı Velî,* Risâle-i Tevhîd, *vr. 55a*

«4 yiğitbaşı Velî, Risâle-i Tevhîd, *vr. 40a*

155 *Yiğitbaşı Velî,* Mukaddimetü 's-Sâliha, *vr. 27b; Aynca bk.:* Keşfü 'l-Esrâr, *vr. 57b-58E*

156 *el-Ciircânî,* et-Ta'rîfât, *s. 90*

93 *el-Kâşânî,* Istılâhât, *s. 154. Aynca bk.: Necmüddîn el-Kübrâ,* Risâle ile'l-Hâim, *Tere.: Mustafa Kara,* (Tasavvufi Hayat *içinde), İstanbul, 1980, s. 87*

158 *Velîlerin alâmetleri için bk.: Necmüddîn el-Kübrâ,* Fevâihu '¡-Cemâl, *Tere.: Muştala Kara,* {Jasavvufi Hayat *içinde), İstanbul, 1980, ss. 153-161*

91 *Necmüddîn el-Kübrâ,* Risâle ile 'l-Hâim, *s. 88*

160 *İbn Arabî,* **Tedbîrât,** *s. 399*

161 *Yiğitbaşı Velî,* **Câmiu '¡-Esrâr,** *vr. 5b*

ıoı *yiğitbaşı Velî,* **Câmiu'l-Esrâr,** *vr. 6®*

163**Halvettyye'***nin zikir çeşidi olan* **usûl-i esmâ** *ve söz konusu yedi isim için bu çalışmanın "Zikir ve Usûl-i Esmâ" başlığına müracaat ediniz, (s. 171 vd.).*

164 Halîfe: Halef, vekil ve nâib anlamlarına gelen bu terim, tasavvufta Allâh'ın bütün isim ve sıfatlarına mazhar olan velîyi, insan-ı kâmili ve hakîkî mürşidi ifâde etmek için kullanılır. Halîfe, İlâhî hükümlerin uygulanmasında Hz. Peygamber'e (sallallâhü aleyhi ve sellem) vekâlet eden kişi olup, bir mürşid-i kâmilin, kendisi gibi yetiştirdiği ve hâl elbisesini giydirerek irşâda mezun kıldığı vekilidir. Esâsında hilâfet de Hz. Muhammed'in (sallallâhü aleyhi ve sellem) maddî ve mânevi vekilliği mânâsına gelir. Tarikat kurumunun sistemleşmesiyle birlikte, şeyhin yerine geçen müride halîfe adı verilmeye başlanmıştır. Buna göre şeyh, belli bir bölgedeki müridlerine bakma, onları eğitme ve kendisiyle onlar arasındaki irtibatı sağlama işiyle bir müridini halîfe olarak görevlendirebilir. Şeyh öldükten sonra onun yerine geçen kimseye de halîfe denir. (Uludağ, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, s. 205; Safer Baba, Tasavvuf Terimleri, ss. 92, 108) **Aldulbâki Gölpınarlı'ya göre ise tarîkatlerde halifelik son makamdır.** Sırasıyla muhiblik (tarîkate ilk giriş), dervişlik ve şeyhlik mertebelerini başarıyla aşan kimseye başka bir halîfe tarafından hilâfet verilir. Böylece halîfe, muhib ve derviş yetiştirme ve birine şeyhlik verme haklarını elde eder. (Abduîbiki Gölpınarlı, Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri, İstanbul, 1977, s. 149)

166 Yiğitbaşı Velî, Câmiu'l-Esrâr, vr. T. İbn Arabî de müridlere tavsiyelerinin en başında, kâmil bir mürşid aramayı salık verir. Zîrâ kişinin nihâî kurtuluşa erebilmesi için, kusurlarını ona gösterecek ve onu nefsinin boyunduruğundan kurtaracak bir ilstâda mutlaka ihtiyaç vardır. (İbn Arabî, Tedbîrdi, s. 423) **"Mücâhede için şeyh şart mıdır?" konusunu tartışan İbn Haldun da nefs terbiyesi için şeyhin şart olduğunu kabul etmektedir**. (İbn Haldun, Şifâü's-Sâil li-Tehzîbi'l-Mesâil [Şifâu's-SâilJ, Tere.: Uüleyman ludağ, (Tasavvufun Mâhiyeti), II. baskı, İstanbul, 1984, s. 172 vd.)

167 Mürid konusu, bu çalışmanın ileriki kısımlarında aynı adı taşıyan bir başlık altında işlenecektir, (s. 154 vd.).

168 Konuyla ilgili olarak Mevlânâ: "Her ne kadar mürid, âdetâ âşık olduğu miirşidi-i kâmil yüzünden âhiret hayâtmm hallerini hatırına getiremez ise de şeyhini görmekten hâsıl ettiği lezzet, âhiretin bütün tafsîlatlı hallerim kapsayıcıdır ve bu tafsilâtın tamâmı o lezzetin içindedir" der. (Mevlânâ, Fihi Mâ Fîh, s. 189)

169 Yiğitbaşı Velî, *Risâle-i Mak&ât-ı Şeyh Muhyiddîn-i Arabî,* vr. 218b-219"

170 Yiğitbaşı Velî, Atvâr-nâme-i Seb 'a, vr. 49°

171 Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-Gazzâîî, İhyâu Ulûmi 'd-Dîn [İhyâJ, Kahire, 1407 H./1987 M., c. III, ss. 83-84

172 Necmüddîn el-Kübrâ, Usûlü Aşere, s. 53. Şeyhlik makamına ulaşmış bir kimsenin taşıması gereken vasıflarla ilgili geniş bilgi için bk.: es-Sühreverdî, Avârif ss. 103-117

173 Yiğitbaşı Velî, Keşfü'l-Esrâr, vr. 77a, 78a-78^. Nitekim Necmüddîn ei-Kübrâ da kendi devrinde yaşamış, adı şeyh olduğu halde tasavvufî hallerden habersiz, sapıklık ve diğer kötü işleri yapmakla şöhret bulmuş kimselerden şikâyet etmektedir. (Bk.: Necmüddîn el-Kübrâ, Usûlü Aşere, s. 53)

174 Zâhir ulemâsının irşâdı hakkında bilgi için bk.: el-Gazzâlî, İhyâ, c. I, ss. 69-72

im yiğitbaşı Velî, Îrfânü'l-Maârif, vr. 26b

176 Yiğitbaşı Velî, Îrfânü'l-Maârif, vr. 26b

177 Yiğitbaşı Velî, Irfânû'l-Maârif, vr. 28b-29a

n9 Âl-i îmrân, 3/191

179 Yiğitbaşı Velî, İrfânü'l-Maârif, vr. 29B-3 îb

m Bu konuda geniş bilgi için bu çalışmanın "Şeriat, Tarikat, Hakikat, Mârifet" kısmına mürâcaat edilebilir, (s. 255 vd.).

181 Bk.: Yiğitbaşı Velî, İrfânü'l-Maârif, vr. 26b, 28b-298

182 Ayrıca bk.: îbn Arabî, Tedbîrât, s. 444

183 îbn Arabî de bir müridin sürekli abdestli bulunmasını, abdesti bozulunca hemen tâzelemesini salık verir. Ayrıca mürid, beş vakit namazı cemâatle kılmayı, evde de nâfîle ibâdette bulunmayı ihmal etmemelidir. (îbn Arabî, Tedbîrât, s. 430)

[621] Ferdiyet: *'Zât, irâde ve kavi'in mecmûunun tecellî makamı. Geniş bilgi için bk.: Konuk,* Fusûs Şerhi, *c. II, ss. 332-337; c. III, s. 78; c. IV, ss. 317-324, 340-348, 369-370*

[185] *Uludağ,* Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, *s. 154*

[186] *Bk.: Gümüşhânevî,* Câmiu'l-Usûl Zeyli, *s. 323*

[187] *Yiğitbaşı Velî,* Tabakâtü'l-Evliyâ (II), *vr. 127"; Krş.: îbn Arabî,* Fütûhât, *c. XI, ss. 357-358; Uludağ,* Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, *s. 153-154 (Bursevî'nin* Faslü'l-Hitâb *adlı eserinin 345. sayfasından naklen)*

[63!] *Yiğitbaşı Velî,* Tabakâtü'l-Evliyâ(I), *vr. 73b;* Tabakâtü'l-Evliyâ (II), *vr. 120b, 122"*

[6j2] *Konuk,* Fusûs Şerhi, c. *I, s. 35*

[190] "Her şey yok olacaktır." 55. Rahmân sûresi, 26. *(H)*

[191] *Yiğitbaşı Ahmed Şemseddîn Efendi'nin vefat tarihi 910'dur. (H)*

192 Arş.Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

[193] *Bu ayırım ile ilgili bkz. Sina Akşin, "Batı'da Türk İmgesi." Akşin'nin söz konusu makalesi* Mülkiye *dergisinin 245. sayısında (2004) yayınlanmıştır. Adı geçen derginin internet sitesindeki şu adresten de ulaşılabilir:*
http:llmmm.mulkiyedergi.orglindex.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=138&&Itemi d =2 *(24.12.2008)*

[194] *Bkz. Amir Saeed, "Media, Racism and Islamophobia: The Representation of Islam and Muslims in the Media",* Sociology Compass, *1/2 (2007), ss. 443-462; W. Shadid & P.S. van Koningsveld, "The Negative Image of Islam and Muslims in the West: Causes and Solutions",* Religious Freedom and the Neutrality of the State: The Position of Islam in the European Union, *W. Shadid & P.S. van Koningsveld (eds.), Leuven, Peeters, 2002, ss. 174-196.*

[195] *Türkiye'de, Batı'daki Türk ve müslüman imajı ile ilgili, konuyu farklı yönlerden ele alan pek çok çalışma mevcuttur. Örnek olarak şu eserler zikredilebilir: Ümit Gürol,* Italyan Edebiyatında Türkler, *İmge Yayınları, Ankara, 1987; Vedat Sağlam,* Batida Islam Imajı, *Birleşik Yayıncılık, İstanbul, 1997; Bülent Keneş,* Batı Medyasında Islam Imajı, *İz Yayıncılık, İstanbul, 1998; Özlem Kumrular,* Türk Korkusu, *Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2008; Mustafa Soykut,* Avrupa'nın Birliği ve Osmanlı Devleti (1453-1683), *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007; Onur Bilge Kula,* Alman Kültüründe Türk imgesi, *Gündoğan Yayınları, İstanbul, 1993.*

[196] *Sedat Laçiner, "Türkiye Avrupa İlişkilerinde Kültür ve Medeniyet: Tarihsel ve İdeolojik Kökenler'.* Liberal Düşünce *dergisinin 13. sayısında yayınlanmış olan bu makaleye, yazarın halen başında bulunduğu Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK)'nun web sitesinde de ulaşılabilir:* htp:llwww.usakgundem.comlmakalephp?id=55. *(26.12.2008) Türkiye-AB ilişkilerinin kültürel boyutu ile ilgili yakın zamanda yayınlanmış bir başka çalışma için bkz. Onur Bilge Kula,* Avrupa Kimliği ve Türkiye, *Büke Yayınları, İstanbul, 2008.*

[197] *Bizans'taki İslam algısı ve müslümanlarla ilk ilişkiler hakkında bkz. A.A. Vasiliev, "Byzantium and Islam",* Byzantium: An Introduction to East Roman Civilisation, *N.H. Baynes-L.B. Moss (eds), Clarendon Press, Oxford, 1953, ss. 308—325; John Meyendorf, "Bizans'ın İslam Anlayışı", çev. Fuat Aydın, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 6, 2002, ss. 21—46. İlk dönemlerde müslümanların hıristiyanlara bakışı ve bu iki dinin mensupları arasındaki teolojik tartışmalar hakkında bkz. İbrahim Kaplan,* Islama Göre Hıristiyanlık, *IQ Kültür Sanat Yay., İstanbul, 2008.*

[198] *Bkz. Franco Cardini,* Avrupa ve İslam, *çev. Gürol Koca, Literatür Yay., İstanbul, 2004, s. 175.*

[199] *Hıristiyanlardaki müslüman imgesinin tipik yansımalarından biri ikonalardır. Müslümanlar Hıristiyan ikonografisinde şeytanlar, ifritler ve yahudilerle birlikte düşmanca tasvir edilmiş ve korkunç canavarlar olarak resmedilmişlerdir. Bu tasvirlerle ilgili bir değerlendirme ve ikona örnekleri için bkz. Debra Hassig, "The Iconography of Rejection: Jews and Other Monstrous Races"* Image and Belief, *Colum Hourihane (ed.), Princeton University Press, New Jersey, 1999, ss. 25—46. Osmanlı döneminde Avrupa'nın Osmanlıya bakışı, Osmanlının hangi tür eserlere konu olduğu ve yayınların mahiyeti ve sayısı hakkında malumat için bkz. Erhan Afyoncu, "On Soruda Avrupa'da Osmanlı-Türk İmajı",* Popüler Tarih, *sayı 40 (Aralık 2003), ss. 16-21. Rönesans Avrupa'sında Türk imajı ile ilgili en bilinen*

çalışmalardan biri olarak bkz. Robert Schwoebel, The Shadow of the Crescent: The Renaissance Image of the Turk, *B. de Graaf, Nieuwkoop, 1967.*

200 *Mesela Reform döneminde katolikler ve protestanlar birbirlerinin baş düşmanı haline gelince Türkler ve müslümanların "düşmanlar hiyerarşisi"nde bir basamak aşağı kaydığı söylenebilir.*

201 *Bkz. Sedat Laçiner,* agm. *Avrupa kimliğinin oluşumunda İslamiyetin önemli bir rol oynadığı düşüncesini modern dönemde ilk kez Henri Pirenne, 1930'ların sonunda yayınladığı ve çok tartışma yaratan meşhur eseri ile ortaya atmıştır. Pirenne'ye göre İslamın yayılması hıristiyanların kara Avrupasının içlerine çekilmesine neden olmuştur ki, Charlemagne vasıtasıyla buradan bir Avrupalılık kimliği doğmuştur. Bkz. Henri Pirenne,* H%. Muhammed ve Charlemagne, *çev. M.A. Kılıçbay, İmge Yayınları, Ankara, 2006. Pirenne'nin söz konusu eseri ve bu esere yönelik tepkilerle ilgili bir değerlendirme için bkz. Daniel C. Dennett, "Pirenne and Muhammed",* Speculum, *vol. 23, no. 2 (Apr. 1948), ss. 165—190. Ayrıca, bir "öteki" olarak Batı'da müslüman imajının oluşumu hakkında bkz. Josep Fontana,* Çarpıtılmış Geçmişe Ayna: Avrupa'nın Yeniden Yorumlanması, *çev. Nurettin Elhüseyni, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 51 vd.*

202 *E.M. Wherry,* Islam or the Religion of the Turk, *American Tract Society, New York, 1896.*

203 *American Tract Society hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.* http:llmmm.atstracts.org

204 *E.M. Wherry,* A Comprehensive Commentary on the Quran: Comprising Sale's Translation and Preliminary Discourse, *Kegan Paul, Trübner & Co., London, 1896.*

205 *E.M. Wherry,* Our Missions in India 1834-1924, *The Stratford Company Publishers, Boston, Massachusetts, 1926.*

206 *Bkz. E.M. Wherry (ed.),* Missions at Home and Abroad: Papers and Adresses Presented at the World's Congress of Missions October 2-4, 1893, *American Tract Society, New York, 1894; E.M. Wherry, S.M. Zwemer, C.G. Mylrea (eds.)* Islam and Missions: Being Papers Read at the Second Missionary Conference on Behalf of the Mohammedan World at Lucknow, January 23-28, 1911, *Fleming H. Revell Company, New York-Chicago-Toronto, 1911. Söz konusu bu iki kongrenin ilkinde Protestan misyonerliğinin mahiyeti ve yöntemleri, ikincisinde ise özellikle İslam dünyasındaki siyasî gelişmeler ve bunların misyon faaliyetleri ile ilişkisi ağırlıklı olarak üzerinde durulan konulardır.*

207 Islam or the Religion of the Turk, *s. 6, 7.*

208 Islam or the Religion of the Turk, *s. 3.*

209 Islam or the Religion of the Turk, *ss. 49—52. Yazarın yaklaşımı, tehcir hadisesi öncesinde dahi bazı Batılıların Ermeniler lehine Türkleri suçlamaya ne kadar hazır olduklarını göstermektedir. Açıkça belirtmemekle birlikte, yazar muhtemelen bunları "Rus Harbi" olarak bilinen Osmanlı-Rus Savaşı (1877-1878) esnasında yaşanan bazı mücadelelere atfen söylemektedir. Fakat, gerek "Müslüman bir devlet görevlisi"nin itiraflarına dayandırdığı, gerekse doğrudan dile getirdiği bu iddialara yönelik hiçbir kaynak vermemesi, bu ifadelerin tamamen propaganda amaçlı bir duygu sömürüsü olduğunu göstermektedir. Ayrıca, yazarın söyleminde Ermenilerin sırf hıristiyan oldukları için zulme uğradıkları gibi bir yaklaşım söz konusudur ki, bu tutarsız bir iddiadır. Zira o dönem hıristiyanlar Osmanlı Devleti'nin pek çok yerinde vardır ve onun anlattığı gibi bir "vahşet" hiçbir dönem mevcut olmamıştır. Kaldı ki o dönem öncesinde ve sonrasında başka Amerikalı yazarlar tarafından kaleme alınmış eserlerde Wherry^nin söylediklerinin tam tersi ifadelere rastlamak mümkündür. Mesela Mills, Türklerin egemenlikleri altındaki yahudilere ve hıristiyanlara asla baskı uygulamadıklarını ve bunu inançlarının bir gereği olarak yaptıklarını söyler. Bkz. Charles Mills,* A History of Muhammedanism, *Cox and Baylie, London, 1818, s. 461, 462. Cobb ise adeta Hıristiyan dünyadaki Türk imgesine itiraz niteliğinde bir başlık koyduğu kitabında, Türklerin son derece şefkatli ve hoşgörülü bir millet olduğunu anlatır. Hatta kitabının önsözünde bu asil millete duyduğu hayranlığı pek çok kişinin anlayamamasından ve kendisini yadırgamasından şikayet eder. Bkz. Stanwood Cobb,* The Real Turk, *Pilgrim Press, Boston, 1914.*

210 Islam or the Religion of the Turk, *ss. 4—6.*

211 Islam or the Religion of the Turk, *s. 61.* **Protestan hareketin başarısında Türklerin o dönem Avrupa'da önemli bir siyasî aktör olarak yer almasının etkili olduğu yaygın bir düşüncedir. Gerçekten de o devredeki "Türk tehlikesi" olmasaydı, katolikler tüm güçlerini onlar üzerinde**

---

toplayabileceklerinden, reformcu hıristiyanlar tıpkı geçmişteki benzerleri gibi kısa sürede yok edileceklerdi. Hatta o dönemde "Luthercilerin şansı Türklerdir' (Der Türke ist der lutheranischen Glück*)* **şeklinde bir deyim yaygın hale gelmişti.** *Bkz. F. Cardini,* Avrupa ve İslam, *s. 187.*

212 Islam or the Religion of the Turk, *ss. 10—22.*

213 Islam or the Religion of the Turk, *s. 22.*

214 Islam or the Religion of the Turk, *s. 22, 23. Yazarın bahsettiği ikinci husus, yani "insanın kurtuluş için Tanrıya muhtaç olduğu" düşüncesi, İslam teolojisi açısından da doğru sayılabilir belki, fakat yazarın bunu ön plana çıkarmasının nedeni bu düşüncenin Protestan ilahiyatının temel taşlarından biri olmasıdır.*

215 Islam or the Religion of the Turk, *s. 30, 31.*

216 *Bkz.* Islam or the Religion of the Turk, *s. 44—48.*

217 Islam or the Religion of the Turk, *s. 48, 49.*

218 *Bkz.* Islam or the Religion of the Turk, *s. 34—37.*

219 Islam or the Religion of the Turk, *s. 38, 39.*

220 Islam or the Religion of the Turk, *s. 40, 41. Yazarın bahsettiği "İsa'nın günahsızlığı" düşüncesinin kaynağı, çoğunlukla* Âli Imran *suresinin 35. ayetinde geçen, Meryem'in annesinin duasını açıklamak üzere zikredilen bir rivayettir. Peygambere atfedilen bu rivayete göre "doğan her çocuğu şeytan mutlaka dürter... bunun tek istisnası Hz. Meryem ve oğlu Hz. İsa'dır." Fakat Buhari (*'Enbiya, *44) ve Müslim* (Fedail, *146) gibi hadis kitaplarında geçen bu rivayet muhtemelen hıristiyan etkisi ile peygambere atfedilmiş bir sözdür. Zira İslamdaki, her insanın günahsız ve tertemiz doğduğu inancının aksine hıristiyanların "aslî günah" doktrinini hatırlatmaktadır. Ayrıca, görüldüğü üzere yazar bu "günahsız peygamber İsa" anlayışını adeta müslümanların zihin dünyasına nüfuz etmek için bir kapı olarak algılamaktadır.*

221 *Bkz.* Islam or the Religion of the Turk, *ss. 41—44.*

222 *Bkz.* Islam or the Religion of the Turk, *s. 8.*

223 Islam or the Religion of the Turk, *s. 5.*

224 Islam or the Religion of the Turk, *s. 47.*

225 Islam or the Religion of the Turk, *s. 4. Bu düşünceye göre müslümanlar sadece "kötü" değil aynı zamanda medeniyetten uzak insanlardır. Mesela yazarın mesai arkadaşlarından biri, o dönem İstanbul Robert Koleji müdürlüğü yapmakta olan George Washburn, Türkiye'yi "henüz medenîleşmesini tamamlamamış" ("semi-civilized") bir memleket olarak görmekte ve bu milleti hıristiyanlaştırmadan önce eğitmek gerektiğini iddia etmektedir. Bkz. George Washburn, "The True Aim of Missionary Work",* Missions at Home and Abroad, *s. 149, 157.*

226 Islam or the Religion of the Turk, *s. 60.*

227 *Wherry, Kuran'da* "ehli kitab*" ile müşrikler farklı kategoride görülmesine rağmen,* Tevbe *suresi 5. ayetteki "onları bulduğunuz yerde öldürün" şeklindeki ibareyi sanki özel olarak hıristiyanlar için söylenmiş gibi aktarmakta; üstelik ayete "peygamber şöyle der:" şeklinde atıfta bulunarak Kuranı peygamberin kendi ifadeleri imiş gibi göstermeye çalışmaktadır. Bkz. s. 4.*

228 Islam or the Religion of the Turk, *s. 32, 33.*

229 Islam or the Religion of the Turk, *s. 9, 10.*

230 Islam or the Religion of the Turk, *s. 5, 6.*

231 Islam or the Religion of the Turk, *ss. 53—55. İslam mezhepleri ile ilgili verilen sayı teorik olarak doğru olabilir belki, ama etkili ve önemli belli başlı ekoller anlamında fazlaca abartılı bir rakamdır.*

232 Islam or the Religion of the Turk, *s. 55, 56.*

233 Islam or the Religion of the Turk, *s. 57, 58. Harput'ta görev yapan bir misyoner olan Barton, Protestanların Türk topraklarındaki misyonerlik faaliyetlerinin 1819'da başladığını, hatta Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde şahit olunan "büyük zaferler"in Hıristiyanlık tarihinde eşinin bulunmadığını söyler. Beyrut'ta faaliyet gösteren bir başka misyoner, Henry Jessup ise 1800'lerin sonu*

itibariyle Suriye ve Filistin'de 328, Mısır' da 100, Anadolu ve diğer Osmanlı bölgelerinde 464 olmak üzere, Osmanlı devleti içerisinde 892 Protestan okulunun mevcut olduğunu ve bu okullarda 43.000 civarında da öğrenci bulunduğunu belirtmektedir. Ayrıca bu iki misyoner o dönem Osmanlı İmparatorlundaki, sosyal, eğitsel ve bilimsel alanlardaki tüm olumlu gelişmeleri Protestanların bu faaliyetlerine bağlamaktadırlar. Bkz. J.L. Barton, "Conspicuous Examples of Gospel Triumph in the Ottoman Empire", Missions at Home and Abroad, *ss. 263— 279; Henry H. Jessup, "Modern Triumphs of the Gospel in the Otoman Empire",* Missions at Home and Abroad, *ss. 247- 262. Hatta "sömürgeleştirmek" şeklinde de olsa hıristiyanlaştırmanın ne gibi "iyileştirici" etkilerinin olduğu, o zamanlar bazılarınca hararetle savunulmuştur. Mesela Amerika'da sömürge ve misyonerlikle ilgili bir kuruluşun (Massachusetts Colonization Society) yöneticilerinden biri olan Joseph Tracy 1844'te yayınladığı kitabında sömürgecilik ve misyonerliğin müslüman topraklarında bölge halkı için ne kadar "hayırlı" etkiler yaptığını anlatmaktadır. Bkz. Joseph Tracy* A Historical Examination of the State of Society in Western Africa, as Formed by Paganism and Mohammedanism, Slavery, the Slave Trade and Piracy, and of the Remedial Influence of Colonisation and Missions, *Press of T.R. Marvin, Boston, 1844.*

[234] Islam or the Religion of the Turk, *s. 62. Kahire'de misyonerlik yapan Gairdner o dönem Hıristiyan egemenliği altındaki müslümanlar ve bunların durumları ile ilgili bilgi vermekte ve özellikle Hindistan'da, İngilizlerin müslümanlara karşı "fazla" müsamahalı davranmasından yakınarak, bunun doğru ve "hıristiyanca" bir yaklaşım olmadığını, gelecekte bunun zararlarının mutlaka görüleceğini belirtmektedir. Bkz. W.H.T. Garidner, "Islam Under Christian Rule",* Islam and Missions, *ss. 195—205.*

[235] Islam or the Religion of the Turk*, s. 62, 63.*

[236] Islam or the Religion of the Turk, *s. 64. Wherry'nin arkadaşlarından, Suriye'de 22 yıl misyonerlik yapmış olan James Dennis de "tarihin dramatik bir sürprizi" olarak nitelendirdiği İslamı, "tam da Doğu insanının zayıflıklarına uygun bir inanç" olarak tanımlamaktadır. Bkz. James S. Dennis, "The Inaccessible Fields of Islam and How to Reach Them",* Missions at Home and Abroad, *s. 229. Dennis hıristiyanların müslümanlara, ancak askerî olarak hakim oldukları bölgelerde ulaşılabildiğini iddia etmekte* (a.g.m., *s. 230) ve Wherry ile paralel biçimde aynen şu cümleleri kullanmaktadır: "Bazı müslüman yönetimlerin acı ve gaddar zulümlerine rağmen, cihad dönemi artık bitmiştir. Hıristiyanlar bu gerçeğin farkına her geçen gün daha fazla varmakta ve medeniyet ışıkları İslam engizisyonunun karanlığında kalmış yerleri giderek aydınlatmaktadır."* A.g.m., *s. 235.*

[237] *Ron Peck,* The Shadow of the Crescent, the Growth of Islam in the United States, *CMM, Springfield, 1995. Eserin sonunda bir kaynakça mevcuttur. Burada belirtilen kaynakların en önemlilerinden biri* Muslim World *un 1994'te yayınlanan, Amerika'daki müslümanlarla ilgili özel sayısıdır. Bkz.* Muslim World, *vol. 7, no. 1&2, 1994.*

[238] *CMM hakkında, söz konusu kuruluşun web adresinden daha fazla bilgiye ulaşmak mümkündür. İlgili sitede Ron Packin hazırladığı metin dahil, benzer konuda pek çok materyal bulunmaktadır. Kuruluşun en önemli etkinliklerinden biri müslümanlarla beraber Cuma namazlarına katılma programlarıdır. Sitede ayrıca geçtiğimiz yıllarda Trabzon'da bir rahibin öldürülmesinden Hrant Dink cinayetine ve Malatya'da misyonerlerle ilgili yaşanan hadiseye varıncaya kadar pek çok olaya yer verilmektedir. Ayrıca Türkiye'de yaşayan hıristiyan nüfus ile ilgili sayısal bilgiler de sunulmaktadır. Ortodokslardan bahsedilmeyen bu verilere göre Türkiye'de 65.000 Ermeni, 20.000 katolik, çoğunluğu İslamdan geçen 3500 protestan yaşamaktadır. Bkz.* http:ll*www.cmmequip.org (current prayer requests/ 04.12.2008).*

[239] The Shadow of the Crescent, *s. ii.*

[240] The Shadow of the Crescent, *s. ii*

[241] The Shadow of the Crescent, *s. iii. Peck'in burada ele aldığımız kitapçığı dışında, CMM'nin müslümanlara Hıristiyanlık propagandası yapacaklar için İslam hakkında bilgiler verme amacıyla hazırlanmış ve belli aralıklarla tekrar basılıp dağıtılan iki önemli yayını daha vardır. Bkz. Del Kingsriter,* Sharing Your Faith with Muslims, *CMM, Springfield, 1986; David K. Irwin,* What Christians Need to Know About Muslims, *CMM, Springfield, 1987.*

242 The Shadom of the Crescent, *s. 1, 2.*

243 *Bkz.* a.g.e., *ss. 2, 3—7. Yazar Elijah'ın, Fard'ın mehdi olduğu iddiasını ortaya atması konusundan bahsederken mehdi inancının Kuran'da yer aldığını söyler. Fakat bu bilgi yanlıştır, zira Ku- ran'da mehdilik ile ilgili herhangi bir ibare geçmez. Bu ve diğer bazı örneklere bakıldığında, Wherrye kıyasla Ron Peck'in İslam dini ile ilgili bilgilerinin daha yüzeysel olduğu söylenebilir.*

244 The Shadow of the Crescent, *ss. 7—9.*

245 The Shadow of the Crescent, *s. 9.*

246 *Yazar ayrıca Amerika'da müslüman nüfusun yoğun olarak bulunduğu yerleri gösteren bir harita vermiştir. Burada Amerika'nın Orta-Kuzey bölümü hariç, müslüman nüfusun yoğunlaştığı yerler ülkeyi kenarlardan saran noktalar halinde gösterilmektedir.* The Shadow of the Crescent, *s. 10.*

247 The Shadow of the Crescent, *s. 11.*

248 The Shadow of the Crescent, *s. 11.*

249 *American Muslim Council gerek İslam hakkında bilgi vermek gerekse üyelerinin sorunlarına yardımcı olmak (ücretsiz hukuk danışmanlığı hizmeti vermek gibi) amaçlı pek çok faaliyet yürütmektedir. Vatandaşlık hakları, üzerinde durdukları konuların başında gelmektedir. İlgili kuruluş hakkında daha fazla bilgi için bkz.* http:llamcnational.org.

250 The Shadow of the Crescent, *s. 14.*

251 *Yazarın bahsettiği kuruluşun şu anki adı ISNA (Islamic Society of North America)'dır.* Islamic Horizons *adlı dergi de bu kuruluş tarafından yayınlanmaktadır. 1996 yılında, kurulmuş olan bu organizasyon hakkında topluluğun internet sitesinden bilgi edinilebilir. Bkz.* http:||mmm.isna.net.

252 The Shadow of the Crescent, *s. 15.*

253 The Shadow of the Crescent, *s. 16.*

254 *Bkz.* The Shadow of the Crescent, *s. 16, 17.*

255 The Shadow of the Crescent, *s. 17, 18.*

256 The Shadow of the Crescent, *s. 18, 19. Burada ele aldığımız kitapçığın sonuna "İslam hakkında daha fazla bilgi almak istiyorsanız veya inancınızı müslüman komşularınızla paylaşmak için materyallere ihtiyaç duyuyorsanız bizimle irtibata geçin" şeklinde bir ibare eklenmiş ve CMM'nin iletişim bilgileri verilmiştir. Ayrıca CMM,* Intercede *isminde bir dergi çıkarmakta ve bu dergide çeşitli İslam ülkelerinden "ihtida" haberleri yer almaktadır. Tamamen propagandaya yönelik bu yazıların çoğunda Hıristiyanlığa geçen müslümanların "dokunaklı" yaşam öykülerine yer verilir. Mesela bu hikayelerin birine göre M.F. adında bir adamın ("şeyh" sıfatına sahiptir aynı zamanda) kızı amansız bir hastalığa yakalanır. M.F. doktorların tavsiyesi üzerine Fransa'ya gider. Gittikçe kötüleşen kızına bir gece İsa görünür ve onun kurtarıcısı olmak istediğini söyler. İsa'nın teklifini kabul eden kız mucizevî bir şekilde iyileşir. Lakin babası, kızı için mutlu olsa da bu hikayeye inanmaz. Sonunda İsa ona da görünür ve hep birlikte mutlu bir hıristiyan aile olurlar. Bkz.* Intercede, *vol. XVII, no. 1, Jan.-Feb. 2001, s. 1.*

257 The Shadow of the Crescent, *s. 19.*

258 *Makâlât-ı Şems-i Tebrizî: Konuşmalar (çev. M. Nuri Gencosman), İstanbul: Hürriyet Yayınları, 1974.*

s. 325. Yine benzer bir eleştirisinde döneminin şeyhlerini din vurguncuları diye niteler. Bkz. Makâlât, *s. 206.*

259 Makâlât, *s. 57.*

260 *"Yeseviliğin İlk Dönemine Ait Bir Risale:, Mir'âtü'l-Kulûb", İlâm, C 2, s. 2, Temmuz-Aralık 1997, İst. 1998, s.41-85. Eserin orijinal metni bu makale içinde yer almaktadır (s. 49-68).*

261 ***Deniz, Ahuzer,*** Münir Derman 'ın Hayâtı ve Kişiliği, Basılmamış Lisans Tezi, ***Ankara Üniversitesi, 2000, s. 1.***

262 ***Komisyon,*** EvliyâlarAns., Türk.Gaz.Yay.,İst.1993,CiltXII, s.351.

263 ***Deniz, Ahuzer,*** Münir Derman 'ın Hayâtı ve Kişiliği, ***s. 2.***

[264] **Derman, Münir,** Yazılmamış Sırların ilki, Yazılacak Sırların Sonu, ***Ankara 2009, Sarıyıldız Ofset,*** *Cilt I,s.220.*

[265] *Deniz, a.g.e. , s. 3.*

[266] *Turaç, D.Ali, Son* **Devrin Mutasavvıflarından Münir Derman, Hayâtı, Hatırları ve Mektupları,** *Basılmamış Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2000, s. 6-7.*

[267] Turaç,a.g.e., ***s. 7-8.***

[268] *Deniz, a.g.e. , s. 6.*

[269] ***Deniz, Ahuzer,*** Münir Derman 'ın Hayâtı ve Kişiliği, ***s. 7.***

[270] ***Deniz, Ahuzer,*** Münir Derman 'ın Hayâtı ve Kişiliği, ***s. 8.***

[271] *Deniz, a.g.e., s. 8-9.*

[272] *Deniz, a.g.e. ,s. 12-13.*

[273] *Derman, Münir,* **Allah Dostu Der ki,** *Ankara, 2010, Sarıyıldız Ofset, s. 165.*

[274] *Deniz, a.g.e. , s. 13-14.*

[275] ***Deniz, Ahuzer,*** Münir Derman 'ın Hayâtı ve Kişiliği, ***s. 14.***

[276] *Deniz, a.g.e., s. 14-15.*

[277] *(Sönmez, Güngör , kişisel görüşme, Eylül 2011).*

[278] ***Deniz, Ahuzer,*** Münir Derman 'ın Hayâtı ve Kişiliği, ***s. 17.***

[279] ***Deniz, Ahuzer,*** Münir Derman 'ın Hayâtı ve Kişiliği, ***s. 22.***

[280] *Deniz, a.g.e. , s. 23.*

[281] ***Turaç, D.Ali,*** Son Devrin Mutasavvıflarından Münir Derman, Hayâtı, Hatırları ve Mektupları, ***s.11-*** *12*

[282] ***Deniz, Ahuzer,*** Münir Derman 'ın Hayâtı ve Kişiliği, ***s. 28-29.***

[283] *(Ayırgan, Hüseyin , kişisel görüşme, Eylül 2011).*

[284] ***Derman, Münir,*** Yazılmamış Sırların İlki, Yazılacak Sırların Sonu, ***Cilt V s. 287.***

[285] *Derman, a.g.e. , Cilt V, s. 66-67.*

[286] *(Koçhisarlı, Yaşar , kişisel görüşme, Eylül 2011)*

[287] ***Derman, Münir,*** Yazılmamış Sırların İlki, Yazılacak Sırların Sonu, ***Cilt II, s. 10.***

[288] *Derman, Münir,* **Allah Dostu Der ki,** *Ankara 2010, s. 26.*

[289] *Derman, Münir,* **Su,** *Cilt I, s. 7.*

[290] *Derman, Münir,* **Su***, Cilt I, s. 7.*

[291] ***Derman, Münir,*** Yazılmamış Sırların İlki, Yazılacak Sırların Sonu, ***Cilt III, s. 3.***

[292] ***Derman, Münir,*** Yazılmamış Sırların İlki, Yazılacak Sırların Sonu, ***Cilt I, s. 25.***

[293] *Derman, a.g.e., Cilt I, s.55.*

[294] *Derman, a.g.e., Cilt I, s. 22.*